

BEGINNING POLISH

VOLUME ONE

Lessons

Polish-English Glossary

REVISED EDITION

by Alexander M. Schenker

New Haven and London, Yale University Press

This work was developed pursuant to a contract between the United States Office of Education and Yale University and is published with permission of the United States Office of Education, Department of Health, Education, and Welfare.

Copyright © 1973 by Yale University.
Second printing, 1974.

All rights reserved. This book may not be reproduced, in whole or in part, in any form (except by reviewers for the public press), without written permission from the publishers.

Library of Congress catalog card number: 72-91305

International standard book number: 0-300-01652-2 (cloth);
0-300-01653-0 (paper).

Printed in the United States of America by
The Murray Printing Co., Forge Village, Mass.

Published in Great Britain, Europe, and Africa by
Yale University Press, Ltd., London.

Distributed in Latin America by Kaiman & Polon,
Inc., New York City; in Australasia and Southeast
Asia by John Wiley & Sons Australasia Pty. Ltd.,
Sydney; in India by UBS Publishers' Distributors Pvt.,
Ltd., Delhi; in Japan by John Weatherhill, Inc., Tokyo.

D 7163/1/1

To My Children

PREFACE

This book is primarily a tool for learning the language but, because of the extensive descriptive apparatus, it may also be useful as a rudimentary reference grammar of Polish. The method rests on the proposition that the most efficient way of learning a language is to begin by speaking it and that in order to achieve a modicum of fluency a student must operate with complete utterances rather than with isolated words and grammatical rules. The ultimate aim is to help the student achieve an automaticity of response akin to that of a native speaker.

The book is planned for an intensive year course. Volume I can be used as a classroom text or for self-instruction; Volume II contains drills for the twenty-five lessons in Volume I designed specifically for classroom instruction, a survey of Polish grammar, and an index to both volumes. A set of tapes paralleling the sentences, pronunciation exercises, and drills of the book has been recorded by native speakers of Polish. It is available through the Yale Language Laboratory, 111 Grove Street, New Haven, Connecticut 06510.

In preparing the book I was fortunate to have the collaboration of many persons:

Prof. William S. Cornyn, of Yale University, either directly, in conversation, or indirectly, through his Beginning Russian, has influenced the general plan of the book and the formulation of many grammatical statements.

Prof. Maria Z. Brooks used the pre-final draft of the book in her Polish course at the University of Pennsylvania in 1965-66 and offered many excellent suggestions and corrections.

Dr. Danuta Buttler, of the University of Warsaw, read a large part of the manuscript and corrected errors in Polish usage.

Henryk Halama, Marta Łuklińska, and Leon Głądecki taught from three successive drafts of the book in my Polish courses at Yale and shared with me the benefit of their classroom experience.

Alina Jarocka assisted me in the writing of the last lessons and, together with Alina Będowska and Leon Głądecki, helped in the development of pattern drills for Volume II.

Eliane Reinhold contributed many felicitous stylistic emendations.

Adelaide G. Johnston prepared the typescript for Volume I, checking and correcting the English equivalents of the Polish sentences.

Helen Buksa, William E. Gould, David S. Johnson, Bogusław Lawendowski, Raymond M. Rahn, and William J. Sullivan were at various stages involved in the typing of materials and made many helpful comments.

Alina Jarocka, Joanna Lawendowska, and Bogusław Lawendowski showed patience and dramatic talent in preparing the tape recordings which accompany the text.

David S. Johnson compiled and typed the index.

To all of them and to those who perforce remain nameless but whose suggestions have found their way into the final version of the book, I am very grateful.

Beginning Polish was written and published and the tapes for it were prepared with the assistance of a grant from the Office of Education, Department of Health, Education, and Welfare. A grant from the Ford Faculty Research Fund at Yale University enabled me to travel to Poland in order to check my materials.

It is a source of particular satisfaction to me that Beginning Polish makes its appearance during the Millennium Year, when Poland is celebrating the one-thousandth anniversary of her political and religious identity.

A.M.S.

New Haven, Connecticut
May 1966

(Revised, May 1972)

CONTENTS

MAP OF POLAND.....	frontispiece
PREFACE.....	vii
INTRODUCTION.....	xv
LESSON ONE.....	1
Spelling	
Pronunciation: 1. Voiced to voiceless assimilation 2. Hard and soft consonants contrasted 3. Nasal vowels 4. <u>ej</u> replaced by <u>ij</u> 5. Word stress	
Grammar: 1. Nouns 2. Pronouns <u>to</u> , <u>co</u> 3. Singular and plural forms of the verb 'to be' 4. Singular and plural nouns 5. Demonstrative sentences 6. Negative particle <u>nie</u> 7. Questions 8. Interrogative particle <u>czy</u> 9. Negative particles <u>ani</u> . . . , <u>ani</u> 10. Conjunction <u>a</u> 11. <u>Jak się pan (pani) ma?</u> 'How are you?'	
LESSON TWO.....	19
Pronunciation: 1. <u>ś ź ć dź</u> 2. <u>sz ż/rz cz dż</u> 3. <u>ś ź ć dź</u> contrasted with <u>sz ż/rz cz dż</u> 4. <u>ł</u> 5. <u>w rz</u> after voiceless consonants 6. <u>ń</u> replaced by [j] 7. <u>-aj</u> pronounced <u>-ej</u>	
Grammar: 1. Adverbs 2. Sentences indicating presence and absence 3. <u>Case: nominative and genitive</u> 4. Possessive adjectives 5. Number and gender 6. Inflection. Stems and endings 7. Feminine, neuter, and masculine nouns 8. Possessives <u>pański</u> , <u>pana</u> , and <u>pani</u> 9. Word order 10. Forms of address. Vocative 11. Polish first names	
LESSON THREE.....	39
Pronunciation: 1. <u>y/i</u> 2. Nasal vowels 3. <u>trz tsz drz</u> 4. <u>cz</u> and <u>czsz</u> (spelled <u>trz tsz dsz</u>) contrasted	
Grammar: 1. Verbs: 1st and 3d person singular 2. Particle <u>się</u> 3. New nouns 4. Accusative 5. Genitive for accusative after	

negated verbs 6. Accusative and genitive of pan, pani 7. **Prepositions** na and o + accusative 8. 'You' in Polish 9. 3d person **pronoun**. Demonstrative adjectives 10. Negative pronoun nie 11. Subordinate clauses

LESSON FOUR 52

Pronunciation: 1. p t k word initially 2. l 3. szcz zdź contrasted with śc źdź 4. Assimilation as to voice across word boundary 5. nk pronounced [ŋ]k

Grammar: 1. New nouns 2. New adjectives 3. Accusative of adjectives 4. Possessives jego, jej 5. Reflexive possessive swój 6. Color identification 7. boli 'it hurts' and bolią 'they hurt' 8. ja (nom.) and mnie (acc.) 9. Neuter forms of the 3d person pronoun and demonstrative adjective

LESSON FIVE 67

Pronunciation: 1. tę pronounced ta 2. szcz and śc contrasted 3. Single and geminate consonants contrasted 4. Warsaw vs. Cracow pronunciation of word-final nonsonants

Grammar: 1. Personal pronouns kto, nikt, ja, my 2. Verbs: Plural 3. Plural forms panowie, panie, państwo. 'You (pl.)' 4. Last names 5. acc.=gen. vs. acc. / gen. 6. Nom. and acc. pl. forms referring to male persons 7. Adverbs

LESSON SIX 79

Pronunciation: 1. Vowel + n or m pronounced as nasal vowel 2. j after consonants 3. ź between consonants 4. ng pronounced [ŋ]g 5. n pronounced ń before ć dź ń 6. uczennica 'pupil (f)'

Grammar: 1. Singular and plural number of nouns 2. Noun declensions 3. Inanimate, animal, and virile nouns 4. Declensional endings 5. co to za + noun 6. Indefinite particle -ś 7. Negative adjective żaden 8. należy 'belongs'

LESSON SEVEN 96

Pronunciation: 1. strz, stsz 2. strz stsz contrasted with szcz 3. p t k as the first member in initial clusters of two consonants 4. b d g as the first member in initial clusters of two consonants 5. c cz ć as the first member in initial clusters of two consonants 6. dz dź dź as the first member in initial clusters of two consonants

Grammar: 1. Polite commands 2. Verbal aspect 3. Virile vs. nonvirile nouns 4. Virile vs. nonvirile gender 5. Virile nouns of Declension I 6. C~C₁ alternations in nom. pl. 7. The verb 'to be' 8. Irregularities in the shape of noun stems 9. Irregularities in the selection of declensional endings 10. Adjectives functioning as nouns 11. Sex signalization 12. Polish equivalents of 'man', 'woman' 13. kolega and koleżanka 14. przyjaciel and przyjaciółka 15. panna 16. Quantifying adverbs with the genitive

LESSON EIGHT 117

Pronunciation: 1. Stress of nouns in -yk/-ik- 2. Unstressed monosyllables 3. sz ś h/ch as the first member in initial clusters of

two consonants 4. <u>sz</u> and <u>ś</u> in initial clusters contrasted 5. <u>ch</u> and <u>ś</u> in initial clusters contrasted	
Grammar: 1. 2d person pronouns and verb forms 2. Short and long forms of personal pronouns 3. Forms of the 3d person pronoun after prepositions 4. Reflexive personal pronoun 5. Emphatic pronominal adjective <u>sam</u> 6. Summary of personal and possessive words 7. Present tense. Conjugations I, II, III 8. Reflexive particle <u>się</u> 9. Assignment of verbs to conjugations 10. Irregular presents 11. Verbs with the genitive object 12. Transitive and intransitive verbs 13. Prepositions with the genitive object 14. <u>lekcja</u> + genitive	
LESSON NINE	137
Pronunciation: 1. Initial clusters of two or more consonants beginning with a sonant 2. Initial clusters of three or four consonants beginning with a stop + <u>r</u> 3. Initial clusters of three or four consonants with a spirant as the second member	
Grammar: 1. Formation of adverbs 2. Subjectless constructions with <u>jest</u> (<u>nie jest</u>) 3. Dative 4. Verbs with the genitive object 5. <u>za</u> plus adjectives and adverbs 6. <u>po</u> plus dat. sg. nonfem. or plus the <u>-u</u> form of adjectives	
LESSON TEN	153
Pronunciation: 1. <u>e</u> <u>a</u> before <u>l</u> <u>ł</u> 2. Consonant + <u>ł</u> word finally 3. Stress in 1st and 2d pl. past-tense forms	
Grammar: 1. <u>Past tense: endings</u> 2. Past tense: stems 3. Movable person suffixes in past tense 4. Particle <u>że</u> with movable person suffixes 5. Infinitive 6. Sound alternations in past tense and infinitive 7. Past-tense forms of address 8. Tenses of the verb <u>być</u> 'to be' 9. Omission of <u>jest</u> and <u>są</u> 10. Past tense of subjectless constructions 11. Past and future of <u>nie ma</u> 'there isn't' 12. Preposition <u>u</u> with the genitive	
LESSON ELEVEN	171
Pronunciation: 1. Stress in individual words and phrases 2. Vowelless prepositions as members of initial clusters 3. Pronunciation of abbreviations	
Grammar: 1. Locative 2. Vocalic form of prepositions ending in a consonant 3. Prepositions <u>w</u> and <u>na</u> denoting location 4. Seasons in "time when" expressions 5. Position of adjectives in a sentence 6. Types of subjectless constructions	
LESSON TWELVE	189
Pronunciation: 1. Stress irregularities 2. Preposition <u>z</u> as first member of initial clusters 3. Vocalic form of preposition <u>z</u>	
Grammar: 1. Instrumental: endings 2. Instrumental: functions 3. Expressions of the type <u>my z bratem</u> 'my brother and I' 4. The Polish verbs 'to go' 5. Last names of women 6. Feminine nouns in <u>-ni</u> 7. <u>pożyczyć</u> 'to loan'	
LESSON THIRTEEN	205
Pronunciation: 1. Sequences of vowels 2. Final clusters ending in a sonant	

Grammar: 1. Motion vs. place of rest in prepositional phrases 2. Prepositions <u>z</u> + gen. and <u>z</u> + instr. 3. Prepositions <u>po</u> + acc. and <u>po</u> + loc. 4. Preposition <u>za</u> + acc. 5. Preposition <u>między</u> + instr. and <u>wśród</u> + gen. 6. Prepositions <u>przez</u> and <u>w</u> in time ex- pressions 7. Neuter nouns in <u>-ę</u> 8. Neuter nouns in <u>-um</u> 9. Stem alternation in <u>tydzień</u> 'week' 10. <u>ę~ą</u> in gen. pl. of <u>święto</u> 'holiday' 11. Animal nouns denoting inanimate objects 12. Collective nouns in <u>-stwo</u> 13. Past tense of the verb <u>iść</u> 'go (on foot)' 14. Street and house number addresses	
LESSON FOURTEEN	225
Pronunciation: 1. <u>piętnaście</u> '15', <u>dziewiętnaście</u> '19' 2. <u>pięćdziesiąt</u> '50', <u>sześćdziesiąt</u> '60', <u>dziewięćdziesiąt</u> '90' 3. <u>parę</u> 'several' 4. <u>set</u> '100' 5. <u>sześćset</u> '600' 6. <u>pierwszy</u> 'first'	
Grammar: 1. Accusative of quantification 2. Numeral adjective: <u>jeden</u> '1' 3. Plain numerals: <u>dwa</u> '2', <u>trzy</u> '3', <u>cztery</u> '4', <u>oba</u> 'both' 4. Plain numerals of the <u>pięć</u> '5' type 5. Numeral nouns: <u>tysiąc</u> 'thousand', etc. 6. Collective numerals 7. Quantifiers in subject-predicate or subjectless constructions 8. Complex numerals 9. Nouns derived from quantifiers 10. Ordinals 11. Irregularities in noun inflection 12. Predicative form of the nom. sg. masc. in some adjectives	
LESSON FIFTEEN	253
Grammar: 1. Perfective vs. imperfective aspects 2. Tense-aspect correlations 3. Aspects of simple verbs and of compounds of simple verbs 4. Pairs of simple imperfective and compound per- fective verbs 5. Pairs of compound perfective and compound im- perfective verbs 6. Compound perfective verbs without simple verbs 7. Pairs of perfective and imperfective simple verbs 8. Different verbs paired according to meaning and aspect 9. Un- paired simple imperfective verbs 10. Synopsis of aspect pairs 11. Use of aspects 12. Alternations between past-tense and pres- ent-tense stems in Conjugation I 13. Irregular presents 14. Mul- tiple negation	
LESSON SIXTEEN	269
Grammar: 1. Pairs of simple imperfective and compound perfective verbs 2. Pairs of compound perfective and compound imperfective verbs 3. Pairs of perfective and imperfective simple verbs 4. Different verbs paired according to meaning and aspect 5. Per- fective verbs with preverb <u>po-</u> 'to a limited degree' 6. Motion vs. rest in verbs 7. Alternations between past-tense and present- tense stems 8. Other alternations in verb inflection 9. Irregular presents 10. Vocalic form of preverbs ending in a consonant 11. Restrictions in the occurrence of enclitics 12. Functions of the dative <u>sobie</u> 13. Telling time by the clock	
LESSON SEVENTEEN	285
Grammar: 1. Conditional 2. Sentences containing a condition 3. Types of sentences containing a condition 4. Expressions de- noting obligation or necessity 5. <u>sam</u> 'alone' in subjectless con- structions 6. <u>przyjść</u> 'to come, arrive'	

LESSON EIGHTEEN	296
Grammar: 1. Consonantal verbs 2. Verbs of motion. Determined and nondetermined aspects 3. Pairs of simple determined and compound perfective verbs of motion 4. Pairs of compound perfective and compound imperfective verbs of motion 5. Special meanings of verbs of motion 6. Irregularities in aspect 7. <u>zamiast</u> 'instead of' 8. <u>zanim</u> 'before', <u>dopóki</u> 'while, as long as', <u>dopóki nie</u> 'until', <u>aż</u> 'till, as much as' 9. <u>które</u> 'which way', <u>tedy</u> 'this way', <u>tamtędy</u> 'that way' 10. Telling time on formal occasions 11. <u>ciekawy</u> 'curious, interesting'	
LESSON NINETEEN	313
Grammar: 1. Preverbs with verbs of motion 2. Special meanings of verbs of motion 3. Spelling of the preverb <u>z-</u> 4. Vocalic form of preverbs ending in a consonant 5. Verbs in a consonant and <u>n</u> or <u>m</u> 6. <u>siąść</u> 'sit' and its compounds 7. Short variants of possessive adjectives 8. <u>piętro</u> 'floor, story' and <u>parter</u> 'first (ground) floor' 9. Indicating regular intervals 10. Expressions <u>o ma</u> ło (co) <u>nie</u> and <u>ledwie</u> plus a verb	
LESSON TWENTY	329
Grammar: 1. Actual and frequentative aspects 2. Verbs in <u>r</u> 3. Adverbs containing the roots <u>k-</u> , <u>j-</u> , <u>t-</u> , <u>wsz-</u> 4. Indefinite particles 5. Imperative: formation 6. Imperative: functions 7. Imperative: aspect 8. Preposition <u>o</u> + acc. in requests 9. Irregular presents: <u>zapomnę</u> 'I'll forget'	
LESSON TWENTY ONE	344
Grammar: 1. Comparative and superlative degrees of adjectives and adverbs 2. Suffix <u>-utk-</u> 3. Comparison of items in a sentence 4. Comparative used when no comparison is involved 5. <u>im</u> + comparative, <u>ty</u> m + comparative 6. <u>coraz</u> + comparative 7. Superlative with <u>z</u> + gen. 8. <u>jak</u> with superlative 9. <u>aż</u> 'as much as', <u>zaledwie</u> 'as little as'	
LESSON TWENTY TWO	360
Grammar: 1. Relative clauses 2. Nonfinite forms of the Polish verb 3. Present gerund and present participle 4. Past gerund 5. Passive participle and verbal noun 6. Passive participles in passive constructions 7. Passive participles used adverbially in subjectless constructions 8. Dates 9. Irregularities in the shape of noun stems 10. Polish family names in <u>-o</u>	
LESSON TWENTY THREE	379
Grammar: 1. Subordinate clauses introduced by <u>żeby</u> 'in order, so that' 2. Direct vs. reported speech 3. Verbs governing an infinitive or a subordinate clause 4. Subjectless expressions of the type <u>nie ma co robić</u> 5. Vocative 6. Nom. pl. of virile nouns in alternating consonants	
LESSON TWENTY FOUR	396
Grammar: 1. Some rules of capitalization 2. Classification of verb stems and review of verb stem alternations	

LESSON TWENTY FIVE	420
Grammar: 1. Irregularities in the shape of nouns: <u>ksiadz</u> 'priest'	
2. Irregularities in the selection of declensional endings	
3. Review of compound perfective-compound imperfective aspect pairs	
POLISH-ENGLISH GLOSSARY	439
POLITICAL AND LITERARY FIGURES MENTIONED	491

INTRODUCTION

Polish, like Russian, belongs to the Slavic group of the Indo-European language family which also includes English, French, German, and many other languages of Europe and Asia. It is the official language of Poland, a country with a population of about thirty-one million people. Spoken over a territory of 20,360 square miles (312,500 square kilometers), Polish has several regional varieties or dialects. The dialect used by the educated inhabitants of Warsaw and Cracow is accepted as the literary standard and is the language presented in this book.

Students acquainted with Russian will notice many similarities between the structure and vocabulary of Polish and Russian. There are also some important divergences, some of which might well be mentioned here.*

1. Polish stress is fixed on the prefinal syllable; Russian stress is mobile.

Pol. jag <u>o</u> da	Russ. ja <u>g</u> oda	berry
swob <u>o</u> da	svob <u>o</u> da	freedom
sier <u>o</u> ta	sir <u>o</u> ta	orphan

2. Polish has nasal vowels. They correspond to Russian ja (a), u in cognate words.

Pol. się	Russ. sja	reflexive
czę <u>st</u> o	č <u>st</u> o	often
si <u>ę</u> de	sj <u>ę</u> du	I'll sit down
s <u>ę</u> d	sud	court

3. Polish ó corresponds to Russian o in cognate words

Pol. s <u>ó</u> l	Russ. sol'	salt
-------------------	------------	------

4. Polish o (ó) and a sometimes correspond to Russian e in cognate words.

Pol. mi <u>o</u> ta	Russ. me <u>t</u> la	broom
mi <u>ó</u> d	me <u>d</u>	honey
mi <u>a</u> ra	me <u>r</u> a	measure

5. Polish palatal ć dź ś ź correspond to the Russian palatalized consonants t' d' s' z' in cognate words.

The statements given in this section should be viewed as serviceable generalizations and not as exception-less rules.

Pol. nić	Russ. nit'	thread
miedź	med'	copper
oś	os'	axle
maź	maz'	grease

6. Polish rz corresponds to Russian r' in cognate words.

Pol. rzeka	Russ. reka	river
------------	------------	-------

7. Polish inserted vowel e corresponds to Russian e or o.

Pol. lew, lwa	Russ. lev, l'va	lion
sen, snu	son, sna	sleep

8. Polish alternations k~c, g~dz, ch~sz correspond to Russian k~k', g~g', x~x'.

Pol. rzeka, rzece	Russ. reka, reke	river (nom., loc.)
noga, nodze	noga, noge	leg
mucha, musze	muxa, muxe	fly

9. Polish declensional endings depend on the quality of the stem-final consonant; Russian do not.

Pol. piła, pile	Russ. pila, pile	saw (nom., loc.)
wola, woli	volja, vole	will

10. Polish has a vocative form; Russian does not.

Pol. Paweł	Russ. Pavel	Paul
Pawle!		

11. Polish has two genders in the nominative plural, virile and nonvirile; Russian has none.

Pol. starzy (vir.)	Russ. starye	old (nom. pl.)
stare (nonvir.)		

12. Polish has no predicative (short) form of the adjective; Russian has.

Pol. stary człowiek On był stary.	Russ. staryj čelovek On byl star.	an old man He was old.
--------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------

13. Polish has no -t in the 3d person present; Russian has.

Pol. On stoi. Oni stoją.	Russ. On stoit. Oni stojat.	He stands. They stand.
-----------------------------	--------------------------------	---------------------------

14. Polish present-tense forms in -am, -asz (Conj.III) correspond to the Russian presents in -aju, -aješ' of Conj. I.

Pol. czytam czytasz	Russ. čitaju čitaješ'	I read you read
------------------------	--------------------------	--------------------

15. Polish has person suffixes in the past tense; Russian does not.

Pol. czytałem czytałeś czytał	Russ. čital	I read you read he read
-------------------------------------	-------------	-------------------------------

16. The Polish reflexive particle się is not fixed to the verb form; Russian ся is.

Pol. On się żeni.	Russ. On ženitsja.	He's getting married.
-------------------	--------------------	-----------------------

17. Polish has no present passive or past active participles; Russian has.

Pol. tekst, który czyta student student, który prze- czytał tekst	Russ. tekst čitaemyj studentom student pro- čitavšij tekst	the text which the student is reading the student who has read the text
--	---	--

18. Polish uses the present of the verb 'to be'; Russian does not.

Pol. On tam jest.	Russ. On tam.	He's there.
-------------------	---------------	-------------

19. In Polish the nominatives of the personal pronouns of the 1st and 2d person are used for emphasis only; in Russian they are habitual indicators of person.

Pol. Czytam gazetę. Przeczytałeś gazetę?	Russ. Ja čitaju gazetę. Ty pročital gazetę?	I'm reading a newspaper. Have you read the newspaper?
---	--	--

20. In formal address, the Polish equivalents of the Russian pronoun vy 'you' are the nouns pan (to men), pani (to women), państwo (to a mixed group); the Polish equivalent of the Russian 2d person plural in such expressions is the 3d person (singular or plural).

Pol. Pan go zna? Pani go zna? Państwo go znają?	Russ. Vy znaete ego?	Do you (m) know him? Do you (f) know him? Do you (mf) know him?
---	----------------------	---

FRASES

SENTENCES

1. Dzień dobry.	Hello.
2. Jak się pan ma?	How are you (m)?
3. Jak się pani ma?	How are you (f)?
4. Dziękuję, dobrze.	Fine, thanks.
5. A pani?	And you (f)?
6. A pan?	And you (m)?
7. Tak sobie.	So-so.
8. Bardzo dobrze.	Very well.
9. Doskonale.	Excellent.
10. Świetnie.	Splendid.
11. Proszę powtórzyć.	Repeat, please.
12. Niedobrze.	That's not good.
13. Jeszcze raz.	Once more.
14. Teraz lepiej.	Now it's better.
15. Wszyscy razem.	All together.
16. Proszę głośniej.	Louder, please.
17. Proszę wolniej.	Slower, please.
18. Przepraszam.	Excuse me.
19. Proszę czytać dalej.	Read on, please.
20. Następny.	Next.
21. Dziękuję, dosyć.	That's enough, thank you.
22. Do widzenia.	Good-by.
23. Najpierw pan, a potem pani.	First you (m) and then you (f).
24. Najpierw pani, a potem pan.	First you (f) and then you (m).
25. Najpierw ja, a potem pan.	First I and then you (m).
26. Co to jest?	What's this (that)?
27. To jest gazeta.	That's a newspaper.
portmonetka.	wallet.
puderniczka.	compact.
zeszyt.	notebook.
długopis.	ball-point.

- To jest ołówek.
pióro.
lusterko.
zdjęcie.
28. To są okulary.
nożyczki.
pieniądze.
29. Czy to jest gazeta?
portmonetka?
puderniczka?
zeszyt?
długopis?
ołówek?
pióro?
lusterko?
zdjęcie?
30. Czy to są okulary?
nożyczki?
pieniądze?
31. Nie, to nie jest gazeta.
portmonetka.
puderniczka.
zeszyt.
długopis.
ołówek.
pióro.
lusterko.
zdjęcie.
32. Nie, to nie są okulary.
nożyczki.
pieniądze.
33. A co to jest? Gazeta?
34. Tak, to jest gazeta.
35. A to? Czy to jest zeszyt?
36. Nie, to nie jest zeszyt.
37. Czy to jest pióro, czy ołówek?
38. To nie jest ani pióro, ani
ołówek. To jest długopis.
39. Czy to są okulary?
40. Skąd! To nie są okulary.
41. Przecież to są nożyczki.
42. Czy to też są nożyczki?
43. Naturalnie, to są nożyczki.

Lekcja Pierwsza (First Lesson)

- That's a pencil.
pen.
mirror.
snapshot.
- Those are (eye)glasses.
scissors.
That's money.
- Is this a newspaper?
wallet?
compact?
notebook?
ball-point?
pencil?
pen?
mirror?
snapshot?
- Are these glasses?
scissors?
- Is this money?
- No, that's not a newspaper.
wallet.
compact.
notebook.
ball-point.
pencil.
pen.
mirror.
snapshot.
- No, those aren't glasses.
scissors.
- No, that's not money.
- And what's this? A newspaper?
- Yes, that's a newspaper.
- And this? Is this a notebook?
- No, that's not a notebook.
- Is this a pen or a pencil?
- That's neither a pen nor a
pencil. That's a ball-point.
- Are these glasses?
- Of course not. Those aren't
glasses.
- Those are scissors.
- Are these also scissors?
- Certainly those are scissors.

44. No a co to jest?	And what's that?
45. To jest ściana.
mapa.
lampa.
tablica.
podłoga.
sufit.
stół.
kosz na śmiecie.
okno.
krzesło.
biurko.	That's a wall.
map.
lamp.
the blackboard.
floor.
ceiling.
a table.
wastepaper basket.
window.
chair.
desk.
46. To są drzwi.	That's a door.
47. To jest okno, a to są drzwi.	This is a window and that's a door.
48. Czy to jest stół, czy biurko?	Is this a table or a desk?
49. To nie jest ani stół, ani biurko tylko krzesło.	That's neither a table nor a desk but a chair.
50. To jest podłoga, czy sufit?	Is this the floor or the ceiling?
51. To nie jest ani podłoga, ani sufit, ale ściana.	This is neither the floor nor the ceiling but a wall.
52. Czy tak jest dobrze czy źle?	Is this way right or wrong?
53. Jeszcze niezupełnie dobrze.	It isn't quite right yet.
54. Teraz dobrze.	Now it's right.

PISOWNIA

SPELLING

For general rules of spelling consult the Section Sounds and Spelling in the **Survey of Grammar** (Vol. Two, pp. 339-380), hereafter abbreviated S. & S.

Note the following important points:

- a. The vowel sound u is spelled u in some words, ó in others.

kuł	he forged
-----	-----------

kół	wheels (gen.)
-----	---------------

- b. The consonant sound z is spelled z in some words, rz in others.

może	maybe
------	-------

morze	sea
-------	-----

- c. The consonant sound h is spelled h in some words, ch in others.

hart	temper, grit
------	--------------

chart	greyhound
-------	-----------

- d. Polish consonants are either hard or soft. The soft consonants are the palatalized consonants [p' b' f' w' m' k' g' h'/ch'], the palatal consonants (ś ź ć dź ń j), and l; all other consonants are hard (see S. & S. 7 b).

e. Of all soft consonants only l and j have their own letter symbols. Other soft consonants use letters representing corresponding hard consonants and add to them kreska (´) or the letter i (see S. & S. 8 c).

f. Before another consonant or at the end of a word, palatalized consonants do not occur and palatal consonants (other than j) are marked by kreska.

ś	głośniej	louder	dziś	today
ź	źle	badly	weź	take!
ć	dziećmi	children (instr.)	dosyć	enough
dź	ludźmi	people (instr.)	odpowieź	answer
ń	końmi	horses (instr.)	dzień	day
l	wolniej	slower	styl	style
j	wojna	war	mój	my

g. After soft consonants the high-front vowel is spelled i, contrasting with y written after hard consonants; see S. & S. 5 (a).

[p']	długopis	ball-point
[b']	bilet	ticket
[f']	sufit	ceiling
[w']	Wiktor	Victor
[m']	Michał	Michael
[k']	portmonetki	wallet (gen.)
[g']	Olgi	Olga (gen.)
[h'/ch']	Hindus	Indian
ś	Zosi	Sophy (gen.)
ź	zima	winter
ć	cicho	quietly
dź	dziś	today
ń	pani	lady
l	tablica	blackboard
j	Felicji	Felicia (gen.)

h. Before other vowels, soft consonants (other than l and j) are marked by the letter i inserted between the consonant and the vowel.

[p']	pieniądze	money
[b']	biurko	desk
[f']	trafia	he hits
[w']	wieczór	evening
[m']	śmiecie	trash
[k']	pańskie	your (neut.)
[g']	drugie	second (neut.)
ś	Zosia	Sophy
ź	ziemia	earth
ć	zdjęcie	snapshot
dź	dziękuję	thank you
ń	nie ma	isn't
l	okulary	glasses
j	jest	is

YMOWA

PRONUNCIATION

1. VOICED TO VOICELESS ASSIMILATION

Voiced consonants are pronounced voiceless under the following conditions.

a. Before a pause

Spelling	Pronunciation	
klub	klup	club
nazad	nazat	back
buldog	buldok	bulldog
najpierw	najpierf	first
raz	ras	once
bagaż	bagasz	baggage
widz	wic	spectator
brydż	brycz	bridge

b. Before a voiceless consonant

Spelling	Pronunciation	
babka	bapka	dame
brzydka	brzytka	ugly
szmaragd	szmarakt	emerald
wszyscy	fszyscy	all
bluzka	bluska	blouse
łyżka	łyszka	spoon
gorzka	goszka	bitter
ludzka	lucka	humane

2. HARD AND SOFT CONSONANTS CONTRASTED

The following consonants which have the same mode of articulation (see S. & S. 7) are paired as to hardness and softness: plain vs. palatalized (p b f w m k g h/ch vs. [p' b' f' w' m' k' g' h'/ch']) and dental vs. palatal (s z c dz n vs. ś ź ć dź ń). Other consonants are unpaired.

a. Before another consonant or at the end of a word all hard consonants occur (cf. however the rules of voiced to voiceless assimilation, 1. above); of the soft consonants only the palatals and l occur.

Paired dental and palatal consonants

s	kosmyk nos	lock (of hair) nose
z	zlew zaraz	sink right away
c	cwikier prac	pince-nez jobs (gen.)
dz	jedzmy jedz	let's eat eat!
n	banki len	banks flax

ś	kośmy noś	let's mow carry!
ź	źle zaraź	badly infect!
ć	ćwikła prać	red beets laundry
dź	jedźmy jedź	let's go go!
ń	bańki leń	bubbles lazybones

Unpaired hard consonants

t	matka kot	mother cat
d	podłoga brud	floor dirt
r	narty komar	skis mosquito
ł	pałka dał	stick he gave

sz	szron kosz	frost basket
ż/rz	łyżwy ryż	skates rice
cz	kaczka klucz	duck key
dż	drzwi brydż	door (see S. &S. 13) bridge

Other hard consonants

p	apteczka słup	drugstore pole
b	obraz klub	picture club
f	kufry szef	trunks chief
w	pewny lew	certain lion

m	lampa sam	lamp alone
k	okno ołówek	window pencil
g	migdał szereg	almond row
h/ch	chochła dach	ladle roof

Unpaired soft consonants

ł	palma bal	palm tree ball
---	--------------	-------------------

j	bajka maj	fable May
---	--------------	--------------

b. Before the high-front vowel y/i all consonants except plain k g occur (see S. & S. 12); y is written after hard consonants, i after soft consonants.

Paired plain and palatalized consonants

p	pysk	mug	[p']	pisk	squeal
b	była	she was	[b']	biła	she beat
f	trafy	accidents	[f']	trafi	he'll hit
w	wydma	dune	[w']	widma	specters
m	myła	she washed	[m']	miła	nice (fem.)
h/ch	chyba	I guess	[h'/ch']	Chiny	China

Paired dental and palatal consonants

s	syna	son (gen.)	ś	sina	livid (fem.)
z	wozy	carts	ź	wozi	he transports
c	płacy	pay (gen.)	ć	płaci	he pays
dz	sadzy	soot (gen.)	dź	sadzi	he plants
n	rany	wound (gen.)	ń	rani	he wounds

Unpaired hard consonants

t	tytoń	tobacco	sz	szyna	rail
d	dymu	smoke (gen.)	ż/rz	żyła	she lived
r	ryba	fish	cz	oczy	eyes
ł	połyka	he swallows	dż	brydżysta	bridge player

Unpaired soft consonants

l	boli	it hurts	j	stacji	station (gen.)
---	------	----------	---	--------	----------------

Other soft consonants

[k']	boki	sides	[g']	nogi	legs
------	------	-------	------	------	------

c. Before vowels other than y/i all consonants except [h'/ch'] occur; after soft consonants i is written.

Paired plain and palatalized consonants

p	pasek	belt	[p']	piasek	sand
b	burze	storms	[b']	biurze	office (loc.)
f	szafę	wardrobe (acc.)	[f']	szafie	wardrobe (loc.)
w	wodę	water (acc.)	[w']	wiodę	I lead
m	mała	small (fem.)	[m']	miała	she had
k	Polskę	Poland (acc.)	[k']	polskie	Polish (neut.)
g	drogę	road (acc.)	[g']	drogie	dear (neut.)

Paired dental and palatal consonants

s	sądzie	court (loc.)	ś	siądzie	he'll sit down
z	koza	goat	ź	kozia	goat- (fem.)
c	koca	blanket (gen.)	ć	kocia	feline (fem.)
dz	brudzę	I soil	dź	brudzie	dirt (loc.)
n	panami	gentlemen (instr.)	ń	paniami	ladies (instr.)

Unpaired hard consonants

t	tak	yes	sz	szalik	scarf
d	dała	she gave	ż/rz	rzeka	river
r	rana	wound	cz	czasem	sometimes
ł	ławka	bench	dź	dżungla	jungle

Unpaired soft consonants

l	lampa	lamp	j	jama	pit
---	-------	------	---	------	-----

Other hard consonants

h/ch	homar	lobster
	chata	hut

3. NASAL VOWELS

a. At the end of a word ę is pronounced e (i.e. without nasalization) except in the most careful and slow speech, where a slight nasalization is heard. ą is pronounced [ɔ] except in the most relaxed style [bordering on sloppiness], where [ou] is heard.

Spelling	Pronunciation	
drę	dre	I tear
daję	daje	I give
gazetę	gazete	newspaper (acc.)
portmonetkę	portmonetke	wallet (acc.)
są	s[ɔ]	they are
dają	daj[ɔ]	they give
gazetą	gazet[ɔ]	newspaper (instr.)
portmonetką	portmonetk[ɔ]	wallet (instr.)

b. Before p and b, ę and ą are pronounced em and om.

Spelling	Pronunciation	
następný	nastempny	next
tępy	tempy	dull
zęby	zemby	teeth
gołębia	gołembia	pigeon (gen.)
skąpy	skompy	avaricious
kąpie	kompie	he bathes
trąba	tromba	trumpet
rąbie	rombie	he chops

c. Before t d c dz cz, ę and ą are pronounced en and on.

Spelling	Pronunciation	
piętro	pientro	floor
chętnie	chentnie	willingly
tędy	tendy	this way
będę	bende	I'll be
więc	wienc	so
ręce	rence	hands
pieniędzy	pieniendzy	money (gen.)
pędzę	pendze	I rush
ręczny	renczny	manual
męczę	mencze	I torture
piąty	pionty	fifth
kąty	konty	corners
skąd	skont	where from?
żąda	żonda	he demands
zając	zajonc	rabbit
gorąco	goronco	hot
żądza	żondza	desire
pieniądze	pieniondze	money
gorączka	goroncza	fever
pączek	ponczek	doughnut

d. Before ć and dź, ę and ą are pronounced eń and oń.

Spelling	Pronunciation	
pięć	pieńć	five
zdjęcie	zdjeńcie	snapshot
będzie	beńdzie	he'll be
wszędzie	wszeńdzie	everywhere
płynąć	plynońć	swim
mąci	mońci	he muddles
baź	bońć	be!
rządzi	rzońdzi	he rules

e. Before k and g, e and a are pronounced [eŋ] and [oŋ] (ŋ represents the n of English anchor, anger).

Spelling	Pronunciation	
ręka	re[ŋ]ka	hand
dziękuję	dzie[ŋ]kuje	thank you
węgiel	we[ŋ]giel	coal
tegi	te[ŋ]gi	big
mąka	mo[ŋ]ka	flour
rąk	ro[ŋ]k	hands (gen.)
posągu	poso[ŋ]gu	monument (gen.)
ciagle	cio[ŋ]gle	steadily

4. EJ REPLACED BY IJ

In rapid speech the unstressed ej in word-final position is pronounced ij.

Spelling	Pronunciation	
dalej	dali <i>j</i>	further
głośniej	głośni <i>j</i>	louder
wolniej	wolni <i>j</i>	slower

5. WORD STRESS

Barring a few special cases, Polish word stress is fixed on the prefinal syllable of polysyllabic words. In the examples below the vowel of the stressed syllable is underlined.

pió <u>ro</u>	pen	map <u>a</u>	map
gazet <u>a</u>	newspaper	tablic <u>a</u>	blackboard
pudernic <u>z</u> ka	compact	portmonet <u>k</u> a	wallet

The prefinal stress is considered regular and henceforth will not be recorded. Departures from the regular pattern are shown by an underline.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. NOUNS

This lesson presents twenty-four nouns:

biurko	desk	ołówek	pencil
długopis	ball-point	pieniądze	money
drzwi	door	pióro	pen
gazeta	newspaper	podłoga	floor
kosz	basket	portmonetka	wallet
krzesło	chair	pułdniczka	compact
lampa	lamp	stół	table
lusterko	mirror	sufit	ceiling
mapa	map	ściana	wall
nożyczki	scissors	tablica	blackboard
okno	window	zdjęcie	snapshot
okulary	glasses	zeszyt	notebook

Polish has no words corresponding to the definite or indefinite articles of English. The noun gazeta is rendered in English by 'newspaper,' 'a newspaper,' or 'the newspaper' depending on the context.

2. PRONOUNS TO, CO

This lesson also presents two pronouns: the demonstrative pronoun to 'this, that, it' and the interrogative pronoun co 'what?'.
 To jest pióro.

Co to jest?	What's that?
To jest pióro.	This is a pen.

3. SINGULAR AND PLURAL FORMS OF THE VERB 'TO BE'

jest 'is' and są 'are' are forms of the Polish verb 'to be'; jest is singular and są is plural.

4. SINGULAR AND PLURAL NOUNS

The nouns which agree with jest 'is' are singular nouns, those which agree with są 'are' are plural nouns.

To jest zdjęcie.	That's a snapshot.
To są pieniądze.	That's money.

Singular nouns			Plural nouns
biurko	mapa	stół	drzwi
długopis	okno	sufit	nożyczki
gazeta	ołówek	ściana	okulary
kosz	pióro	tablica	pieniądze
krzesło	podłoga	zdjęcie	
lampa	portmonetka	zeszyt	
lusterko	puderniczka		

5. DEMONSTRATIVE SENTENCES

Sentences characterized by the structure to + jest/są + a noun are demonstrative sentences. The demonstrative pronoun to refers to a noun which agrees with the verb jest or są.

To jest gazeta.	This is a newspaper.
To są okulary.	These are glasses.

6. NEGATIVE PARTICLE NIE

In a negated demonstrative sentence the verb form is preceded by the negative particle nie 'not.'

To nie jest gazeta.	This isn't a newspaper.
---------------------	-------------------------

The particle nie and the following verb are accentually a single word. Therefore, when the verb is monosyllabic, nie is stressed and the verb is unstressed; see S. & S. 4 B (4).

To <u>nie</u> jest gazeta.	This isn't a newspaper.
To <u>nie</u> są okulary.	These aren't glasses.

7. QUESTIONS

Replacement of a noun by the interrogative pronoun co 'what?' transforms a demonstrative statement into a question. Interrogative words in Polish usually occur at the beginning of a sentence.

To jest pióro.	This is a pen.
Co to jest?	What's this?

Questions calling for a yes-or-no answer are marked by the interrogative intonation, characterized by a rising tone on the last syllable of the utterance. In colloquial Polish, interrogative intonation is the only feature distinguishing such questions from statements.

To jest pióro?	Is this a pen?
To jest pióro.	It's a pen.

8. INTERROGATIVE PARTICLE CZY

In more formal situations, questions calling for a yes-or-no answer are also accompanied by the interrogative particle czy.

Czy to jest pióro?	Is this a pen?
--------------------	----------------

In questions offering a choice of answers, czy corresponds to the English 'or.'

To jest pióro, czy ołówek?	Is this a pen or a pencil?
----------------------------	----------------------------

As in the instance outlined above, in more formal speech these questions are introduced by another czy.

Czy to jest pióro, czy ołówek?	Is this a pen or a pencil?
--------------------------------	----------------------------

9. NEGATIVE PARTICLES ANI . . . , ANI

A compound negation in answer to questions offering the possibility of choice is expressed by a negated verb form followed by the particles ani . . . , ani corresponding to the English 'neither . . . nor.'

To nie jest ani pióro, ani ołówek.	This is neither a pen nor a pencil.
---------------------------------------	--

The positive term after ani . . . , ani is introduced by tylko 'only' or ale 'but.'

To nie jest ani stół, ani biurko tylko krzesło.	That's neither a table nor a desk; it's a chair.
To nie jest ani stół, ani biurko, ale krzesło.	That's neither a table nor a desk; it's a chair.

10. CONJUNCTION A

The conjunction a indicates contrast. It usually corresponds to English 'and' or 'but.'

A co to jest?

And what's that?

To jest okno, a to są drzwi.

This is a window and that's a door.

11. JAK SIĘ PAN (PANI) MA? 'HOW ARE YOU?'

The expression jak się pan (pani) ma? is not so casual a greeting as English 'how are you?' but rather a fairly earnest inquiry about a person's well-being, inviting an equally earnest response. It often serves as the opening line of a conversation but is rarely used in a brief exchange.

ZADANIE

EXERCISES

Give the Polish equivalents of the following:

1.

	newspaper	pencil
	wallet	pen
	compact	mirror
	notebook	snapshot
	ballpoint	money

 - a. That's (a, the) — .
 - b. This isn't (a, the) — .

2.

	glasses	scissors
--	---------	----------

 - a. Those are (the) — .
 - b. These aren't (the) — .

3.

	wall	floor	window
	map	ceiling	chair
	lamp	table	desk
	blackboard	wastepaper basket	door

 - a. Is this a (the) — or a (the) — ?
 - b. That's neither a (the) — nor a (the) — .
 - c. This is a (the) — and that's a (the) — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

a	and, but	bardzo	very
ale	but	biurko	desk
ani . . . ani	neither . . . nor	co	what?

czy	[particle introducing a question]	niedobrze	not well
czytać	read	niezupełnie	not quite
dalej	further on	no	well, and
długopis	ball-point pen	nożyczki	scissors
do widzenia	good-by	okno	window
dobry	good	okulary	(eye)glasses
dobrze	well	ołówek	pencil
doskonale	excellent	pan	mister, gentleman, sir
dosyć	enough	pani	Mrs., lady, ma'am
drzwi	door	pieniądze	money
dzień	day	pierwsza	first
dzień dobry	hello	pióro	pen
dziękuję	thank you	pisownia	spelling
gazeta	newspaper	podłoga	floor
głośniej	louder	portmonetka	wallet, purse
gramatyka	grammar	powtórzyć	repeat
ja	I	proszę	please
jak	how	przecież	after all, but (emphatically)
jeden	one	przepraszam	sorry, excuse me
jest	is	puderniczka	compact
jeszcze	still, yet	raz	once
kosz	basket	są	are
krzesło	chair	się <u>see</u> ma się	
lampa	lamp	skąd	of course not
lekcja	lesson	słówka	words, vocabulary
lepiej	better	stół	table
lustro	mirror	sufit	ceiling
ma się	is, feels	ściana	wall
mapa	map	śmiecie	litter, trash
na	for	świetnie	splendidly
najpierw	first	tablica	blackboard
następny	next	tak	yes
naturalnie	of course		
nie	no, not		

teraz	now	zadanie	assignment, exercise
też	also, too	zdania	sentences
to	this, that, it	zdjęcie	snapshot, photo
tylko	only, just, but	zeszyt	notebook
wolniej	slower	źle	badly, wrongly
wymowa	pronunciation		

ZDANIA

SENTENCES

1. Jak się pan nazywa?	What is your (m) name?
2. Nazywam się Jan Zieliński.	My name is John Zielinski.
3. A jak się pani nazywa?	And what is your (f) name?
4. Nazywam się Maria Brown.	My name is Mary Brown.
5. Kto to jest, panie Janie?	Who's that, John?
6. To jest profesor Karol Morgan,
a to jest pani Wanda Chelmska.	This is Professor Charles Morgan,
and that's Miss Wanda Chelmska.
7. Bardzo mi miło, panie profesorze.	Very nice to meet you, sir.
8. Dobry wieczór, panie Karolu.	Good evening, Charles.
9. Bardzo mi przyjemnie.	Glad to meet you.
10. Dobranoc, pani Wando.	Good-night, Wanda.
11. Czyja to jest gazeta?
portmonetka?
puderniczka?	Whose newspaper is this?
wallet
compact
Czyj to jest zeszyt?
długopis?
ołówek?	notebook
ball-point
pencil
Czyje to jest pióro?
lusterko?
zdjęcie?	pen
mirror
snapshot
Czyje to są okulary?
nożyczki?
pieniądze?	Whose glasses are these?
scissors
money is this?
12. To jest moja gazeta.
portmonetka.
puderniczka.

mój zeszyt.
długopis.
ołówek.

moje pióro.
lusterko.
zdjęcie. | That's my newspaper.
wallet.
compact.

notebook.
ball-point.
pencil.

pen.
mirror.
snapshot. |
| To są moje okulary.
nożyczki.
pieniądze. | Those are my glasses.
scissors.
That's my money. |

13. To jest pańska gazeta.
portmonetka.
pański zeszyt.
długopis.
pańskie pióro.
zdjęcie.
To są pańskie okulary.
pieniądze.
14. To jest pana gazeta.
portmonetka.
zeszyt.
długopis.
pióro.
zdjęcie.
To są pana okulary.
pieniądze.
15. To jest pani puderniczka.
ołówek.
lusterko.
To są pani nożyczki.
16. Czy to jest pańska gazeta?
pana portmonetka?
pani puderniczka?
pański zeszyt?
pana długopis?
pani ołówek?
pańskie pióro?
pana zdjęcie?
pani lusterko?
Czy to są pańskie okulary?
pana pieniądze?
pani nożyczki?
17. Nie, to nie jest
moja gazeta.
portmonetka.
puderniczka.
mój zeszyt.
długopis.
ołówek.
moje pióro.
zdjęcie.
lusterko.
Nie, to nie są moje okulary.
nożyczki.
pieniądze.
- That's your (m) newspaper.
wallet.
notebook.
ball-point.
pen.
snapshot.
Those are your (m) glasses.
That's your (m) money.
That's your (m) newspaper.
wallet.
notebook.
ball-point.
pen.
snapshot.
Those are your (m) glasses.
That's your (m) money.
That's your (f) compact.
pencil.
mirror.
Those are your (f) scissors.
Is this your (m) newspaper?
(m) wallet?
(f) compact?
Is this your (m) notebook?
(m) ball-point?
(f) pencil?
Is this your (m) pen?
(m) snapshot?
(f) mirror?
Are these your (m) glasses?
Is this your (m) money?
Are these your (f) scissors?
No, that's not
my newspaper.
wallet.
compact.
notebook.
ball-point.
pencil.
pen.
snapshot.
mirror.
No, those are not my glasses.
scissors.
No, that's not my money.

18. Gdzie jest
 pańska gazeta, panie Michale?
 pana portmonetka, panie Janie?
 pański zeszyt, panie Ryszardzie?
 pana długopis, panie Karolu?
 pańskie pióro, panie Andrzejcu?
 pana zdjęcie, panie Ryśku?
- Gdzie są
 pańskie okulary, panie Tomaszcu?
 pana pieniądze, panie Tomku?
19. Tu jest moja gazeta.
 portmonetka.
 mój zeszyt.
 długopis.
 moje pióro.
 zdjęcie.
- Tu są moje okulary.
 pieniądze.
20. Gdzie jest
 pani gazeta, pani Wando?
 puderniczka, pani Mario?
 zeszyt, pani Krystyno?
 ołówek, pani Marto?
 pióro, pani Janino?
 lusterko, pani Anno?
- Gdzie są
 pani okulary, pani Zofio?
 nożyczki, pani Zosiu?
21. Tam jest moja gazeta.
 puderniczka.
 mój zeszyt.
 ołówek.
 moje pióro.
 lusterko.
- Tam są moje okulary.
 nożyczki.
22. Czy tam jest pana gazeta?
 pańska portmonetka?
 pana zeszyt?
 pański długopis?
 pana pióro?
 pańskie zdjęcie?
- Czy tam są pana okulary?
 pańskie pieniądze?
- Where is
 your newspaper, Michael?
 wallet, John?
 notebook, Richard?
 ball-point, Charles?
 pen, Andrew?
 snapshot, Dick?
- Where are
 your glasses, Thomas?
 Where is your money, Tom?
- Here is my newspaper.
 wallet.
 notebook.
 ball-point.
 pen.
 snapshot.
- Here are my glasses.
 Here's my money.
- Where is
 your newspaper, Wanda?
 compact, Mary?
 notebook, Christine?
 pencil, Martha?
 pen, Jane?
 mirror, Ann?
- Where are
 your glasses, Sophia?
 scissors, Sophy?
- There is my newspaper.
 compact.
 notebook.
 pencil.
 pen.
 mirror.
- There are my glasses.
 scissors.
- Is your (m) newspaper there?
 wallet
 notebook
 ball-point
 pen
 snapshot
- Are your (m) glasses there?
 Is your (m) money there?

23. Nie, tam nie ma mojej gazety.
portmonetki.

mojego zeszytu.
długopisu.
pióra.
zdjęcia.

moich okularów.
pieniędzy.

24. Czy tu jest pani gazeta?
puderniczka?
zeszyt?
ołówka?
pióro?
lusterko?

Czy tu są pani okulary?
nożyczki?

25. Nie, tu nie ma mojej gazety.
puderniczki.

mojego zeszytu.
ołówka.
pióra.
lusterka.

moich okularów.
nożyczek.

26. Czy tu jest moja gazeta?
portmonetka?
puderniczka?

mój zeszyt?
długopis?
ołówka?

moje pióro?
zdjęcie?
lusterko?

Czy tu są moje okulary?
nożyczki?
pieniądze?

27. Nie, tu nie ma pana gazety.

pańskiej portmonetki.
pani puderniczki.

pana zeszytu.
pańskiego długopisu.
pani ołówka.

No, my newspaper isn't there.
wallet

notebook
ball-point
pen
snapshot

No, my glasses aren't there.
No, my money isn't there.

Is your (f) newspaper here?
compact
notebook
pencil
pen
mirror

Are your (f) glasses there?
scissors?

No, my newspaper isn't here.
compact

notebook
pencil
pen
mirror

No, my glasses aren't here.
scissors

Is my newspaper here?
wallet
compact

notebook
ball-point
pencil

pen
snapshot
mirror

Are my glasses here?
scissors

Is my money here?

No, your (m) newspaper isn't
here.

(m) wallet
(f) compact

your (m) notebook
(m) ball-point
(f) pencil

pana pióra.	your (m) pen
pańskiego zdjęcia.	(m) snapshot
pani lusterka.	(f) mirror
pana okularów.	your (m) glasses aren't here.
pańskich pieniędzy.	(m) money isn't here.
pani nożyczek.	(f) scissors aren't here.
28. Czy to jest pański ołówek,
panie Janie?	Is this your pencil, John?
29. Nie, panie profesorze, to nie
jest mój ołówek.	No sir, that's not my pencil.
30. Czy to jest pani zdjęcie, pani Wando?	Is this your snapshot, Wanda?
31. Nie, proszę pani, to nie jest moje
zdjęcie.	No, that's not my snapshot.
32. Panie Aleksandrze, czy to jest pana
mapa, czy pana Wiktora?	Alexander, is this your map
or Victor's?
33. Panie Romanie, czy to jest moje
krzesło, czy pańskie?
czy pana Adama?	Roman, is this my chair
or yours?
or Adam's?
34. Pani Alino, czy to jest pani mapa,
czy pani Zofii?	Alina, is this your map
or Sophia's?
35. Pani Barbaro, czy to jest moja
mapa, czy pani?
czy pani Julii?	Barbara, is this my map
or yours?
or Julia's?
36. Proszę pana, czy tu jest pańska
gazeta?	Is your (m) newspaper here?
37. Nie, tu nie ma mojej gazety.	No, my newspaper isn't here.
38. Proszę pani, czy tam są pani okulary?	Are your (f) glasses there?
39. Nie, tam nie ma moich okularów.	No, my glasses aren't there.
40. Tu też nie ma moich okularów.	My glasses aren't here either.
41. Moich okularów nigdzie nie ma.	My glasses aren't anywhere.
42. Czy tu na pewno nie ma pańskiego
ołówka?	Are you sure your (m) pencil
isn't here?
43. Na pewno.	I'm sure.
44. Gdzie jest pan Jan?
pan Karol?
pan Tomek?

pani Wanda?
pani Olga?
pani Zosia? | Where is John?
Charles?
Tom?

Wanda?
Olga?
Sophy? |
| 45. Pana Jana nigdzie nie ma.
Karola
Tomka | John isn't anywhere (to be found).
Charles
Tom |

Pani Wandy nigdzie nie ma. Olgi Zosi	Wanda isn't anywhere (to be Olga found). Sophy
46. Gdzie jest pan Jan i pani Wanda?	Where are John and Wanda?
47. Pan Jan i pani Wanda są tutaj.	John and Wanda are here.
48. A pan Karol i pani Maria?	And Charles and Mary?
49. Pan Karol tu jest, ale pani Marii nie ma.	Charles is here but Mary isn't.
50. Dziś nie ma ani pana Jana, ani pana Karola.	Today neither John nor Charles is present.
51. Dzisiaj jest i pan Jan, i pan Karol.	Today both John and Charles are present.
52. Naprawdę?	Is that right?
53. Naprawdę.	That's right.
54. Pani Wanda już jest?	Is Wanda here yet?
55. Nie, pani Wandy jeszcze nie ma.	No, Wanda isn't here yet.
56. Pani Marii jeszcze nie ma?	Isn't Mary here yet?
57. Owszem, pani Maria już jest.	Yes, Mary's already here.
58. Pani Elżbieta jeszcze jest?	Is Elizabeth still here?
59. Nie, pani Elżbiety już nie ma.	No, Elizabeth has already left.
60. Pani Krystyny już nie ma?	Has Christine left already?
61. Owszem, pani Krystyna jeszcze jest.	No, Christine is still here.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. Ś Ź Ć DŹ

ś is similar to German ch in ich but is further front. The whole tongue is pushed forward, the middle and front part curve toward the hard palate, the tip hangs loosely behind the lower teeth.

ź is a voiced counterpart of ś.

ć dź are affricate counterparts of ś ź.

Before vowels, ś ź ć dź are spelled si zi ci dzi.

głośniej	louder
Krysia	Chris
Zosia	Sophy
Basia	Babs

źle	badly
późno	late
Kazimierz	Casimir
Zieliński	Zielinski

ciocia	aunt
zdjęcie	snapshot
śmiecie	trash
ściana	wall

dziś	today
dzisiaj	today
dzień dobry	hello
gdzie	where?

2. SZ Ź/RZ CZ DŹ

sz is like English sh in show.

ź (in some words spelled rz) is a voiced counterpart of sz.

cz dź are affricate counterparts of sz ź/rz; cz sounds like English tch in itch; dź occurs in very few words, chiefly foreign borrowings; drz followed by a consonant is pronounced dź (see S. & S. 15).

zeszyt	notebook
proszę	please
kosz	basket
wszyscy	all

nożyczki	scissors
powtórzyć	repeat
dobrze	well
Elżbieta	Elizabeth

czy	whether
czytać	read
puderniczka	compact
jeszcze	still

dżungla	jungle
drzwi	door

3. Ś Ź Ć DŹ CONTRASTED WITH SZ Ź/RZ CZ DŹ

koś	mow!
wieś	village
sina	livid (fem.)
sidła	snare
prosię	piglet
siał	he sowed
Kasia	Cathy

kosz	basket
wiesz	you know
szyna	rail
szydła	awls
proszę	please
szał	frenzy
kasza	oatmeal

zim	winters (gen.)
pazi	page —
ziół	herbs (gen.)
wiezie	he transports
obrazie	picture (loc.)
ziarna	grains
buzia	cheek

Rzym	Rome
parzy	it burns
żuł	he chewed
wieże	towers
obrażę	I'll offend
żarna	handmill
burza	storm

mieć	to have
grać	to play
ci	you (dat.)
leci	he flies
ciula	he scrapes up
ciekł	it flowed
ciapa	bungler

miecz	sword
gracz	player
czy	whether
leczy	he treats
czuła	she felt
czek	check
czapa	bearskin

dźwig	crane
radzi	he advises
dziecię	child
dzionek	morn

drzwi	door
radzy	rajah (gen.)
dziecie	jet (loc.)
dzonek	junks (gen.)

4. ł

ł is generally pronounced [ɫ] i.e. like English w in wet. It used to be pronounced like l in English wool and this pronunciation is still used on the stage and as a regionalism in the speech of older persons.

miło	pleasantly
ołówek	pencil
długopis	ball-point
podłoga	floor

głośniej	louder
niezupełnie	not quite
Michał	Michael
stół	table

5. W RZ AFTER VOICELESS CONSONANTS

After voiceless consonants, w rz are pronounced f sz.

Spelling	Pronunciation	
świetnie	śfietnie	excellent
przyjemnie	pszyjemnie	pleasantly
przepraszam	pszepraszam	excuse me
przecież	pszeciesz	after all
krzesło	kszesło	chair

6. Ń REPLACED BY [j]

Before a spirant, ń is pronounced [j] (nasal front semivowel).

Spelling	Pronunciation	
pański	pa[j]ski	your (m)
Zieliński	Zieli[j]ski	Zielinski
koński	ko[j]ski	horse—

7. -AJ PRONOUNCED -EJ

In rapid speech, the unstressed adverbial suffix -aj is pronounced -ej.

Spelling	Pronunciation	
tutaj	tutej	here
dzisiaj	dzisiej	today

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. ADVERBS

gdzie 'where?', nigdzie 'nowhere,' tutaj or tu 'here,' tam 'over there,' już already, yet (indicating result or change of state), jeszcze 'still, yet (indicating continuation and no change of state,' dzisiaj or dziś 'today' are adverbs.

Gdzie jest pan Karol?	Where's Charles?
Pana Karola nigdzie nie ma.	Charles isn't anywhere (to be found).
Tu jest pan Karol.	Charles is here.
Pan Karol jest tutaj.	Charles is here.
Pan Karol jest tam.	Charles is over there.
Pan Karol już jest.	Charles is already in.
Pana Karola jeszcze nie ma.	Charles is still absent.
Pana Karola dzisiaj nie ma.	Charles isn't in today.
Pana Karola dziś nie ma.	Charles isn't in today.

2. SENTENCES INDICATING PRESENCE AND ABSENCE

These sentences indicate presence:

Pan Karol jest.	Charles is present.
Tu są okulary.	The glasses are here.

They contain a subject (the nouns pan Karol, okulary) and a predicate (the verbs jest, są).

These sentences indicate absence:

Pana Karola nie ma.	Charles is absent.
Tu nie ma okularów.	The glasses aren't here.

They contain the impersonal expression nie ma 'there isn't, there aren't,' which functions as a predicate, and an object of nie ma (the nouns pana Karola, okularów).

3. CASE: NOMINATIVE AND GENITIVE

Polish nouns, pronouns, and adjectives occur in different forms depending on their function or position in a sentence.

Tu jest gazeta.	The newspaper is here.
Tu nie ma gazety.	The newspaper isn't here.

The forms which have the same function or fill the same position are said to belong to the same case. The case functioning as the subject is called nominative (nom.).

Pan Karol jest.	Charles is present.
Tu są okulary.	The glasses are here.
Tu jest gazeta.	The newspaper is here.

The case depending on the impersonal expression nie ma 'there isn't (aren't)' is called genitive (gen.).

Pana Karola nie ma.	Charles is absent.
Tu nie ma okularów.	The glasses aren't here.
Tu nie ma gazety.	The newspaper isn't here.

The nom. and gen. forms of the nouns occurring in this lesson are listed below.

Nom.	Gen.
gazeta	gazety
mapa	mapy
portmonetka	portmonetki
puderniczka	puderniczki
pani	pani
Elżbieta	Elżbiety
Wanda	Wandy
Krystyna	Krystyny
Olga	Olgi
Zosia	Zosi
Zofia	Zofii
Julia	Julii
Maria	Marii

Nom.	Gen.
zeszyt	zeszytu
długopis	długopisu
ołówek	ołówka
pan	pana
Jan	Jana
Wiktor	Wiktora
Adam	Adama
Tomek	Tomka
Karol	Karola
pióro	pióra
krzesło	krzesła
lusterko	lusterka
zdjęcie	zdjęcia
okulary	okularów
nożyczki	nożyczek
pieniądze	pieniędzy

4. POSSESSIVE ADJECTIVES

czyj 'whose?', mój 'my,' and pański 'your (addressing a man)' are possessive adjectives.

Czyj to jest ołówek?	Whose pencil is that?
To jest mój ołówek.	This is my pencil.
To jest pański ołówek.	This is your pencil (sir).

5. NUMBER AND GENDER

In addition to distinguishing cases (cf. 3 above), Polish adjectives distinguish number and gender.

There are two numbers: singular and plural. The distribution of genders depends on the case and number. In the nom. sg. there are three genders: feminine (fem., f), neuter (neut., n), and masculine (masc., m). In the gen. sg. there are two genders: feminine and nonfeminine (nonfem.).

	Sg.			Pl.
	Fem.	Nonfem.		
		Neut.	Masc.	
Nom.	czyja moja pańska	czyje moje pańskie	czyj mój pański	czyje moje pańskie
Gen.	czyjej mojej pańskiej	czyjego mojego pańskiego		czyich moich pańskich

6. INFLECTION. STEMS AND ENDINGS

The distinction of case, number, and gender is called inflection and the forms which show it are inflected forms. Inflected forms consist of a common stem and different endings.

The tables below restate the forms presented in 3 and 5 respectively with the stems and endings shown separately. Bare stems are marked by a hyphen after them; endings are marked by a hyphen before them. Zero ending is symbolized by -∅.

The differences between the shape of the actual forms as they appear in 3 and 5 and the shape of the stems and endings as they appear below are explained and reconciled in the Notes following the tables.

Stem	Nom.	Gen.
gazet-	-a	-y/-i
map-		
portmonetk-		
puderniczek-		
Elżbiet-		
Wand-		
Krystyn-		
Olg-		
Zoś-		
Zofj-		
Julj-		
Marj-		
pań-	-i	

Stem	Nom.	Gen.
zeszyt-	-∅	-u
długopis-		
ołówk-		
Jan-		
Wiktor-		
Adam-		
Tomk-		
Karol-		
pan-		
piór-		-o
krzesł-		
lusterk-		
zdjęć-	-e	
okular-	-y/-i	-ów
nożyczk-		-∅
pieniądz-	-e	-y/-i

Case	Stem	Sg.			Pl.
		Fem.	Nonfem.		
			Neut.	Masc.	
Nom.	czyj-	-a	-e	-∅	-e
	moj-				
	pańsk-			-y/-i	
Gen.	czyj-	-ej	-ego		-ych/-ich
	moj-				
	pańsk-				

Notes:

a. Inserted vowels

In many stems ending in a consonant cluster, the ending -Ø is accompanied by the vowel e inserted between the last two consonants (see S. & S. 26).

<u>ołówk-</u> 'pencil'	<u>ołówka</u> (gen.)	<u>ołówek</u> (nom.)
<u>nożyczk-</u> 'scissors'	<u>nożyczki</u> (nom.)	<u>nożyczek</u> (gen.)

b. Automatic palatalization of k g

The consonants k g followed by the high-front vowel or an ending beginning with e are automatically palatalized (see S. & S. 12).

<u>portmonetk-</u> 'wallet'	<u>portmonetki</u> (gen.)
<u>pańsk-</u> 'your (m)'	<u>pański</u> (nom. sg. masc.)
	<u>pańskie</u> (nom. sg. neut.)
<u>Olga-</u> 'Olga'	<u>Olgi</u> (gen.)

c. Omission of j in the spelling

The consonant j between a vowel and the high-front vowel is dropped (see S. & S. 8a).

<u>moj-</u> 'my'	<u>moja</u> (nom. sg. fem.)
	<u>moich</u> (gen. pl.)

d. j spelled i

The spellings Zofia Zofii, Maria Marii, Julia Julii (pron. Zofja Zofji, Marja Marji, Julja Julji) follow the general rule by which j is written i after consonants other than s z c (see S. & S. 8a).

e. Alternation o~ó

In many words the vowel o in a closed stem-final syllable is replaced by ó (see S. & S. 27).

<u>moj-</u> 'my'	<u>mój</u> (nom. sg. masc.)
------------------	-----------------------------

f. Alternation ą~ę in pieniądze 'money'

The vowel ą in pieniądz- 'money' is replaced by ę before endings containing the high-front vowel: pieniędzy (gen.).

7. FEMININE, NEUTER, AND MASCULINE NOUNS

Polish singular nouns (see I 4) fall into three classes according to the gender of the adjectives accompanying them. Nouns which go with the feminine forms czyja, moja, pańska are feminine nouns; those which go with the neuter forms czyje, moje, pańskie are neuter nouns; and those which go with the masculine forms czyj, mój, pański are masculine nouns.

The singular nouns presented thus far are classified as follows (for the classification of first names, see 11 below):

Fem.	Neut.	Masc.
mapa	okno	zeszyt
lampa	pióro	sufit
gazeta	krzesło	długopis
ściana	biurko	stół
portmonetka	lusterko	ołówek
puderniczka	zdjęcie	kosz
podłoga		pan
tablica		
pani		

8. POSSESSIVES PAŃSKI, PANA, AND PANI

The possessive adjective pański 'your' is used only in addressing a man. When a woman is being addressed, the gen. pani 'lady' is used. Similarly, the gen. pana 'gentleman' is frequently used instead of the adjective pański.

Gdzie jest pańska gazeta?	Where is your newspaper (sir)?
pana	(sir)?
pani	(ma'am)?
Gdzie są pańskie okulary?	Where are your glasses (sir)?
pana	(sir)?
pani	(ma'am)?

9. WORD ORDER

Word order in Polish is freer than in English—departures from the preferred order often have a stylistic rather than a grammatical function. The sentence:

Tu nie ma pańskiego ołówka.	Your (m) pencil isn't here.
-----------------------------	-----------------------------

is neutral. Its several variations mark special emphasis (shown by the capitals in the English equivalents).

Pańskiego ołówka tu nie ma.	YOUR pencil isn't here.
Ołówka pańskiego tu nie ma.	Your PENCIL isn't here.
Nie ma tu pańskiego ołówka.	Your pencil ISN'T here.
Tu pańskiego ołówka nie ma.	Your pencil isn't HERE.

10. FORMS OF ADDRESS. VOCATIVE

Speaking to each other, except in the family or among close friends, Poles commonly use the nouns pan 'gentleman, Mr., sir' and pani 'lady, Mrs., Miss, Ma'am.' The noun pan is often followed by the title the man spoken to may have. In addressing someone or trying to engage his attention, a special form of these nouns called the vocative (voc.) is used. There is some difficulty in finding the exact equivalents to such expressions in English where titles are not so commonly used as in Polish. An American normally uses the last name of a person where a Pole uses the title.

Nom.	Pan profesor jest.	Mr. Smith is in.
Gen.	Pana profesora nie ma.	Mr. Smith is out.
Voc.	Panie profesorze!	Mr. Smith! (Sir!)

When no title is available or when a woman is being addressed, it is polite to use the expressions proszę pana (lit. 'I beg you, sir') and proszę pani (lit. 'I beg you, ma'am'). They are especially frequent in questions.

Czyja to jest gazeta, proszę pana?	Whose newspaper is this?
Proszę pani, czy to są pani okulary?	Are these your (f) glasses?

In less formal situations the vocatives of pan and pani are followed by the vocative of a person's first name.

Dzień dobry, panie Karolu.	Hello, Charles.
Dobranoc, pani Mario.	Good night, Mary.

A greater degree of familiarity is marked by the use of an affectionate form of the first name after the nouns pan and pani.

Dziękuję, panie Janku.	Thanks, Jack.
Do widzenia, pani Zosiu.	Good-by, Sophy.

11. POLISH FIRST NAMES

Listed below are some Polish first names in the nom., gen., and voc. Selected affectionate formations are shown in parentheses.

Nom.	Gen.	Voc.	
pan	pana	panie	sir
Adam	Adama	Adamie	Adam
Aleksander (Olek)	Aleksandra (Olka)	Aleksandrze (Olku)	Alexander
Alfred	Alfreda	Alfredzie	Alfred
Andrzej	Andrzeja	Andrzeju	Andrew
Bolesław (Bolek)	Bolesława (Bolka)	Bolesławie (Bolku)	Boleslaw
Edward (Edek)	Edwarda (Edka)	Edwardzie (Edku)	Edward
Eugeniusz (Gienek)	Eugeniusza (Gienka)	Eugeniuszu (Gienku)	Eugene
Franciszek (Franek)	Franciszka (Franka)	Franciszku (Franku)	Francis
Henryk (Heniek)	Henryka (Heńka)	Henryku (Heńku)	Henry
Jacek	Jacka	Jacku	Hyacinth
Jakub (Kuba)	Jakuba (Kuby)	Jakubie (Kubo)	James
Jan (Janek)	Jana (Janka)	Janie (Janku)	John
Jerzy (Jurek)	Jerzego (Jurka)	Jerzý (Jurku)	George
Józef (Józek)	Józefa (Józka)	Józefie (Józku)	Joseph
Juliusz (Julek)	Juliusza (Julka)	Juliuszu (Julku)	Julius
Karol	Karola	Karolu	Charles
Kazimierz	Kazimierza	Kazimierzu	Casimir
Leon	Leona	Leonie	Leon
Ludwik	Ludwika	Ludwiku	Louis
Marian	Mariana	Marianie	Marian
Michał	Michała	Michale	Michael
Mieczysław (Mietek)	Mieczysława (Mietka)	Mieczysławie (Mietku)	Mieczyslaw
Paweł	Pawła	Pawle	Paul
Piotr	Piotra	Piotrze	Peter
Roman (Romek)	Romana (Romka)	Romanie (Romku)	Roman
Ryszard (Rysiek)	Ryszarda (Ryśka)	Ryszardzie (Ryśku)	Richard
Stanisław (Staszek)	Stanisława (Staszka)	Stanisławie (Staszku)	Stanislas
Stefan	Stefana	Stefanie	Steven
Tadeusz (Tadek)	Tadeusza (Tadka)	Tadeuszu (Tadku)	Thaddeus
Tomasz (Tomek)	Tomasza (Tomka)	Tomaszu (Tomku)	Thomas
Wacław (Wacek)	Wacława (Wacka)	Wacławie (Wacku)	Venceslas
Wiktor	Wiktora	Wiktorze	Victor
Witold (Witek)	Witolda (Witka)	Witoldzie (Witku)	Witold
Władysław (Władek)	Władysława (Władka)	Władysławie (Władku)	Ladislas
Zdzisław (Zdzich)	Zdzisława (Zdzicha)	Zdzisławie (Zdzichu)	Zdzislaw
Zygmunt	Zygmunta	Zygmuncie	Sigismund

Nom.	Gen.	Voc.	
pani	pani	pani	ma'am
Adela	Adeli	Adelo	Adele
Alina (Ala)	Aliny (Ali)	Alino (Alu)	Alina
Anna (Hanka)	Anny (Hanki)	Anno (Hanko)	Anna
Barbara (Basia)	Barbary (Basi)	Barbaro (Basiu)	Barbara
Danuta (Danka)	Danuty (Danki)	Danuto (Danko)	Danuta
Elżbieta	Elżbiety	Elżbieto	Elizabeth
Ewa	Ewy	Ewo	Eve
Felicja	Felicji	Felicjo	Felicia
Halina	Haliny	Halino	Halina
Helena	Heleny	Heleno	Helen
Irena	Ireny	Ireno	Irene
Jadwiga (Jadzia)	Jadwigi (Jadzi)	Jadwigo (Jadziu)	Hedwig
Janina (Janka)	Janiny (Janki)	Janino (Janko)	Jane
Julia	Julii	Julio	Julia
Katarzyna (Kasia)	Katarzyny (Kasi)	Katarzyno (Kasiu)	Catherine
Krystyna (Kryisia)	Krystyny (Krysi)	Krystyno (Krysiu)	Christine
Maria (Marysia)	Marii (Marysi)	Mario (Marysiu)	Mary
Marta	Marty	Marto	Martha
Olga	Olgi	Olgo	Olga
Teresa	Teresy	Tereso	Theresa
Wanda (Wandzia)	Wandy (Wandzi)	Wando (Wandziu)	Wanda
Zofia (Zosia)	Zofii (Zosi)	Zofio (Zosiu)	Sophia

ZADANIE

EXERCISES

1. Give the Polish equivalents of the following:

newspaper	ball-point	snapshot
wallet	pencil	glasses
compact	pen	scissors
notebook	mirror	money

a. Whose — is this?	Whose — are these?
b. That's my — .	Those are my — .
c. Where is your (m) — ?	Where are your (m) — ?
d. Is your (f) — here?	Are your (f) — here?
e. My — isn't there.	My — aren't there.
f. Your (m) — isn't here.	Your (m) — aren't here.
g. Your (f) — isn't here.	Your (f) — aren't here.

2. Give the negative of the following statements:

a. To jest gazeta.	Tu jest gazeta.
b. To jest ołówek.	Tu jest ołówek.
c. To jest pióro.	Tu jest pióro.
d. To są okulary.	Tu są okulary.

3. Fill in the proper forms of the following:

Jan	Wanda
Karol	Olga
Tomasz	Zofia
Tomek	Zosia
Aleksander	Elżbieta
Adam	Barbara
Roman	Maria
Wiktor	Alina

- a. — tu jest.
 b. — tu nie ma.
 c. Panie — ! Pani — !

SŁÓWKA

Adam, -a	Adam
Aleksander, -dra	Alexander
Alina, -y	Alina
Andrzej, -a	Andrew
Anna, -y	Anna, Anne
Barbara, -y	Barbara
czyj, -ego	whose
dobranoc	good-night
drugi, -ego	second
dwa	two
dzisiaj	today
dziś	today
Elżbieta, -y	Elizabeth
Felicja, -ji	Felicia
gdzie	where
i	and
Jan, -a	John
Janina, -y	Jane, Jean
Jerzy, -ego	George
Julia, -ii	Julia
już	already, yet
Karol, -a	Charles
Krystyna, -y	Christine
kto, kogo	who

VOCABULARY

Maria, -ii	Mary
Marta, -y	Martha
mi	to me, for me
Michał, -a	Michael
miło	pleasantly, nicely
mój, mojego	my
na pewno	surely, certain- ly
naprawdę	really, indeed
nazywa się	his (her) name is
nazywam się	my name is
nie ma	there isn't
nigdzie	nowhere
Olga, -i	Olga
owszem	quite, why yes, no (rejecting a negation)
pański, -ego	your(s) (to a man)
pewno <u>see</u> na pewno	
profesor, -a	professor
przyjemnie	pleasantly, agreeably
Roman, -a	Roman

Rysiek, -śka	Dick	tutaj	here
Ryszard, -a	Richard	Wanda, -y	Wanda
tam	there, over there	wieczór, -oru	evening
Tomasz, -a	Thomas	Wiktor, -a	Victor
Tomek, -mka	Tom	Zofia, -ii	Sophia
tu	here	Zosia, -si	Sophy

ZDANIA

SENTENCES

1. Proszę pana.	Excuse me, sir.
2. Słucham.	Yes?
3. Proszę zakryć polski tekst.	Please cover the Polish text.
4. Czy pan rozumie?	Do you (m) understand?
5. Nie rozumiem.	I don't understand.
6. A pani rozumie?	And do you (f) understand?
7. Teraz rozumiem.	Now I understand.
8. To jest pytanie.	This is a question.
9. To nie jest odpowiedź.	That's not an answer.
10. Całe zdanie, proszę.	Please give a complete answer.
11. Czy pan ma gazetę?
portmonetkę?
zeszyt?
długopis?
pióro?
zdjęcie?
okulary?
pieniądze?	Do you have a newspaper?
a wallet?
a notebook?
a ball-point?
a pen?
a snapshot?
glasses?
(any) money?
12. Tak, mam gazetę.
portmonetkę.
zeszyt.
długopis.
pióro.
zdjęcie.
okulary.
pieniądze.	Yes, I have a newspaper.
a wallet.
a notebook.
a ball-point.
a pen.
a snapshot.
glasses.
(some) money.
13. Nie, nie mam gazety.
portmonetki.
zeszytu.
długopisu.
pióra.
zdjęcia.
okularów.
pieniędzy.	No, I don't have a newspaper.
a wallet.
a notebook.
a ball-point.
a pen.
a snapshot.
glasses.
(any) money.
14. Czy pani nie ma gazety?
puderniczki?
zeszytu?
ołówka?	Don't you (f) have a newspaper?
a compact?
a notebook?
a pencil?

- Czy pani nie ma pióra?
 lusterka?
 okularów?
 nożyczek?
15. Owszem, mam gazetę.
 puderniczkę.
 zeszyt.
 ołówek.
 pióro.
 lustro.
 okulary.
 nożyczki.
16. Nie, nie mam gazety.
 puderniczki.
 zeszytu.
 ołówka.
 pióra.
 lusterka.
 okularów.
 nożyczek.
17. Co tu jest?
18. Tu jest fajka.
 zapalniczka.
 popielniczka.
 książka.
 tytoń.
 papier.
 notes.
 zegarek.
 lekarstwo na kaszel.
 pudełko zapalek.
- Tu są papierosy.
 zapalki.
 cygara.
19. Czy pan Jan ma fajkę?
 zapalniczkę?
 tytoń?
 papier?
 lekarstwo na kaszel?
 papierosy?
 cygara?
20. Nie, on nie ma fajki.
 zapalniczki.
- tytoniu.
 papieru.
 lekarstwa na kaszel.
- papierosów.
 cygar.
- Don't you (f) have a pen?
 a mirror?
 glasses?
 scissors?
- Yes, I have a newspaper.
 a compact.
 a notebook.
 a pencil.
 a pen.
 a mirror.
 glasses.
 scissors.
- No, I don't have a newspaper.
 a compact.
 a notebook.
 a pencil.
 a pen.
 a mirror.
 glasses.
 scissors.
- What's here?
- There's a pipe here.
 a cigarette lighter
 an ashtray
 a book
 tobacco
 paper
 a memo book
 a watch
 cough medicine
 a pack of matches
- There are cigarettes here.
 matches
 cigars
- Does John have a pipe?
 a cigarette lighter?
 tobacco?
 paper?
 cough medicine?
 cigarettes?
 cigars?
- No, he doesn't have a pipe.
 a cigarette
 lighter.
 tobacco.
 paper.
 cough medicine.
 cigarettes.
 cigars.

21. Czy pani Wanda ma popielniczkę?
książkę?
notes?
zegarek?
pudełko zapalek?

zapałki? | Does Wanda have an ashtray?
a book?
a memo book?
a watch?
a pack of
matches?
matches? |
| 22. Nie, ona nie ma popielniczki.
książki.
notesu.
zegarka.
pudełka zapalek.

zapalek. | No, she doesn't have an ashtray.
a book.
a memo book.
a watch.
a pack of
matches.
matches. |
| 23. Czy pani ma ołówek i papier? | Do you (f) have a pencil and
paper? |
| 24. Mam ołówek ale nie mam papieru. | I have a pencil but no paper. |
| 25. Nie mam ani ołówka, ani papieru. | I have neither a pencil nor paper. |
| 26. Przepraszam pana, czy pan ma
pudełko zapalek? | Excuse me, do you (m) have a
pack of matches? |
| 27. Naturalnie, że mam, proszę bardzo. | Of course I do. Here you are. |
| 28. Przepraszam panią, czy pani ma
zegarek? | Excuse me, do you (f) have a
watch? |
| 29. Niestety nie mam. | Unfortunately I don't. |
| 30. Przepraszam pana, panie Andrzeju,
czy pan ma papierosy i zapałki? | Excuse me, Andrew, do you have
cigarettes and matches? |
| 31. Zdaje się, że nie mam ani
papierosów, ani zapalek. | It seems that I have neither
cigarettes nor matches. |
| 32. Przepraszam panią, pani Mario,
czy pani nie ma ołówka albo pióra? | Excuse me, Mary, don't you have
a pencil or a pen? |
| 33. Owszem mam, proszę bardzo. | Yes, I do. Here you are. |
| 34. Proszę o gazetę?
popielniczkę?
zeszyt?
notes?
pudełko zapalek?
lekarstwo na kaszel?
papierosy?
zapałki? | May I have a newspaper?
an ashtray?
a notebook?
a memo book?
a pack of matches?
some cough medicine?
some cigarettes?
some matches? |
35. Bardzo proszę.	Here you are.
36. Pan dużo pali?	Do you smoke a lot?
37. Nie, mało palę.	No, I smoke little.
38. Za dużo palę.	I smoke too much.

39. Co pan pali, papierosy, czy fajkę?
What do you (m) smoke, cigarettes or a pipe?
I smoke neither cigarettes nor a pipe—I smoke cigars.
40. Nie palę ani papierosów, ani fajki—
palę cygara.
Do you (m) know what this is?
I do. (I know.)
I don't know what that is.
41. Czy pan wie, co to jest?
Does John smoke?
I don't know for sure. Maybe he does (he smokes).
42. Wiem.
Are you sure this is cough medicine?
But of course.
43. Nie wiem, co to jest.
Does one say it this way?
This is the way it is said.
This isn't the way it's said.
44. Czy pan Jan pali?
I don't know whether it's said this way.
I know that it isn't said this way.
45. Nie wiem na pewno. Może pali.
How does one say it in Polish?
Don't you (m) know how one says it in Polish?
I don't know how one says it in Polish.
46. Czy to na pewno jest lekarstwo na kaszel?
Do you (m) know what this man's name is?
I do. His name is John Zielinski.
47. Ależ oczywiście.
Do you (m) know perhaps what that woman's name is?
Sure. Her name is Wanda Chelmicki.
48. Czy tak się mówi?
Don't you know by any chance the name of that man over there?
that woman
49. Mówi się tak.
Yes, I do.
His name is Charles Morgan.
Her name is Mary Brown.
50. Tak się nie mówi.
What are you (m) saying?
I'm not saying anything.
51. Nie wiem, czy tak się mówi.
I know that it isn't said this way.
52. Wiem, że tak się nie mówi.
How does one say it in Polish?
53. Jak to się mówi po polsku?
Don't you (m) know how one says it in Polish?
54. Czy pan nie wie, jak się to mówi po polsku?
I don't know how one says it in Polish.
55. Nie wiem, jak się to mówi po polsku.
Do you (m) know what this man's name is?
I do. His name is John Zielinski.
56. Czy pan wie, jak się ten pan nazywa?
Do you (m) know perhaps what that woman's name is?
Sure. Her name is Wanda Chelmicki.
57. Wiem. On się nazywa Jan Zieliński.
Don't you know by any chance the name of that man over there?
that woman
58. Wie pan może jak się ta pani nazywa?
Yes, I do.
His name is Charles Morgan.
Her name is Mary Brown.
59. No pewnie. Ona się nazywa Wanda Chelmicka.
What are you (m) saying?
I'm not saying anything.
60. Czy pani przypadkiem nie wie, jak się nazywa tamten pan?
tamta pani?
61. Owszem, wiem.
On się nazywa Karol Morgan.
Ona się nazywa Maria Brown.
62. Co pan mówi?
63. Nic nie mówię.

64. Nic nie wiem.
rozumiem.

I don't know anything.
understand anything.

65. To nic.

That's all right. (It doesn't matter.)

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. Y/I

The high-front vowel has two variants: y occurs after hard consonants, i after soft.

a. y is midway between English i in sit and e in set.

syn	son
mysz	mouse
cyrk	circus
ryba	fish

rymy	rhymes
syty	satiated
szyny	rails
wymył	he washed

b. i is like the initial portion of the vowel in English he.

piwo	beer
wino	wine
mina	expression
kino	movie house

pili	they drank
ligi	league (gen.)
bikini	bikini
dziwi	he amazes

c. y and i contrasted.

stopy	feet
była	she was
wyje	he howls
mamy	we have

stopi	he'll melt
biła	she beat
wije	he weaves
mami	he entices

2. NASAL VOWELS

ę ą are pronounced as nasal vowels before spirants and, with important restrictions, in word-final position (see I W 3 a). They contain nasal e and o respectively followed by the nasal semivowel [ɲ]. ą is close to English ow in known. Their diphthongal character makes them quite different from the "pure" nasal vowels of French.

Before spirants

mięso	meat
język	language
węszy	he noses about
męża	husband (gen.)
gęsi	geese
więzi	he imprisons
stęchły	stale

wąsy	mustache
brązowy	brown
książka	book
krąży	he circles
sąsiad	neighbor
wąziutki	very narrow
wącha	he sniffs
wąwóz	canyon

3. TRZ TSZ DRZ

After voiceless consonants, rz is pronounced sz (see II W 5).

The cluster tsz (spelled: trz, tsz, dsz) is in colloquial Polish pronounced czsz with the assimilation of t to sz with regard to the point of articulation. Similarly, the cluster drz is normally pronounced dźrz. czsz and dźrz are simplified to cz and dź before another consonant or at the end of a word.

Spelling	Pronunciation	
trzy	czszy	three
krótszy	króeczszy	shorter
młodszy	młoczszy	younger
drzewo	dźrzewo	tree
powietrzny	powieczny	aerial
patrz	pacz	look!
drzwi	dźwi	door

4. CZ AND CZSZ (SPELLED TRZ TSZ DSZ) CONTRASTED

czy	whether
Czech	Czech
oczyma	eyes (instr.)
uczę	I teach
krucza	raven—(fem.)
huczy	it booms

trzy	three
trzech	three (gen.)
otrzyma	he'll receive
utrze	he'll rub
krótsza	shorter (fem.)
chudszy	leaner

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. VERBS: 1ST AND 3RD PERSON SINGULAR

The verbs introduced thus far are listed below in the form of the 1st person singular (1 sg.) and 3rd person singular (3 sg.):

1 Sg.	3 Sg.	
mam	ma	have
słucham	słucha	listen
przepraszam	przeprasza	ask forgiveness
nazywam się	nazywa się	be named
wiem	wie	know, be aware
rozumiem	rozumie	understand
proszę	prosi	ask (a favor)
palę	pali	smoke
mówię	mówi	speak, say

Besides their basic meaning, some of these forms have special meanings:

słucham	yes?, go ahead (to a person wishing to speak)
przepraszam	sorry
proszę	please
	you're welcome (after <u>dziękuję</u> 'thank you')
	it's all right (after <u>przepraszam</u> 'sorry')

2. PARTICLE SIE

The enclitic particle się occurs with some verbs modifying or changing entirely their basic meaning.

mówi	says	mówi się	it is said, one says
nazywam	I name	nazywam się	I am named, my name is
mam	I have	Mam się (dobrze).	I feel (fine).

The particle się is usually placed after the first stressed word in its clause.

Tak się nie mów <i>ię</i> .	One doesn't talk this way.
Jak się pan nazyw <i>ia</i> ?	What's your (m) name?
Dobrze się mam <i>.</i>	I feel fine.

3. NEW NOUNS

The following new nouns occur in this lesson:

Fem.	
fajka	pipe
książka	book
zapalniczka	lighter
popielniczka	ashtray

Masc.	
papier	paper
notes	memo book
zegarek	watch
kaszel	cough
tytoń	tobacco

Neut.	
lekarstwo	medicine
pudełko	box

Pl.	
papierosy	cigarettes
zapałki	matches
cygara	cigars

4. ACCUSATIVE

The case functioning as the object of a non-negated verb is called the accusative (acc.). The acc. ending of most feminine nouns is -ę.

Nom.	To jest gazeta. popielniczka. książka.	This is a newspaper. an ashtray. a book.
Acc.	Mam gazetę. popielniczkę. książkę.	I have a newspaper. an ashtray. a book.

The acc. of other nouns introduced so far coincides with the nom.

Nom.	To jest ołówek. zdjęcie. są okulary.	That's a pencil. a snapshot. Those are glasses.
Acc.	Mam ołówek. zdjęcie. okulary.	I have a pencil. a snapshot. glasses.

5. GENITIVE FOR ACCUSATIVE AFTER NEGATED VERBS

The acc. is regularly replaced by the gen. when the object depends on a negated verb (cf. II 2).

Acc.	Mam gazetę. zdjęcie. papierosy.	I have a newspaper. a snapshot. cigarettes.
Gen.	Nie mam gazety. zdjęcia. papierosów.	I don't have a newspaper. a snapshot. cigarettes.

In accordance with the rule given in I 6, expressions consisting of nie followed by a monosyllabic verb form are stressed on the nie.

Nie mam.

I don't have [it].

6. ACCUSATIVE AND GENITIVE OF PAN, PANI

The gen. and acc. of pan 'sir' and pani 'madam' are:

Nom.	pan	
Gen.	pana	pani
Acc.		panią

The gen. occurs in expressions:

Proszę pana!	Sir!
Proszę pani!	Ma'am!

The acc. occurs after przepraszam:

Przepraszam pana.	Excuse me (sir).
Przepraszam panią.	Excuse me (ma'am).

7. PREPOSITIONS NA AND O + ACCUSATIVE

This lesson introduces two prepositions: na 'for (purpose)' and o 'for (goal of a request)'. In these functions, na and o are followed by a noun object in the accusative.

lekarstwo na kaszel	cough medicine
Proszę o gazetę.	May I have a newspaper? (lit. I ask for a newspaper.)

8. 'YOU' IN POLISH

In speaking to a person other than a close friend, schoolmate, or relative, Poles use the noun pan (to a man) and pani (to a woman) accompanied by the 3 sg. of the verb (cf. II 8 and II 10).

Pan ma gazetę.	You (m) have a newspaper.
Czy pani ma okulary?	Do you (f) have glasses?
Pan to rozumie?	Do you (m) understand it?
Pani nie rozumie.	You (f) don't understand.

9. 3D PERSON PRONOUN. DEMONSTRATIVE ADJECTIVES

This lesson presents the nom. sg. masc. and fem. of the 3d person pronoun on and of the demonstrative adjectives ten 'this, that' and tamten 'that one over there.'

Masc.	
Ten pan mówi po polsku.	That man speaks Polish.
Tamten pan nie mówi po polsku.	That man over there doesn't speak Polish.
On na pewno nie mówi po polsku.	I'm sure he doesn't speak Polish.

Fem.	
Ta pani mówi po polsku.	That woman speaks Polish.
Tamta pani nie mówi po polsku.	That woman over there doesn't speak Polish.
Ona na pewno nie mówi po polsku.	I'm sure she doesn't speak Polish.

10. NEGATIVE PRONOUN NIC

nic 'nothing' is a negative pronoun. It replaces co 'what?' (see I 2) when the verb is negated.

Co to jest?	What's this?
To nic nie jest.	That's nothing.
Co pan mówi?	What are you (m) saying?
Nic nie mówię.	I'm not saying anything.

In the expression to nic 'that's all right' the verb is omitted.

11. SUBORDINATE CLAUSES

Subordinate clauses are introduced by the particles że 'that,' czy 'whether, if,' or by any question word. In writing they are separated from the main clause by a comma.

Wiem, że pan pali.	I know that you (m) smoke.
Nie wiem, czy pan pali.	I don't know whether you (m) smoke.
(Nie) wiem, co to jest.	I (don't) know what this is.
(Nie) wiem, gdzie to jest.	I (don't) know where this is.
(Nie) wiem, jak się to mówi.	I (don't) know how one says that.

ZADANIE

EXERCISES

Give the Polish equivalents of the following:

1. newspaper	ball-point	snapshot
wallet	pencil	glasses
compact	pen	scissors
notebook	mirror	money
- a. Do you have (a) — ?
b. No, I don't have (a) — .
2. pipe	tobacco	cough medicine
cigarette lighter	paper	pack of matches
ashtray	memo book	cigarettes
book	watch	matches
	cigars	

- a. Don't you have (a) — ?
b. Yes, I have (a) — .
c. May I have (a) — ?

3. have (has), smoke(s), speak(s), know(s), understand(s)

- a. I — .
b. This man — .
c. That woman over there — .

4. I know that you know.

5. I don't know whether you know.

6. I don't know what you're saying.

7. I know where the book is.

8. I know how one says that.

SŁÓWKA

VOCABULARY

albo	or	książka, -i f	book
ależ	but (emph.)	lekarstwo, -a n.	medicine, drug
cały, -ego	whole, entire, complete	mało	little, to a small degree
cygaro, -a n.	cigar	mam, ma	I have, he (she) has
dużo	much, many	może	perhaps, maybe
fajka, -i f.	pipe	mówię, mówi	I speak, say; he (she) speaks, says
kaszel, -szlu m.	cough		

na <u>prep. w. acc.</u>	for	pytanie, -a n.	question
nic, -czego	nothing	rozumiem, -e	I understand, he (she) understands
niestety	unfortunately	słucham	I listen; yes?
notes, -u m.	memo book	ta <u>see</u> ten	
o <u>prep. w. acc.</u>	for	tamten, -ta, -tego -tej	that, that over there
oczywiście	of course, evidently	tekst, -u m.	text
odpowieź, -dzi f.	answer, reply	ten, ta; tego, tej	this, that
on, ona; jego, jej	he, she	trzeci, -ciego	third
palę, -i	I smoke, he (she) smokes	trzy	three
papier, -u m.	paper	tytoń, -niu m.	tobacco
papierosy, -ów pl.	cigarettes	wiem, wie	know, be aware
pewnie	probably, surely	za	too, excessively
po polsku	(in) Polish	zakryć	to cover (to hide)
polski, -ego	Polish	zapalniczka, -i f.	cigarette lighter
popielniczka, -i f.	ashtray	zapałki, -łek pl.	matches
proszę, prosi	I ask, he (she) asks	zdaje się	it seems
przypadkiem	by chance	zegarek, -rka m.	watch
pudełko, -a n.	box	że	that

ZDANIA

1. Proszę zacząć.
2. Proszę odpowiedzieć.
3. Proszę zakryć prawą stronę.
4. Proszę nie zakrywać lewej strony.
5. Proszę otworzyć książkę.
6. Proszę nie otwierać książki.
7. Proszę zamknąć zeszyt.
8. Proszę nie zamykać zeszytu.
9. Proszę (się) zapytać pana Jana.
10. Proszę odpowiadać po kolei.
11. Czyją pan ma gazetę?
Czyj pan ma zeszyt?
Czyje pan ma pióro?
Czyje pan ma okulary?
12. Ja mam swoją gazetę.
swoją zeszyt.
swoje pióro.
swoje okulary.
13. Czyją pani ma portmonetkę?
Czyj pani ma ołówek?
Czyje pani ma zdjęcie?
Czyje pani ma pieniądze?
14. Ja mam swoją portmonetkę.
swoją ołówek.
swoje zdjęcie.
swoje pieniądze.
15. Czy ja mam
pańską książkę?
pański notes?
pańskie pudełko zapatek?
pańskie papierosy?

pani zapalniczkę?
zegarek?
lekarstwo?
zapałki?

SENTENCES

- Please begin.
- Please answer.
- Please cover the right side.
- Please don't cover the left side.
- Please open your book.
- Please don't open your book.
- Please close your notebook.
- Please don't close your notebook.
- Please ask John.
- Please answer in turn.
- Whose newspaper do you have?
notebook
pen
glasses
- I have my own newspaper.
notebook.
pen.
glasses.
- Whose wallet do you have?
pencil
snapshot
money
- I have my own wallet.
pencil.
snapshot.
money.
- Do I have
your (m) book?
memo book?
pack of matches?
cigarettes?

your (f) cigarette lighter?
watch?
medicine?
matches?

16. Tak, pan ma
moją książkę.
zapalniczkę.
mój notes.
zegarek.
moje pudełko zapalek.
lekarstwo.
moje papierosy.
zapałki.
17. Nie, pan nie ma
mojej książki.
zapalniczki.
mojego notesu.
zegarka.
mojego pudełka zapalek?
lekarstwa.
moich papierosów.
zapalek.
18. Czy pan nie ma
swojej książki?
swojego notesu?
swojego pudełka zapalek?
swoich papierosów?
- Czy pani nie ma
swojej zapalniczki?
swojego zegarka?
swojego lekarstwa?
swoich zapalek?
19. Owszem, mam swoją książkę.
swoją zapalniczkę.
swój notes.
swój zegarek.
swoje pudełko zapalek.
swoje lekarstwo.
swoje papierosy.
swoje zapałki.
20. Czy pan ma gazetę pana Karola?
- zeszyt
pióro
okulary
21. Tak, mam jego gazetę.
zeszyt.
pióro.
okulary.
- Yes, you have
my book.
cigarette lighter.
memo book.
watch.
pack of matches.
medicine.
cigarettes.
matches.
- No, you don't have
my book.
cigarette lighter.
memo book.
watch.
pack of matches.
medicine.
cigarettes.
matches.
- Don't you (m) have
your own book?
memo book?
pack of matches?
cigarettes?
- Don't you (f) have
your own cigarette lighter?
watch?
medicine?
matches?
- Yes, I have my own book.
cigarette
lighter.
memo book.
watch.
pack of
matches.
medicine.
cigarettes.
matches.
- Do you (m) have Charles'
newspaper?
notebook?
pen?
glasses?
- Yes, I have his newspaper.
notebook.
pen.
glasses.

22. Czy pani ma portmonetkę pani Marii?
ołówek pencil?
zdjęcie snapshot?
pieniądze money?
23. Tak, mam jej portmonetkę.
ołówek pencil.
zdjęcie snapshot.
pieniądze money.
24. Czy pan Karol ma książkę pana Jana?
notes
pudełko zapalek memo book?
papierosy pack of matches?
cigarettes?
25. Nie, on nie ma jego książki;
notesu;
pudełka zapalek; memo book;
papierosów; pack of matches;
cigarettes;
on ma swoją książkę. he has his own book.
swój notes. memo book.
swoje pudełko zapalek. pack of matches.
swoje papierosy. cigarettes.
26. Czy pani Maria ma
zapalniczkę pani Wandy? Does Mary have Wanda's
zegarek watch? cigarette lighter?
lekarstwo medicine? watch?
zapałki matches? medicine?
matches?
27. Nie, ona nie ma jej zapalniczki;
zegarka;
lekarstwa;
zapalek;
on ma swoją zapalniczkę. she has her own cigarette lighter.
swój zegarek. watch.
swoje lekarstwo. medicine.
swoje zapałki. matches.
28. Jakiego koloru jest pańska teczka? What color is your (m) briefcase?
koszula? shirt?
marynarka? jacket?
czapka? cap?
pański krawat? tie?
sweter? sweater?
kapelusz? hat?
pańskie ubranie? suit?
są pańskie spodnie? are your trousers?
buty? shoes?

29. Moja teczka jest czarna.
koszula jest biała.
marynarka jest szara.
czapka jest ciemna.
Mój krawat jest granatowy.
sweter jest popielaty.
kapelusz jest jasny.
Moje ubranie jest brązowe.
Moje spodnie są jasnobrązowe.
buty są ciemnobrązowe.
- My briefcase is black.
shirt is white.
jacket is gray.
cap is dark.
tie is navy blue.
sweater is light gray.
hat is light.
suit is brown.
trousers are light brown.
shoes are dark brown.
30. Czy pan Jan ma czarną teczkę?
białą koszulę?
szarą marynarkę?
ciemną czapkę?
granatowy krawat?
popielaty sweter?

jasny kapelusz?
brązowe ubranie?
jasnobrązowe spodnie?

ciemnobrązowe buty?
- Does John have a black briefcase?
a white shirt?
a gray jacket?
a dark cap?
a navy blue tie?
a light gray sweater?
a light hat?
a brown suit?
light brown trousers?
dark brown shoes?
31. Nie, on nie ma czarnej teczki.

białej koszuli.
szarej marynarki.
ciemnej czapki.
granatowego krawata.
popielatego swetra.
jasnego kapelusza.
brązowego ubrania.
jasnobrązowych spodni.
ciemnobrązowych butów.
- No, he doesn't have
a black briefcase.
a white shirt.
a gray jacket.
a dark cap.
a navy blue tie.
a light gray sweater.
a light hat.
a brown suit.
light brown trousers.
dark brown shoes.
32. Jakiego koloru jest pani torebka?
bluzka?
spódniczka?
sukienka?
szalik?
płaszcz?
futro?
są pani szorty?
rękawiczki?
sandaly?
- What color is your (f) handbag?
blouse?
skirt?
dress?
scarf?
overcoat?
fur coat?
are your (f) shorts?
gloves?
sandals?
33. Moja torebka jest czarna.
bluzka jest różowa.
spódniczka jest niebieska.
sukienka jest czerwona.
Mój szalik jest żółty.
płaszcz jest granatowy.
- My handbag is black.
blouse is pink.
skirt is blue.
dress is red.
scarf is yellow.
overcoat is navy blue.

Moje futro jest brązowe.	My fur coat is brown.
Moje szorty są zielone.	shorts are green.
rękawiczki są białe.	gloves are white.
sandaly są brązowe.	sandals are brown.
34. Czy pani Wanda ma	Does Wanda have
czarną torebkę?	a black handbag?
różową bluzkę?	a pink blouse?
niebieską spódniczkę?	a blue skirt?
czerwoną sukienkę?	a red dress?
żółty szalik?	a yellow scarf?
granatowy płaszcz?	a navy blue overcoat?
brązowe futro?	a brown fur coat?
zielone szorty?	green shorts?
białe rękawiczki?	white gloves?
brązowe sandały?	brown sandals?
35. Nie, ona nie ma	No, she doesn't have
czarnej torebki.	a black handbag.
różowej bluzki.	a pink blouse.
niebieskiej spódniczki.	a blue skirt.
czerwonej sukienki.	a red dress.
żółtego szalika.	a yellow scarf.
granatowego płaszcza.	a navy blue overcoat.
brązowego futra.	a brown fur coat.
zielonych szortów.	green shorts.
białych rękawiczek.	white gloves.
brązowych sandałów.	brown sandals.
36. Czy tu są pańskie rzeczy?	Are your (m) things here?
pani	(f)
37. Nie, tu nie ma moich rzeczy.	No, my things aren't here.
38. Czy to jest książka pana Karola?	Is that Charles' book?
zegarek	watch?
pióro	pen?
są pieniądze	money?
39. Nie, to jest moja własna książka.	No, this is my own book.
mój własny zegarek.	watch.
moje własne pióro.	pen.
są moje własne pieniądze.	money.
40. Jurek nigdy nie ma własnych	George never has his own
papierosów.	cigarettes.
41. On zawsze pali cudze papierosy.	He always smokes somebody
	else's cigarettes.
42. Jakiego koloru włosy ma pan Karol?	What color hair does Charles
	have?
43. On ma jasne włosy.	He has light hair.
44. Czy pan Tomasz też ma jasne włosy?	Does Tom also have light hair?

45. Nie, on nie ma jasnych włosów.	No, he doesn't have light hair.
46. On ma ciemne włosy.	He has dark hair.
47. Jakiego koloru oczy ma pani Maria?	What color eyes does Mary have?
48. Ona ma niebieskie oczy.	She has blue eyes.
49. Czy pani Zosia ma czarne oczy?	Does Sophy have black eyes?
50. Nie, ona nie ma czarnych oczu.	No, she doesn't have black eyes.
51. Ona ma piwne oczy.	She has brown eyes.
52. Czy to zdjęcie jest kolorowe?	Is this a color picture?
53. Nie, ono jest biało-czarne.	No, it's black-and-white.
54. Co pana boli?	Where do you (m) hurt?
55. Nic mnie nie boli.	I don't hurt anywhere.
56. Boli mnie głowa.	I have a headache.
prawa ręka.	My right arm is sore.
lewa noga.	My left leg is sore.
nos.	My nose hurts me.
ząb.	I have a toothache.
palec.	My finger is sore.
żołądek.	I have a stomach-ache.
brzuch.	I have a stomach-ache.
gardło.	I have a sore throat.
prawe oko.	My right eye hurts me.
lewe ucho.	My left ear hurts me.
57. A co panią boli?	And where do you (f) hurt?
58. Wszystko mnie boli.	I hurt everywhere.
59. Bola mnie ręce.	My arms are sore.
nogi.	My legs are sore.
zęby.	My teeth hurt me.
oczy.	My eyes hurt me.
uszy.	My ears hurt me.
plecy.	My back aches.
krzyże.	My back aches.
60. To nie moja rzecz.	That's none of my business.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. P T K WORD INITIALLY

Voiceless stops in the word initial position are pronounced like English p t c in spar star scar—that is, without the puff of breath which accompanies them in English par tar car.

pan	mister
palę	I smoke
pudełko	box
po polsku	(in) Polish
tak	yes
ten	this
teraz	now
teczka	briefcase
Karol	Charles
kapelusz	hat
kaszel	cough
kolor	color

2. L

In the pronunciation of l the tip of the tongue touches the alveolar ridge. l has two variants: before i it is palatalized and sounds like English lli in million; in other positions it is like l in French la lampe or German die Lampe.

list	letter	lewy	left
szalik	scarf	kolor	color
Alina	Alina	naturalnie	of course
tablica	blackboard	bluzka	blouse
pali	he smokes	palę	I smoke
boli	it hurts	bołą	they hurt

3. SZCZ ŹDŹ CONTRASTED WITH ŚC ŹDŹ

szczeka	he barks	ścieka	it drips
szczera	sincere (fem.)	ściera	he wipes off
puszczy	forest (gen.)	puści	he'll let
deszczowa	rain-(fem.)	teściowa	mother-in-law
wieszcz	bard	wieść	lead
paszcz	jaws (gen.)	paść	fall

gwizdże	he whistles	gwizdzie	whistle (loc.)
jeżdżę	I ride	jeździe	ride (loc.)
drożdże	yeast	drożdzie	thrush (loc.)
zagwożdżę	I'll nail down	za gwoździe	for nails
brużdżę	I hinder	bruździe	furrow (loc.)

4. ASSIMILATION AS TO VOICE ACROSS WORD BOUNDARY

In fast speech a nonsonant (see S. & S. 7) at the end of a word is voiced before a voiced nonsonant and voiceless before a voiceless nonsonant.

Spelling	Pronunciation	
Jakub Tyszkiewicz	Jakup Tyszkiewicz	James Tyszkiewicz
Jakub Drozda	Jakub Drozda	James Drozda
Zygmunt Krasiński	Zygmunt Krasiński	Sigismund Krasinski
Zygmunt Balicki	Zygmund Balicki	Sigismund Balicki
Witold Taszycki	Witolt Taszycki	Witold Taszycki
Witold Gombrowicz	Witold Gombrowicz	Witold Gombrowicz
Ludwik Solski	Ludwik Solski	Louis Solski
Ludwik Gładecki	Ludwig Gładecki	Louis Gladecki
Józef Korzeniowski	Józef Korzeniowski	Joseph Korzeniowski
Józef Wybicki	Józew Wybicki	Joseph Wybicki
Wacław Potocki	Wacław Potocki	Venceslas Potocki
Wacław Berent	Wacław Berent	Venceslas Berent
Tadeusz Kościuszko	Tadeusz Kościuszko	Thaddeus Kosciuszko
Tadeusz Żeleński	Tadeuż Żeleński	Thaddeus Zelenski
białych spodni	białych spodni	white trousers (gen.)
białych butów	biały[ɣ] butóf	white shoes (gen.)
to jest pióro	to jest pióro	that's a pen
to jest zeszyt	to jezd zeszyt	that's a notebook

5. NK PRONOUNCED [ŋ]K

The cluster nk is pronounced [ŋ]k (i.e. as English nk in banker)

- a. in Warsaw Polish, in those words where nk are never separated by the inserted vowel;
- b. in Cracow Polish, in all positions.

Spelling	Pronunciation		
	Warsaw	Cracow	
bank	ba[ŋ]k		bank
sukienka	sukienka	sukie[ŋ]ka	dress
Janka	Janka	Ja[ŋ]ka	Jack (gen.)

cf. sukienek (gen. pl.), Janek (nom.).

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. NEW NOUNS

The following new nouns are introduced in this lesson:

Fem.			
strona	side	sukienka	dress
torebka	handbag	marynarka	jacket
czapka	cap	koszula	shirt
bluzka	blouse	głowa	head
teczka	briefcase	ręka	hand, arm
spódniczka	skirt	noga	leg
		rzecz	thing

Masc.			
kolor	color	nos	nose
sweter	sweater	ząb	tooth
krawat	tie	palec	finger, toe
szalik	scarf	żołądek	stomach
kapelusz	hat	brzuch	stomach
		plaszcz	overcoat

Neut.			
futro	fur coat	gardło	throat
ubranie	suit	oko	eye
		ucho	ear

Pl.			
szorty	shorts	zęby	teeth
buty	shoes	ręce	hands, arms
sandały	sandals	nogi	legs
rękawiczki	gloves	oczy	eyes
spodnie	trousers	uszy	ears
włosy	hair	plecy	back
		krzyże	back

2. NEW ADJECTIVES

The following adjectives are introduced:

prawy	right	czerwony	red
lewy	left	zielony	green
kolorowy	colored, gay	czarny	black
granatowy	navy blue	szary	gray
brązowy	brown	biały	white
jasnobrązowy	light brown	niebieski	blue
ciemnobrązowy	dark brown	własny	own
różowy	pink	cudzy	somebody else's
popielaty	light gray	jaki	what kind of? what?
żółty	yellow	swój	one's own

3. ACCUSATIVE OF ADJECTIVES

Adjectives modifying feminine nouns have the acc. in -ą. The acc. of adjectives modifying other nouns presented so far coincides with the nom. (cf. III 3).

Nom.	
To jest pańska gazeta.	This is your (m) newspaper.
pański ołówek.	pencil.
pańskie zdjęcie.	snapshot.
To są pańskie okulary.	These are your (m) glasses.

Acc.	
Ja mam pańską gazetę.	I have your (m) newspaper.
pański ołówek.	pencil.
pańskie zdjęcie.	snapshot.
pańskie okulary.	glasses.

The endings are (cf. II 6):

	Sg.			Pl.
	Fem.	Masc.	Neut.	
Nom.	-a	-∅ or -y/-i	-e	-e
Acc.	-ą			
Gen.	-ej	-ego		-ych/-ich

Notes:

a. The ending -∅ in the nom. sg. masc.

The sg. masc. ending -∅ occurs with the possessive adjectives mój 'my,' swój 'one's own,' czyj 'whose?'; the ending -y/-i occurs elsewhere.

b. For other Notes see II 6 b, c, d, e.

4. POSSESSIVES JEGO, JEJ

The possessives jego 'his' and jej 'her' are genitive forms of the 3d person pronouns on 'he,' ona 'she' and as such are not further inflected (cf. the possessive use of the gen. pana 'your (m)' and pani 'your (f)'; II 7).

To jest jego (jej) gazeta.	This is his (her) newspaper.
Ja mam jego (jej) gazetę.	I have his (her) newspaper.
Ja nie mam jego (jej) gazety.	I don't have his (her) newspaper.

5. REFLEXIVE POSSESSIVE SWÓJ

The reflexive possessive adjective swój 'one's own' is used when the possessor coincides with the subject (whether expressed or not).

Mam swoją gazetę.	I have my own newspaper.
Pan ma swoją gazetę.	You (m) have your own newspaper.
Ona ma swoją gazetę.	She has her own newspaper.

When the possessor does not coincide with the subject, other appropriate possessives are used:

mój	my	pański	your (m)
jego	his	pana	your (m)
jej	her	pani	your (f)

Pan ma moją gazetę.	You (m) have my newspaper.
On ma pańską gazetę.	He has your (m) newspaper.
Ja mam pana gazetę.	I have your (m) newspaper.
Ona ma pani gazetę.	She has your (f) newspaper.
Ja mam jego gazetę.	I have his newspaper.
Ona ma jej gazetę.	She has her (another woman's) newspaper.

To indicate ownership the adjective własny 'own' is used.

Mam swoje biurko.	I have my own desk (i.e. I have a desk to use).
Mam własne biurko.	I have my own desk (i.e. I own a desk).

6. COLOR IDENTIFICATION

In questions asking for color identification, the genitive of the expression jaki kolor 'what color?' is used.

Jakiego koloru jest ten krawat?	What color is this tie?
---------------------------------	-------------------------

In answers to such questions, the adjective indicating the color is in the predicative position.

Ten krawat jest czerwony.	This tie is red.
---------------------------	------------------

In clipped answers, the genitive of the adjective is used.

Czerwonego.	Red.
-------------	------

7. BOLI 'IT HURTS' AND BOLĄ 'THEY HURT'

The verbs boli 'it hurts' and bolą 'they hurt' function as predicates in sentences where the source of the pain is nom. and the sufferer of the pain is acc.

Co pana boli?	Where do you (m) hurt?
Panią Wandę bolą zęby.	Wanda has a toothache.

8. JA (NOM.) AND MNIE (ACC.).

The forms ja and mnie are the nom. and acc. respectively of the 1st person singular pronoun.

Ja mam swoją gazetę.	I have my own newspaper.
Gardło mnie boli.	I have a sore throat.

9. NEUTER FORMS OF THE 3D PERSON PRONOUN AND DEMONSTRATIVE ADJECTIVE

The nom. sg. neuter forms of the 3d person pronoun and of the demonstrative adjective ten are ono and to (cf. III 9).

Czy to zdjęcie jest kolorowe?	Is this a color picture?
Nie, ono jest biało-czarne.	No, it's black-and-white.

ZADANIE

EXERCISES

1. Give the Polish equivalents of the following:

book	watch	cigarettes
cigarette lighter	box of matches	matches
memo book	medicine	

- Whose — do you have?
- I have my own — .
- You have my — .
- You don't have my — .

2. Give the Polish equivalents of the following:

newspaper	notebook	pen	glasses
-----------	----------	-----	---------

- I have your (m) — .
- I have your (f) — .
- I have his — .
- I have her — .
- He has his own — .
- She has her own — .

3. Apply the colors and articles of clothing used in this lesson to your own wardrobe and list them in Polish in the following sentences:

- I have — .
- I don't have — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

biały, -ego	white	czerwony, -ego	red
bluzka, -i f.	blouse	cztery	four
boli, bolą	it hurts, aches, is sore; they etc.	czwarty, -ego	fourth
brązowy, -ego	brown	futro, -a n.	fur coat
brzuch, -a m.	stomach	gardło, -a n.	throat
but, -a m.	shoe	głowa, -y f.	head
ciemnobrązowy, -ego	dark brown	granatowy, -ego	dark blue, navy blue
ciemny, -ego	dark	jaki, -ego	what sort of? what?
cudzy, -ego	somebody else's, not one's own	jasnobrązowy, -ego	light brown
czapka, -i f.	cap	jasny, -ego	clear, bright, light
czarny, -ego	black	jego	his

jej	her(s)	różowy, -ego	pink, rosy
kapelusz, -a m.	hat	rzecz, -y f.	thing
kolor, -u m.	color	sandał, -a m.	sandal
kolorowy, -ego	colored, gay (of colors)	spodnie, -ni pl.	trousers, pants
koszula, -i f.	shirt	spódniczka, -i f.	skirt
krawat, -u/-a m.	(neck)tie	strona, -y f.	side
krzyże, -ów pl.	(small of the) back	sukienka, -i f.	dress
lewy, -ego	left	sweter, -tra m.	sweater
marynarka, -i f.	coat, jacket	swój, swojego	one's own
mnie	me	szalik, -a m.	scarf
niebieski, -ego	blue	szary, -ego	gray
noga, -i f.	leg, foot	szorty, -ów pl.	shorts
nos, -a m.	nose	teczka, -i f.	briefcase
oczy, -u pl.	eyes	torebka, -i f.	(hand)bag
odpowiadać	answer	ubranie, -a n.	suit (of clothes)
odpowiedzieć	answer	ucho, -a n.	ear
oko, -a n.	eye	uszy, -u pl.	ears
otwierać	open	własny, -ego	one's own
otworzyć	open	włosy, -ów pl.	hair
palec, -lca m.	finger, toe	wszystko, -iego	all, everything, anything
piwny, -ego	brown (of eyes)	zacząć	begin, start
plecy, -ów pl.	back, shoulders	zakrywać	cover (to hide)
płaszcz, -a m.	(over)coat	zamknąć	shut, close
po kolei	in turn	zamykać	shut, close
popielaty, -ego	gray, ash-colored	zapytać (się)	ask, question
prawy, -ego	right	zab, zęba m.	tooth
ręka, -i f.	hand, arm	zęby, -ów pl.	teeth
rękawiczka, -i f.	glove	zielony, -ego	green
		żołądek, -dka m.	stomach
		żółty, -ego	yellow

ZDANIA

SENTENCES

1. Co słyhać?	What's new?
2. Wszystko w porządku.	Everything's fine.
3. Nic nowego.	Nothing new.
4. Co u pana (pani) dobrego?	How are things?
5. Nic specjalnego.	Pretty good. (Nothing special.)
6. Wszystko po staremu.	Same old story.
7. Wszystko jedno.	It's all the same (to me).
8. Co to znaczy?	What does that mean?
9. Dziękuję panu (pani).	Thank you.
10. Nie ma za co.	Don't mention it.
11. Kto to jest ten pan?
ta pani?	Who's that man?
woman?
12. To jest pan Karol Morgan.
Jan Zieliński.
Jerzy Wilczek.
pani Maria Brown.
Wanda Chelwicka.
Krystyna Wilczek.	That's Mr. Charles Morgan.
John Zielinski.
George Wilczek.
Mrs. (Miss) Mary Brown.
Wanda Chelmicki.
Christine Wilczek.
13. Czy pan zna tego pana?
tę panią?	Do you (m) know that man?
woman?
14. Tak, znam tego pana — dobrze
go znam.	Yes, I know that man — I know
him well.
15. Nie, nie znam tego pana —
zupełnie go nie znam.	No, I don't know that man — I
don't know him at all.
16. Tak, znam tę panią — doskonale
ją znam.	Yes, I know that woman — I know
her very well.
17. Nie, nie znam tej pani — wcale
jej nie znam.	No, I don't know that woman — I
don't know her at all.
18. Czy pan zna pana Karola Morgana?

Jana Zielińskiego?
Jerzego Wilczka?
panią Marię Brown?
Wandę Chelwicką?
Krystynę Wilczek? | Do you (m) know
Charles Morgan?
John Zielinski?
George Wilczek?
Mary Brown?
Wanda Chelmicki?
Christine Wilczek? |

34. Kogo pan tu zna?	Whom do you (m) know here?
pani	(f)
panowie tu znają?	(mpl)
panie	(fpl)
państwo	(mf)
panowie tu znacie?	(mpl)
panie	(fpl)
państwo	(mf)
	} informal
35. Ja tu wszystkich znam.	I know everyone here.
36. My tu nikogo nie znamy.	We don't know anyone here.
37. Kto tutaj pana zna?	Who knows you (m) here?
panią	(f)
panów	(mpl)
panie	(fpl)
państwa	(mf)
38. Wszyscy mnie tutaj znają.	Everyone here knows me.
nas	us.
39. Nikt mnie tutaj nie zna.	No one here knows me.
nas	us.
40. Ten pan mnie zna; on mnie już świetnie zna.	That man knows me; he knows me very well by now.
41. Ta pani mnie nie zna; ona mnie jeszcze dobrze nie zna.	That woman doesn't know me; she doesn't know me well yet.
42. Ci panowie nas znają; oni nas już dobrze znają.	These men know us; they know us well by now.
43. Te panie nas nie znają; one nas jeszcze wcale nie znają.	These women don't know us; they don't know us at all yet.
44. Ci państwo nas znają; oni tu już wszystkich znają.	This couple knows us; by now they know everybody here.
45. Czy wszyscy już są?	Is everybody here yet?
46. Myślę, że tak.	I think so.
nie.	don't think so.
47. Nie, jeszcze wszystkich nie ma.	No, everybody isn't here yet.
48. Czy nie ma dziś pana Jana?	Isn't John here today?
pani Wandy?	Wanda
państwa Zielińskich?	Aren't the Zielinskis here today?
49. Nie ma go.	He isn't.
jej.	She isn't.
ich.	They aren't.
50. Szkoda, że go nie ma.	It's too bad he's not here.
jej	she's
ich	they're
51. Państwo palą?	Do you (mf) smoke?
palacie?	

52. Owszem, palimy.	Yes, we do.
53. Nie wiemy, kto to jest.	We don't know who that is.
54. Oni także nie wiedzą.	They don't know either.
55. Nikt tu nie wie, kto to są ci państwo.	No one here knows who that couple is.
56. Panowie za mało mówią.
mówicie.	You (mpl) speak too little.
57. Czy panie rozumieją to słowo?	Do you (fpl) understand this word?
58. Ani słowa nie rozumiemy.	We don't understand a single word.
59. Czy wszyscy panowie mnie rozumieją?
wszyscy państwo
wszystkie panie	Do all of you (mpl) understand me?
(mf)
(fpl)
60. Nic nie rozumiemy.	We don't understand anything.
61. Czy mają państwo dzisiaj czas?
macie	Do you (mf) have time today?
62. Nie, dzisiaj zupełnie nie mamy czasu.	No, today we have absolutely no time.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. TE PRONOUNCED TA

The form te, acc. sg. fem. of the demonstrative adjective ten 'this, that' is pronounced ta in colloquial Polish.

2. SZCZ AND SZĆ CONTRASTED

piszcze	I squeal	piszcie	write!
pieszcze	I caress	pierzcie	launder!
dreszcze	shivers	wreszcie	finally
poszcze	I fast	koszcie	cost (loc.)
namaszczę	I'll anoint	na maszcie	on the mast
paszcze	jaws	baszcie	tower (loc.)

3. SINGLE AND GEMINATE CONSONANTS CONTRASTED

d	oda	ode	odda	he'll give back
k	leki	drugs	lekki	light
w	wozi	he transports	wwozi	he imports
s	sali	hall (gen.)	ssali	they sucked
sz	węszy	he scents	węźszy	narrower
ś	siada	he sits	zsiada*	he dismounts
z	zagranicy	abroad (gen.)	z zagranicy	from abroad
ż	bierze	he takes	bierz że	go ahead and take
ź	ziemi	ground (gen.)	z ziemi*	from the ground
c	Grecy	Greeks	greccy	Greek (vir.)
cz	uczę	I teach	uczczę	I'll honor
ć	lecie	summer (loc.)	lećcie	fly!
dź	dżyn	gin	dźdźysty	rainy
m	odłamy	fragments	odłammy	let's break off
n	pana	mister (gen.)	panna	miss
l	mila	mile	willa	villa
ł	dzieła	works	mełła	she ground
j	na jaśniejszy	on the brighter	najjaśniejszy	the brightest

*For zsiada, z ziemi (pron. śsiada, źziemi) see S. & S. 16 and 17.

4. WARSAW VS. CRACOW PRONUNCIATION OF WORD-FINAL NONSONANTS

In fast speech, before a vowel or a sonant, a word-final nonsonant is pronounced voiceless in Warsaw but voiced in Cracow (see S. & S. 10b (3) and cf. IV W 4).

Spelling	Pronunciation	
	Warsaw	Cracow
Jakub Adamczyk James Adamczyk	Jakup Adamczyk	Jakub Adamczyk
Zygmunt Rysiewicz Sigismund Rysiewicz	Zygmunt Rysiewicz	Zygmund Rysiewicz
nikt mnie nie zna nobody knows me	nikt mnie nie zna	nigd mnie nie zna
to jest ołówek that's a pencil	to jest ołówek	to jezd ołówek
Ryszard Matuszewski Richard Matuszewski	Ryszart Matuszewski	Ryszard Matuszewski
Ludwik Osiński Louis Osinski	Ludwik Osiński	Ludwig Osiński
tak jest that's right	tak jest	tag jest
Józef Mackiewicz Joseph Mackiewicz	Józef Mackiewicz	Józew Mackiewicz
Wacław Lednicki Venceslas Lednicki	Wacław Lednicki	Wacław Lednicki
on nas nie zna he doesn't know us	on nas nie zna	on naz nie zna
teraz rozumiem now I understand	teras rozumiem	teraz rozumiem
kosz na śmiecie wastepaper basket	kosz na śmiecie	koż na śmiecie
Kazimierz Antoniewicz Casimir Antoniewicz	Kazimiesz Antoniewicz	Kazimież Antoniewicz
ależ oczywiście but of course	alesz oczywiście	ależ oczywiście
czarnych oczu black eyes (gen.)	czarnych oczu	czarny[ɣ] oczu
nic nowego nothing's new	nic nowego	nidz nowego
otworzyć okno to open the window	otforzyć okno	otforzydź okno

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. PERSONAL PRONOUNS KTO, NIKT, JA, MY

kto 'who?' and nikt 'nobody' are the interrogative and negative personal pronouns respectively (cf. co 'what?', I 2, and nic 'nothing,' III 10).

ja 'I' and my 'we' are the singular and plural 1st person pronouns respectively.

The oblique cases of the personal pronouns are formed with different stems:

Nom.	kto	nikt	ja	my
Acc.	kogo	nikogo	mnie	nas
Gen.				

2. VERBS: PLURAL

Some of the verbs introduced in Lesson III (see III 1) are listed below in the form of the 1st person plural (1 pl.), 2d person plural (2 pl.), and 3d person plural (3 pl.):

1 Pl.	2 Pl.	3 Pl.	
mamy	macie	mają	have
wiemy	wiecie	wiedzą	know, be aware
rozumiemy	rozumiecie	rozumieją	understand
palimy	palicie	palą	smoke
mówimy	mówicie	mówią	speak, say

The verb znam 'I know, am acquainted with' is inflected like mam 'I have':

1 sg.	znam
3 sg.	zna
1 pl.	znamy
2 pl.	znacie
3 pl.	znają

Pan Brown	Mr.	} Brown
Pani Brown	Mrs. (Miss)	
Państwo Brown	Mr. and Mrs.	

5. ACC. = GEN. VS. ACC. ≠ GEN.

Polish nouns and pronouns are divided into two classes according to the form of the acc.:

- acc. coincides with the gen. (acc. = gen.);
- acc. does not coincide with the gen. (acc. ≠ gen.).

Acc. = Gen.							
Nom.	pan	panowie	państwo	ja	my	kto	nikt
Acc.	pana	panów	państwa	mnie	nas	kogo	nikogo
Gen.							

Acc. ≠ Gen.								
Nom.	pani	panie	gazeta	zeszyt	pióro	okulary	co	nic
Acc.	panią		gazetę					
Gen.	pani	pań	gazety	zeszytu	pióra	okularów	czego	niczego

Words which are inflected for gender (adjectives, 3d person pronoun) show the same relationship between the acc. and gen. as the noun which they modify or replace:

Acc. = Gen.				
	Sg.		Pl.	
Nom.	ten pan	on	ci panowie (państwo) wszyscy panowie (państwo)	oni
Acc.	tego pana	go	tych panów (państwa) wszystkich panów (państwa)	ich
Gen.				

Acc. ≠ Gen.				
	Sg.		Pl.	
Nom.	ta pani	ona	te panie	one
Acc.	tę panią	ją	wszystkie panie	je
Gen.	tej pani	jej	tych pań wszystkich pań	ich

6. NOM. AND ACC. PL. FORMS REFERRING TO MALE PERSONS

As it appears from the charts in 5, the distinction between the acc. = gen. and acc. ≠ gen. types of inflection is correlated with the following oppositions in the nom. pl.: ci vs. te, wszyscy vs. wszystkie, oni vs. one.

	Acc. = Gen.	Acc. ≠ Gen.
Nom. Pl.	ci wszyscy oni	te wszystkie one
Acc. Pl.	tych wszystkich ich	te wszystkie je
Gen. Pl.	tych wszystkich ich	

The nom. and acc. pl. forms in the left-hand column refer to male persons (including mixed groups of people); those in the right-hand column do not.

Czy wszyscy panowie mówicie po polsku?	Do all of you (mpl) speak Polish?
Ci państwo mówią po polsku.	This couple speaks Polish.
Oni mówią po polsku.	They (mpl) speak Polish.
Czy ja wszystkich panów znam?	Do I know all of you, gentlemen?
Pan zna tylko tych panów.	You (m) only know those men.
Pan ich zna.	You know them.

but:

Czy wszystkie panie mówią po polsku?	Do all of you (fpl) speak Polish?
Te panie mówią po polsku.	These women speak Polish.
One mówią po polsku.	They (fpl) speak Polish.
Czy ja wszystkie panie znam?	Do I know all of you, ladies?
Pan zna tylko te panie.	You (m) only know those women.
Pan je zna.	You know them.

7. ADVERBS

In addition to the adverbs listed in II 1 the following adverbs have occurred:

jak?	how?	doskonale	very well
tak	this way	świetnie	extremely well
dobrze	well	osobiście	personally
źle	badly	na pewno	surely
dużo	much	naturalnie	naturally
mało	little	oczywiście	certainly
trochę	a bit	przyjemnie	pleasantly
dosyć	enough	miło	nicely
tylko	only	niestety	unfortunately
zupełnie	completely	teraz	now
wcale	altogether	dawno	long ago
prawie	almost		

ZADANIE

EXERCISES

1. Give the Polish equivalents of the following:

that man those men that couple
that woman those women

- a. Who's — ?
- b. Who are — ?
- c. I know — .
- d. I don't know — .

2. Use the members of the following pairs alternately as subjects and objects of the nonnegated and negated verb 'to know, be acquainted with.'

a. ja	ten pan
b. my	ci panowie
c. on	ta pani
d. oni	te panie
e. ona	ci państwo
f. one	wszyscy
g. kto	Karol Morgan
h. nikt	Jan Zieliński
i. państwo Morganowie	pani Wanda Chełmicka
j. państwo Zielińscy	pani Krystyna Wilczek

Example: Ja znam tego pana. Ten pan mnie zna.
 Ja nie znam tego pana. Ten pan mnie nie zna.

3. Fill in the appropriate forms of the following:

mam papierosy
wiem
rozumiem

palę
znam go
mówię po polsku

- a. Czy pan — ?
- b. Czy pani — ?
- c. Czy panowie — ?
- d. Czy panie — ?
- e. Czy państwo — ?

SŁÓWKA

ci, tych	these, those
czas, -u m.	time
dawno	long ago
go	him
ich	them
ja, mnie	I
ją	her
je	them (acc.pl.fem.)
kogo <u>see</u> kto	
kto, kogo	who?
my, nas	we
myślę, -i	I think, he (she) thinks
nas <u>see</u> my	
nikogo <u>see</u> nikt	
nikt, -kogo	nobody
nowy, -ego	new, recent
osobiście	personally
państwo, -a pl.	mixed group of people, ladies and gentlemen, Mr. and Mrs.
piąty	fifth

VOCABULARY

pięć, -ciu	five
po staremu	(in) the usual way
porządek, -dku m.	order
prawie	almost, nearly
słowo, -a n.	word
słyszać	is (are) heard
specjalny, -ego	special
stary, -ego	old
szkoda	too bad, a pity
także	also, too
trochę	a little, a bit
u <u>prep. w. gen.</u>	at, by
w porządku	in order, fine
wcale nie	not at all
nie ma za co	don't mention it you're wel- come
znaczy	it means
znam, zna	I know, he (she) knows; I am familiar with he (she) is familiar with
zupełnie	completely, quite

ZDANIA

1. Jak pan myśli?
2. Myślę, że tak.
nie.
3. Mam wrażenie, że tak.
nie.
4. Chyba tak.
nie.
5. Wątpię.
6. Jestem pewny.
pewna.
7. Nie mam (żadnego) pojęcia.
8. Ma pan rację.
9. Nie ma pan racji.
10. To nie ma (żadnego) sensu.
11. Co to jest?
12. To jest koperta.
widokówka.
list.
zaczek.
nasz podręcznik.
drzewo.
jabłko.
13. Czy pan tu widzi kopertę?
widokówkę?
list?
zaczek?
nasz podręcznik?
drzewo?
jabłko?
14. Tak, widzę tu kopertę.
widokówkę.
list.
zaczek.
nasz podręcznik.
drzewo.
jabłko.

SENTENCES

- What do you (m) think?
I think so.
don't think so.
I would think so.
wouldn't
I guess so.
not.
I doubt it.
I'm (m) sure.
(f)
I have no idea (at all).
You (m) are right.
You (m) are wrong.
It doesn't make any sense (at all).
What's this?
That's an envelope.
a picture postcard.
a letter.
a stamp.
our textbook.
a tree.
an apple.
Do you see an envelope here?
a picture postcard
a letter
a stamp
our textbook
a tree
an apple
Yes, I see an envelope here.
a picture postcard
a letter
a stamp
our textbook
a tree
an apple

15. Nie, nie widzę tu koperty.
 widokówki.
 listu.
 znaczka.
 naszego podręcznika.
 drzewa.
 jabłka.
16. To są koperty.
 widokówki.
 listy.
 znaczki.
 nasze podręczniki.
 drzewa.
 jabłka.
17. Czy panowie tu widzą
 koperty?
 widokówki?
 listy?
 znaczki?
 nasze podręczniki?
 drzewa?
 jabłka?
18. Tak, widzimy tu koperty.
 widokówki.
 listy.
 znaczki.
 nasze podręczniki.
 drzewa.
 jabłka.
19. Nie, nie widzimy tu
 kopert.
 widokówek.
 listów.
 znaczków.
 naszych podręczników.
 drzew.
 jabłek.
20. A co to jest?
21. To jest fotografia.
 legitymacja.
 pomarańcza.
 klucz.
 fotel.
 kalendarz.
22. Czy pani tam widzi
 fotografię?
 legitymację?
- No, I don't see an envelope here.
 a picture postcard
 a letter
 a stamp
 our textbook
 a tree
 an apple
- Those are envelopes.
 picture postcards.
 letters.
 stamps.
 our textbooks.
 trees.
 apples.
- Do you (mpl) see
 envelopes here?
 picture postcards
 letters
 stamps
 our textbooks
 trees
 apples
- Yes, we see envelopes here.
 picture postcards
 letters
 stamps
 our textbooks
 trees
 apples.
- No, we don't see
 envelopes here.
 picture postcards
 letters
 stamps
 our textbooks
 trees
 apples
- And what's this?
 That's a photograph.
 an identification card.
 an orange.
 a key.
 an armchair.
 a calendar.
- Do you (f) see
 a photograph there?
 an identification card

pomarańczę?	an orange
klucz?	a key
fotel?	an armchair
kalendarz?	a calendar
23. Tak, widzę tam fotografię.
legitymację.
pomarańczę.
klucz.
fotel.
kalendarz.	Yes, I see a photograph there.
an identification card
an orange
a key
an armchair
a calendar
24. Nie, nie widzę tam
fotografii.
legitymacji.
pomarańczy.
klucza.
fotela.
kalendarza.	No, I don't see
a photograph there.
an identification card
an orange
a key
an armchair
a calendar
25. To są fotografie.
legitymacje.
pomarańcze.
klucze.
fotele.
kalendarze.	Those are photographs.
identification cards.
oranges.
keys.
armchairs.
calendars.
26. Czy panie tam widzą
fotografie?
legitymacje?
pomarańcze?
klucze?
fotele?
kalendarze?	Do you (fpl) see
photographs there?
identification cards
oranges
keys
armchairs
calendars
27. Tak, widzimy tam fotografię.
legitymacje.
pomarańcze.
klucze.
fotele.
kalendarze.	Yes, we see photographs there.
identification cards
oranges
keys
armchairs
calendars
28. Nie, nie widzimy tam
fotografii.
legitymacji.
pomarańczy.
kluczy.
foteli.
kalendarzy.	No, we don't see
photographs there.
identification cards
oranges
keys
armchairs
calendars
29. Kto to jest?	Who's that?
30. To jest student.
studentka.
uczeń.
uczennica.	That's a student (m).
a student (f).
a pupil (m).
a pupil (f).

- To jest nasz nauczyciel.
nasza nauczycielka.
nasz profesor.
31. Czy pan zna tego studenta?
tę studentkę?
tego ucznia?
tę uczennicę?
naszego nauczyciela?
naszą nauczycielkę?
naszego profesora?
32. Tak, znam tego studenta.
tę studentkę.
tego ucznia.
tę uczennicę.
naszego nauczyciela.
naszą nauczycielkę.
naszego profesora.
33. Nie, nie znam tego studenta.
tej studentki.
tego ucznia.
tej uczennicy.
naszego nauczyciela.
naszej nauczycielki.
naszego profesora.
34. To są studenci.
studentki.
uczniowie.
uczennice.
35. Czy państwo znają
tych studentów?
te studentki?
tych uczniów?
te uczennice?
36. Tak, znamy tych studentów.
te studentki.
tych uczniów.
te uczennice.
37. Nie, nie znamy
tych studentów.
tych studentek.
tych uczniów.
tych uczennic.
38. Co to za książka?
39. To jest powieść.
40. A co to za książki?
41. To są też powieści.
- That's our teacher (m).
our teacher (f).
our professor.
- Do you (m) know that student (m)?
that student (f)?
that pupil (m)?
that pupil (f)?
our teacher (m)?
our teacher (f)?
our professor?
- Yes, I know that student (m).
that student (f).
that pupil (m).
that pupil (f).
our teacher (m).
our teacher (f).
our professor.
- No, I don't know that student (m).
that student (f).
that pupil (m).
that pupil (f).
our teacher (m).
our teacher (f).
our professor.
- Those are students (m).
students (f).
pupils (m).
pupils (f).
- Do you (mf) know
those students (m)?
those students (f)?
those pupils (m)?
those pupils (f)?
- Yes, we know those students (m).
those students (f).
those pupils (m).
those pupils (f).
- No, we don't know
those students (m).
those students (f).
those pupils (m).
those pupils (f).
- What kind of a book is that?
- It's a novel.
- And what kind of books are those?
- They're also novels.

42. Czy pan zna tę książkę?
 tę powieść?
 ten słownik?
 ten podręcznik?
 te książki?
 te powieści?
 te słowniki?
 te podręczniki?
43. Nie, nie znam
 tej książki.
 tej powieści.
 tego słownika.
 tego podręcznika.
 tych książek.
 tych powieści.
 tych słowników.
 tych podręczników.
44. Jaka to jest powieść?
 Jakie czasopismo?
 Jaki słownik?
45. To jest polska powieść.
 polskie czasopismo.
 słownik polsko-angielski.
46. Czy pan zna
 jakąś polską powieść?
 jakieś polskie czasopismo?
 jakiś słownik polsko-angielski?
47. Nie znam
 żadnej polskiej powieści.
 żadnego polskiego czasopisma.
 słownika polsko-angielskiego.
48. Jakie to są powieści?
 czasopisma?
 słowniki?
49. To są polskie powieści.
 polskie czasopisma.
 słowniki angielsko-polskie.
50. Czy pani zna
 jakieś polskie powieści?
 polskie czasopisma?
 słowniki angielsko-polskie?
51. Nie znam
 żadnych polskich powieści.
 polskich czasopism.
 słowników angielsko-
 polskich.
- Do you know that book?
 that novel?
 that dictionary?
 that textbook?
 those books?
 those novels?
 those dictionaries?
 those textbooks?
- No, I don't know
 that book.
 that novel.
 that dictionary.
 that textbook.
 those books.
 those novels.
 those dictionaries.
 those textbooks.
- What kind of a novel is it?
 periodical
 dictionary
- It's a Polish novel.
 Polish periodical.
 Polish-English dictionary.
- Do you (m) know
 a Polish novel?
 Polish periodical?
 Polish-English dictionary?
- I don't know
 any Polish novel.
 Polish periodical.
 Polish-English dictionary.
- What kind of novels are they?
 periodicals
 dictionaries
- They are Polish novels.
 Polish periodicals.
 English-Polish dictionaries.
- Do you (f) know
 some Polish novels?
 Polish periodicals?
 English-Polish dictionaries?
- I don't know
 any Polish novels.
 Polish periodicals.
 English-Polish dictionaries.

52. Do kogo należy ten kot?
pies?
seter?
bulldog?
pudel?
53. Ten kot należy do mnie.
pies
seter
bulldog
pudel
54. Czy pan też ma kota?
psa?
setera?
buldoga?
pudła?
55. Nie mam kota.
psa.
setera.
buldoga.
pudła.
56. Do kogo należą te koty?
psy?
setery?
buldogi?
pudle?
57. Te koty należą do nas.
psy
setery
buldogi
pudle
58. Czy państwo lubią koty?
psy?
setery?
buldogi?
pudle?
59. Nie lubimy kotów.
psów.
seterów.
buldogów.
pudli (pudłów).
60. Czy to jest rasowy pies?
61. Skąd! To jest kundel.
- To whom does that cat belong?
dog
setter
bulldog
poodle
- That cat belongs to me.
dog
setter
bulldog
poodle
- Do you (m) also have a cat?
dog?
setter?
bulldog?
poodle?
- I don't have a cat.
dog.
setter.
bulldog.
poodle.
- To whom do those cats belong?
dogs
setters
bulldogs
poodles
- Those cats belong to us.
dogs
setters
bulldogs
poodles
- Do you (mf) like cats?
dogs?
setters?
bulldogs?
poodles?
- We don't like cats.
dogs.
setters.
bulldogs.
poodles.
- Is that a pedigree dog?
Of course not. That's a mongrel.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. VOWEL + N OR M PRONOUNCED AS NASAL VOWEL

en on before a dental, alveolar, or palatal spirant, and em om before a labial spirant, are replaced by the nasal vowels ę [ɔ̃]. In analogous environments yn in un an and ym im um am are replaced by corresponding nasal vowels [ɨ ĩ ũ ɔ̃].

Spelling	Pronunciation	
sens	sɛ̃s	sense
emfaza	ɛ̃faza	emphasis
konsul	k[ɔ̃]sul	consul
komfort	k[ɔ̃]fort	comfort
czynsz	cz[ɨ̃]sz	rent
symfonia	s[ɨ̃]fońja	symphony
instruktor	[ĩ]struktor	instructor
nimfa	n[ĩ]fa	nymph
kunszt	k[ũ]szt	artistry
triumf	tr[jũ]f	triumph
szansa	sz[ɔ̃]sa	opportunity
tramwaj	tr[ɔ̃]waj	streetcar

2. J AFTER CONSONANTS

In native Polish words the semivowel j does not occur after consonants except across a prefix-root boundary. In such instances it is spelled j.

ob-jaśnić	to explain
zd-jęcie	snapshot
w-jazd	entrance
z-jem	I'll eat up

In borrowings, j occurs after most consonants:

a. after s z c, it is spelled j.

Rosja	Rosji	Russia (nom., gen.)
Azja	Azji	Asia
racja	racji	reason

b. after other consonants, it is spelled i (cf. II 6 d).

Spelling		Pronunciation		
kopia	kopii	kopja	kopji	copy (nom., gen.)
fobia	fobii	fobja	fobji	phobia
ortografia	ortografii	ortografja	ortografji	orthography
Jugosławia	Jugosławii	Jugosławja	Jugosławji	Yugoslavia
premia	premio	premja	premji	bonus
partia	partii	partja	partji	party
melodia	melodii	melodja	melodji	melody
Maria	Marii	Marja	Marji	Mary
linia	linii	lińja	lińji	line
Anglia	Anglii	Anglja	Anglji	England
autarkia	autarkii	autarkja	autarkji	autarky
Norwegia	Norwegii	Norwegja	Norwegji	Norway
monarchia	monarchii	monarchja	monarchji	monarchy

Since the vowel i is also used to mark the palatalization of labial and velar consonants and the palatalness of ń (before vowels), the spellings of the type pi + vowel are ambiguous: kopia 'they kick' is pronounced ko[p'q] but kopia 'copy (instr.)' is pronounced kopj[q]. The former pronunciation is characteristic of native words, the latter of borrowings.

Spelling	Pronunciation	
utopię	uto[p'je]	I'll drown
utopię	utopje	utopia (acc.)
skrobią	skro[b'q]	they scrape
skrobią	skrobj[q]	starch (instr.)
fotografie	fotograf'je	photographer (loc.)
fotografie	fotografje	photographs
ekonomie	ekono[m'je]	steward (loc.)
ekonomie	ekonomje	economy (acc.)
Mania	Mania	Mary (affect.)
mania	mańja	mania

3. Ł BETWEEN CONSONANTS

Between consonants ł is not pronounced.

Spelling	Pronunciation	
jabłko	japko	apple

4. NG PRONOUNCED [ŋ]G

The cluster ng is pronounced [ŋ]g (cf. IV W 5).

Spelling	Pronunciation	
angielski	a[ŋ]gielski	English

5. N PRONOUNCED Ń BEFORE Ć DŹ Ń

Before ć dź ń, n is pronounced ń.

Spelling	Pronunciation	
studenci	studeńci	students
Wandzia	Wańdzia	Wanda (affect.)
inni	ińni	others (vir.)

6. UCZENNICA 'PUPIL (F)'

The noun uczennica 'pupil (f)' is pronounced uczenica.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. SINGULAR AND PLURAL NUMBER IN NOUNS

In addition to being inflected for case, most Polish nouns are inflected for number.

Nom. Sg.	To jest gazeta.	This is a newspaper.
Nom. Pl.	To są gazety.	These are newspapers.
Acc. Sg.	Mam gazetę.	I have a newspaper.
Acc. Pl.	Mam gazety.	I have newspapers.
Gen. Sg.	Nie mam gazety.	I don't have a newspaper.
Gen. Pl.	Nie mam gazet.	I don't have any newspapers.

Nouns which have plural forms only and which therefore are not inflected for number are an exception.

Nom.	To są okulary. Tu są drzwi.	These are glasses. There is a door here.
Acc.	Mam okulary. Widzę drzwi.	I have glasses. I see a door.
Gen.	Nie mam okularów. Nie widzę drzwi.	I don't have glasses. I don't see a door.

2. NOUN DECLENSIONS

According to the shape of their endings, Polish nouns are divided into four declensions.

Declensions I and II, to which all the feminine nouns in the language belong, are called feminine.

I					
Sg.	Nom.	koperta	książka	pomarańcza	legitymacja
	Acc.	kopertę	książkę	pomarańczę	legitymację
	Gen.	koperty	książki	pomarańczy	legitymacji
Pl.	Nom.	koperty	książki	pomarańcze	legitymacje
	Acc.				
	Gen.	kopert	książek	pomarańczy	legitymacji

II				
Sg.	Nom.	powieść	rzecz	
	Acc.			
	Gen.			
Pl.	Nom.	powieści	rzeczy	drzwi
	Acc.			
	Gen.			

Declensions III and IV, to which only the nonfeminine nouns belong (masculine to Declension III, neuter to Declension IV), are called nonfeminine.

		III				IV	
Sg.	Nom.	list	klucz	pies	student	drzewo	zdjęcie
	Acc.						
	Gen.	listu	klucza	psa	studenta	drzewa	zdjęcia
Pl.	Nom.	listy	klucze	psy	studenci	drzewa	zdjęcia
	Acc.						
	Gen.	listów	kluczy	psów	studentów	drzew	zdjęć

3. INANIMATE, ANIMAL, AND VIRILE NOUNS

With respect to the grouping into the acc. = gen. and acc. ≠ gen. classes (see V 5), Polish masculine nouns distinguish the following subdivisions:

(a) The nouns which belong to the acc. ≠ gen. class in the singular are called inanimate; they refer to inanimate objects. In the plural, inanimate nouns belong to the acc. ≠ gen. class also.

Acc. Sg.	Mam klucz.	I have the key.
Gen. Sg.	Nie mam klucza.	I don't have the key.
Acc. Pl.	Mam klucze.	I have the keys.
Gen. Pl.	Nie mam kluczy.	I don't have the keys.

(b) The nouns which belong to the acc. = gen. class in the singular and acc. ≠ gen. in the plural are called animal; they refer chiefly to animals.

Acc. Sg.	Mam psa.	I have a dog.
Gen. Sg.	Nie mam psa.	I have no dog.
Acc. Pl.	Mam psy.	I have dogs.
Gen. Pl.	Nie mam psów.	I have no dogs.

(c) The nouns which belong to the acc. = gen. class in the plural are called virile; they refer to male persons. In the singular, most personal nouns belong to the acc. = gen. class also.

Acc. Sg.	Widzę studenta.	I see a student.
Gen. Sg.	Nie widzę studenta.	I don't see a student.
Acc. Pl.	Widzę studentów.	I see students.
Gen. Pl.	Nie widzę studentów.	I don't see students.

All feminine and neuter nouns belong to the acc. ≠ gen. class in the singular and plural (see above).

Acc. Sg.	Widzę książkę. studentkę. pudełko.	I see a book. student (f). box.
Gen. Sg.	Nie widzę książki. studentki. pudełka.	I don't see a book. student (f). box.
Acc. Pl.	Widzę książki. studentki. pudełka.	I see some books. students (f). boxes.
Gen. Pl.	Nie widzę książek. studentek. pudełek.	I don't see any books. students (f). boxes.

4. DECLENSIONAL ENDINGS

The endings of the four noun declensions set up in 2 are as follows:

		I	II	III	IV
Sg.	Nom.	-a	-∅	-∅	-o, -e
	Acc.	-ę			
	Gen.	-y/-i	-y/-i	-u, -a	-a
Pl.	Nom.	-y/-i, -e	-y/-i	-y/-i, -e, -owie	-a
	Acc.				
	Gen.	-∅, -y/-i	-ów, -y/-i	-∅	

Notes:

a. The nom. sg. endings in Declension IV

In the nom. sg. of Declension IV, -o occurs after alternating consonants, -e after nonalternating (see S. & S. 7 c).

okn-	'window'	okno
futr-	'fur coat'	futro
zdjęć-	'snapshot'	zdjęcie
ubrań-	'suit'	ubranie

b. The acc. sg. and pl. endings in Declension III

In the acc. sg. and pl. of Declension III, the broken line indicates the formal identity of the ending with either the nom. or gen. depending on the class of the noun (see 3 above).

Inanimate	zeszyt- 'notebook'	zeszyt (nom., acc. sg.) zeszyty (nom., acc. pl.)
Animal	ps- 'dog'	psa (acc., gen. sg.) psy (nom., acc. pl.)
Virile	student- 'student'	studenta (acc., gen. sg.) studentów (acc., gen. pl.)

c. The gen. sg. endings in Declension III

In the gen. sg. of Declension III, the ending -u occurs with most inanimate nouns; the ending -a occurs with all animal and personal nouns and with some inanimate nouns.

Virile	uczeń- 'pupil'	ucznia
Animal	ps- 'dog'	psa
Inanimate	stoł- 'table' klucz- 'key'	stołu klucza

d. The nom. pl. ending in Declension I

In the nom., acc. pl. of Declension I, -y/-i occurs after alternating consonants, -e after nonalternating.

lamp- 'lamp'	lampy
popielniczk- 'ashtray'	popielniczki
legitymacj- 'identity card'	legitymacje
tablic- 'blackboard'	tablice

e. The nom. pl. ending in Declension III

In the nom. pl. of Declension III, -y/-i occurs after alternating consonants, -e after nonalternating, -owie with some virile nouns regardless of the stem-final consonant.

ps- 'dog'	psy
podręcznik- 'textbook'	podręczniki
fotel- 'armchair'	fotele
klucz- 'key'	klucze
pan- 'gentleman'	panowie
uczeń- 'pupil'	uczniowie

Before the ending -y/-i, the stem-final consonant of virile nouns is replaced according to the C~C₁ type of alternations presented in S. & S. 24. The t~ć alternation is the only one exemplified in this lesson.

student- 'student'	studenci
--------------------	----------

f. The gen. pl. ending in Declension I

In the gen. pl. of Declension I, -Ø is the general ending; -y/-i occurs with some nouns in nonalternating consonants.

lamp- 'lamp'	lamp
tablic- 'blackboard'	tablic
pomarańcz- 'orange'	pomarańczy
legitymacj- 'identity card'	legitymacji

g. The gen. pl. ending in Declension III

In the gen. pl. of Declension III, -ów is the general ending; -y/-i occurs with some nouns in nonalternating consonants.

słownik- 'dictionary'	słowników
uczeń- 'pupil'	uczniów
fotel- 'armchair'	foteli
klucz- 'key'	kluczy

Some nouns in nonalternating consonants admit both -ów and -y/-i.

pułd- 'poodle'	pułdi or pułdów
----------------	-----------------

5. CO TO ZA + NOUN

Co to za książka?	What sort of book is it?
Co to za pies?	What sort of dog is it?

are sentences in which the expression co to za 'what sort of?' is followed by a noun in the nom. case.

6. INDEFINITE PARTICLE -Ś

The particle -ś added to an interrogative word (adjective, pronoun, adverb) renders it indefinite. Compare e.g. the interrogative adjective jaki 'what kind of?' with the indefinite adjective jakiś 'some, some kind of.'

Jaka to jest gazeta?	What kind of newspaper is it?
To jest jakaś gazeta.	This is some kind of newspaper.
Jaki słownik pan ma?	What dictionary have you got?
Czy pan ma jakiś polski słownik?	Do you have some Polish dictionary?
Jakich książek pan nie ma?	What books haven't you got?
Czy pan nie ma jakichś polskich książek?	Don't you have some Polish books?

7. NEGATIVE ADJECTIVE ŻADEN

The negative adjective żaden (stem: żadn-) 'none whatsoever' has the nom. sg. masc. ending -Ø (cf. mój 'my,' nasz 'our'). It occurs in sentences with the negated verb.

Nie mam żadnego podręcznika.	I don't have any textbook.
Nie znam żadnych polskich powieści.	I don't know any Polish novels whatsoever.

8. NALEŻY 'BELONGS'

Expressions of the type

Do kogo należy ten pies?	To whom does that dog belong?
Te psy należą do mnie.	Those dogs belong to me.

consist of the subject, the verb należy 'belongs' or należą 'they belong,' and the prepositional phrase do 'to' + gen. of the possessor. With monosyllabic forms of pronouns the preposition is stressed and the pronoun unstressed.

<u>To</u> <u>należy</u> <u>do</u> <u>mnie</u> .	This belongs to me.
<u>To</u> <u>należy</u> <u>do</u> <u>nas</u> .	This belongs to us.

ZADANIE

EXERCISES

Fill in the appropriate singular and plural forms of the following nouns:

1.	koperta	list	drzewo
	widokówka	zaczek	jabłko
	fotografia	podręcznik	pudełko
	legitymacja	słownik	futro
	pomarańcza	klucz	czasopismo
	koszuła	fotel	zdjęcie
	powieść	kalendarz	ubranie

- a. To jest — .
To są — .
b. Czy pan tu widzi — ?
c. Nie widzę tu — .

2.	ten student	ta studentka
	tamten uczeń	tamtą uczennicą
	nasz profesor	nasza nauczycielka
	nasz nauczyciel	

- a. To jest — .
To są — .
b. Czy pan zna — ?
c. Nie znam — .

3. kot, pies, seter, buldog, pudel

- a. To jest — .
To są — .
b. Mam — .
c. Nie mam — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

angielski, -ego	English	fotel, -a; -e, -i i.	armchair
buldog, -a a.	bulldog	fotografia, -ii; -ie, -ii f.	photograph
co to za + <u>nom.</u>	what . . . is that?	jabłko, -a; -łek n.	apple
chyba	probably, I guess	jakiś, -egoś	a, a certain, some sort of
czasopismo, -a n.	periodical	jestem	I am
do <u>prep. w. gen.</u>	to	kalendarz, -a; -e, -y i.	calendar
drzewo, -a n.	tree		

klucz, -a; -e, -y i.	key	racja, -ji f. mam rację	reason I'm right
koperta, -y f.	envelope	rasowy, -ego	pedigreed, thoroughbred
kot, -a a.	cat	sens, -u i.	sense
kundel, -dla; -e, -i/-ów a.	mongrel	seter, -a a.	setter (dog)
legitymacja, -ji; -je, ji f.	identity card, identification	słownik, -a i.	dictionary, vocabulary
list, -u i.	letter	student, -a v.	student
lubimy, lubią	we, they like or are fond of	studentka, -i; -tek f.	(female) stu- dent
należy, należą	[it] belongs, [they] belong	sześć, -ściu	six
nasz, -ego	our, ours	szósty, -ego	sixth
nauczyciel, -a; -e, -i v.	teacher	uczennica, -y f.	(female) pupil, schoolgirl
nauczycielka, -i; -lek f.	woman teacher	uczeń, ucznia; -niowie, -niów v.	pupil, school- boy
pewny, -ego	certain, sure	wątpię	I doubt
pies, psa a.	dog	widokówka, -i; -wek f.	picture post- card
podręcznik, -a i.	textbook	widzę, widzi; widzimy, widzą	I see, he (she) sees; we see, they see
pomarańcza, -y; -cze, -czy/-cz f.	orange	wrażenie, -a n.	impression
powieść, -ci; -ci f.	novel	znaczek, -czka i.	stamp
pudel, -dla; -e, -i/-ów a.	poodle	żaden, żadnego	no, none, not a single

ZDANIA

1. Niech pan otworzy zeszyt.
2. Niech pan nie otwiera zeszytu.
3. Niech pani zamknie książkę.
4. Niech pani nie zamyka książki.
5. Niech pan zakryje polski tekst.
6. Niech pan nie zakrywa
angielskiego tekstu.
7. Niech pani to powie po polsku.
8. Niech pani tu nie mówi po angielsku.
9. Niech (się) pan zapyta pana Karola.
10. Niech się państwo nauczą tego na
pamięć.
11. Co to za człowiek?
12. To jest nasz nowy student.
mój kolega.
mój dobry znajomy.

mój stary przyjaciel.
13. Co to za kobieta?
14. To jest nasza nowa studentka.
moja koleżanka.
moja dobra znajoma.
15. Co to za ludzie?
16. To są nasi nowi studenci.
moi koledzy.
moi dobrzy znajomi.

moi starzy przyjaciele.
17. Co to za kobiety?
18. To są nasze nowe studentki.
moje koleżanki.
moje dobre znajome.

SENTENCES

- Open your (m) notebook, please.
Don't open your (m) notebook.
Close your (f) book, please.
Don't close your (f) book.
Cover the Polish text, please.
Don't cover the English text.

Please say it in Polish.
Don't speak English here, please.
Ask Charles, please.
Memorize it, please.

Who is that man?
That's our new student (m).
my classmate (m).
a good acquaintance (m)
of mine.
my old friend (m).

Who is that woman?
That's our new student (f).
my classmate (f).
a good acquaintance (f)
of mine.

Who are those people?
Those are our new students.
my classmates.
good acquaintances of
mine.
my old friends.

Who are those women?
Those are our new students (f).
my classmates (f).
good acquaintances
of mine.

19. Czy pan wie, kto to
jest ten młody człowiek?
ta młoda kobieta?
są ci młodzi ludzie?
te młode kobiety?
20. To jest przystojny mężczyzna.
sympatyczny chłopiec.
miła dziewczyna.
ładna panna.

są przystojni mężczyźni.
sympatyczni chłopcy.
miłe dziewczyny.
ładne panny.
21. Czy pan tu ma jakiegoś kolegę?
znajomego?
przyjaciela?
22. Nie, nie mam tu ani
jednego kolegi.
znajomego.
przyjaciela.
23. Tak, mam tu dużo kolegów.
znajomych.
przyjaciół.
24. Czy pani tu ma jakąś koleżankę?
znajomą?
przyjaciółkę?
25. Nie, nie mam tu ani
jednej koleżanki.
znajomej.
przyjaciółki.
26. Tak, mam tu masę koleżanek.
znajomych.
przyjaciółek.
27. To jest mój ojciec.
brat.
moja matka.
siostra.

są moi rodzice.
bracia.
moje siostry.
28. Czy pan ma brata?
siostrę?

braci?
siostry?
29. Nie, nie mam brata.
siostry.
- Do you (m) know who
that young man is?
woman
those young people are?
women
- That's a handsome man.
likable boy.
pleasant girl.
good-looking girl.
- Those are handsome men.
likable boys.
pleasant girls.
good-looking girls.
- Do you (m) have a friend (m) here?
any acquaintance (m)
any friend (m)
- No, I don't have a
single friend (m) here.
acquaintance (m)
friend (m)
- Yes, I have many friends here.
acquaintances
friends
- Do you (f) have a friend (f) here?
any acquaintance (f)
any friend (f)
- No, I don't have a
single friend (f) here.
acquaintance (f)
friend (f)
- Yes, I have lots of friends (f) here.
acquaintances
friends (f)
- This is my father.
brother.
mother.
sister.
- These are my parents.
brothers.
sisters.
- Do you (m) have a brother?
sister?

brothers?
sisters?
- No, I don't have a brother.
sister.

- Nie, nie mam braci.
sióstr.
30. Jak się
nazywa pański sąsiad?
nazywają pańscy sąsiedzi?
nazywa pańska sąsiadka?
nazywają pańskie sąsiadki?
31. Mój sąsiad nazywa się
Karol Morgan.
Moi sąsiedzi nazywają się
Jan Zieliński i Maria Brown.

Moja sąsiadka nazywa się
Maria Brown.
Moje sąsiadki nazywają się
Wanda Chelwicka i Krystyna
Wilczek.
32. Czy ja znam pańskiego sąsiada?
pańskich sąsiadów?

pańską sąsiadkę?
pańskie sąsiadki?
33. Nie, pan nie zna
mojego sąsiada.
moich sąsiadów.
mojej sąsiadki.
moich sąsiadek.
34. Jakiej narodowości jest ten pan?
35. To jest Polak.
Anglik.
Kanadyjczyk.
Szkot.
Szwed.
Francuz.
Włoch.
Niemiec.
Amerykanin.
Rosjanin.
36. Jakiej narodowości są ci panowie?
37. To są Polacy.
Anglicy.
Kanadyjczycy.
Szkoci.
Szwedzi.
Francuzi.
Włosi.
Niemcy.
Amerykanie.
Rosjanie.
- No, I don't have brothers.
sisters.
- What's the name of
your (m) neighbor (m)?
neighbors?
neighbor (f)?
neighbors (f)?
- My neighbor's (m) name is
Charles Morgan.
My neighbors' names are
John Zielinski and Mary Brown.
- My neighbor's (f) name is
Mary Brown.
My neighbors' (f) names are
Wanda Chelwicki and Christine
Wilczek.
- Do I know your (m) neighbor (m)?
neighbors?

neighbor (f)?
neighbors (f)?
- No, you (m) don't know
my neighbor (m).
neighbors.
neighbor (f).
neighbors (f).
- What nationality is that man?
- He's a Pole.
an Englishman.
a Canadian.
a Scotsman.
a Swede.
a Frenchman.
an Italian.
a German.
an American.
a Russian.
- What nationality are those men?
- They're Poles.
Englishmen.
Canadians.
Scotsmen.
Swedes.
Frenchmen.
Italians.
Germans.
Americans.
Russians.

38. Jakiej narodowości jest ta pani? What nationality is that woman?
39. To jest Polka. She's Polish.
 Angielka. English.
 Kanadyjka. Canadian.
 Szkotka. Scottish.
 Szwedka. Swedish.
 Francuzka. French.
 Włoszka. Italian.
 Niemka. German.
 Amerykanka. American.
 Rosjanka. Russian.
40. Jakiej narodowości są te panie? What nationality are those women?
41. To są Polki. They're Polish.
 Angielki. English.
 Kanadyjki. Canadian.
 Szkotki. Scottish.
 Szwedki. Swedish.
 Francuzki. French.
 Włoszki. Italian.
 Niemki. German.
 Amerykanki. American.
 Rosjanki. Russian.
42. Co to za mundur? What kind of uniform is this?
 mundury? uniforms are these?
43. To jest polski mundur. That's a Polish uniform.
 amerykański an American
 kanadyjski a Canadian
 są polskie mundury. Those are Polish uniforms.
 amerykańskie American
 kanadyjskie Canadian
44. To jest polski żołnierz. That's a Polish soldier.
 amerykański marynarz. an American sailor.
 kanadyjski lotnik. a Canadian flier.
 są polscy żołnierze. Those are Polish soldiers.
 amerykańscy marynarze. American sailors.
 kanadyjscy lotnicy. Canadian fliers.
45. Czy pan jest zdrowy? Are you (m) well?
 chory? sick?
 zajęty? busy?
 zmęczony? tired?
 zły na mnie? angry with me?
46. Czy pani jest zdrowa? Are you (f) well?
 chora? sick?
 zajęta? busy?
 zmęczona? tired?
 zła na mnie? angry with me?

47. Czy panowie są zdrowi?
 państwo chorzy?
 zajęci?
 zmęczeni?
 źli na mnie?
48. Czy panie są zdrowe?
 chore?
 zajęte?
 zmęczone?
 złe na mnie?
49. Jestem zupełnie zdrowy (zdrowa).
 często chory (chora).
 ciągle zajęty (zajęta).
 czasem zmęczony (zmęczona).
 znowu zły (zła) na pana.
50. Jesteśmy całkiem zdrowi (zdrowe).
 naprawdę chorzy (chore).
 zwykle zajęci (zajęte).
 rzadko zmęczeni (zmęczone).
 wciąż źli (złe) na panią.
51. Ten pan jest zawsze taki wesoły.
 smutny.
 opalony.
 blady.
- Ta pani jest zawsze taka wesoła.
 smutna.
 opalona.
 blada.
- Ci panowie (państwo) są
 zawsze tacy weseli.
 smutni.
 opaleni.
 bladzi.
- Te panie są zawsze takie
 wesołe.
 smutne.
 opalone.
 blade.
52. Dlaczego pan jest taki zdenerwowany?
53. Dlatego że mam dużo wydatków
 i mało pieniędzy.
54. Dlaczego panowie są tacy
 zdenerwowani?
55. Bo mamy strasznie dużo
 pracy i bardzo mało czasu.
- Are you (mpl) well?
 (mf) sick?
 busy?
 tired?
 angry with me?
- Are you (fpl) well?
 sick?
 busy?
 tired?
 angry with me?
- I am quite well.
 often sick.
 still busy.
 sometimes tired.
 angry with you (m) again.
- We are quite well.
 really sick.
 usually busy.
 seldom tired.
 still angry with you (f).
- This man is always so gay.
 sad.
 sunburnt.
 pale.
- This woman is always so gay.
 sad.
 sunburnt.
 pale.
- These men are (This couple is)
 always so gay.
 sad.
 sunburnt.
 pale.
- These women are always so
 gay.
 sad.
 sunburnt.
 pale.
- Why are you (m) so upset?
- Because I have a lot of expense
 and little money.
- Why are you (mpl) so upset?
- Because we have a tremendous
 amount of work and very little
 time.

56. Jestem przeziębiony (przeziębiona). I have a cold.
 57. Kto z państwa jest przeziębiony? Who among you (mf) has a cold?
 58. Nikt z nas nie jest przeziębiony. None of us has a cold.
 59. Niektórzy z nas są przeziębieni. Some of us have colds.
 60. Wszyscy jesteśmy przeziębieni. All of us have colds.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. STRZ, STSZ

The clusters strz, stsz are in colloquial Polish pronounced szczsz, with assimilation of st to sz with regard to the point of articulation (cf. III W 3).

Spelling	Pronunciation	
strzygę	szczszygę	I cut hair
ostrzu	oszczszu	blade (loc.)
strzela	szczszela	he shoots
zaostrzony	zaoszczszony	pointed
strzał	szczszzał	shot
prostszy	proszczszy	simpler

2. STRZ STSZ CONTRASTED WITH SZCZ

strzygły	they (f) cut hair
strzeli	he'll shoot
ostrze	blade
strzech	thatch roofs (gen.)
rejestrze	register (loc.)
tłustszy	fatter
częstsza	more frequent (f)

szczygły	siskins
szczelin	crannies (gen.)
oszczep	javelin
z Czech	from Bohemia
jeszcze	still
tłuszcz	mob (gen.)
uczęszcza	he attends

3. P T K AS THE FIRST MEMBER IN INITIAL CLUSTERS OF TWO CONSONANTS

ptak	bird	tka	he weaves	kpiny	mockery
psa	dog (gen.)	twarz	face	kto	who
przy	at	tchórz	coward	kwas	acid
psi	canine	tną	they cut	krzak	bush
pcha	he pushes	tlen	oxygen	książka	book
pnie	stumps			knot	wick

4. B D G AS THE FIRST MEMBER IN INITIAL CLUSTERS OF TWO CONSONANTS

bzy	lilac	dba	he cares	gbur	boor
brzask	dawn	dwa	two	gdy	when
bzik	craze	dmucha	he blows	gwiazda	star
		dno	bottom	grzać	to heat
		dla	for	gdzie	where?
				gmach	building
				gna	he drives

5. C CZ Ć AS THE FIRST MEMBER IN INITIAL CLUSTERS OF TWO CONSONANTS

cwałem	at a gallop	cztery	four	ćwierć	quarter
cmentarz	cemetery	czkawka	hiccups	ćma	moth
cnota	virtue	czwartek	Thursday		
cle	duty (loc.)	trzy	three		
cło	duty	czci	he worships		
		trzymiel	bumblebee		
		człowiek	man		

6. DZ DŹ DŹ AS THE FIRST MEMBER IN INITIAL CLUSTERS OF TWO CONSONANTS

dzban	jug	drzwi	door	dźga	he jabs
dzwon	bell			dźwig	crane

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. POLITE COMMANDS

A polite command is expressed by a regular 3d person form of address (see III 8 and V 3) preceded by the particle niech 'let.'

Niech pan mówi głośniej.	Speak louder (to a man).
Niech państwo mówią tylko po polsku.	Speak Polish only (to a couple).

2. VERBAL ASPECT

The difference in the form of the verb between

Niech pan otworzy zeszyt.	Open your (m) notebook.
Proszę otworzyć książkę.	Please open your book.

and

Niech pan nie otwiera zeszytu.	Don't open your (m) notebook.
Proszę nie otwierać książki.	Please don't open your book.

is a difference in verbal aspect. The verbs otworzy, otworzyć stress the completion of the act of opening; the verbs otwiera, otwierać do not. The former are called perfective, the latter — imperfective. Generally speaking, nonnegated requests contain perfective verbs, while negated requests contain imperfective verbs (see IV, Sentences).

Verbal aspects will be treated in detail beginning with Lesson XV. For the time being, it is sufficient to know that most of the verbs introduced in Lessons I - XIV are imperfective, and that the present-tense forms of perfective verbs are future in meaning.

The perfective-imperfective pairs introduced so far are:

Perfective		Imperfective		
otworzyć	otworzy	otwierać	otwiera	open
zamknąć	zamknie	zamykać	zamyka	close
zakryć	zakryje	zakrywać	zakrywa	cover
powiedzieć	powie	mówić	mówi	speak

3. VIRILE VS. NONVIRILE NOUNS

Virile nouns are defined as belonging to the acc. pl. = gen. pl. class (see VI 3 c). In addition, their nom. pl. forms are marked in the following way:

(a) most virile nouns in alternating consonants have the ending -y/-i with the C~C₁ type alternation of the stem final; some take the ending -owie.

Stem	student- 'student'	pan- 'gentleman'
Nom. Pl.	studenci	panowie
Acc. Pl.	studentów	panów
Gen. Pl.		

(b) some virile nouns in nonalternating consonants are marked by the ending -owie; most take the unmarked ending -e (see VI 4 e).

Stem	uczń- 'pupil'	nauczyciel- 'teacher'
Nom. Pl.	uczniowie	nauczyciele
Acc. Pl.	uczniów	nauczycieli
Gen. Pl.		

All other nouns (feminine, neuter, animal, and inanimate) are known as nonvirile. Virile, animal, and inanimate nouns are subdivisions of the masculine nouns.

4. VIRILE VS. NONVIRILE GENDER

The virile vs. nonvirile distinction is also present in the plural forms of the words inflected for gender. The adjectives and the 3d person pronoun oppose the acc. pl. = gen. pl. to the acc. pl. ≠ gen. pl. depending on their syntactic connections with the virile or nonvirile nouns respectively. In the nom. pl. the distinction is marked by the shape of the endings: -y/-i for the virile gender, -e for the nonvirile. Before the ending -y/-i, the stem-final consonant is replaced according to the C~C₁ type of alternations.

	Virile	Nonvir.
Stem	dobr- 'good'	
Nom. Pl.	dobrzy	dobre
Acc. Pl.		
Gen. Pl.	dobrych	

5. VIRILE NOUNS OF DECLENSION I

Although most virile nouns are inflected according to Declension III (the masculine declension), some virile nouns belong to Declension I (a feminine declension). The latter are marked by the $\underline{C} \sim \underline{C}_1$ type of alternation of the stem-final consonant before the nom. pl. ending $-\underline{y}/-\underline{i}$ and by the gen. pl. ending $-\underline{ó}\underline{w}$.

	Sg.	Pl.
Stem	koleg- 'colleague'	
Nom.	kolega	koledzy
Acc.	kolegę	kolegów
Gen.	kolegi	

The noun mężczyzna 'male person' which has the gen. pl. ending $-\underline{\emptyset}$: mężczyzn is an exception.

Note that in the singular, virile nouns of Declension I belong to the acc. \neq gen. class (cf. VI 3 c) but that the accompanying adjectives have the acc. = gen.

Acc. Sg.	Znam pańskiego kolegę.	I know your colleague.
Gen. Sg.	Nie znam pańskiego kolegi.	I don't know your colleague.

6. $\underline{C} \sim \underline{C}_1$ ALTERNATIONS IN NOM. PL.

So far there have occurred the following instances of the $\underline{C} \sim \underline{C}_1$ alternations in the nom. pl. of virile nouns and in the nom. pl. vir. of adjectives and the 3d person pronoun (for a full list see S. & S. 24 a).

<u>C~C</u> ₁	Stem	Nom. Sg. (Masc.)	Nom. Pl. (Vir.)
<u>w~[w']</u>	now- 'new' zdrow- 'healthy'	nowy zdrowy	nowi zdrowi
<u>m~[m']</u>	znajom- 'acquaintance'	znajomy	znajomi
<u>n~ń</u>	mężczyzn- 'male person' smutn- 'sad' przystojn- 'handsome' sympatyczn- 'likable' zdenerwowan- 'upset' opalon- 'tanned' zmęczon- 'tired' przeziębion- 'sick with a cold' on- 'he, she, it'	mężczyzna smutny przystojny sympatyczny zdenerwowany opalony zmęczony przeziębiony on	mężczyźni smutni przystojni sympatyczni zdenerwowani opaleni zmęczeni przeziębieni oni
<u>r~rz</u>	dobr- 'good' star- 'old' chor- 'sick'	dobry stary chory	dobrzy starzy chorzy
<u>ł~l</u>	zł- 'angry' wesoł- 'gay'	zły wesoły	źli weseli
<u>t~ć</u>	student- 'student' Szkot- 'Scotsman' t- 'this' zajęt- 'busy'	student Szkot ten zajęty	studenci Szkoci ci zajęci
<u>d~dź</u>	sąsiad- 'neighbor' Szwed- 'Swede' młod- 'young' blad- 'pale'	sąsiad Szwed młody blady	sąsiedzi Szwedzi młodzi bladzi
<u>z~ź</u>	Francuz- 'Frenchman'	Francuz	Francuzi
<u>k~c</u>	lotnik- 'flier' Anglik- 'Englishman' Kanadyjczyk- 'Canadian' Polak- 'Pole' tak- 'such, so' wszystk- 'all' pańsk- 'your (m)' amerykańsk- 'American' polsk- 'Polish' kanadyjsk- 'Canadian'	lotnik Anglik Kanadyjczyk Polak taki — pański amerykański polski kanadyjski	lotnicy Anglicy Kanadyjczycy Polacy tacy wszyscy pańscy amerykańscy polscy kanadyjscy
<u>g~dz</u>	koleg- 'colleague'	kolega	koledzy
<u>ch~ś</u>	Włoch- 'Italian'	Włoch	Włosi
<u>sz~ś</u>	nasz- 'our'	nasz	nasi

Notes:

a. o~e and a~e before C₁

In some stems the C~C₁ alternation is accompanied by the replacement of the vowels o and a in the stem-final syllable by the vowel e.

zmęczon- 'tired'	zmęczeni (nom. pl. vir.)
wesoł- 'gay'	weseli
sąsiad- 'neighbor'	sąsiedzi (nom. pl.)

b. s~ś, z~ź, n~ń before ć, dź, ń, l

The consonants s, z, n are replaced by ś, ź, ń respectively before ć, dź, ń, l but the alternation n~ń is not shown in the spelling, n being written throughout.

mężczyzn- 'male person'	mężczyźni (nom. pl.)
zł- 'angry'	źli (nom. pl. vir.)
student- 'student'	studenci (nom. pl.)

c. The adjective wszystk- 'all'

The sg. masc. and fem. forms of the adjective wszystk- 'all' are seldom used. The consonant t is lost between s and c in the nom. pl. vir.

	Sg. Neut.	Pl. Vir.	Pl. Nonvir.
Nom.	wszystko	wszyscy	wszystkie
Acc.			
Gen.	wszystkiego	wszystkich	

7. THE VERB 'TO BE'

1 sg.	jestem
3 sg.	jest
1 pl.	jesteśmy
3 pl.	są

The forms above are forms of the verb 'to be.'

8. IRREGULARITIES IN THE SHAPE OF NOUN STEMS

a. Distinctions between the singular and plural stems

A few nouns have a different stem in the singular and in the plural. The following pairs have occurred so far:

człowiek-/ludź-	person
przyjaciel-/przyjaciół-	friend
brat-/brać-	brother
ok-/ocz-	eye
uch-/usz-	ear

Co to za człowiek? ludzie?	What sort of man is he? people are they?
Nie mam tu przyjaciela. przyjaciół.	I don't have a friend here. friends
To jest mój brat. są moi bracia.	This is my brother. These are my brothers.
Boli mnie oko (ucho). Bola mnie oczy (uszty).	My eye (ear) hurts. eyes (ears) hurt.

The nouns in -anin- drop the in in the plural.

Amerikanin-/Amerykan-	American
Rosjanin-/Rosjan-	Russian

To jest Amerykanin. są Amerykanie.	That's an American. Those are Americans.
Czy pan zna tego Rosjanina? tych Rosjan?	Do you know that Russian? those Russians?

b. The noun ręka- 'hand'

The feminine noun ręka- 'hand' has the stem ręc- in the nom. and acc. pl. The stem vowel ę is replaced by ą before the gen. pl. ending -ów.

	Sg.	Pl.
Nom.	ręka	ręce
Acc.	rękę	
Gen.	ręki	rąk

9. IRREGULARITIES IN THE SELECTION OF DECLENSIONAL ENDINGS

The expected plural endings in the nonfeminine declensions (see VI2) are:

Declension	III		IV
	Alternating	Nonalternating	
Nom. Pl.	-y/-i	-e	-a
Gen. Pl.	-ów	-y/-i	-Ø

	Stem	Nom. Pl.	Gen. Pl.
Decl. III	kot- cat	koty	kotów
	student- student	studenci	studentów
	fotel- armchair	fotele	foteli
	żołnierz- soldier	żołnierze	żołnierzy
Decl. IV	piór- pen	pióra	piór
	zdjęć- snapshot	zdjęcia	zdjęć

In addition the ending -owie occurs in the nom. pl. of some virile nouns:

pan-	gentleman	panowie	panów
------	-----------	---------	-------

also, the ending -ów occurs in the gen. pl. of some masculine nouns after non-alternating consonants:

uczeń-	pupil	uczniowie	uczniów
--------	-------	-----------	---------

All other endings are considered irregular:

a. Virile nouns in Cc

The nom. pl. ending of the virile nouns whose stems end in a consonant followed by c, is -y.

chłopc-	boy	chłopcy	chłopców
Niemc-	German	Niemcy	Niemców

b. Nouns in -anin-/-an-

The nom. pl. ending of the nouns in -anin-/-an- is -e before which n~ń (C~C₁). The gen. pl. ending is -Ø with some nouns and -ów with others.

Rosjanin-/Rosjan-	Russian	Rosjanie	Rosjan
Amerykanin-/Amerykan-	American	Amerykanie	Amerykanów

c. The noun przyjaciel-/przyjaciół- 'friend'

The nom. pl. ending of the noun przyjaciel-/przyjaciół- is -e before which ł~l (C~C₁); the gen. pl. ending is -Ø. The vowel o is replaced by e in the nom. pl. (see 6 a above) and by ó in the gen. pl. (see II 6 f): przyjaciele, przyjaciół.

d. The noun brat-/brać- 'brother'

The nom. pl. ending of the noun brat-/brać- 'brother' is -a: bracia, braci.

e. The nouns ok-/ocz- 'eye' and uch-/usz- 'ear'

The nom. and gen. pl. endings of ok-/ocz- 'eye' and uch-/usz- 'ear' are -y and -u respectively: oczy, oczu; uszy, uszu.

10. ADJECTIVES FUNCTIONING AS NOUNS

In addition to their usual function, many adjectives are also used as nouns. Depending on its position in the sentence, the adjective chory, for instance, means 'sick' or 'a sick person':

On jest chory.	He is sick.
Tu chorych nie ma.	There are no sick people here.

11. SEX SIGNALIZATION

Polish nouns denoting living beings signal the sex of their referent much more regularly than is the case in English, where oppositions of the type actor vs. actress are rare. In Polish the female member of the opposition is usually marked in three ways:

- (a) it is feminine in gender;
- (b) it is inflected according to a feminine declension;
- (c) it contains a suffix with the specific meaning of 'female.'

In this lesson the following pairs occur:

student 'student'	studentka 'female student'
sąsiad 'neighbor'	sąsiadka 'female neighbor'
przyjaciół 'friend'	przyjaciółka 'female friend'
kolega 'colleague'	koleżanka 'female colleague'
Polak 'Pole'	Polka 'Polish woman'
Anglik 'Englishman'	Angielka 'English woman'
Kanadyjczyk 'Canadian'	Kanadyjka 'Canadian woman'
Szkot 'Scotsman'	Szkotka 'Scotswoman'
Szwed 'Swede'	Szwedka 'Swedish woman'
Francuz 'Frenchman'	Francuzka 'Frenchwoman'
Włoch 'Italian'	Włoszka 'Italian woman'
Niemiec 'German'	Niemka 'German woman'
Amerykanin 'American'	Amerykanka 'American woman'
Rosjanin 'Russian'	Rosjanka 'Russian woman'

When an adjective functions as a noun, sex is signaled by the inflectional ending alone.

znajomy 'male acquaintance'	znajoma 'female acquaintance'
Zieliński 'Mr. Zielinski'	Zielińska 'Mrs. Zielinski'

12. POLISH EQUIVALENTS OF 'MAN,' 'WOMAN'

Polish has the following system of words used in referring to people:

Sg.		Pl.	
Male	Female	Male	Female
człowiek		ludzie	
mężczyzna	kobieta	mężczyźni	kobiety
pan	pani	panowie	panie
		państwo	

The general meaning of człowiek, ludzie is 'human being, person'; more specifically człowiek means 'man' as distinct from 'woman'; ludzie is usually rendered as 'people.'

Mężczyzna and kobieta refer to male and female persons respectively and in that sense correspond to the English 'man' and 'woman.'

In addressing a person pan and pani have the meaning 'sir, mister, gentleman' and 'ma'am, Mrs., lady' respectively; in impersonal references to a third party, they are the polite forms of 'man' and 'woman.'

The plural noun państwo is used in polite references to couples or mixed groups of people.

Kto to jest ten człowiek?	
mężczyzna?	Who is that man?
pan?	
ta kobieta?	Who is that woman?
pani?	
Kto to są ci ludzie?	
państwo?	Who are these people?
mężczyźni?	Who are these men?
panowie?	
te kobiety?	Who are these women?
panie?	

13. KOLEGA AND KOLEŻANKA

The nouns kolega and koleżanka are used among members of the same profession or persons engaged in the same occupation. Therefore, depending on the circumstances, they mean 'colleague, friend, co-worker, classmate, fellow soldier, another waiter,' etc.

14. PRZYJACIEL AND PRZYJACIÓŁKA

The nouns przyjaciel and przyjaciółka suggest a greater degree of emotional involvement than the English word 'friend' does. When they refer to members of the opposite sex, przyjaciel often means 'lover,' przyjaciółka 'mistress.'

15. PANNA

The basic meaning of panna is 'unmarried woman.'

To jest stara panna.

That's an old maid.

Panna is used occasionally, instead of the usual pani, in addressing an unmarried woman.

Dzień dobry, panno Zosiu.

Hello, Sophy (lit. Miss Sophy).

In somewhat stylized Polish panna is used in jocular references to girls or young women.

Jaka to ładna panna!	What a good-looking girl!
----------------------	---------------------------

16. QUANTIFYING ADVERBS WITH THE GENITIVE

Adverbs specifying quantity are followed by the genitive of the quantified noun.

Mam mało czasu.	I have little time.
Mam dużo wydatków.	I have a lot of expense.

ZADANIE

EXERCISES

Fill in the appropriate forms of the following:

1.	dobry student	dobra studentka
	mój kolega	moja koleżanka
	nasz znajomy	nasza znajoma
	opalony mężczyzna	opalona kobieta
	nowy sąsiad	nowa sąsiadka
	pański brat	pańska siostra
	przystojny chłopiec	przystojna dziewczyna
	Polak i Amerykanin	Polka i Amerykanka
	Anglik i Szkot	Angielka i Szkotka
	Kanadyjczyk i Francuz	Kanadyjka i Francuzka
	Niemiec i Włoch	Niemka i Włoszka
	Rosjanin i Szwed	Rosjanka i Szwedka
	polski marynarz	
	amerykański żołnierz	
	kanadyjski lotnik	
	stary przyjaciel	

- a. To jest — .
b. To są — .

2.	zdrowy	wesoły
	chory	smutny
	zajęty	blady
	zmęczony	przeziębiony
	zły na mnie	zdenerwowany
	młody	sympatyczny

a. On jest — .

b. Oni są — .

c. Ona jest — .

d. One są — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

Amerykanin, -a; -kanie, -nów v.	American	Francuzka, -i; -zek f.	Frenchwoman
Amerykanka, -i; -nek f.	American (woman)	jesteśmy	we are
amerykański, -ego	American	Kanadyjczyk, -a v.	Canadian
Angielka, -i; -lek f.	Englishwoman	Kanadyjka, -i; -jek f.	Canadian woman
Anglik, -a v.	Englishman	kanadyjski, -ego	Canadian
blady, -ego	pale	kobieta, -y f.	woman
bo	because, as, since, for	kolega, -i; -ów v.	colleague, mate, fellow, friend
brat, -a; bracia, -ci v.	brother	koleżanka, -i; -nek f.	female col- league, com- panion, girl friend
całkiem	quite, completely	lotnik, -a v.	flier, airman
chłopiec, -pca; -y, -ów v.	boy, fellow	ludzie <u>see</u> człowiek	
chory, -ego	sick, ill	ładny, -ego	pretty, nice
ciągle	continually, still	marynarz, -a; -e, -y v.	sailor, seaman
czasem	sometimes	masa, -y f.	mass, large number
często	often, frequently	matka, -i; -tek f.	mother
człowiek, -a; ludzie, -dzi v.	man, human be- ing; people	mężczyzna, -y; -źni, -zn v.	man, male person
dłaczego	why?	miły, -ego	pleasant, nice
dlatego że	because		
dziewczyna, -y f.	girl		
Francuz, -a v.	Frenchman		

młody, -ego	young	Rosjanka, -i; -nek f.	Russian woman
mundur, -u i.	uniform	rzadko	seldom, rarely
narodowość, -ci; -ci f.	nationality	sąsiad, -a; -siedzi, -siadów v.	neighbor
nauczy, -ą się	he (she), they will learn	sąsiadka, -i; -dek f.	(female) neighbor
niech	let	siedem, -dmu	seven
niektóry, -ego	some	siostra, -y; sióstr f.	sister
Niemiec, -mca; -y, -ów v.	German	siódmy, -ego	seventh
Niemka, -i; -mek f.	German woman	smutny, -ego	sad
ojciec, ojca; -owie, -ów v.	father	strasznie	frightfully, awfully
opalony, -ego	tanned, sun- burnt	sympatyczny, -ego	likable, pleasant
otwiera	he (she) opens	Szkot, -a v.	Scotsman
otworzy	he (she) will open	Szkotka, -i; -tek f.	Scotswoman
pamięć, -ci f. na —	memory by heart	Szwed, -a v.	Swede
panna, -y; -nien f.	unmarried wom- an, girl	Szwedka, -i; -dek f.	Swedish woman
po angielsku	(in) English	taki, -ego	such
Polak, -a v.	Pole	wciąż	continually, still
Polka, -i; -lek f.	Polish woman	wesoły, -ego; weseli	gay, cheerful
powie	he (she) will say	Włoch, -a v.	Italian
praca, -y f.	work, job	Włoszka, -i; -szek f.	Italian woman
przeziębiony, -ego; -bieni	sick with a cold	wydatek, -tku i.	expense
przyjaciół, -a; -ciele, -ciół v.	friend	z <u>prep. w. gen.</u>	of, from
przyjaciółka, -i; -łek f.	(girl) friend	zajęty, -ego	busy, occupied
przystojny, -ego	handsome	zakryje	he (she) will cover
rodzice, -ów pl.v.	parents	zakrywa	he (she) covers
Rosjanin, -a; -janie, -jan v.	Russian	zamknie	he (she) will close
		zamyka	he (she) closes

zapyta (się)	he (she) will ask (a question)?	znajomy, -ego	familiar; ac- quaintance
zawsze	always	znowu	again
zdrowy, -ego	healthy	zwykle	usually
zły, -ego	bad, evil	żołnierz, -a; -e, -y v.	soldier
zmęczony, -ego; -czeni	tired, weary		

ZDANIA

SENTENCES

1. Można?	May I come in?
2. Proszę.	Come in.
3. A to ty! Serwus!	Oh, it's you! Hi!
4. Cieszę się, że cię widzę.	I'm happy to see you.
5. Jak tam u ciebie?	How are things?
6. Jak zawsze.	The same.
7. Masz chwilę czasu?	Do you have a moment?
8. Niestety nie. Mam
okropnie dużo roboty.	Unfortunately I don't. I have a
tremendous amount of work to
do.
9. No to do jutra.	Well then, see you tomorrow.
10. Cześć.	So long.
11. Co pan (pani) pisze?
mówi?
czyta?	What are you writing?
did you say?
are you reading?
Co (ty) piszesz?
mówisz?
czytasz?	What are you (fam) writing?
did you (fam) say?
are you (fam) reading?
Co panowie (panie, państwo)
piszą?
mówią?
czytają?	What are you (mpl, fpl, mf)
writing?
did you say?
are you reading?
Co panowie (panie, państwo)
piszecie?
mówicie?
czytacie?	What are you (mpl, fpl, mf)
writing?
did you say?
are you reading?
Co (wy) piszecie?
mówicie?
czytacie?	What are you (fam.pl) writing?
did you say?
are you reading?
12. Piszę ćwiczenie.
Mówię, że mam katar.
Czytam powieść.	I'm writing my exercise.
I said I have a cold.
I'm reading a novel.

Piszemy zadanie.	We're doing our homework.
Mówimy, że jesteśmy zmęczeni.	We said that we're tired.
Czytamy lekcję.	We're reading the lesson.
13. Pan Jan (pani Wanda) pisze po polsku.
mówi
czyta	John (Wanda) writes Polish.
speaks
reads
14. On (ona) już świetnie
pisze po polsku.
mówi
czyta	He (she) writes Polish extremely
well already.
speaks
reads
15. Pan Jan i pani Wanda
(pani Maria i pani Krystyna)
nie piszą po polsku.
mówią
czytają	John and Wanda
(Mary and Christine)
don't write Polish;
speak
read
16. Oni (one) jeszcze nie piszą po polsku.
mówią
czytają	They don't write Polish yet.
speak
read
17. Co pan (pani) tu robi?	What are you (sg) doing here?
18. Szukam chusteczki do nosa
i nie mogę jej znaleźć.	I'm looking for my handkerchief
and I can't find it.
19. Ciągłe gubię chusteczki do nosa.	I constantly lose handkerchiefs.
20. Pani Wanda nigdy niczego nie gubi.	Wanda never loses anything.
21. Co panowie (panie, państwo) tu robią?	What are you (pl) doing here?
22. Szukamy okularów od słońca
i nie możemy ich znaleźć.	We're looking for our sunglasses
and we can't find them.
23. Czego pan słucha?
państwo słuchają?	What are you (m) listening to?
you (mf)
24. Słucham radia.
Słuchamy wiadomości.	I'm listening to the radio.
We're news.
25. Czy pan bierze lekcje muzyki?
państwo biorą lekcje tańca?	Do you (m) take music lessons?
you (mf) take dancing lessons?
26. Biorę.
Bierzemy.	I do.
We do.
27. Czy pan mnie słyszy?
państwo mnie słyszą?	Can you (m) hear me?
you (mf)
28. Świetnie pana słyszę.
słyszemy.	I can hear you perfectly.
We
29. Pani pływa?
Panie pływają?	Do you (f) swim? Can you (f) swim?
you (fpl) you (fpl)
30. Nie pływam — boję się wody.
pływamy — boimy się	I don't swim — I'm afraid of water.
We we're

31. Pan tańczy?	Do you (m) dance?
32. Owszem, tańczę.	Yes, I do.
33. Kto cię uczy francuskiego?	Who teaches you (fam. sg) French?
pana	you (m)
panią	you (f)
was	you (fam. pl)
panów	you (mpl)
panie	you (fpl)
34. Nikt mnie nie uczy—	Nobody teaches me—
nas	us—
sam się uczę.	I study by myself (m).
sama	myself (f).
sami się uczymy.	we study by ourselves (mpl).
same	ourselves (fpl).
35. Oprócz polskiego uczymy	Besides Polish we all study
się wszyscy rosyjskiego.	Russian.
36. Czy pani lubi muzykę?	Do you (f) like music?
37. Bardzo.	A lot.
38. Kto siedzi obok pana?	Who sits next to you (m)?
39. Obok mnie siedzi pan Jan;	John sits next to me;
siedzimy obok siebie.	we sit next to each other.
40. Obok pana Jana siedzi pani Maria;	Next to John sits Mary;
pan Jan i pani Maria siedzą	John and Mary sit
obok siebie.	next to each other.
41. Pan Karol siedzi koło tablicy,	Charles sits by the blackboard
a ja siedzę koło ściany.	and I sit near the wall.
okna.	window.
drzwi.	door.
42. Czy pan ich zna?	Do you (m) know them?
43. Jego znam, ale jej nie.	I know him but not her.
44. Doskonale się znamy.	We know each other very well.
45. Bardzo się lubimy.	We like each other very much.
46. Kocham ją, ale ona mnie nie kocha.	I love her but she doesn't love me.
47. Ona mnie kocha, ale ja jej nie	She loves me but I don't
kocham.	love her.
48. Kochasz mnie?	Do you (fam) love me?
49. Kochamy się.	We love each other.
50. Zawsze się rozumiemy.	We always understand each other.
51. On sam siebie nie rozumie.	He doesn't understand himself.
Ona sama	She
Oni sami	They (m) don't
One same	They (f)
	herself.
	themselves.

52. Czy pan często pisze
do pana Karola?
pani Marii?
państwa Zielińskich?
53. Tak, dość często do niego piszę.
niej
nich
54. Czy ma pan jakieś wiadomości
od pana Karola?
pani Marii?
państwa Zielińskich?
55. Od czasu do czasu.
56. Ostatnio nie mam od niego
żadnych wiadomości.
niej
nich
57. Czy pan używa słownika kiedy
pan pisze po polsku?
58. Naturalnie. Wszyscy używamy
słownika.
59. Mimo to ciągle jeszcze
robimy błędy.
60. Czy pan już umie tę lekcję
na pamięć?
61. Nie umiem jej jeszcze.
62. Niech pan więcej pracuje.
63. Pracuję od rana do wieczora.
64. Nie mogę i nie chcę więcej
pracować.
- Do you often write
to Charles?
Mary?
the Zielinskis?
- Yes, I write to him fairly often.
her
them
- Do you hear
from Charles?
Mary?
the Zielinskis?
- From time to time.
- Lately I haven't heard from him
at all.
her
them
- Do you (m) use a dictionary when
you write Polish?
- Certainly. We all use
a dictionary.
- In spite of that we still make
mistakes.
- Have you (m) memorized this
lesson yet?
- I haven't yet.
- Work more.
- I work from morning to evening.
- I can't and I don't want to work
any more.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. STRESS OF NOUNS IN -YK-/-IK-

Borrowed nouns in the suffix -yk-/-ik- stress the prefinal syllable (antepenult) when the inflectional ending has one vowel.

mu <u>z</u> yka	music	kl <u>i</u> nika	clinic
Ame <u>r</u> yka	America	repub <u>l</u> ika	republic

2. UNSTRESSED MONOSYLLABLES

a. Short forms of personal pronouns

Z <u>na</u> m go.	I know him.
<u>On</u> mię rozumie.	He understands me.
Widz <u>e</u> cię.	I see you.

b. Monosyllabic forms of personal pronouns when spoken without emphasis

Z <u>na</u> m ją.	I know her.
<u>Ona</u> mnie rozumie.	She understands me.
Widz <u>e</u> was.	I see you.

c. The reflexive się

<u>uc</u> zę się	I study	<u>bo</u> i się	he's afraid
ucz <u>y</u> my się	we study	bo <u>ją</u> się	they're afraid

d. The negative nie

The negative particle nie is unstressed unless it precedes a monosyllabic verb form, in which case nie is stressed and the verb is not.

<u>nie</u> <u>umi</u> em	I don't know how	<u>nie</u> <u>zna</u> m	I don't know
<u>nie</u> <u>mo</u> gę	I can't	<u>nie</u> <u>chc</u> ę	I don't want

e. Monosyllabic prepositions are not stressed unless they precede a monosyllabic form of a pronoun. In the latter instance the preposition is stressed and the pronoun is not.

na <u>ka</u> szel	for a cough	<u>od</u> niej	from her
o <u>zapa</u> łki	for matches	<u>od</u> nas	from us
po <u>po</u> lsku	in Polish	<u>do</u> mnie	to me
do <u>pa</u> na	to you	<u>do</u> was	to you

3. SZ Ś H/CH AS THE FIRST MEMBER IN INITIAL CLUSTERS OF TWO CONSONANTS

szpada	sword	śpi	he sleeps	chwila	while
sztaba	bar	świat	world	chrzan	horseradish
szkoła	school	ściana	wall	chce	he wants
Szwed	Swede	śmiały	bold	chciał	he wanted
szczęście	luck	śnieg	snow	chmura	cloud
szmata	rag	środek	middle	hrabia	count
sznur	rope	ślusarz	locksmith	chleb	bread
szrama	scar			chłopiec	boy
szli	they walked				
szła	she walked				

4. SZ AND Ś IN INITIAL CLUSTERS CONTRASTED

szpieg	spy	śpiew	chant
szwedzki	Swedish	świecki	secular
szczeka	he barks	ścieka	it drips
szmer	murmur	śmiech	laughter
sznycel	cutlet	śnili	they dreamt
szron	frost	środa	Wednesday
szlak	trail	śląd	trace

5. CH AND Ś IN INITIAL CLUSTERS CONTRASTED

chwyta	he grasps	świta	it dawns
chcieli	they wanted	ścieli	he makes his bed
chmielem	hops (instr.)	śmielej	bolder
chlubny	honorable	ślubny	wedding—
chrupki	crisp	śrubki	screws

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. 2D PERSON PRONOUNS AND VERB FORMS

ty and wy are the 2d person pronouns, singular and plural respectively; both are rendered in modern English by 'you.'

Verb forms ending in sz and cie are the corresponding 2d person singular (2 sg.) and 2d person plural (2 pl.).

The 2d person singular constructions, in contradistinction to the 3d person singular constructions with pan, pani (see III 8), carry a connotation of familiarity (fam. sg): they are used in speaking to intimate friends, relatives, and children. The transition from the pan, pani level to the 2d person singular level is usually expressly agreed upon by the persons involved.

Personal pronouns of the 2d person (as well as of the 1st person) are regularly omitted when the verb is present.

To ty?	Is that you (fam. sg)?
Rozumiesz?	Do you (fam. sg) understand?

Compare the polite:

To pan (pani)?	Is that you?
Rozumie pan (pani)?	Do you understand?

The 2d person plural constructions function as:

(a) forms of address used in speaking to more than one person on the same level of familiarity (fam. pl) as the 2d person singular constructions (for the formal ways of address, see V 3).

To wy?	Is that you (fam. pl)?
Rozumiecie?	Do you (fam. pl) understand?

(b) informal but polite forms of address with panowie, panie, państwo replacing the formal 3d person plural constructions (see V 3).

Co panowie robicie?	What are you (mpl) doing?
Rozumiecie państwo?	Do you (mf) understand?

(c) polite though somewhat affected forms of addressing a single person used among members of the same profession or organization. The regular pan, pani are replaced in this usage by the voc. of some word denoting fellowship.

	Male	Female	
Nom.	kolega, -o	koleżanka, -o	colleague (cf. VII 13)
Sg.	towarzysz, -u	towarzyszka, -o	comrade (among Party members)
and Voc.	obywatel, -u	obywatelka, -o	citizen (a bureaucratic equivalent of <u>pan</u> , <u>pani</u>)

Co robicie, kolego?

What are you doing?

Rozumiecie, towarzyszu?

Do you understand, comrade?

The acc., gen. of wy is was; for the acc., gen. of ja, see 2 below.

Nie widzę was.

I can't see you (fam. pl).

2. SHORT AND LONG FORMS OF PERSONAL PRONOUNS

The personal pronouns ja 'I,' ty 'you (fam),' on 'he' and ono 'it' have short and long forms of the gen. sg. (and acc. sg. if it equals the gen. sg.).

	1st Person		2d Person		3d Person			
	short	long	short	long	Masc.		Neut.	
					short	long	short	long
Nom. Sg.	ja		ty		on		ono	
Acc. Sg.	mię	mnie	cię	ciebie	go	jego	je	
Gen. Sg.							go	jego

The short forms are enclitic or stressless; they occur at the end of the first stress group in their clause (see S. & S. 4 B 2).

Dobrze go znam.

I know him well.

Znam go dobrze.

I know him well.

Boję się go.

I'm afraid of him.

Bardzo się go boję.

I'm very much afraid of him.

As objects of verbs both short and long forms occur. The long forms are marked as emphatic; the short forms are neutral.

Znam cię.	I know you (fam. sg).
Znam go.	I know him.
Znam ciebie, ale nie znam jego.	I know you (fam. sg), but I don't know him.
Jego znam, ale jej nie znam.	I know him but I don't know her.

After się the short form cię is avoided.

Nie boję się ciebie.	I'm not afraid of you.
----------------------	------------------------

In the written language the short form mię is avoided and is regularly replaced by the long form mnie.

On mnie nie zna.	He doesn't know me. (written)
On mię nie zna.	He doesn't know me. (coll.)

After prepositions only the long forms appear.

Pan mówi do mnie?	Are you (m) talking to me?
Do ciebie mówię.	I'm talking to you (fam. sg).

3. FORMS OF THE 3D PERSON PRONOUN AFTER PREPOSITIONS

After prepositions the forms of the 3d person pronoun begin with ń.

Piszę do niego.	I'm writing to him.
niej.	her.
nich.	them.

Compare the prepositionless:

Jego nie znam.	I don't know HIM.
Jej	HER.
Ich	THEM.

4. REFLEXIVE PERSONAL PRONOUN

siebie is the acc., gen. of the reflexive personal pronoun.

The reflexive personal pronoun does not distinguish numbers or genders and lacks the nominative case. It is used when the object coincides with the actor.

Dobrze <u>siebie</u> znam.	I know myself well.
On <u>mówi</u> do <u>siebie</u> .	He talks to himself.
<u>Siedzimy</u> obok <u>siebie</u> .	We sit next to each other.

5. EMPHATIC PRONOMINAL ADJECTIVE SAM

The pronominal adjective sam 'alone' emphasizes the word it goes with. Its nom. sg. masc. and neut. endings are -Ø and -o respectively; other endings are regular.

(Ja) <u>sam</u> się uczę.	I study by myself.
On <u>sam</u> się uczy.	He studies by himself.
Pani Wanda <u>sama</u> się uczy.	Wanda studies by herself.
(My) <u>sami</u> się uczymy.	We study by ourselves.
Państwo <u>sami</u> się uczą?	Do you (mf) study by yourselves?

sam is often used when siebie occurs.

On <u>sam</u> <u>siebie</u> nie rozumie.	He doesn't understand himself.
--	--------------------------------

Compare:

On <u>sam</u> <u>tego</u> nie rozumie.	Even he doesn't understand it.
--	--------------------------------

6. SUMMARY OF PERSONAL AND POSSESSIVE WORDS

Personal and possessive words are paired below:

			Personal	Possessive			
				Adjective	Genitive		
Interrogative			kto	czyj			
Reflexive			siebie	swój			
1st	Sg.		ja	mój			
	Pl.		my	nasz			
2d	Sg.		ty	twój			
	Pl.		wy	wasz			
Polite Address		Male	Sg.	pan		pański	pana
			Pl.	panowie			panów
		Female	Sg.	pani			pani
			Pl.	panie			pań
		Male + Female		państwo		państwa	
3d	Sg.	Fem.	ona		jej		
		Nonfem.	on, ono		jego		
	Pl.		oni, one		ich		

7. PRESENT TENSE. CONJUGATIONS I, II, III

In the present tense the Polish verb is inflected for person (1st = addresser, 2d = addressee, 3d = someone referred to) and number (singular, plural).

Three inflectional types or conjugations are distinguished.

	Conjugation I 'write'	Conjugation II 'speak'	Conjugation III 'read'
1 Sg.	piszę	mówię	czytam
2	piszesz	mówisz	czytasz
3	pisze	mówi	czyta
1 Pl.	piszemy	mówimy	czytamy
2	piszecie	mówicie	czytacie
3	piszą	mówią	czytają

The present-tense forms, like all inflected forms, consist of a stem and an ending (cf. II6). Present-tense stems end in a consonant; present-stem endings begin with a vowel.

The stems of Conjugation I end in an alternating or nonalternating consonant.

bior-ą	'they take'
pisz-ą	'they write'

The stems of Conjugation II end in a nonalternating consonant.

mówi-ą	'they speak'
tańcz-ą	'they dance'

The stems of Conjugation III end in aj.

czytaj-ą	'they read'
----------	-------------

The endings are:

	I	II	III
1 Sg.	-ę		-am
2 Sg.	-esz	-ysz/-isz	-asz
3 Sg.	-e	-y/-i	-a
1 Pl.	-emy	-ymy/-imy	-amy
2 Pl.	-ecie	-ycie/-icie	-acie
3 Pl.		-ą	

Notes:

Stems have different shapes depending on the ending which goes with them

a. $\underline{C} \sim \underline{C}_3$ alternation in Conjugation I

Stems of Conjugation I ending in an alternating consonant replace this consonant according to the $\underline{C} \sim \underline{C}_3$ alternation pattern (see S. & S. 24 c) before all endings beginning with an oral vowel (2, 3 sg. and 1, 2 pl.).

<u>og</u> ~ <u>ż</u>	mog- 'be able'	mog-ę 'I can' mog-ą 'they can' moż-e 'he (she) can' moż-emy 'we can'
----------------------	----------------	---

b. o ~ e in Conjugation I

Before the C₃ consonant of the alternation outlined in a, o after a nonalternating consonant is replaced by e.

<u>r</u> ~ <u>rz</u>	bior- 'take'	bior-ę 'I take' bior-ą 'they take' bierz-e 'he (she) takes' bierz-emy 'we take'
----------------------	--------------	--

c. C₃ ~ C₅ alternation in Conjugation II

Stems of Conjugation II replace the stem-final ś ź ć dź śc źdź by sz ż c dz szcz źdź respectively before the nasal vowels (1 sg. and 3 pl.).

<u>ś</u> ~ <u>sz</u>	proś- 'ask'	pros-i (stem: proś-) 'he (she) asks' pros-imy (stem: proś-) 'we ask' prosz-ę 'I ask' prosz-ą 'they ask'
<u>dź</u> ~ <u>dz</u>	widź- 'see'	widz-i (stem: widź-) 'he (she) sees' widz-imy (stem: widź-) 'we see' widz-ę 'I see' widz-ą 'they see'

d. aj ~ \emptyset in Conjugation III

Stems of Conjugation III drop the final aj before all endings beginning with a (1, 2, 3 sg. and 1, 2 pl.).

czytaj- 'read'	czytaj-ą 'they read' czyt-am 'I read' czyt-a 'he (she) reads'
----------------	---

8. REFLEXIVE PARTICLE SIĘ

The reflexive particle się accompanies some verbs. It is an enclitic particle occurring usually at the end of the first stressed group in its clause (see III 2). It denotes:

- (a) Action upon the actor (replacing the accusative object)

Uczę się polskiego.	I'm studying Polish.
---------------------	----------------------

Compare the construction with the accusative object.

Uczę pana (panią) polskiego.	I'm teaching you Polish.
------------------------------	--------------------------

- (b) Mutual or reciprocal action (replacing the accusative object)

Znamy się.	We know each other.
------------	---------------------

Compare the construction with the accusative object.

Znam pana (panią).	I know you.
--------------------	-------------

- (c) Action without a specified actor

Tak się nie mówi.	One doesn't say it this way.
-------------------	------------------------------

These are impersonal sentences with the verb in the 3 sg. They are often rendered in English by passive constructions.

Tu się mówi po polsku.	Polish is spoken here.
------------------------	------------------------

Some verbs are always accompanied by się

Kto się boi?	Who's afraid?
--------------	---------------

9. ASSIGNMENT OF VERBS TO CONJUGATIONS

Verbs which have occurred so far are classified as follows:

Conjugation I

(a) Stems in alternating consonants

	1 Sg.	3 Sg.	
<u>r</u>	biorę	bierze	take
<u>g</u>	mogę	może	be able
<u>n</u>	zamknę	zamknie	close

(b) Stems in nonalternating consonants

<u>c</u>	chcę	chce	want
<u>sz</u>	piszę	pisze	write
<u>j</u>	dziękuję	dziękuje	thank
	pracuję	pracuje	work
	zakryję	zakryje	cover
	—	zdaje się	it seems

Conjugation II

(a) Stems in palatal consonants

<u>ś</u>	proszę	prosi (stem: proś-)	ask (a favor)
<u>dź</u>	siedzę	siedzi (stem: siedź-)	sit
	widzę	widzi (stem: widź-)	see

(b) Stems in other nonalternating consonants

[p']	wątpię	wątpi	doubt
[b']	gubię lubię robię	gubi lubi robi	lose be fond of do
[w']	mówię	mówi	say
<u>sz</u>	cieszę się słyszę	cieszy się słysz	be glad hear
<u>rz</u>	otworzę	otworzy	open
<u>cz</u>	tańczę uczę	tańczy uczy	dance teach
<u>ł</u>	— myślę palę	boli myśli pali	it hurts think burn
<u>j</u>	boję się	boi się	fear

Conjugation III

czytam	czyta	read
kocham	kocha	love
mam	ma	have
nazywam się	nazywa się	be called
otwieram	otwiera	open
pływam	pływa	swim
przepraszam	przeprasza	be sorry
słucham	słucha	listen
szukam	szuka	search
używam	używa	use
zakrywam	zakrywa	cover
zamykam	zamyka	close
zapytam (się)	zapyta (się)	ask (a question)
znam	zna	know

10. IRREGULAR PRESENTS

The following verbs have irregular presents:

	'be'	'know'	'know how'	'understand'
1 Sg.	jestem	wiem	umiem	rozumiem
2 Sg.	jesteś	wiesz	umiesz	rozumiesz
3 Sg.	jest	wie	umie	rozumie
1 Pl.	jesteśmy	wiemy	umiemy	rozumiemy
2 Pl.	jesteście	wiecie	umiecie	rozumiecie
3 Pl.	są	wiedzą	umieją	rozumieją

11. VERBS WITH THE GENITIVE OBJECT

The following verbs are accompanied by the object in the genitive case: uczę się 'I study,' boję się 'I'm afraid,' szukam 'I search,' słucham 'I listen,' używam 'I use.'

Boję się wody.	I'm afraid of water.
Słucham pana.	I'm listening to you.
Szukam okularów.	I'm looking for my glasses.
Uczę się rosyjskiego.	I'm studying Russian.
Czy pan używa słownika?	Do you (m) use a dictionary?

12. TRANSITIVE AND INTRANSITIVE VERBS

Verbs which are accompanied by an object in the acc. or gen. are called transitive.

Czytam książkę.	I'm reading a book.
Szukam książki.	I'm looking for a book.

Other verbs are called intransitive.

Dobrze pływam.	I swim well.
Siedzę koło okna.	I sit by the window.

13. PREPOSITIONS WITH THE GENITIVE OBJECT

The case of a noun or pronoun in a prepositional phrase is determined by the preposition. This lesson provides some examples of prepositions accompanied by the genitive.

do 'to'

Piszę do pana Karola.	I write to Charles.
-----------------------	---------------------

od 'from'

Mam wiadomości od pani Wandy.	I have news from Wanda.
-------------------------------	-------------------------

koło 'near'

Pan Jan siedzi koło ściany.	John sits near the wall.
-----------------------------	--------------------------

obok 'next to'

Siedzimy obok siebie.	We sit next to each other.
-----------------------	----------------------------

oprócz 'besides'

Oprócz pani Wandy nikogo tu nie ma.	There's nobody here besides Wanda.
-------------------------------------	------------------------------------

14. LEKCJA + GENITIVE

Expressions of the type lekcja + gen. are rendered in English by attributive phrases.

Lekcja polskiego.	A Polish lesson.
muzyki.	music
tańca.	dancing

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the appropriate forms of the following pronouns giving where possible both the short and long forms:

ja	ty	on	ona	ono
my	wy	oni	one	siebie

- a. On — zna.
 b. On — nie zna.
 c. On do — mówi.

2. Fill in the appropriate forms of the following verbs:

biorę	piszę	słyszę
boję się	pracuję	szukam
chcę	proszę	uczę
jestem	rozumiem	umiem
mogę	siedzę	wiem
mówię	słucham	zamknę

- a. (Ja) — . d. (My) — .
 b. (Ty) — . e. (Wy) — .
 c. On — . f. Oni — .

3. Fill in the proper forms of the bracketed nouns:

- a. Lubię — . [woda]
 Boję się — .
- b. Słyszę — . [muzyka]
 Słucham — .
- c. Czytam — . [książka]
 Szukam — .
- d. Mam — . [słownik]
 Używam — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

boi się, boją się	be afraid of	od/ode <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	from, off, of, since
bierze, biorą	take	okropnie	terribly
błąd, błędu i.	mistake, error	oprócz <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	besides, in ad- dition to
chce, -ą	want, wish	osiem, ośmiu	eight
chustka, -i; -tek f.	handkerchief	ostatni, -ego	last, final
chwila, -i f.	moment, while	ostatnio	lately
ciebie <u>see ty</u>		ósmym, -ego	eighth
cieszy się, -ą	be glad, rejoice	pisze, -ą	write
cię <u>see ty</u>		plywa, -ają	swim
czego <u>gen. of co</u>		pracuje, -ują	work
cześć	so long	radio, -dia; -diów n.	radio
czyta, -ają	read	rano, -a n.	morning
ćwiczenie, -a n.	exercise, drill	robi, -bią	make, do
dość	enough; rather	robota, -y; -bót f.	work
francuski, -ego	French	rosyjski, -ego	Russian
gubi, -bią	lose	sam, -ego	alone, oneself
jutro, -a n.	tomorrow	serwus	hi!; so long
katar, -u i.	head cold	siebie (gen. acc.)	reflexive pron.; oneself
kiedy	when, as	siedzi, -dzą	sit, be seated
kocha, -ają	love	słońce, -a n.	sun
koło <u>prep. w. gen.</u>	around, near, by	słysz, -ą	hear
mimo <u>prep. w. acc.</u> <u>or gen.</u>	in spite of, not- withstanding	szuka, -ają	seek, look for
można	it is possible, permitted	taniec, -ńca; -ów i.	dance
może, mogą	be able, can, may	tańczy, -ą	dance
muzyka, -i f.	music	towarzysz, -a; -e, -y/-ów v.	comrade
nich <u>postprepo-</u> <u>sitional ich</u>		ty, ciebie/cię (gen. acc.)	you (fam.)
niego <u>postprepo-</u> <u>sitional jego</u>		uczy się, -ą	study, learn
niej <u>postprepo-</u> <u>sitional jej</u>		umiem, -e, -eją	know how
nigdy	never		
obok <u>prep. w. gen.</u>	beside, next to		

używa, -ają	use, make use of	więcej	more
was <u>see</u> wy		woda, -y f.	water
wiadomość, -ci; -ci f.	news, informa- tion	wy; was (gen. acc.)	you (pl.)
		znajdzie, -jdą	find

ZDANIA

1. Dzień dobry panu.
Do widzenia pani.
Dobry wieczór panom.
Dobranoc paniom.
2. Jak na imię
temu studentowi?
uczniowi?
tej studentce?
uczennicy?

tym studentom?
studentkom?
uczniom?
uczennicom?
3. Na imię mu Jan.
Karol.
Tomasz.
Piotr.
Paweł.

jej Wanda.
Olga.
Barbara.
Felicja.
Maria.

im Jerzy i Zofia.
Jurek i Zosia.
4. Czy nie przeszkadzamy
panu Janowi?
Karolowi?
Tomaszowi?
Piotrowi?
Pawłowi?

pani Wandzie?
Oldze?
Barbarze?
Felicji?
Marii?

panu Jerzemu i pani Zofii?
Jurkowi Zosi?

SENTENCES

- Good morning (to a man).
Good-by (to a woman).
Good evening (to men).
Good night (to women).
- What's the first name of
this student (m)?
pupil (m)?
student (f)?
pupil (f)?
- What are the first names of
these students (m)?
(f)?
pupils (m)?
(f)?
- His first name is John.
Charles.
Thomas.
Peter.
Paul.
- Her first name is Wanda.
Olga.
Barbara.
Felicja.
Mary.
- Their first names are
George and Sophia.
Jerry and Sophy.
- Aren't we disturbing
John?
Charles?
Thomas?
Peter?
Paul?

Wanda?
Olga?
Barbara?
Felicja?
Mary?

George and Sophia?
Jerry Sophy?

5. Skądże! Wcale nie.	Of course not! Not at all.
6. Zdaje się, że nie znam
pańskiego ojca.
syna.
brata.

pańskiej matki.
córkę.
siostry.

pańskich rodziców.
synów.
córek.
braci.
sióstr.
dzieci. | I don't think I know
your father.
son.
brother.

mother.
daughter.
sister.

parents.
sons.
daughters.
brothers.
sisters.
children. |
| 7. Niech mnie pan przedstawi
swojemu ojcu.
synowi.
bratu.

swojej matce.
córcę.
siostrze.

swoim rodzicom.
synom.
córkom.
braciom.
siostronom.
dzieciom. | Introduce me to
your father.
son.
brother.

mother.
daughter.
sister.

parents.
sons.
daughters.
brothers.
sisters.
children. |
| 8. Bardzo mi miło.
przyjemnie. | Very nice to meet you.
glad |
| 9. Zdaje mi się, że skądś pana
znam, ale nie pamiętam skąd. | It seems to me that I met you
somewhere before but I do
remember where. |
| 10. Kto komu pomaga,
brat panu,
czy pan bratu?

siostra pani,
czy pani siostrze? | Who's helping whom,
is your brother helping you
or are you helping your brother?

is your sister helping you
or are you helping your sister? |
| 11. Pomagamy sobie nawzajem. | We help each other. |
| 12. Jak się tu panu podoba?
pani
państwu

temu panu
tej pani
tym państwu | How do you (m) like it here?
you (f)
you (mf)

does this man
woman
couple |

13. Bardzo mi się tu podoba.
nam
mu
jej
im	I like it here very much.
We like
He likes
She likes
They like
14. Jemu się tu nie podoba, ale
mnie się podoba.	He doesn't like it here but
I do.
15. Wcale mu się nie dziwię —
mnie się tu też nie podoba.	I'm not surprised by his reac-
tion—I don't like it here either.
16. Czy ten pierścionek się pani podoba?
ta broszka
ta bransoletka

Czy te korale się pani podobają? | Do you (f) like this ring?
pin?
bracelet?

these beads? |
| 17. Owszem, podoba mi się.
podobają | Yes, I like it.
them. |
| 18. Podobno pański przyjaciel
źle się czuje.

kolega
znajomy

pani przyjaciółka
koleżanka
znajoma | I hear your (m) friend (m) isn't
feeling well.

roommate (m)
acquaintance (m)

your (f) friend (f)
roommate (f)
acquaintance (f) |
| 19. Co jest
pańskiemu przyjacielowi?
koledze?
znajomemu?

pani przyjaciółce?
koleżance?
znajomej? | What's the matter with
your (m) friend (m)?
roommate (m)?
acquaintance (m)?

your (f) friend (f)?
roommate (f)?
acquaintance (f)? |
| 20. Nic mu nie jest —
jej
on zawsze przesadza.
ona | There's nothing wrong with him —
her —
he always exaggerates.
she |
| 21. Czemu pan taki blady?
pani taka blada? | Why are you (m) so pale?
(f) |
| 22. Trochę mi niedobrze.
słabo.
duszno. | I feel a bit sick.
ill (weak).
It's stifling (for me). |
| 23. Dzięki Bogu, już mi (jest) lepiej.
Chwała | Thank God, I feel better now. |
| 24. Moje dziecko jest chore.
dzieci są | My child is sick.
children are |
| 25. Co mu jest?
im | What's the matter with him (her)?
them |

26. Ma grypę.
Jedno ma katar, a drugie grypę.
27. Niech pan to wytłumaczy
temu młodemu człowiekowi.
tej młodej kobiecie.
tym młodym ludziom.
28. Niech pan to nam przetłumaczy.
29. Jak się wam powodzi?
30. Różnie. Nieraz dobrze,
nieraz źle.
31. Ten chłopiec ma szczęście;
Ta dziewczyna
jemu się zawsze powodzi.
jej
32. Nie wierzę temu chłopcu.
tej dziewczynie.
33. Niech pan to powie
swojemu sąsiadowi.
swojej sąsiadce.
swoim sąsiadom.
34. Niech pan to opowie
swojemu profesorowi.
nauczycielowi.
swojej nauczycielce.
35. Niech mu pan odpowie na pytanie.
36. Nie wiem, co mu powiedzieć.
opowiedzieć.
odpowiedzieć.
37. Czy ma pan coś przeciwko
panu Morganowi?
Zielińskiemu?
pani Morgan?
Zielińskiej?
państwu Morganom?
Zielińskim?
38. Nic nie mam przeciw niemu —
niej —
nim —
wprost przeciwnie,
bardzo go lubię.
ją
ich
39. Dzisiaj jest zimno.
ciepło.
gorąco.

- He (she)'s got the flu.
One's got a cold and the other
has the flu.
- Explain it
to this young man,
woman.
these young people.
- Translate it for us.
- How are you getting along?
I have my ups and downs. Some-
times good, sometimes bad.
- That fellow is lucky;
girl
he always manages well.
she
- I don't believe this boy.
girl.
- Tell it
to your neighbor (m).
(f).
neighbors.
- Tell this story
to your professor.
teacher (m).
(f).
- Answer his question.
- I don't know what to say to him.
tell him.
answer
- Have you got anything against
Mr. Morgan?
Zielinski?
Mrs. Morgan?
Zielinski?
Mr. and Mrs. Morgan?
Zielinski?
- I have nothing against him —
her —
them —
quite the opposite,
I like him very much.
her
them
- It's cold today.
warm
hot

40. Czy nie jest tu państwu za zimno?
ciepło?
gorąco?
41. Nie, jest nam bardzo przyjemnie.
42. Tak mi gorąco, że nic mi
się nie chce robić.
43. Już jest ciemno.
Jeszcze jest jasno.
44. Teraz wczesnie robi się ciemno.
późno jasno.
45. Wygodnie ci, prawda?
46. Tak mi tu wygodnie, że nie
chce mi się stąd ruszyć.
47. Pan Jan się nudzi.
Pani Wanda
Państwo Zielińscy się nudzą.

Panu Janowi się nudzi.
Pani Wandzie
Państwu Zielińskim
48. On cały czas ziewa.
Ona
Oni ziewają.
49. Może jest głodny.
śpiący.
zmęczony.

głodna.
śpiąca.
zmęczona.

są głodni.
śpiący.
zmęczeni.
50. Niech mu pan da gazetę.
jej
im
51. Chce mi się coś zjeść,
ale nie wiem co.
52. Żal mi naszego profesora —
naszych studentów —
on na nic nie ma czasu.
oni mają
53. Szkoda mi na to pieniędzy.
czasu.
- Isn't it too cold here for you (mf)?
warm
hot
- No, it's very pleasant.
- I am so hot I don't feel like
doing anything.
- It's dark already.
It's still light.
- Nowadays it gets dark early.
light late.
- You're (fam.) comfortable, aren't
you?
- I'm so comfortable here, that I
don't feel like moving.
- John is bored.
Wanda
Mr. and Mrs. Zielinski are bored.

John feels bored.
Wanda
Mr. and Mrs. Zielinski feel bored.
- He's been yawning all the time.
She's
They've
- Perhaps he's hungry.
sleepy.
tired.

she's hungry.
sleepy.
tired.

they're hungry.
sleepy.
tired.
- Give him a newspaper.
her
them
- I feel like eating something
but I don't know what.
- I feel sorry for our professor —
students —
he hasn't got time for anything.
they haven't
- I wouldn't waste any money on it.
time

54. Szkoda na to papieru i atramentu. It's not worth the paper it's written on.
55. Nie wystarczy mi ani czasu ani pieniędzy. I won't have enough time or money.
56. Czy jest pan podobny do swojego ojca? Do you (m) look like your father?
swojej matki? mother?
swojego brata? brother?
swojej siostry? sister?
57. Jestem bardzo podobny do ojca; I look very much like my father;
jesteśmy do siebie podobni. we resemble each other.
58. Do kogo jest pani podobna, Whom do you (f) resemble,
do ojca, czy do matki? your father or your mother?
59. Jestem całkiem podobna do matki; I look very much like my mother;
jesteśmy do siebie podobne. we resemble each other.
60. Jestem trochę podobny do ojca I (m) resemble my father a bit
i trochę do matki. and my mother a bit.
61. Nie jestem podobna ani I (f) do not resemble either
do brata, ani do siostry. my brother or my sister.
62. Po jakiemu pan pisze listy? What language do you write letters in?
mówi? speak?
myśli? think in?
się uczy? study?
czyta? read?
63. Piszę listy po polsku. I write letters in Polish.
Mówię po francusku. I speak French.
Myślę po angielsku. I think in English.
Uczę się po rosyjsku. I study Russian.
Czytam po włosku. I read Italian.
64. (Życzę państwu) I wish you (mf)
zdrowia i szczęścia. good luck and good health.
wszystkiego dobrego. all the best.
szczęśliwej podróży. a good trip.
wesołej zabawy. a good time.
przyjemnego weekendu. a pleasant weekend.
szczęśliwego Nowego Roku. a happy New Year.
Wesołych Świąt. a Merry Christmas.
65. Nawzajem. Same to you.
66. Na zdrowie! Your health! (when toasting)
God bless you! (after a sneeze)

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. INITIAL CLUSTERS OF TWO OR MORE CONSONANTS BEGINNING WITH A SONANT

mdleje	he faints	mgła	fog	mchu	moss (gen.)
mdły	insipid	msza	mass	mniej	less
mknie	he moves fast	mszczę	I avenge	młotek	hammer
mgnienie	moment	mży	it drizzles	mleko	milk
mglisty	foggy	mści	he avenges	mróz	cold

rtęć	mercury	lgnie	he clings	łba	head
rwał	he tore	lwa	lion (gen.)	łka	he weeps
rwie	he tears	lżej	lighter	łgał	he lied
rży	he neighs	łśni	it glistens	łzę	tear (acc.)
rźnie	he cuts	lnu	flax (gen.)	łże	he lies
rdza	rust	lniany	linen	łzie	tear (loc.)

The sonants [m'] n ń j do not occur in this position.

2. INITIAL CLUSTERS OF THREE OR FOUR CONSONANTS BEGINNING WITH A STOP + R

brwi	brows	drgnie	it'll oscillate	krtań	larynx
brnie	he flounders	drwał	lumberjack	krwawy	bloody
trwa	it lasts	drwi	he mocks	krnąbrny	ornery
drga	it oscillates	drży	he trembles	grdyka	Adam's apple

3. INITIAL CLUSTERS OF THREE OR FOUR CONSONANTS WITH A SPIRANT AS THE SECOND MEMBER

pstry	mottled	brzdąc	brat
bzdura	nonsense	brzmi	it sounds
pszczola	bee	krztusi się	he chokes
pchnie	he'll push	grzbiet	back
tchnie	he'll breathe	grzmot	thunder
schnie	it dries	chrztu	baptism (gen.)
pchła	flea	chrzczę	I baptize
pchli	flea —	chrzci	he baptizes

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. FORMATION OF ADVERBS

Many adjectives have corresponding adverbs consisting of the adjective stem followed by the adverb-forming suffix. After stems in nonalternating consonants, the suffix is -o; after stems in alternating consonants, the suffix is either -o or -e, the latter accompanied by the C~C₂ alternation of the stem-final consonant (cf. II 1 and V 7).

Stem	Adjective	Adverb
duż- 'large'	duży	dużo 'a lot'
gorąc- 'hot'	gorący	gorąco
ostatń- 'last'	ostatni	ostatnio 'lately'
mał- 'little'	mały	mało
ciepl- 'warm'	ciepły	ciepło
zimn- 'cold'	zimny	zimno
ciemn- 'dark'	ciemny	ciemno
dług- 'long'	długi	długo
krótk- 'short'	krótki	krótco
dobr- 'good'	dobry	dobrze
zł- 'bad'	zły	źle
zupeln- 'complete'	zupełny	zupełnie
wygodn- 'comfortable'	wygodny	wygodnie
okropn- 'terrible'	okropny	okropnie
doskonał- 'excellent'	doskonały	doskonale
osobist- 'personal'	osobisty	osobiście

Pani Wanda dużo nie pali.	Wanda doesn't smoke much.
Pan Jan doskonale tańczy.	John dances excellently.

2. SUBJECTLESS CONSTRUCTIONS WITH JEST (NIE JEST)

Polish has subjectless constructions consisting of the forms jest (nie jest) and a modifier. In most instances the modifier is an adverb but a few nouns and pronouns also occur in this function. The form jest, when not negated, is frequently omitted.

Przyjemnie (jest), prawda?	It's pleasant, isn't it?
Trochę mi (jest) zimno.	I feel a bit cold.
Już mi (jest) lepiej.	I feel better now.
Jak panu (jest) na imię?	What's your name?
Żal mi (jest) tego człowieka.	I feel sorry for that man.
Szkoda (jest).	Too bad.
Na imię mi (jest) Jan.	My name's John.
Co panu jest?	What's the matter with you?
Nic mi nie jest.	Nothing's the matter with me.

3. DATIVE

The dative endings are as follows:

Noun Declensions

	I	II	III	IV
Sg.	-e, -y/-i	-y/-i	-owi, -u	-u
Pl.	-om			

Notes:

a. -e in Declension I

The ending -e in Declension I occurs after alternating consonants and is accompanied by the C~C2 type alternation of the stem-final consonant (see S. & S. 24b and 7c).

t~ć	kobiet- 'woman'	kobiecie
d~dź	Wand- 'Wanda'	Wandzie
k~c	matk- 'mother'	matce
g~dz	koleg- 'friend'	koledze
r~rz	siostr- 'sister'	siostrze

b. -y/-i in Declension I

The ending -y/-i in Declension I occurs after nonalternating consonants; according to the general rule, -y is written after hard consonants, -i after soft.

uczennic- 'female pupil'	uczennicy
pań- 'lady'	pani
Zoś- 'Sophy'	Zosi
Felicj- 'Felicja'	Felicji
Marj- 'Mary'	Marii

c. -owi in Declension III

The ending -owi is the general dative ending in Declension III.

student- 'student'	studentowi
człowiek- 'man'	człowiekowi
uczeń- 'male pupil'	uczniowi

d. -u in Declension III

The ending -u occurs with a few nouns of Declension III.

pan- 'sir'	panu
brat- 'brother'	bratu
ojc- 'father'	ojcu (<u>ć</u> lost between <u>j</u> and <u>c</u>)
Bog- 'God'	Bogu
chłopc- 'boy'	chłopcu
kot- 'cat'	kotu
ps- 'dog'	psu

The remaining few nouns which take -u in the dative do not occur in this lesson.

e. Examples of other endings

Declension II	rzecz- 'thing' powieść- 'novel'	rzeczy powieści
Declension IV	dzieck- 'child' państw- 'Mr. and Mrs.'	dziecku państwu
Plural (all declensions)	kobiet- 'woman' pań- 'lady' pan- 'sir' ludź- 'people'	kobietom paniom panom ludziom

Adjectives

	Fem.	Nonfem.
Sg.	-ej	-emu
Pl.	-ym/ -im	

Examples:

	Fem.	Nonfem.	Pl.
młod- 'young' moj- 'my' pańsk- 'your'	młodej mojej pańskiej	młodemu mojemu pańskiemu	młodym moim pańskim

Pronouns

Nom.	Dat.	
	Short	Long
ja	mi	mnie
ty	ci	tobie
on	mu	jemu
ono		
ona	jej	
oni	im	
one		
my	nam	
wy	wam	
kto	komu	
co	czemu	
—	sobie	

The dative case occurs usually with personal nouns or pronouns. It has several functions:

(a) It functions as the object of some intransitive verbs (see VIII 12):

1. With some nonreflexive verbs.

Przeszkadzam panu?	Am I disturbing you?
Czy on panu pomaga?	Does he help you?
Dziękuję panu.	Thank you.
Wierzę panu.	I believe you.
Zaraz panu odpowiem.	I'll answer you right away.

2. With some reflexive verbs.

Podoba się to panu?	Do you like it?
Dziwię się panu.	I'm surprised (by you).

(b) It functions as the second or indirect object with transitive verbs (see VIII 12).

Dam tę książkę panu Janowi.	I'll give this book to John.
Przedstawię pana pani Wandzie.	I'll introduce you to Wanda.
Wszystko panu opowiem.	I'll tell you everything.
Życzę panu zdrowia i szczęścia.	I wish you health and happiness.

(c) It indicates 'direction to' after some greetings and wishes.

Dzień dobry panu.	Hello (to a man).
Do widzenia pani.	Good-by (to a woman).
Chwała Bogu.	Thank God.
Dzięki Bogu.	

(d) It denotes the person affected in subjectless constructions with jest (see 2 above).

Zimno mi (jest).	I feel cold.
Wygodnie (jest) panu?	Are you comfortable?
Żal mi go (jest).	I feel sorry for him.
Bardzo mi (jest) miło.	Very nice to meet you.

- (e) It denotes the person affected in other subjectless constructions.

Zdaje mi się.	It seems (to me).
Nudzi mi się.	I'm bored.
Nie chce mi się.	I don't feel like (it).
Nie wystarczy nam pieniędzy.	We won't have enough money.

- (f) It functions as the object of the prepositions przeciwko (coll.), przeciw (lit.) 'against.'

Nic nie mam przeciwko (przeciw) tym ludziom.	I've got nothing against these people.
---	---

4. VERBS WITH THE GENITIVE OBJECT

The following verbs are accompanied by the object in the genitive case (cf. VIII 11): wystarczy 'it's sufficient,' życzę 'I wish.'

Czy wystarczy mi pieniędzy?	Will I have enough money?
Życzę panu wesołej zabawy.	I wish you a good time.

5. ZA PLUS ADJECTIVES AND ADVERBS

The particle za followed by an adverb or an adjective means 'too, excessively.'

To jest za ciemny kolor.	This color is too dark.
Tu jest za ciemno.	It's too dark in here.

6. PO PLUS DAT. SG. NONFEM. OR PLUS THE -U FORM OF ADJECTIVES

The preposition po followed by the dat. sg. nonfem. of the adjective means 'according to or in the way or manner of [the adjective].'

Wszystko po staremu.	Same old story (literally: All's according to the old way.).
----------------------	---

The colloquial expression po jakimu means specifically '(in) what language?' With adjectives denoting nationalities, the dat. sg. nonfem. is replaced by a **form** in the suffix -u. These expressions are commonly used with reference to **languages**.

Po polsku.	In (the) Polish (way).
Po angielsku.	In (the) English (way).

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the proper singular and plural forms of the following:

ten młody człowiek	ta młoda kobieta
tamten chłopiec	tamtą dziewczyną
mój znajomy	moja znajoma
nasz sąsiad	nasza sąsiadka
jego student	jego studentka
jej uczeń	jej uczennica
pański przyjaciel	pańskie dziecko
swój kolega	swoja koleżanka

Pan Karol przeszkadza — .

2. Fill in the proper forms of the following:

pan Jan Zieliński	pani Wanda Chełmicka
pan Jerzy Wilczek	pani Zofia Wilczek
pan Jurek	pani Zosia
pana ojciec	pana matka
pani brat	pani siostra
ich syn	ich córka

Co jest — ?

3. Fill in the proper forms of the following pronouns giving where possible both the short and long forms.

a. kto

— on pomaga?

b. ja ty on ona siebie

my wy oni one

On — pomaga.

4. Fill in the Polish equivalent of the following:

cold	hot	dark	pleasant
warm	stifling	light	comfortable

Tu jest bardzo — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

atrament, -u i.	ink	jemu <u>dat. sg.</u> <u>nonfem. of on</u>	
Bóg, Boga, -u (dat.); -owie v.	God	Jurek, -rka v.	Jerry
bransoletka, -i; -tek f.	bracelet	komu <u>dat. of kto</u>	
broszka, -i; -szek f.	pin, brooch	korale, -i pl.	beads
chce się <u>impers.</u>	feel like	mi <u>short form of</u> <u>mnie</u>	
chwała, -y f. -Bogu	glory thank God	mnie <u>dat. of ja</u>	
ci <u>short form of</u> <u>tobie</u>		mu <u>short form of</u> <u>jemu</u>	
ciemno	dark(ly)	nam <u>dat. of my</u>	
ciepło	warm(ly)	nawzajem	mutually, same to you
coś, czegoś	something	niej <u>postpreposi-</u> <u>tional form of</u> <u>jej</u>	
córka, -i; córek f.	daughter	niemu <u>postprepo-</u> <u>sitional form</u> <u>of jemu</u>	
czemu <u>dat. of co</u>		nieraz	sometimes
czuje się, -ą	feel (intr.)	nim <u>postpreposi-</u> <u>tional form of</u> <u>im</u>	
da, dadzą	give	nudzi się, -dzą	be bored, feel dull
duszno	sultry, stifling	opowiedzieć, -wiem, -wie, -wiedzą	tell (a story), recount
dziecko, -a; dzieci, -i n.	child	pamięta, -ają	remember
dziewiąty, -ego	ninth	Paweł, -wła v.	Paul
dziewięć, -ciu	nine	pierścioneł, -nka i.	ring
dzięki Bogu	Thank God	Piotr, -a v.	Peter
dziwi się, -ią	wonder, be surprised	po <u>prep. w. dat.</u> <u>or -u form of</u> <u>adj.</u>	in a manner, way
głodny, -ego	hungry	podoba się, -ają	please, be pleasing, likable
gorąco	hot(ly)		
grypa, -y f.	flu		
im <u>dat. pl. of on</u>			
imię, imienia; imiona, imion n.	name		
jasno	bright(ly), clear(ly)		
jej <u>dat. sg. fem.</u> <u>of on</u>			

podobno	they say, appar- ently	słabo	weakly, feebly
podobny, -ego	similar, resem- bling	sobie <u>dat.</u> of siebie	
podróż, -y f.	trip, journey	stąd	from here
pomaga, -ają	help, assist	syn, -a; -owie v.	son
powodzi się <u>impers.</u>	prosper, get along well	szczęście, -a n.	happiness, luck
późno	late	szczęśliwy, -ego	happy, lucky
prawda, -y f.	truth	śpiący, -ego	sleepy
przeciw <u>prep.</u> w. <u>dat.</u>	against	tobie <u>dat.</u> of ty	
przeciwko <u>prep.</u> <u>w. dat.</u>	against	wam <u>dat.</u> of wy	
przeciwnie	on the contrary, the opposite	wczynie	early
przedstawi, -wią	present, intro- duce	weekend, -u i.	weekend
przesadza, -ają	exaggerate	Wesołych Świąt	Merry Christ- mas
przeszkadza, -ają	disturb, hinder	wierzy, -ą	believe
przetłumaczy, -ą	translate, inter- pret	włoski, -ego	Italian
przyjemny, -ego	pleasant, agree- able	wprost	quite, directly
robi się <u>impers.</u>	it grows, gets	wygodnie	comfortably
rok, -u; lata, lat i.	year	wystarczy, -ą	be enough, suf- fice
różnie	differently, variously	wytłumaczy, -ą	explain
ruszy się, -szą	move, budge	zabawa, -y f.	fun
skąd	from where?	zdrowie, -a n.	health
skądś	from somewhere	ziewa, -ają	yawn
skądże	but of course not	zimno	coldly
		zjem, zje, zjedzą	eat
		żal, -u; -e, -ów i. -mi	regret, grudge I'm sorry
		życzy, -ą	wish

ZDANIA

SENTENCES

1. Co pan wczoraj robił?
pani robiła?
panowie robili?
państwo
panie robiły?
 2. Wczoraj cały dzień pisałem listy.
pisałam
pisaliśmy
pisałyśmy
 3. Trochę
czytałem i trochę się uczyłem.
czytałam uczyłam.
Trochęśmy
czytali i trochęśmy się uczyli.
czytały uczyły.
 4. Słuchałem też radia;
Słuchałam
Słuchaliśmy
Słuchałyśmy
nadawali piękny koncert z płyt.
 5. Co pan studiował zeszłego roku?
pani studiowała
panowie studiowali
państwo
panie studiowały
 6. Zeszłego roku
studiowałem filozofię.
studiowałam medycynę.
studiowaliśmy prawo.
studiowałyśmy filologię.
 7. Gdzie spędziłeś wczorajszy wieczór?
Gdzieś spędził
Gdzie pan spędził
Gdzie spędziłaś
Gdzieś spędziła
Gdzie pani spędziła
Gdzie spędziliście
Gdzieście spędzili
- What did you (m) do yesterday?
(f)
(mpl)
(mf)
(fpl)
- I (m) wrote letters all day yesterday.
(f)
We (mpl or mf)
(fpl)
- I (m) read a little and studied a little.
(f)
We (mpl or mf)
(fpl)
- I (m) also listened to the radio;
(f)
We (mpl or mf)
(fpl)
there was a lovely concert of recorded music.
- What did you (m) study last year?
(f)
(mpl)
(mf)
(fpl)
- Last year
I (m) studied philosophy.
(f) medicine.
we (mpl or mf) studied law.
(fpl) philology.
- Where did you (fam. m) spend the night last night?
(m)
(fam. f)
(f)
(fam. mpl or mf)

Gdzie spędzi <u>li</u> ście panowie
wczorajszy wieczór?
państwo	Where did you (mpl) spend the
night last night?
(mf)
Gdzieście panowie spędzili
państwo	(mpl)
(mf)
Gdzie panowie spędzili
państwo	(mpl)
(mf)
Gdzie spędzi <u>ły</u> ście	(fam. fpl)
Gdzieście spędzi <u>ły</u>	
Gdzie spędzi <u>ły</u> ście panie	(fpl)
Gdzieście panie spędzi <u>ły</u>	
Gdzie panie spędzi <u>ły</u>	
8. Byłem u przyjaciół i gra <u>li</u> śmy w
brydża.	I (m) was at my
friends' and we played bridge.
(f)
By <u>ła</u> m	
By <u>li</u> śmy	We (mpl or mf) were at our
By <u>ły</u> śmy	(fpl)
9. Było bardzo przyjemnie.	It was very enjoyable.
10. Coście państwo wczoraj robili?	What were you (mf) doing yesterday?
11. Nic żeśmy specjalnego nie robili.	We weren't doing anything special.
12. Strasznie <u>ś</u> my się nudzili.	We were terribly bored.
13. Okropnie się nam nudzi <u>ło</u> .	We felt horribly bored.
14. Nic nam nie chcia <u>ło</u> się robić.	We didn't feel like doing anything.
15. Najpierw żeśmy byli u znajomych,
a potem oglądali <u>ś</u> my telewizję.	First we were at our friends'
and then we watched television.
16. Przedwczoraj zupełnie
nie miałem czasu.
mia <u>ła</u> m
mia <u>li</u> śmy
mia <u>ły</u> śmy	The day before yesterday
I (m) had no time at all.
(f)
we (mpl or mf)
(fpl)
17. Musiałem się uczyć do egzaminu.
Musia <u>ła</u> m
Musia <u>li</u> śmy
Musia <u>ły</u> śmy	I (m) had to study for an exam.
(f)
We (mpl or mf)
(fpl)
18. Bardzo <u>ś</u> się zmęc <u>zy</u> ł?
zmęc <u>zy</u> ła?
Bardzo się pan zmęc <u>zy</u> ł?
pani zmęc <u>zy</u> ła?
Bardzoście się zmęc <u>zy</u> li?
zmęc <u>zy</u> ły?
Bardzoście się panowie zmęc <u>zy</u> li?
państwo
panie zmęc <u>zy</u> ły?
Bardzo się panowie zmęc <u>zy</u> li?
państwo
panie zmęc <u>zy</u> ły?	Did you (fam. m) get very tired?
(fam. f)
(m)
(f)
(fam. mpl)
(fam. fpl)
(mpl)
(mf)
(fpl)
(mpl)
(mf)
(fpl)
(mpl)
(mf)
(fpl)

19. Bardzo się zmęczyłem.
zmęczyłam.
Bardzośmy się zmęczyli.
zmęczyły.
20. Pan już jadł?
Pani już jadła?
Państwo już jedli?
21. Jadłem.
Jadłam.
Jedliśmy.
22. Zamknął pan książkę?
Zamknęła pani
Zamknęliście państwo książki?
23. Zamknąłem.
Zamknęłam.
Zamknęliśmy.
24. Dawnośmy się nie widzieli.
25. Czy pan nie mógł zjeść wcześniej?
pani nie mogła
państwo nie mogli
26. Nie mogłem.
mogłam.
mogliśmy.
27. Telefonowałem do pana wczoraj,
do pani
do państwa
ale nikt się nie odzywał.
28. To dziwne, przecież byłem u siebie.
byłam
byliśmy
29. Tak jest, wczoraj mnie nie było.
nas
30. Jutro mnie też nie będzie.
nas
31. Jaka jest dzisiaj pogoda?
32. Dzisiaj jest ładna pogoda.
brzydka
33. Dzisiaj jest ładnie.
brzydko.
34. Dzisiaj jest burza.
ulewa.
mgła.
upał.
- I (m) got very tired.
(f)
We (mpl or mf)
(fpl)
- Have you (m) eaten?
(f)
(mf)
- I (m) have.
I (f) have.
We have.
- Did you (m) close your book?
(f)
(mf) books?
- I (m) did.
I (f) did.
We did.
- We haven't seen each other for a long time.
- Couldn't you (m) have eaten earlier?
(f)
(mf)
- I (m) couldn't.
I (f) couldn't.
We couldn't.
- I called you (m) up yesterday but
(f)
(mf)
there was no answer.
- That's strange, I know I was in.
we were
- That's right, I wasn't in yesterday.
we weren't
- Tomorrow I won't be in either.
we
- What's the weather like today?
- The weather's nice today.
bad
- It's nice today.
It isn't nice today.
- There is a thunderstorm today.
downpour
It's foggy today.
hot

Dzisiaj jest mróz.
wiatr.
słońce.	It's freezing today.
windy
The sun's out today.
35. Dzisiaj nie ma burzy.
ulewy.
mgły.
upału
mrozu.
wiatru.
słońca.	There is no thunderstorm today.
downpour
It's not foggy today.
hot
freezing
windy
The sun isn't out today.
36. Dzisiaj pada deszcz.
śnieg.
pada.
leje.	It's raining today.
snowing
raining
pouring
37. Jaka wczoraj była pogoda?	What was the weather like yesterday?
38. Wczoraj była śliczna pogoda.
wstrętna	The weather was lovely yesterday.
awful
39. Wczoraj było ślicznie.
wstrętnie.	Yesterday it was lovely outside.
awful
40. Wczoraj była burza.
ulewa.
mgła.
był upał.
mróz.
wiatr.
było słońce.	Yesterday there was a thunderstorm.
downpour.
it was foggy.
hot.
freezing.
windy.
the sun was out.
41. Wczoraj nie było burzy.

ulewy.
mgły.
upału.
mrozu.
wiatru.
słońca. | Yesterday there was no thunder-
storm
downpour.
it wasn't foggy.
hot.
freezing.
windy.
the sun wasn't out. |
| 42. Wczoraj padał deszcz.
śnieg.
padało.
lało. | It was raining yesterday.
snowing
raining
pouring |
| 43. Jaka jutro będzie pogoda? | What will the weather be like to-
morrow |
| 44. Jutro znowu będzie piękna pogoda.

paskudna | Tomorrow the weather will again be
beautiful.
dreadful. |
| 45. Jutro znów będzie pięknie.
paskudnie. | Tomorrow it'll again be beautiful.
dreadful. |

46. Jutro będzie burza.
ulewa.
mgła.
upał.
mróz.
wiatr.
słońce.	Tomorrow there'll be a thunderstorm.
downpour.
it'll be foggy.
hot.
freezing.
windy.
the sun'll be out.
47. Jutro nie będzie burzy.
ulewy.
mgły.
upału.
mrozu.
wiatru.
słońca.	Tomorrow there'll be no thunderstorm.
downpour.
it won't be foggy.
hot.
freezing.
windy.
the sun won't be out.
48. Jutro będzie deszcz.
śnieg.	Tomorrow it'll be raining.
snowing.
49. Strasznie dziś gorąco.
parno.	It's terribly hot today.
humid
50. Błyska się i grzmi.
Błyskało się i grzmiało.	There's lightning and thunder.
There was
51. Mówiłem, że będzie deszcz;
wziął pan parasol?
wzięła pani płaszcz deszczowy?
wzięliście państwo kalosze?	I said it would rain;
did you (m) take an umbrella?
(f) a raincoat?
(mf) rubbers?
52. Niestety nie wziąłem;
wzięłam;
wzięliśmy;
zupełnie zapomniałem.
zapomniałam.
zapomnieliśmy.	Unfortunately I (m) didn't;
(f)
we (mf).
I (m) completely forgot.
(f)
we (mf)
53. Myślałem, że nie będzie deszczu.	I thought it wouldn't rain.
54. Zdawało mi się, że się robi
ładnie.	It seemed to me that it was going
to be nice.
55. Nie jest panu zimno bez
płaszczka?
było
będzie	Aren't you (m) cold without an
overcoat?
Weren't you
Won't you be
56. Nic mi się nie może stać.
stanie.
stało.	Nothing can happen to me.
will happen
happened
57. Co się stało?	What's happened?
58. Nic się nie stało.	Nothing's happened.
59. Nie stało się nic złego.	No harm has been done.
60. Jeszcze tu jesteś?
Jeszcześ tu jest?
Jeszcześ tu?.	Are you (fam. sg) still here?

3. STRESS IN 1ST AND 2D PL. PAST-TENSE FORMS

The 1st and 2d pl. past-tense forms stress the pre-prefinal syllable (antepenult).

pisali <u>ś</u> my	we wrote	pisali <u>ś</u> cie	you wrote
słuchali <u>ś</u> my	we listened	słuchali <u>ś</u> cie	you listened
studiowali <u>ś</u> my	we studied	studiowali <u>ś</u> cie	you studied
uczyli <u>ś</u> my	we taught	uczyli <u>ś</u> cie	you taught
mówili <u>ś</u> my	we spoke	mówili <u>ś</u> cie	you spoke
byli <u>ś</u> my	we were	byli <u>ś</u> cie	you were
pracowa <u>ły</u> śmy	we (f) worked	pracowa <u>ły</u> ście	you (fpl) worked
gra <u>ły</u> śmy	we (f) played	gra <u>ły</u> ście	you (fpl) played
zmęc <u>zy</u> łyśmy się	we (f) got tired	zmęc <u>zy</u> łyście się	you (fpl) got tired
musia <u>ły</u> śmy	we (f) had to	musia <u>ły</u> ście	you (fpl) had to
jad <u>ły</u> śmy	we (f) ate	jad <u>ły</u> ście	you (fpl) ate
wzię <u>ły</u> śmy	we (f) took	wzię <u>ły</u> ście	you (fpl) took

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. PAST TENSE: ENDINGS

The endings of the past tense contain suffixes indicating the past tense, gender, and number. These are followed by a suffix indicating person.

		Sg.		Pl.	
Past Tense Gender, Number		Masc.	-ł	Vir.	-li
		Fem.	-ła	Nonvir.	-ły
		Neut.	-ło		
Person	1	-m		-śmy	
	2	-ś		-ście	
	3	-∅			

While the endings of the present tense distinguish three conjugations, the endings of the past tense are uniform for all the verbs in the language. The past tense of the verb być 'to be' can serve as a model.

	Masc.	Fem.	Neut.
1 Sg.	byłem	byłam	
2 Sg.	byłeś	byłaś	
3 Sg.	był	była	było

	Vir.	Nonvir.
1 Pl.	byliśmy	byłyśmy
2 Pl.	byliście	byłyście
3 Pl.	byli	były

Notes:

a. Inserted vowel in 1st and 2d person

The vowel e is inserted between a person suffix and a preceding consonant.

był-e-m 'I was'	był 'he was'
mówił-e-ś 'you (fam.) said'	mówił 'he said'

b. Absence of 1st and 2d persons neuter

Since neuter subjects do not normally function as addressers or addressees, the 1st and 2d persons neuter, though theoretically possible, do not occur.

c. C~ł pronounced C

In colloquial Polish the 3 sg. masc. ending -ł is not pronounced after a consonant.

jadł (pron: jat) 'he ate'	jadła 'she ate'
mógł (pron: muk) 'he could'	mogła 'she could'

d. Enclitic suffixes -śmy and -ście

The 1st and 2d pl. suffixes -śmy and -ście are enclitic, i.e. do not affect the stress of the word to which they are attached.

byli 'they were'	byliśmy 'we were'
	byliście 'you were'

Thus the stress of the 1st and 2d pl. past tense forms departs from the regular pattern of stress on the prefinal syllable (see S. & S. 4 A (2)).

Note however that the 1st and 2d sg. suffixes -m and -ś preceded by the inserted vowel e (see a above) do affect the place of stress to make it conform with the regular pattern.

pis <u>a</u> ł 'he wrote'	pis <u>a</u> ł <u>e</u> m 'I wrote'
	pis <u>a</u> ł <u>e</u> ś 'you (fam.) wrote'

2. PAST TENSE: STEMS

The endings of the past tense are added to the past-tense stem of the verb. As a rule, the past-tense stem differs from the present-tense stem (see VIII 7).

(a) In most verbs of Conjugation I the past-tense stem is longer than the present-tense stem.

pracuj-e 'he works'	pracowa-ł 'he worked'
pracuj-ą 'they work'	pracowa-li 'they worked'
pisz-e 'he writes'	pisa-ł 'he wrote'
pisz-ą 'they write'	pisa-li 'they wrote'
zamkni-e 'he'll close'	zamkną-ł 'he closed'
zamkn-ą 'they'll close'	zamknę-li 'they closed'
zda <i>j</i> -e się 'it seems'	zdawa-ł <i>o</i> się 'it seemed'

(b) In verbs of Conjugation II the past-tense stem is longer than the present-tense stem by the vowel y/i or e (for e ~ a see 6 d below).

ucz-y 'he teaches'	uczy-ł 'he taught'
ucz-ą 'they teach'	uczy-li 'they taught'
mów-i 'he says'	mówi-ł 'he said'
mówi-ą 'they say'	mówi-li 'they said'
słysz-y 'he hears'	słysza-ł 'he heard'
słysz-ą 'they hear'	słysze-li 'they heard'
myśl-i 'he thinks'	myśla-ł 'he thought'
myśl-ą 'they think'	myśle-li 'they thought'

(c) In verbs of Conjugation III the past-tense stem is shorter than the present-tense stem by the consonant j.

zn-a 'he knows'	zna-ł 'he knew'
znaj-ą 'they know'	zna-li 'they knew'
czyt-a 'he reads'	czyta-ł 'he read'
czytaj-ą 'they read'	czyta-li 'they read'

(d) In some verbs the correspondence between the past-tense and present-tense stems is irregular.

Conj. I	chc-e 'he wants'	chcia-ł 'he wanted'
	chc-ą 'they want'	chcie-li 'they wanted'
	weźmi-e 'he'll take'	wziął-ł 'he took'
	wezm-ą 'they'll take'	wzię-li 'they took'
Conj. III	m-a 'he has'	mia-ł 'he had'
	maj-ą 'they have'	mie-li 'they had'
Anomalous	jest 'he is'	by-ł 'he was'
	są 'they are'	by-li 'they were'

3. MOVABLE PERSON SUFFIXES IN PAST TENSE

Although person suffixes refer to the verb, their position in a sentence is limited to verbal endings. As a matter of fact, in colloquial Polish, person suffixes are regularly attached to the first stressed word in a clause whether the word is a verb or not. In the latter instance, a person suffix refers to the verb or verbs which follow it in the same clause. If the word to which a person suffix is added ends in a consonant, the vowel e is inserted (see 1 a above). If the word to which a person suffix is added is not a verb, the position of stress is not affected (for the stress of verbs with person suffixes, see S. & S. 4 A (2) and (3)).

Coście robili?	What were you doing?
Trochęśmy czytali i słuchali radia.	We read for a while and listened to the radio.
Jużeś jadł śniadanie?	Have you had breakfast?
Jeszcze nic nie jadł.	I haven't eaten anything yet.
Nie czytaliśmy tego.	We haven't read it.

The frequency of the separation of a person suffix from its verb under the conditions outlined above varies from individual to individual. It is more frequent (1) in the spoken, as against the written, language; (2) in Cracow, as against Warsaw; (3) with the plural suffixes -śmy and -ście as against the singular suffixes -m and -ś. A habitual avoidance of the separation in the spoken language appears artificial or substandard.*

4. PARTICLE ŻE WITH MOVABLE PERSON SUFFIXES

In informal style, when the person suffix is separated from the verb, the enclitic particle że is inserted between the suffix and the preceding word. Since the occurrence of że in this position is a matter of style, its frequency varies from individual to individual. It is particularly common with the plural suffixes when the preceding word ends in a consonant or consists of more than one syllable. The particle że with the attached personal suffix is spelled separately from the preceding word.

Artificial	Dawno nie widzieliśmy się.	
Natural	Dawnośmy się nie widzieli.	We haven't seen each other for a long time.
Informal	Dawno żeśmy się nie widzieli.	

5. INFINITIVE

The infinitive is formed by adding the ending -ć to the past-tense stem.

3 pl. vir. past	Infinitive
pracowa-li 'they worked'	pracowa-ć 'to work'
uczy-li 'they taught'	uczy-ć 'to teach'
słysze-li 'they heard'	słysze-ć 'to hear'
czyta-li 'they read'	czyta-ć 'to read'

6. SOUND ALTERNATIONS IN PAST TENSE AND INFINITIVE

The following alternations occur in the forms of the past tense and infinitive:

a. k-ć~c, g-ć~c in the infinitive.

Stem-final k and g are replaced by c before the infinitive ending -ć and the resulting group is simplified to c.

mog-li 'they were able'	móc 'to be able'
-------------------------	------------------

* Many speakers who avoid the separation of -śmy and -ście from the verb tend to stress the penult rather than the antepenult in the resultant verb form (i.e. czytaliśmy rather than czytaliśmy). Such a pronunciation, though perfectly consistent with Polish stress pattern, is considered substandard.

b. t-ć~ść, d-ć~ść in the infinitive

Stem-final t and d are replaced by ś before the infinitive ending -ć.

jed-li 'they ate'	jeść-ć 'to eat'
-------------------	-----------------

c. o~ó

The vowel o in stems ending in a consonant is replaced by ó in closed syllables (see S. & S. 27 b).

mogłem 'I could'	móc 'to be able'
mogła 'she could'	mógł 'he could'

d. e~a before -ł

Stem-final e is replaced by a before -ł of the past-tense endings.

myśle-ć 'to think'	myśla-ł 'he thought'
myśle-li 'they (m) thought'	myśla-ły 'they (f) thought'

e. ę~ą in the past tense

Stem-final vowel ę is replaced by ą in closed syllables and before the masculine singular endings of the past tense (see S. & S. 28 b). Note that before ł and ł, the nasal vowels ą and ę are pronounced as the oral o and e respectively (see W 1 above).

zamkną-ć 'to close'	zamknę-ła 'she closed'
zamkną-ł 'he closed'	zamknę-li 'they closed'
wzią-ć 'to take'	wzię-ła 'she took'
wziął 'he took'	wzię-li 'they took'

f. a~e in jeść 'eat'

In the verb jeść 'eat' the root vowel a is replaced by e in the infinitive and in the virile past forms.

jad-ł 'he ate'	jeść-ć 'eat'
jad-ły 'they (f) ate'	jed-li 'they (m) ate'

7. PAST-TENSE FORMS OF ADDRESS

Because of gender distinctions, the movable person suffixes, and the several levels of politeness, Polish has a great variety of forms of address containing a verb in the past tense. Depending on the situation, the English 'Where have you been?' is rendered in nineteen different ways (cf. VIII 1).

Gdzieś był?	to a man	familiar	natural	
Gdzie byłeś?			artificial	
Gdzie pan był?		polite		
Gdzieś była?	to a woman	familiar	natural	
Gdzie byłaś?			artificial	
Gdzie pani była?		polite		
Gdzieście byli?	to a group consisting of men (panowie) or of men and women (państwo)	familiar	natural	
Gdzie byliście?			artificial	
Gdzieście panowie byli? państwo		polite	informal	natural
Gdzie byliście panowie? państwo?			artificial	
Gdzie panowie byli? państwo	formal			
Gdzieście byli?	to women	familiar	natural	
Gdzie byłyście?			artificial	
Gdzieście panie były?		polite	informal	natural
Gdzie byłyście panie?			artificial	
Gdzie panie były?			formal	

8. TENSES OF THE VERB BYĆ 'TO BE'

The present forms of the verb być 'to be' are irregular (see VIII 10). In the singular and in 1st and 2d pl. they contain the stem jest- to which the person suffixes of the past-tense endings are added; the 3d pl. form są is unanalyzable.

Sg.	1	jest-em
	2	jest-eś
	3	jest

Pl.	1	jest-eśmy
	2	jest-eście
	3	są

The person suffixes are movable (cf. 3 above). When a plural person suffix is separated from the verb, the verb is omitted.

Jeszcze tu jesteś?	Are you (fam) still here?
Jeszcześ tu jest?	
Jesteśmy bardzo zmęczeni.	We're very tired.
Bardzośmy zmęczeni.	

The past tense is formed with the stem by- (see 1 above).

The present forms of the stem będ- are future in meaning; they follow Conjugation I:

Sg.	1	będę
	2	będziesz
	3	będzie

Pl.	1	będziemy
	2	będziecie
	3	będą

9. OMISSION OF JEST AND SA

In colloquial Polish the verbs jest and sa are sometimes omitted. When the person suffix is not attached to the verb, the verb may be omitted in the 1st and 2d person singular and is regularly omitted in the 1st and 2d person plural (see 8 above).

Jeszcześ tu (jest)?	Are you (fam) still here?
Bardzośmy zmęczeni.	We're very tired.

In the 3d person jest and sa are omitted when they specifically refer to the presence of something; they are retained when the distinction between present and being is not required.

Gdzie pana klucz?	Where's your key? (When contrary to expectation the man is unable to produce the key.)
Gdzie jest pana klucz?	Where's your key? (Either as above, or 'Where do you keep your key?')
To moje pieniądze.	That's my money. (The money is present and can be seen.)
To są moje pieniądze.	That's my money. (Either as above, or 'the money we've been talking about is mine.')

10. PAST TENSE OF SUBJECTLESS CONSTRUCTIONS

The past tense of the verb in subjectless constructions (cf. IX 2) is rendered by the 3d sg. neuter form.

Wczoraj było gorąco.	It was hot yesterday.
Zimno mi było.	I was cold.
Na imię mu było Jan.	His name was John.
Zdawało się jej.	It seemed to her.
Nie chciało się nam.	We didn't feel like it.

11. PAST AND FUTURE OF NIE MA 'THERE ISN'T'

The past tense of the subjectless expression nie ma 'there isn't, aren't' (see II 2) is nie było; the future tense is nie będzie.

Dzisiaj nie ma burzy.	There is no storm today.
Wczoraj nie było burzy.	There was no storm yesterday.
Jutro nie będzie burzy.	There'll be no storm tomorrow.
Nie ma go u siebie.	He isn't at home.
Nie było go u siebie.	He wasn't at home.
Nie będzie go u siebie.	He won't be at home.

12. PREPOSITION U WITH THE GENITIVE

The preposition u 'at' takes the genitive.

Byłem u przyjaciół. Zielińskich. siebie.	I was at my friends'. the Zielinskis'. home.
--	--

ZADANIE

EXERCISES

- Change the verbs in the following sentences to the past tense, giving the masculine and feminine forms in the singular and the virile and nonvirile forms in the plural.
 - Czytam i piszę.
Czyta i pisze.
Czytamy i piszemy.
Czytają i piszą.

- b. *Uczę się i słucham radia.*
Uczy się i słucha radia.
Uczymy się i słuchamy radia.
Uczą się i słuchają radia.
- c. *Robię, co chcę.*
Robi, co chce.
Robimy, co chcemy.
Robią, co chcą.
- d. *Myślę, że jestem chory (chora).*
Myśli, że jest chory (chora).
Myślimy, że jesteśmy chorzy (chore).
Myślą, że są chorzy (chore).

2. Replace the present tense in the following sentences by the past tense, showing two permissible positions for the person suffix.

a. <i>Nic nie czytamy.</i>	e. <i>Ciągle robimy błędy.</i>
b. <i>Co piszecie?</i>	f. <i>W co gracie?</i>
c. <i>Nikogo nie widzimy.</i>	g. <i>Tu mamy przyjaciół.</i>
d. <i>Jak możecie?</i>	h. <i>Czy się nudzicie?</i>

3. Give the proper past tense forms of the following:

zamknąć drzwi	musieć pracować
wziąć książkę	zupełnie zapomnieć
jeść jabłko	mieć czas
móc zapomnieć	wszystko widzieć

- a. *On ——— .*
 b. *Ona ——— .*
 c. *Oni ——— .*
 d. *One ——— .*

4. Fill in the proper forms of the verb 'to be' and of the following nouns:

burza, mgła, upał, mróz, słońce

- a. *Dzisiaj ——— .*
 b. *Dzisiaj nie ——— .*
 c. *Jutro ——— .*
 d. *Jutro nie ——— .*
 e. *Wczoraj ——— .*
 f. *Wczoraj nie ——— .*

SŁÓWKA

VOCABULARY

bez/beze <u>prep. w. gen.</u>	without	mgła, -y; mgieł f.	fog, mist
będzie <u>see</u> być		mróz, mrozu i.	frost, bitter cold
błyskać (się) impers; błyska (się)	there is light- ning	musieć; -si, -szą	must, have to
brydź, -a a.	bridge (game)	nadawać; -daje, -ą;	broadcast, be on (the radio)
brzydki, -ego	ugly, bad (about weather)	odzywać się; -a, -ają	answer, speak up
burza, -y f.	storm	oglądać; -a, -ają	watch, look over
być; jestem, -eś, jest, -eśmy, -eście, są (pres.); będzie, będą (fut.)	be	padać; -a, -ają	fall, rain
deszcz, -u; -e, -y/-ów i.	rain	parasol, -a; -e, -i i.	umbrella
deszczowy, -ego	rainy	parno	humid, sultry (adv.)
dziesiąty, -ego	tenth	paskudnie	awfully, nasti- ly
dziesięć, -ciu	ten	paskudny, -ego	awful, foul, nasty
dziwny, -ego	strange, odd	pewno	probably, sure- ly
egzamin, -u i.	examination	pięknie	beautifully
filologia, -ii f.	philology	piękny, -ego	beautiful
filozofia, -ii f.	philosophy	płyta, -y f.	(playing) record
grać; gra, -ają	play	pogoda, -y f.	weather, fine weather
grzmieć; -mi, -mią	thunder	potem	after(wards), then
jeść; jem, je, jedzą; jadł, jedli	eat	prawo, -a n.	law
kalosz, -a; -e, -y i.	overshoes, rub- bers	przedwczoraj	the day before yesterday
koncert, -u i.	concert	spędzić; -dzi, -dzą	spend, pass time
lać; leje, -ą; lał, lali/leli	pour	stać się; stanie, -ną	become, get; happen
ładnie	nicely, pret- tily	studiować; -diuje, -diują	study
medycyna, -y f.	medicine		

ślicznie	lovely (adv.)	wiatr, -u i.	wind
śliczny, -ego	lovely	wstrętnie	disgustingly, awfully
śnieg, -u i.	snow	wstrętny, -ego	disgusting, awful
telefonować; -nuje, -nują	phone, call up	wziąć; weźmie, -mą; wziął, wzięła	take
telewizja, -ji f.	television	zapomnieć; -ni, -ną	forget
ulewa, -y f.	downpour	zeszły, -ego	past, last
upał, -u i.	heat	zmęczyć się; -y, -ą	tire, get tired
wczoraj	yesterday		
wczorajszy, -ego	pertaining to yesterday		

ZDANIA

SENTENCES

1. Co pan (pani) wie
o tym studencie?
człowieku?
uczniu?
panu?	What do you know
about this student (m)?
man?
pupil (m)?
gentleman?
o tej studentce?
kobiecie?
uczennicy?
pani?	about this student (f)?
woman?
pupil (f)?
lady?
o tych studentach?
studentkach?
ludziach?
uczniach?
uczennicach?
panach?
paniach?
państwu?	about these students (m)?
students (f)?
people?
pupils (m)?
pupils (f)?
gentlemen?
ladies?
this couple?
2. Nic o nim nie wiem.
niej
nich	I don't know anything about him.
her.
them.
3. O kim mowa?	Whom are you talking about?
4. O panu Edwardzie.
Henryku.
Karolu.
Tomaszu.	About Edward.
Henry.
Charles.
Thomas.
O pani Wandzie.
Oldze.
Alicji.
Marii.	Wanda.
Olga.
Alice.
Mary.
5. O czym pan myśli?	What are you (m) thinking about?
6. Co pani o tym myśli?	What do you (f) think about it?
7. Mój mąż myśli tylko o sobie.
Moja żona	My husband thinks only about himself.
wife herself.
8. Nikt o mnie nie myśli.
nas	Nobody thinks about me.
us.
9. Staram się o niczym nie myśleć.	I try not to think about anything.
10. Myślę tylko o tobie.
was.	I think only of you (fam).
you (fam. pl).

11. Wiesz, że się w tobie Kocham. You know that I'm in love with you.
12. Kto to jest ten pan Who is that man
 w granatowej marynarce? in the navy-blue jacket?
 niebieskiej koszuli? blue shirt?
 szarym swetrze? gray sweater?
 popielatym kapeluszu? light gray hat?
 krótkim palcie? short overcoat?
 jasnym ubraniu? light suit?
 ciemnych spodniach? dark trousers?
 spodenkach kąpielowych? bathing trunks?
13. Kto to jest ta pani Who is that woman wearing
 w kolorowej sukience? the gay-colored dress?
 sukni wieczorowej? evening gown?
 kostiumie kąpielowym? bathing suit?
 płaszczu deszczowym? raincoat?
 brązowym futrze? brown fur coat?
 białych szortach? white shorts?
 ciemnych okularach? sunglasses?
 długich rękawiczkach? long gloves?
14. Nie mam pojęcia, kto to jest. I have no idea who that is.
15. Czy pan się urodził Were you (m) born
 w Stanach Zjednoczonych? in the United States?
 Kanadzie? Canada?
16. Tak, urodziłem się Yes, I was born
 w Waszyngtonie. in Washington.
 Nowym Jorku. New York.
 Montrealu. Montreal.
 Ottawie. Ottawa.
 Filadelfii. Philadelphia.
 Kalifornii. California.
17. Czy pan dużo podróżuje? Do you travel a lot?
18. Owszem, dość dużo. Yes, quite a lot.
19. Byłem już w Moskwie. I've already been to Moscow.
 Norymberdze. Nuremberg.
 Brukseli. Brussels.
 Marsylii. Marseille.
 Londynie. London.
 Rzymie. Rome.
 Lipsku. Leipzig.
 Hamburgu. Hamburg.
 Paryżu. Paris.
 Wiedniu. Vienna.
 Atenach. Athens.
20. Jak się panu podobała Moskwa? How did you like Moscow?
 Norymberga? Nuremberg?
 Bruksela? Brussels?
 Marsylia? Marseille?

Jak się panu podobał Londyn?	How did you like London?
Rzym?	Rome?
Lipsk?	Leipzig?
Hamburg?	Hamburg?
Paryż?	Paris?
Wiedeń?	Vienna?
podobały Ateny?	Athens?
21. Bardzo mi się podobała.	I liked it very much.
podobał.	
podobały.	
22. Więc zna pan prawie całą	So you know practically all of
Europę.	Europe.
23. Niezupełnie.	Not quite.
24. Byłem, jak pan widzi,	I've been, as you can see,
w Rosji.	in Russia.
Grecji.	Greece.
we Francji.	France.
w Anglii.	England.
Belgii.	Belgium.
Austrii.	Austria.
Niemczech Zachodnich.	West Germany.
NRF (Niemieckiej Republice	West Germany (German
Federalnej).	Federal Republic).
Niemczech Wschodnich.	East Germany.
NRD (Niemieckiej Republice	East Germany (German
Demokratycznej).	Democratic Republic).
w Włoszech.	Italy.
w Związku Radzieckim.	the Soviet Union.
Sowieckim.	the Soviet Union.
25. Najlepiej znam Francję.	I know France best.
Niemcy Zachodnie.	West Germany
Włochy.	Italy
26. Kiedy pan był w Europie?	When were you in Europe?
27. Byłem w Europie w lecie.	I was in Europe in the summer.
zimie.	winter.
jesieni.	fall.
na wiosnę.	spring.
28. Jakie miasta pan zna w Polsce?	What cities do you know in Poland?
29. Znam Warszawę.	I know Warsaw.
Gdynię.	Gdynia.
Łódź.	Lodz.
Bydgoszcz.	Bydgoszcz.
Kraków.	Cracow.
Lublin.	Lublin.
Gdańsk.	Gdansk.
Poznań.	Poznan.
Wrocław.	Wroclaw.

Znam Gniezno.
Opole.
Katowice.	I know Gniezno.
Opole.
Katowice.
30. Gdzie mieszkają państwo
Zielińscy?	Where do the Zielinskis live?
31. Państwo Zielińscy mieszkają
w Warszawie.
Gdyni.
Łodzi.
Bydgoszczy.
Krakowie.
Lublinie.
Gdańsku.
Poznaniu.
we Wrocławiu.
w Gnieźnie.
Opolu.
Katowicach.	The Zielinskis live
in Warsaw.
Gdynia.
Lodz.
Bydgoszcz.
Cracow.
Lublin.
Gdansk.
Poznan.
Wroclaw.
Gniezno.
Opole.
Katowice.
32. Gdzie pan woli mieszkać,
w mieście, czy na wsi?	Where do you prefer to live,
in the city or in the country?
33. To zależy: w zimie lubię
miasto, a w lecie wolę
wieś.	It depends: in winter I like the
city, but in the summer I prefer
the country.
34. Polska leży na
północ od Czechosłowacji.
południe od Bałtyku.
zachód od Związku Radzieckiego.
wschód od Niemiec.	Poland is situated
north of Czechoslovakia.
south of the Baltic.
west of the Soviet Union.
east of Germany.
35. Czy pan mieszkał kiedyś
na północy?
południu?
zachodzie Ameryki?
Bliskim Wschodzie?
Dalekim	Have you ever lived
in the North?
South?
American West?
Near East?
Far
36. Nie, nigdy tam nie mieszkałem.	No, I've never lived there.
37. Czy pan wie, gdzie tu
jest poczta?
biblioteka?
pływalnia?
plaża?
teatr?
kościół?
dom towarowy?
bank?
szpital?
dworzec?
kino „Wisła”?
lotnisko?	Do you know where
the post office is?
library
swimming pool
beach
theater
church
department store
bank
hospital
railroad station
Vistula (movie) theater
airport

60. Nie orientuję się w sytuacji politycznej. I'm not familiar with the political situation.
61. Nie bardzo się znam na polityce. I don't know much about politics.
62. W każdym razie nie warto się denerwować. In any case, there's no use getting upset.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. STRESS IN INDIVIDUAL WORDS AND PHRASES

The following words and phrases stress the antepenult:

Ameryka	America (see S. & S. 4 A (5))
polityka	politics
republika	republic
biblioteka	library
na wieś	to the country
na wsi	in the country

The pronunciation biblioteka with the penultimate stress also occurs.

2. VOWEL-LESS PREPOSITIONS AS MEMBERS OF INITIAL CLUSTERS

Accentually prepositions belong to the word which they precede. Therefore initial clusters can be extended by vowel-less prepositions.

Spelling	Pronunciation	
w płaszczu	fplaszczu	in an overcoat
w tramwaju	ftr[ą]waju	in a streetcar
w książce	fksi[ɔ]szce	in a book
w Gdańsku	wGda[j]sku	in Gdansk
w Gnieźnie	wGnieźnie	in Gniezno
w stołówce	fstołówce	in the dining hall
w swetrze	fsfeczszce	in a sweater
w szpitalu	fszpitalu	in the hospital
w szczęściu	fszczęściu	in happiness

3. PRONUNCIATION OF ABBREVIATIONS

Most abbreviations composed of individual letters are indeclinable and stress the final syllable (for the phonetic value of the letters see S. & S. 1).

Spelling	Pronunciation	
NRF	enere <u>f</u>	West Germany
NRD	enerde <u></u>	East Germany

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. LOCATIVE

The locative case (sometimes called prepositional) occurs in prepositional phrases only. It depends on the following prepositions:

na	on
o	about
po	after
przy	at, near, in the presence of
w, we	in

The locative endings are as follows:

Noun Declensions

	I	II	III	IV
Sg.	-e, -y/-i	-y/-i	-e, -u	
Pl.	-ach			

Notes:

a. Consonant alternations before -e

Before the ending -e, the stem-final consonant is replaced according to the C~C₂ pattern of alternations (see S. & S. 24 b and cf. IX 3 a).

<u>C~C₂</u>	Stem	Nom. Sg.	Loc. Sg.
b~[b']	klub- 'club'	klub	klubie
w~[w']	Warszaw- 'Warsaw'	Warszawa	Warszawie
m~[m']	zim- 'winter'	zima	zimie
n~ń	kin- 'movie house'	kino	kinie
r~rz	teatr- 'theater'	teatr	teatrze
ł~l	stoł- 'table'	stół	stole
t~ć	palt- 'overcoat'	palto	palcie
d~dź	zachod- 'west'	zachód	zachodzie
s~ś	autobus- 'bus'	autobus	autobusie
z~ź	raz- 'once'	raz	razie
k~c	stołówk- 'dining hall'	stołówka	stołówce
g~dz	Norymberg- 'Nuremberg'	Norymberga	Norymberdze

b. Distribution of endings in the feminine declensions

The ending -e in Declension I occurs after alternating consonants (cf. a above), the ending -y/-i after nonalternating consonants. According to a general rule, -y is written after hard consonants, -i after soft.

Ending	Stem	Nom. Sg.	Loc. Sg.
Declension I			
-e	poczt- 'post office' bibliotek- 'library'	poczta biblioteka	poczcie bibliotece
-y	uczennic- 'female pupil' plaż- 'beach'	uczennica plaża	uczennicy plaży
-i	sukń- 'dress' koszul- 'shirt'	suknia koszula	sukni koszuli

Ending	Stem	Nom. Sg.	Loc. Sg.
Declension II			
-y	północ- 'north' Bydgoszcz- 'Bydgoszcz'	północ Bydgoszcz	północy Bydgoszczy
-i	jesień- 'autumn' wś- 'village'	jesień wieś	jesieni wsi

c. Distribution of endings in the nonfeminine declensions

The ending -e in Declensions III and IV occurs after alternating consonants except k, g, ch/h (the velar consonants); the ending -u occurs after nonalternating consonants and k, g, ch/h.

Ending	Stem	Nom. Sg.	Loc. Sg.
Declension III			
-e	student- 'student' swetr- 'sweater'	student sweter	studencie swetrze
-u	uczeń- 'pupil' płaszcz- 'overcoat' szpital- 'hospital' bank- 'bank' pociąg- 'train'	uczeń płaszcz szpital bank pociąg	uczniu płaszczu szpitalu banku pociągu
Declension IV			
-e	lat- 'summer' futr- 'fur coat'	lato futr	lecie futrze
-u	śniadań- 'breakfast' lotnisk- 'airport'	śniadanie lotnisko	śniadaniu lotnisku

The following nouns take the ending -u instead of the expected -e:

Stem	Nom. Sg.	Loc. Sg.
dom- 'house'	dom	domu
pan- 'sir'	pan	panu
syn- 'son'	syn	synu
państw- 'Mr. and Mrs.'	państwo	państwu

d. Palatalized labial consonants alternating with plain labial consonants

In word-final position palatalized labial consonants are replaced by the corresponding plain consonants (see S. & S. 11). Cf. the following examples:

Stem	Nom. Sg.	Gen. Sg.	Loc. Sg.
Krakow- 'Cracow' Wrocław[w']- 'Wrocław'	Kraków Wrocław	Krakowa Wrocławia	Krakowie Wrocławiu

e. o~e and a~e before C₂

In some nouns, before C₂ of the C~C₂ alternations, the vowels o and a are replaced by e (cf. VII 6 a).

	Stem	Nom. Sg.	Loc. Sg.
o~e	kościół- 'church'	kościół	kościelie
a~e	obiad- 'dinner' lat- 'summer' miast- 'town'	obiad lato miasto	obiedzie lecie mieście

f. The locative plural ending -ech

Three plural nouns denoting countries take the loc. pl. ending -ech instead of the regular -ach:

Stem	Nom. Pl.	Loc. Pl.
Włoch- 'Italy' Niemc- 'Germany' Węgr- 'Hungary'	Włochy Niemcy Węgry	Włoszech Niemczech Węgrzech

Adjectives

	Fem.	Nonfem.
Sg.	-ej	-ym/-im
Pl.	-ych/-ich	

Examples:

Stem	Sg. Fem.	Sg. Nonfem.	Pl.
młód- 'young'	młodej	młodym	młodych
moj- 'my'	mojej	moim	moich
pańsk- 'your'	pańskiej	pańskim	pańskich

Pronouns

Nom.	Loc.
ja	mnie
ty	tobie
on	nim
ono	
ona	niej
oni	nich
one	
my	nas
wy	was
kto	kim
co	czym
—	sobie

2. VOCALIC FORM OF PREPOSITIONS ENDING IN A CONSONANT

Before certain consonant clusters, prepositions ending in or consisting of a consonant are extended by the vowel e (cf. II 6 a).

w nas	in us	we mnie	in me
w Anglii	in England	we Francji	in France

3. PREPOSITIONS w AND na DENOTING LOCATION

The basic meaning of the prepositions w and na is 'in, inside of' and 'on, top of' respectively.

Parasol stoi w kącie.	The umbrella is in the corner.
Portfel leży na stole.	The wallet is on the table.

There are also instances where both w and na are rendered by the English 'at.'

Byłem w domu.	I was at home.
Byłem na plaży.	I was at the beach.

In some instances na corresponds to the English 'in.'

Mieszkam na wsi.	I live in the country.
------------------	------------------------

4. SEASONS IN "TIME WHEN" EXPRESSIONS

In "time when" expressions, lato 'summer,' jesień 'fall,' and zima 'winter' occur in the locative case depending on the preposition w.

w lecie	in the summer
w jesieni	in the fall
w zimie	in winter

However wiosna 'spring' is in the accusative depending on the preposition na.

na wiosnę	in spring
-----------	-----------

5. POSITION OF ADJECTIVES IN A SENTENCE

As a general rule, adjectives precede a noun when they refer to its kind or quality but follow a noun when they refer to its type or intrinsic feature. In the latter position, adjectives are regularly derived from nouns.

Compare:

ciepły płaszcz	warm overcoat
biały dom	white house
chińska restauracja	Chinese restaurant
moja legitymacja	my identity card

with:

płaszcz deszczowy	raincoat
dom towarowy	department store
stołówka uniwersytecka	university dining hall
legitymacja studencka	student's identity card

6. TYPES OF SUBJECTLESS CONSTRUCTIONS

Subjectless constructions contain the verb in the 3d person singular (neuter, if in the past tense; see X 10) or in the 3d person plural (virile, if in the past tense). The following types of subjectless constructions have occurred:

(a) The impersonal expression nie ma (nie było, nie będzie) denoting absence (see II 2 and X 11)

Tu nie ma gazety.	There is no newspaper here.
Wczoraj nie było deszczu.	There was no rain yesterday.

(b) Subjectless constructions with (nie) jest, (nie) było, (nie) będzie (see IX 2).

Nie warto się denerwować.	It's no use getting upset.
Zimno mi było.	I felt cold.
Wstyd mi będzie.	I'll be ashamed.

(c) The 3 sg. of impersonal verbs (no other person occurs)

Zależy mi na tym.	It matters to me.
Zdawało mi się.	It seemed to me.

(d) The 3 sg. of nonreflexive verbs with the reflexive particle się

Tak się nie mówi.	One doesn't talk this way.
Nie chciało mi się.	I didn't feel like it.

(e) The 3 pl. of a verb

Mówią, że to prawda.	They say it's true.
Ukradli mi portfel.	My wallet was stolen.

ZADANIE

EXERCISE

1. Fill in the preposition and the proper form of the following nouns:

Europa	stołówka	klub	autobus
Warszawa	Norymberga	Kraków	Lublin
poczta	miasto	Rzym	teatr
Kanada	kino	zachód	kościół
pływalnia	Rosja	Wiedeń	Paryż
Kalifornia	Francja	Wrocław	Gdańsk
Bruksela	plaża	szpital	Hamburg
Anglia	wieś	dworzec	Opole

Byłem ——— .

2. Fill in the proper singular and plural forms of the following expressions:

ten młody człowiek	ta młoda kobieta
nowy student	nowa studentka
pański kolega	pańska koleżanka
mój uczeń	moja uczennica
nasz sąsiad	nasza sąsiadka

Co pan wie o — — — ?

3. Fill in the proper forms of the following pronouns:

a. kto co

O — on myśli?

b. ja ty on ona siebie

my wy oni one

On myśli o — .

SŁÓWKA

VOCABULARY

Alicja, -cji f.	Alice	Czechosłowacja, -ji f.	Czechoslovakia
Ameryka, -i f.	America	czym <u>loc. sg. of</u> co	
Anglia, -ii f.	England	daleki, -ego	distant, far
Ateny, Aten pl.	Athens	demokratyczny, -ego	democratic
Austria, -ii f.	Austria	denerwować się; -wuje, -wują	get upset
autobus, -u i.	bus	długi, -ego	long
Bałtyk, -u i.	The Baltic (sea)	dokument, -u i.	document
bank, -u i.	bank	dom, -u (gen. loc.) i.	house, home
Belgia, -ii f.	Belgium	— towarowy	department store
biblioteka, -i f.	library	dworzec, -rca; -e, -ów i.	railroad sta- tion
bliski, -ego	near, close	Europa, -y f.	Europe
Bolek, -lka v.	affect. of Bolesław	federalny, -ego	federal
Bruksela, -i f.	Brussels		
Bydgoszcz, -y f.	Bydgoszcz (town)		
chiński, -ego	Chinese		

Filadelfia, -ii f.	Philadelphia
Francja, -ji f.	France
Gdańsk, -a i.	Gdansk
Gdynia, -ni f.	Gdynia
Gniezno, -a n.	Gniezno
Grecja, -ji f.	Greece
Hamburg, -a i.	Hamburg
Henryk, -a v.	Henry
jazda, -y, jeździe (loc.) f.	ride, drive, driving
jedenasty, -ego	eleventh
jedenaście, -astu	eleven
jesień, -ni f.	autumn, fall
Kalifornia, -ii f.	California
Kanada, -y f.	Canada
Katowice, Katowic pl.	Katowice
każdy, -ego	each; every, everyone
kąpielowy, -ego	pert. to bath- ing
kąt, -a i.	corner, angle
kiedyś	sometime, one day
kieszka, -ni; -nie, -ni f.	pocket
kim <u>loc. of</u> kto	
kino, -a n.	movie house
klub, -u i.	club(house)
kochać się; -a, -ają	be in love
kolacja, -ji f.	supper, dinner
kostium, -u i.	costume, dress
kościół, -cioła, -ciele (loc.) i.	church
Kraków, -owa i.	Cracow
krótki, -ego	short, brief
lato, -a, lecie (loc.) n.	summer

Lekcja Jedenasta (Eleventh Lesson)

lecieć; leci, lecą	fly, move fast
leżeć; -y, -ą	lie, be in a ly- ing position
Lipsk, -a i.	Leipzig
Londyn, -u i.	London
lotnisko, -a n.	airport
Lublin, -a i.	Lublin
Łódź, Łodzi f.	Lodz
Marsylia, -ii f.	Marseilles
mąż, męża; -owie, -ów v.	husband
miasto, -a, mieście (loc.) n.	town, city
mieszkać; -a, ają	live, reside
milicja, -ji f.	militia
mina, -y f.	looks, face
Montreal, -u i.	Montreal
Moskwa, -y f.	Moscow
mowa, -y; mów f.	speech, talking
na <u>prep. w. loc.</u>	on, at
najlepiej	best
niczym <u>loc. of</u> nic	
Niemcy, -miec, -mczech (loc.) pl.	Germany
niemiecki, -ego	German
Niemiecka Republika Fede- ralna (NRF)	German Fed- eral Repub- lic, West Germany
Niemiecka Republika Demo- kratyczna (NRD)	German Democratic Republic, East Ger- many
Norymberga, -i f.	Nuremberg
Nowy Jork, Nowego Jorku i.	New York

o <u>prep. w. loc.</u>	about, on, at	radziecki, -ego	Soviet
obiad, -u, obiedzie (loc.) i.	dinner, lunch	republika, -i f.	republic
Opole, -a n.	Opole (town in Silesia)	restauracja, -ji; -je, -ji f.	restaurant
orientować się; -tuje, -tują	be familiar, know one's way	Rosja, -ji f.	Russia
Ottawa, -y f.	Ottawa	Rzym, -u i.	Rome
palto, -a n.	overcoat	sowiecki, -ego	Soviet
Paryż, -a i.	Paris	spodenki, -nek pl.	trunks, shorts
paszport, -u i.	passport	stać; stoi, stoją	stand, be in a standing position
plaża, -y; -e, plaż/-y f.	beach	Stany Zjednoczone, Stanów Zjednoczonych pl.	United States
pływalnia, -i; -e, -i f.	(public) swim- ming pool	starać się; -a, -ają	try one's best, endeavor
po <u>prep. w. loc.</u>	after, past, about, along	stołówka, -i; -wek f.	dining hall
pociąg, -u i.	train	studencki, -ego	pert. to stu- dents
poczta, -y f.	post office	suknia, -ni; -nie, sukni/sukien f.	dress, gown
podróżować; -uje, -ują	travel	sytuacja, -ji f.	situation
policja, -ji f.	police	szpital, -a; -e, -i i.	hospital
polityczny, -ego	political	śniadanie, -a n.	breakfast
Polska, -i f.	Poland	teatr, -u i.	theater
południe, -a, -owi (dat.) n.	noon; south	towarowy, -ego	pert. to merchandise
pomóc; -może, -mogą; -mógł, -mogła	help, assist	tramwaj, -u; -e, -ów i.	street car
portfel, -u; -e, -i i.	wallet, pocketbook	ukraść; -dnie, -dną; -dł	steal
Poznań, -nia i.	Poznan	uniwersytecki, -ego	pert. to uni- versity
północ, -y f.	midnight; north	urodzić się; -dzi, -dzą	be born
przy <u>prep. w. loc.</u>	near, beside, at, in front of	w/we <u>prep. w. loc.</u>	in, at
przypomnieć sobie; -mni, -mną	remember		

Warszawa, -y f.	Warsaw	wspominać; -a, -ają	mention
warto	it is worth- (while)	wstyd, -u i. - mi	shame I'm ashamed
Waszyngton, -u i.	Washington (D.C.)	wściekły, -ego	mad, furious
wieczorowy, -ego	pert. to evening	zachodni, zachód, -odu i.	western, west west
Wiedeń, -dnia i.	Vienna	zależać; -y, -ą	depend
wieszak, -a i.	hanger, rack	zaraz	right away, at once
wieś, wsi; wsie, wsi f.	village, countryside	zima, -y f.	winter
więc	so, then	zjednoczony, -ego	united
wiosna, -y; -sen f.	spring	zostawić; -wi, -wią	leave (behind)
wisieć; -si, -szą	hang	zresztą	besides, how- ever
Wisła, -y f.	the Vistula	związek, -zku i.	union, connec- tion
Włochy, -ów, Włoszech (loc.) pl.	Italy	Związek Radziecki (Sowiecki)	Soviet Union
woleć; -i, -ą	like better, prefer	żona, -y f.	wife
Wrocław, -wia i.	Wrocław		
wschodni, -ego	eastern, east		
wschód, -odu i.	east		

ZDANIA

SENTENCES

1. Czy pan jest obywatelem polskim?
pani jest obywatelką polską?
państwo są obywatelami polskimi?	Are you (m) a Polish citizen?
(f)
(mf)
2. Jestem obywatelem amerykańskim.
kanadyjskim.
Jestem obywatelką amerykańską.
kanadyjską.
Jesteśmy obywatelami amerykańskimi.
kanadyjskimi.	I (m) am an American citizen.
a Canadian
(f) an American citizen.
a Canadian
We are American citizens.
Canadian
3. Pan Zieliński jest Polakiem.
Pani Zielińska jest Polką.
Państwo Zielińscy są Polakami.	Mr. Zielinski is Polish.
Mrs.
Mr. and Mrs. Zielinski are
Polish.
4. Pan Morgan jest Amerykaninem.
Kanadyjczykiem.
Pani Morgan jest Amerykanką.
Kanadyjką.
Państwo Morganowie są Amerykanami.
Kanadyjczykami.	Mr. Morgan is an American.
a Canadian.
Mrs. Morgan is an American.
a Canadian.
Mr. and Mrs. M. are Americans.
Canadians.
5. Gdzie pracuje pański ojciec?
pańska matka?	Where does your (m) father work?
mother
6. Mój ojciec jest robotnikiem.
urzędnikiem.
nauczycielem.
dziennikarzem.
inżynierem.
adwokatem.
lekarzem.
dentystą.
wojskowym.	My father is a worker.
a clerk.
a teacher.
a newspaperman.
an engineer.
a lawyer.
a physician.
a dentist.
a military man.
7. Moja matka nie pracuje.	My mother doesn't work.
8. Ona zajmuje się domem.
gospodarstwem.
dziećmi.	She takes care of the house.
household.
children.
9. Czym jest pański (pani) brat?
pańska (pani) siostra?	What does your brother do?
sister
10. Mój brat jest na uniwersytecie.
w wojsku.	My brother is at the university.
in the army.

11. On jest studentem.
żołnierzem.
He is a student.
soldier.
12. Moja siostra już skończyła studia
i pracuje w szpitalu.
w bibliotece.
w biurze.
My sister has finished her studies
and works in the hospital.
library.
an office.
13. Ona jest pielęgniarką.
bibliotekarką.
maszynistką.
She is a nurse.
librarian.
typist.
14. Czy pański dziadek żyje?
pańska babka
Is your grandfather living?
grandmother
15. Nie, mój dziadek niedawno umarł.
moja babka już dawno umarła.
No, my grandfather died recently.
grandmother died long ago
16. Czy pan jest żonaty?
Are you (m) married?
17. Jestem kawalerem.
I am a bachelor.
18. Czy pani jest mężatką?
Are you (f) married?
19. Jestem panną.
I am single (woman speaking).
20. Czy pan na kogoś czeka?
pani
państwo czekacie?
Are you (m) waiting for someone?
(f)
(mf)
21. Tak, umówiłem się tu z kimś.
umówiłam
umówiliśmy
Yes, I (m) have an appointment
here with someone.
(f)
we (mf)
22. Z kim?
With whom?
23. Z przyjacielem.
kolegą.
Ze znajomym.
Z przyjaciółką.
koleżanką.
Ze znajomą.
Z przyjaciółmi.
kolegami.
koleżankami.
Ze znajomymi.
With a friend (m).
a friend (m)
an acquaintance (m).
a friend (f).
a friend (f).
an acquaintance (f).
24. Gdzie się pan z nim umówił?
pani z nią umówiła?
państwo z nimi umówili?
Where do you (m) have your ap-
pointment with him?
(f) her?
(mf) them?
25. Umówiłem się z nim przed
tą bramą.
tym budynkiem.
Umówiliśmy się z nim przed
tym kinem.
tymi koszarami.
I arranged to meet him in front
of this gate.
building.
He and I arranged to meet in
front of this movie house.
these barracks.

Umówiłam się z nią przed
ambasadą amerykańską.
konsulatem kanadyjskim.	I (f) arranged to meet her in front
of the American Embassy.
Canadian consulate.
Umówiliśmy się z nią przed
dworcem kolejowym.
wejściem do parku.	She and I (f) arranged to meet
in front of the railroad station.
at the entrance to the park.
Umówiliśmy się z nimi
pod pocztą główną.
pomnikiem Mickiewicza.
biurem podróży.	We arranged to meet
by the main post office.
statue of Mickiewicz.
travel agency.
26. Co się z tobą dzieje—
panem
panią
wami
panami
paniami
państwem
czekam już na ciebie
od godziny.	What happened to you (fam.)—
(m)
(f)
(fam. pl)
(mpl)
(fpl)
(mf)
I've been waiting for you (fam.)
an hour.
pana
panią
was
panów
panie
państwa	(m)
(f)
(fam. pl)
(mpl)
(fpl)
(mf)
27. Strasznie mi przykro, ale to nie
moja wina.
nam nasza wina.	I'm terribly sorry but it isn't
my fault.
We're our fault.
28. Pociąg się spóźnił.	The train was late.
29. Proszę się na mnie nie gniewać.
nas	Please don't be angry with me.
us.
30. Niech się pan spieszy, bo się pan
spóźni na pociąg.	Hurry up or you'll be
late for the train.
31. Chwileczkę. Jeszcze się nie
pożegnałem z bratem.
braćmi.
siostrą.
siostrami.
ojcem.
matką.
rodzicami.
teściem.
teściową.
teściami.	Just a moment. I haven't said
goodby to my brother.
brothers.
sister.
sisters.
father.
mother.
parents.
father-in-law.
mother-in-law.
parents-in-law.
32. Jutro jadę do domu—
jedziemy
chce pan (pani) jechać ze mną?
z nami?	Tomorrow I'm going home—
we're
would you like to come with me?
us?

33. Czym pan (pani) jedzie?
państwo jadą?
34. Samochodem.
Autobusem.
Pociągami.
Koleją.
Końmi.
35. Jak się stąd jedzie do miasta?
36. Do miasta można jechać
autobusem, tramwajem albo
taksówką.
37. Do Europy jedzie się statkiem
albo samolotem.
38. Czy jest pan wolny dziś wieczorem?
pani wolna
39. Dziś jestem zajęty — idziemy z
żoną do kina.
zajęta — idziemy z
mężem do kina.
40. Chce pan iść razem z nami?
41. Na co państwo idziecie?
42. Na nowy polski film z Cybulskim
i Nowakówną.
43. Dziś wieczór idę z wizytą.
44. Mam się zobaczyć z
panem Zielińskim.
Morganem.
Nowakiem.
panią Zielińską.
Morgan.
Nowakową.
państwem Zielińskimi.
Morganami.
Nowakami.
45. Nie wziąłem ze sobą ołówka.
pióra.
46. Może mi pan pożyczyć ołówka?
ten ołówek?
pióra?
to pióro?
47. Z przyjemnością
- How are you going?
you (mf)
- By car.
bus.
train.
rail.
In a carriage (or any horse-drawn
vehicle).
- How does one go downtown from
here?
- You can go downtown
by bus, streetcar, or
taxi.
- One goes to Europe by boat
or by plane.
- Are you (m) free this evening?
(f)
- I (m) am busy today — my wife and
I are going to the movies.
(f) — my husband
and I are going to the movies.
- Do you want to go (together) with
- What are you going to see?
- A new Polish film with Cybulski
and Nowak.
- Tonight I'm going visiting.
- I have to see
Mr. Zielinski.
Morgan.
Nowak.
Mrs. Zielinski.
Morgan.
Nowak.
Mr. and Mrs. Zielinski.
Morgan.
the Nowaks.
- I didn't take a pencil with me.
pen
- Can you lend me a pencil?
that pencil?
a pen?
that pen?
- Gładly.

48. Nigdy nie piszę ołówkiem.
Zawsze piszę wiecznym piórem.
Czasem piszę długopisem.
49. Którą ręką pan pisze, lewą czy prawą?
50. Lewą. Jestem mańkutem.
51. Czym się pan interesuje poza studiami?
52. Przede wszystkim interesuję się
muzyką.
sztuką.
rzeźbą.
polityką.

baletem.
teatrem.
filmem.
sportem.

malarstwem.
53. Niczym się nie interesuję.
54. Jestem przed śniadaniem.
obiadem.
kolacją.
55. Czy pan (pani) pije
kawę z mlekiem,
czy bez mleka?

kawę z cukrem,
czy bez cukru?

herbatę z cytryną,
czy bez cytryny?
56. Z mlekiem.
cukrem.
cytryną.
57. Zgubiłem portfel z wszystkimi pieniędzmi.
58. Musiałem sobie pożyczyć pieniądze od znajomych.
59. Znalazłem teczkę z czyimiś papierami.
60. Nie zgadzam się
z tym młodym człowiekiem.
tą młodą kobietą.
tymi młodymi ludźmi.
- I never write with a pencil.
I always write with a fountain pen.
Sometimes I write with a ball-point.
- Do you write left-handed or right-handed?
- Left-handed. I'm left-handed.
- What are you interested in outside of your studies?
- Most of all I'm interested in
music.
art.
sculpture.
politics.

ballet.
the theater.
the movies.
sports.

painting
- I'm not interested in anything.
- I haven't had breakfast.
lunch/dinner.
supper.
- Do you take your
coffee with milk
or black?

coffee with sugar
or without?

tea with lemon
or without?
- With milk.
sugar.
lemon.
- I lost my wallet with all my money.
- I had to borrow
money from my friends.
- I found a briefcase with
somebody's papers.
- I don't agree
with this young man.
woman.
these people.

61. Czy rachunek się zgadza? Is the check correct?
62. Ten kelner chyba nie umie liczyć. This waiter, I guess, doesn't know how to count.
63. Ciekawe, że on nigdy się nie myli na korzyść gościa. It's curious that he never makes mistakes in the customer's favor.
64. Proszę się czuć jak u siebie—
pan jest naszym gościem. Please feel at home—
pani you (m) are our guest.
państwo są naszymi gośćmi. (f) (mf) guests.
65. Czy poznał pan już naszych gości? Have you met our guests?
66. Jeszcze się nie przywitałem z gospodarzem. I haven't said hello to the host yet.
z gospodynią. hostess
z gospodarzami. hosts

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. STRESS IRREGULARITIES

The noun muzyka 'music' stresses the antepenult.

The noun uniwersytet 'university' stresses the first e in the nom. sg. In colloquial Polish the y is dropped in all forms of the noun.

Spelling	Pronunciation	
uniwersytet	uniwerstet	university (nom.)
uniwersytetu	uniwerstetu	(gen.)
uniwersytetowi	uniwerstetowi	(dat.)

2. PREPOSITION Z AS FIRST MEMBER OF INITIAL CLUSTERS

Spelling	Pronunciation	
z przyjacielem	spszyjacielem	with a friend
z bratem	zbratem	with brother
z Krystyną	sKrystyn[ɔ]	with Christine
z Krzysztofem	sKszysztofem	with Christopher
z książką	sksi[ɔ]szk[ɔ]	with a book
z Francuzem	sFrancuzem	with a Frenchman
z wszystkimi	sfszystkimi	with everybody
z Włochem	zWłochem	with an Italian
z człowiekiem	szczłowiekiem	with a man
z mlekiem	zmlekiem	with milk

3. VOCALIC FORM OF PREPOSITION Z

ze studentem	with a student
ze znajomym	with a friend
ze zdjęciem	with a snapshot
ze Szkotem	with a Scotsman
ze Szwedem	with a Swede
ze Zdzisławem	with Zdzisław
ze mną	with me

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. INSTRUMENTAL: ENDINGS

The instrumental case has the following endings:

Noun Declensions

	I	II	III	IV
Sg.	-ą		-em	
Pl.	-ami, -mi			

Note: Distribution of the endings -ami and -mi

The ending -ami is regular; the ending -mi occurs with a few nouns:

Stem	Nom. Sg.	Instr. Pl.
gość- 'guest'	gość	gośćmi
koń- 'horse'	koń	końmi
pieniądz- 'money' (for ą~ę, see II 6 f)	pieniądz	pieniędzmi
człowiek-/ludź- 'person'	człowiek	ludźmi
przyjaciel-/przyjacioł- 'friend'	przyjaciel	przyjaciółmi
brat-/brać- 'brother'	brat	braćmi
dzieck-/dziec- 'child' (for nouns with two stems, see VII 8)	dziecko	dziećmi

Examples of regular endings:

Decl.	Stem	Nom. Sg.	Instr. Sg.	Instr. Pl.
I	gazet- 'newspaper' książk- 'book'	gazeta książka	gazetą książką	gazetami książkami
II	powieść- 'novel' kolej- 'railroad'	powieść kolej	powieścią koleją	powieściami kolejami
III	zeszyt- 'notebook' ołówk- 'pencil'	zeszyt ołówek	zeszytem ołówkiem	zeszytami ołówkami
IV	piór- 'pen' zdjęć- 'snapshot'	pióro zdjęcie	piórem zdjęciem	piórami zdjęciami

Adjectives

	Fem.	Nonfem.
Sg.	-ą	-ym/ -im
Pl.	-ymi/ -imi	

Examples:

Stem	Fem.	Nonfem.	Pl.
młod- 'young'	młodą	młodym	młodymi
moj- 'my'	moją	moim	moimi
pańsk- 'your (m)'	pańską	pańskim	pańskimi

Pronouns

Nom.	Instr.
ja	mną
ty	tobą
on	nim
ono	
ona	nią
oni	nimi
one	
my	nam
wy	wami
kto	kim
co	czym
—	sobą

Note: Instrumental of 3d person pronoun

Unlike other case forms, the instrumental forms of the 3d person pronoun begin with ń regardless of their position in the sentence (cf. VIII 3).

Kto się nim zajmuje? nią nimi	Who takes care of him? her? them
Zgadzam się z nim. nią. nimi.	I agree with him. her. them.

2. INSTRUMENTAL: FUNCTIONS

The instrumental appears in the following positions:

(a) It is the case of the predicative noun or pronoun with a form of the verb 'to be' functioning as the predicate. An adjective appearing in this position is also in the instrumental when it modifies the predicative noun but in the nominative when it refers to the noun or pronoun of the subject. (Compare also the demonstrative sentences, I 5.)

Pan Morgan jest Amerykaninem.	Mr. Morgan is an American.
Jakim pan jest obywatelem?	What country are you a citizen of?
Jestem obywatelem polskim.	I'm a Polish citizen.
Mój ojciec był nauczycielem.	My father was a teacher.

Compare the nominative in the following sentences:

Pan Karol jest blady.	Charles is pale.
On był chory.	He was sick.
To jest Amerykanin.	That's an American.
To był mój nauczyciel.	That was my teacher.

(b) It denotes means or instrument.

Jadę samochodem.	I'm going by car.
Piszę ołówkiem.	I write with a pencil.

(c) It is the object of some verbs, e.g. zajmować się 'to take care of,' interesować się 'be interested in.'

Moja matka zajmuje się domem.	My mother takes care of the house.
Mój ojciec interesuje się sztuką.	My father is interested in art.

(d) It is the object of some prepositions, e.g.

z, ze	with (accompaniment)
pod, pode	under, at the foot of, at
przed, przede	before, in front of
poza	behind, in addition to

Zgadzam się z panem.	I agree with you.
Nie lubię herbaty z cytryną.	I don't like tea with lemon.
Umówiłem się z nim pod pocztą.	He and I arranged to meet at the post office.
Jesteśmy przed śniadaniem.	We haven't had breakfast.

(e) It denotes "time when" with some time expressions.

Wczoraj wieczorem byłem w domu.	Last night I was at home.
---------------------------------	---------------------------

Compare the accusative of quantification, XIV 1:

Wczoraj wieczór byłem w domu.	I spent yesterday evening at home.
-------------------------------	------------------------------------

3. EXPRESSIONS OF THE TYPE MY Z BRATEM 'MY BROTHER AND I'

An action performed jointly by the addresser and another person is indicated either by the 1st sg. or 1st pl. of the verb followed by the preposition z 'with' and the instr. of the noun denoting the addresser's companion. The singular construction stresses the notion of accompaniment; the plural construction stresses the collective aspect of the action. When no verb is present, the pronoun my 'we' is used.

Idę z kolegą do kina Idziemy	My friend and I are going to the movies
My z bratem. nim.	My brother and I. He and I

4. THE POLISH VERBS 'TO GO'

Polish has two verbs corresponding to the English 'to go.' The verb iść describes motion on foot, the verb jechać refers to motion by agency other than one's own. Both verbs have presents belonging to Conjugation I; their present stems end in d: id- and jad-; the vowel a in jad- is replaced by e before dź (cf. VIII 7 b).

		iść	jechać
Sg.	1.	idę	jadę
	2.	idziesz	jedziesz
	3.	idzie	jedzie
Pl.	1.	idziemy	jedziemy
	2.	idziecie	jedziecie
	3.	idą	jadą

The goal of motion is usually expressed by the preposition do 'to' with the genitive.

Idę do miasta.	I'm going downtown.
Jadę do Europy.	to Europe.

5. LAST NAMES OF WOMEN

As a rule Poles do not specify the marital status of a woman addressed or talked about. However, when a distinction between a married and unmarried woman must be made, the general term pani is contrasted with the specific term panna 'unmarried woman' (cf. VII 14).

pani Zielińska	Mrs. (or Miss) Zielinski
pani Wanda	Wanda
	vs.
panna Zielińska	Miss Zielinski
panna Wanda	Wanda (unmarried)

Moreover, with last names which are nouns rather than adjectives (see V 4), the distinction in marital status is made by suffixes: -owa for married women and -ówna for unmarried ones. These suffixes are primarily used when the terms pani, panna are not present.

pani Nowak	Mrs. (or Miss) Nowak
Nowakowa pani Nowakowa	Mrs. Nowak
panna Nowak Nowakówna panna Nowakówna	Miss Nowak

As for inflection, the suffix -owa follows the pattern of feminine adjectives, the suffix -ówna follows Declension I or, colloquially, the pattern of feminine adjectives. Suffixless nouns when they designate women and do not end in a, are not inflected.

Zna pan Nowakową?	Do you know Mrs. Nowak?
Nowakównę?	Miss Nowak?
Nowakówną?	Miss Nowak (coll.)?
panią Nowak?	Mrs. (or Miss) Nowak?
pannę Nowak?	Miss Nowak?
Nie znam Nowakowej.	I don't know Mrs. Nowak.
Nowakówny.	Miss Nowak.
Nowakównej.	Miss Nowak (coll.).
pani Nowak.	Mrs. (or Miss) Nowak.
panny Nowak.	Miss Nowak.

The suffix -owa is also used with virile nouns other than last names.

teść	father-in-law
teściowa	mother-in-law

6. FEMININE NOUNS IN -NI

Some feminine nouns whose stems end in ń take the nom. sg. ending -i. The other endings follow the pattern of Declension I except for the anomalous acc. sg. panią of pani 'lady.' Following is the inflection of gospodyni 'hostess' as pani.

	Sg.		Pl.	
Nom.	gospodyni	pani	gospodynie	panie
Gen.			gospodyń	pań
Acc.	gospodynię	panią	gospodynie	panie
Dat.	gospodyni	pani	gospodyniom	paniom
Loc.			gospodyniach	paniach
Instr.	gospodynią	panią	gospodyniami	paniami

7. POŻYCZYĆ 'TO LOAN'

The verb pożyczyć 'to loan' takes the accusative when the object is definite and the genitive when it is not. When it is accompanied by the dative sobie, it means 'to borrow'; when it is followed by another dative, it means 'to lend.'

Pożyczyłem sobie ten ołówek.	I borrowed this pencil.
Pożyczyłem mu ołówek.	I lent him a pencil.

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the proper singular and plural forms of the following:

obywatel polski

obywatelka amerykańska

młody Amerykanin

młoda Amerykanka

dobry adwokat

dobra maszynistka

nasz gość

nasza sąsiadka

stary kawaler

stara panna

chory człowiek

chora kobieta

nowy student

nowa studentka

a. On jest ——— .

Ona jest ——— .

Oni są ——— .

One są ——— .

2. Fill in the proper forms of the following:

a. mąż	b. ambasada amerykańska
żona	konsulat kanadyjski
ojciec	dworzec kolejowy
bracia	kino „Wisła”
przyjaciele	chińska restauracja
dzieci	wejście do parku
pieniądze	biuro podróży

Czekam z (a) przed (b) .

3. Fill in the proper forms of the following pronouns:

- a. kto co
 — on się interesuje?
- b. ja ty on ona siebie
 my wy oni one
- On się za bardzo — interesuje.

SŁÓWKA

VOCABULARY

adwokat, -a v.	lawyer, attorney	czekać; -a, -ają	wait
ambasada, -y f.	embassy	czyjś, -jegoś	somebody's
babka, -i; babek f.	grandmother, dame (coll.)	czym <u>instr. of co</u>	
balet, -u i.	ballet	dentysta, -y; -ów v.	dentist
bibliotekarka, -i; -rek f.	librarian (fem.)	dwanaście, dwunastu	twelve
biuro, -a n.	office	dwunasty, -ego	twelfth
brama, -y f.	gate	dziać się; dzieje, -ją	happen
budynek, -nku i.	building	dziadek, -dka; -dkowie v.	grandfather
chwileczka, -i f.	moment	dziennikarz, -a; -e, -y v.	journalist, newspaper
ciekawý, -ego	interesting, curious	film, -u i.	film
cukier, cukru i.	sugar	główny, -ego	main, principal
cytryna, -y f.	lemon		

gniewać się; -a, -ają	be angry	malarstwo, -a n.	painting
godzina, -y f.	hour; o'clock	mańkut, -a v.	left-handed person
gospodarstwo, -a n.	household, farm	maszynistka, -i; -tek f.	typist
gospodarz, -a; -e, -y v.	host	mężatka, -i; -tek f.	married woman
gospodyni, -i f.	hostess, house- keeper	mleko, -a n.	milk
gość, -cia; -cie, -ci, -ćmi v.	guest, customer	mną <u>instr. of ja</u>	
herbata, -y f.	tea	mylić się; -i, -ą	err, be wrong, make mis- takes
interesować się; -suje, -sują	be interested in	nami <u>instr. of my</u>	
inżynier, -a; -owie v.	engineer	nią <u>instr. sg. fem.</u> <u>of on</u>	
iść; idzie, idą; szedł, szła	go (on foot), move	niedawno	recently, lately
jechać; jedzie, jadą	go (in a vehicle), ride	nim <u>instr. sg.</u> <u>nonfem. of on</u>	
kawaler, -a; -owie v.	bachelor	nimi <u>instr. pl. of</u> <u>on</u>	
kelner, -a v.	waiter	obywatel, -a; -e, -i v.	citizen
kim <u>instr. of kto</u>		obywatelka, -i; -lek f.	citizen (fem.)
kolej, -ei; -je, -ei f.	railroad; turn	park, -u i.	park
kolejowy, -ego	pert. to rail- road	pić; pije, -ą	drink
konsulat, -u i.	consulate	pielęgniarka, -i; -rek f.	nurse
koń, konia; konie, koni a.	horse	pod/pode <u>prep.</u> <u>w. acc., instr.</u>	under, by, near
korzyść, -ci; -ci f.	advantage, profit	polityka, -i f.	politics
koszary, koszar pl.	barracks	pomnik, -a i.	monument
który, -ego	which, that, who	poza <u>prep. w.</u> <u>instr.</u>	outside of, in addition to; behind
lekarz, -a; -e, -y v.	physician	poznać; -a, -ają	recognize; get acquainted
liczyć; -y, -ą	count, reckon, number	pożegnać się; -a, -ają	say good-by, take one's leave
		pożyczyć; -y, -ą	loan, lend, bor- row

przed/przede <u>prep. w. acc.,</u> <u>instr.</u>	before, in front of	tobą <u>instr. of ty</u>	
przyjemność, -ci; -ci f.	pleasure	umarł <u>see umrzeć</u>	
przykro — mi	unpleasantly I'm sorry	umówić się; -wi, -wią	arrange to meet make a date
przywitać się; -a, -ają	greet, say hello	umrzeć; umrze, umrą; umarli	die
rachunek, -nku i.	calculation, ac- count, check	uniwersytet, -u i.	university
robotnik, -a v.	worker	urzędnik, -a v.	clerk
rzeźba, -y f.	sculpture	wami <u>instr. of wy</u>	
samochód, -chodu i.	automobile, car	wejście, -a n.	entrance
samolot, -u i.	(air)plane	wieczny, -ego	eternal, per- petual
skończyć; -y, -ą	finish, end	wieczne pióro	fountain pen
sobą <u>instr. of</u> siebie		wina, -y f.	guilt
spieszyć się; -y, -ą	hurry up, be in a hurry	wizyta, -y f.	visit
sport, -u i.	sport	wojsko, -a n.	army, troops
spóźnić się; -ni, -nią	be late, miss	wojskowy, -ego	military; mili- tary man, serviceman
statek, -tku i.	boat, ship	wolny, -ego	free; slow
studia, -iów pl.	studies	z/ze <u>prep. w.</u> <u>instr.</u>	with
sztuka, -i f.	art, trick	zajmować się; -muje, -mują	busy oneself, occupied, take care
taksówka, -i; -wek f.	taxi(cab)	zgodzić się; -a, -ają	agree
teściowa, -ej f.	mother-in-law	zgubić; -bi, -bią	lose
teść, -cia; -ciowie, -ciów v.	father-in-law; parents-in- law	zobaczyć się; -y, -ą	see someone
		żonaty, -ego	married (of man)
		żyć; żyje, -ą	live, be alive

ZDANIA

SENTENCES

1. Jutro będę
u adwokata.
fryzjera.
doktora.
lekarza.
zegarmistrza.
szewca.
dentysty.
2. Jutro idę
do adwokata.
fryzjera.
doktora.
lekarza.
zegarmistrza.
szewca.
dentysty.
3. On (ona) idzie
od adwokata.
fryzjera.
doktora.
lekarza.
zegarmistrza.
szewca.
dentysty.
4. Przed południem byłem
w aptece.
szkole.
kawiarni.
pralni.

sklepie.
domu.
parku.
hotelu.
garażu.

mieście.
biurze.
muzeum.
liceum.

- Tomorrow I'll be
at the lawyer's.
barber's (hairdresser's).
doctor's.
physician's.
watchmaker's.
shoemaker's.
dentist's.
- Tomorrow I'll go
to the lawyer's.
barber's (hairdresser's).
doctor's.
physician's.
watchmaker's.
shoemaker's.
dentist's.
- He (she) is coming
from the lawyer's.
barber's (hairdresser's).
doctor's.
physician's.
watchmaker's.
shoemaker's.
dentist's.
- In the morning I was
in the drugstore.
at school.
in a café.
in the laundry.

in a store.
at home.
in the park.
hotel.
garage.

downtown.
in the office.
museum.
high school.

5. Idziemy do apteki.
szkoły.
kawiarni.
pralni.

sklepu.
domu.
parku.
hotelu.
garażu.

miasta.
biura.
muzeum.
liceum.
6. Oni idą
z apteki.
ze szkoły.
z kawiarni.
pralni.

ze sklepu.
z domu.
parku.
hotelu.
garażu.

miasta.
biura.
muzeum.
liceum.
7. Po południu będę
na zabawie.
stacji.

uniwersytecie.
pogrzebie.
dansingu.
balu.
meczu.
cmentarzu.

weselu.
przyjęciu.
zebraniu.

wykładach.
zajęciach.
8. Idziemy na zabawę.
stację.

uniwersytet.
pogrzeb.
dansing.
- We are going to the drugstore.
to school.
to a café.
to the laundry.

to a store.
home.
to the park.
hotel.
garage.

downtown.
to the office.
museum.
high school.
- They are coming
from the drugstore.
school.
a café.
the laundry.

a store.
home.
the park.
hotel.
garage.

downtown.
the office.
museum.
high school.
- In the afternoon I'll be
at a party.
at the station.

at the university.
at a funeral.
dance.
ball.
game.
at the cemetery.

at a wedding.
reception.
meeting.

attending lectures.
in class.
- We are going to a party.
the station.

to the university.
a funeral.
a dancing party.

Idziemy na bal.	We are going to a ball.
mecz.	a game.
cmentarz.	the cemetery.
wesele.	to a wedding.
przyjęcie.	a reception.
zebranie.	a meeting.
wykłady.	to the lectures.
zajęcia.	class.
9. Oni idą	They are coming
z zabawy.	from a party.
ze stacji.	the station.
z uniwersytetu.	the university.
pogrzebu.	a funeral.
dansingu.	a dancing party.
balu.	a ball.
meczu.	a game.
cmentarza.	the cemetery.
wesela.	a wedding.
przyjęcia.	a reception.
zebrania.	a meeting.
wykładów.	the lectures.
zajęć.	class.
10. Gdzie pan był na urlopie?	Where did you spend your leave?
wakacjach?	your vacation?
świątach?	the holidays?
11. Byłem w górach.	I was in the mountains.
we Francji.	in France.
na wsi.	in the country.
nad morzem.	at the seashore.
za granicą.	abroad.
12. Dokąd pan jedzie	Where are you going
na urlop?	for your leave?
wakacje?	your vacation?
świeta?	the holidays?
13. Jadę w góry.	I am going to the mountains.
do Francji.	to France.
na wieś.	to the country.
nad morze.	to the seashore.
za granicę.	abroad.
14. Skąd państwo jadą?	Where are you (mf) coming from?
15. Jedziemy	We are coming
z urlopu.	from our leave.
wakacji.	our vacation.
ze świąt.	our holidays.
z gór.	the mountains.
Francji.	France.

Jedziemy ze wsi.
znad morza.
z zagranicy.	We are coming from the country,
the seashore.
abroad.
16. Mieszkam nad oceanem.
jeziorem.
pod Krakowem.
Warszawą.
za miastem.
rzeką.	I live by the ocean.
lake.
near Cracow.
Warsaw.
outside the city.
on the other side of the
river.
17. Urządzamy wycieczkę
nad ocean.
jezioro.
pod Kraków.
Warszawę.
za miasto.
rzekę.	We're planning an excursion
to the oceanside.
lakeside.
vicinity of Cracow.
Warsaw.
outside the city.
to the other side of the river.
18. Wracamy
znad oceanu.
jeziora.
spod Krakowa.
Warszawy.
zza miasta.
rzeki.	We're coming back
from the oceanside.
the lakeside.
the vicinity of Cracow.
Warsaw.
outside the city.
the other side of the river.
19. Idę do cienia.
na słońce.	I'm going into the shade.
out in the sun.
20. Lubię siedzieć w cieniu.
leżeć na słońcu.	I'm fond of sitting in the shade.
lying in the sun.
21. Mój ojciec mieszka
Moja matka
Moi rodzice mieszkają
na (ulicy) Batoryego 7.	My father lives
My mother
My parents live
at 7 Batory Street.
22. Mój brat mieszka
Moja siostra
na placu Dominikańskim 5.	My brother lives
My sister
at 5 Dominican Square.
23. Mój syn mieszka
Moja córka
Moje dzieci mieszkają
na Marszałkowskiej, między
Świętokrzyską a Alejami
Jerozolimskimi.	My son lives
My daughter lives
My children live
on Marszałkowska St. between
Swietokrzyska St. and
Jerusalem Boulevard.
24. Mój wuj mieszka
Mój stryj
Moja ciotka
Moi wujostwo mieszkają
w centrum miasta,
na Szewskiej.	My uncle (maternal) lives
(paternal)
My aunt
My uncle and my aunt live
in the center of town,
on Szewska St.

25. Mój dziadek mieszka
Moja babka
Moi dziadkowie mieszkają
na rogu Grodzkiej i
Senackiej.	My grandfather lives
My grandmother
My grandfather and my grand-
mother live on the corner of
Grodzka and Senacka Streets.
26. Nasz dom stoi wśród drzew.	Around our house there are trees.
27. Między naszym domem, a domem
sąsiadów jest kort tenisowy.	Between our house and the house
of our neighbors there's a
tennis court.
28. Gram tam często w tenisa.	I often play tennis there.
29. Wśród nas nie ma lekarza.	There's no physician among us.
30. Idę do ojca.
matki.
rodziców.

brata.
siostry.

syna.
córki.
dzieci.

wuja.
stryja.
ciotki.
wujostwa.

dziadka.
babki.
dziadków. | I'm going to my father's.
mother's.
parents'.

brother's.
sister's.

son's.
daughter's.
children's.

uncle's (maternal).
(paternal).
aunt's.
uncle and aunt's.

grandfather's.
grandmother's.
grandfather and
grandmother's. |
| 31. Idę po
ojca.
matkę.
rodziców.

brata.
siostrę.

syna.
córkę.
dzieci.

wuja.
stryja.
ciotkę.
wujostwa.

dziadka.
babkę.
dziadków. | I'm going to pick up
my father.
mother.
parents.

brother.
sister.

son.
daughter.
children.

uncle (maternal).
(paternal).
aunt.
uncle and my aunt.

grandfather.
grandmother.
grandfather and my grand-
mother. |

32. Idę podziękować
 ojcu za prezent.
 matce
 rodzicom
 bratu
 siostrze
 synowi
 córce
 dzieciom
 wujowi
 stryjowi
 ciotce
 wujostwu
 dziadkowi
 babce
 dziadkom
- I'm going to thank
 my father for the gift.
 my mother
 parents
 brother
 sister
 son
 daughter
 children
 uncle (maternal)
 (paternal)
 aunt
 uncle and aunt
 grandfather
 grandmother
 grandfather and
 grandmother
33. Idę
 z ojcem na spacer.
 matką
 rodzicami.
 bratem
 siostrą
 synem
 córką
 dziećmi
 wujem
 stryjem
 ciotką
 wujostwem
 dziadkiem
 babką
 dziadkami
- I am going for a stroll
 with my father.
 mother.
 parents.
 brother.
 sister.
 son.
 daughter.
 children.
 uncle (maternal).
 (paternal).
 aunt.
 uncle and my aunt.
 grandfather.
 grandmother.
 grandfather and my
 grandmother.
34. Nie mówię o tym
 przy ojcu.
 matce.
 rodzicach.
 bracie.
 siostrze.
 synu.
 córce.
 dzieciach.
- I don't speak about it
 in the presence of my father.
 mother.
 parents.
 brother.
 sister.
 son.
 daughter.
 children.

przy wuju.		in the presence of
stryju.		my uncle (maternal).
ciotce.		(paternal).
wujostwu.		aunt.
		uncle and my aunt.
dziadku.		grandfather.
babce.		grandmother.
dziadkach.		grandfather and my
grandmother.
35. W przyszłym roku jadę do Polski.		Next year I'm going to Poland.
36. Kiedy pan będzie w Polsce?		When will you be in Poland?
37. Będę w Polsce w styczniu.		I'll be in Poland in January.
lutym.		February.
marcu.		March.
kwietniu.		April.
maju.		May.
czerwcu.		June.
lipcu.		July.
sierpniu.		August.
we wrześniu.		September.
w październiku.		October.
listopadzie.		November.
grudniu.		December.
38. Jak długo państwo będą
w Polsce?		How long are you (mf) going to be
in Poland?
39. Będziemy w Polsce		We'll be in Poland
od stycznia	do marca.	from January to March.
lutego	kwietnia.	February April.
maja	lipca	May July.
czerwca	sierpnia.	June August.
września	listopada.	September November.
października	grudnia.	October December.
40. Jak długo pan tu zostaje?		How long will you stay here?
41. Zostaję tu przez styczeń.		I'll stay here through January.
luty.		February.
marzec.		March.
kwiecień.		April.
maj.		May.
czerwiec.		June.
lipiec.		July.
sierpień.		August.
wrzesień.		September.
październik.		October.
listopad.		November.
grudzień.		December.

42. W tym miesiącu jedziemy
na wieś. This month we're going
to the country.
43. Będziemy na wsi przez cały
weekend, We'll be in the country for the
tydzień. whole week end.
week.
44. W zeszłym tygodniu byłem
w Warszawie. Last week I was in Warsaw.
45. Byłem w Warszawie w poniedziałek. I was in Warsaw on Monday.
we wtorek. Tuesday.
w środę. Wednesday.
czwartek. Thursday.
piątek. Friday.
sobotę. Saturday.
niedzielę. Sunday.
46. W przyszłym tygodniu jedziemy
do Waszyngtonu. Next week we're going to Washing-
ton.
47. Będziemy w Waszyngtonie
od poniedziałku do czwartku. We'll be in Washington
wtorku piątku. from Monday till Thursday.
środy soboty. Tuesday Friday.
jutra niedzieli. Wednesday Saturday.
tomorrow Sunday.
48. Co jest dzisiaj? What day is it today?
49. Dzisiaj jest poniedziałek. Today is Monday.
wtorek. Tuesday.
środa. Wednesday.
czwartek. Thursday.
piątek. Friday.
sobota. Saturday.
niedziela. Sunday.
50. Jak na imię temu panu? What's this man's name?
51. Na imię mu Zdzisław. His name is Zdzisław.
Włodzimierz. Włodzimierz.
52. To jest długie i trudne imię. That's a long and difficult name.
są imiona. Those are names.
53. Czy pan zna to imię? Do you know this name?
te imiona? these names?
54. Nie, nie znam tego imienia. No, I don't know that name.
tych imion. those names.
55. Nigdy nie spotkałem się
z tym imieniem. I've never encountered
tymi imionami. this name.
these names.
56. Co to za zwierzę? What kind of animal is this?
zwierzęta? animals are these?
57. To jest żubr. That's a European bison.
są żubry. Those are European bisons.

b. Vowels followed by u

Most sequences of a vowel and u are separated by a syllabic boundary. However in many words the sequences eu and au are diphthongs.

Spelling	Pronunciation	
Tadeusz	Ta-de-usz	Thaddeus
muzeum	mu <u>z</u> -e-um or mu-ze <u>z</u> -um	museum
liceum	li <u>z</u> -ce-um or li-ce <u>z</u> -um	high school
poufny	po-uf-ny	confidential
nauka	na-u-ka	learning
zaulek	za-u-łek	alley

but

Eugeniusz	E[ɥ]-[g']e-ńjusz	Eugene
Europa	E[ɥ]-ro-pa	Europe
reumatyzm	re[ɥ]-ma-tyzm	rheumatism
auto	a[ɥ]-to	automobile
Australia	A[ɥ]s-tra-lja	Australia
pauza	pa[ɥ]-za	pause

c. Vowels followed by e o a

Sequences of a vowel and e, o, or a are separated by a syllabic boundary.

Spelling	Pronunciation	
duet	du-et	duet
poeta	po-e-ta	poet
aeroplan	a-e-ro-plan	airplane
uosobienie	u-o-so-bie-nie	embodiment
Leon	Le-on	Leon
chaos	cha-os	chaos
trotuar	tro-tu-ar	sidewalk
ocean	o-ce-an	ocean
oaza	o-a-za	oasis

2. FINAL CLUSTERS ENDING IN A SONANT

rytm	rhythm	cierń	thorn
wydm	dunes (gen.)	żubr	European bison
organizm	organism	wiatr	wind
wiedźm	witches (gen.)	wydr	otters (gen.)
alarm	alarm	akr	acre
film	film	szyfr	code
sejm	diet	manewr	maneuver
blizn	scars (gen.)	sióstr	sisters (gen.)
nokturn	nocturne	filtr	filter
pieśń	song	cykl	cycle
przyjaźń	friendship	myśl	thought

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. MOTION VS. PLACE OF REST IN PREPOSITIONAL PHRASES

The distinction between location, movement to, and movement from is indicated by contrasting prepositional phrases.

	Location		Movement to		Movement from	
'inside of'	w	+ loc.	do	+ gen.	z	+ gen.
'on top of'	na		na			
'in front of'	przed	+ instr.	przed	+ acc.	sprzed	
'behind'	za		za		zza	
'above'	nad		nad		znad	
'under'	pod		pod		spod	

With biurko 'desk':

'inside of'	w biurku	do biurka	z biurka
'on top of'	na biurku	na biurko	z biurka
'in front of'	przed biurkiem	przed biurko	sprzed biurka
'behind'	za biurkiem	za biurko	zza biurka
'above'	nad biurkiem	nad biurko	znad biurka
'under'	pod biurkiem	pod biurko	spod biurka

Notes:

a. The English 'at' is expressed by the patterns of either 'inside of' or 'on top of' (cf. XI 3). The latter pattern occurs usually in reference to unenclosed or complex locations, performances, and gatherings.

szkoła 'school'	w szkole	do szkoły	ze szkoły
kino 'moviehouse'	w kinie	do kina	z kina

but:

uniwersytet 'university'	na uniwersytecie	na uniwersytet	z uniwersytetu
film 'movie'	na filmie	na film	z filmu

b. Some places without well-defined limits take w+acc. rather than do+gen. in the pattern of 'inside of.'

góry 'mountains'	w górach	w góry	z gór
------------------	----------	--------	-------

c. The notion of 'abroad' is expressed by the pattern of 'behind' with the noun granica 'border.' For the 'movement from' the spelling of the prepositional phrase is irregular.

granica 'border'	za granicą	za granicę	z zagranicy
------------------	------------	------------	-------------

d. With nouns designating persons the following prepositions are used:

'at'	'to'	'from'
u + gen.	do + gen.	od + gen.

kolega 'friend'	u kolegi	do kolegi	od kolegi
Morganowie 'the Morgans'	u Morganów	do Morganów	od Morganów

2. PREPOSITIONS Z + GEN. AND Z + INSTR.

The preposition z+gen. indicates movement from inside or from the top (see 1 above); the preposition z+instr. signals accompaniment (see XII 2 d).

Biorę ołówek z pudełka. ze stołu.	I'm taking the pencil out of the box. from the table.
Idę na spacer z ojcem.	I'm going for a stroll with my father.

3. PREPOSITIONS PO + ACC. AND PO + LOC.

The prepositions po+acc. means 'for, in order to bring'; the preposition po+loc. means 'after, next.'

Idę po książkę.	I'm going to get a book.
Idę po ojca.	to pick up my father.
Będę tam po południu.	I'll be there in the afternoon.

4. PREPOSITION ZA + ACC.

The preposition za+acc. accompanying a verb of motion means 'behind, beyond' and indicates 'movement to' (see 1 above); when no verb of motion is involved it means 'for, in exchange for.'

Jadę za granicę.	I'm going abroad.
Dziękuję za prezent.	Thank you for the gift.

5. PREPOSITION MIĘDZY + INSTR. AND WŚRÓD + GEN.

The preposition między+instr. means 'between'; wśród+gen. means 'among, amidst.'

Mieszkam między szkołą a apteką.	I live between the school and the drugstore.
Wśród nas nie ma lekarza.	There's no physician among us.

6. PREPOSITIONS PRZEZ AND W IN TIME EXPRESSIONS

The preposition przez+acc. of a time expression indicates the amount of time used up; it is therefore very close in meaning to the acc. of quantification (see XII 2 e and XIV 1).

Będziemy tam przez tydzień.	We'll be there for a week.
-----------------------------	----------------------------

Compare:

Będziemy tam tydzień.	We'll be there a week.
-----------------------	------------------------

The preposition w+acc. denotes 'time when' with days of the week; with larger units of time (week, month, season, year) 'time when' is indicated by w+loc. (but see XI4).

W niedzielę będę zajęty.	On Sunday I'll be busy.
W tym tygodniu	This week
miesiącu	month
roku	year
W styczniu	In January
zimie	winter

7. NEUTER NOUNS IN -E

Polish has a few nouns whose nom.-acc. sg. ending is -e. These nouns have differing stems in the singular and plural (cf. VII 8a); their singular stem is shortened before -e. Two classes are distinguished:

(a) Singular stem in the suffix -eć- (dropped before -e); plural stem in -et- with the replacement of e by a before the gen. pl. ending -ów (cf. VII 8b and 10 below). Most of these nouns denote young animals, e.g. zwierzęć-/zwierzęt- 'animal.'

(b) Singular stem in mień- (eń dropped before -e); plural stem in mion-, e.g. imień-/imion- 'name.'

	Sg.		Pl.	
Nom.				
Acc.	zwierzę	imię	zwierzęta	imiona
Gen.	zwierzęcia	imienia	zwierząt	imion
Dat.			zwierzętom	imionom
Loc.	zwierzęciu	imieniu	zwierzętach	imionach
Instr.	zwierzęciem	imieniem	zwierzętami	imionami

8. NEUTER NOUNS IN -UM

Neuter nouns in the suffix -um are not inflected in the singular; in the regularly inflected plural the suffix -um is dropped; the gen. pl. ending is -ów, e.g. centrum/centr- 'center.'

	Sg.	Pl.
Nom.	centrum	centra centrów centrom centrach centrami
Acc.		
Gen.		
Dat.		
Loc.		
Instr.		

9. STEM ALTERNATION IN TYDZIEŃ 'WEEK'

The masculine noun tydzień 'week' has the stem tygodń- in all cases but the nom. = acc. sg.

	Sg.	Pl.
Nom.	tydzień	tygodnie
Acc.		
Gen.	tygodnia	tygodni
Dat.	tygodniowi	tygodniom
Loc.	tygodniu	tygodniach
Instr.	tygodniem	tygodniami

10. E~Ą IN GEN. PL. OF ŚWIĘTO 'HOLIDAY'

Before the gen. pl. ending -Ń, the vowel ę in the stem of the neuter noun święto 'holiday' is replaced by ą (cf. VII 8b and 7a above).

	Sg.	Pl.
Nom.	święto	święta
Acc.		
Gen.	święta	święt

11. ANIMAL NOUNS DENOTING INANIMATE OBJECTS

Not all animal nouns (see VI3b) denote animals. Among those which do not are names of games, dances, currencies, brand names, and the noun papieros 'cigarette.'

tenis 'tennis' brydż 'bridge'	Gram w tenisa. brydża.	I play tennis. bridge.
papieros 'cigarette' dolar 'dollar' Parker 'Parker (pen)' Ford 'Ford (car)'	Mam papierosa. dolara. Parkera. Forda.	I have a cigarette. dollar. Parker pen. Ford.
walc 'waltz' polonez 'polonaise'	Tańczę walca. poloneza.	I dance the waltz. polonaise.

12. COLLECTIVE NOUNS IN -STWO

The collective suffix -stwo denotes mixed groups of people. The nouns formed with this suffix are virile; despite their singular endings they require the plural in forms agreeing with them:

państwo 'married couple, mixed group of people'

wujostwo 'uncle and aunt'

Państwo Zielińscy są w domu.	Mr. and Mrs. Zielinski are at home.
Moi wujostwo już tu nie mieszkają.	My uncle and my aunt don't live here any longer.

13. PAST TENSE OF THE VERB İŚĆ 'GO (ON FOOT)'

The past tense of the verb iść 'go (on foot)' is formed with the stem szd-. The masc. sg. forms insert the vowel e before d; all other forms drop the d.

Person	Sg.			Pl.	
	Masc.	Fem.	Neut.	Vir.	Nonvir.
1	szedłem	szłam		szliśmy	szłyśmy
2	szedłeś	szłaś		szliście	szłyście
3	szedł	szła	szło	szli	szły

For the present-tense forms see XII 4.

14. STREET AND HOUSE NUMBER ADDRESSES

In addresses the house number follows the name of the street. In colloquial Polish the noun ulica is omitted.

Mieszkam na (ulicy) Szewskiej 5. I live at 5 Szewska Street.

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the preposition and the proper forms of the following:

biuro	fryzjer	rodzice
bracia	kawiarnia	sklep
cmentarz	miasto	wujostwo
dentysta	muzeum	wykłady
dom	pogrzeb	zajęcia
dziadkowie	przyjęcie	zegarmistrz

- a. Idę (motion to) ——— .
 b. Jestem ——— .
 c. Idę (motion from) ——— .

2. Fill in the proper singular and plural forms of the following:

dziecko	przyjaciel	teść
kolega	sąsiad	znajomy

- a. Idę do ——— .
 b. Idę po ——— .
 c. Idę podziękować ——— .
 d. Idę z(e) ——— .
 e. Tak się nie mówi o ——— .

3. Fill in the proper forms of the days of the week and of the months.

- a. Będę tu przez ——— .
 b. Będę tu do ——— .
 c. Będę tu w(e) ——— .

4. Fill in the proper forms of the following nouns:

- a. imię zwierzę

Znam to ——— .
 Nie znam tego ——— .

Znam te ——— .
 Nie znam tych ——— .

- b. oko ucho

Boli mnie ——— .
 Mój kot nie ma jednego ——— .

Bolą mnie ——— .
 Ona nie ma ładnych ——— .

SŁÓWKA

VOCABULARY

aleja, alei; aleje, alei f.	boulevard, avenue	jezioro, -a n.	lake
bal, -u; -e, -ów i.	ball (party)	kawiarnia, -ni; -nie, -ni f.	coffee shop, café
centrum; centra, -ów n.	center	kort, -u i.	(tennis) court
cień, -nia; -nie, -ni i.	shade, shadow	kwiecień, -tnia i.	April
ciotka, -i; -tek f.	aunt	liceum; -ea, -eów n.	high school, lycée
cmentarz, -a; -e, -y i.	cemetery	lipiec, lipca i.	July
czerwiec, -wca i.	June	listopad, -a i.	November
czwartek, -tku i.	Thursday	luty, -ego i.	February
dansing, -u i.	dancing party	maj, -a i.	May
długo	long, for a long time	marszałkowski, -ego	pert. to a marshal
dokąd	where to?; till when?	marzec, marca i.	March
doktor, -a v.	doctor	mecz, -u; -e, -ów/-y i.	game, sports contest
dominikański, -ego	Dominican	miesiąc, -a; -e, -ęcy i.	month
fryzjer, -a v.	barber, hair- dresser	między <u>prep. w.</u> <u>acc., instr.</u>	between, among
garaż, -u; -e, -y i.	garage	morze, -a; mórz n.	sea
góra, -y f.	mountain	muzeum; -ea, -eów n.	museum
granica, -y f. (cf. zagranica)	frontier	nad/nade <u>prep.</u> <u>w. acc., instr.</u>	over, above
za granicę	(to) abroad	nawet	even, actually
za granicą	(at) abroad	niedziela, -i f.	Sunday
grodzki, -ego	pert. to a castle or town	ocean, -u i.	ocean
grudzień, -dnia i.	December	październik, -a i.	October
hotel, -u; -e, -i i.	hotel	piątek, -tku i.	Friday
jeruzolimski, -ego	pert. to Jerusalem	plac, -u i.	square
		po <u>prep. w. acc.</u>	for
		podziękować; -uje, -ują	thank
		pogrzeb, -u i.	funeral

poniedziałek, -tku i.	Monday	tenis, -a a.	tennis
pralnia, -ni; -nie, -ni f.	laundry	tenisowy, -ego	pert. to tennis
prezent, -u i.	present, gift	trudny, -ego	difficult, hard
przez/przeze <u>prep. w. acc.</u>	across, over, through, for, by	trzynasty, -ego	thirteenth
przyjęcie, -a n.	reception, party	trzynaście, -astu	thirteen
przyszły, -ego	next, future	tydzień, tygodnia; e, -i i.	week
róg, rogu i.	corner	ulica, -y f.	street
rzeka, -i f.	river	urlop, -u i.	leave, furlough
senacki, -ego	pert. to the senate	urządzać; -a, -ają	arrange, plan
sierpień, -pnia i.	August	wakacje, -ji pl.	vacation
sklep, -u i.	shop, store	wesele, -a n.	wedding
sobota, -y; -bót f.	Saturday	Włodzimierz, -a v.	Włodzimierz
spacer, -u i.	stroll, walk	wracać; -a, -ają	come back, return
spod/spode <u>prep. w. gen.</u>	from under	wrzesień, -śnia i.	September
spotkać; -a, -ają	meet, come across	wśród <u>prep.</u> <u>w. gen.</u>	among
stacja, -ji; -je, -ji f.	station	wtorek, -rku i.	Tuesday
stryj, -a; -owie, -ów v.	(paternal) uncle	wuj, -a; -owie, -ów v.	(maternal) uncle
styczeń, -cznia i.	January	wujostwo, -a pl. v.	uncle and aunt
szewc, -a; -y, -ów v.	shoemaker	wycieczka, -i; -czek f.	excursion
szewski, -ego	pert. to shoe- makers	wykład, -u i.	lecture
szkoła, -y; szkół f.	school	za <u>w. acc.</u> , <u>instr.</u>	behind, beyond
środa, -y f.	Wednesday	zabawa, -y f.	party, ball
święto, -a; święt n.	holiday	zagranica, -y f. (cf. granica)	foreign coun- tries
świętokrzyski, -ego	pert. to the Holy Cross	z zagranicy	from abroad
		zajęcia, -jęć pl.	classes, course work
		Zdzisław, -a v.	Zdzisław

zebranie, -a n.	meeting	zwierzę, -ęcia; -ęta, -ąt n.	animal
zegarmistrz, -a; -e, -ów v.	watchmaker	zza <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	from behind, from beyond
znad <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	from above	żubr, -a a.	(European) bison
zostawać; zostaje, -ają	remain, stay		

ZDANIA

SENTENCES

1. Ile godzin dziennie spędza pan w laboratorium?	How many hours a day do you spend in the lab?
2. Godzinę.
Dwie godziny.
Trzy
Cztery
Pięć godzin.
Sześć
Siedem	One hour.
Two hours.
Three
Four
Five
Six
Seven
3. Jak długo pan tu będzie?	How long will you be here?
4. Miesiąc.
Dwa miesiące.
Trzy
Cztery
Pięć miesięcy.
Osiem
Dziewięć	One month.
Two months.
Three
Four
Five
Eight
Nine
5. Ile lat ma pański syn?	How old is your son?
6. Rok.
Dwa lata.
Trzy
Cztery
Pięć lat.
Dziesięć
Jedenaście	One year old.
Two years old.
Three
Four
Five
Ten
Eleven
7. Czy długo pan na mnie czeka?	Have you waited for me long?
8. Czekam na pana
od godziny.
dwóch godzin.
trzech
czterech
pięciu
sześciu
siedmiu	I've been waiting for you
for an hour.
two hours.
three
four
five
six
seven
9. Jak dawno pan nie ma wiadomości od brata?	How long is it since you've had any news from your brother?

10. Od miesiąca.
dwóch miesięcy.
trzech
czterech
pięciu
ośmiu
dziewięciu	It's been a month.
two months.
three
four
five
eight
nine
11. Jak dawno państwo tu mieszkają?	How long have you lived here?
12. Od roku.
dwóch lat.
trzech
czterech
pięciu
dziesięciu
jedenastu	For a year.
two years.
three
four
five
ten
eleven.
13. Kiedy się pan o tym dowiedział?	When did you find out about it?
14. Przed godziną.
dwoma (dwoma) godzinami.
trzema
czterema
pięciu (pięcioma)
sześciu (sześcioma)
siedmiu (siedmioma)

miesiącem.
dwoma miesiącami.
trzema
czterema
pięciu (pięcioma)
ośmiu (ośmioma)
dziewięciu (dziewięcioma)

rokiem.
dwoma laty (latami).
trzema
czterema
pięciu (pięcioma)
dziesięciu (dziesięcioma)
jedenastu | An hour ago.
Two hours
Three
Four
Five
Six
Seven

A month ago.
Two months
Three
Four
Five
Eight
Nine

A year ago.
Two years
Three
Four
Five
Ten
Eleven |
| 15. Po godzinie pracy wróciłem do
domu.

dwóch godzinach
trzech
czterech
pięciu
sześciu
siedmiu | After one hour of work I returned
home.

two hours
three
four
five
six
seven |
| 16. Po miesiącu pobytu w Polsce
wróciłem do Ameryki.
dwóch miesiącach | After a month's stay in Poland I
came back to America.
a two months' |

Po trzech miesiącach pobytu w
Polsce wróciłem do Ameryki.
czterech
pięciu
ośmiu
dziewięciu	After a three months' stay in Poland I
came back to America.
four
five
eight
nine
17. Po roku pracy należy mi się
odpoczynek.
dwóch latach
trzech
czterech
pięciu
dziesięciu
jedenastu	After one year of work I'm
entitled to a rest.
two years
three
four
five
ten
eleven
18. Ile kopert jest w tym pudełku?
ołówków
piór	How many envelopes are in this box?
pencils
pens
19. W tym pudełku jest jedna koperta.
jeden ołówek.
jedno pióro.

są dwie koperty.
trzy
cztery

są dwa ołówki.
trzy
cztery

są dwa pióra.
trzy
cztery

jest pięć kopert.
dwanaście
dwadzieścia

jest pięć ołówków.
dwanaście
dwadzieścia

jest pięć piór.
dwanaście
dwadzieścia | In this box there is one envelope.
pencil.
pen.

there are two envelopes.
three
four

two pencils.
three
four

two pens.
three
four

five envelopes.
twelve
twenty

five pencils.
twelve
twenty

five pens.
twelve
twenty |
| 20. Ilu studentów jest w tym pokoju? | How many students (m) are in this
room? |
| 21. W tym pokoju
jest jeden student.
jest dwóch studentów.
trzech
czterech | In this room
there is one student (m).
there are two students (m).
three
four |

<p>W tym pokoju</p> <p>są dwaj studenci.
trzej
czterej</p> <p>jest pięciu studentów.
dwunastu
dwudziestu</p> <p>22. Ile studentek jest
w tym pokoju?</p> <p>23. W tym pokoju</p> <p>jest jedna studentka.</p> <p>są dwie studentki.
trzy
cztery</p> <p>jest pięć studentek
dwanaście
dwadzieścia</p> <p>24. Ile kopert było w tym pudełku?
ołówków
piór</p> <p>25. W tym pudełku</p> <p>była jedna koperta.
był jeden ołówek.
było jedno pióro.</p> <p>były dwie koperty.
trzy
cztery</p> <p>były dwa ołówki.
trzy
cztery</p> <p>były dwa pióra.
trzy
cztery</p> <p>było pięć kopert.
dwanaście
dwadzieścia</p> <p>było pięć ołówków.
dwanaście
dwadzieścia</p> <p>było pięć piór.
dwanaście
dwadzieścia</p> <p>26. Ilu studentów było
w tym pokoju?</p> | <p>In this room</p> <p>there are two students (m).
three
four</p> <p>five
twelve
twenty</p> <p>How many students (f) are
in this room?</p> <p>In this room</p> <p>there is one student (f).
there are two students (f).
three
four</p> <p>five
twelve
twenty</p> <p>How many envelopes were in this box
pencils
pens</p> <p>In this box</p> <p>there was one envelope.
pencil.
pen.</p> <p>there were two envelopes.
three
four</p> <p>two pencils.
three
four</p> <p>two pens.
three
four</p> <p>five envelopes.
twelve
twenty</p> <p>five pencils.
twelve
twenty</p> <p>five pens.
twelve
twenty</p> <p>How many students (m) were
in this room?</p> |
|--|--|

27. W tym pokoju	In this room
był jeden student.	there was one student (m).
było dwóch studentów.	there were two students (m).
trzech	three
czterech	four
byli dwaj studenci.	two
trzej	three
czterej	four
było pięciu studentów.	five
dwunastu	twelve
dwudziestu	twenty
28. Ile studentek było	How many students (f) were
w tym pokoju?	in this room?
29. W tym pokoju	In this room
była jedna studentka.	there was one student (f).
były dwie studentki.	there were two students (f).
trzy	three
cztery	four
było pięć studentek.	five
dwanaście	twelve
dwadzieścia	twenty
30. Czy pan tu zna	Do you know
wielu studentów?	many students (m) here?
wiele studentek?	(f)
31. Znam tu jednego studenta.	I know one student (m) here.
jedną studentkę.	(f)
dwóch studentów.	two students (m)
dwie studentki.	(f)
pięciu studentów.	five students (m)
pięć studentek.	(f)
32. Od ilu studentów miał pan	How many students (m) did you
studentek	(f)
wiadomości?	hear from?
33. Od jednego studenta.	From one student (m).
jednej studentki.	(f)
dwóch studentów.	two students (m).
studentek.	(f)
pięciu studentów.	five students (m).
studentek.	(f)
34. Jakie oceny dał pan swoim	What grades did you give to
studentom?	your students?
35. Jednemu studentowi dałem	I gave Honors to one student (m).
Jednej studentce	(f).
„bardzo dobrze” (piątkę).	

Dwóm studentom
studentkom
dałem „dobrze” (czwórkę).	I gave a High Pass to two students
(m).
(f).
Pięciu studentom
studentkom
dałem „dostatecznie” (trójkę).	I gave a Pass to five students (m).
(f).
Ani jednemu studentowi nie dałem
„niedostatecznie” (dwójki).	I didn't give a Fail to a single
student.
36. O ilu studentach pan mówi?	How many students (m) are you
talking about?
37. Mówię o jednym studencie.
jednej studentce.

dwóch studentach.
studentkach.

pięciu studentach.
studentkach. | I'm talking about one student (m).
(f).

two students (m).
(f).

five students (m).
(f). |
| 38. Czy pan sam się uczy polskiego? | Do you study Polish by yourself? |
| 39. Nie, uczę się jeszcze
z jednym studentem;
jedną studentką;
uczymy się we dwójkę.

z dwoma studentami;
dwoma (dwoma) studentkami;
uczymy się w trójkę.

z pięciu (pięcioma) studentami;
studentkami;
uczymy się w szóstkę. | No, I study
with another student (m);
(f);
the two of us study together.

with two students (m);
(f);
the three of us study together.

with five students (m);
(f);
the six of us study together. |
| 40. Ile razy był pan w Waszyngtonie? | How many times have you been in
Washington? |
| 41. Raz.
Dwa razy.
Pięć razy. | Once.
Twice.
Five times. |
| 42. Czy ma pan dosyć pieniędzy? | Have you got enough money? |
| 43. Nie mam ani centa.
grosza. | I don't have a cent.
grosz. |
| 44. Mam dolara.
złotego.
dwa dolary.
złote.
pięć dolarów.
złotych. | I've got one dollar.
złoty.
two dollars.
zlotys.
five dollars.
zlotys. |
| 45. Ile to kosztuje? | How much is it? |

46. Trzydzieści dolarów.
Czterdzieści centów.
Pięćdziesiąt złotych.
Sześćdziesiąt groszy.
47. Proszę o znaczek
za piętnaście centów.
dwa pięćdziesiąt.
48. To było sto lat temu.
dwieście
trzysta
czterysta
pięćset
tysiąc
49. Ile pan waży?
50. Sto pięćdziesiąt funtów.
Siedemdziesiąt kilo.
51. Ile jestem panu winien?
winna?
52. Jest mi pan winien
dziewiętnaście funtów.
Jest mi pani winna
siedemdziesiąt franków.
Jesteście mi państwo winni
osiemdziesiąt marek.
Państwo są mi winni
dziewięćdziesiąt rubli.
Oni mi są winni
dwa tysiące złotych.
pięć tysięcy dolarów.
53. Na rynku było kilka osób.
kilkanaście
kilkadziesiąt
masę ludzi.
54. Od kilku lat nikt w tym domu
nie mieszka.
kilkunastu
kilkudziesięciu
55. Niech pan na mnie poczeka —
za minutę będę gotów.
dwie minuty
56. Niech się pan nie martwi —
za dzień będzie pan zdrow.
dwa dni
pięć dni
tydzień
dwa tygodnie
pięć tygodni
- Thirty dollars.
Forty cents.
Fifty zlotys.
Sixty groszes.
- May I have a
fifteen-cent stamp (.15)?
two-zlotys-fifty stamp (2.50)?
- This was a hundred years ago.
two hundred
three
four
five
a thousand
- How much do you weigh?
- A hundred and fifty pounds.
Seventy kilograms.
- How much do I (m) owe you?
(f)
- You (m) owe me nineteen pounds.
You (f) owe me seventy francs.
You (mf) owe me eighty marks.
You (mf) owe me ninety rubles.
- They owe me
two thousand zlotys.
five thousand dollars.
- There were several people in
the market square.
a dozen or so
a few dozen
lots of
- For several years nobody has
lived in this house.
some fifteen years or so
a few decades
- Wait for me —
I'll be ready in a minute.
two minutes.
- Don't be upset —
in a day you'll be all right.
two days
five days
a week
two weeks
five weeks

57. Mam dwa szaliki — I have two scarves —
 oba popielate. both are gray.
 Mam dwie pary butów — I have two pairs of shoes —
 obie brązowe. both are brown.
 Mam dwóch braci — I have two brothers —
 obaj są brunetami. both have dark hair. (lit.)
 bruneci. (coll.)
 Mam dwie siostry — I have two sisters —
 obie są blondynkami. both are blondes. (lit.)
 blondynki. (coll.)
58. Ile ma pan dzieci? How many children do you have?
59. Mam dwoje dzieci. I have two children.
 troje three
 czworo four
 pięcioro five
 jedno dziecko. one child.
60. Z dwojgiem dzieci trudno jest It's hard to travel with two children.
 podróżować.
 trojgiem three
 czworgiem four
 pięciorgiem five
61. Tu jeszcze jest miejsce dla There is room here for
 dwojga ludzi. two more people.
 trojga three
 czworga four
 pięciorga five
62. W tym pokoju są jedne drzwi. In this room there is one door.
 jest dwoje drzwi. are two doors.

WYMOWA

PRONUNCIATION

1. PIĘTNAŚCIE '15,' DZIEWIĘTNAŚCIE '19'

In the numerals piętnaście '15,' dziewiętnaście '19,' and the corresponding ordinals, ę is pronounced et.

Spelling	Pronunciation	
piętnaście	pietnaście	15
dziewiętnaście	dziewietnaście	19

2. PIĘĆDZIESIĄT '50,' SZEŚĆDZIESIĄT '60,' DZIEWIĘĆDZIESIĄT '90'

In the numerals pięćdziesiąt '50,' sześćdziesiąt '60,' dziewięćdziesiąt '90' ć is not pronounced.

pięćdziesiąt	pieńdziesiont	50
sześćdziesiąt	szeździesiont	60
dziewięćdziesiąt	dziewieńdziesiont	90

3. PARE 'SEVERAL'

parę as the first member in compound numerals is pronounced pare.

paręnaście	parenasćcie	a dozen or so
parędziesiąt	paredziesiont	some 20 or 30 odd
paręset	pareset	a few hundred

4. SET '100'

The particle set '100' is enclitic.

kilkaset	kilkaset	several hundred
pięc u set	pieńci u set	500

5. SZEŚĆSET '600'

The form sześćset '600' is pronounced szejset; sześciuset is regular.

6. PIERWSZY 'FIRST'

The ordinal pierwszy 'first' is pronounced pierszy in rapid speech.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. ACCUSATIVE OF QUANTIFICATION

A syntactically independent accusative of a quantifier (i.e. of a numeral or of a noun denoting a measurable quantity) specifies that the quantifier is used in its delimiting sense.

Chwilę.	Just a moment.
To było rok temu.	This was a year ago.
Na rynku było masę ludzi.	There were crowds of people in the market square.
Dziś wieczór będę u Zielińskich.	I'll spend this evening at the Zielinskis.
W Waszyngtonie byłem raz, a w Bostonie dwa razy.	I've been in Washington once and in Boston twice.
Będziemy tu cały dzień.	We'll be here the whole day.
To kosztuje dolara.	This costs a dollar.
Spędzam tu godzinę dziennie. dwie godziny pięć godzin	I spend one hour a day here. two hours five hours

2. NUMERAL ADJECTIVE: JEDEN '1'

Jeden '1' has the nom. sg. masc. ending -Ø and nom. sg. neut. ending -o; other endings follow the inflection of adjectives.

	Sg.			Pl.		
	Fem.	Masc.		Neuter	Virile	Nonvirile
		Animal	Inan.			
Nom.	jedna	jeden		jedno	jedni	jedne
Acc.	jedną	-----		-----	-----	-----
Gen.	jednej	jednego			jednych	
Dat.	jednej	jednemu			jednym	
Loc.	jednej	jednym			jednych	
Instr.	jedną	jednym			jednymi	

Syntactically jeden '1' is an adjective.

Acc.	Widzę tu jedną studentkę. jednego studenta. jeden stół. jedno krzesło. jedne drzwi.	I see one student (f) here. (m) table chair door
Gen.	Nie widzę tu ani jednej studentki. jednego studenta. stołu. krzesła. jednych drzwi.	I don't see a single student (f) here. (m) table chair door
Instr.	Uczę się z jedną studentką. jednym studentem. Pokój z jednym stołem. krzesłem. jednymi drzwiami.	I study with one student (f). (m). A room with one table. chair. door.

3. PLAIN NUMERALS: DWA '2,' TRZY '3,' CZTERY '4,' OBA 'BOTH'

The numerals dwa '2' and oba 'both' distinguish the feminine, virile, and nonfeminine-nonvirile genders:

	Fem.	Virile	Other
Nom.	dwie obie	dwaj obaj	dwa oba
Acc.			
Gen.	dwóch, dwu obu		
Dat.	dwóm, dwom, dwu obu		
Loc.	dwóch, dwu obu		
Instr.	dwiema, dwoma obiema, obu	dwoma oboma, obu	

The numerals trzy '3' and cztery '4' distinguish the virile and nonvirile genders:

	Virile	Nonvirile
Nom.	trzej czterej	trzy cztery
Acc.		
Gen.	trzech	czterech
Dat.	trzem	czterem
Loc.	trzech	czterech
Instr.	trzema	czterema

The numerals dwa, trzy, cztery, and oba agree with the quantified noun as to case and gender and are therefore considered adjectival.

Acc.	Widzę tu dwóch studentów. trzech czterech dwie studentki. trzy cztery dwa stoły. krzesła. trzy cztery	I see two students (m) here. three four two students (f) three four two tables chairs three four
Gen.	Tu nie ma dwóch studentów. studentek. stołów. krzesel. trzech czterech	There aren't two students (m) here. (f) tables chairs three four
Dat.	Przeciw dwóm studentom. studentkom. trzem czterem	Against two students (m). (f). three four
Loc.	O dwóch studentach. studentkach. stołach. krzesłach. trzech czterech	About two students (m). (f). tables. chairs. three four

Instr.	Przed dwoma studentami.	In front of two students (m).
	dwiema studentkami.	(f). (lit.)
	dwoma studentkami.	(coll.)
	stołami.	tables.
	krzesłami.	chairs.
	trzema	three
	czterema	four

Notes:

a. Competing forms in the inflection of dwa '2'

The inflection of dwa '2' has several competing forms. The gen. loc. dwóch and the dat. dwóm are colloquial; the general form dwu is literary; the dat. dwom is pedantic. In the instr. the specifically feminine form dwiema is literary; the general form dwoma is colloquial.

Gen.	(coll.) (lit.)	Od dwóch godzin. dwu	For two hours.
Dat.	(coll.) (lit.) (ped.)	Przeciw dwóm braciom. dwu dwom	Against two brothers.
Loc.	(coll.) (lit.)	O dwóch miastach. dwu	Of two cities.
Instr.	(coll.) (lit.)	Przed dwoma godzinami. dwiema	Two hours ago.

b. Instrumental obu vs. obiema, oboma

The specifically instrumental forms obiema and oboma (see above) are the feminine and nonfeminine variants of the usual but potentially ambiguous form obu (cf. 4 a).

Obu rękami.	Using both hands.
Obiema	
Z obu synami.	With both sons.
oboma	

4. PLAIN NUMERALS OF THE PIĘĆ '5' TYPE

Most Polish numerals belong to the type of pięć '5.' The numerals of that type distinguish the virile and nonvirile genders in the accusative. The nominative is absent (see 7) and the acc. nonvirile is used as the quotation form (e.g. for bare numbers in arithmetic).

	Virile	Nonvirile
Acc.		pięć
Gen.	pięciu	
Dat.	pięciu	
Loc.	pięciu	
Instr.	pięciu pięcioma	

In the following list of numerals inflected like pięć '5,' the acc. nonvirile form precedes the oblique case form in -u:

sześć, -ściu	6
siedem, -dmiu	7
osiem, ośmiu	8
dziewięć, -ciu	9
dziesięć, -ciu	10
kilka, -u	several
parę, -u	several
ile, -u	how many?
tyle, -u	so many
wiele, -u	many
niewiele, -u	not many
jedenaście, -stu	11
dwanaście, dwunastu	12
trzynaście, -stu	13
czternaście, -stu	14
piętnaście, -stu	15
szesnaście, -stu	16
siedemnaście, -stu	17
osiemnaście, -stu	18
dziewiętnaście, -stu	19
kilkanaście, kilkunastu } paręnaście, parunastu }	11-19
dwadzieścia, dwudziestu	20
trzydzieści, -stu	30
czterdzieści, -stu	40

pięćdziesiąt, -ęciu	50
sześćdziesiąt, -ęciu	60
siedemdziesiąt, -ęciu	70
osiemdziesiąt, -ęciu	80
dziewięćdziesiąt, -ęciu	90
kilkadziesiąt, kilkudziesięciu } parędziesiąt, parudziesięciu }	20-99
sto, -u	100
dwieście, dwustu	200
trzysta, -u	300
czterysta, -u	400
pięćset, pięciuset	500
sześćset, sześciuset	600
siedemset, siedmiuset	700
osiemset, osmiuset	800
dziewięćset, dziewięciuset	900
kilkaset, kilkuset } paręset, paruset }	several hundred

The acc. and gen. of pięć '5' and other numerals belonging to the same type are followed by the gen. pl. of the quantified noun (cf. the quantifying adverbs, VII 16). The dat., loc., and instr. agree with the quantified noun as to case and are therefore considered adjectival.

Acc.	Widzę tu pięciu studentów. pięć studentek. stołów. krzesel.	I see five students (m). (f) tables chairs
Gen.	Tu nie ma pięciu studentów. studentek. stołów. krzesel.	There aren't five students (m) here. (f) tables chairs
Dat.	Przeciw pięciu studentom. studentkom.	Against five students (m). (f).
Loc.	O pięciu studentach. studentkach. stołach. krzesłach.	About five students (m). (f). tables. chairs.
Instr.	Między pięciu studentami. studentkami. stołami. krzesłami.	Among five students (m). (f). tables. chairs.

Notes:

a. Instrumental -oma vs. -u

The specifically instrumental ending -oma is a variant of the potentially ambiguous ending -u (cf. 3 b). In the sentence:

Przed pięciu godzinami.	Five hours ago.
-------------------------	-----------------

the instrumental is specified by the preposition and the ending of the noun counted. That sentence is therefore preferred to the overspecified:

Przed pięcioma godzinami.	Five hours ago.
---------------------------	-----------------

On the other hand the sentence:

Jedziemy pięcioma samochodami.	We're going in five cars.
--------------------------------	---------------------------

is preferred to the underspecified:

Jedziemy pięciu samochodami.	We're going in five cars.
------------------------------	---------------------------

The ending -oma does not occur with the numerals containing st- '100.'

Z dwustu żołnierzami. pięcuset	With two hundred soldiers. five
-----------------------------------	------------------------------------

b. ść~st

The numerals whose stems end in ść before the vocalic endings of the acc. nonvir., replace the ść by st in the oblique case forms.

Acc. Nonvir.	Oblique	
jedenaście	jedenastu	11
trzydzieści	trzydziestu	30

c. at~ęć

Numerals whose stems in the acc. nonvir. end in at, replace it by ęć in the oblique case forms.

Acc. Nonvir.	Oblique	
siedemdziesiąt	siedemdziesięciu	70
osiemdziesiąt	osiemdziesięciu	80

d. Internal inflection

Compound numerals which in the acc. nonvir. begin with dwa, dwie; kilka or parę, replace them in the oblique case form by dwu, kilku, paru.

Acc. Nonvir.	Oblique	
dwanaście	dwunastu	12
dwadzieścia	dwudziestu	20
dwieście	dwustu	200
kilkanaście	kilkunastu	11-19
kilkadziesiąt	kilkudziesięciu	20-99
paręnaście	parunastu	11-19
parędziesiąt	parudziesięciu	20-99

Compound numerals consisting of a plain numeral followed by the enclitic particle set '100' (see W 4), inflect the plain numeral.

Acc. Nonvir.	Oblique	
pięćset	pięciuset	500
kilkaset	kilkuset	several hundred

5. NUMERAL NOUNS: TYSIĄC 'THOUSAND,' ETC.

tysiąc 'thousand' and its multiples are masc. inanimate nouns inflected according to Declension III. Like other non-adjectival quantifiers (cf. VII 16 and 4 above), they are followed by the gen. pl. of the quantified noun.

Acc.	Mam tysiąc dolarów.	I have a thousand dollars.
Gen.	Nie mam tysiąca dolarów.	I don't have a thousand dollars.
Instr.	Zgubiłem portfel z tysiącem dolarów.	I lost a wallet with a thousand dollars.

6. COLLECTIVE NUMERALS

Collective numerals contain the suffix -ojg- or -org-; the consonant g is omitted in the nom., acc. The suffix -ojg- occurs in three collective numerals:

dwoje, -jga	2
troje, -jga	3
oboje, -jga	both

Other collective numerals (4-19; 20, 30, etc. through 90) have the suffix -org-:

czworo, -rga	4
dziesięcioro, -rga	10
trzydzieścioro, -rga	30

Collective numerals are inflected according to Declension IV; except in oboje, the nom. is lacking (see 7).

	-ojg-	-org-
Nom.	-e	
Acc.	-e	-o
Gen.		-a
Dat.		-u
Loc.		-u
Instr.		-em

The acc., gen., and instr. of collective numerals are followed by the gen. pl. of the quantified noun; the dat. and loc. agree with the quantified noun as to case; the nom. of oboje also shows agreement with the following noun.

Acc.	Mam dwoje dzieci. pięcioro	I have two children. five
Gen.	Oni nie mają dwojga dzieci. pięcioro	They don't have two children. five
Dat.	Dwojgu dzieciom się nudzi. Pięcioro	Two children are bored. Five
Loc.	Siedzę przy dwojgu chorych pięcioro dzieciach.	I'm staying by the side of two five sick children.
Instr.	Jadę z dwojgiem dzieci. pięcioro	I'm going with two children. five

Collective numerals occur:

(a) with nonfeminine nouns which denote living beings, signaling the absence of sex specification in the quantified group or, by extension, its bisexual composition.

Oni mają pięcioro dzieci.	They have five children.
Znam tu dwoje ludzi.	I know two persons here [their sex is irrelevant or else they are a man and a woman].

A three-way differentiation is possible in phrases from which the quantified noun is omitted, when a collective numeral is contrasted with the virile and non-virile forms of a plain numeral.

Nas było pięciu.	There were five of us (men only).
pięc.	(women or children).
pięcioro.	(male & female).

(b) with some nouns which occur in the plural only.

W tym pokoju jest dwoje drzwi.	There are two doors in this room.
--------------------------------	-----------------------------------

Note: Some nouns which occur in the plural only and are composed of two discernible parts are quantified through the intermediacy of para 'pair.'

Mam jedną parę spodni.	I have one pair of trousers.
dwie pary	two pairs

(c) in some set expressions.

Jedno z dwojga.	One or the other.
Z dwojga złego.	Of the two evils.
Dziesięcioro przykazań.	The Ten Commandments.

7. QUANTIFIERS IN SUBJECT-PREDICATE OR SUBJECTLESS CONSTRUCTIONS

Polish quantifiers appear in subject-predicate or subjectless constructions. In subject-predicate constructions the subject is the quantified noun modified by a quantifier; the predicate is a verb agreeing with the subject as to number (and gender, if in the past). In subjectless constructions (see XI6) the quantifier, if inflected, is in the acc. (see acc. of quantification, 1), the quantified noun in the gen. (see VII16), and the verb in the 3d sg. (neuter, if in the past; see X10). Quantifiers are distributed in the following way between the two constructions:

a. Subject-predicate construction

jeden 'one'

Tu jest (była) jedna studentka. (był) jeden student. stół. (było) jedno krzesło. (były) jedne drzwi.	There is (was) one student (f) here. (m) table chair door
--	---

dwa '2,' trzy '3,' cztery '4' when the quantified noun is nonvirile

Tu są (były) dwie studentki. dwa stoły. krzesła.	There are (were) two students (f) here. tables chairs
trzy studentki. stoły. krzesła.	three students (f) tables chairs
cztery studentki. stoły. krzesła.	four students (f) tables chairs

Plain numeral oba and collective numeral oboje 'both'

Tu są (byli) obaj studenci. (były) obie studentki. oba stoły. krzesła.	Both students (m) are (were) here. (f) tables chairs
Tu są (byli) oboje moi rodzice.	Both of my parents are (were) here.

b. Subjectless construction

pięć '5' and other numerals of its type

Tu jest (było) pięciu studentów. pięć studentek. dolarów. słów.	There are (were) five students (m) here. (f) dollars words
--	---

Numeral substantives (also when preceded by dwa, trzy, cztery)

Tu jest (było) tysiąc	There are (were) a thousand
studentów.	students (m) here.
studentek.	(f)
dolarów.	dollars
słów.	words
dwa tysiące	two thousand
pięć tysięcy	five thousand
sto tysięcy	a hundred thousand

Collective numerals other than oboje 'both'

Tu jest (było) dwoje drzwi.	There are (were) two doors here.
pięcioro dzieci.	five children

Quantifying adverbs (see VII 16)

Tu jest (było) dużo studentów.	There are (were) many students (m) here.
mało studentek.	few students (f)
trochę pieniędzy.	There is (was) some money here.

Various quantifying nouns (used in their delimiting sense)

Tu jest (było) masę ludzi.	There are (were) lots of people here.
----------------------------	---------------------------------------

c. Subjectless or subject-predicate constructions

dwa '2,' trzy '3,' cztery '4' when the quantified noun is virile

Tu jest (było) dwóch studentów.	There are (were) two students (m) here.
trzech	three
czterech	four
Tu są (byli) dwaj studenci.	There are (were) two students (m) here.
trzej	three
czterej	four

The difference in meaning between the two constructions is blurred. As a general rule, the subject-predicate construction is characteristic of the literary style and is frequently used when the quantified noun is definite (whether due to its inherent meaning, accompanying adjective, or previous mention). The sub-

jectless construction is neutral as to style or specificity and is therefore the more frequent of the two.

Spotkało się dwóch studentów.	Two students met.
Spotkali się dwaj studenci, jeden Amerykanin a drugi Polak.	Two students met, one American the other Polish.
W pokoju czekało trzech chłopców.	Three boys were waiting in the room.
Czy ci trzej chłopcy ciągle jeszcze czekają?	Are those three boys still waiting?

8. COMPLEX NUMERALS

Two or more numerals combine to form a complex numeral. Each numeral in a complex numeral is inflected. Except for two instances, complex numerals enter into the constructions required by the final numeral.

Tu jest trzydziestu dwóch studentów. jest czterdziestu pięciu są trzydzieści dwie studentki. jest czterdzieści pięć studentek.	There are 32 students (m) here. 45 32 (f) 45
Mam pięćdziesiąt trzy dolary. sześćdziesiąt sześć dolarów.	I have 53 dollars. 66
Od stu siedemdziesięciu trzech lat. czterystu dwudziestu ośmiu	For 173 years. 428
Po osiemdziesięciu dziewięciu latach. dziewięćdziesięciu siedmiu	After 89 years. 97

The following restrictions occur:

(a) Complex numerals with dwa '2,' trzy '3,' and cztery '4' as their final members occur in subjectless constructions only (see 7 c). Whereas with simple numerals, when the quantified noun is virile, there is a choice between the neutral:

Tu mieszka dwóch studentów.	Two students (m) live here.
-----------------------------	-----------------------------

and the literary or definite:

Tu mieszkają dwaj studenci.	Two students (m) live here.
-----------------------------	-----------------------------

with complex numerals the only possible construction is:

Tu mieszka dwudziestu dwóch studentów.	Twenty two students (m) live here.
--	------------------------------------

(b) The numeral jeden 'one' as the final member of complex numerals is not inflected. It is inserted into regular constructions but does not affect them.

Tu jest dwudziestu jeden studentów.	There are 21 students (m) here.
Mam pięćdziesiąt jeden dolarów.	I have 51 dollars.
Po stu jeden godzinach.	After 101 hours.

Note: This construction occurs in the speech of many Poles and is recommended by grammars. The norm, however, is not firmly established and departures from it are encountered.

9. NOUNS DERIVED FROM QUANTIFIERS

The suffix -k- forms feminine nouns from the stems of quantifiers.

Three nouns contain stems of collective numerals:

dwójka	2
trójka	3
czwórka	4

Other nouns contain stems of ordinals (see 10), e.g.:

piątka	5	jedenastka	11
szóstka	6	dwunastka	12
siódemka	7	dwudziestka	20
ósemka	8	trzydziestka	30
dziewiątka	9	pięćdziesiątka	50
dziesiątka	10	setka	100

Nouns derived from quantifiers denote:

(a) groups of people.

Uczymy się w trójkę.	The three of us study together.
----------------------	---------------------------------

(b) whatever is identifiable by a number, e.g: a card, a streetcar or bus, a hotel room, a grade, a banknote, an age group (in multiples of ten beginning with 30), etc.

Kto miał dziesiątkę pik?	Who had the ten of spades?
Jadę dwójką.	I'm taking the (streetcar no.) 2.
Mieszkam w siedemnastce.	I live in (room no.) 17.
On już jest chyba po pięćdziesiątce.	He is, I guess, past 50.
Mam same piątki.	I've got nothing but 5 ('excellent' on a 2-5 grading scale; a coin or banknote whose denomination is 5).

10. ORDINALS

Ordinals have the form and functions of adjectives. In most ordinals the inflectional endings are added directly to the stem of the plain numeral. However, when the numeral ends in st- '100,' the adjective forming suffix -n- is interposed.

pierwszy	1st	dwudziesty	20th
drugi	2d	trzydziesty	30th
trzeci	3d	czterdziesty	40th
czwarty	4th	pięćdziesiąty etc.	50th
piąty	5th		
szósty	6th		
siódmy	7th	setny	100th
ósmym	8th		
dziewiąty	9th		
dziesiąty	10th		
jedenasty	11th	czterechsetny	400th
dwunasty	12th		
etc.			
		pięćsetny	500th
		etc.	

To jest lekcja czternasta.

This is the Fourteenth Lesson.

Bierzemy lekcję czternastą.

We're taking the Fourteenth Lesson.

In complex ordinals, only the units and tens have the form of adjectives.

sto czterdziesty piąty	145th
pięćset trzeci	503d

11. IRREGULARITIES IN NOUN INFLECTION

a. rok-/lat- 'year'

rok- 'year,' inflected according to Declension III, is a singular stem variant; lat- 'years,' inflected according to Declension IV, is a plural stem variant (cf. VII 7).

Rok temu.	A year ago.
Dwa lata temu.	Two years ago.
Pięć lat temu.	Five years ago.

b. tysiąc 'thousand,' miesiąc 'month,' raz 'time, instance'

The masculine nouns tysiąc 'thousand,' miesiąc 'month,' and raz 'time, instance' have the gen. pl. ending -y (rather than the expected -ów); before the ending -y, the vowel -a in the stem of tysiąc and miesiąc is replaced by ę (cf. II h).

pięć tysięcy	five thousand
miesięcy	months
razy	times

c. kilo 'kilogram'

The neuter noun kilo 'kilogram' is not inflected.

To waży kilo.	This weighs one kilogram.
dwa kilo.	two kilograms.
pięć kilo.	five

12. PREDICATIVE FORM OF THE NOM. SG. MASC. IN SOME ADJECTIVES

Several adjectives, when they occur in the predicative position, take either the regular nom. sg. masc. ending -y/-i or its specialized variant -o, which specifies the predicative function of the adjective.

Jestem zdrowy. zdrow.	I'm well.
On już jest gotowy. gotów.	He's ready.
Nic mu nie byłem winny. winien.	I didn't owe him anything.

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the numerals from 2-12 and the proper forms of the nouns:

godzina dzień miesiąc

- a. Będę tu ——— .
 b. Czekam od ——— .
 c. Dowiedziałem się o tym przed ——— .
 d. Po ——— wróciłem do domu.

2. Fill in the present and the past of the verb 'to be,' the numerals from 1 to 10, and the proper forms of the nouns:

koperta pióro student
 ołówek chłopiec studentka

Give alternate constructions where possible.

Tu ——— .

3. Fill in the Polish equivalents of the following:

20¢, \$30, 40 groszes, 50 zlotys, 60 fr., £70, 80 rubles, 90 marks

- a. To kosztuje ——— .
 b. Nie mam ——— .

4. Fill in the Polish equivalents of the following:

53 kilog., 56 kilog., 64 kilog., 69 kilog., 147 lbs., 158 lbs., 175 lbs., 200 lbs.

- a. On waży ——— .
 b. On nie waży ——— .

5. Give the Polish equivalents of the following expressions:

- a. He has two sons—both are doctors.
 two daughters—both are married.
 four children.
 b. He had five sons.
 five daughters.
 ten children.

6. Fill in the proper form of the following numerals:

- a. 2 3 4 5 6
 b. 3 4 5 6 7

Jadę z (a) dzieci; jedziemy w (b) .

7. Fill in the proper forms of the following numerals and of the noun rok.

100 111 125 203 300 471 509 1,000

To było ——— temu.

8. Fill in the Polish equivalents of the ordinals from 1st-14th.

- a. Umiem lekcję — na pamięć.
 b. Nauczyłem się na pamięć wszystkich słówek z lekcji — .

SŁÓWKA		VOCABULARY	
blondynka, -i; -nek f.	blonde	dziennie	daily
brunet, -a v.	dark-haired man	dziewięćdziesiąt, -ęciu	ninety
cent, -a a.	cent	dziewiętnaście, -astu	nineteen
czterdzieści, -estu	forty	frank, -a a.	franc
czternasty, -ego	fourteenth	funt, -a i.	pound
czternaście, -astu	fourteen	gotowy/gotów, -ego	ready
czterysta, -u	four hundred	grosz, -a; -e, -y a.	grosz (1/100 of a zloty), penny
czworo, -rga	four (collect.)	ile, -u	how much? how many?
czwórka, -i; -rek f.	four(some), anything characterized by the number four	kilka, -u	several
dla <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	for	kilkadziesiąt, kilkudziesięciu	several score, tens
dolar, -a a.	dollar	kilkanaście, kilkunastu	a dozen or so, teens
dostatecznie	sufficiently, adequately, Pass (grade)	kilo indecl.	kilogram
dowiedzieć się; -wiem, -wie, -wiedzą	learn, find out	kosztować; -uje, -ują	cost
dwadzieścia, dwudziestu	twenty	laboratorium; -ria, -riów n.	laboratory, lab
dwieście, dwustu	two hundred	lata, lat, -ami/-y <u>pl. of rok</u>	
dwoje, -jga	two (collect.)	marka, -i; -rek f.	mark, stamp
dwójka, -i; -jek f.	two(some), any- thing char- acterized by the number two	martwić się; -wi, -wią	worry, be up- set
		miejsce, -a n.	place, seat
		minuta, -y f.	minute
		oba, obaj, obie; obu; oboma, obiema	both

ocena, -y f.	evaluation, grade	spędzać; -a, -ają	spend, pass (time)
odpoczynek, -nku i.	rest	sto, -u	hundred
osiemdziesiąt, -sięciu	eighty	sześćdziesiąt, -sięciu	sixty
osoba, -y; osób f.	person	szóstka, -i; -tek f.	(group of) six, anything characterized by the number six
para, -y f.	pair, couple	temu	ago
piątka, -i; -tek f.	(group of) five, anything char- acterized by the number five	troje, -jga	three (collect.)
pięcioro, -rga	five (collect.)	trójka, -i; -jek f.	three(some), anything characterized by the number three
pięćdziesiąt, -sięciu	fifty	trudno	(it is) hard, difficult
pięćset, pięciuset	five hundred	trzydzieści, -estu	thirty
piętnaście, -astu	fifteen	trzysta, -u	three hundred
pobyt, -u i.	stay	tysiąc, -a; -e, tysięcy i.	thousand
począć; -a, -ają	wait	ważyć; -y, -ą	weigh
pokój, -koju; -koje, -koi/ -koiów i.	room	wiele, -u	many, much
rubel, -bla; -e, -i a.	ruble	winny/winien, winnego	indebted, owing
rynek, -nku i.	market square	wrócić; -ci, -cą	come back, return
siedemdziesiąt, -sięciu	seventy	za <u>prep. w.</u> <u>acc.</u>	in (w. time expressions)
		złoty, -ego a.	złoty (unit of currency)

ZDANIA

SENTENCES

1. Co pan robi?	What are you doing?
2. Piszę list.
Gotuję obiad.
Robię porządki.	I'm writing a letter.
cooking dinner.
cleaning up.
3. Czy pan często pisze do domu?
sam sobie gotuje?
sam robi porządki?	Do you often write home?
do your own cooking?
cleaning
up?
4. Teraz już nie, ale dawniej dość
często pisałem do domu.
sam sobie gotowałem.
sam robiłem porządki.	Not any longer, but formerly
I used to write home quite often.
do my own cooking
cleaning up
5. W tym roku nie, ale w przyszłym
roku często
będę pisał do domu.
będę sam sobie gotował.
będę sam robił porządki.	Not this year, but
next year
I'll write home frequently.
do my own cooking
cleaning up
6. Moja matka wczoraj cały dzień
pisała listy.
gotowała.
robiła porządki.	My mother
wrote letters all day yesterday.
cooked
cleaned up
7. Wczoraj napisałem list do domu.
ugotowałem sobie obiad.
zrobiłem porządek
w mieszkaniu.	Yesterday I wrote a letter home.
cooked my own lunch.
cleaned up
the apartment.
8. Jutro napiszę list do domu.
ugotuję sobie kolację.
zrobię porządek w domu.	Tomorrow I'll write a letter home.
cook my own dinner.
clean up the house.
9. Czy pan już podpisał czek?
zapisał mój adres?
przepisał zadanie?	Have you signed the check?
noted down my address?
copied the exercise?
10. Nie, zaraz go podpiszę.
go zapiszę.
je przepiszę.	No, I'll sign it right away.
note it down
copy it
11. Właśnie go podpisuję.
go zapisuję.
je przepisuję.	I'm just signing it.
writing it down.
copying it.

12. Proszę tego nie podpisywać.
zapisywać.
przepisywać.	Please don't sign that.
write that down.
copy that.
13. Czy pan się już przygotował
do egzaminu?	Have you prepared for the exam?
14. Nie, wieczorem się przygotuję.	No, I'll prepare myself in the
evening.
15. Jak długo przygotowywał się
pan do tego egzaminu?	How long did you spend preparing
for that exam?
16. Przygotowywałem się do niego
całą sobotę i niedzielę.	I prepared for it all Saturday
and Sunday.
17. Co pan robił zeszłego lata?	What did you do last summer?
18. Pracowałem jako kelner
w hotelu i zarobiłem
pięćset dolarów.	I worked as a waiter in a hotel
and earned five hundred
dollars.
19. W przyszłym roku będę miał
więcej doświadczenia i na
pewno zarobię przynajmniej
sześćset dolarów.	Next year I'll have more experience
and will certainly earn at
least six hundred.
20. Ile pan zarabia?	How much do you earn?
21. W tym roku zarabiam dwa tysiące
złotych miesięcznie, ale w
zeszłym roku zarabiałem
znacznie mniej.	This year I'm earning two thousand
a month but last year I earned
much less.
22. Na przyszły rok będę miał
jeszcze jedną pracę i będę
chyba zarabiał dwa tysiące
pięćset złotych.	Next year I'll have an extra job
and will earn, I guess,
twenty-five hundred.
23. Kto tu gra w szachy?	Who plays chess here?
24. Kto chce zagrać w szachy?	Who wants to have a game of chess?
25. Wczoraj przegrałem dwie partie.
wygrałem pięć partii.	Yesterday I lost two games.
won five
26. Ostatnio stale przegrywam.
wygrywam.	Lately I've been losing regularly.
winning
27. Ile płacę?	How much do I pay?
28. Tu się nie płaci.	You don't pay here.
29. Kto za to będzie płacił?	Who'll pay for it?
30. Ja już zapłaciłem.	I've paid already.
31. Pan pozwoli, że ja dziś zapłacę.	I'll pay today if I may.
32. Nie pozwalam dzieciom grać
w karty.	I don't let children play cards.

33. Czy spłacił pan już rower?
samochód?
lodówkę?
pralkę?
meble?
34. Nie, jeszcze nie spłaciłem
roweru.
samochodu.
lodówki.
pralki.
mebli.
35. Wciąż jeszcze go spłacam.
ją
je
36. Nie lubię kupować na raty.
37. Wolę płacić gotówką.
38. W zeszłym roku kupiłem
motor i jeszcze ciągle
go spłacam.
39. Jak pan myśli, co
panu dadzą rodzice na urodziny?
pan da rodzicom na święta?
40. Rodzice mi pewnie dadzą
maszynę do pisania;
radio;
adapter;
magnetofon;
zwykle mi dają bardzo ładne
prezenty.
41. Nie wiem jeszcze, co dam
rodzicom; zwykle im daję
coś do czytania.
42. W tym roku nie kupuję żadnych
prezentów, bo wydałem
wszystko, co miałem.
43. Stanowczo za dużo wydaję.
44. Czy pan już zdał wszystkie
egzaminy?
45. Nie. W tym tygodniu zdawałem
historię, a w przyszłym będę
zdawać rosyjski.
- Have you paid off the bicycle?
car?
refrigerator?
washing
machine?
furniture?
- No, I haven't yet paid off
the bicycle.
car.
refrigerator.
washing machine.
furniture.
- I'm still paying it off.
- I don't like to buy in installments.
- I prefer to pay cash.
- Last year I bought a motorcycle
and I'm still paying it off.
- What do you think—what'll
your parents give you for your
birthday?
you give your parents for the
holidays?
- My parents will probably give me
a typewriter;
radio;
record player;
tape recorder;
they usually give me very nice
presents.
- I don't know yet what I'll give
my parents; I usually give them
something to read.
- This year I'm not buying any
gifts because I've spent
everything I had.
- I spend much too much.
- Have you passed all your
exams?
- No. This week I took the
history exam and next week I'll
take the Russian language exam.

46. Historię zdałem dobrze, ale rosyjskiego na pewno nie zdam. I've done well in history, but I'm sure I won't pass Russian.
47. Życzę panu powodzenia. I wish you good luck.
48. Rok temu pożyczyłem koledze pięćset złotych i do dzisiaj mi nie oddał. A year ago I lent a friend five hundred zlotys and he hasn't paid me back yet.
49. Z zasady nikomu nie pożyczam. I don't lend (money), as a matter of principle.
50. Nigdy od nikogo nic nie pożyczałem. I've never borrowed a thing from anybody.
51. Niech mi pan pożyczycy dolara — jutro panu oddam. Lend me a dollar — I'll pay you back tomorrow.
52. Zawsze oddaję długi. I always pay back my debts.
53. Proszę oddać tę książkę do biblioteki. Please return this book to the library.
54. W zeszłym roku nie oddawałem książek na czas i kilka razy płaciłem karę. Last year I didn't return books on time and paid fines several times.
55. Czy pan już zaczął tę książkę? skończył przeczytał Have you begun this book? finished read
56. Właśnie ją zaczynam. kończę. czytam. I'm just beginning it. finishing reading
57. Jutro ją zacznę. skończę. przeczytam. I'll begin it tomorrow. finish read
58. Kilka razy ją zaczynałem, ale w żaden sposób nie mogę jej skończyć. I've begun it several times but I just can't finish it.
59. Zawsze kończę to, co zaczynam. I always finish what I begin.
60. Zaraz zacznę (skończę) pracować. przepisywać pracę seminaryjną. się uczyć. się przygotowywać do egzaminu. I'll begin (finish) working right now. rewriting the term paper studying preparing for the exam
61. Mam brudne buty — zaraz je wyczyszczę. My shoes are dirty — I'll clean them up right away.
62. Mam czyste buty — właśnie je wyczyściłem. My shoes are clean — I've just shined them up.
63. Niech pan tu butów nie czyści. Don't clean your shoes in here.
64. Niech mi pan to pošle. Send it to me.

(c) The imperfective future is expressed by the present-tense forms of the perfective verb *będe* 'I'll be' (see X 8) combined with the 3d person past-tense forms or the infinitive of an imperfective verb. The forms with the infinitive belong to the formal style, those with the past tense are stylistically neutral and are common in the colloquial language. In contrast to the present-tense forms of perfective verbs, which specify that the action will be completed, the imperfective future forms state that the action will occur but do not imply its completion.

On będzie pisał listy.	He'll be writing letters.
Ona pisała	She
Oni będą pisali	They (m)
One pisały	They (f)

or:

On będzie pisać listy.	He'll be writing letters.
Ona	She
Oni będą	They (m)
One	They (f)

Thus, finite verbs (quoted in 3d sg.) combine tense and aspect in the following way:

	Past	Present	Future
Perf.	napisał	—	napisze
Imperf.	pisał	pisze	będzie pisał (pisać)

3. ASPECTS OF SIMPLE VERBS AND OF COMPOUNDS OF SIMPLE VERBS

a. Imperfective simple verbs

Nearly all simple verbs, i.e. verbs without a preverb (verbal prefix) are imperfective.

pisać	write
robić	do
grać	play

b. Perfective simple verbs

A few simple verbs are perfective and are therefore treated as exceptions. Two such verbs occur in this lesson:

dać	give
kupić	buy

c. Compounds of simple verbs

Compounds of a simple verb with a preverb are perfective.

napisać	write
podpisać	sign
zapisać	note down
przepisać	copy
oddać	give back, return
zdać	pass (an exam)
wydać	spend (money)

4. PAIRS OF SIMPLE IMPERFECTIVE AND COMPOUND PERFECTIVE VERBS

As a rule, Polish verbs occur in aspect pairs consisting of one perfective and one imperfective verb. Members of such pairs differ in aspect but otherwise have the same meaning. Among the compound perfectives there is usually one verb which matches exactly the meaning of the simple imperfective verb and forms with it an aspect pair:

Simple Imperf.	Cpd. Perf.	
pisać	napisać	write
gotować	ugotować	cook
robić	zrobić	do
czyścić	wyczyścić	clean
grać	zagrać	play
czytać	przeczytać	read

Since in such compound perfective verbs the preverb does not alter the meaning of the underlying simple imperfective verb, it is called empty. In the examples quoted above, the empty preverbs are: na-, u-, z-, wy-, za-, prze-.

5. PAIRS OF COMPOUND PERFECTIVE AND COMPOUND IMPERFECTIVE VERBS

Most compound perfective verbs, however, contain preverbs which are not empty and which do alter the meaning of the underlying simple verb, whether it is imperfective or perfective.

gotować	cook	przygotować	prepare
robić	do	zarobić	earn
grać	play	przegrać	lose
		wygrać	win

(For other examples see 3 c)

For each of such compound perfective verbs there is a compound imperfective verb which forms with it an aspect pair. A compound perfective and a matching compound imperfective have the same preverb but different stem suffixes:

(a) If the past-tense stem of a compound perfective ends in -y-/-i- and its present is inflected according to Conjugation II, then the past-tense stem of a matching imperfective replaces -y-/-i- by -a- and the present is transferred to Conjugation III.

Cpd. Perf.	Cpd. Imperf.	
pożyczyć pożyczę pożyczysz	pożyczać pożyczam pożyczasz	lend, borrow

The vowel o in the syllable preceding the suffix -a- is replaced by a:

zarobić zarobię zarobisz	zarabiać zarabiam zarabiasz	earn
--------------------------------	-----------------------------------	------

The consonant or consonant cluster preceding the suffix -a- is replaced according to the C₃~C₅ type of alternations (cf. VIII 7 c):

spłacić spłacę spłacisz	spłacać spłacam spłacasz	pay off
-------------------------------	--------------------------------	---------

(b) If the past-tense stem of a compound perfective is polysyllabic (not counting the preverb) and ends in -a-, the past-tense stem of a matching imperfective replaces -a- by the suffix -ywa-/-iwa-. The present tense follows Conjugation I and replaces -ywa-/-iwa- by -uj- (cf. 12 a below):

podpisać podpiszę podpiszesz	podpisywać podpisuję podpisujesz	sign
przygotować się przygotuję się przygotujesz się	przygotowywać się przygotowuję się przygotowujesz się	prepare (intransitive)

(c) Other pairs of compound perfective and imperfective verbs show various distinctions between stem suffixes:

wygrać wygram wygrasz	wygrywać wygrywam wygrywasz	win
oddać oddam oddasz	oddawać oddaję oddajesz	return
pośłać poślę poślesz	posyłać posyłam posyłasz	send

6. COMPOUND PERFECTIVE VERBS WITHOUT SIMPLE VERBS

Some compound perfective verbs do not have an underlying simple imperfective:

zacząć zacznę zacznieisz	zaczynać zaczynam zaczynasz	begin
pozwoić pozwolę pozwolisz	pozwaląć pozwalam pozwalasiz	allow

(The elements zacząć and zwoić do not occur without a preverb.)

7. PAIRS OF PERFECTIVE AND IMPERFECTIVE SIMPLE VERBS

Perfective simple verbs (see 3 b) and matching imperfective simple verbs have different stem suffixes:

dać dam dasz	dawać daję dajesz	give
kupić kupię kupisz	kupować kupuę kupujesz	buy

8. DIFFERENT VERBS PAIRED ACCORDING TO MEANING AND ASPECT

In a few instances, completely different verbs which agree in meaning but disagree in aspect are considered matching members of an aspect pair. The following occur in this lesson:

wziąć wezmę weźmiesz	brać biorę bierzesz	take
----------------------------	---------------------------	------

zobaczyć zobaczę zobaczysz	widzieć widzę widzisz	see
powiedzieć powiem powiesz	mówić mówię mówisz	tell

9. UNPAIRED SIMPLE IMPERFECTIVE VERBS

A few simple imperfective verbs do not have perfective counterparts. The following occur in this lesson:

mieć	have
wiedzieć	know, be aware of
życzyć	wish
woleć	prefer

10. SYNOPSIS OF ASPECT PAIRS

Simple Imperf.	Cpd. Perf.	Cpd. Imperf.	
pisać	napisać podpisać zapisać przepisać	podpisywać zapisywać przepisywać	write sign note down copy
gotować	ugotować przygotować się	przygotowywać się	cook prepare
robić	zrobić zarobić	zarabiać	do earn
płacić	zapłacić spłacić	spłacać	pay pay off
kończyć	skończyć		finish
czyścić	wyczyścić		clean
grać	zagrać przegrać wygrać	przegrywać wygrywać	play lose win
czytać	przeczytać		read
życzyć	pożyczyć	pożyczać	wish borrow

Simple Imperf.	Cpd. Perf.	Cpd. Imperf.	
	posłać	posyłać	send
	zacząć	zaczynać	begin
	pozwolić	pozwalać	allow
brać	wziąć		take
widzieć	zobaczyć		see
mówić	powiedzieć		say

Simple Perf.	Simple Imperf.	Cpd. Perf.	Cpd. Imperf.	
dać	dawać	oddać wydać zdać	oddawać wydawać zdawać	give give back spend (money) pass (exam)
kupić	kupować			buy

11. USE OF ASPECTS

The system of Polish verbal aspects compels the speaker to decide whether the completion of an action is to be stressed or not. The necessity of making such a choice is foreign to the English grammatical pattern and is likely therefore to cause a student some difficulty. Although the English system of tenses has distinctions akin to Polish verbal aspect, its emphases are differently placed:

Past	napisał	Completion/Result	wrote
	pisał	Repetition	
		Progress	was writing
Future	napisze	Completion/Result	will write
	będzie pisał	Repetition	
		Progress	will be writing

Following are some environments in which the choice of aspect is more or less automatic:

(a) in nonnegated requests perfective verbs are more frequent than the imperfective ones; in negated requests imperfective verbs are usual (see VII²).

Proszę zacząć.	Please begin.
Niech pan zacznie.	Begin.
Proszę nie zaczynać.	Don't begin, please.
Niech pan nie zaczyna.	Don't begin.

(b) With verbs denoting a beginning or an end, imperfective verbs are regularly used.

Zacznę czytać.	I'll begin reading.
Skończyłem pisać.	I finished writing.

(c) With expressions implying a habit, imperfective verbs are regularly used.

Nie lubię kupować na raty.	I don't like installment buying.
----------------------------	----------------------------------

12. ALTERNATIONS BETWEEN PAST-TENSE AND PRESENT-TENSE STEMS IN CONJUGATION I

a. -owa- -ywa-/-iwa- ~ -uj-

The suffixes -owa- and -ywa-/-iwa- in past-tense stems are replaced by the suffix -uj- in present-tense stems.

kupował	he bought	kupuję	I buy
podpisywał	he signed	podpisuję	I sign

b. Other stem alternations

Other past-tense stem vs. present-tense stem alternations also occur in this lesson:

dawa- ~ daj-	dawał	he gave	daję	I give
pisa- ~ pisz-	pisał	he wrote	piszę	I write
zaczą- ~ zaczn-	zaczął	he began	zacznę	I'll begin
wzią- ~ wezm-	wziął	he took	wezmę	I'll take
bra- ~ bior-	brał	he took	biorę	I take

13. IRREGULAR PRESENTS

a. dadzą 'they'll give'

The present of the perfective dać 'give' is inflected according to Conjugation III except for 3d pl., which is dadzą. Note that the expected form dają is actually 3d pl. of the imperfective dawać 'give' (see 12b).

b. wiedzieć 'know' and its compounds

The present-tense inflection of wiedzieć 'know, be aware of,' of its compound powiedzieć 'tell,' and of the compounds based on powiedzieć, e.g. odpowiedzieć 'answer' etc. is irregular (see VIII 10):

1 sg.	powiem
2 sg.	powiesz
3 sg.	powie

1 pl.	powiemy
2 pl.	powiecie
3 pl.	powiedzą

14. MULTIPLE NEGATION

A negated verb requires the negative counterpart of interrogative pronouns, adverbs, or adjectives:

Kto wie?	Who knows?
Co on wie?	What does he know?
Nikt nic nie wie.	Nobody knows anything.

Kiedy pan to pożyczył?	When did you borrow it?
Od kogo pan to pożyczył?	From whom did you borrow it?
Co pan pożyczył?	What did you borrow?
Nigdy od nikogo nic nie pożyczałem.	I've never borrowed anything from anybody.

Jakie polskie powieści pan zna?	What Polish novels do you know?
Nie znam żadnych polskich powieści.	I don't know any Polish novels.

ZADANIE

EXERCISES

1. Depending on the context, supply the proper perfective or imperfective present forms of the following:

napisać list	zrobić porządek
podpisywać czek	zapłacić rachunek
zapisać adres	kończyć zadanie
przepisywać zadanie	zaczynać książkę
ugotować obiad	przeczytać list
przygotowywać się	kupować gazetę

- a. On zaraz ——— .
b. Oni właśnie ——— .

2. Depending on the context, supply the proper perfective or imperfective past forms of the following:

zarobić dwa tysiące	zobaczyć go
przegrać dużo pieniędzy	mówić mi o tym
wygrywać dużo pieniędzy	dać mi prezent
pożyczyć ode mnie	zdawać wszystkie egzaminy
pozwalać mi zapłacić	wydać wszystko
brać dzieci ze sobą	oddawać długi

- a. On już ——— .
b. On zwykle ——— .

3. Depending on the context, supply the proper perfective or imperfective forms of the following, changing the case of the object where necessary:

zagrać z nimi	otwierać okno
splacać samochód	zamknąć drzwi
zakryć tekst	mówić po polsku

- a. Niech pan ——— .
b. Niech pan nie ——— .

SŁÓWKA

adapter, -a i.	record player
adres, -u i.	address
brudny, -ego	dirty
czek, -u i.	check
czyścić I; czyści, czyszczą	clean
czysty, -ego	clean
czytanie, -a n.	reading
dawać I; daje, -ą;	give
dawniej	formerly, before
dług, -u i.	debt

VOCABULARY

doświadczenie, -a n.	experience, experiment
gotować I; -uje, -ują	cook, prepare
gotówka, -i f.	cash
historia, -rii; -rie, -rii f.	history, story
jako	as, in the capacity of
kara, -y f.	punishment, fine
karta, -y f.	card
kończyć I; -y, -ą	finish, end
kupić P; -i, -ią	buy

kupować I; -puje, -pują	buy	pozwolić P; -i, -ą	allow, permit
lodówka, -i; -wek f.	refrigerator, ice box	pożyczać I; -a, -ają	loan, lend, bor- row
magnetofon, -u i.	tape recorder	pralka, -i; -lek f.	washing ma- chine
maszyna, -y f. -do pisania	machine typewriter	przeczytać P; -a, -ają	read (through)
mebel, -bla; -e, -i i.	(piece of) furniture	przegrać P; -a, -ają	lose
miesięczny, -ego	monthly	przegrywać I; -a, -ają	lose
mieszkanie, -a n.	apartment	przepisać P; -sze, -szą	copy, rewrite
mniej	less	przepisywać I; -suje, -sują	copy, rewrite
motor, -u i.	motorcycle (coll.)	przygotować się P; -tuje, -tują	prepare one- self, make ready
napisać P; -isze, -iszą	write	przygotowywać się I; -wuje, -wują	prepare one- self, make ready
nikomu <u>dat. non-</u> <u>fem. of nikt</u>		przynajmniej	at least
oddać P; -da, -dadzą	give back, hand over, render	rata, -y f.	installment
oddawać I; -daje, -dają	give back, hand over, render	rower, -u i.	bicycle
ogół, -u i. w ogóle	generality in general, as ^{it} is	seminaryjny, -ego	pert. to a seminar
partia, -ii; -ie, -ii f.	game	praca seminaryjna	(term) paper
piętnasty, -ego	fifteenth	splacać I; -a, -ają	pay off, repay
płacić I; -ci, -cą	pay	splacić P; -ci, -cą	pay off, repay
podpisać P; -isze, -iszą	sign	sposób, -sobu i.	manner, means, way
podpisywać I; -uje, -ują	sign	stale	constantly, regularly
posłać P; pośle, -ą	send	stanowczo	decidedly, most certainly
posyłać I; -a, -ają	send	szachy, -ów pl.	chess
powodzenie, -a n.	success	sześćset, -ściuset	six hundred
pozwalać I; -a, -ają	allow, permit		

ugotować P; -tuje, -tują	cook, prepare	zapisywać I; -suje, -sują	note down
urodziny, -in pl.	birthday	zapłacić P; -ci, -cą	pay
właśnie	just	zarabiać I; -a, -ają	earn
wyczyścić P; -ści, -szczę	clean	zarobić P; -bi, -bią	earn
wydać P; -a, -adzą	give out, spend	zasada, -y f.	principle, rule
wydawać I; wydaje, -ają	give out, spend	zdać P; -a, -adzą	pass an exam
wygrać P; -a, -ają	win	zdawać I; zdaje, -ą	take an exam
wygrywać I; -a, -ają	win	znacznie	considerably, much
zaczynać I; -a, -ają	begin, start	zobaczyć P; -y, -ą	see, catch sight of
zagrać P; -a, -ają	play	zrobić P; -bi, -bią	make, do
zapisać P; -sze, -szą	note down		

ZDANIA

SENTENCES

1. W tym roku budzę się zwykle o siódmej godzinie rano.	This year I usually wake up at seven o'clock in the morning.
2. Szybko wstaję, zdejmuję piżamę i biorę prysznic.	I quickly get up, take off my pajamas, and take a shower.
3. W łazience myję się, golę, czeszę i myję zęby.	In the bathroom I wash, shave, comb my hair, and brush my teeth.
4. Potem wracam do siebie do pokoju, ubieram się i idę na dół na śniadanie.	Then I come back to my room, get dressed, and go downstairs for breakfast.
5. Na dole jem śniadanie, piję kawę i zaraz po śniadaniu idę na zajęcia.	Downstairs I eat breakfast and drink coffee, and right after breakfast go to my classes.
6. Zajęcia zaczynają się zwykle o dziewiątej, a kończą o dwunastej.	My classes usually begin at nine and end at twelve.
7. Po zajęciach spotykam się z kolegami i idę z nimi do stołówki na obiad.	After classes I meet my friends and go to the dining hall with them for lunch.
8. Przy obiedzie rozmawiamy i opowiadamy sobie nawzajem plotki uniwersyteckie.	At dinner we talk and tell each other university gossip.
9. Resztę popołudnia spędzam zwykle w bibliotece albo laboratorium.	I usually spend the rest of the afternoon in the library or at the lab.
10. Wieczorem wracam do siebie, ale po drodze wstępuję do sklepu i kupuję sobie gazetę.	In the evening I return to my room, but on the way I stop at a store and buy the paper.
11. Siadam do kolacji koło siódmej, a po kolacji idę do kina, na spacer albo do kolegów z wizytą.	I sit down to dinner around seven and after dinner I go to the movies, out for a walk, or to see my friends.
12. Czasem dzwonię do znajomych i zapraszam ich do siebie na kawę.	Sometimes I call up my acquaintances and invite them to my place for coffee.
13. Zwykle kładę się do łóżka o wpół do dwunastej.	I usually go to bed at half past eleven.
14. Najpierw leżę i czytam (przez) kilka minut, a potem gaszę światło.	First I lie down and read for a few minutes and then I turn off the light.

15. Natychmiast zasypiam i dobrze śpię całą noc.	I fall asleep immediately and sleep well all night.
16. W zeszłym roku podczas wakacji budziłem się zwykle o wpół do ósmej.	Last year during vacations I used to wake up at half past seven.
17. Przez chwilę leżałem w łóżku, a potem wstawałem, zdejmowałem piżamę i brałem prysznic.	I lay in bed for a while, and then I'd get up, take off my pajamas, and take a shower.
18. W łazience myłem się, goliłem, czesałem i myłem zęby.	In the bathroom I washed, shaved, combed my hair, and brushed my teeth.
19. Następnie wracałem do sypialni, ubierałem się i szedłem na dół do jadalni.	Next I'd come back to the bedroom and get dressed, and go downstairs to the dining room.
20. W jadalni siadałem do stołu, jadłem śniadanie i czytałem poranne gazety.	In the dining room I'd sit down at the table, eat breakfast, and read the morning newspapers.
21. Potem dzwoniłem do kolegów i umawiałem się z nimi na basen albo na tenisa.	Then I used to call up my friends and arrange to go to the swimming pool or to play tennis with them.
22. Obiad jadłem zwykle na mieście, a po obiedzie szedłem do biblioteki miejskiej, gdzie pracowałem jako pomocnik.	I would usually have dinner in town, and after dinner go to the public library, where I worked as an assistant.
23. Ponieważ ruch był stosunkowo mały, mogłem podczas pracy czytać i rozmawiać z bibliotekarką — panną Zosią.	Since there was relatively little activity, I could read at work and talk with the librarian — Sophy.
24. Po pracy wstępowałem z panną Zosią do pobliskiej kawiarni, gdzie jedliśmy lody albo pili kawę.	After work Sophy and I used to stop at the nearby coffee house and have ice cream or coffee.
25. Czasem rodzice Zosi zapraszali mnie na kolację.	Sometimes Sophy's parents invited me for dinner.
26. Po kolacji rzadko siedzieliśmy w domu, ale szliśmy do kina, teatru albo na koncert.	After dinner we seldom stayed at home, but went to the movies, the theater, or a concert.
27. Koło dwunastej odprowadzałem Zosię do domu, żegnałem się z nią i wracałem do siebie.	Around twelve I used to see Sophy home, say good night to her, and return home.
28. Brat zwykle jeszcze nie spał, więc opowiadałem mu, co robiłem w ciągu dnia.	Usually my brother wasn't asleep and I told him what I had been doing during the day.
29. Potem rozbierałem się, gasiłem światło i kładłem się spać.	Then I undressed, turned off the light, and went to bed.

30. Zwykle zaraz zasypiałem. Usually I went to sleep immediately.
31. Jutro obudzę się wcześniej, poleżę chwilę w łóżku i wstanę kwadrans po szóstej. Tomorrow I'll wake up early, lie in bed for a while, and get up at quarter past six.
32. W łazience zdejmę piżamę, wezmę prysznic, umyję zęby, ogolę się i uczeszę. In the bathroom I'll take off my pajamas, take a shower, brush my teeth, shave, and comb my hair.
33. Z łazienki wrócę do sypialni i szybko się ubiorę. From the bathroom I'll come back to the bedroom and get dressed quickly.
34. Potem zjem śniadanie i wypiję filiżankę herbaty. Then I'll eat breakfast and drink a cup of tea.
35. Za piętnaście dziewiąta pójdę na uniwersytet i spędzę co najmniej trzy godziny w czytelni. At quarter to nine I'll go to the university and spend at least three hours in the library reading room.
36. Przed obiadem spotkam się z moim starym przyjacielem, Janem Wilczkiem. Before lunch I'll meet my old friend, John Wilczek.
37. Porozmawiamy o różnych sprawach, opowiemy sobie ostatnie kawały polityczne i umówimy się na pojutrze. We'll talk about all sorts of things, tell each other the latest political jokes, and arrange to meet the day after tomorrow.
38. Z obiadu pójdę wprost na wykłady. After dinner I'll go straight to class.
39. Jak tylko skończą się wykłady, pójdę do domu, ale po drodze wstąpię jeszcze do kawiarni na czarną kawę. As soon as classes are over, I'll go home, but on the way I'll stop at a coffee house to have some (black) coffee.
40. Siądę przy stoliku i przeczytam popołudniową gazetę. I'll sit down at a table and read the afternoon paper.
41. W domu prędko się przebiorę, bo za dziesięć siódma mam być u Zielińskich na kolacji. At home I'll quickly change because at ten of seven I am to be at the Zielinskis for dinner.
42. Na wszelki wypadek zadzwonię do nich i powiem, że mogę się spóźnić. In any case I'll give them a ring and tell them that I may be late.
43. Pożegniam się z Zielińskimi koło jedenastej i zaproszę ich do siebie na sobotę. I'll say good-by to the Zielinskis around eleven and I'll invite them to come to my place on Saturday.
44. Wrócę do domu koło wpół do dwunastej, posiedzę chwilę przy radiu, potem się rozbiorę i położę do łóżka. I'll come home around half past eleven, sit for a while listening to the radio, and then undress and go to bed.

45. Punkt dwunasta zgaszę światło
i jeśli od razu nie zasnę,
wezmę środek nasenny.
46. Wczoraj była niedziela, więc
choć obudziłem się wcześniej,
wstałem dopiero o dziewiątej.
47. W łazience zdjąłem piżamę,
wziąłem prysznic i umyłem sobie
głowę.
48. Potem uczesałem się, umyłem
zęby i ogoliłem się.
49. W sypialni się ubrałem i
poszedłem do jadalni na
śniadanie.
50. Przy śniadaniu wypilem dwie
szklanki wody, bo miałem
straszne pragnienie.
51. Potem posłuchałem radia,
przeczytałem gazetę i
zadzwońiłem do Wandy
Chelmskiej.
52. Zaprosiłem ją na kolację —
umówiliśmy się na dziesięć
po wpół do siódmej.
53. Rano byłem w domu, bo
chciałem napisać kilka listów.
54. Obiad zjadłem na mieście, a
po obiedzie poszedłem z
kolegami na nową wystawę do
muzeum.
55. Po wystawie poszliśmy sobie na
spacer, ale zaczęło padać,
więc wstąpiliśmy do cukierni
na ciastka i kawę.
56. Punktualnie o wpół do siódmej
poszedłem się spotkać z Wandą.
57. Przy kolacji Wanda opowiedziała
mi o różnych kłopotach, które
ma w domu.
58. O dziewiątej poszliśmy do kina,
a po kinie odprowadziłem
Wandę do domu i pożegnałem
się z nią.
- I'll turn off the light at twelve
sharp, and if I don't fall asleep
immediately I'll take a sleeping
pill.
- Yesterday was a Sunday and so —
although I woke up early — I didn't
get up until nine.
- In the bathroom I took off my
pajamas, took a shower, and
washed my hair.
- Then I combed my hair, brushed my
teeth, and shaved.
- I dressed in the bedroom and went
to the dining room for break-
fast.
- At breakfast I drank two glasses
of water because I was terribly
thirsty.
- Then I listened to the radio for a
while, read the newspaper, and
called up Wanda Chelmski.
- I invited her (out) for dinner —
we arranged to meet at twenty
of seven.
- In the morning I was at home because
I wanted to write a few letters.
- I ate lunch in town, and after lunch
my friends and I went to see a
new exhibit at the museum.
- After seeing the exhibit we went
for a walk, but it began raining,
and we stopped at a pastry shop
for some pastry and coffee.
- At exactly half past six I went
to meet Wanda.
- At dinner Wanda told me about
various problems she has at
home.
- At nine we went to the movies
and after the movies I took
Wanda home and said good night
to her.

59. Wróciłem do siebie za kwadrans
dwunasta, rozebrałem się i
położyłem do łóżka. I came back to my place at quarter
to twelve, undressed, and went
to bed.
60. Zaraz po dwunastej zgasilem
światło, ale długo nie
mogłem zasnąć. Soon after twelve I turned off
the light but I couldn't
go to sleep for a long time.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. PAIRS OF SIMPLE IMPERFECTIVE AND COMPOUND PERFECTIVE
VERBS

This lesson introduces the following pairs of simple imperfective and compound perfective verbs (cf. XV 4):

a. Presents of Conjugation I:

myć (się)	umyć (się)	wash (oneself)
pić	wypić	drink
czesać się	uczesać się	comb one's hair
iść	pójść	go (on foot)

b. Presents of Conjugation II:

dzwonić	zadzwonić	ring, call up
golić się	ogolić się	shave
budzić się	obudzić się	wake up
gasić	zgasić	extinguish

c. Present of Conjugation III:

żegnać się	pożegnać się	say good-by
------------	--------------	-------------

d. Irregular present (see 9):

jeść	zjeść	eat
------	-------	-----

45. Punkt dwunasta zgaszę światło i jeśli od razu nie zasnę, wezmę środek nasenny.
46. Wczoraj była niedziela, więc chociaż obudziłem się wcześniej, wstałem dopiero o dziewiątej.
47. W łazience zdjąłem piżamę, wziąłem prysznic i umyłem sobie głowę.
48. Potem uczesałem się, umyłem zęby i ogoliłem się.
49. W sypialni się ubrałem i poszedłem do jadalni na śniadanie.
50. Przy śniadaniu wypilem dwie szklanki wody, bo miałem straszne pragnienie.
51. Potem posłuchałem radia, przeczytałem gazetę i zadzwoniłem do Wandy Chelmskiej.
52. Zaprosiłem ją na kolację — umówiliśmy się na dziesięć po wpół do siódmej.
53. Rano byłem w domu, bo chciałem napisać kilka listów.
54. Obiad zjadłem na mieście, a po obiedzie poszedłem z kolegami na nową wystawę do muzeum.
55. Po wystawie poszliśmy sobie na spacer, ale zaczęło padać, więc wstąpiliśmy do cukierni na ciastka i kawę.
56. Punktualnie o wpół do siódmej poszedłem się spotkać z Wandą.
57. Przy kolacji Wanda opowiedziała mi o różnych kłopotach, które ma w domu.
58. O dziewiątej poszliśmy do kina, a po kinie odprowadziłem Wandę do domu i pożegnałem się z nią.
- I'll turn off the light at twelve sharp, and if I don't fall asleep immediately I'll take a sleeping pill.
- Yesterday was a Sunday and so — although I woke up early — I didn't get up until nine.
- In the bathroom I took off my pajamas, took a shower, and washed my hair.
- Then I combed my hair, brushed my teeth, and shaved.
- I dressed in the bedroom and went to the dining room for breakfast.
- At breakfast I drank two glasses of water because I was terribly thirsty.
- Then I listened to the radio for a while, read the newspaper, and called up Wanda Chelmski.
- I invited her (out) for dinner — we arranged to meet at twenty of seven.
- In the morning I was at home because I wanted to write a few letters.
- I ate lunch in town, and after lunch my friends and I went to see a new exhibit at the museum.
- After seeing the exhibit we went for a walk, but it began raining, and we stopped at a pastry shop for some pastry and coffee.
- At exactly half past six I went to meet Wanda.
- At dinner Wanda told me about various problems she has at home.
- At nine we went to the movies and after the movies I took Wanda home and said good night to her.

59. Wróciłem do siebie za kwadrans
dwunasta, rozebrałem się i
położyłem do łóżka. I came back to my place at quarter
to twelve, undressed, and went
to bed.
60. Zaraz po dwunastej zgasilem
światło, ale długo nie
mogłem zasnąć. Soon after twelve I turned off
the light but I couldn't
go to sleep for a long time.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. PAIRS OF SIMPLE IMPERFECTIVE AND COMPOUND PERFECTIVE
VERBS

This lesson introduces the following pairs of simple imperfective and compound perfective verbs (cf. XV 4):

a. Presents of Conjugation I:

myć (się)	umyć (się)	wash (oneself)
pić	wypić	drink
czesać się	uczesać się	comb one's hair
iść	pójść	go (on foot)

b. Presents of Conjugation II:

dzwonić	zadzwonić	ring, call up
golić się	ogolić się	shave
budzić się	obudzić się	wake up
gasić	zgasić	extinguish

c. Present of Conjugation III:

żegnać się	pożegnać się	say good-by
------------	--------------	-------------

d. Irregular present (see 9):

jeść	zjeść	eat
------	-------	-----

2. PAIRS OF COMPOUND PERFECTIVE AND COMPOUND IMPERFECTIVE VERBS

The following pairs of compound perfective and compound imperfective verbs occur in this lesson:

(a) pairs with an underlying simple imperfective (cf. XV 5):

brać 'take'	ubrać się	ubierać się	dress
	rozebrać się	rozbierać się	undress
	przebrać się	przebierać się	change (clothes)
mówić 'talk'	umówić się	umawiać się	make an appointment
pędzić 'run'	spędzić	spędzać	spend
prowadzić 'lead'	odprowadzić	odprowadzać	see off
prosić 'ask'	zaprosić	zapraszać	invite

(b) pairs with an underlying perfective (cf. XV 5):

stać się 'become'	wstać	wstawać	get up
powiedzieć 'say' (see XV 13 b)	opowiedzieć	opowiadać	tell (a story)

(c) pairs without an underlying simple verb (cf. XV 6):

zasnąć	zasypiać	fall asleep
zdejmąć	zdejmować	take off
wstąpić	wstępować	stop by, drop in
spotkać (się)	spotykać (się)	meet (each other)

3. PAIRS OF PERFECTIVE AND IMPERFECTIVE SIMPLE VERBS

The following pairs of perfective and imperfective simple verbs occur in this lesson (see XV 7):

siąść	siadać	sit down
wrócić	wracać	return

4. DIFFERENT VERBS PAIRED ACCORDING TO MEANING AND ASPECT

The following verbs agree in meaning but disagree in aspect (see XV 8):

położyć się	kłaść się	lie down
-------------	-----------	----------

5. PERFECTIVE VERBS WITH PREVERB PO- 'TO A LIMITED DEGREE'

Some imperfective verbs which denote a state or imply duration have matching perfective verbs compounded with the preverb po-. In such verbs the preverb not only perfectivizes the underlying imperfective but also limits the duration or the intensity of the process.

leżeć	lie	poleżeć	lie for a while
siedzieć	sit	posiedzieć	sit for a while
rozmawiać	talk	porozmawiać	talk a bit
czytać	read	poczytać	read a little

6. MOTION VS. REST IN VERBS

Some verbs which indicate motion are paired with related verbs which denote rest:

	Motion		Rest	
Imperf.	siadać	assume a sitting position	siedzieć	be in a sitting position
Perf.	siąść		posiedzieć	
Imperf.	kłaść się	assume a lying position	leżeć	be in a lying position
Perf.	położyć się		poleżeć	

7. ALTERNATIONS BETWEEN PAST-TENSE AND PRESENT-TENSE STEMS

One should note the following past-tense stem vs. present-tense stem alternations occurring in this lesson (cf. XV 12):

a. Vowel~vowel+j (Conjugation I):

my- ~ myj-	mył	he washed	myję	I wash
pi- ~ pij-	pił	he drank	piję	I drink

b. Vowel~vowel+n (Conjugation I):

wsta- ~ wstan-	wstał	he got up	wstanę	I'll get up
----------------	-------	-----------	--------	-------------

c. Other:

Conj. I	wstawa-~wstaj- (cf. dawa-~daj-)	wstawał he got up	wstaję I get up
	czesa-~czesz- (cf. pisa-~pisz-)	czeszał he combed	czeszę I comb
	zdją-~zdejm- (cf. wzią-~wezm-)	zdzął he took off	zdejmę I'll take off
Conj. II	spa-~spi-	spiał he slept	śpię I sleep

8. OTHER ALTERNATIONS IN VERB INFLECTION

a. d-ć~ść in the infinitive (see X 6 b):

kład-ę się	I lie down	kłaś-ć się	to lie down
siąd-ę	I'll sit down	siąś-ć	to sit down
id-ę	I go	iś-ć	to go

b. siąd- 'sit down' replaced by siad-~sied- in the past tense

The vowel a in the stem siad- 'sit down' is replaced by a in the nonvirile and by e in the virile past tense forms (see X 6 f).

siąd-ę	I'll sit down	siad-ł	he sat down
siąś-ć	to sit down	sied-li	they sat down

c. Compound perfectives of iść 'go (on foot)'

After a preverb, the initial vowel i in the conjugation of iść 'go (on foot)' is replaced by j; the preverb po- before the j is replaced by pó- (cf. XII 4 and XIII 13).

poszedł	he went	pójść	'to go'
poszła	she went	pójdę	'I'll go'

9. IRREGULAR PRESENTS

The verb jeść 'eat' has an irregular present (cf. VIII 10):

	Sg.	Pl.
1	jem	jemy
2	jesz	jecie
3	je	jedzą

10. VOCALIC FORM OF PREVERBS ENDING IN A CONSONANT

Before some consonant clusters, preverbs ending in or consisting of a consonant are extended by the vowel e (cf. XI 2). This alternation occurs within the same paradigm or within an aspect pair when the paradigm or aspect pair contains two alternating stems, one beginning with a single consonant, the other with two consonants.

roz-biorę się	I'll undress	roze-brała się	she undressed
roz-bierać się	to undress (imperf.)	roze-brać się	to undress (perf.)

11. RESTRICTIONS IN THE OCCURRENCE OF ENCLITICS

a. Reflexive się

In a succession of two or more reflexive verbs, the particle się is usually not repeated:

Myję się, golę i czeszę.	I wash, shave, and comb my hair.
Tam się umyłem i uczesałem.	There I washed and combed my hair.

b. Person suffixes in past tense

A past-tense person suffix which is not attached to the verb qualifies all the past-tense forms which follow it in the same clause:

W kawiarniśmy jedli lody, albo pili kawę.	In the café we used to eat ice cream or drink coffee.
---	---

12. FUNCTIONS OF THE DATIVE SOBIE

As an object of a verb, the dative of the reflexive pronoun indicates that the action expressed by the verb is performed by the actor independently of others. This general meaning is discernible in the following particular situations:

(a) The object coincides with the actor (cf. VIII 4):

Pomagamy sobie.	We help each other.
-----------------	---------------------

(b) The action is performed solely for the benefit of the actor:

Kupuję sobie gazetę.	I buy a newspaper (for myself).
----------------------	---------------------------------

(c) The action is performed without regard for others; this often lends a carefree coloring to the manner of the performance.

Poszliśmy sobie na spacer.	We went for a walk.
----------------------------	---------------------

In rapid, somewhat sloppy, speech, the dative sobie is pronounced soe or se.

13. TELLING TIME BY THE CLOCK

The basic units of clock time are:

godzina	hour
wpół (obs. pół)	half hour
kwadrans	quarter hour
minuta	minute

godzina and minuta are feminine nouns; kwadrans is a masculine noun with a nom.=acc. pl. in -e; kwadrans; wpół is indeclinable.

Even hours are indicated by ordinals; minutes and quarters by plain numerals; after a quantifier, the nouns godzina, kwadrans, and minuta are omitted in the colloquial language. In the inquiries about time, the noun godzina is modified by the interrogative adjective który 'which?'

a. Exact time

In inquiring about time and announcing even hours, the nom. godzina is modified by który or by an ordinal:

Która godzina?	What time is it?
Pierwsza (godzina).	One o'clock.
Druga (godzina).	Two o'clock.

wpół is followed by the preposition do 'to' + gen. of the next even hour:

Wpół do trzeciej.	Half past two.
czwartej.	three.

kwadrans and minuta usually have even hours as their point of reference: in the first half hour they are followed by the preposition po 'after' + loc. of the preceding even hour; in the second half hour they depend on the preposition za 'beyond' (+acc.), followed by the nom. of the next even hour:

Kwadrans po piątej.	} Quarter past five.
Piętnaście po piątej.	
Pięć po szóstej.	Five past six.
Za kwadrans siódma.	} Quarter to seven.
Za piętnaście siódma.	
Za pięć ósma.	Five to eight.

Characteristic of Cracow is the use of wpół as a reference point in the second and third quarters:

Warsaw	Dwadzieścia po dziewiątej.	Twenty past nine.
	Za dwadzieścia pięć dziesiąta.	Twenty-five to ten.
Cracow	Za dziesięć wpół do dziesiątej.	Twenty past nine.
	Pięć po wpół do dziesiątej.	Twenty-five to ten.

Going out of use is a construction in which kwadrans in the first half hour is followed by the preposition na 'on' + acc. of the next even hour:

Kwadrans na jedenastą.	Quarter past ten.
------------------------	-------------------

Similarly, for kwadrans in the second half hour one occasionally hears the obsolete trzy (kwadrans) followed by na + acc. of the next even hour:

Trzy na dwunastą.	Quarter to twelve.
-------------------	--------------------

In announcing time, units in which even hours are not in the nominative are in subjectless constructions (cf. XIV 1 and 7):

Jest piąta.	It's five o'clock.
Była piąta.	It was five o'clock.
Jest za dziesięć ósma.	It's ten to eight.
Była za dziesięć ósma.	It was ten to eight.

but:

Jest wpół do szóstej.	It's half past five.
Było wpół do szóstej.	It was half past five.

(jeść) śniadanie i (wypić) kawę o ósmej
 (zacząć) pracować o wpół do dziewiątej
 (kończyć) pracować o dwunastej
 po zajęciach (spotkać się) z kolegami
 potem (żegnać się) z kolegami
 popołudnie (spędzić) w bibliotece
 po drodze do domu (wstępować) do sklepu i (kupić) gazetę
 (siadać) do kolacji koło siódmej
 wieczorem (zadzwoić) do znajomych i (zapraszać) ich do siebie
 (rozebrać się), (umyć) zęby i (kłaść się) do łóżka o dwunastej
 najpierw (leżeć) i (czytać), a potem (zgasić) światło
 zaraz (zasnąć)

- W tym roku Karol — .
- Jutro Karol — .
- W zeszłym roku Karol — .
- Wczoraj Karol — .

2. Fill in the following time quotes, using alternate constructions wherever possible:

1:00, 2:03 3:15, 4:25, 5:30, 6:40, 7:45, 8:58

- Teraz jest — .
- Spotkamy się o — .
- Czekam od — .

3. Fill in the following time quotes:

9:00 1:00 11:00 12:00

- Zobaczymy się o — .
- Zobaczymy się przed — .
- Zobaczymy się między — a — .
- Zobaczymy się po — .

SŁÓWKA

basen, -u i.
 budzić się I;
 budzi, budzą
 chociaż
 ciastko, -a; -tek
 n.

swimming pool
 wake up, awaken
 (intr.)
 although
 pastry

ciąg, -u i.
 w ciągu
 cukiernia, -ni;
 -nie, -ni f.

VOCABULARY

sequence
 in the course
 of, during
 pastry shop,
 café

czesać się I; -sze, -szą	comb one's hair	natychmiast	at once, in- stantly, im- mediately
czytelnia, -ni; -nie, -ni f.	reading room	noc, -y f.	night
dopiero	not until, as late as, only, just	obudzić się P; -dzi, -dzą	wake up, awak- en (intr.)
dół, dołu i.	hole; down, downstairs	odprowadzać I; -a, -ają	see off, see home
droga, -i; dróg f.	road, way	odprowadzić P; -dzi, -dzą	see off, see home
dzwonić I; -i, -ią	ring, call up	ogolić się P; -i, -ą	shave (intr.)
filiżanka, -i; -nek f.	cup	opowiadać I; -a, -ają	tell (a story), recount
gasić I; -si, -szą	turn off (lights), extinguish	piżama/pidżama, -y f.	pajamas
golić się I; -i, -ą	shave (intr.)	plotka, -i; -tek f.	gossip, tale
jadalnia, -ni; -nie, -ni f.	dining room	pobliski, -ego	near, neighbor- ing
jeśli	if	podczas <u>prep.</u> <u>w. gen.</u>	during, in the course of
kawa, -y f.	coffee	pojutrze	the day after tomorrow
kawał, -u i.	portion, piece; joke	położyć się P; -y, -ą	lie down, as- sume a lying position
kłaść się I; kładzie, kładą; kładł	lie down, as- sume a lying position	pomocnik, -a v.	assistant, helper
kłopot, -u i.	trouble, head- ache	ponieważ	because, since, as
kwadrans, -a; -e, -ów i.	quarter of an hour	popołudnie, -a n.	afternoon
lody, -ów pl.	ice cream	popołudniowy, -ego	afternoon-
łazienka, -i; -nek f.	bathroom	poranny, -ego	morning-
łóżko, -a; -żek n.	bed	porozmawiać P; -a, -ają	have a talk, converse for a while
miejski, -ego	urban, munici- pal	posiedzieć P; -dzi, -dzą	sit for a while
myć I; myje, -ą -się	wash (tr.) wash (intr.)	posłuchać P; -a, -ają	listen for a while
najmniej	least	pójść P; -jdzie, -jdą; poszedł, -szła	go (on foot), start
co —	at least		
nasenny, -ego	soporific		

pragnienie, -a n.	thirst	szklanka, -i; -nek f.	glass
prędko	quickly, fast	szybko	quickly, fast
prysznic, -a i.	shower	środek, -dka i.	middle; means, remedy
przebrać się P; -bierze, -biorą	change (clothes)	światło, -a n.	light
punkt	sharp (of time by the clock)	ubierać się I; -a, -ają	dress (intr.)
punktualnie	punctually, exactly	ubrać się P; ubierze, ubiorą	dress (intr.)
reszta, -y f.	rest, re- mainder	uczesać się P; -sze, -szą	comb one's hair
rozbierać się I; -a, -ają	undress (intr.)	umawiać się I; -a, -ają	arrange to meet, make a date
rozebrać się P; rozbierze, -biorą; rozebrał	undress (intr.)	umyć P; umyje, -ą -się	wash (tr.) wash (intr.)
rozmawiać I; -a, -ają	talk, have a conversation	wpół	half (in telling time)
różny, -ego	different, various	wstać P; -anie, -aną	stand up, get up
ruch, -u i.	motion, activity, traffic	wstawać I; wstaje, -ają	stand up, get up
siadać I; -a, -ają	sit down, take a seat	wstąpić P; -pi, -pią	stop at, drop by
siąść P; siądzie, siądą; siadł, siedli	sit down, take a seat	wstępować I; -puje, -pują	stop at, drop by
spać I; śpi, śpią	sleep	wszelki, -ego	all, any
spotkać się P; -a, -ają	meet (each other)	wypadek, -dku i.	case, accident
spotykać się I; -a, -ają	meet (each other)	wypić P; -ije, -iją	drink, drink up
sprawa, -y f.	affair, matter	wystawa, -y f.	exhibit(ion)
stolik, -a i.	(small) table	zadzwoić P; -ni, -nią	ring, call up
stosunkowo	relatively	zapraszać I; -a, -ają	invite
straszny, -ego	terrible	zaprosić P; -si, -szą	invite
sypialnia, -ni; -nie, -ni f.	bedroom	zasnąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	fall asleep
szesnasty, -ego	sixteenth		
szesnaście, -astu	sixteen		

zasypiać I; -a, -ają	fall asleep	zgasić P; -si, -szą	turn off (light), extinguish
zdejmować I; -muje, -mują	take off, take down	żegnać się I; -a, -ają	say good-by, take one's leave
zdejść P; zdejmie, -mą; zdjął, zdejła	take off, take down		

ZDANIA

SENTENCES

1. Jeśli pan chce, możemy dziś pójść do teatru.	If you want, we can go to the theater today.
2. Jak pani ma ochotę, możemy dziś pójść do kina.	If you feel like it, we can go to the movies today.
3. Jeżeli państwo pozwolą, pójdziemy dziś z Zosią do opery.	If we may (if you permit), Sophy and I will go to the opera today.
4. Jeśli nie dziś, to może jutro?	If not today, then perhaps tomorrow?
5. Chciałbyś pójść do teatru? }	Would you (fam. m) like to go to the theater?
Czybyś chciał }	
Chciałabyś }	(fam. f)
Czybyś chciała }	
Chciałby pan }	(m)
Czyby pan chciał }	
Chciałaby pani }	(f)
Czyby pani chciała }	
Chcielibyście }	(fam. mpl)
Czybyście chcieli }	
Chciałybyście }	(fam. fpl)
Czybyście chciały }	
Chcielibyście państwo }	(mf)
panowie }	(mpl)
Czybyście państwo chcieli }	(mf)
panowie }	(mpl)
Chciałybyście panie }	(fpl)
Czybyście panie chciały }	
Chcieliby państwo }	(form. mf)
panowie }	(form. mpl)
Czyby państwo chcieli }	(form. mf)
panowie }	(form. mpl)
Chciałyby panie }	(form. fpl)
Czyby panie chciały }	
6. Owszem, bardzo bym chciał
bym chciała
byśmy chcieli
byśmy chciały
pójść na dobrą sztukę.	Yes, I'd (m) very much like
(f)
we'd (mpl)
(fpl)
to go to see a good play.

7. Wątpię jednak, czy dostaniemy bilety.	I doubt, however, that we'll get tickets.
8. Gdybyśmy dzisiaj nie dostali biletów, to może pójdziemy jutro.	If we can't get tickets today, then perhaps we can go tomorrow.
9. Dobrze, ale wolałbym jednak pójść dzisiaj.	Good, but I still would prefer to go today.
10. Jeśli nie dostaniemy biletów, to może pójdziemy do kina — grają nowy włoski film.	If we don't get tickets, why don't we go to the movies — a new Italian film is playing.
11. Zgoda. Z przyjemnością po <u>sz</u> edłbym na dobrą komedię.	OK. I'd be happy to go to see a good comedy.
12. Czy pan przyjdzie do nas dziś wieczorem?	Will you come to see us tonight?
13. Chętnie bym przyszedł, gdybym nie był zajęty.	I would be glad to come if I weren't busy.
14. Chętnie bym przyszedł, gdyby nie to, że jestem zajęty.	I would be glad to come if I weren't busy.
15. Chętnie bym przyszedł, ale jestem zajęty.	I would be glad to come but I'm busy.
16. Szkoda, że pan nie mógł wczoraj przyjść do Karpowiczów.	Too bad that you couldn't come to the Karpowicz's yesterday.
17. Chętnie bym przyszedł, gdybym nie był zajęty.	I would have come gladly if I hadn't been busy.
18. Byłbym chętnie przyszedł, gdybym nie był zajęty.	I would have come gladly if I hadn't been busy.
19. Chętnie bym przyszedł, gdyby nie to, że byłem zajęty.	I would have come gladly if I hadn't been busy.
20. Chętnie bym przyszedł, tylko byłem zajęty.	I would have come gladly but I was busy.
21. Gdyby pan przyszedł, <u>mi</u> elibyśmy czwartego do brydża.	Had you (m) come, we would have had a fourth for bridge.
22. Gdyby pani przyszła, <u>to</u> byśmy mieli czwartego do brydża.	Had you (f) come, we would have had a fourth for bridge.
23. Bardzo żałuję, że zepsułem (zepsułam) wam wieczór.	I'm very sorry that I spoiled your evening.
24. Rozumie pan (pani) jednak, że gdybym się wczoraj nie uczył (uczyła), tobym dzisiaj nie zdał (zdała) egzaminu.	But you understand that if I hadn't studied yesterday, I wouldn't have passed my exam today.
25. Czy państwo pojedą jutro do Zakopanego?	Are you going to Zakopane tomorrow?

26. Raczej nie.	Probably not.
27. Zepsuł nam się wóz i jeśli jutro nam go nie naprawią, to nie pojedziemy.	Our car broke down and if they don't fix it for us tomorrow, we won't go.
28. Jeśli państwo nie pojedą, ja też nie pojedę.	If you don't go, I won't go either.
29. Nie chce mi się samemu (samej) jechać.	I don't feel like going by myself.
30. Gdyby pan (pani) miał (miała) czas w sobotę, moglibyśmy pójść razem do kina.	If you had time on Saturday, we could go to the movies together.
31. Mógłbym wstąpić po pana, jeśli pan chce.	I could stop by to pick you (m) up if you want me to.
32. Mógłbym wstąpić po panią, gdyby pani chciała.	I could stop by to pick you (f) up if you wanted me to.
33. Byłbym panu bardzo wdzięczny. zobowiązany.	I'd be very grateful to you. much obliged
34. Czy pan wstąpi po panią Wandę?	Are you going to stop by and pick up Wanda?
35. Wstąpiłbym po nią, gdybym wiedział, gdzie mieszka.	I'd stop by and pick her up if I knew where she lived.
36. Wstąpiłbym po nią, gdyby nie to, że nie wiem, gdzie mieszka.	I'd stop by and pick her up if I knew where she lived.
37. Wstąpiłbym po nią, ale nie wiem, gdzie mieszka.	I'd stop by and pick her up, but I don't know where she lives.
38. Dlaczegoście wczoraj po mnie nie wstąpili?	Why didn't you stop by and pick me up yesterday?
39. Wstąpilibyśmy po panią, gdybyśmy wiedzieli, gdzie pani mieszka.	We would have stopped by and picked you up if we had known where you lived.
40. Bylibyśmy po panią wstąpili, gdybyśmy wiedzieli, gdzie pani mieszka.	We would have stopped by and picked you up if we had known where you lived.
41. Wstąpilibyśmy po panią, gdyby nie to, że nie wiedzieliśmy, gdzie pani mieszka.	We would have stopped by and picked you up if we had known where you lived.
42. Wstąpilibyśmy po panią, tylko nie wiedzieliśmy, gdzie pani mieszka.	We would have stopped by and picked you up but we didn't know where you lived.
43. Mógłby mi pan pomóc?	Could you help me?
44. Pomógłbym panu, gdybym sam nie miał tyle roboty.	I'd help you if I didn't have so much work myself.
45. Gdybyśmy tylko mieli więcej czasu!	If only we had more time!

46. Znowu się spóźniłem (spóźniłam). I'm late again.
Znowuśmy się spóźnili (spóźniły). We're
47. Powinien pan wcześniej wstawać. You (m) ought to get up earlier,
Powinna pani (f)
Powinni państwo (mf)
panowie (mpl)
Powinny panie (fpl)
48. Rzeczywiście, nie powinienem It's true, I (m) shouldn't
powinnam (f)
powinniśmy we (m)
powinnyśmy (f)
tak długo spać. sleep so long.
49. Będzie ulewa —powiniennem był It's going to pour —I (m) should
powinnam była (f)
powinniśmy byli we
powinien pan był you (m)
powinna pani była (f)
powinni państwo byli (pl)
wziąć parasol. have taken an umbrella.
50. Na tę lekcję trzeba dużo czasu. This lesson takes a lot of time.
trzeba było took
trzeba będzie will take
51. Czy panu czegoś nie trzeba ze Don't you need anything from
sklepu? the store?
52. Dziękuję, nic mi nie trzeba. Thank you, I don't need anything.
53. Nie wiem, co się dzieje na I don't know what's going on in
świecie —trzeba by kupić the world—I should buy
jakąś gazetę. a paper.
54. Nie mam czasu —mam iść do I have no time —I'm supposed to
doktora. go to the doctor's.
55. Źle się czuję —powiniennem I'm not feeling well—I ought to
iść do doktora. go to the doctor's.
56. Mam gorączkę —muszę iść do I have a fever —I must go to the
doktora. doctor's.
57. Powinien pan pojechać dokądś You ought to go somewhere during
podczas wakacji. your vacation.
58. Wakacje dobrze by panu zrobiły. A vacation would do you good.
59. W tym roku wolałbym sam This year I'd prefer to spend
spędzić wakacje. my vacation alone.
60. Jak pan uważa, czy mam jechać What do you think, should I go
sam, czy z żoną? alone or with my wife?
61. Nie wiem, co panu poradzić. I don't know what to advise you.
62. Uważam, że pan powinien I think you should go with your
pojechać z żoną. wife.

63. Nie potrzebuję pańskich rad. I don't need your advice.
64. Potrzebuję pieniędzy. I need money.
wypoczynku. a rest.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. CONDITIONAL

The conditional mood imposes a restriction upon the action expressed by the verb by reducing it to a potential state or to zero. It consists of a past-tense form of the verb and of the particle by. The conditional particle by is enclitic and as such normally follows the first stressed word of its clause. When the stressed word is a finite form of a verb, a conjunction, or a particle, by is spelled jointly with it; otherwise it is spelled separately. The past-tense person suffixes are always attached to by and form with it an enclitic phrase (see S. & S 4 A 1).

Czyby pan nie poszedł do teatru?	Wouldn't you (like to) go to the theater?
Poszlibyśmy dziś do teatru.	We would (like to) go to the theater today.
Wczoraj bym poszedł, ale dziś mi się nie chce.	Yesterday I would have gone, but today I don't feel like it.

2. SENTENCES CONTAINING A CONDITION

Sentences containing a condition are composed of two clauses: an "if" clause and a main clause. Without the conditional particle by, the Polish equivalent of "if" is jeśli, or jak (coll.), or jeżeli (bookish); with by, it is gdyby or, more bookish, jeśliby or jeżeliby. When the main clause follows the "if" clause and the two clauses contrast with each other, the main clause is introduced by the particle to 'then'; otherwise there is no introductory word.

Jeśli pan ma czas, Jak pan ma ochotę, Jeżeli pan pozwoli, pójdziemy do kina.	If you have time, If you feel like it, If you permit, we'll go to the movies.
Gdyby pan miał czas, pójdziemy do kina.	If by any chance you have the time, we'll go to the movies.
Jeśli pan dziś nie ma czasu, to pójdziemy jutro.	If you don't have time today, we'll go tomorrow.
Gdybyśmy dziś nie poszli, tobyśmy poszli jutro.	If by any chance we don't go today, then we might go tomorrow.
Poszlibyśmy jutro, gdybyśmy dziś nie poszli.	We might go tomorrow if by any chance we don't go today.

3. TYPES OF SENTENCES CONTAINING A CONDITION

The following types of sentences containing a condition are distinguished:

(a) jeśli in the "if" clause, no by in the main clause. Meaning: if the condition is (will be) present, the effect will be produced.

Jeśli nie będę zajęty, pójdę
do kina.

If I'm not busy, I'll go
to the movies.

(b) gdyby in the "if" clause, no by in the main clause. Meaning: the condition might be present and, if it is, the effect will be produced.

Gdyby padało, pojedziemy
taksówką.

If by any chance it rains,
we'll go by taxi.

(c) jeśli in the "if" clause, by in the main clause. Meaning: if the condition is (will be) present, the effect might be produced.

Jeśli dziś nie pójdziemy,
tobyśmy jutro poszli.

If we don't go today, we might
go tomorrow.

(d) gdyby in the "if" clause, by in the main clause. This construction refers either to the past or to the future: (1) the condition was not present and therefore the effect was not produced (past), (2) the condition might be present and, if it is, the effect might be produced (future).

Gdybym nie był zajęty,
poszedłbym do kina.

(1) If I had not been busy, I
would have gone to the movies.

(2) If I weren't busy, I would
go to the movies.

There are three constructions which resolve the ambiguity present in (d); two refer specifically to the past, one refers specifically to the future:

(e) gdyby in the "if" clause, by in the main clause, the verb of the main clause preceded by the appropriate past-tense form of the verb być 'to be.' Meaning: the condition was not present and therefore the effect was not produced (past).

Gdybym nie był zajęty, byłbym
poszedł do kina.

If I hadn't been busy, I would
have gone to the movies.

Gdybym wiedziała, co grają,
byłabym poszła do kina.

If I had known what was playing,
I would have gone to the movies.

Gdyby nie padało, bylibyśmy
poszli do kina.

If it hadn't been raining, we
would have gone to the movies.

(f) The "if" clause is introduced by the phrase gdyby nie to, że 'were it not for the fact that' followed by a past-tense form of the verb; by in the main clause. Meaning: the condition was not present, but had it been present, the effect would have been produced (past).

Gdyby nie to, że byłem zajęty, poszedłbym do kina.	Had I not been busy, I would have gone to the movies.
Gdyby nie to, że nie wiedziałam, co grają, poszłabym do kina.	Had I known what was playing, I would have gone to the movies.
Gdyby nie to, że padało, poszlibyśmy do kina.	Had it not rained, we would have gone to the movies.

(g) The "if" clause is introduced by the phrase gdyby nie to, że 'were it not for the fact that' followed by a nonpast form of the verb; by in the main clause. Meaning: the condition is not present, but were it present, the effect would be produced (future).

Gdyby nie to, że jestem zajęty, poszedłbym do kina.	If I weren't busy, I would go to the movies.
Gdyby nie to, że nie wiem, co grają, poszedłbym do kina.	If I knew what was playing, I would go to the movies.
Gdyby nie to, że pada, poszedłbym do kina.	If it weren't raining, I would go to the movies.

Note. Another way to resolve the ambiguity present in (d) is to replace the "if" clause by a "but" clause containing a past or nonpast form of the verb depending on whether the reference is past or future. The Polish equivalent of 'but' is ale or tylko.

Poszedłbym do kina, ale byłem zajęty.	I would have gone to the movies, but I was busy.
Poszedłbym do kina, ale jestem zajęty.	I'd go to the movies, but I'm busy.
Poszłabym do kina, tylko nie wiedziałam, co grają.	I would have gone to the movies, but I didn't know what was playing.
Poszłabym do kina, tylko nie wiem, co grają.	I would go to the movies, but I don't know what's playing.

4. EXPRESSIONS DENOTING OBLIGATION OR NECESSITY

Following are the most frequently used expressions denoting obligation or necessity.

potrzebuję + gen.	I need
muszę + inf.	I have to, must
mam + inf.	I am to, am supposed to
trzeba + gen. + inf.	one needs it is necessary
powinien + inf.	he ought to

a. potrzebuję, muszę, mam

The verbs potrzebuję, muszę, and mam belong to Conjugations I, II, and III respectively; they are imperfective and have no matching perfectives. The infinitives are potrzebować, musieć; mam in the meaning 'am supposed to' does not occur in the infinitive.

Potrzebuję wypoczynku.	I need a rest.
Muszę kupić papierosy.	I must buy cigarettes.
Mam napisać zadanie.	I'm supposed to write my homework.

b. trzeba

trzeba is a subjectless expression whose past tense is formed with the neuter form było and the future with the 3d sg. będzie.

Trzeba kupić papierosy.	It's necessary to buy cigarettes.
Trzeba było kupić papierosy.	It was
Trzeba będzie kupić papierosy.	It'll be
Trzeba czasu.	One needs time.
Trzeba było czasu.	needed
Trzeba będzie czasu.	will need

c. powinien

The forms of powinien have verbal functions. The present tense is formed by adding past-tense suffixes (see X1) to the forms of the 3d person. The past tense is formed by adding the appropriate 3d person past-tense forms of the verb być 'to be' to the present-tense forms. There is no infinitive or future tense. In the language of the younger generation, the stress is uniformly on the penult; in a somewhat antiquated usage the plural forms stress the syllable wi.

Present (Past)

		Masc.	Fem.	Neut.
Sg.	1	powiniennem (był)	powinnam (była)	
	2	powinieneś (był)	powinnaś (była)	
	3	powinien (był)	powinna (była)	powinno (było)

		Vir.	Nonvir.
Pl.	1	powinniśmy (byli)	powinnyśmy (były)
	2	powinniście (byli)	powinnyście (były)
	3	powinni (byli)	powinny (były)

Powiniennem mu pomóc.	I ought to help him.
Powiniennem był mu pomóc.	I ought to have helped him.
Powinniśmy mu pomóc.	We ought to help him.
Powinniśmy byli mu pomóc.	We ought to have helped him.

5. SAM 'ALONE' IN SUBJECTLESS CONSTRUCTIONS

In subjectless constructions, the emphatic pronominal adjective sam 'alone' (see VIII 5) is in the dative case.

Nie chce mi się samemu jechać.	I don't feel like going by myself.
Nudzi mi się samej.	I feel bored when I'm alone.
Samemu trudno to zrobić.	It's difficult to do it alone.

6. PRZYJŚĆ 'TO COME, ARRIVE'

The verb przyjść, przyjdzie, przyszedł 'to come, arrive' is a compound perfective containing the preverb przy- and the simple imperfective verb iść 'to go' (see XVI 8c).

Można przyjść do państwa?	May I come to see you?
Niech pan przyjdzie jutro.	Come tomorrow.
Nikt jeszcze nie przyszedł.	Nobody's come yet.

ZADANIE

EXERCISES

1. Change the condition in the sentences below according to the following model:

Wstanę, jeśli nie będę śpiący.

Wstałbym, gdybym nie był śpiący.

Byłbym wstał, gdybym nie był śpiący.

Wstałbym, gdyby nie to, że byłem śpiący.

Wstałbym, ale byłem śpiący.

- a. Pójdę do kina, jeśli będę miał czas.
- b. Przyjdę, jeśli nie będę zajęty.
- c. Będziemy mieli czwartego do brydża, jeśli pan przyjdzie.
- d. Pojadę, jeśli zdam egzamin.
- e. Pojadę, jeśli mi się nie zepsuje wóz.
- f. Wstąpię po panią, jeśli pani chce.
- g. Wezmę parasol, jeśli będzie deszcz.
- h. Pomogę panu, jeśli pan potrzebuje pieniędzy.

2. Change the sentences below according to the following model:

Nie kupię papierosów, bo nie mam pieniędzy.

Kupię papierosy, jeśli będę miał pieniądze.

Kupiłbym papierosy, gdybym miał pieniądze.

Kupiłbym papierosy, ale nie miałem pieniędzy.

- a. Nie przebiorę się, bo nie mam ciemnego ubrania.
- b. Nie położę się, bo nie chce mi się spać.
- c. Nie pójdę na zajęcia, bo źle się czuję.
- d. Nie wrócę do siebie, bo muszę pracować.
- e. Nie mogę panu pomóc, bo nie mam okularów.
- f. Nie napisałem listu, bo nie znam adresu.
- g. Nie zjem kolacji, bo nie jestem głodny.
- h. Nie pożyczę panu słownika, bo sam go potrzebuję.

SŁÓWKA

VOCABULARY

bilet, -u i.	ticket	raczej	rather, in fact, would rather say
by <u>conditional</u> <u>particle</u>			
chętnie	willingly, gladly	rada, -y f.	advice, counsel; council
dostać P; -anie, -aną	get, receive	rzeczywiście	really, indeed
gdyby	if	siedemnasty, -ego	seventeenth
gorączka, -i f.	fever	siedemnaście, -astu	seventeen
jak	if	sztuka, -i f.	play
jednak	however	świat, -a, -u (dat.), świecie (loc.)	world
jeżeli	if, supposing	i.	
komedial, -ii; -ie, -ii f.	comedy	trzeba	it is necessary, one needs
naprawiać I; -a, -ają	fix, repair	tyle, -u	so many, so much
ochota, -y f.	eagerness, desire	uważać I; -a, -ają	consider, think
mieć ochotę	feel like	wdzięczny, -ego	grateful
opera, -y f.	opera, opera house	wóz, wozu i.	cart, (motor) car
pojechać P; -jedzie, -jadą	go (by a vehicle), start	wypoczynek, -nku i.	rest
poradzić P; -dzi, -dzą	advise	Zakopane, -ego n.	Zakopane
potrzebować I; -buje, -bują	need, have need of	zepsuć P; -uje, -ują	spoil
powinien, -nna, -nno; -nni, -nny	ought to, should	zgoda, -y f.	agreement; OK
przyjść P; -jdzie, -jdą; -szedł, -szła	come (on foot), arrive	zobowiązany, -ego	obliged
		żałować I; -łuje, -łują	regret, be sorry

ZDANIA

SENTENCES

1. Dokąd pan idzie?
jedzie?	Where are you going (X)?
(o=o)
2. Idę na basen.
łyżwy.
Jadę na plażę.
narty.	I'm going (X) to the swimming pool.
skating.
(o=o) to the beach.
skiing.
3. Czy pan często chodzi na basen?

łyżwy?
jeździ na plażę?
narty? | Do you often go (X) to the swim-
ming pool?

skating?
(o=o) to the beach?
skiing? |
| 4. Nie, rzadko chodzę na basen.

łyżwy.
jeżdżę na plażę.
narty. | No, I seldom go (X) to the swim-
ming pool.

skating.
(o=o) to the beach.
skiing. |
| 5. Mój syn już chodzi.
jeździ na nartach.
pływa. | My son walks already.
skis
swims |
| 6. Wszyscy moi koledzy
jeżdżą na łyżwach od dziecka.
pływają od dziecka. | All my friends have been
skating from childhood.
swimming |
| 7. Ja niestety ciągle jeszcze
słabo jeżdżę na łyżwach.
pływam. | Unfortunately I still
skate poorly.
swim |
| 8. Będę tak długo próbował,
dopóki się nie nauczę. | I'll keep on trying
until I learn. |
| 9. W Ameryce mało się chodzi,
natomiast dużo się jeździ
samochodem. | In America people don't walk much
but drive a great deal. |
| 10. Kiedy byłem w Warszawie, nie
miałem auta i stale chodziłem
pieszo. | When I was in Warsaw I had no
car and walked all the time. |
| 11. W tym roku zamiast samochodem,
jeżdżę na uniwersytet rowerem. | This year instead of by car, I
go to the university by bicycle. |
| 12. Chodzi mi o to, żeby mieć
więcej ruchu. | The idea is to get
more exercise. |

13. W tym tygodniu nie będę
więcej chodził na plażę.
jeździł na nartach.
pływał.
This week I won't be
going to the beach again.
skiing again.
swimming again.
14. Zegarek mi nie idzie.
nie chodzi.
się zepsuł.
My watch isn't running.
doesn't work.
is out of order.
15. Czy pan
pójdzie jutro na basen?
łyżwy?
pojedzie jutro na plażę?
narty?
Will you
go (X) to the swimming pool to-
morrow?
skating tomorrow?
(o=o) to the beach tomorrow?
skiing tomorrow?
16. Nie pójdę dopóki nie będzie
pojadę
ładnej pogody.
I won't go (X) until the
(o=o)
weather gets nice.
17. Mój brat poszedł na basen.
pojechał na plażę.
Moja siostra poszła na łyżwy.
pojechała na narty.
My brother went (X) to the swim-
ming pool.
(o=o) to the beach.
My sister went (X) skating.
(o=o) skiing.
18. Dopóki jest pogoda, trzeba
z niej korzystać.
While the weather is good,
one has to take advantage of it.
19. O której pan jutro
wyjdzie z domu?
wyjedzie
przyjdzie do domu?
przyjedzie
At what time will you
leave (X) home tomorrow?
(o=o)
come (X)
(o=o)
20. O ósmej. Nigdy nie
wychodzę z domu przed ósmą.
wyjeżdżam
O piątej. Nigdy nie
przychodzę do domu po piątej.
przyjeżdżam
At eight. I never
leave (X) home before eight.
(o=o)
At five. I never
come (X) home after five.
(o=o)
21. Czy mogę się zobaczyć z panem
dyrektorem?
Could I see the director?
22. Właśnie wyszedł.
wyjechał.
A o co panu chodzi?
He's just gone (X) out.
(o=o)
What is it about?
23. Nie chodzi mi o nic ważnego—
poczekam aż wróci.
My business isn't important—
I'll wait till he comes back.
24. Kiedy wychodziłem z sali
wykładowej, spotkałem
kilku kolegów.
When I was leaving (X) the
classroom, I met a
few friends.

25. Szli do przystanku autobusowego, więc poszliśmy razem.
They were going (X) to the bus stop, so we went together.
26. Kiedy wyjeżdżałem z Krakowa, spotkałem paru znajomych.
When I was leaving (o=o) Cracow, I met a few friends.
27. Jechali też do Warszawy, więc pojechaliśmy razem.
They were also going (o=o) to Warsaw, so we went together.
28. Może pan wyjść,
wyjechać,
przyjść,
przyjechać,
kiedy pan chce.
You can leave (X)
(o=o)
come (X)
(o=o)
whenever you want to.
29. Wczoraj przyszedł do mnie
przyjechał
mój kolega szkolny.
My school friend came (X)
(o=o)
to see me yesterday.
30. Lubię przychodzić tu w jesieni,
przyjeżdżać
zanim zrobi się zimno.
I like to come (X) here in the fall,
(o=o)
before it gets cold.
31. Po operacji, dopóki nie przyszedłem do siebie, nie wolno mi było wychodzić z domu.
After the operation, I wasn't allowed to go out of the house until I recuperated.
32. Doktor nie dał mi wyjść dopóki nie poczułem się lepiej.
My doctor didn't let me go out until I felt better.
33. Co pan niesie?
wiezie?
What are you carrying (X)?
(o=o)?
34. Niosę paczkę na pocztę.
Wiozę
I'm taking (X) a parcel to the post
(o=o) office.
35. Ona nigdy nie nosi dziecka na rękach.
Ona nigdy nie wozi dziecka w wózku.
She never carries her baby in her arms.
She never wheels her baby in the carriage.
36. Nikt teraz nie nosi takich długich spódnic.
krótkich
kapeluszy.
rzeczy.
Nowadays nobody wears such long skirts.
short
hats.
things.
37. Niech mi pan przyniesie kieliszek wódki.
Niech mi pan przywiezie butelkę wina.
Bring (X) me a glass of vodka.
Bring (o=o) me a bottle of wine.
38. Czy pan coś przyniósł
przywiózł
dzieciom?
Have you brought (X) anything
(o=o)
for the children?

39. Przyniosłem im mnóstwo zabawek.
I brought (X) them a lot of toys.
40. Zamiast zabawek przynieśliśmy im słodycze. przywieźliśmy
Instead of toys we brought (X) them candy. (o=o)
41. Zawsze przynoszę przywożę im bajki albo płyty.
I always bring (X) (o=o) them fairy tales or records.
42. Ten pociąg jedzie do Krakowa. samolot leci do Warszawy. statek płynie do Gdyni.
This train goes to Cracow. plane Warsaw. ship Gdynia.
43. Nie chcę jechać pociągiem pośpiesznym. lecieć samolotem. płynąć statkiem.
I don't want to go by express train. plane. ship.
44. Nie lubię jeździć pociągami osobowymi. latać samolotem. jeździć statkiem.
I don't like to go by slow trains. plane. ship.
45. Wieczorem wyjeżdżam z Warszawy i nad ranem przyjeżdżam do Berlina.
In the evening I leave (o=o) Warsaw and in the early morning arrive (o=o) in Berlin.
46. Wylatuję rano z Nowego Jorku i w południe przylatuję do Londynu.
In the morning I take a plane in New York and at noon arrive in London.
47. Ciekaw jestem, czy samolot wyleci punktualnie. przyleci
I wonder whether the plane will leave on schedule. arrive
48. To jest ciekawy człowiek. ciekawa podróż. ciekawe.
That's an interesting man. trip. interesting.
49. Ona nigdy nie ma czasu, bo cały dzień lata po sklepach. znajomych.
She never has any time because she shops all day. visits friends all day.
50. Którędy chodzi autobus?
Where does the bus run?
51. Autobus tą ulicą nie chodzi. tamtą tędy tamtędy
The bus doesn't run on this street. that street over there. this way. that way.
52. Muszę już lecieć, bo mój tramwaj idzie. jedzie.
I've got to run along because my streetcar is coming.

53. Niech się pan pośpieszy,
bo pociąg panu odejdzie.
odjedzie.
bo samolot panu odleci.
bo statek panu odejdzie.
odpływie.
- Hurry up,
because your train is going to
leave.
plane
ship
54. Ma pan rozkład jazdy?
- Do you have the timetable?
55. Pociąg odchodzi
odjeżdża
o szesnastej trzydzieści.
Pociąg przychodzi
przyjeżdża
o dwudziestej trzeciej
z minutami.
- The train leaves
at 4:30 P.M.
The train arrives
a few minutes after 11:00 P.M.
56. Samolot odlatuje w południe.
przylatuje o północy.
- The plane leaves at noon.
arrives at midnight.
57. Statek odchodzi
odpływa
o ósmej rano.
Statek przychodzi
o czwartej po południu.
- The ship leaves
at eight in the morning.
The ship arrives
at four in the afternoon.
58. Podróż pociągiem z Warszawy
do Pragi trwa dzień.
Podróż samolotem naokoło
świata trwa kilka dni.
Podróż statkiem z Gdyni do
Montrealu trwa dziesięć dni.
- A trip from Warsaw to Prague by
train takes a day.
A trip around the world by plane
takes several days.
A trip from Gdynia to Montreal by
boat takes ten days.
59. Muszę już iść, bo inaczej
nie zdążę na pociąg.
- I've got to go, otherwise
I won't make the train.
60. Niech się pan nie śpieszy—
i tak pan nie zdąży na dwunastą.
- Don't rush—you won't make it
at twelve anyway.
61. W takim razie zamiast o
dwunastej pojedę o pierwszej.
- In that case instead of twelve,
I'll go (o-o) at one.
62. Chciałem pójść pieszo aż na
dworzec—zamiast tego pojedę
taksówką.
- I wanted to walk as far as the sta-
tion—I'll take a taxi instead.
63. Już idę—
właśnie wkładam kapelusz.
ubieram
tylko włożę kurtkę.
ubiorę
- I'm coming—
I'm just putting on my hat.
I'll just put on my jacket.
64. Wszystko pan jeszcze zdąży
zrobić.
- You'll still have time to do
everything.

65. Nie potrafię tego zrobić.
tego przetłumaczyć.
się tego nauczyć.

I won't be able to do it.
translate it.
learn it.

66. Potrafi pan—proszę spróbować.

You'll manage—just try.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. CONSONANTAL VERBS

In some verbs of Conjugation I the present- and past-tense stems are alike, both ending in a dental or velar stop or in a dental spirant. Such verbs are called consonantal.

kład-ę	I put	kład-ła	she put
mog-ę	I can	mog-ła	she could
nios-ę	I carry	nios-ła	she carried
wioz-ę	I transport	wioz-ła	she transported

These verbs have an intricate system of sound alternations:

a. C~C₃

The stem-final consonant is replaced according to the C~C₃ alternation pattern before oral vowels (see S. & S. 24 c and VIII 7 a).

kład-ę	I put	kładzi-e	he puts
mog-ę	I can	moż-e	he can
nios-ę	I carry	niesi-e	he carries
wioz-ę	I transport	wiezi-e	he transports

b. t-ć, d-ć ~ ść; k-ć, g-ć ~ c

Before the infinitive ending -ć, the stem-final t d are replaced by ś; the stem-final k g are replaced by c and the resulting group is simplified to c (see X 6 a, b).

kład-ła	she put	kłaś-ć	to put
mog-ła	she could	móc	to be able

c. o a ~ e

The root vowels o a are replaced by e between nonalternating consonants or between a nonalternating consonant and an alternating consonant followed by -l- (virile past) (see VIII 7 b and X 6 f).

nios-ę	I carry	niesi-esz	you carry
		niesi-e	he carries
jad-ę	I ride	jedzi-esz	you ride
		jedzi-e	he rides
nios-ła	she carried	nieś-li	they carried
		nieś-ć	to carry
jad-ła	she ate	jed-li	they ate
		jeś-ć	to eat

d. o ~ ó

In closed syllables the root vowel o is replaced by ó except as in c above (see X 6 c).

mog-ła	she could	móg-ł	he could
		móc	to be able
nios-ła	she carried	niós-ł	he carried
wioz-ła	she transported	wióz-ł	he transported

e. Irregular consonantal verbs

Several verbs have different stems in the present and in the past.

jad-ę	I ride	jecha-ł	he rode
siąd-ę	I'll sit down	siad-ł	he sat down
id-ę	I walk	szed-ł	he walked
j-em	I eat	jad-ł	he ate

siąś-ć 'sit down' and iś-ć 'walk' have the present-tense stems before the infinitive ending -ć. For the present of jeś-ć 'eat' see XVI 9.

2. VERBS OF MOTION. DETERMINED AND NONDETERMINED ASPECTS

Polish verbs of motion (or, strictly speaking, displacement) distinguish between motion on foot and motion by an agency other than one's own (see XII 4). As a space-saving device, the two modes of motion are symbolized here by (X) and (o=o) respectively.

Some simple verbs of motion have two imperfective sets of forms (cf. XV 1): the forms which describe the motion as unbroken and proceeding in one direction are said to be determined in aspect; those which do not specify the wholeness of the motion are said to be nondetermined in aspect. Whereas the determined verbs refer to a specific motion in progress, the nondetermined verbs refer to the repetition of a motion or to its habitual or frequentative character.

Following is a list of determined and nondetermined verbs occurring in this lesson:

Determined	Nondetermined	
iść	chodzić	go (X), walk
jechać	jeździć	go (o=o), ride
lecieć	latać	fly, run
płynąć	pływać	swim, go by water
nieść	nosić	take (X), carry
wieźć	wozić	take (o=o), transport

<p>Idę na plażę. W lecie chodzę na plażę. Często chodzę na plażę.</p> <p>On już idzie. On już chodzi.</p> <p>Ona szła do kina, kiedy ją spotkałem.</p> <p>Ona rzadko chodziła do kina. Ona chodziła na wszystkie włoskie filmy.</p>	<p>I'm going to the beach. In the summer I go to the beach. I often go to the beach.</p> <p>He's already on his way. He walks already.</p> <p>She was going to the movies when I met her. She seldom went to the movies. She went to see all Italian films.</p>
<p>Jadę do Warszawy. W zimie jeżdżę w góry. Nigdy nie jeżdżę nad morze.</p> <p>Jadę samochodem. Jeżdżę na nartach.</p>	<p>I'm going to Warsaw. In winter I go to the mountains. I never go to the seashore.</p> <p>I'm going by car. I (can) ski.</p>

On jechał z Waszyngtonu, kiedy go spotkałem.	He was on his way from Washington when I met him.
On często jeździł do Waszyngtonu.	He often went to Washington.
On całe lato jeździł po Ameryce.	All summer he went around America.

3. PAIRS OF SIMPLE DETERMINED AND COMPOUND PERFECTIVE VERBS OF MOTION

As a rule, the nondetermined verbs do not have a matching perfective verb. The perfective counterpart of the determined verbs is formed with the preverb po- (see XV 1 and cf. XV 4 and XVI 1).

Determined	Perfective	
ić	pójść (see XVI 8 c)	go (X)
jechać	pojechać	go (o=o)
płynąć	popłynąć	swim, float
lecieć	polecieć	fly, run

4. PAIRS OF COMPOUND PERFECTIVE AND COMPOUND IMPERFECTIVE VERBS OF MOTION

In most verbs of motion, the stem of the compound imperfective coincides with the stem of the nondetermined forms.

Nondetermined	Compound Perfective	Compound Imperfective	
chodzić	wyjsć	wychodzić	go out (X)
	przyjsć	przychodzić	come (X)
	odejsć	odchodzić	leave (X)
	(see XVI 10)		
pływać	przy płynąć	przy pływać	come by water
	od płynąć	od pływać	leave by water
nosić	przynieść	przynosić	bring (X)
wozić	przywieźć	przywozić	bring (o=o)

In some verbs of motion the stem of the compound imperfective differs from the stem of the nondetermined form.

Nondetermined	Compound Perfective	Compound Imperfective	
jeździć	wyjechać	wyjeżdżać	go out (o=o)
	przyjechać	przyjeżdżać	come (o=o)
	odjechać	odjeżdżać	leave (o=o)
latać	wylecieć	wylatywać	fly out
	przylecieć	przylatywać	fly in
	odlecieć	odlatywać	fly away

5. SPECIAL MEANINGS OF VERBS OF MOTION

In addition to their basic meanings, some verbs of motion have other meanings:

iść, chodzić 'go (X), walk' also mean:

(a) 'go (o=o)' when they refer to scheduled public surface transport and emphasize its function rather than the motion itself.

Pociąg już idzie.

The train is coming.

Autobus tędy nie chodzi.

The bus doesn't run through here.

Compare:

Pociąg już jedzie.

The train is moving.

Autobus jechał powoli.

The bus was moving slowly.

(b) 'work, run' when they refer to a mechanism.

Zegarek nie idzie.

The watch stopped running.

źle chodzi.

is off.

(c) The expressions idzie (chodzi) o + acc. are subjectless phrases (cf. XI 6 c) meaning 'the thing (point, idea, problem) is, it concerns.'

O co panom idzie?	What's your problem, gentlemen? (What are you arguing about?)
O co chodzi?	What's up?
Chodzi mi o pana.	I'm concerned about you.
Chodzi o to, że nie mam czasu.	The thing is that I have no time.

In colloquial Polish lecieć, latać 'fly, go by air' mean also 'run, be in a hurry, be on the move.'

Muszę już lecieć.	I've got to run along.
Latam po sklepach.	I dash from store to store.

nosić 'carry (X)' means also 'wear.'

Ona nosi bardzo krótkie sukienki.	She wears very short dresses.
Nikt teraz nie nosi takich rzeczy.	Nobody wears such things nowadays.

6. IRREGULARITIES IN ASPECT

a. The imperfective verbs móc 'be able' and umieć 'know how' are both matched with the perfective verb potrafić 'be able, know how, manage.'

Mogę to zrobić.	I can do it.
Umiem	I know how to do it.
Potrafię	I'll be able to do it.

b. Compound perfective verbs in -łożyć 'put' are paired with compound imperfective verbs in -kładać.

Włożę kapelusz.	I'll put on my hat.
Wkładam kapelusz.	I'm putting on my hat.

7. ZAMIAST 'INSTEAD OF'

The adverb zamiast 'instead of' is placed before the substituted term (nouns, pronouns, adjectives, numerals, infinitives, prepositional phrases). If the sub-

stituting term is in the genitive, dative, or instrumental, the substituted term agrees with it in case; if the substituting term is in the accusative, the substituted term replaces the accusative by the genitive. When the substituted term is a full clause, the substituting term is introduced by zamiast tego 'instead of that.'

Zamiast samochodem, jeżdżę rowerem.	I go by bicycle rather than by car.
Zamiast zabawek, przynieśliśmy słodycze.	Instead of toys, we brought candy.
Zamiast o dwunastej, pojedę o pierwszej.	Instead of twelve, I'll go at one.
Chciałem pójść pieszo na dworzec— zamiast tego, pojedę taksówką.	I wanted to walk to the railroad station but I'll take a taxi instead.

8. ZANIM 'BEFORE,' DOPÓKI 'WHILE, AS LONG AS,' DOPÓKI NIE 'UNTIL,' AŻ 'TILL, AS MUCH AS'

zanim 'before,' dopóki 'while, as long as,' and dopóki nie 'until' are adverbs of time. The negative particle in dopóki nie is placed immediately before the verb causing the usual replacement of the accusative object by the genitive (see III 5).

Lubię tu przychodzić zanim zrobi się zimno.	I like to come here before it gets cold.
Dopóki jest pogoda, trzeba z niej korzystać.	While the weather is good, one has to take advantage of it.
Poczekam dopóki on nie wróci.	I'll wait until he returns.

The adverb aż emphasizes the extent or degree of whatever is expressed by the verb. When it occurs before a verb, it is rendered by 'till' and is therefore synonymous with, though more colloquial than, dopóki nie. Before other expressions it is rendered by 'as [much, many, far, late, etc.] as' depending on the situation.

Poczekam aż on wróci.	I'll wait till he comes back.
Mam aż sto dolarów.	I've got as much as \$100.
Jesteśmy tu aż trzy lata.	We've been here as long as three years.
Idę aż na dworzec.	I'm going as far as the station.
Wracam aż o dwunastej.	I'll come back as late as twelve.

9. KTÓRĘDY 'WHICH WAY?,' TĘDY 'THIS WAY,' TAMTĘDY 'THAT WAY'

którédy 'which way?,' tędy 'this way,' tamtędy 'that way' are adverbs of place indicating the path but not the direction of the motion.

Którédy chodzi autobus?	What's the route of the bus?
Tędy tramwaj nie chodzi.	The streetcar doesn't go through here.

10. TELLING TIME ON FORMAL OCCASIONS

Railroads, airlines, radio, television, sports events, etc. do not use the system of telling time outlined in XVI 13. Like the general system, they indicate the A.M. hours by the feminine form of the ordinals from 1 to 12 but, unlike it, they indicate the P.M. hours by the ordinals from 13 to 24. Minutes are given in the quotation form of plain numerals from 1 to 59 and are not inflected; before one-digit numbers, the noun zero '0' is inserted.

Pierwsza czternaście.	1:14 A.M.
Trzynasta zero siedem.	1:07 P.M.
O szóstej czterdzieści pięć.	At 6:45 A.M.
O osiemnastej zero dwa.	At 6:02 P.M.

11. CIEKAWY 'CURIOUS, INTERESTING'

The adjective ciekawý has two meanings: 'curious' and 'interesting.' When it occurs in the predicative position and means 'curious,' it takes either the general nom. sg. masc. ending -y/-i or its predicative variant -Ø (see XIV 12). In the meaning 'interesting,' only the -y/-i ending occurs.

Jestem ciekaw.	I'm curious. (I wonder.)
On jest ciekawy.	He's curious. He's interesting.

ZADANIE

EXERCISES

- Depending on the context, fill in the proper aspect of the parenthesized determined infinitives; use present-tense forms.
 - Dokąd pan (iść)?
 - Dokąd pani (jechać)?
 - Dokąd (płynąć) ten statek?
 - Dokąd (lecieć) ten samolot?
 - Dokąd pan to (nieść)?

- f. Dokąd pani to (wieźć)?
- g. On nigdy tędy nie (iść)?
- h. Ona nigdy tędy nie (jechać).
- i. Nie lubię (płynąć).
- j. Nie lubię (lecieć).
- k. Nigdy nie (nieść) tego koloru.
- l. Nigdy nie (wieźć) dziecka w wózku.
- m. Kiedy ten człowiek już (iść)?
- n. Kiedy ta kobieta już (jechać)?
- o. Samolot zaraz (lecieć).

2. Depending on the context, supply the proper perfective or imperfective form of the parenthesized infinitives:

(wyjść) z domu o ósmej

(przyjeżdżać) do biura o dziewiątej

(wyjechać) z biura o piątej

(przychodzić) do domu o szóstej

- a. W tym roku Karol — .
- b. Jutro Karol — .
- c. W zeszłym roku Karol — .
- d. Wczoraj Karol — .
- e. W przyszłym roku Karol — .

3. Depending on the context, supply the proper perfective or imperfective of the parenthesized infinitives:

(przylecieć) samolotem

(odchodzić)

(odjechać)

(pojechać) do Warszawy

(iść) do apteki

(przynieść) zabawki dzieciom

(przywozić) butelkę wina

- a. Niech pan — .
- b. Niech pan nie — .

4. Fill in the proper present and past-tense forms of the following infinitives:

kłaść się móc nieść wieźć się iść jechać

a. (Ja) — .

b. (Ty) — .

c. On — .

d. Ona — .

e. (My) — .

f. (Wy) — .

g. Oni — .

h. One — .

SŁÓWKA

auto, -a n.	car, automobile
autobusowy, -ego	pert. to a bus
aż	until, as much as
bajka, -i; bajek f.	fable, fairy tale
Berlin, -a i.	Berlin
butelka, -i; -lek f.	bottle
chodzić ND; chodzi, -dzą	go (X), walk
dopóki	while, as long as
—	until
dyrektor, -a v.	director
inaczej	otherwise, differently
jeździć ND; -i, jeżdżą	go (o=o), ride, drive
kieliszek, -szka i.	(liquor) glass
korzystać I; -a, -ają	enjoy, make use of, take ad- vantage of
którego	which way?
kurtka, -i; -tek f.	(pea) jacket
latać ND; -a, -ają	fly, dart
łyżwa, -y; -zew f.	skate

VOCABULARY

mnóstwo, -a n.	lots, multitude
naokoło	all around
narta, -y f.	ski
natomiast	but, on the oth- er hand
nieść D: niesie, niosą; niósł, niosła, nieśli	carry (X), bear
nosić ND; -si, -szą	carry (X), bear; wear
odchodzić I; -dzi, -dzą	go (X) away, leave, depart
odejść P; -jdzie, -jdą; odszedł, odeszła	go (X) away, leave, depart
odjechać P; -jedzie, -jadą	go (o=o) away, leave, depart
odjeżdżać I; -a, -ają	go (o=o) away, leave, depart
odlatywać I; -tuje, -tują	go away (flying) fly away
odlecieć P; -ci, -cą	go away (flying) fly away
odpłynąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	swim away, sail off
odpływać I; -a, -ają	swim away, sail off
operacja, -ji; -je, -ji f.	operation
osiemnasty, -ego	eighteenth

osiemnaście, -astu	eighteen	przywozić I; -zi, -zą	bring (o=o)
osobowy, -ego	slow, local (pas- senger train)	rozkład, -u i.	schedule, time- table
paczka, -i; -czek f.	parcel, package	sala, -i f.	room, hall
parę, -u	several	słodyczne, -y pl.	candy
pieszo	on foot	spódnica, -y f.	skirt
płynąć D; -nie, -ną; -nął, -nęła	float, swim, go by water	spróbować P; -buje, -bują	try, attempt
poczuć się P; -uje, -ują	feel (intr.)	szkolny, -ego	pert. to school
pośpieszny, -ego	fast, express (train)	tamtędy	that way over there
pośpieszyć się P; -y, -ą	hurry up, hasten	tędy	this way
potrafić P; -fi, -fią	be able, know how	trwać I; -a, -ają	last, continue
powoli	slowly	ważny, -ego	important
Praga, -i f.	Prague	wieźć D; wiezie, wiozą; wioźł, wiozła, wieźli	transport, take (o=o)
próbować I; -buje, -bują	try, attempt	wino, -a n.	wine
przychodzić I; -dzi, -dzą	come (X), ar- rive	wkładać I; -a, -ają	put in, put on
przyjechać P; -jedzie, -jadą	come (o=o), arrive	włożyć P; -y, -ą	put in, put on
przyjeżdżać I; -a, -ają	come (o=o), arrive	wolno	freely, it is al- lowed; slowly
przylatywać I; -tuje, -tują	fly in, come, ar- rive (by air)	wozić ND; -zi, -zą	transport, take (o=o)
przylecieć P; -ci, -cą	fly in, come, ar- rive (by air)	wódka, -i; -dek f.	vodka
przynieść P; -niesie, -niosą; -niósł, -niosła, -nieśli	bring (X)	wózek, -zka i.	handcart; (baby) carriage
przynosić I; -si, -szą	bring (X)	wychodzić I; -dzi, -dzą	go (X) out, leave
przystanek, -nku i.	(public convey- ance) stop	wyjechać P; -jedzie, -jadą	go (o=o) out, leave
przywieźć P; -wiezie, -wiozą; -wioźł, -wiozła, -wieźli	bring (o=o)	wyjeżdżać I; -a, -ają	go (o=o) out, leave
		wyjąc P; -jdzie, -jdą; -szedł, -szła	go (X) out, leave
		wykladowy, -ego	pert. to lectures
		wylatywać I; -tuje, -tują	leave by air, fly out

wylecieć P; -ci, -cą	leave by air, fly out	zdażyć P; -y, -ą	be in time, have enough time
zabawka, -i; -wek f.	toy	zebrać się P; zbierze, zbiorą	gather
zamiast <u>prep.</u> <u>w. gen.</u>	instead	zrobić się P <u>impers.</u> ; -i	grow, get
zanim	before	żeby	in order, so that; to

ZDANIA

SENTENCES

1. Wczoraj po południu postanowiłem odwiedzić swego kolegę i przy okazji trochę się przejść.
Yesterday afternoon I decided to visit a friend of mine and take a stroll in the bargain.
2. Wyszedłem z domu o czwartej i poszedłem w kierunku miasta.
I left the house at four o'clock and went in the direction of the city.
3. Nie uszedłem pięciu kroków, kiedy zaczął padać deszcz.
I hadn't gone five steps when it began raining.
4. Pomyślałem, że dobrze by było kupić parasol, bo stary już dawno zgubiłem.
I thought that it would be a good idea to buy an umbrella since I lost my old one a long time ago.
5. Wszedłem do domu towarowego, wjechałem windą na drugie piętro i poszedłem do stoiska z parasolami.
I went into a department store, took the elevator to the third floor, and walked up to the umbrella counter.
6. Miła ekspedientka pomogła mi w wyborze.
A pleasant saleslady helped me select one.
7. Po chwili zszedłem na dół z porządnym, nowym parasolem.
After a while, I went down with a fine, new umbrella.
8. W pewnej chwili zobaczyłem znajomego, z którym wolałem się nie spotkać.
At one point I noticed an acquaintance whom I preferred not to meet.
9. Zszedłem z chodnika, przeszedłem na drugą stronę ulicy i wszedłem do księgarni.
I stepped off the sidewalk, went to the other side of the street, and entered a bookstore.
10. Obejrzałem nowości wydawnicze, kupiłem jedną książkę i wyszedłem.
I looked over some recent publications, bought a book, and went out.
11. Szybko przeszedłem przez Plac Trzech Krzyży i doszedłem do domu mego przyjaciela.
I quickly crossed the Square of Three Crosses and reached my friend's house.
12. Drzwi frontowe były zamknięte, obszedłem więc dom i wszedłem przez tylne wejście.
The front door was locked so I went around the house and came in through the back entrance.
13. Winda nie działała, musiałem więc wejść na czwarte piętro po schodach.
The elevator wasn't working so I had to walk upstairs to the fifth floor.

14. Kiedy wszedłem na górę,
okazało się, że nikogo nie
ma w domu.	When I got upstairs, it
turned out that nobody
was in.
15. Z przykrością odszedłem od
drzwi i zdecydowałem się
wrócić do domu.	Sadly I walked away from
the door and decided to
return home.
16. Na rogu Świętokrzyskiej i
Krakowskiego Przedmieścia
byłem świadkiem wypadku
samochodowego.	At the corner of Swietokrzyska
and Krakowskie Przedmiescie
Streets I witnessed an
automobile accident.
17. Zderzyły się dwa samochody —
jeden jechał prosto a
drugi skręcał w lewo.	Two cars had collided —
one was going straight, the
other was making a left turn.
18. Na miejscu wypadku zebrało
się dużo przechodniów.	Many passers-by had gathered at
the place of the accident.
19. Wkrótce jednak nadszedł
milicjant i wszyscy się
rozeszli.	However, soon a militiaman ar-
rived and everybody went his
way.
20. Kiedy przyszedłem do domu
dochodziła siódma.	When I came home it was close to
seven o'clock.
21. W zeszłą niedzielę z kilkoma
kolegami wybraliśmy się na
wycieczkę rowerami.	Last Sunday I and several friends
of mine set out on an excursion
by bicycle.
22. Wyjechaliśmy z miasta o
wschodzie słońca, kiedy
nie było jeszcze dużego ruchu.	We left town at sunrise
when the traffic was still
light.
23. Nie przejechaliśmy nawet
pięciu kilometrów, kiedy
Jurek najechał na gwóźdź
i przebił oponę.	We had scarcely gone five
kilometers when George ran
over a nail and punctured
his tire.
24. Zjechaliśmy z szosy,
zsiadliśmy z rowerów i
pomogliśmy Jurkowi
naprawić dętkę.	We rode off the highway, got
off our bicycles and helped
George repair the tube.
25. Po jakimś czasie prze-
jechaliśmy most na Rابية
i wjechaliśmy w las.	After a while we went across the
bridge on the Raba and rode
into the forest.
26. Co kilkanaście kilometrów
zatrzymywaliśmy się i
odpoczywaliśmy przy drodze.	Every few kilometers we stopped
and rested by the roadside.
27. Kiedy dojechaliśmy do polanki,
przez którą przepływał
strumyk, zdecydowaliśmy się
zsiąść z rowerów i zjeść obiad.	When we reached a meadow
through which a brook ran,
we decided to get off the
bicycles and have lunch.

28. Usiedliśmy w cieniu, zjedliśmy kanapki z szynką, napiliśmy się wody i odpoczęliśmy. We sat down in the shade, ate ham sandwiches, drank some water, and rested.
29. Po odpoczynku wsiedliśmy na rowery i pojechali dalej. Having rested, we got on our bicycles and rode on.
30. Koło czwartej po południu wyjechaliśmy na szosę, którą mieliśmy wracać do miasta. Around four P.M. we rode onto the highway on which we were to return to the city.
31. Ledwie jednak ujechaliśmy kilkaset metrów, okazało się, że drogę naprawiają i że trzeba ją objechać. However, we had hardly gone several hundred meters when it turned out that the road was being repaired and it was necessary to make a detour.
32. W jednym miejscu Rysiek o mało (co) nie przejechał kota, który nagle wyskoczył na drogę. At one point Dick almost ran over a cat which suddenly jumped onto the road.
33. Przed samym miastem musieliśmy jeszcze wjechać na dość dużą górę. Just before reaching the city we had to climb a fairly high hill.
34. Zmęczyliśmy się trochę, ale potem z przyjemnością zjechaliśmy w dół. We got a bit tired, but then rode downhill with pleasure.
35. Kiedy przyjechaliśmy do miasta, słońce już zachodziło. When we reached the city, the sun was already setting.
36. Koło mostu na Wiśle pożegnaliśmy się i rozjechali do domów. Near the bridge on the Vistula we said good-by to each other and went home.
37. Byłem tak zmęczony, że ledwie dojechałem do domu. I was so tired that I hardly managed to reach my house.
38. Wsiadłem do auta i pojechałem na motor. Wsiadłem z auta i poszedłem pieszo. Zsiadłem z motoru. I got into the car and drove off on the motorcycle out of the car and walked off the motorcycle.
39. Wsiadam do autobusu przed samym domem. Wsiadam na rower. Wsiadam z autobusu. Zsiadam z roweru. I get on the bus right in front of the house. bicycle off the bus bicycle
40. Za kogo wyszła za mąż pańska siostra? Z kim się ożenił pański brat? Whom did your sister marry? brother
41. Moja siostra wyszła za mąż za studenta medycyny. My sister married a medical student.

- Mój brat się ożenił ze studentką konserwatorium.
My brother married a music student.
42. Moja siostra dzisiaj wychodzi za mąż.
My sister is getting married today.
- Mój brat dzisiaj się żeni.
brother
43. Ślub odbędzie się po południu.
The wedding will be in the afternoon.
44. Skąd pochodzi narzeczoną pańskiej siostry?
Where is your sister's fiancé from?
- Skąd pochodzi narzeczoną pańskiego brata?
Where is your brother's fiancée from?
45. Narzeczoną siostry pochodzi z Pomorza.
My sister's fiancé comes from Pomerania.
- Narzeczoną brata pochodzi ze Śląska.
My brother's fiancée comes from Silesia.
46. On mieszka za miastem i codziennie dojeżdża do pracy.
He lives out of town and commutes every day to work.
47. Schodziliśmy się co tydzień.
We used to gather (X) every week.
- miesiąc.
month.
- Zjeżdżaliśmy się co roku.
(o=o) every year.
- dwa lata.
two years.
- pięć lat.
five years.
48. Niech pan po drodze zajdzie
Pick me up (X)
- zajedzie
(o=o)
- po mnie — mieszkam na
on your way — I live on
- parterze.
the first floor.
- pierwszym piętrze.
second
- drugim
third
- trzecim
fourth
49. Dużo przeszedłem w życiu.
I've gone through a lot in my life.
50. Od rana mi nie przechodzi ból głowy.
Since this morning I haven't been able to get rid of my headache.
51. Kogo to obchodzi?
Who cares?
52. To mnie nic a nic nie obchodzi.
This doesn't concern me in the least.
53. On się dobrze obchodzi z dziećmi.
He is good with children.
54. Gdzie tu jest wyjście?
Where is the exit?
- wejście?
entrance?
- przejście?
crossing?
55. Nic z tego nie wyjdzie.
Nothing will come of it.
56. Przed wyjazdem na wakacje
Before leaving for my vacation
- odjazdem żony
my wife's departure
- przyjazdem żony
my wife's arrival
- muszę się ostrzyć.
I have to get a haircut.

57. Po wyjeździe na wakacje
odjeździe męża
przyjeździe męża
muszę sobie ściąć włosy.	After leaving for my vacation
my husband's departure
my husband's arrival
I have to get my hair cut.
58. U kogo się pan strzyże?
sobie pani ścina włosy?	Where do you get your haircut?
get your hair cut?
59. Chodzę zwykle do fryzjera
w Hotelu Europejskim —
on pana dobrze ostrzyże.
on pani dobrze zetnie włosy.	I usually go to the barber (hair-
dresser) in the Europejski Hotel—
he'll give you a good haircut.
he'll cut your hair well.
60. Nigdy jeszcze u niego
się nie strzygłem.
nie ścinałam włosów.	I have never
had a haircut there.
had my hair cut there.
61. Niech pani usiądzie z przodu,
a ja usiądę z tyłu.	Why don't you sit in front
and I'll sit in the back.
62. Proszę jechać prosto, a
potem skrócić w (na) lewo.
prawy.	Please drive straight ahead
and then turn left.
right.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. PREVERBS WITH VERBS OF MOTION

The meaning of preverbs with verbs of motion is fairly constant. Consequently, it is often possible to infer the meaning of a compound verb of motion from the meaning of its preverb. Following is a list of frequently used preverbs classified according to their reference.

a. Beginning or end of motion (_ _ _ _ _)

po- 'beginning motion' \rightarrow _ _ _ _ _

Pójdziemy?	Shall we go (X)?
Zaraz pójdę.	I'll go (X) right away.
Kto ze mną pojedzie?	Who will go (o=o) with me?
Pan Karol pojechał do Bostonu.	Charles went (o=o) to Boston.

u- 'covering a certain distance from the beginning of motion' \rightarrow _ _ _ _ _

On nie mógł daleko ujść.	He couldn't have gone (X) far.
Nie ujechaliśmy pięciu kilometrów, kiedy zaczęło padać.	We hadn't gone (o=o) five kilo- meters when it began raining.

przy- 'reaching the end of motion' $\text{-----}\times\text{O}$

Przyjdę o piątej.	I'll come (X) at five.
Nikt jeszcze nie przyszedł.	Nobody has come (X) yet.
Jutro przyjeżdżam.	I'm arriving (o=o) tomorrow.
Mój brat właśnie przyjechał.	My brother has just arrived (o=o).

b. Starting point or goal (.)

od- 'moving away from the starting point' $\text{O}\rightarrow$

Z przykrością odszedłem od drzwi.	Sadly I walked away from the door.
Niech pan jeszcze nie odchodzi.	Don't leave (X) yet.
Jutro odjedziemy z Nowego Jorku.	Tomorrow we're leaving (o=o) New York.
Dzisiaj odjeżdżamy do Waszyngtonu.	Today we're leaving (o=o) for Washington.

roz- 'moving away from a common starting point toward different goals' $\text{O}\rightarrow\text{O}\rightarrow\text{O}\rightarrow$

Wszyscy się rozeszli.	Everybody went (X) his way.
Rozjechaliśmy się do domów.	Each of us went to his place.

do- 'moving as far as the goal' $\rightarrow\text{O}$

Nie wiem, czy dojdę.	I don't know whether I'll make (X) it.
Doszedłem do wniosku, że to prawda.	I've reached the conclusion that it's true.
O piątej dojechałem do domu.	I reached (o=o) home at five.
Autobus nie dojeżdża do mojego domu.	The bus doesn't go as far as my house.

z- 'moving to a common goal from different starting points' $\text{X}\rightarrow\text{O}$

Zeszło się dużo przechodniów.	Many passers-by gathered (X).
Po wykładach schodziliśmy się w kawiarni.	After classes we used to gather (X) in a coffee shop.
Zjeżdżaliśmy się co roku.	We used to gather (o=o) every year.

c. Confining area (LJ)

w- 'moving into a confining area' [w]

Można wejść?	May I come in?
Weszliśmy do pokoju.	We entered the room.
Wjechałem do lasu.	I drove into the forest.

wy- 'moving out of a confining area' [w]

Dyrektor wyszedł.	The director has gone (X) out.
Wychodzimy właśnie do restauracji.	We're just going (X) out to a restaurant.
Wyjechaliśmy z miasta o ósmej.	We left (o=o) the city at eight.
W tym roku nie wyjeżdżam na wakacje.	This year I'm not going (o=o) away for the vacation.

za- 'moving into and out of a confining area' [z]: with the preposition po + acc. the motion out of a confining area is accompanied by the object of the preposition; with other prepositions, the accompaniment is not specified.

Zajdę po pana. do	I'll stop by and pick you up. I'll stop by at your place.
Zaszedłem po książkę. do księgarni.	I dropped in to pick up a book. I dropped in at a bookstore.

d. Object along the way (□)

pod- (with the preposition do + gen.) 'moving up to the object' → □

Podszedłem do stołu.	I went (X) up to the table.
Proszę do mnie nie podchodzić.	Please don't come (X) near me.

w- (with the preposition na + acc.) 'moving upward toward the top of the object' ↗ □

Wszedłem na drugie piętro.	I walked to the third floor.
Wjechałem na górę.	I rode to the top.

z- 'moving downward toward the base of the object'

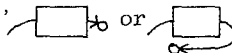

Zszedłem na dół.	I walked down.
Schodzę z drugiego piętra.	I'm walking down from the third floor.
Zjechaliśmy windą.	We went down by elevator.
Zjeżdżamy tu z szosy.	We are getting off the highway here.

za- (without a preposition or with the preposition za + acc.) 'moving behind the object' →

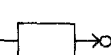
Słońce zachodzi.	The sun is setting.
------------------	---------------------

na- 'moving upon the object'

Najechałem na gwóźdź.	I drove over a nail.
-----------------------	----------------------

ob- 'moving around the object' or

Obszedłem dom.	I walked around the house.
Objechaliśmy miasto.	We drove around the city.

prze- 'moving across or through the object' or

Przeszedłem na drugą stronę ulicy.	I crossed (X) to the other side of the street.
Proszę tędy nie przechodzić.	Please don't cross (X) here.
O mało co nie przejechałem kota.	I almost ran over a cat.
Codziennie przechodzę obok tego sklepu.	I walk by this store every day.

2. SPECIAL MEANINGS OF VERBS OF MOTION

The following verbs of motion are used with meanings which cannot be inferred from the meaning of the preverb (cf. XVIII 4).

a. Perfective and imperfective aspects

wyjsść/wychodzić za mąż	marry (of a woman)
przejsść/przechodzić	stop (of a sensation)
obejsć się/obchodzić się	treat, have an attitude

b. Perfective aspect only

przejsć się	go for a stroll
przejechać się	go for a ride

c. Imperfective aspect only

pochodzić	originate
obchodzić	concern
dochodzić	be getting on (of time)
dojeżdżać	commute

3. SPELLING OF THE PREVERB Z-

Before voiceless consonants except s, ś, sz, the preverb z- is spelled s- (ś- before ć; see VII 6 b and S. & S. 10 b (1)).

dać	give	z-dać	pass (an exam)
robić	do	z-robić	do
siąść	sit	z-siąść	dismount
szedł	he walked	z-szedł	he walked down

but

placić	pay	s-placić	pay off
chodzić	walk	s-chodzić	walk down
ciąć	cut	ś-ciąć	cut off

4. VOCALIC FORM OF PREVERBS ENDING IN A CONSONANT

Following are additional examples of the vocalic form of preverbs (see XVI 10):

ode-jść	walk away (perf.)	od-chodzić	walk away (imperf.)
we-szła	she walked in	w-szedł	he walked in
ze-tnę	I'll cut off	ś-ciąć	to cut off

5. VERBS IN A CONSONANT AND N OR M

Some verbs of Conjugation I are characterized by present-tense stems consisting of one or two consonants (C or CC) followed by a nasal consonant (n or m). These verbs, though few in number, occur frequently. In past-tense stems the nasal consonant is replaced by a nasal vowel (ę or ą; for distribution see X 6 e). The consonant before the nasal vowel is replaced according to the C~C₁ pattern of alternations.

ze-tn-ę	I'll cut off	ś-cię-ła	she cut off
ze-tni-e	he'll cut off	ś-cią-ł	he cut off
ze-tn-ą	they'll cut off	ś-cią-ć	to cut off
zde-jm-ę	I'll take off	zd-ję-ła	she took off
zde-jmi-e	he'll take off	zd-ją-ł	he took off
zde-jm-ą	they'll take off	zd-ją-ć	to take off

Note: zd- in zdjąć 'take off' is an irregular variant of the preverb z-.

6. SIĄŚĆ 'SIT' AND ITS COMPOUNDS

The basic meaning of siąść/siadać (see XVI 3 and 8 a-b) is 'to assume a sitting position.'

Siądę na krześle.	I'll sit in a chair.
Siadam	I'm sitting down in a chair.
Siadłem do kolacji o ósmej.	I sat down to supper at eight.
Siadałem	I used to sit down to supper at eight.

The perfective compound usiąść 'sit down' does not have an imperfective counterpart.

Usiądę w cieniu.	I'll sit down in the shade.
------------------	-----------------------------

The perfective compounds wsiąść, wysiąść, zsiąść denote the action of getting on (preverb w-) or off (preverb wy- 'from inside' and z- 'from the top') a conveyance which presupposes travel in a sitting position. Imperfective compounds are formed with siadać.

Motion to the inside	Wsiądę do tramwaju. Wsiadam	I'll get on the streetcar. I'm getting
Motion to the top	Wsiądę na rower. Wsiadam	I'll get on the bicycle. I'm getting
Motion from inside	Wysiądę z tramwaju. Wysiadam	I'll get off the streetcar. I'm getting
Motion from the top	Zsiądę z roweru. Zsiadam	I'll get off the bicycle. I'm getting

7. SHORT VARIANTS OF POSSESSIVE ADJECTIVES

Except before the nominative endings and the ending $-\emptyset$, the possessive adjectives mój 'my,' twój 'your (fam.),' and swój 'one's own' have alternate forms based on the shorter stems m-, tw-, and sw- respectively. The short forms are literary.

On stoi koło mojego (mego) domu. twojego (twego) swojego (swego)	He stands near my house. your his
On czeka przed moją (mą) szkołą. twoją (twą) swoją (swą)	He waits in front of my school. your his
On opowiada o moich (mych) kolegach. twoich (twych) swoich (swych)	He's talking about my friends. your his

8. PIĘTRO 'FLOOR, STORY' AND PARTER 'FIRST (GROUND) FLOOR'

Polish parter corresponds to the American first or ground floor; Polish pierwsze piętro corresponds to the American second floor, etc.

Mieszkam na parterze. pierwszym piętrze. czwartym piętrze.	I live on the first floor. second fifth
--	---

9. INDICATING REGULAR INTERVALS

Regular intervals are indicated by the pronoun co + nom. or acc. of a unit of measure.

Co godzina (godzinę).	Every hour.
Co dwa miesiące.	two months.
Co pięć lat.	five years.
Co kilka kilometrów.	several kilometers.

The noun rok 'year' appears anomalously in the gen. or in the acc.

Co roku (rok).	Every year.
----------------	-------------

The expression co dzień 'every day' is commonly replaced by the adverb codziennie.

Co dzień boli mnie głowa. Codziennie	I have headaches every day.
---	-----------------------------

10. EXPRESSIONS O MAŁO (CO) NIE AND LEDWIE PLUS A VERB

The expression o mało (co) nie + verb indicates that the actor barely missed doing something; the expression ledwie (or ledwo) + verb indicates that the actor barely managed to do something.

O mało co nie przejechałem kota.	I barely missed running over a cat.
Ledwie dojechałem do domu.	I barely managed to reach home.

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the proper past-tense forms of the perfective compounds of iść, jechać and the present-tense forms of the matching imperfectives; for the explanation of symbols, see Grammar, 1.

- a. Karol $\circ \rightarrow$ ___ do domu.
- b. Karol $\boxed{\circ}$ z lasu.
- c. Karol $\nearrow \boxed{\circ}$ na czwarte piętro.
- d. Karol $\bullet \circ \rightarrow$ z domu.
- e. Wszyscy $\begin{matrix} \circ \circ \nearrow \\ \circ \circ \downarrow \end{matrix}$ do domów.
- f. Karol $\rightarrow \boxed{\circ}$ do bramy.
- g. Karol $\boxed{\circ}$ \searrow z czwartego piętra.
- h. Karol $\rightarrow \circ \bullet$ do domu.
- i. Karol $\boxed{\circ}$ do lasu.

- j. Karol dom.
- k. Karol do domu o piątej.
- l. Wszyscy .
- m. Karol przez ulicę.
- n. Słońce . [iść only]
- o. Karol na gwóźdź. [jechać only]

2. Fill in the proper present and past-tense forms of the following infinitives:

	ściąć	zjąć	strzyc	odejść
a. (Ja) — .				e. (My) — .
b. (Ty) — .				f. (Wy) — .
c. On — .				g. Oni — .
d. Ona — .				h. One — .

SŁÓWKA

ból, -u; -e, -ów/ -i i.	ache, pain
chodnik, -a i.	sidewalk
codziennie	every day, daily
dętka, -i; tek f.	(inner) tube
dochodzić I; -dzi, -dzą	reach (X)
dojechać P; -jedzie, jadą	reach (o=o)
dojeżdżać I; -a, -ają	reach (o=o), commute
dojść P; -jdzie, -jdą; -szedł, -szła	reach (X)

VOCABULARY

duży, -ego; duzi	large, big
działać I; -a, -ają	work, function
dziewiętnasty, -ego	nineteenth
ekspedientka, -i; -tek f.	saleslady
frontowy, -ego	front
gwóźdź, gwoździa; -e, -i i.	nail
kanapka, -i, -pek f.	canapé, sand- wich
kierunek, -nku i.	direction, trend
kilkaset, kilkuset	several hundred, hundreds

kilometr, -a i.	kilometer	obejrzeć P; -y, -ą	look over, examine
konserwatorium; -ria, -riów n.	conservatory, school of music	objechać P; -jedzie, -jadą	go (o=0) around, make a de- tour
krakowski, -ego	pert. to Cracow, Cracovian	odbyć się P; -będzie, -będą	take place
krok, -u i.	step	odjazd, -u, -jeździe (loc.) i.	departure
krzyż, -a; -e, -y/-ów i.	cross	odpocząć P; -cznie, -czną; -czął, -częła	rest
księgarnia, -ni; -nie, -ni f.	bookshop, bookstore	odpoczywać I; -a, -ają	rest
las, -u; lesie (loc.) i.	forest, woods	odwiedzić P; -dzi, -dzą	visit
ledwie	hardly, barely	okazać się P; -aże, -ażą	turn out, ap- pear
lewo	left (adv.)	okazja, -ji; -je, -ji f.	opportunity, bargain
milicjant, -a v.	militiaman	opona, -y f.	tire
most, -u i.	bridge	ostrzyć P; -yże, -ygą; -ygł	cut hair
nadejść P; -jdzie, -jdą; nadszedł, nadeszła	come, arrive (X)	-się	have one's hair cut
nagle	suddenly	ożenić się P; -ni, -nią	get married (of a man)
najechać P; -jedzie, -jadą	run into, run over	parter, -u i.	ground floor
napić się P; -ije, -iją	have (something to drink), drink	piętro, -a; -ter n.	floor, story
naprawić P; -wi, -wią	fix, repair	pochodzić I; -dzi, -dzą	originate
narzeczona, -ej f.	fiancée	polanka, -i; -nek f.	clearing, meadow
narzeczony, -ego; -czeni v.	fiancé; engaged couple	Pomorze, -a n.	Pomerania
nowość, -ci; -ci f.	novelty, news	pomyśleć P; -li, -lą	think
o mało nie	almost, all but	porządny, -ego	fine, solid, decent
obchodzić I; -dzi, -dzą	go (X) around; concern		
-się	handle, treat, have an atti- tude		

postanowić P; -wi, -wią	decide	schodzić I; -dzi, -dzą	go (X) down, step down
prawo	right (adv.)	-się	come (X) together, gather
prosto	straight, directly	skręcać I; -a, -ają	turn
przebić P; -bije, -ą	puncture, pierce	skręcić P; -ci, -cą	turn
przechodzić I; -dzi, -dzą	go (X) across, go through; go away (of a sensation)	stoisko, -a n.	stand
przechodzień, -dnia; -e, -ów v.	passer-by	strumyk, -a i.	brook
przedmieście, -a; -a, -i n.	suburb	strzyc I; -yże, -yga; -ygl	cut hair
przejechać P; -jedzie, -jadą -się	go (o-o) across, go through go for a ride	-się	have one's hair cut
przejście, -a n.	crossing	szosa, -y f.	highway
przejść P; -jdzie, -jdą; -szedł, -szła -się	go (X) across, go through; go away (of a sensation) go for a stroll	szynka, -i; -nek f.	ham
przepływać I; -a, -ają	flow through, go across (by water)	ściąć P; zetnie, -ną; ściał, ścięła	cut
przód, przodu i.	front	ścinać I; -a, -ają	cut
przyjazd, -u, -jeździe (loc.) i.	arrival	Śląsk, -a i.	Silesia
przykrość, -ci; -ci f.	annoyance, unpleasant- ness	ślub, -u i.	marriage, wedding
Raba, -y f.	the Raba (River)	świadek, -dka; -owie v.	witness
rozejść się P; -jdzie, -jdą; rozszedł, rozszła	go (X) in different directions, dis- perse	tylny, -ego	rear, back
rozjechać się P; -jedzie, -jadą	go (o-o) in dif- ferent direc- tions, disperse	tył, -u i.	rear, back
schody, -ów pl.	stairs	ujechać P; ujedzie, ujadą	cover a (cer- tain) distance (o-o)
		ujść P; ujdzie, ujdą; uszedł, uszła	cover a (cer- tain) distance (X)
		usiąść P; usiądzie, usiądą, usiadł, usiedli	sit down
		wejść P; wejdzie, wejdą; wszedł, weszła	go (X) in, enter; go up
		winda, -y f.	elevator
		wjechać P; wjedzie, wjadą	drive in, enter (o-o), ride up
		wkrótce	soon, shortly

wniosek, -sku i.	conclusion	zajechać P; -jedzie, -jadą	come (o=o) round, drop in
wschód, -odu i.	sunrise		
wsiadać I; -a, -ają	get on (a conveyance which presupposes travel in a sitting position)	zajść P; -jdzie, jdą; szedł, -szła	come (X) round, drop in; set (of the sun, moon)
wsiąść P; -wsiądzie, -dą; -wsiadł, wsiadli	get on (a conveyance which presupposes travel in a sitting position)	zatrzymywać się I; -muje, -mują	stop (intr.)
		zdecydować się P; -duje, -dują	decide, make up one's mind
		zderzyć się P; -y, -ą	collide
wybrać się P; -bierze, biorą	set out	zejść P; zejdzie, -dą; zszedł, zeszła	go (X) down, step down
wybór, -boru i.	choice, selection	-się	come (X) together, gather
wychodzić za mąż I; -dzi, -dzą	marry (of a woman)		
wydawniczy, -ego	pert. to publications, publishing	zetnie <u>see</u> ściać	
wyjazd, -u, wyjeździe (loc.) i.	leaving (o=o), departure	zjazd, -u, zjeździe (loc.) i.	congress
wyjście, -a n.	leaving (X), way out, exit	zjechać P; zjedzie, zjadą	go (o=o) down, ride down
wyjść za mąż P; -jdzie, -jdą; -szła	marry (of a woman)	-się	come (o=o) together, gather
wysiadać I; -a, -ają	get out (of a conveyance which presupposes travel in a sitting position)	zjeżdżać I; -a, -ają	go (o=o) down, ride down
wysiąść P; -siądzie, -siądą; -siadł, -siedli	get out (of a conveyance which presupposes travel in a sitting position)	-się	come (o=o) together, gather
wyskoczyć P; -y, -ą	jump out	zsiadać I; -a, -ają	get off (a conveyance which presupposes travel in a sitting position)
zachodzić I; -dzi, -dzą	come (X) round, drop in; set (of the sun, moon)	zsiąść P; zsiądzie, -dą; zsiadł, zsiadli	get off (a conveyance which presupposes travel in a sitting position)
		zenić się I; -ni, -nią	marry (of a man)

ZDANIA

SENTENCES

1. Proszę o ciszę.
pomoc.
spokój.	Silence, please.
Help,
Quiet,
2. Czy pan czyta po polsku?
Czy pan czytuje „Kulturę”?	Do you read Polish?
Do you read “Kultura?”
3. Pisałem do niego kilka razy,
ale mi nie odpisał.
Kiedy byłem młody, pisywałem
wiersze.	I wrote to him several times,
but he didn't answer.
When I was young I used to write
poetry.
4. Jestem teraz bardzo zajęty.
Wieczorami bywam zajęty.	I'm very busy now.
Evenings I'm often busy.
5. Czy widzi pan tę dziewczynę
w niebieskiej sukience?
Czy widuje się pan z panią Wandą?	Do you see that girl in the blue
dress?
Are you seeing Wanda?
6. Chętnie gram w tenisa.
Ostatnio rzadko grywam w golfa.	I like to play tennis.
Lately I haven't played much golf.
7. Już nie śpię.
Bardzo źle sypiam.	I'm not asleep.
I sleep very badly.
8. Nie jem grzybów.
Śniadanie zwykle jadam w domu.	I don't eat mushrooms.
I usually have breakfast at home.
9. Mam katar.
Często miewam bóle głowy.	I have a head cold.
I often have headaches.
10. Jak się pan miewa?	How are you?
11. Skąd pan idzie?
Dokąd	Where are you coming from?
Where are you going?
12. Odkąd pan tu jest?
Dokąd pan tu będzie?	How long have you been here?
How long will you be here?
13. Stąd dotąd jest osiem cali.	From here to there it's eight inches
14. Stąd do Kalifornii jest trzy
tysiące mil, a stamtąd do
Kanady jest sześćset mil.	From here to California it's three
thousand miles and from there to
Canada it's six hundred miles.
15. Odtąd żyliśmy ze sobą szczę-
śliwie.	Since that time we have lived
together happily.

16. Znikąd nie mam wiadomości.	I've had no news from anywhere.
17. Zewsząd schodzili się ludzie.	People were coming from all directions.
18. Skądś znam tego człowieka,
ale nie pamiętam skąd.	I know this man from somewhere
but I don't remember from where.
19. Czy pan tu też mieszkał,
kiedy ja tu mieszkałem?	Did you also live here when I
lived here?
20. Wtedy tu nie mieszkałem.
Nigdy
Zawsze tu mieszkałem.
Kiedyś	At that time I didn't live here.
I've never lived here.
I've always lived here.
At one time I lived here.
21. Przyjdź kiedykolwiek,
zawsze mnie zastaniesz.	Come any time, you'll
always find me in.
22. Gdzieś tego człowieka
widziałem, ale nie mogę sobie
przypomnieć gdzie.	I saw this man somewhere but I
can't remember where.
23. Gdziekolwiek nocuję, zawsze
doskonale śpię.	No matter where I spend the night
I always sleep well.
24. Wszędzie mam przyjaciół.	I have friends everywhere.
25. Przynieś mi coś do jedzenia.	Bring me something to eat.
26. Co ci przynieść?	What should I bring you?
27. Co bądź. Cokolwiek przy-
niesiesz będę ci wdzięczny.	Anything. Whatever you bring I'll
be grateful for.
28. Chciałbym z kimś o tym
pomówić.	I would like to speak to someone
about it.
29. Z byle kim nie będę o tym
mówił.	I wouldn't speak about it to just
anyone.
30. Z kimkolwiek o tym mówię,
nikt mi nie wierzy.	No matter whom I speak to about it,
nobody believes me.
31. Kup mi lody.	Buy me some ice cream.
32. Jakie? Śmietankowe, kawowe,
czekoladowe, truskawkowe?	What kind? Vanilla, coffee,
chocolate, strawberry?
33. Jakie bądź. Jakiegolwiek mają.	Any kind. Whatever they have.
34. Proszę wytrzeć ręce i siąść
do stołu.

Niech pan wytrze ręce i siądzie
do stołu.

Wytrzyj ręce i siądź do stołu. | Please wipe your hands and come
to the table.

Wipe your hands and come to
the table.

Wipe your hands and come to the
table. |
| 35. Zaraz wytrę ręce i siądę do
stołu. | I'll wipe my hands right away and
come to the table. |

36. Janek wytarł ręce i siadł do stołu.	Jack wiped his hands and came to the table.
37. Skończcie rozmawiać i zaczniście jeść.	Stop talking and start eating.
38. Zjedźmy szybko i chodźmy do kina.	Let's eat quickly and go to the movies.
39. Bądź tak dobry i podaj mi serwetkę.
musztardę.
sól.
pieprz.
cukier.	Please (be so kind as to) pass me a napkin.
the mustard.
salt.
pepper.
sugar.
40. Weźcie państwo jeszcze trochę zupy.
ryby.
jarzyny.
sałaty.
kompotu.
mięsa.
ziemniaków.
owoców.	Won't you have more soup?
fish?
vegetables?
salad?
fruit salad?
meat?
potatoes?
fruit?
41. Daj mi, z łaski swojej, gruszkę.
mandarynkę.
pomarańczkę.
banana.
kawałek tortu.
ciastko.
jabłko.
orzechy.	Won't you please give me a pear?
a tangerine?
an orange?
a banana?
a piece of cake?
a piece of pastry?
an apple?
some nuts?
42. Napijmy się kawy.
herbaty.
wody.
wódki.
soku pomarańczowego.
pomidorowego.
piwa.
wina.
mleka.

czegoś ciepłego.
gorącego.
zimnego. | Let's have some coffee.
tea.
water.
vodka.
orange juice.
tomato juice.
beer.
wine.
milk.

something warm (to drink).
hot
cold |
43. Siedź spokojnie i nie wstawaj od stołu.	Sit quietly and don't get up from the table.
44. Nie gwizdź przy stole.	Don't whistle at the table.
45. Nie rozmawiaj z pełnymi ustami.	Don't talk with your mouth full.

46. Nie kładź łyżki na obrusie;	Don't put the spoon on the table-
łyżeczki	teaspoon
widelca	fork
noża	knife
połóż ją na talerzu.	put it on your plate.
go	
47. Nie stawiaj karafki z wodą	Don't put the water pitcher
koło siebie; postaw ją na	next to you; put it in the
środku stołu.	middle of the table.
48. Wstań od stołu i idź na górę.	Get up from the table and go up-
	stairs.
49. Zdejm ten obraz ze ściany.	Take this picture down from the
	wall.
50. Pokaż mi jak to zrobić.	Show me how to do it.
51. Otwórzcie zeszyty i zamknijcie	Open your notebooks and close
książki.	your books.
52. Weźmy się do roboty.	Let's get down to work.
Bierzmy	
53. Nie dawaj mi głupich rad.	Don't give me stupid advice.
54. Nie miejcie mi tego za złe.	Don't take offense.
55. Nie róbcie mi na złość.	Don't do it to spite me.
56. Nie gniewaj się o byle co.	Don't get angry for nothing.
57. Chodź ze mną i pomóż mi	Come with me and help me
napisać podanie o stypendium.	write a scholarship application.
58. Powiedz, coś wczoraj robił.	Tell me what you did yesterday.
59. Nie kłam.	Don't lie.
60. Przypomnij mi, że mam dziś	Remind me that I'm to see the
pójść do dentysty.	dentist today.
61. Nie zapomnij o mnie.	Don't forget me.
62. Przrzeknij mi, że mnie nie	Promise me that you won't forget
zapomnisz.	me.
63. Więcej mówcie, czytajcie	Do more speaking, reading, and
i piszcie po polsku.	writing in Polish.
64. Śpij dobrze.	Sleep well.
65. Miej się dobrze.	Keep well.
66. Bądź zdrów.	Good-by. (Farewell.)

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. ACTUAL AND FREQUENTATIVE ASPECTS

Some simple verbs have two imperfective sets of forms: the forms which describe an action as sporadically recurrent are called frequentative in aspect; those which do not are called actual in aspect. Whereas frequentative verbs refer to an irregular repetition of an action, actual verbs refer to an action in progress or to its habitual, regular recurrence.

The subdivision of the imperfective aspect into actual and frequentative verbs differs from the subdivision into determined and nondetermined verbs, characteristic of the verbs of motion (see XVIII 2). The difference between these two aspect pairs is shown below:

Action in progress	Action habitually repeated	Action sporadically repeated
Imperfective palić 'smoke'		
Actual jeść 'eat'		Frequentative jadać 'eat'
Determined jechać 'drive'	Nondetermined jeździć 'drive'	

Action in progress:

Palę papierosa.	I'm smoking.
Jem kolację.	I'm having my supper.
Jadę do domu.	I'm on my way home.

Action habitually repeated:

Palę papierosy.	I smoke cigarettes.
Jem kolację o ósmej.	I have my supper at eight.
Jeżdżę do domu autobusem.	I go home by bus.

Action sporadically repeated:

Czasem palę cygara.	Occasionally I smoke cigars.
Czasem jadam w restauracji.	Occasionally I eat in a restaurant.
Czasem jeżdżę do domu rowerem.	Occasionally I go home on my bicycle.

Following is a list of actual and frequentative verbs occurring in this lesson:

Actual	Frequentative	
być	bywać	be
czytać	czytywać	read
grać	grywać	play
jeść	jadać	eat
mieć	miewać	have
pisać	pisywać	write
spać	sypiać	sleep
widzieć	widywać	see

The trisyllabic frequentative verbs follow Conjugation I; the dissyllabic ones follow Conjugation III:

Conj. I	pisywać, pisuję, -esz 'write'
Conj. III	grywać, grywam, -asz 'play'

Frequentative verbs do not have matching perfective verbs. Their stems coincide with the stems of compound imperfective verbs (see XVIII 4):

Simple Imperfective		Compound	
Actual	Frequentative	Perfective	Imperfective
pisać grać	pisywać grywać	zapisać wygrać	zapisywać wygrywać

2. VERBS IN R

Some verbs of Conjugation I are characterized by present-tense stems consisting of a consonant (C) followed by r. Their infinitive ending is -eć.

According to the general rule (see VIII 7 a), r is replaced by rz before oral vowels. Before consonantal endings (past tense) Cr is replaced by Car.

wy-tr-ę	I'll wipe off
wy-tr-ą	they'll wipe off
wy-trz-e	he'll wipe off
wy-trz-yj	wipe off!
wy-trz-eć	to wipe off
wy-tar-ł	he wiped off
wy-tar-ła	she wiped off

3. ADVERBS CONTAINING THE ROOTS K-, J-, T-, WSZ-

Some adverbs are formed from the roots:

k- (g-)	interrogative	(cf. <u>kto</u> , <u>kogo</u> ; V 1)
j-	interrogative	(cf. <u>jaki</u> 'what sort of?')
t-	demonstrative	(cf. <u>ten</u> , <u>tego</u> ; III 8)
wsz-	all	(cf. <u>wszystko</u> 'everything')

and the following adverb-forming suffixes:

-ędzie (-dzie)	location
-edy (-e, -dy)	time
-ąd	spatial or temporal origin or goal of motion
-ędy	path of motion
-ak	manner

The suffixes -u and -am in the demonstrative adverbs tu 'here' and tam 'over there' have the function of the suffix -(ę)dzie.

Some of these adverbs occur with prefixes which are either prepositions with their customary meanings or the prefixes ni- 'negative' (with interrogative adverbs) or tam- 'removed' (with demonstrative adverbs).

	k-	j-	t-	wsz-
-ędzie -dzie	gdzie nigdzie			wszędzie
-edy -dy -e	kiedy gdy nigdy		wtedy	zawsze
-ąd	skąd odkąd dokąd znikąd		stąd odtąd dotąd stamtąd	zewsząd
-ędy			tędy tamtędy	
-ak		jak	tak	

4. INDEFINITE PARTICLES

The interrogative pronouns, adjectives, and adverbs are rendered indefinite by the addition of the postpositive particles -ś 'some' (see VI 6), -kolwiek '(what)ever,' bądź 'any,' or the prepositive particle byle 'just any (with scorn).'

kto	who?	gen. kogo	instr. kim
ktoś	someone	kogoś	kimś
ktokolwiek	whoever	kogokolwiek	kimkolwiek
kto bądź	anyone	kogo bądź	kim bądź
byle kto	just anyone	byle kogo	byle kim
jaki	what sort of?	który	which? who?
jakiś	some sort of	któryś	some
jakikkolwiek	whatever sort of	którykolwiek	whichever, whoever
jaki bądź	any sort of	który bądź	any
byle jaki	just any sort of		
gdzie	where?	kiedy	when?
gdzieś	somewhere	kiedyś	sometime, once
gdziekolwiek	wherever	kiedykolwiek	whenever
gdzie bądź	anywhere	kiedy bądź	anytime
byle gdzie	just anywhere	byle kiedy	just anytime

5. IMPERATIVE: FORMATION

In addition to polite commands (see VII 1) the Polish verb distinguishes three imperative forms: the singular and plural imperatives (sg. impv., pl. impv.) are commands, the inclusive imperative (incl. impv.) is an exhortation which includes the speaker.

The imperative is formed from the present-tense stem to which an imperative suffix - ϕ or -ij is added; the imperative suffix is followed by the singular suffix - ϕ , plural -cie, or inclusive -my. The imperative suffix -yj/-ij occurs after the present-tense stems which contain no vowel (exclusive of preverbs) and after stems ending in a consonant (except r) followed by n:

Present Stem	3 Pl. Present	Sg. Impv.
wy-tr- 'wipe'	wytrą	wytrzyj
ś[p]- 'sleep'	śpią	śpij
za-czn- 'begin'	zaczną	zaczniij
za-pomn- 'forget'	zapomną	zapomnij
przy-rzekn- 'promise'	przyrzekną	przyrzeknij

Elsewhere the suffix $-\phi$ is found:

	Present Stem	Present		Sg. Impv.
Conj. I	pisz- 'write' gwizdź- 'whistle'	3 Pl.	piszą gwizdzą	pisz gwizdź
Conj. II	mó[w']- 'speak' siedz- 'sit'	3 Sg.	mówi siedzi	mów siedz
Conj. III	czytaj- 'read' siadaj- 'sit down'	3 Pl.	czytają siadają	czytaj siadaj

Notes:

a. Alternations $\underline{C} \sim \underline{C}_3$ and $\underline{o} \sim \underline{e}$ in Conjugation I

In Conjugation I, stems ending in an alternating consonant replace it before the imperative suffix according to the $\underline{C} \sim \underline{C}_3$ pattern of alternations (see S. & S. 24 c and cf. VIII 7 a).

The $\underline{C} \sim \underline{C}_3$ alternation is accompanied by the $\underline{o} \sim \underline{e}$ alternation of the stem vowel (see S. & S. 25 and VIII 7 b).

Present Stem	3 Pl. Present	Sg. Impv.
wstan- 'get up'	wstaną	wstań
zamkn- 'close'	zamkną	zamknij
bior- 'take'	biorą	bierz
kład- 'place'	kładą	kładź
nios- 'carry'	niosą	nieś
pomog- 'help'	pomogą	pomóż

b. $\underline{o} \sim \underline{ó}$ in Conjugation II

The root vowel \underline{o} in verbs of Conjugation II is replaced by $\underline{ó}$ when it is followed by a voiced consonant, \underline{l} , or \underline{j} .

ro[b']- 'do'	robią	rób
--------------	-------	-----

Note: chodzić 'walk' has \underline{o} in the imperative: chodź.

c. Palatalized labial consonants alternating with plain consonants.

In word-final position or before a consonant, palatalized labial consonants do not occur; they are replaced by corresponding plain consonants (see S. & S. 11 and cf. XI 1 d).

	Present Stem	Present		Sg. (Pl.) Impv.
Conj. I	kła[m']- 'lie'	3 Pl.	kłamią	kłam(cie)
Conj. II	ku[p']- 'buy' ro[b']- 'do'	3 Sg.	kupi robi	kup(cie) rób(cie)

d. Irregularities in the formation of the imperative

The following verbs, simple or compounded, have imperative forms based on the irregular stem of 3d person pl. (see VIII 10 and XVI 9):

	3 Pl. Present	Sg. Impv.
wiedzieć 'know' powiedzieć 'say'	wiedzą powiedzą	wiedz powiedz
jeść 'eat' zjeść 'eat up'	jedzą zjedzą	jedz zjedz

The following verbs, simple or compounded, add the imperative suffix -j to the past-tense stem:

	3 Pl. Vir. Past	Sg. Impv.
dawać 'give'	dawali	dawaj
dać 'give'	dali	daj
wstawać 'get up'	wstawali	wstawaj
mieć 'have'	mieli	miej

The imperatives of wziąć, wzjąć 'take' and zjąć, zdejmę 'take off' are węz and zdejm respectively.

6. IMPERATIVE: FUNCTIONS

In contradistinction to the respectful commands with the particle niech 'let' (see VII 1), the commands expressed by the singular and plural imperatives are used on the same level of familiarity as the corresponding 2d person singular and 2d person plural constructions (see VIII 1).

Siadaj!	} Sit down!	fam., to one person
Siadajcie!		fam., to more than one; see VIII 1 a
Siadajcie panowie!		{ informal but polite, to more than one person; see VIII 1 b
państwo!		
Siadajcie kolego!		special usage, see VIII 1 c

7. IMPERATIVE: ASPECT

a. Negated and nonnegated imperatives

Nonnegated imperatives are imperfective or perfective depending on the situation:

Imperf.	Jedz! Eat!
Perf.	Zjedz to! Eat this up!

Negated imperatives are very often imperfective.

Nie jedz!	Don't eat!
Nie jedz tego!	Don't eat that!

b. 'come!' and 'go!'

The English distinction between 'come' and 'go' (i.e. motion toward and away from) either is not made in Polish or is rendered by contrasting prepositions:

Idę.	I'm coming. (when called)
	I'm going. (i.e. leaving)
Idę z miasta.	I'm coming from downtown.
Idę do miasta.	I'm going downtown.

The imperatives of the verbs denoting motion on foot are an exception to this: the determined idź! means 'go!,' the nondetermined chodź!, in addition to its expected value, means 'come!'

Idź sam!	Go alone.
Chodź ze mną!	Come with me.

The inclusive imperative chodźmy is used with the meaning 'let's go!'

8. PREPOSITION O + ACC. IN REQUESTS

Verbs expressing request (and nouns formed from them) are followed by the preposition o+acc. of the noun requested (cf. III 7).

Proszę o ciszę.	Silence, please.
pomoc.	Help, please.
Podanie o stypendium.	A scholarship application.

9. IREGULAR PRESENTS: ZAPOMNĒ 'I'LL FORGET'

The verb zapomnieć 'forget' and other compounds of pomnieć have the 1 sg. and 3 pl. inflected according to Conjugation I; the other persons belong to Conjugation II.

	Sg.	Pl.
1	zapomnę	zapomnimy
2	zapomniesz	zapomnicie
3	zapomni	zapomną

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the proper actual or frequentative form of the following actual infinitives:

(czytać) „Kulturę”

(pisać) do niego

(być) u nich

(widzieć się) z panią Wandą

(grać) w tenisa

(spać) po południu

(jeść) w restauracji

(mieć) bóle głowy

a. Codziennie — .

b. Od czasu do czasu — .

2. Replace the following polite commands by informal ones:

a. Niech pan siada i skończy to robić.

b. Niech pan weźmie gruszkę i poda mi jabłko.

c. Niech pan siedzi i zacznie pracować.

d. Niech się pan położy i nie wstaje przez cały dzień.

e. Niech pani więcej mówi i czyta po polsku.

f. Niech pani napisze podanie i da go mnie.

g. Niech pani nie daje mi rad i nie gniewa się na mnie.

h. Niech pani pamięta o tym i mnie przypomni.

3. Replace the following statements by commands:

- a. Kupimy mu lody i napijemy się kawy.
- b. Otworzymy książki i zamkniemy zeszyty.
- c. Przymierzamy mu i na pewno nie zapomnimy.
- d. Bierzymy się do roboty i więcej nie rozmawiamy.

4. Replace the following questions by informal commands according to the model:

Przyniosłeś książkę?

Przynies książkę!

- a. Spałeś dobrze?
- b. Miałaś się dobrze?
- c. Byliście zdrowi?
- d. Pomogłeś mu to napisać?
- e. Nie zapomniałaś o mnie?
- f. Zdjęliście obraz?
- g. Ostrzygłeś się?
- h. Ściągaś sobie włosy?
- i. Siedliście do stołu?
- j. Odszedłeś od stołu?
- k. Powiedziałaś mu?
- l. Pojechaliście do pracy?
- m. Zjadłeś śniadanie?
- n. Umyłaś ręce?
- o. Wytarliście ręce?

SŁÓWKA

banan, -a a.

banana

bądź indef. pcle.

any, -ever

byle

just any (with
scorn), tri-
flingbywać F; -a,
-ająbe often at,
frequent

cal, -a; -e, -i i.

inch

VOCABULARY

warm

stillness,
silencewhatever, what-
soever, any-
thing

chocolate-

ciepły, -ego

cisza, -y f.

cokolwiek,
czegokolwiekczekoladowy,
-ego

czytywać F; -tuje, -tują	read	ktoś, kogoś	somebody, someone
dotąd	up to now, so far, to this point	kultura, -y f.	culture
dwudziesty, -ego	twentieth	lody, -ów pl.	ice cream
gdziekolwiek	wherever	łaska, -i f.	favor, grace
gdzieś	somewhere	z łaski swojej	if you please
głupi, -piego	silly, stupid	łyżeczka, -i; -czek f.	teaspoon
golf, -a a.	golf	łyżka, -i; -żek	spoon
gorący, -ego	hot	mandarynka, -i; -nek f.	tangerine
gruszka, -i; -szek f.	pear	miewać F; -a, -ają	have
grywać F; -a, -ają	play	--się	be, feel
grzyb, -a a.	mushroom	mięso, -a n.	meat
gwizdać I; gwiżdże, -ą	whistle	mila, -i f.	mile
jadać F; -a, -ają	eat	musztarda, -y f.	mustard
jakikolwiek, jakiegokolwiek	whatever sort of	nocować I; -cuje, -cuja	spend the night
jarzyna, -y f.	vegetable	nóż, noża; -e, -y i.	knife
jedzenie, -a n.	eating; food	obrus, -a i.	tablecloth
karafka, -i; -fek f.	carafe, de- canter	odkąd	since when, how long
kawałek, -łka i.	bit, piece, portion	odpisać P; -sze, -szą	write back, answer
kawowy, -ego	pert. to coffee	odtąd	since, from then on
kiedykolwiek	whenever, any time	orzech, -a i.	nut
kłamać I; -mie, -ą	lie	owoc, -a; -e, -ów i.	fruit
kłaść I; kładzie, kładą; kładł	lay down, put in a lying posi- tion	pełny/pełen, pełnego	full
kompot, -u i.	compote, fruit salad	pieprz, -u i.	pepper
ktokolwiek, kogokolwiek	whoever	pisywać F; -suje, -suja	write
		piwo, -a n.	beer

podać P; -a, -adzą; -aj	pass, hand over, serve	stypendium; -dia, -diów n.	scholarship, fellowship
podanie, -a n.	application	sypiać F; -a, -ają	sleep
pokazać P; -że, -żą	show	szczęśliwie	happily, fortu- nately
położyć P; -y, -ą; położ	lay down, put in a lying posi- tion	śmietankowy, -ego	creamy; vanil- la (ice cream)
pomarańczowy, -ego	orange	talerz, -a; -e, -y i.	plate
pomidorowy, -ego	pert. to toma- toes	tort, -u i.	cake
pomoc, -cy f.	help, assis- tance	truskawkowy, -ego	pert. to straw- berries
pomówić P; -wi, -wią	have a talk, talk for a while	usta, ust pl.	mouth
postawić P; -wi, -wią	put (in a stand- ing position)	widelec, -lca; -e, -ów i.	fork
przypomnieć P; -ni, -ną	remind	widywać F; -duje, -dują	see
przrzec P; -knę, -knie; -kł	promise	wiersz, -a; -e, -y i.	verse, poem
ryba, -y f.	fish	wszędzie	everywhere, anywhere
sałata, -y f.	salad, lettuce	wtedy	then, at that time
serwetka, -i; -tek f.	napkin	wytrzeć P; -trze, -trą; -tarł	wipe
sok, -u i.	juice	zastać P; -anie, -aną	find in
sól, soli f.	salt	zewsząd	from all direc- tions
spokojnie	quietly, calmly, still	ziemniak, -a a.	potato
spokój, -koju i.	quiet, calm	zimny, -ego	cold
stamtąd	from (over) there	złość, -ci f.	anger, spite
stawiać I; -a, -ają	put (in a stand- ing position)	znikąd	from nowhere
		zupa, -y f.	soup

ZDANIA

SENTENCES

1. To jest bardzo łatwe zadanie.
trudne	This is a very easy exercise.
difficult
2. Dla mnie język polski jest
łatwiejszy
trudniejszy
od rosyjskiego. | Polish is easier for me

harder
than Russian. |
| 3. To jest chyba najłatwiejsza
najtrudniejsza
lekcja w książce. | I guess this is the easiest
hardest
lesson in the book. |
| 4. Czy nauka polskiego
łatwo panu przychodzi?
trudno | Does studying Polish
come easily to you?
hard |
| 5. Po polsku łatwiej mi mówić,
trudniej
niż pisać. | It's easier for me to speak
harder
than to write Polish. |
| 6. Najłatwiej mi było
Najtrudniej
w ostatniej klasie liceum. | The last year of high school was
the easiest for me.
hardest |
| 7. To jest bardzo droga restau-
racja.
tania | This is a very expensive restau-
rant.
inexpensive |
| 8. Hotel Bristol jest droższy

tańszy
od Europejskiego. | The Hotel Bristol is more expen-
sive
less
than the Europejski. |
| 9. Wybraliśmy najdroższe wino.

najtańsze | We selected the most expensive
wine.
cheapest |
| 10. Teraz w Warszawie jest
bardzo drogo.
tanio. | Nowadays Warsaw is very
expensive.
cheap. |
| 11. W zeszłym roku było jeszcze
drożej.
taniej. | Last year it was still
more expensive.
cheaper. |
| 12. Na Ziemiach Zachodnich
jest chyba najdrożej.

najtaniej. | The Western Territories are
probably the most expensive
area.
least |

13. W Polsce jest dużo długich rzek.	In Poland there are many long rivers.
14. Najdłuższą polską rzeką jest Wisła.	The Vistula is the longest Polish river.
15. Od źródeł do ujścia Wisła ma przeszło tysiąc kilometrów.	From its source to its mouth the Vistula is over a thousand kilometers long.
16. Po Wiśle najważniejszą polską rzeką jest Odra, która płynie przez Ziemie Zachodnie.	After the Vistula the most important Polish river is the Oder which flows through the Western Territories.
17. Z krótszych rzek trzeba wymienić Wartę, która wpada do Odry oraz Bug, który wpada do Wisły.	Among the shorter rivers, one should mention the Warta which falls into the Oder and the Bug which flows into the Vistula.
18. Warszawa, która liczy przeszło milion mieszkańców jest największym polskim miastem.	Warsaw which numbers over a million inhabitants is the largest Polish city.
19. Wśród innych większych miast Łódź ma blisko milion, Kraków około pół miliona, a Katowice ponad ćwierć miliona mieszkańców.	Among other fairly large cities, Lodz has almost a million inhabitants, Cracow about half a million, and Katowice over a quarter million.
20. Chociaż większa część kraju jest nizinna, wzdłuż południowej granicy ciągną się dwa wysokie pasma górskie — Karpaty i Sudety.	Though the larger part of the country consists of lowlands, along the southern border stretch two high mountain chains — the Carpathians and the Sudetes.
21. Sudety są niższe niż Karpaty.	The Sudetes are lower than the Carpathian mountains.
22. Najwyższą częścią Karpat są Tatry.	The Tatras are the highest part of the Carpathian mountains.
23. U stóp Tatr leży Zakopane, najpopularniejszy polski ośrodek sportów zimowych.	At the foot of the Tatras lies Zakopane, the most popular Polish center of winter sports.
24. Morze Bałtyckie jest dość płytkie. niezbyt głębokie.	The Baltic Sea is rather shallow. not too deep.
25. Jest ono znacznie płytsze od Oceanu Atlantyckiego, ale trochę głębsze od Morza Północnego.	It is considerably shallower than the Atlantic Ocean but slightly deeper than the North Sea.
26. W najgłębszych miejscach Bałtyk nie ma ośmiuset stóp głębokości.	At its deepest the Baltic does not measure eight hundred feet in depth.

27. W Warszawie na ogół ulice są szerokie, a w Krakowie — wąskie. Generally speaking Warsaw's streets are wide and Cracow's narrow.
28. Im nowsza dzielnica, tym szersze ma ulice; i na odwrót, im starsze miasto, tym węższe ulice. The newer the section, the wider the streets; and vice versa, the older the town, the narrower the streets.
29. Pańska walizka jest bardzo lekka. ciężka. Your suitcase is very light. heavy.
30. Czy pan zawsze zabiera ze sobą tak mało rzeczy? dużo Do you always take so few things with you? many
31. Zwykle zabieram jeszcze mniej. więcej. I usually take even less. more.
32. Moja walizka jest lżejsza cięższa od pańskiej. My suitcase is lighter heavier than yours.
33. Niech się pan postara przyjechać wcześniej. wcześniej. jak najwcześniej. wcześniejszym pociągiem. nie za późno. później. jak najpóźniej. późniejszym pociągiem. Try to come (o=0) early. earlier. as early as possible. on an earlier train. not too late. later. as late as possible. on a later train.
34. Lepiej późno niż nigdy. Better late than never.
35. Czuję się dobrze. lepiej. źle. gorzej. I feel fine. better. bad. worse.
36. Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej. East or west, home is best.
37. W dzień odbiór jest znacznie lepszy niż w nocy. gorszy In daytime the reception is considerably better than at night worse
38. Dni robią się coraz dłuższe. krótsze. cieplejsze. gorętsze. zimniejsze. The days are getting longer and longer. shorter and shorter. warmer and warmer. hotter and hotter. colder and colder.

- Dni robią się coraz ładniejsze.
brzydsze.
39. Dzisiaj jest zimniej ciepłej
niż wczoraj.
40. To jest cienka książka.
cieniutka
gruba
41. Polskie gazety są cieńsze od amerykańskich.
grubsze od rosyjskich.
42. Proszę o arkusz jak najcieńszego papieru listowego.
najgrubszego papieru pakunkowego.
43. Jestem bardziej zmęczony,
niż pan przypuszcza.
44. A ja jestem raczej śpiący.
45. Jestem dość śpiący.
46. Przepraszam panią, ale to jest dla mnie za słodkie.
kwaśne.
słone.
gorzkie.
47. To jest słodsze, niż sądziłem.
kwaśniejsze
bardziej słone
gorzkie
48. Muszę sobie kupić miękki materac.
miększy
twardy
twardszy
49. Mam tu bliską rodzinę.
bliższą
dalekich krewnych.
dalszych
50. Im dalej, tym gorzej.
51. To jest prosty człowiek.
miły
wesoły
mądry
głupi
- The weather is getting nicer and nicer.
worse and worse.
- Today it's colder warmer
than yesterday.
- That's a slim book.
very slim book.
fat book.
- The Polish newspapers are less sizable than the American.
more sizable than the Russian.
- May I have a sheet of the thinnest possible letter paper.
the thickest possible wrapping paper.
- I'm more tired than you think.
- I'd rather say I'm sleepy.
- I'm rather sleepy.
- I'm sorry but this is too sweet for me.
sour
salty
bitter
- This is sweeter than I thought.
more sour
saltier
more bitter
- I have to buy a soft mattress.
softer
hard
harder
- I have close family here.
fairly close
distant relatives here.
fairly distant
- The further one goes, the worse it gets.
- He's a simple man.
pleasant
gay
wise
stupid

To są prości ludzie.
mili
weseli
mądrzy
głupi	They are simple people.
pleasant
gay
wise
stupid
52. On się robi coraz głupszy.
Oni się robią coraz głupsi.	He is getting more and more stupid.
They are
58. Prościej by było wcale o tym
Mądrzej
nie mówić	It would have been simpler
wiser
not to talk about it at all.
54. W dwójkę będzie nam weselej.	When there are two of us, it'll be
more fun.
55. Zielińscy mają dwoje
małych dzieci.
malutkich
dużych
dorosłych	The Zielinskis have two
small children.
very small
big
grown
56. Janek jest większy od Zosi.
mniejszy
wyższy
niższy	Johnny is bigger than Sophy.
smaller
taller
shorter
57. On jest starszy od niej o rok.
On jest młodszy od niej o
kilka miesięcy.	He's a year older than she.
He's a few months younger than
she.
58. To jest młoda dziewczyna —
młodziutka

ona tu jest najmłodsza ze
wszystkich. | She's a young girl—
very young

here she's the youngest of all. |
| 59. Mieszkam tu od dłuższego
czasu. | I've lived here for a fairly long
time. |
| 60. To jest bliźniutko stąd. | That's very close by. |
| 61. To kosztuje więcej
mniej
niż mam przy sobie. | This costs more
less
than I have on me. |
| 62. Mam mniej więcej sto dolarów.

tylko
zaledwie
aż | I have a hundred dollars,
more or less.
I have only a hundred dollars.
as little as
as much as |
| 63. Nie mogę dłużej czekać. | I can't wait any longer. |
| 64. Proszę krócej.
wolniej.
prędzej. | Please be brief.
Slower, please.
Faster, please. |
| 65. Mniejsza z tym.
o to. | It doesn't matter. |

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. COMPARATIVE AND SUPERLATIVE DEGREES OF ADJECTIVES AND ADVERBS

Most adjectives and adverbs which contain adjectival stems distinguish among three degrees of comparison: positive, comparative, and superlative. As a rule, the adjectives and adverbs which either contain no adjective-forming suffix or contain the suffixes -k-, -ok-, -ek- (see a below), or -n- form the comparative degree from the stem of the positive degree: to this stem, the adjectives add the suffix -sz- or -ejsz- and the adverbs add the suffix -ej-. The superlative degree is formed by adding the prefix naj- to the form of the comparative degree.

Positive		Comparative (Superlative)
tani	cheap	tańszy (najtańszy)
tanio	cheaply	taniej (najtaniej)
ciężki	heavy	cięższy (najcięższy)
ciężko	heavily	ciężej (najciężej)
zimny	cold	zimniejszy (najzimniejszy)
zimno	coldly	zimniej (najzimniej)

Adjectives and adverbs which contain an adjective-forming suffix other than -k-, -ok-, -ek-, or -n- have compound forms of the comparative and superlative degrees in which the comparative bardziej 'more' and the superlative najbardziej 'most' precede the positive degree of the adjective or adverb.

Positive		Comparative (Superlative)
zielony	green	bardziej (najbardziej) zielony
miejski	urban	miejski
kolorowy	gay (of colors)	kolorowy
śpiący	sleepy	śpiący
zajęty	busy	zajęty
zmęczony	tired	zmęczony

Following are several exceptions to this rule:

Positive		Comparative (Superlative)
słony	salty	bardziej (najbardziej) słony
gorzki	bitter	gorzki
głodny	hungry	głodny
religijny	religious	religijny

In the nom. pl. virile the comparative -sz- is replaced by -ś- in accordance with the general rule (see VII6).

lepszzy student	a better student
lepsi studenci	better students

Notes:

a. Dropping of the suffixes -k-, -ok-, -ek-

Before the suffixes -sz- and -ej, the adjective-forming suffixes -k-, -ok-, -ek- are dropped.

ciężki, -o	heavy, -ily	cięższy	ciężej
głęboki, -o	deep, -ly	głębszy	głębiej
daleki, -o	distant, -ly	dalszy	dalej

b. Consonant alternations

Before the suffixes -ej and -ejsz-, alternations of the type C~C₃ occur:

b~[b']	grubo	thickly	grubiej
w~[w']	łatwy, -o	easy, -ily	łatwiejszy, łatwiej
n~ń	trudny, -o	hard, -ly	trudniejszy, trudniej
r~rz	ostrzy, -o	sharp, -ly	ostrzejszy, ostrzej
ł~l	ciepły, -o	warm, -ly	cieplejszy, cieplej
z~ż	wąsko	narrowly	wężiej
st~śc	prosto	simply	prościej
d~dź	twardo	hard	twardziej
k~cz	dziko	wildly	dzicziej
g~ż	długo	long	dłużej

Before the suffix -sz- the following C~C₃ type alternations occur:

n~ń	cienki	thin	cieńszy
ł~l	miły	pleasant	milszy
g~ż	długi	long	dłuższy

Other consonants remain without change:

gruby	thick	grubszy
ciekawy	curious	ciekawszy
stary	old	starszy
prosty	simple	prostszy
twardy	hard	twardszy
dziki	wild	dzikszy

c. Vowel alternations

In some adjectives and adverbs, before C_3 of the $C \sim C_3$ alternation (see b above), the vowels \underline{o} and \underline{a} are replaced by \underline{e} and the vowel \underline{a} by $\underline{ę}$ (cf. VII 6 a).

$o \sim e$	wesoły, -o	gay, -ly	weselszy, weselej
$a \sim e$	biały, -o	white	bielszy, bielej
$\underline{a} \sim \underline{ę}$	wąski, -o	narrow, -ly	węższy, wężziej

d. Distribution of the suffixes -sz- and -ejsz-

The suffix -ejsz- appears when the stem has no vowel or after stems in w, n, r or ł preceded by another consonant:

lekki	light	łżejszy
łatwy	easy	łatwiejszy
trudny	difficult	trudniejszy
mądry	wise	mądrzejszy
ciepły	warm	cieplejszy

Elsewhere the suffix -sz- appears:

głupi	stupid	głupszy
gruby	thick	grubszy
cienki	thin	cieńszy
stary	old	starszy
miły	pleasant	milszy
prosty	simple	prostszy
młody	young	młodszy
ciężki	heavy	cięższy
długi	long	dłuższy

e. Irregularities

The following spellings reflect the unvoicing of a voiced consonant before a voiceless one (see S. & S. 10a (1)).

<u>z</u> spelled <u>s</u>	bliski	near	(cf. bliższy)
	niski	low	(cf. niższy)
	wąski	narrow	(cf. węższy)
<u>g</u> spelled <u>k</u>	lekki	light	(cf. lżejszy)

The following irregular consonant alternations occur:

t~c	krótko	shortly	krócej
d~dz	prędko	fast	prędzej
s~ż	wysoki, -o	high, -ly	wyższy, wyżej
z~ż	niski, -o bliski, -o wąski	low near narrow	niższy, niżej bliższy, bliżej węższy*
c~t	gorący	hot	gorętszy
dz~dż	bardzo	very	bardziej

The following adjectives and adverbs form their comparative stem from an entirely different root:

dobry, -rze	good, well	lepsy, lepiej
zły, źle	bad, badly	gorszy, gorzej
duży, -o	big, much	większy, więcej
wielki	great	
mały, -o	small	mniejszy, mniej

The suffix -k- does not drop and is replaced by ć in:

szybko	fast	szybciej
--------	------	----------

2. SUFFIX -UTK-

The suffix -utk- emphasizes the notion of small degree in adjectives and adverbs which contain it. Before -utk- the suffix -k- is omitted and the C~C₃ type of consonant alternations occurs.

*Note that the adverb has the regular alternation z~ż: wąsko, węziej.

cienki, -o	thin, -ly	cieniutki, -o	very thin, -ly
mały, -o	small, little	malutki, -o	very small, little
krótki, -o	short	króciutki, -o	very short
młody, -o	young	młodziutki, -o	very young
bliski, -o	near	bliziutki, -o	very near

3. COMPARISON OF ITEMS IN A SENTENCE

Two items which are being compared are set off from each other by the preposition od 'from' or the conjunction niż 'than.'

When the contrasted items include the actor, the preposition od + gen. is normally used.

Jestem wyższy od brata.	I'm taller than my brother.
Hotel Bristol jest droższy od Europejskiego.	The Hotel Bristol is more expensive than the Europejski.
Mam mniej czasu od pana.	I have less time than you do.
Mój brat pływa lepiej ode mnie.	My brother swims better than I.

In a somewhat bookish style, the conjunction niż + nom. is used in such sentences.

Jestem wyższy niż brat.	I'm taller than my brother.
Hotel Bristol jest droższy niż Europejski.	The Hotel Bristol is more expensive than the Europejski.
Mam mniej czasu niż pan.	I have less time than you do.
Mój brat pływa lepiej niż ja.	My brother swims better than I.

When the contrasted items do not include the actor, the conjunction niż is used.

To jest słodsze, niż sądziłem.	This is sweeter than I thought.
W dzień odbiór jest gorszy niż w nocy.	In the daytime the reception is worse than at night.
Bardziej się interesuję teatrem niż kinem.	I'm more interested in the theater than the movies.
Wolę czytać niż pisać.	I prefer to read than to write.
Dziś jest cieplej niż wczoraj.	Today it's warmer than yesterday.
Lepiej późno niż nigdy.	Better late than never.

4. COMPARATIVE USED WHEN NO COMPARISON IS INVOLVED

When not used in comparison, the comparative degree of adjectives attenuates the meaning of the positive degree and is rendered in English by 'fairly . . .'

Mam tu bliższą rodzinę.	I have fairly close family here.
Mieszkam tu od dłuższego czasu.	I've lived here for a fairly long time.

5. IM + COMPARATIVE, TYM + COMPARATIVE

In phrases of the type: im + comparative, tym + comparative, the second comparative depends upon the first.

Im starszy, tym głupszy.	The older, the stupider.
Im dalej, tym gorzej.	The further you go, the worse it gets.

6. CORAZ + COMPARATIVE

Phrases of the type coraz + comparative denote a gradual intensification of the quality expressed by the adjective or adverb.

Dni robią się coraz dłuższe.	The days are getting longer and longer.
Czuję się coraz gorzej.	I feel worse and worse.

7. SUPERLATIVE WITH Z + GEN.

The preposition z + gen. following the superlative corresponds to the English preposition 'of' in equivalent constructions or to the comparative followed by 'than.'

Ona jest najmłodsza ze wszystkich.	She's the youngest of all.
On pływa najlepiej z nas.	He swims better than any of us.

8. JAK WITH SUPERLATIVE

The expressions of the type jak + superlative correspond to the English expressions of the type 'superlative + possible' or 'as . . . as possible.'

Proszę o arkusz jak najcieńszego papieru listowego.	May I have a sheet of the thinnest possible letter paper?
Niech się pan postara przyjechać jak najwcześniej.	Try to come (o-o) as early as possible.

9. AŻ 'AS MUCH AS,' ZALEDWIE 'AS LITTLE AS'

Before numbers (or units of any calibrated scale), the adverb aż indicates that the estimate exceeds one's expectations (see XVIII 8), the adverb zaledwie that it falls short of them. Often these adverbs may be rendered in English by 'as much as' and 'as little as' respectively.

Mam aż sto dolarów.	I've got as much as \$100.
Mam zaledwie sto dolarów.	I've got as little as \$100.

ZADANIE

EXERCISES

1. Replace each of the following sentence pairs with sentences containing a comparative. Base your sentences on the model:

Bristol jest drogi; Europejski jest tani.

Bristol jest droższy od Europejskiego.

Europejski jest tańszy od Bristolu.

- a. To zdjęcie jest dobre; tamto zdjęcie jest złe.
- b. Moja walizka jest ciężka; twoja walizka jest lekka.
- c. Atlantyk jest głęboki; Bałtyk jest płytki.
- d. Karol jest gruby; Paweł jest chudy.
- e. Lekcja dwudziesta jest łatwa; lekcja dwudziesta pierwsza jest trudna.
- f. Wtorek był ciepły; środa była zimna.
- g. Ulica Kozia jest wąska; Krakowskie Przedmieście jest szerokie.
- h. Ulica Szewska jest krótka; ulica Grodzka jest długa.
- i. Ta książka jest cienka; ten słownik jest gruby.
- j. On jest stary; ona jest młoda.
- k. On jest wesoły; ona jest smutna.
- l. Spodnie są ciemne; marynarka jest jasna.
- m. Prawy but jest czysty; lewy but jest brudny.
- n. Jestem mądry; on jest głupi.
- o. Karol jest wysoki; Anna jest niska.
- p. Sypialnia jest duża; łazienka jest mała.

2. Replace each of the following sentence pairs with sentences containing a comparative:

- a. W Warszawie jest drogo; w Poznaniu jest tanio.

- b. Karol ma się dobrze; Maria ma się źle.
 c. Jemu jest ciężko; jej jest lekko.
 d. Tu jest głęboko; tam jest płytko.
 e. W tym roku mi jest łatwo; w tamtym roku mi było trudno.
 f. Dzisiaj jej ciepło; wczoraj było zimno.
 g. On był tu krótko; ona była tu długo.
 h. On wygląda młodo; ona wygląda staro.
 i. Jemu jest smutno; jej jest wesoło.
 j. W tym pokoju jest jasno; w tamtym pokoju jest ciemno.
 k. U Zielińskich jest czysto; u Wilczków jest brudno.
 l. Tu jest wysoko; tam jest nisko.
 m. Jan napisał dużo; Wanda napisała mało.

SŁÓWKA

arkusz, -a; -e, -y i.	sheet, leaf
atlantycki, -ego	Atlantic
bałtycki, -ego	Baltic
bardziej <u>comp.</u> of bardzo	
blisko (bliżej)	near(ly)
bliziotko	very near
bliższy <u>comp.</u> of bliiski	
Bristol, -u i.	Bristol (hotel in Warsaw)
brzydszy <u>comp.</u> of brzydki	
Bug, -u i.	the Bug (river)
ciągnąć się I; -nie, -ną	stretch
cieniutki, -ego	very thin, very slim
cienki, -ego (cieńszy)	thin, slim
cieńszy <u>comp.</u> of cienki	

VOCABULARY

cieplej <u>comp.</u> of ciepło	
cieplejszy <u>comp.</u> of ciepły	
ciężki, -ego (cięższy)	heavy, difficult
cięższy <u>comp.</u> of ciężki	
coraz	ever
część, -ci; -ci f.	part, share
ćwierć, -ci; -ci f.	one-fourth, quarter
dalszy <u>comp.</u> of daleki	more distant, farther
dłużej <u>comp.</u> of długo	
dłuższy <u>comp.</u> of długi	
dorosły, -ego	grown up, adult
drogi, -ego (droższy)	dear, expensive
drogo (drożej)	dearly, ex- pensively

drożej <u>comp.</u> <u>of</u> drogo		krótszy <u>comp.</u> <u>of</u> krótki	
droższy <u>comp.</u> <u>of</u> drogi		kwaśniejszy <u>comp. of</u> kwaśny	
dzielnica, -y f.	section, quarter (of a city)	kwaśny, -ego (kwaśniejszy)	sour
dziki, -ego (dzikszy)	wild	lekki, -ego (lżejszy)	light, easy
dziko (dziczej)	wildly	lepszy <u>comp.</u> <u>of</u> dobry	
europaeski, -ego	European	listowy, -ego	pert. to letters
głęboki, -ego (głębszy)	deep, profound	lżejszy <u>comp.</u> <u>of</u> lekki	
głębokość, -ści f.	depth	ładniejszy <u>comp.</u> <u>of</u> ładny	
głębszy <u>comp.</u> <u>of</u> głęboki		łatwiej <u>comp.</u> <u>of</u> łatwo	
głupszy <u>comp.</u> <u>of</u> głupi		łatwiejszy <u>comp.</u> <u>of</u> łatwy	
gorętszy <u>comp.</u> <u>of</u> gorący		łatwo (łatwiej)	easily
gorszy <u>comp.</u> <u>of</u> zły		łatwy, -ego (łatwiejszy)	easy
gorzej <u>comp.</u> <u>of</u> źle		malutki, -ego	tiny, very small
gorzki, -ego	bitter	mały, -ego (mniejszy)	small, little
górski, -ego	mountain-, hilly	materac, -a i.	mattress
grubszy <u>comp.</u> <u>of</u> gruby		mądry, -ego (mądrzejszy)	wise, clever
gruby, -ego (grubszy)	thick, fat	mądrze (mądrzej)	wisely
inny, -ego	other, another, different	mądrzej <u>comp.</u> <u>of</u> mądrze	
język, -a i.	tongue, language	mieszkaniec, -ńca; -y, -ów v.	inhabitant, resident
Karpaty, Karpat pl.	Carpathian mountains	miękki, -ego (miększy)	soft
klasa, -y f.	classroom; grade	miększy <u>comp.</u> <u>of</u> miękki	
kraj, -u; -e, -ów i.	country	milion, -a i.	million
krewny, -ego	relative	młodszy <u>comp.</u> <u>of</u> młody	
krócej <u>comp.</u> <u>of</u> krótko			

młodziutki, -ego	very young	najwyższy <u>sup.</u>	
mniej więcej	more or less	<u>of</u> wysoki	
mniejszy <u>comp.</u>		nauka, -i f.	study, learning
<u>of</u> mały		niezbyt	not very (much)
najcieńszy <u>sup.</u>		niski, -ego	low, short
<u>of</u> cienki		(niższy)	
najdłuższy <u>sup.</u>		nisko (niżej)	low (adv.)
<u>of</u> długi		nizinny, -ego	low, flat
najdrożej <u>sup.</u>		niż	than
<u>of</u> drogo		niżej <u>comp.</u>	
najdroższy <u>sup.</u>		<u>of</u> nisko	
<u>of</u> drogi		niższy <u>comp.</u>	
najgłębszy <u>sup.</u>		<u>of</u> niski	
<u>of</u> głęboki		nowszy <u>comp.</u>	
najgrubszy <u>sup.</u>		<u>of</u> nowy	
<u>of</u> gruby		odbior, -bioru i.	reception (radio)
najłatwiej <u>sup.</u>		Odra, -y f.	the Oder
<u>of</u> łatwo		odwrót, -otu i.	reverse
najłatwiejszy <u>sup.</u>		na odwrót	conversely, vice versa
<u>of</u> łatwy		ogół, -u i.	totality
najmłodszy <u>sup.</u>		na ogół	in general
<u>of</u> młody		około	about, approxi- mately
najpopularniejszy		oraz	and, also, as well as
<u>sup. of</u>		ośrodek, -dka i.	center
popularny		pakunkowy, -ego	wrapping
najpóźniej <u>sup.</u>		pasmo, -a n.	(mountain) chain, range
<u>of</u> późno		płytki, -ego	shallow
najtaniej <u>sup.</u>		(płytszy)	
<u>of</u> tanio		plytszy <u>comp.</u>	
najtańszy <u>sup.</u>		<u>of</u> płytki	
<u>of</u> tani		południowy, -ego	southern
najtrudniej <u>sup.</u>		ponad <u>prep. w.</u>	over, above
<u>of</u> trudno		<u>acc., instr.</u>	
najtrudniejszy <u>sup.</u>		postarać się P;	try one's best, endeavor
<u>of</u> trudny		-a, -ają	
najważniejszy <u>sup.</u>		północny, -ego	northern
<u>of</u> ważny			
najwcześniej <u>sup.</u>			
<u>of</u> wcześniej			
największy <u>sup.</u>			
<u>of</u> duży <u>or</u> wielki			

później <u>comp.</u> of późno		twardszy <u>comp.</u> of twardy	
późniejszy <u>comp.</u> of późny		twardy, -ego (twardszy)	hard, tough
prędzej <u>comp.</u> of prędko		ujście, -a n.	mouth (of a river), estuary
prosty, -ego (prostszy)	straight, direct; simple, plain	walizka, -i; -zek f.	suitcase
prościej <u>comp.</u> of prosto	more directly, simpler	Warta, -y f.	the Warta (river)
przeszło	over, above	wąski, -ego (węższy)	narrow
przypuszczać I; -a, -ają	suppose	wcześniej <u>comp.</u> of wcześniej	
rodzina, -y f.	family	wcześniejszy <u>comp.</u> of wczesny	
sądzić I; -dzi, -dzą	think, judge, believe	weselej <u>comp.</u> of wesoło	
słodki, -ego (słodszy)	sweet	węższy <u>comp.</u> of wąski	
słodszy <u>comp.</u> of słodki		większy <u>comp.</u> of duży or wielki	
słony, -ego	salty	wpadać I; -a, -ają	fall in(to)
starszy <u>comp.</u> of stary		wybrać P; wybierze, wybiorą	select
stopa, -y; stóp f.	foot	wymienić P; -ni, -nią	name, mention
Sudety, -ów pl.	Sudetes	wysoki, -ego (wyższy)	high, tall
szeroki, -ego (szerszy)	wide, broad	wyższy <u>comp.</u> of wysoki	
szerszy <u>comp.</u> of szeroki		wzdłuż <u>prep.</u> w. gen.	along
tani, taniego (tańszy)	cheap	zabierać I; -a, -ają	take away
taniej <u>comp.</u> of tanio		zaledwie	barely, as little as
tanio (taniej)	cheaply	ziemia, -mi; -mie, ziem f.	earth, land, territory
tańszy <u>comp.</u> of tani		zimniej <u>comp.</u> of zimno	
Tatry, Tatr pl.	the Tatras	zimniejszy <u>comp.</u> of zimny	
trudniej <u>comp.</u> of trudno		zimowy, -ego	pert. to winter, wintry
trudniejszy <u>comp.</u> of trudny		źródło, -a; -deł n.	spring, source
twardo (twardziej)	hard (adv.)		

ZDANIA

1. Idąc do biblioteki, spotkałem Wandę wracającą do domu.
2. — Mówiono mi, że jesteś chora.
3. — Byłam przeziębiona. Spałam przy otwartym oknie i dostałam kataru.
4. Nie lubię spać przy zamkniętym oknie.
5. — Czy jesteś z kimś umówiona na wieczór?
6. — Wieczorem jestem zajęta.
7. Jesteśmy z Jurkiem zaproszeni do Wilczków na kolację.
8. Mówiąc to, Wanda uśmiechnęła się i pożegnała się ze mną.
9. Przyszedszy do biblioteki, zobaczyłem Janka siedzącego przy stole i piszącego zadanie.
10. Zająwszy miejsce między Jankiem a jakąś panią czytającą gazetę, wyszedłem na korytarz.
11. Wkrótce wyszedł za mną Janek, który chciał zapalić papierosa.
12. Poczęstowawszy Janka papierosem, zapytałem go, czy ma coś zajmującego do czytania.
13. - Mam zbiór opowiadań Sławomira Mrożka, ale nie wiem, czy dasz sobie z nimi radę, bo są dosyć trudne.
14. - Nie szkodzi. Mam ciągle jeszcze trudności z pisaniem i mówieniem po polsku, ale czytanie przychodzi mi z łatwością.

SENTENCES

- Going to the library I met Wanda returning home.
- "They tell me that you were sick."
- "I had a cold. I slept with my window open and got a head cold."
- I don't like to sleep with my window closed."
- "Do you have a date tonight?"
- "In the evening I'm busy.
- George and I are invited to the Wilczeks' for dinner."
- Saying this, Wanda smiled and said good-by to me.
- Having come to the library I saw Jack sitting at a table and doing his homework.
- Having reserved a place between Jack and some lady reading a newspaper, I went out to the corridor.
- Jack, who wanted to have a cigarette, came out right after me.
- Having offered Jack a cigarette, I asked him whether he had anything interesting to read.
- "I have a collection of stories by Sławomir Mrozek, but I don't know whether you'll be able to manage them because they're quite difficult."
- "It doesn't matter. I'm still having difficulties with writing and speaking Polish, but reading comes easily to me."

15. - Czy możesz mi coś polecić dla brata na prezent urodzinowy?
"Could you recommend something for a birthday present for my brother?"
16. - Kup mu „Idzie skacząc po górach” Jerzego Andrzejewskiego albo coś Tadeusza Konwickiego.
"Buy him 'He Cometh Leaping Upon the Mountains' by George Andrzejewski or something by Thaddeus Konwicki."
17. To bardzo obiecujący pisarz.
He is a very promising writer."
18. - Czy to ten sam Konwicki, który jest reżyserem filmowym?
"Is it the Konwicki who is a film director?"
19. - Tak, to ten sam. Ostatnio napisał znakomitą rzecz pod tytułem „Sennik współczesny”.
"Yes, that's the man. Recently he wrote an excellent book called 'The Modern Dream Book.'"
20. Wszystko, co widzisz na tych półkach zostało opublikowane w ciągu ostatnich dwóch lat.
Everything you see on these shelves was published during the last two years.
21. Czy widzisz tu coś, Co tu widzisz, co mogłoby się bratu spodobać?
Do you see anything here What do you see here that your brother might like?"
22. - Nic tu nie widzę, co mogłoby go zainteresować.
"I don't see anything here which could interest him."
23. - Dokąd idziesz po zamknięciu biblioteki?
"Where are you going after the library closes?"
24. - Do szewca.
krawca.
Mam zdarte obcasy.
podartą marynarkę.
wytarte łokcie
w marynarce.
"To the shoemaker's.
tailor's.
My heels are run down.
jacket is torn.
sleeves are worn out
at the elbow."
25. Znasz jakiegoś szewca,
krawca,
który by to dobrze zrobił?
Do you know some shoemaker
tailor
who might do a good job?
26. - Czy znasz kogoś,
Kogo znasz,
kto by to dobrze zrobił?
Do you know someone
Whom do you know
who might do a good job?"
27. - Nikogo nie znam, kto by to mógł dobrze zrobić.
"I don't know anybody who would do a good job."
28. Słuchaj, opowiadano mi, że Jurek i Wanda są zaręczeni i mają wkrótce wziąć ślub. Czy to prawda?
Listen, they tell me that George and Wanda are engaged and are about to get married. Is it true?"
29. - Bardzo wątpię. Ci, którzy ich dobrze znają, nic o tym nie wiedzą.
"I doubt it very much. Those who know them well don't know anything about it."

30. Zresztą każdy, kto zna Jurka, wie, że przed pójściem do wojska on się nie ożeni.	Besides, anybody who knows George knows that he won't get married before going into the army.
31. Po prostu widziano ich razem kilka razy i zaczęto robić plotki.	People simply saw them together several times and began to gossip."
32. Wróciwszy do czytelnicy i popracowałam przez godzinę, pożegnałam się z Jankiem.	After returning to the reading room and working for an hour, I said good-bye to Jack.
33. - Przyjdź do mnie kiedyś. Wiesz, że zawsze jesteś mile widziany.	"Come and see me sometime. You know you're always welcome."
34. - Owszem, chętnie wstąpię przy sposobności. Do zobaczenia (się).	"Sure. I'll be glad to stop by when I have a chance. See you.
35. Dziękuję za zaproszenie.	Thank you for the invitation."
36. Ci, którzy skończyli, mogą wyjść.
co

(Ten,) kto skończył, może wyjść. | Those who have finished may go out.

Whoever's finished may go out. |
| 37. Robię (to), co mi się podoba.
to, czego inni nie robią.
to, czym nikt się nie interesuje. | I do as I please.
what others don't do.
things that nobody's interested in. |
| 38. Wy, którzy mnie znacie,
co
powinniście wiedzieć, że ja bym tego nie zrobił. | You who know me

ought to know that I wouldn't do it. |
| 39. Myślałam o tym, co mi pan mówił.
o czym | I thought about what you told me. |
| 40. Interesuję się tym,
co się dzieje na świecie.
czym pan się interesuje. | I'm interested in
what goes on in the world.
what you're interested in. |
| 41. Nic nie mówiąc,
powiedziawszy,
wyszedł z pokoju. | Without saying a thing
having said a thing
he went out of the room. |
| 42. Jedząc kolację,
Zjadłszy
przeczytałam gazetę. | While eating my dinner
After having eaten my dinner
I read the newspaper. |
43. Jestem już rozebrany.	I'm already undressed.
44. Nie byłam odpowiednio ubrany.	I wasn't properly dressed.
45. Kiedy się pan urodził?	When were you born?
46. Urodziłem się dwudziestego trzeciego września tysiąc dziewięćset czterdziestego szóstego roku.	I was born on
September 23, 1946.

47. Którego się pani urodziła?	What day were you born?
48. Urodziłam się ósmego marca.	I was born on March 8.
49. Który jest dzisiaj?
Którego jest dzisiaj?
Którego mamy dzisiaj?	What's today's date?
50. Dzisiaj jest trzeci.
jest trzeciego (kwietnia).
mamy trzeciego (kwietnia).	Today is the 3d.
3d (of April).
51. Który był wczoraj?
Którego było wczoraj?
Którego mieliśmy wczoraj?	What was the date yesterday?
52. Wczoraj
był drugi.
było drugiego (kwietnia).
mieliśmy drugiego (kwietnia).	Yesterday
was the 2d.
2d (of April).
53. Wiosna kalendarzowa zaczyna się
dwudziestego pierwszego marca,
a kończy się dwudziestego
pierwszego czerwca.	On the calendar spring begins
March 21st and ends June 21st.
54. Od piętnastego lipca do dziesiątego
sierpnia będę nad morzem.	From July 15 to August 10 I'll
be at the shore.
55. Dzisiaj bank jest zamknięty.
W sobotę bank był zamknięty.
Czwartego lipca bank będzie
zamknięty.	The bank is closed today.
was closed Saturday.
will be closed on
July 4th.
56. Wystawa została otwarta przez
burmistrza miasta.

Wystawa zostanie otwarta
trzydziestego listopada. | The exhibit was opened by the
mayor of the city.

The exhibit will be opened on
November 30. |
| 57. Polska przyjęła chrzest za
panowania księcia Mieszka
Pierwszego w dziewięćset
sześćdziesiątym szóstym roku. | Poland adopted Christianity
during the reign of Prince
Mieszko I in 966. |
| 58. Od jedenastego do siedemnastego
wieku stolicą Polski był
Kraków. | Cracow was the capital of Poland
from the 11th to the 17th
century. |
| 59. Uniwersytet Jagielloński
w Krakowie został założony
w tysiąc trzysta sześćdzie-
siątym czwartym roku przez
króla Kazimierza Wielkiego. | The Jagiellonian University in
Cracow was founded in 1364 by
King Casimir the Great. |
| 60. Stanisław August Poniatowski
był królem polskim od roku
tysiąc siedemset sześćdzie- | Stanislas Augustus Poniatowski
was the Polish king from the
year 1764 to 1795, i.e. to the |

siątego czwartego do roku
tysiąc siedemset dziewięć-
dziesiątego piątego, tzn.
do trzeciego rozbioru Polski.

Third Partition of Poland.

61. Jego bratanek, książę Józef
Poniatowski, został marszałkiem
Francji szesnastego paździer-
nika tysiąc osiemset trzynastego
roku, podczas bitwy pod Lipskiem.

His nephew, Prince Joseph
Poniatowski, became Marshal
of France on October 16, 1813,
during the Battle of Leipzig.

62. Tadeusz Kościuszko, znany Amery-
kanom jako uczestnik wojny
o niepodległość Stanów Zjedno-
czonych, był przywódcą tzw.
powstania kościuszkowskiego
w tysiąc siedemset dziewięć-
dziesiątym czwartym roku.

Thaddeus Kosciuszko, familiar to
Americans as a participant in
the War of Independence, was
the leader of the so-called
Kosciuszko Insurrection in 1794.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. RELATIVE CLAUSES

Polish relative clauses are introduced by the relative adjective który 'who, which' or the relative pronouns ko 'who,' co 'what.'

The relative adjective który refers to a noun or personal pronoun in the main clause and agrees with it in gender and number.

Jutro przyjedzie do mnie mój
znajomy, który stale mieszka
w Nowym Jorku.

A friend of mine who lives per-
manently in New York will
come to see me tomorrow.

Jutro przyjdzie do mnie ta
pani, o której ci opowiadałem.

That woman I told you about
will come to see me tomorrow.

Jutro zobaczę się z tymi ludźmi,
których poznałeś u mnie.

Tomorrow I'll see those people
whom you met at my place.

Wy, którzy mnie znacie, wiecie,
że ja bym tego nie zrobił.

You who are acquainted with me
know that I wouldn't have done
it.

On, który pojęcia o tym nie ma,
powinien siedzieć cicho.

He, who has no idea about it,
should keep still.

In unambiguous contexts the noun modified by the demonstrative adjective ten 'this, that' is omitted.

To jest ten, o którym ci mówiłem.

That's (the man) I told you about.

Ci, którzy skończyli, mogą wyjść.

Those who have finished may
leave.

In colloquial Polish the relative adjective in the nominative case is sometimes replaced by the relative pronoun co 'what.'

Ci, co skończyli, mogą wyjść.	Those who have finished may leave.
Wy, co mnie znacie, wiecie, że ja bym tego nie zrobił.	You who are acquainted with me know that I wouldn't have done it.

The relative pronouns kto 'who,' co 'what' refer to:

	kto	co
Pronominal adjectives	każdy	wszystko
Interrogative pronouns	kto?	co?
Indefinite pronouns	ktoś	coś
Negative pronouns	nikt	nic
Demonstrative pronoun	ten	to

Każdy, kto zna Karola, wie, że on się nigdy nie ożeni.	Everybody who knows Charles knows that he will never get married.
Kogo znasz, kto by to dobrze zrobił?	Whom do you know who might do it well?
Czy znasz kogoś, kto by to dobrze zrobił?	Do you know someone who might do it well?
Nikogo nie znam, kto by to mógł dobrze zrobić.	I don't know anyone who would do it well.
Ten, kto skończył, może wyjść.	Whoever is finished may leave.
Ten, komu się nie chce iść, może zostać w domu.	He who doesn't feel like going may stay at home.
Wszystko, co tu widzisz, należy do mnie.	Everything that you see here belongs to me.
Co tu widzisz, co mogłoby go zainteresować?	What do you see here that might interest him?
Czy widzisz tu coś, co mogłoby go zainteresować?	Do you see anything here that might interest him?
Nic tu nie widzę, co mogłoby go zainteresować.	I don't see anything here that might interest him.
Robię to, co mi się podoba.	I do as I please.
Robię to, czego inni nie robią.	I do things other people don't do.

Note:

The demonstrative pronouns ten, to are frequently omitted before kto and co:

Kto skończył, może wyjść.	Whoever's finished may go.
Robię, co mi się podoba.	I do as I please.

2. NONFINITE FORMS OF THE POLISH VERB

In addition to the finite forms, i.e. forms distinguishing person and number (present and past tenses, conditional, imperative), the Polish verb system includes six nonfinite categories: the infinitive (see X 5), the present gerund, the present participle, the past gerund, the passive participle, and the verbal noun. The gerunds are adverbial forms and are not inflected; the participles are adjectival forms and are inflected like adjectives.

3. PRESENT GERUND AND PRESENT PARTICIPLE

The present gerund modifies verbs; the present participle modifies nouns or pronouns. Both denote actions which are contemporaneous with the action of the main verb regardless of its tense and are often rendered in English by the -ing form. Since the gerund is an adverbial form, its equivalent in English is an adverbial clause 'while (when) doing so-and-so' or 'as (while, when) he (she) is (was, will be) doing so-and-so.' The participle is an adjectival form and therefore its English equivalent is a relative clause 'who (which, that) is (was, will be) doing so-and-so.'

The present gerund and participle are formed from imperfective verbs; they contain the present-tense stem and the suffix -ąc- to which the participles add adjectival endings. The shape of the present-tense stem before the suffix -ąc- is that of the 3d person plural (see VIII 7).

Conj.	Pres. Stem	Pres. Ger.	Pres. Pple.
I	pisz- 'write'	pisząc	piszący
II	mó[w']- 'speak'	mówiąc	mówiący
III	czytaj- 'read'	czytając	czytający

Pisząc do domu, nie wspomniałem o wizycie brata.	When writing home I didn't mention my brother's visit.
Mówiąc to, pani Wanda uśmiechnęła się.	Wanda smiled as she was saying that.
Janek siedział przy stole czytając gazetę.	Jack was sitting at the table reading a newspaper.
Obok mnie siedział jakiś pan piszący list.	A man who was writing a letter was sitting next to me.
Czy nie ma tu nikogo mówiącego po polsku?	Isn't there anybody here who speaks Polish?
Usiadłem obok jakiejś pani czytającej książkę.	I sat down next to a woman who was reading a book.

The present participles are literary forms. In colloquial Polish they are replaced by relative clauses (see 1 above).

Obok mnie siedział jakiś pan, który pisał list.	A man who was writing a letter was sitting next to me.
Czy nie ma tu nikogo, kto mówi po polsku?	Isn't there anybody here who speaks Polish?
Usiadłem obok jakiejś pani, która czytała książkę.	I sat down next to a woman who was reading a book.

4. PAST GERUND

The past gerund modifies the main verb and is therefore considered a verbal adverb. It denotes an action which is anterior to the action of the main verb and is frequently rendered in English by the participial clause 'having done so-and-so' or 'after doing so-and-so.'

The past gerund is formed from the past-tense stem of perfective verbs. When the stem ends in a vowel, the past gerund suffix is *-wszy*; when it ends in a consonant, the suffix is *-wszy* (the *ł* is silent). The shape of the stem before the past gerund suffix is that of the masculine singular past-tense forms (see the alternations *o~ó*, X 6 c; *e~a*, X 6 d; *ę~ą*, X 6 e; *szd~szed-*, XIII 13).

	Past-tense Stem	Past Gerund
Stem in a vowel	na-pisa- 'write'	napisawszy
	z-robi- 'do'	zrobiwszy
	po-wiedzie- 'say'	powiedziałwszy
	za-mknę- 'close'	zamknąwszy
Stem in a consonant	przy-nios- 'bring' (X)'	przyniósłszy
	po-mog- 'help'	pomógłszy
	z-jad- 'eat'	zjadłszy
	przy-szd- 'arrive' (X)'	przyszedszy

Napisawszy list, poszedłem na pocztę.	Having written the letter I went (X) to the post office.
Nic nie powiedziałwszy, wyszedł z pokoju.	Without saying anything he left the room.
Pomógłszy koledze napisać zadanie, poszedłem spać.	Having helped my friend write his homework I went to bed.
Zjadłszy kolację, przeczytałem gazetę.	After I had my dinner (supper) I read the newspaper.
Przyszedszy do domu, otworzyliśmy radio.	After coming home we turned the radio on.

The past gerund is avoided in the colloquial language and is habitually replaced by a past-tense form.

Napisałem list i poszedłem na pocztę.	I wrote a letter and went (X) to the post office.
Nic nie powiedział i wyszedł z pokoju.	He didn't say anything and walked out of the room.
Pomogłem koledze napisać zadanie i poszedłem spać.	I helped a friend write his homework and went to bed.
Zjadłem kolację i przeczytałem gazetę.	I had dinner and read the newspaper.
Kiedyśmy przyszli do domu, otworzyliśmy radio.	When we came home, we turned on the radio.

5. PASSIVE PARTICIPLE AND VERBAL NOUN

The passive participle is a verbal adjective corresponding to the English past participle (written, done, etc.). The verbal noun corresponds to the English -ing form preceded by the definite article (the writing, the doing, etc.). Both the passive participle and the verbal noun are formed from the past-tense stem of verbs regardless of their aspect; the passive participle, however, occurs mainly with transitive verbs.

Passive participles contain a participial suffix to which adjectival endings are added. Verbal nouns are neuter in gender and follow the inflection of zdanie 'sentence' or zdjęcie 'snapshot' (Declension IV); the noun-forming suffixes of verbal nouns are related to the participial suffixes:

Pass. Pple.	Verbal Noun
<u>C</u>	<u>C</u> _i
-n-	-ń-
-n-	-eń-
-on-	-eń-
-ę-t-	-ęć-
-t-	-ć-

(for o~e see VII 6 a)

These suffixes are distributed in the following way:*

a. Participial -n-, nominal -ń-.

Stems in a add the suffixes -n- and -ń-:

* Empty preverbs are written within parentheses.

Past-tense Stem	Pass. Pple.	Verbal Noun
(na)-pisa- 'write'	(na)pisany	(na)pisanie
(prze)-czyta- 'read'	(prze)czytany	(prze)czytanie

b. Participial -n-, nominal -eń-

Stems in e add the suffixes -n- and -eń-. Before the suffix -n-, the stem-final vowel e is replaced by a (cf. X 6 d). Before the suffix -eń- the stem-final vowel is dropped and the last consonant of the stem is replaced according to the $\underline{C}_3 \sim \underline{C}_5$ pattern of alternations (cf. VIII 7 c):

—	(u)-słysze- 'hear'	(u)słyszany	(u)słyszenie
ć~c	lecie- 'fly'	—	lecenie
dź~dz	widzie- 'see'	widziany	widzenie
ś~sz	wisie- 'hang'	—	wiszenie

c. Participial -on-, nominal -eń-

Polysyllabic stems in y/i and stems in a consonant add the suffixes -on- and -eń-; in the nom. pl. vir. the suffix -on- is replaced by -eń- (see VII 6 and VII 6 a).

In stems in y/i the stem-final vowel is dropped and the last consonant of the stem is replaced according to the $\underline{C}_3 \sim \underline{C}_5$ pattern of alternations (cf. VIII 7 c):

—	(s)-kończy- 'end'	(s)kończony, -czeni	(s)kończenie
—	(z)-robi- 'do'	(z)robiony, -bieni	(z)robienie
ć~c	(za)-płaci- 'pay'	(za)płacony, -ceni	(za)płacenie
ść~szcz	(wy)-czyści- 'clean'	(wy)czyszczony, -czeni	(wy)czyszczenie
dź~dz	(u)-rodzi- 'give birth'	(u)rodzony, -dzeni	(u)rodzenie
ś~sz	za-prosi- 'invite'	zaproszony, -szeni	zaproszenie
ź~ż	(wy)-wozi- 'deport'	(wy)wożony, -żeni	(wy)wożenie

In stems ending in a consonant, the stem-final consonant before the suffix -on- is replaced according to the $\underline{C} \sim \underline{C}_3$ pattern of alternations (cf. VIII 7 a); before the suffix -eń- (nom. pl. vir. or verbal noun), the consonants ć and dź (Stage \underline{C}_3) are replaced by c and dz respectively (Stage \underline{C}_5). Before \underline{C}_3 or \underline{C}_5 the root vowel o is replaced after nonalternating consonants by e (cf. VIII.7.b).

	Past-tense Stem	Pass. Pple.	Verbal Noun
t~ć~c	(s)-plot- 'twine'	(s)pleciony, -ceni	(s)plecenie
d~dź~dz	roz-wiod- 'divorce'	rozwiedziony, -dzeni	rozwiedzenie
s~ś	prze-nios- 'transfer'	przeniesiony, -sieni	przeniesienie
z~ż	wy-wioz- 'deport'	wywieziony, -zieni	wywiezienie
k~cz	(u)-piek- 'bake'	(u)pieczony, -czeni	(u)pieczenie
g~ż	(o)-strzyg- 'cut hair'	(o)strzyżony, -żeni	(o)strzyżenie

d. Participial -ę-, nominal -ęć-

Stems in nę add the suffixes -ę- and -ęć- before which the stem-final vowel is dropped and the n replaced by ń.

za-mknę- 'close'	zamknięty, -nięci	zamknięcie
(po)-ciągnę- 'pull'	(po)ciągnięty, -nięci	(po)ciągnięcie

e. Participial -t-, nominal -ć-

Monosyllabic stems in y/i, u, ę, and r add the suffixes -t- and -ć-.

(u)-my- 'wash'	(u)myty, (u)myci	(u)mycie
za-bi- 'kill'	zabity, zabici	zabicie
(ze)-psu- 'spoil'	(ze)psuty, (ze)psuci	(ze)psucie
wzię- 'take'	wzięty, wzięci	wzięcie
za-ję- 'occupy'	zajęty, zajęci	zajęcie
o-par- 'lean'	oparty, oparci	oparcie

f. Irregular

ot-worzy- 'open'	otwarty, otwarci	otwarcie
przy-jd- 'come (X)'	—	przyjście

Jestem zaproszony do Wilczków.

I'm invited to the Wilczeks'.

Jesteśmy zaproszeni na kolację.

We're invited for dinner.

Dziękuję za zaproszenie.

Thanks for the invitation.

Zawsze jesteś mile widziany.	You're always welcome.
Widziano ich razem.	They were seen together.
Do widzenia.	Good-by.
Bank jest zamknięty.	The bank is closed.
Po zamknięciu biblioteki pójdę do miasta.	I'll go downtown after the library closes.

Verbal nouns distinguish between perfective and imperfective aspects and reflexive and nonreflexive forms. The direct object appears in the genitive case.

	Imperfective	Perfective	
Nonrefl. Refl.	podpisywać czek podpisywać się	podpisać czek podpisać się	to sign a check to sign one's name
Nonrefl. Refl.	podpisywanie czeku podpisywanie się	podpisanie czeku podpisanie się	the signing of a check the signing of one's name
Nonrefl. Refl.	myć dziecko myć się	umyć dziecko umyć się	to wash a child to wash
Nonrefl. Refl.	mycie dziecka mycie się	umycie dziecka umycie się	the washing of a child the washing

6. PASSIVE PARTICIPLES IN PASSIVE CONSTRUCTIONS

Passive constructions contain an auxiliary verb followed by a form of the passive participle; the agent is expressed by the preposition przez + acc. With imperfective participles or in the present tense, the auxiliary is a form of the verb 'to be' (być, jestem, będę).

Byłem u nich zawsze mile widziany.	I was always welcome at their place.
Jestem już rozebrany.	I am already undressed.

With the perfective participles in the past or future tense the auxiliary is either a form of the verb 'to be' or of the perfective verb zostać, zostanę 'become.' The former describes a state, the latter denotes an action.

Kiedy przyszedłem, wystawa już była otwarta.	When I came the exhibition was already open.
Wystawa została otwarta przez burmistrza miasta.	The exhibition was opened by the mayor of the city.
Bank będzie cały dzień zamknięty.	The bank will be closed all day.
Bank został zamknięty o trzeciej.	The bank was closed at 3:00.

7. PASSIVE PARTICIPLES USED ADVERBIALY IN SUBJECTLESS CONSTRUCTIONS

The passive participle in the adverbial suffix -o is used as the predicate in subjectless constructions (see XI6).

Mówiono, że pan był chory.	They said you were sick.
Co panu o mnie opowiadano?	What did they tell you about me?
Widziano ich razem.	They were seen together.
Zaczęto robić plotki.	They started gossiping.

8. DATES

The days of the month are given in ordinals. Years are given in ordinals for the decades and under and in cardinal numbers for the centuries and upward; the former are inflected, the latter are uninflected and are generally omitted when the context makes the century unambiguous. The months and years occurring after the days of the month are given in the gen. sg. nonfem.

In "time when" questions and answers, the day of the month is in the gen. sg. nonfem.:

Którego się pan urodził?	What day were you born?
Urodziłem się dwudziestego grudnia (tysiąc dziewięćset) czterdziestego czwartego roku.	I was born December 20, 1944.
Pierwsza wojna światowa skończyła się jedenastego listopada (tysiąc dziewięćset) osiemnastego roku.	World War I ended on November 11, 1918.

When the day of the month is not included, the month is given in the w + loc. phrase. Similarly, when the month is not included, the year is given in the w + loc. phrase.

W którym miesiącu się pan urodził?	What month were you born in?
Urodziłem się w lipcu (tysiąc dziewięćset) czterdziestego roku.	I was born in July 1940.
W którym roku zaczęła się pierwsza wojna światowa?	In what year did World War I begin?
Pierwsza wojna światowa zaczęła się w (tysiąc dziewięćset) czternastym roku.	World War I began in 1914.

In asking for and naming a date, three constructions occur: (a) the day of the month is in the nominative (this construction is frequent when the month is not mentioned); (b) the construction is subjectless and the day of the month is in the genitive sing. nonfem.; (c) the predicate contains the 1st pl. of the verb mieć 'have' and the day of the month is in the genitive sing. nonfem.

Który jest dzisiaj? Którego jest dzisiaj? Którego mamy dzisiaj?	} }	What's the date today?
Dzisiaj jest ósmy. Dzisiaj jest ósmego (lipca). Dzisiaj mamy ósmego (lipca).	} }	Today is the 8th. Today is the 8th (of July).
Który był wczoraj? Którego było wczoraj? Któregośmy mieli wczoraj?	} }	What was the date yesterday?
Wczoraj był dwudziesty pierwszy. Wczoraj było dwudziestego pierwszego Wczorajśmy mieli (lutego).	} }	Yesterday was the 21st. Yesterday was the 21st (of February).

9. IRREGULARITIES IN THE SHAPE OF NOUN STEMS

a. The noun książę 'prince'

książę 'prince' is the only virile noun in -ę (cf. XIII 7). The sequence ąz is dropped in all singular oblique cases.

	Sg.	Pl.
Nom.	książę	książęta
Acc.	księcia	książąt
Gen.		
Dat.	księciu	książętom
Loc.		książętach
Instr.	księciem	książętami

b. The noun chrzest 'baptism'

The masculine noun chrzest 'baptism' drops the s along with the inserted vowel in all oblique cases: gen. sg. chrtu, loc. sg. chrzcie, etc.

10. POLISH FAMILY NAMES IN -O

Polish family names in -o are inflected in the singular according to Declension I. In the plural they follow the pattern of Declension III with the nom. pl. ending -owie characteristic of nonadjectival personal names.

	Sg.	Pl.
Nom.	Kościuszko	Kościuszkowie
Acc.	Kościuszkę	Kościuszków
Gen.	Kościuszki	
Dat.	Kościuszcze	Kościuszkom
Loc.		Kościuszkach
Instr.	Kościuszką	Kościuszkami

ZADANIE

EXERCISES

1. Supply the proper gerund for the parenthesized infinitive:

- (czytać)
- a. „Kulturę”, zasnąłem
(przeczytać)
- (pisać)
- b. list, zapaliłem papierosa.
(napisać)
- (wracać)
- c. do domu, zjadłem lody.
(wrócić)
- (jeść)
- d. lody, wypilem szklankę wody.
(zjeść)
- (mówić)
- e. to, wyszedłem z pokoju.
(powiedzieć)
- (widzieć)
- f. Karola, przeszedłem na drugą stronę ulicy.
(zobaczyć)
- (wchodzić)
- g. do domu, zdjąłem kapelusz.
(wejść)

- (wycierać)
h. ręce, siadł do stołu.
(wytrzeć)
- (pomagać)
i. bratu, zrobiłem się śpiący.
(pomóc)
- (zamykać)
j. książkę, Jan się uśmiechnął.
(zamknąć)

2. Replace the reflexive verbs in the following sentences by passive participles:

- a. Karol przeziębził się.
b. Karol zmęczył się.
c. Karol umówił się.
d. Maria rozebrała się.
e. Maria umyła się.
f. Maria ubrała się.

3. Replace the following active constructions by passive ones:

- a. Jan napisał list.
b. Wanda przeczytała gazetę.
c. Kolega zepsuł samochód.
d. On zapłacił rachunek.
e. Niemcy zajęli Warszawę.
f. Olek zdjął lustro ze ściany.

4. Replace the following past tenses by passive participles used adverbially:

- a. Zaczęli pisać.
b. Skończyli czytać.
c. Zrobili mu na złość.
d. Zaprosili nas na kolację.
e. Wzięli go między siebie.
f. Otworzyli bank o dziewiątej.
g. Zamknęli bank o trzeciej.
h. Dzieciom umyli uszy.
i. Widzieli ich razem.

- j. Opowiadali mi, że tak było.
 k. Zabili jakiegoś człowieka.
 l. Przenieśli mnie do Warszawy.
5. Write out the following dates:
- a. Mikołaj Rej urodził się w 1505, a umarł w 1569 roku.
 b. Jan Kochanowski urodził się w 1530, a umarł w 1584 roku.
 c. Adam Mickiewicz urodził się w 1798, a umarł w 1855 roku.
 d. Juliusz Słowacki urodził się 23 września 1809 roku, a umarł 3 kwietnia 1849 roku.
 e. Cyprian Norwid urodził się 24 września 1824 roku, a umarł w maju 1883 roku.
 f. Henryk Sienkiewicz urodził się 5 maja 1846 roku, a umarł 15 listopada 1916 roku.
6. Write out the current date using alternate constructions:
- a. Dzisiaj ——— .
 ——— .
 ——— .
- b. Wczoraj ——— .
 ——— .
 ——— .

SŁÓWKA

bitwa, -y; -tew f.	battle
bratanek, -nka; -owie v.	nephew (broth- er's son)
burmistrz, -a; -owie, -ów v.	mayor
chrzest, chrztu i.	baptism
cicho (ciszej)	still
czterdziesty, -ego	fortieth
dziewięćdziesiąty, -ego	ninetieth
dziewięćset, -ęciuset	nine hundred

VOCABULARY

filmowy, -ego	film-
jagielloński, -ego	Jagiellonian, pertaining to Władysław Jagiello (Polish king 1386-1434) or the Jagiellon dynasty
Uniwersytet Jagielloński	Jagiellonian University (in Cracow)
kalendarzowy, -ego	calendar
korytarz, -a; -e, -y i.	corridor

kościuszkowski, -ego	pert. to Kosciusko	popracować P; -uje, -ują	work for a while
krawiec, -wca; -y, -ów v.	tailor	powstanie, -a n.	uprising, in- surrection
król, -a; -owie, -i v.	king	półka, -i; -łek f.	shelf
książę, księcia, -u (dat.); książęta, -żąt v.	prince	przyjąć P; -jmie, -jmą; -jął, -jęła; -jm/-jmij; -jęty	receive, adopt
łatwość, -ci f.	easiness, facil- ity, ease	przywódca, -y; -y, -ów v.	leader, chief
łokieć, -kcia; -e, -i i.	elbow	rada, -y f. dawać sobie radę	advice manage
marszałek, -ika; -owie v.	marshal	reżyser, -a v.	(theater or film) director
mile widziany	welcome	rozbiór, -bioru i.	partition (of a country, specifically Poland)
niepodległość, -ci f.	independence	sennik, -a i.	dream book
obcas, -a i.	heel (of a shoe)	siedemset, -dmiset	seven hundred
obiecujący, -ego	promising	skakać I; -acze, -aczą	jump, leap
odpowiednio	suitably, ade- quately	spodobać się P; -a, -ają	please, be pleasing, likable
opowiadanie, -a n.	story, tale	sposobność, -ci f.	occasion, chance
opublikować P; -kuje, -kują	publish	stolica, -y f.	capital
osiemset, ośmiset	eight hundred	sześćdziesiąty, -ego	sixtieth
otwarty, -ego	open	szkodzić I; -dzi, -dzą	injure, hurt
panowanie, -a n.	reign	nie szkodzi	it doesn't matter
pisarz, -a; -e, -y/-ów v.	author, writer	trudność, -ci; -ci f.	difficulty
po prostu	simply	ślub, -u i.	wedding
poczęstować P; -uje, -ują	treat (to some- thing)	wziąć ślub	get married
podarty <u>see</u> podrzeć	tear	trzydziesty, -ego	thirtieth
podeszwa, -y; -szew f.	sole (of a shoe)	tytuł, -u i.	title
podrzeć P; podrze, podrą; podart; podarty	tear	tzn. (to znaczy)	i.e.
polecieć P; -ci, -cą	recommend		

		zajmujący, -ego	interesting
tw. (tak zwany)	so-called	założyć P; -y, -ą; założyć	establish, found
uczestnik, -a v.	participant		
urodzinowy, -ego	pert. to a birth- day	zamknięcie, -a n.	closing
uśmiechnąć się P; -nie, -ną; -nął, -nęła	smile	zapalić P; -i, -ą	have a smoke, light up
wiek, -u i.	age, century	zaproszenie, -a n.	invitation
wielki, -ego (większy)	large, great	zaręczyć się P; -y, -ą	become engaged, affianced
współczesny, -ego	contemporary, modern	zbiór, zbioru i.	collection
wytarty <u>see</u> wyrzeć		zdarty <u>see</u> zedrzyć	
wytrzeć się P; -trze, -trą; -tari, -tarty	be worn thread- bare	zdrzyć P; zdrze, zedrą; zdarł; zedrzyć; zdarty	tear down, run down
za <u>prep. w. gen.</u>	during	znakomity, -ego	excellent, splendid
zainteresować P; -suje, -suja	interest, be of interest	zobaczenie, -a n.	seeing
zająć P; -jmie, -jma; -jął, -jęła; -jęty	occupy, reserve	do zobaczenia (się)	see you
		zostać P; -anie, -aną	become

ZDANIA

SENTENCES

1. Krysiu, czy jesteś dzisiaj zajęta?
Wandziu, czy byłaś wczoraj
Aniu, czy będziesz jutro	Chris, are you busy today?
Wanda, were you busy yesterday?
Ann, will you be busy tomorrow?
2. Tak,
dzisiaj uczę się do egzaminu.
wczoraj uczyłam się
jutro będę się uczyć	Yes,
today I'm studying for an exam.
yesterday I was
tomorrow I'll be
3. Już mię się raz pytałeś,
czy jestem dzisiaj zajęta.
byłam wczoraj
będę jutro	You've already asked me once before
whether I am busy today.
was yesterday.
will be tomorrow.
4. Powiedziała ci już, że
dzisiaj uczę się do egzaminu.
wczoraj uczyłam się
jutro będę się uczyć	I've already told you that
today I'm studying for an exam.
yesterday I was
tomorrow I'll be
5. Niech pan pozdrowi Wandę.
państwo pozdrowią Anię.

Pozdrów Olka.
Pozdrówcie Zdzicha. | Say hello to Wanda.
Ann.

Alex.
Zdzisław. |
| 6. Właśnie mówię,
żeby pan pozdrowił Wandę.
żeby państwo pozdrowili Anię.

żebyś pozdrowił Olka.
żebyście pozdrowili Zdzicha. | I just said
that you should say hello to Wanda.
Ann.

Alex.
Zdzisław. |
| 7. Nie ma po co się spieszyć. | There's no reason to hurry. |
| 8. Spieszę się, żeby zdążyć na
pociąg. | I'm in a hurry to make the
train. |
| 9. Spieszę się, żebyś nie mówił,
że jestem niepunktualny. | I'm hurrying so that you wouldn't
say that I'm not punctual. |
| 10. Spieszę się, żeby mi w domu
nie robiono wymówek. | I'm hurrying so that they won't
reproach me at home. |
| 11. Przyjdę jutro
, żeby się z panem pożegnać.
pożegnać się z panem. | I'll come tomorrow
in order to say good-by to you.
to say good-by to you. |
| 12. Staram się
o tym zapomnieć.
, żeby wszyscy o tym zapomnieli. | I try
to forget it.
to have everybody forget about it. |

13. Wolę tego nie pamiętać.
, żeby tego nie pamiętano.	I prefer not to remember it.
that it should not be
remembered.
14. Tatusiu, proszę
mi pomóc.
, żebyś mi pomógł.	Daddy, please help me.
15. Dlaczegoś mnie nie ostrzegł,
żebym nie jechał sam?	Why didn't you warn me that
I shouldn't go by myself?
16. Namawiałem cię przecież,
żebyś nie jechał sam.	But I've been trying to tell you
that you shouldn't go by yourself.
17. Błagałem cię, żebyś poczekał
na mnie.	I begged you to wait for me.
18. Nie mogę żądać, żeby mi
zapłacono, dopóki robota nie
będzie skończona.	I can't demand that they pay me
until the job is finished.
19. Myślę, że to się panu nie uda.
Sądzę,
Uważam,
Przypuszczam,	I guess it won't work out for you.
I think
My opinion is that
I suppose
20. Nie sądzę,
przypuszczam,
wierzę,
wyobrażam sobie,
żeby to się panu udało.	I don't think
suppose
believe
imagine
that you'll succeed with it.
21. Nie myślałem już,
sądziłem
przypuszczałem
wierzyłem
że pan przyjdzie.	I didn't think
think
suppose
believe
you'd come.
22. Wątpię, czy go pani pozna.
ze
czyby poznała.
żeby	I doubt whether you'll recognize him.
that
whether you'd
that
23. Boję się,
Obawiam się,
że on panią pozna.
że on pani nie pozna.	I'm afraid
I'm afraid
that he will recognize you.
won't
24. Boję się,
Obawiam się,
żeby on pani nie poznał.	I'm afraid
I'm afraid
that he might recognize you.
25. Żona kazała
mi pójść na zakupy.
(mi), żebym poszedł na zakupy.	My wife
told me to go shopping.
that I should go shopping.
26. Mąż nie pozwolił
mi o tym mówić.
(mi), żebym o tym mówiła.	My husband didn't allow
me to speak about it.

27. Ojciec zabronił
nam to czytać.
(nam), żebyśmy to czytali.	Father forbade
us to read it.
28. Nie ma co czekać.
o czym mówić.
co się sprzeczać.	There is no point in waiting.
nothing to talk about.*
no point in arguing.
29. Tam nie ma co robić.
było
będzie	There is nothing to do there.
was
will be
30. Tu nie ma gdzie usiąść.	There is no place to sit around here.
31. Tam nie było z kim porozmawiać.	There was nobody to talk to there.
32. Cóż to za grubasy!
łobuzy!
śpiochy!	What fatsos!
rascals!
sleepyheads!
33. Założę się,
że to jest warszawiak.
są warszawiacy.
warszawiaki.	I'll bet
that's a Varsovian.
those are Varsoviaans.
those are Varsoviaans (jocular).
34. Kiedy wracałem wczoraj do domu,
podśluhałem przypadkowo
rozmowę kilku studentów.	When I was returning home yesterday,
I accidentally overheard a conver-
sation among several students.
35. Siedzieli obok mnie w trolej-
busie i dość głośno
rozmawiali o swoich sprawach.	They were sitting next to me on
the trolley bus and rather loudly
discussing their affairs.
36. Wszyscy trzej skarżyli się
na ilość pracy i na brak
czasu.	All three were complaining about
the amount of work and lack
of time.
37. Polonista powiedział, że
mieszka w akademiku,
w jednym pokoju z dwoma
innymi studentami.	The Polonist said that he
lived in the dormitory
in one room with two
other students.
38. Narzekał, że pokój jest
nieduży i że koledzy
przeszkadzają mu w pracy.	He was complaining that the room
was small and his roommates
disturbed him when he worked.
39. Żałował, że nie mieszka przy
rodzinie, w osobnym pokoju,
z prawem używania kuchni.	He was sorry that he wasn't living
with a family in a separate room
with kitchen privileges.
40. Z tego, co mówił prawnik,
wynikało, że mieszka
z rodziną.	From what the law student said, it
appeared that he lived with
his family.

*Also: Don't mention it.

41. Dowiedziałem się, że dom, w którym mieszka jest na przedmieściu i że musi codziennie dojeżdżać na uniwersytet autobusem. I found out that the house he lives in is in the suburbs and that he has to commute to the university every day by bus.
42. Twierdził, że czekanie na przystankach i jazda tam i z powrotem zajmują mu przynajmniej dwie godziny dziennie. He claimed that waiting at the bus stops and the round trip take at least two hours each day.
43. Dodał, że nie może wykorzystać jazdy na naukę, bo w autobusie jest ścisk. He added that he cannot use the traveling time for studying because the bus is crowded.
44. Młody medyk miał inne problemy. The young medical student had other problems.
45. Jak się domyśliłem z tego, co mówił, był żonaty i miał dwoje dzieci. As I gathered from what he was saying, he was married and had two children.
46. Mieszkał co prawda niedaleko szpitala, ale miał bardzo małe i niewygodne mieszkanie. He lived, to be sure, not far from the hospital, but he had a very small and uncomfortable apartment.
47. Skarżył się też, że ma bardzo hałaśliwych sąsiadów, którzy nie dają mu pracować w domu. He was also complaining that he has very noisy neighbors who don't let him work at home.
48. Powiedział, że jest członkiem spółdzielni mieszkaniowej i że ma nadzieję, że wkrótce dostanie lepsze mieszkanie. He said that he was a member of a housing co-op and that he hoped to get a better apartment.
49. Kiedy ci trzech studenci wysiedli, zacząłem się przysłuchiwać następującej rozmowie prowadzonej przez dwóch młodych chłopców. When these three students got off, I began to listen to the following conversation carried on by two boys.
50. — Słuchaj, Zdzychu, czy powtórzyłeś Zosi to, o czym ci wczoraj mówiłem? "Listen, Zdzislaw, did you repeat to Sophy what I told you yesterday?"
51. — Powtórzyłem, ale w największej tajemnicy. "I did, but I said it was strictly confidential."
52. — Prosiłem cię przecież, żebyś nic jej nie mówił. "But I asked you not to tell her anything."
53. — Nie przypuszczałem, że aż tak ci zależy na tajemnicy. "I didn't think you cared that much about secrecy."
54. — Mówiłem ci, że chodzi mi o to, żeby nikt o tym nie wiedział. "I told you that I'm concerned that nobody should know about it."

55. — Jestem przekonany, że Zosia nikomu o tym nie powie. "I'm convinced that Sophy is not going to tell anybody about it."
56. — Za dobrze ją znam, żeby w to uwierzyć. "I know her too well to believe that."
57. — Na wszelki wypadek poproszę ją jeszcze raz, żeby nic nikomu o tym nie mówiła. "At any rate, I'll ask her again not to tell anybody about it."
58. — Bądź tak dobry, ale nie zapomnij. "Please do, and don't forget it."
59. — Nic się nie bój, wszystko zrobię, żeby się nikt o tym nie dowiedział. "Don't be afraid. I'll see to it that nobody finds out about it."
60. — Dziękuję ci bardzo. "Thank you very much."
61. — Drobnostka, nie ma o czym mówić. "That's nothing; it's not worth talking about."
62. — Trzymaj się. "Take it easy."

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. SUBORDINATE CLAUSES INTRODUCED BY ŻEBY 'IN ORDER, SO THAT'

Subordinate clauses indicating purpose are introduced by the conjunction żeby 'in order to, so that' (cf. III 11).

a. When the subordinate clause has no actor, żeby is followed by the passive participle in -o (see XXII 7).

Spieszę się, żeby mi nie robiono
wymówek.

I'm hurrying so that they don't
reproach me.

b. When the subject of the subordinate clause differs from the subject of the main clause, żeby is followed by a past-tense form (cf. XVII 1).

Spieszę się, żebyś zdążył na
pociąg.

I'm hurrying so that you can
catch the train.

Pośpiesz się, żebym zdążył na
pociąg.

Hurry up so that I can catch
the train.

Pożyczę mu trochę pieniędzy,
żeby miał na podróż.

I'll lend him some money so
that he can travel.

c. When the subject of the main and subordinate clauses is the same, żeby is followed by the infinitive; in the 1st and 2d persons the past tense also occurs.

Spieszę się, żeby zdążyć na pociąg. żebym zdążył na pociąg.	I'm in a hurry in order to make the train. so that I can make the train.
Pożyczcie sobie trochę pieniędzy, żeby mieć na podróż. żebyście mieli na podróż.	Borrow some money for traveling. so that you can travel.
Spiesz się, żeby zdążyć na pociąg.	He's hurrying in order to make the train.

Note:

After verbs of motion before the infinitive, żeby is often omitted:

Przyjdę się z panem pożegnać. Przyjdę, żeby się z panem pożegnać.	I'll come to say good-by to you.
On przyjedzie mi pomóc. On przyjedzie, żeby mi pomóc.	He'll come in order to help me.

2. DIRECT VS. REPORTED SPEECH

A reported statement is introduced by że 'that'; a reported question by a question word or, in its absence, by czy 'whether, if'; a reported command by żeby 'so that' with the verb appearing in the past tense. A reported statement or question retains the tense of the direct quote regardless of the tense of the main verb: compare the English usage, where the form of the verb in reported speech depends on the tense of the main verb.

Direct statement:

Wanda się uczy. uczyła. będzie uczyć.	Wanda is studying. was will be
---	--------------------------------------

Reported Statement:

Mówi pan, że Wanda się uczy? uczyła? będzie uczyć?	Do you mean to say Wanda is studying? was will be
Jan powiedział, że Wanda się uczy. uczyła. będzie uczyć.	John said that Wanda was studying. had been would be

Chcę już wrócić.	I want to go back.
Pragnąłem pojechać nad morze.	I wished to go to the seashore.
Wolę tego nie pamiętać.	I prefer not to remember it.
Staraj się o tym zapomnieć.	Try to forget about it.

When the actor of these verbs differs from the actor of a dependent verb, the latter is introduced by żeby and is in the past tense when its actor is specified and in the -o form of the passive participle when its actor is not specified.

Chcę, żebyś już wrócił.	I'd like you to come back.
Pragnąłem, żebyś pojechała nad morze.	I wanted you to go to the seashore.
Wolę, żeby tego nie pamiętano.	I prefer that it not be remembered.
Staram się, żeby wszyscy o tym zapomnieli.	I try to have everybody forget about it.

With the verbs

prosić	ask
błagać	beg
żądać	demand
namawiać	persuade, keep telling
ostrzegać	warn

the dependent verb is introduced by żeby.

Prosił, żeby mu pomóc.	He asked to be helped.
Błagała go, żeby wrócił.	She begged him to come back.
Żądałem, żeby mi zapłacono.	I demanded to be paid.
Namawiałem go, żeby dzisiaj pojechał.	I kept telling him to go today.
Ostrzegałem go, żeby jutro nie jechał.	I warned him not to go tomorrow.

After proszę used in the sense of 'please,' the infinitive occurs:

Proszę mi pomóc.	Please help me.
------------------	-----------------

but

Proszę, żeby mi pan pomógł.

I'm asking you to help me.

With the verbs

kazać	order
pozwalać	allow
zabraniać	forbid

when the dative object is absent, the dependent verb is in the infinitive when its actor is unspecified or is introduced by żeby when its actor is specified.

Kazał tak to napisać.	He ordered [someone] to write it this way.
Pozwolił mówić o tym.	He allowed talking about it.
Zabronił to czytać.	He forbade reading it.
Kazał, żebym tak to napisał.	He ordered me to write it this way.
Pozwolił, żebyśmy o tym mówili.	He allowed us to talk about it.
Zabronił, żeby pan to czytał.	He forbade you to read it.

When the dative object of these verbs is present, the dependent verb is usually in the infinitive.

Kazał mi to tak napisać.	He ordered me to write it this way.
Pozwolił nam o tym mówić.	He allowed us to talk about it.
Zabronił panu to czytać.	He forbade you to read it.

b. Constructions with negated verbs of thinking

With the verbs

nie myśleć	not to think
nie sądzić	not to think
nie przypuszczać	not to suppose
nie wierzyć	not to believe
nie wyobrażać sobie	not to imagine

when these verbs are in the past tense, the dependent verb is introduced by że; when they are not, the dependent verb is introduced by że (greater certitude) or żeby (lesser certitude).

Nie myślałem, że to się panu uda.	I didn't think that you would succeed with it.
Nie myślałem, że to się panu uda. żeby to się panu udało.	I don't think that you'll succeed with it. that you would succeed with it.
Nie przypuszczałem, że pan to potrafi zrobić.	I didn't suppose that you would manage to do it.
Nie przypuszczam, że pan to potrafi zrobić. żeby pan to potrafił zrobić.	I don't suppose that you'll manage to do it. that you would manage to do it.

With the verb

wątpić	doubt
--------	-------

the dependent verb is introduced by czy (greater certitude) or czyby (lesser certitude). Occasionally że and żeby occur in these functions.

Wątpię, czy to pomoże. czyby to pomogło.	I doubt that it will help. would
---	-------------------------------------

c. Constructions with verbs of fearing

With the verbs

bać się	fear
obawiać się	be apprehensive

the dependent verb expressing a positive idea is introduced by że (greater certitude) or żeby . . . nie + past tense (lesser certitude); the dependent verb expressing a negative idea is introduced by że.

Boję się, że on przyjdzie.	I'm afraid that he'll come.
Bałem się,	I was afraid that he would come.
Boję się, że on nie przyjdzie.	I'm afraid that he won't come.
Bałem się,	I was afraid that he wouldn't come.
Boję się, żeby on nie przyszedł.	I'm afraid that he might come.
Bałem się,	I was afraid that he might come.

4. SUBJECTLESS EXPRESSIONS OF THE TYPE NIE MA CO ROBIĆ

Expressions of the type nie ma (było, będzie) + interrogative adverb or pronoun + infinitive are subjectless and signal the absence of whatever is denoted by the question word and the infinitive.

Nie ma co robić.	There's nothing to do.
Nie ma gdzie usiąść.	There's no place to sit.
Nie było czym się zająć.	There was nothing to occupy oneself with.
Nie było z kim porozmawiać.	There was nobody to talk to.
Nie będzie czemu się dziwić.	There'll be nothing amazing about it.
Nie będzie kiedy skończyć.	There'll be no time to finish.

The expressions nie ma (było, będzie) + po co + infinitive correspond to the English 'there's (was, will be) no point in [doing]'; in colloquial Polish, po is often omitted.

Nie ma (po) co się spieszyć.	There's no point in hurrying.
Nie było (po) co się denerwować.	There was no point in getting excited.
Nie będzie (po) co tam iść.	There'll be no point in going there.

5. VOCATIVE

The vocative (see II 10) occurs with some singular nouns of Declensions I and III; it is found with first names (not with family names), names of occupations, terms of kinship, and in general with nouns denoting persons.

The vocative suffixes are as follows:

Decl. I	Decl. III
-o, -u	-e, -u

Notes:

a. Distribution of suffixes in Declension I

The suffix -u occurs with affectionate formations in ś, ź, ć, dź, ń, l; -o occurs elsewhere.

	Nom.	Voc.	
-o	Zofia Olga Wanda Anna Helena	Zofio Olgo Wando Anno Heleno	Sophia Olga Wanda Anna Helen
-u	Zosia ciocia Wandzia Ania Hela	Zosiu ciociu Wandziu Aniu Helu	Sophy auntie Wanda Annie Nelly

b. Distribution of suffixes in Declension III

The suffix -e occurs after alternating consonants except the velars (k, g, ch/h); -u occurs after nonalternating consonants and the velars (cf. XI 1 c). Before -e the stem final consonant is replaced according to the $\underline{C} \sim \underline{C}_2$ pattern of alternations (cf. XI 1 a).

	Nom.	Voc.	
-e	Józef Zdzisław pan Paweł profesor Zygmunt Alfred	Józefie Zdzisławie panie Pawle profesorze Zygmuncie Alfredzie	Joseph Zdzisław mister Paul professor Sigismund Alfred
-u	człowiek Zdzich towarzysz tatuś mistrz wuj obywatel	człowieku Zdzichu towarzyszu tatusiu mistrzu wuju obywatelu	man Zdzisław comrade daddy maitre uncle citizen

c. Irregularities

The following irregularities occur:

Feminine nouns in -i have the vocative in -i.

pani	pani	Mrs.
------	------	------

-e occurs for -u in

Bóg	Boże	God
-----	------	-----

-u occurs for -e in

syn	synu	son
-----	------	-----

6. NOM. PL. OF VIRILE NOUNS IN ALTERNATING CONSONANTS

Some virile nouns which end in alternating consonants and are inherently pejorative or jocular, have the nom. pl. forms of nonvirile masculine nouns, i.e. show no alternations before the ending -y/ -i (see VI 4 e). Adjectives accompanying such nouns also have the form of the nom. pl. nonvir.

Compare

with

Nom. Sg.	grubas	fatso	Anglosas	Anglo-Saxon
Nom. Pl.	grubasy		Anglosasi	
Acc. Pl.	grubasów		Anglosasów	
Nom. Sg.	łobuz	rascal	Francuz	Frenchman
Nom. Pl.	łobuzy		Francuzi	
Acc. Pl.	łobuzów		Francuzów	
Nom. Sg.	śpioch	sleepyhead	Włoch	Italian
Nom. Pl.	śpiochy		Włosi	
Acc. Pl.	śpiochów		Włochów	
Nom. Sg.	cham	boor	pielgrzym	pilgrim
Nom. Pl.	chamy		pielgrzymi	
Acc. Pl.	chamów		pielgrzymów	

Cóż to za grubasy!	What fatsos!
Gdzie są te łobuzy?	Where are those rascals?
Wstawajcie, śpiochy!	Get up, you sleepyheads!
Ależ to chamy!	My, what boors!

In expressive speech, as a mark of a scornful or ironic attitude of the speaker, any virile noun ending in an alternating consonant may have, beside its regular nom. pl. form, a form in -y/ -i without alternation of the stem-final consonant.

To jest warszawiak.	That's a Varsovian.
To są warszawiacy. warszawiaki.	Those are Varsovians. Those are Varsovians (with scorn or irony).

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the proper form of the direct statements below, changing them into reported statements:

Ona przychodzi o ósmej.

Ona przyjdzie o dziewiątej.

Oni przyszli późno.

Nie mam czasu.

Nie będę miał czasu.

Nie miałem czasu.

Karol jest zajęty.

Maria jest zajęta.

Wilczkowie są zajęci.

Czekam na Wandę.

Poczekam na Wandę.

Czekałem na Wandę.

- a. On myśli ——— .
b. On myślał ——— .

2. Fill in the proper forms of the direct questions below, changing them into reported questions:

Ona przyjdzie?

Kiedy ona przyjdzie?

Kto przyjdzie?

Ona przyszła?

Kiedy ona przyszła?

Kto przyszedł?

Ona przychodzi?

Kiedy ona przychodzi?

Kto przychodzi?

- a. On pyta ——— .
b. On spytał ——— .

3. Combine the following pairs of clauses into sentences. Example:

mówię; nie słyszę

Mówię, że nie słyszę.

- a. mówię; nie wiem
b. powiedziałem; wiem
c. mówię; napisz
d. powiedziałem; niech pan napisze
e. pytam; przyjdziesz?
f. spytałem; pan ma czas?
g. boję się; on nie przyjdzie
h. obawiam się; on nie będzie pamiętał
i. chcę; wróć

- j. chcę; pan wróci
- k. pragnę; pojadę nad morze
- l. pragnę; pan pojedzie z nami
- m. wolę; nie czekam
- n. wolę; pan nie czeka
- o. staram się; zrozumie
- p. staram się; pan mnie zrozumie
- q. błagam; pomóż mi
- r. żądam; niech pan mi odda pieniądze
- s. ostrzegam; niech pan tam nie jedzie
- t. spieszę się; zdążysz na pociąg

4. Combine the following pairs of clauses into sentences giving alternate patterns. Example:

spieszę się; zdążę na pociąg

Spieszę się, żeby zdążyć na pociąg.

Spieszę się, żebym zdążył na pociąg.

- a. przyjdę; zobaczę się z panem.
- b. pojadę; kupię bilety
- c. profesor kazał; tak to napiszę
- d. matka pozwoliła; dzisiaj zostanę w domu.
- e. ojciec zabronił; pójdę na wycieczkę
- f. nie myślę; spóźnię się
- g. nie sądzę; zdążę
- h. nie przypuszczam; pan to potrafi zrobić
- i. nie wierzę; ona wróci
- j. nie wyobrażam sobie; on ma rację
- k. wątpię; to pomoże
- l. boję się; on przyjdzie
- m. obawiam się; on zapomni

SŁÓWKA

VOCABULARY

akademik, -a i.	dormitory	cóż	what (a)
Ania, -i f.	Nancy	członek, -nka; -owie v.	member
błagać I; -a, -ają	beg, implore		
brak, -u i.	lack	dodać P; -da, -dadzą; -daj	add

domyślić się P; -li, -lą	guess, gather	poprosić P; -si, -szą	ask, beg
dostanie, -a n.	getting, obtain- ing	powrót, -rotu i.	return
drobnostka, -i; -tek f.	trifle, nonsense	pozdrowić P; -wi, -wią	greet, give regards
głośno (głośniej)	loudly, loud, aloud	prawnik, -a v.	law student, lawyer
grubas, -a; -y, -ów v.	fatso	problem, -u i.	problem
hałaśliwy, -ego	noisy	prowadzić I; -dzi, -dzą	lead, conduct, carry on
ilość, -ci f.	quantity, amount	przekonać P; -a, -ają	persuade, con- vince
kazać I; każe, -ą	order	przypadkowo	accidentally
Krysia, -i f.	Chris	przysłuchiwać się I; -chuje, -chują	listen to, at- tend
kuchnia, -ni; -nie, -ni f.	kitchen	pytać się I; -a, -ają	ask, inquire
łobuz, -a; -y, -ów v.	rascal, scamp	rozmowa, -y; -mów f.	conversation, talk
medyk, -a v.	medical student	skarżyć się I; -y, -ą	complain
mieszkaniowy, -ego	housing	spółdzielnia, -ni; -nie, -ni f.	cooperative
nadzieja, -ei f.	hope	sprzeczać się I; -a, -ają	argue
namawiać I; -a, -ają	persuade, coax	ścisk, -u i.	crush (of people)
narzekać I; -a, -ają	complain	śpioch, -a; -y, -ów v.	sleepyhead
następujący, -ego	following	tajemnica, -y f.	secret, secrecy
niedaleko	not far	tatuś, -sia v.	daddy
nieduży, -ego	pretty small	trolejbus, -u i.	trolley bus
niepunktualny, -ego	not punctual	trzymać się I; -a, -ają	hold oneself
niewygodny, -ego	uncomfortable	trzymaj się	take it easy
obawiać się I; -a, -ają	be apprehensive, be afraid	twierdzić I; -dzi, -dzą	affirm, claim
Olek, Olka v.	Alex	udać się P; uda, udadzą	succeed
osobny, -ego	separate	uwierzyć P; -y, -ą	believe
ostrzegać I; -a, -ają	warn		
podszuchać P; -a, -ają	overhear		
polonista, -y; -ów v.	Polonist		

używanie, -a n.	use	zabronić P; -ni, -nią	forbid
warszawiak, -a v.	Varsovian	zakupy, -ów pl.	purchases, shopping
wykorzystać P; -a, -ają	use, exploit	założyć się P; -y, -ą; załóż	bet, wager
wymówka, -i; -wek f.	reproach	Zdzich, -cha v.	affect. of Zdzisław
wynikać I; -a, -ają	result, appear	żądać I; -a, -ają	demand
wyobrazić I; -a, -ają	represent		
— sobie	imagine		

ZDANIA

SENTENCES

1. Kilka dni temu ja i kilku moich kolegów skorzystało z pięknej pogody i wybrało się na wycieczkę.
Several days ago I and some of my friends took advantage of the beautiful weather and set out for an excursion.
2. Wyszliśmy z miasta w świetnym nastroju.
We walked out of town in an excellent mood.
3. Droga wiodła przez stary las, w którym rosły jagody i kwitły leśne kwiaty.
The road went through an old forest where berries grew and wild flowers were blooming.
4. Od czasu do czasu znajdowaliśmy grzyby, ale nie wiedzieliśmy, czy są jadalne.
From time to time we'd find mushrooms, but we didn't know whether they were edible.
5. Janek miał przy sobie aparat i cały czas fotografował naszą grupę.
Jack took a camera along and took pictures of our group all the time.
6. Nagle jednak zerwał się wiatr i niebo pokryło się chmurami.
But suddenly the wind started up and the sky became cloudy.
7. Zanim znaleźliśmy jakieś schronienie, lunął deszcz.
Before we found shelter it began to pour.
8. Stanęliśmy pod dużym drzewem, ale nic nam to nie pomogło.
We stood under a large tree but it didn't help us at all.
9. Zmokliśmy i zmarzliśmy do tego stopnia, że chociaż przestało padać i pokazało się słońce, postanowiliśmy dalej nie iść.
We got so wet and cold that although it stopped raining and the sun came out we decided not to go any further.
10. W pobliżu płynęła rzeka, więc jeden z nas zaproponował, żebyśmy się poszli wykąpać.
There was a stream nearby, so one of us suggested that we go and take a dip.
11. Byliśmy i tak mokrzy, więc przyjęliśmy ten pomysł z entuzjazmem.
We were wet anyway, so we accepted this idea with enthusiasm.
12. Zdjęliśmy mokre ubrania, rozłożyliśmy je na kamieniach, żeby wyschły i weszliśmy do wody.
We took off our wet clothing, spread it out on the stones to dry, and went in the water.
13. Musieliśmy jednak mieć pecha w ten dzień, bo Karol Morgan,
But we must have had bad luck that day, because Charles

- który na ogół dobrze pływa,
dostał skurczu w nodze
i o mało nie utonął.
14. Z trudem wyciągnęliśmy go
na brzeg.
15. Ale na tym nie koniec.
16. Kiedyśmy się kąpali, ktoś
ukradł Janowi marynarkę.
17. Tomaszowi zginął scyzoryk.
18. Marta potknęła się, upadła
i rozbiła sobie kolano.
19. Chociaż mogliśmy wrócić
autobusem, Janek uparł się,
że chce wracać pieszo.
20. Prosimy go, żeby się nie
upierał, ale wszystko na nic.
21. Kiedy Janek się uprze, nie
można go przekonać, że nie
ma racji.
22. Nawet nie warto go przekonywać.
23. Droga z powrotem zajęła nam
dwie godziny.
24. W końcu zmęczeni i źli
dowlekliśmy się do domu.
25. Przyszliśmy sobie więcej
na takie wycieczki nie chodzić.
26. Po powrocie do domu Barbara
przeczytała mi list, który
właśnie otrzymała od Wandy.
27. „Droga Basiu! Wybacz, że
długo nie pisałam, ale
najpierw chorowałam, a potem
musałam na gwałt nadrabiać
zaległości w pracy.
28. Ponieważ nasze listy minęły się
w drodze, dopiero teraz mogę
Ci podziękować za załatwienie
mi tego, o co Cię prosiłam.
29. W pierwszym rzędzie chciałabym
podzielić się z Tobą wrażeniami
z imienin Zofii.
- Morgan, who is generally a
good swimmer, got a cramp in
his leg and almost drowned.
- We pulled him onto the shore
with difficulty.
- But that wasn't the end.
- When we were bathing, somebody
stole Jack's jacket.
- Thomas lost his penknife.
- Martha stumbled, fell down, and
bruised her knee.
- Although we could have returned by
bus, Jack insisted that he wanted
to walk back.
- We asked him not to be stubborn,
but all to no avail.
- When Jack gets stubborn it is
impossible to convince him that
he's wrong.
- It doesn't even pay to try to con-
vince him.
- The road back took us two hours.
- Finally, tired and angry, we
dragged ourselves home.
- We vowed not to go again on
such excursions.
- After returning home Barbara
read me the letter she had
just received from Wanda.
- “Dear Babs, Forgive me for not
having written in a long time,
but first I was sick and
then I had to catch up with
my work in a hurry.
- Since our letters crossed it's
only now that I can thank you
for doing for me what I
asked you to do.
- First of all I'd like to tell
you about my impressions from
Sophia's name-day party.

30. Z początku nie chciałam pójść, ale w końcu Witek przekonał mnie, że nie wypada nie iść. In the beginning I didn't want to go but Witek finally convinced me that it wouldn't be polite to refuse.
31. Przeczuwałam jednak, że będzie heca, bo wiesz przecież jaki jest Janek, kiedy za dużo wypije. However I had a feeling that it would turn into a circus since you know what Jack is like when he has one too many.
32. Jak było do przewidzenia, Janek kompletnie się upił i zachowywał się niemożliwie. As could be foreseen Jack got completely drunk and behaved impossibly.
33. Krzyczał na cały głos i wymachiwał rękami. He shouted at the top of his lungs and waved his hands.
34. Niechcący wylał kieliszek wina na stół i poplamiał Marcie suknię. Inadvertently he spilled a glass of wine on the table, staining Martha's dress.
35. Pokłócił się ze wszystkimi. He quarreled with everyone.
36. Oczywiście nikogo nie przstraszył, bo za dobrze go znamy. Naturally he didn't scare anybody because we know him too well.
37. Patrzyłam (się) na to i nie wiedziałam, czy płakać, czy się śmiać. I looked at all this and I didn't know whether to laugh or cry.
38. Żał mi tylko było Zofii, która musiała udawać, że nic nie widzi. I only felt sorry for Sophia, who had to pretend that she didn't see anything.
39. On nie zasługuje na taką żonę. He doesn't deserve such a wife.
40. Ona to wszystko bardzo przeżywa. She takes it all very much to heart.
41. Nie poznałabyś jej, tak się zestarzała. She looks so much older, you wouldn't recognize her.
42. Przysięgłabym, że to nie ta sama dziewczyna, którą znałyśmy w szkole. I'd swear that she isn't the same girl we used to know at school.
43. To jest w ogóle dziwne małżeństwo. In general they're an odd couple.
44. Podobno mieli się rozwieść, ale nie sądzę, żeby do tego doszło. I heard they were going to get divorced, but I don't think it'll come to that.
45. Zresztą Janek wkrótce się uspokoił i pozostała część wieczoru była bardzo przyjemna. However Jack soon quieted down and the rest of the evening was very pleasant.

46. Dużo się tańczyło, śpiewało i żartowało.
There was a lot of dancing, singing, and joking.
47. Stefan opowiadał najnowsze dowcipy i pękaliśmy ze śmiechu.
Steven was telling the latest jokes and we were in stitches.
48. Nie zauważyłam nawet, że już było po północy i trzeba było wracać.
I didn't even notice that it was past midnight and it was necessary to go back.
49. Witek mnie odprowadzał do domu.
Witek saw me home.
50. Wyszliśmy rozgrzani i zaczęliśmy biec na przystanek w nadziei, że złapiemy ostatni trolejbus.
Flushed, we walked out and began running to the bus stop, hoping to catch the last trolley bus.
51. Niestety uciekł nam sprzed nosa.
Unfortunately we just missed it.
52. Witek chciał zawołać taksówkę, ale taksówek też nie było, musieliśmy więc iść duży kawał drogi pieszo.
Witek wanted to call a taxi but there were no taxis either and so we had to walk a large part of the way.
53. Wtedy pewnie się zaziębiłam.
That's probably when I caught my cold.
54. Przez dwa tygodnie kichałam, kaszlałam, miałam dreszcze i gorączkę.
I sneezed, coughed, and had chills and fever for two weeks.
55. Musiano mi wezwać lekarza, chociaż wiesz, że nie lubię się leczyć.
A doctor had to be called in, though as you know, I dislike being treated.
56. Zbladłam podobno i schudłam, ale twierdzą, że jest mi z tym do twarzy.
I hear that I look pale and have lost weight but people claim that it's becoming.
57. Dużo odpoczywam, żeby z powrotem nabrać sił—nawet nie sprzątam mieszkania.
I rest a lot to get back my strength—I don't even clean up the apartment.
58. Podczas choroby dostałam mnóstwo kwiatów, ale już prawie wszystkie zwiędły.
While I was sick I received a lot of flowers, but they're almost all dead by now.
59. Musiałam na chwilę przerwać, bo zadzwonił telefon, ale i tak już wypada kończyć.
I had to break off for a moment because the phone rang; but anyway it's about time to stop.
60. Serdeczne pozdrowienia dla całej Rodziny, a szczególnie dla Jurka.
Best regards to the whole family and especially to George.
61. Odpisz szybko. Ściskam Cię mocno i całuję
Twoja Wanda.
Write soon. A big hug and kiss from
Wanda

62. P.S. Obawiam się, że nie
będziesz mogła odczytać
mojego pisma.”

P.S. I'm afraid that you won't
be able to read my handwriting.”

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. SOME RULES OF CAPITALIZATION

a. Terms denoting people are capitalized when they refer to continents, countries, regions, nations, or races. They are not capitalized when they refer to cities or religions.

Europejczyk	European
Amerykanin	American
Polak	Pole
Ślązak	inhabitant of Silesia
Krakowiak	inhabitant of the Cracow region
Słowianin	Slav
Murzyn	Negro
Żyd	Jew (as a nationality)

but:

londyńczyk	Londoner
warszawianin	inhabitant of Warsaw
krakowianin	inhabitant of Cracow
chrześcijanin	Christian
żyd	Jew (as a religion)

b. Adjectives referring to localities are not capitalized except in geographical names.

język polski	Polish language
ser szwajcarski	Swiss cheese

but:

Morze Bałtyckie	Baltic Sea
Kanał Sueski	Suez Canal

c. Names of institutions, offices, and businesses are capitalized throughout.

Hotel Europejski	Europejski Hotel
Ambasada Amerykańska	American Embassy
Uniwersytet Jagielloński	Jagiellonian University
Muzeum Narodowe	National Museum
Organizacja Narodów Zjednoczonych	United Nations Organization

d. Names of holidays are capitalized.

Boże Narodzenie	Christmas
Wielkanoc	Easter
Nowy Rok	New Year
Dzień Matki	Mother's Day

e. Names of the days of the week and months are not capitalized.

poniedziałek	Monday
styczeń	January

f. Titles of periodicals whose first word is inflected for case are capitalized throughout; when not inflected for case, the first word is capitalized but the successive ones are not.

Trybuna Ludu
Nowa Kultura
Kobieta i Życie

but:

Po prostu

g. In book titles only the first word is capitalized.

Popiół i diament	Ashes and Diamonds
Idzie skacząc po górach	He Cometh Leaping Upon the Mountains
Komu bije dzwon	For Whom the Bell Tolls

h. In letters, words referring to the addressee are capitalized.

ściskam Cię	I hug you
całuję Was	I kiss you
dziękuję Panu	thank you
list Pański otrzymałem	I received your letter

2. CLASSIFICATION OF VERB STEMS AND REVIEW OF VERB STEM ALTERNATIONS

Polish verbs distinguish between two stems: the present-tense stem and the past-tense stem. The inflectional forms of most verbs can be derived from the larger of the two stems, and this is therefore considered basic.

In the exposition below, the two stems are listed side by side; the basic stem is underlined. The Notes following each table account for stem alternations other than those between the present- and past-tense stems.

The conjugational patterns which serve as models for new verbs entering the language are called productive. The patterns which apply to a limited number of verbs are called unproductive. Statements about unproductive verbs are applicable to all the compounds of these verbs.

Unless otherwise noted, the forms quoted are those of the infinitive and 3 pl. pres. The letter C stands for any consonant, V stands for any vowel.*

a. Basic stems in Vwa

Past	Present (Conj. I)
<u>-owa-</u>	-uj-
<u>-ywa-</u> / <u>-iwa-</u>	
<u>awa</u>	aj

Notes:

- (1) All Vwa verbs are imperfective.
- (2) -owa- verbs are productive and are very common especially among new formations based on nouns.

<u>pracowa-ć</u>	work	pracuj-ą
<u>kupowa-ć</u>	buy	kupuj-ą
<u>fotografowa-ć</u>	photograph	fotografuj-ą
<u>telefonowa-ć</u>	telephone	telefonuj-ą

*Some verbs which appear in the Grammar of this and the following lesson do not occur in the Sentences; such verbs are listed in the Glossary but not in the Vocabularies of individual lessons.

(3) -ywa/-iwa- verbs are productive but occur only in iterative and compound imperfective verbs.

<u>czytywa-ć</u>	read	czytuj-ą
pod- <u>pisywa-ć</u>	sign	pod-pisuj-ą
za- <u>kochiwa-ć się</u>	fall in love	za-kochuj-ą się

(4) There are three awa-verbs.

<u>dawa-ć</u>	give	daj-ą
w- <u>stawa-ć</u>	get up	w-staj-ą
po- <u>znawa-ć</u>	recognize	po-znaj-ą

b. Basic stems in Ca

Past	Present (Conj. I)
<u>Ca</u>	C ₄
<u>Cwa</u>	Cw

Notes:

- (1) All Ca-verbs, in their uncompounded form, are imperfective.
- (2) Except for the onomatopoeic verbs in ota, all Ca-verbs are unproductive.
- (3) There are two Cwa-verbs; they do not show the C~C₄ alternations characteristic of other Ca-verbs:

<u>zwa-ć</u>	call	zw-ą
<u>rwa-ć</u>	tear	rw-ą

(4) Examples of the regular C~C₄ alternations:

p~[p']	<u>kapa-ć</u>	bathe	kąpi-ą
m~[m']	<u>kłama-ć</u>	lie	kłami-ą
r~rz	<u>kara-ć</u>	punish	karz-ą
ł~l	po- <u>sła-ć</u>	send	po-śl-ą
t~cz	<u>szept-ć</u>	whisper	szepcz-ą
zd~zdź	<u>gwizda-ć</u>	whistle	gwizdź-ą
s~sz	<u>pisa-ć</u>	write	pisz-ą
z~ż	<u>kaza-ć</u>	order	każ-ą
k~cz	<u>plaka-ć</u>	cry	placz-ą

c. Basic stems in y/i and e

Past	Present (Conj. II)
<u>C₃y</u> / <u>C₃i</u>	<u>C₃</u>
<u>C₃e</u>	

Notes:

(1) The imperfective y/i verbs form a very large productive class.

<u>uczy</u> -ć	teach	ucz-ą
<u>robi</u> -ć	do	robi-ą

(2) The perfective y/i verbs are few and unproductive.

<u>ruszy</u> -ć	touch	rusz-ą
<u>kupi</u> -ć	buy	kupi-ą

(3) e-verbs are unproductive. The vowel e is replaced by a before alternating consonants (cf. X 6 d, XXII 4, XXII 5 b).

<u>widzie</u> -ć	see (inf.)	widzia-ł	(3 sg. m. past)
widzie-li	(3 pl. vir. past)	widzia-wszy	(past ger.)
		widzia-ny	(pass. pple.)

(4) In many stems the vowel o, when followed by a voiced consonant or consonant cluster in a closed syllable, is replaced by ó (cf. II 6 e, XX 5 b).

<u>robi</u> -ć	do	rób(cie)	(impv.)
<u>modli</u> -ć się	pray	módl(cie) się	
po- <u>zdrowi</u> -ć	greet	po-zdrów(cie)	

(5) The C₃ consonants are replaced by C₅ consonants before mid vowels (e, o, ę, ą; see VIII 7 c, XXII 3, XXII 5 b-c).

<p style="text-align: center;"><u>ć</u></p> <p>placi-ć pay (inf.) placi-ła (3 sg. f. past) plac-i (3 sg. pres.) płać (impv.)</p>	<p style="text-align: center;"><u>c</u></p> <p>plac-ę (1 sg. pres.) plac-ą (3 pl. pres.) plac-ąc (pres. ger.) za-plac-ony (pass. pple.) plac-enie (verbal noun)</p>
<p>lecie-ć fly (inf.) lecia-ła (3 sg. f. past) prze-lecia-ny (pass. pple.) lec-i (3 sg. pres.) leć (impv.)</p>	<p>lec-ę (1 sg. pres.) lec-ą (3 pl. pres.) lec-ąc (pres. ger.) lec-enie (verbal noun)</p>
<p style="text-align: center;"><u>dź</u></p> <p>rodzi-ć give birth rodzi-ła rodz-i ródź</p>	<p style="text-align: center;"><u>dz</u></p> <p>rodz-ę rodz-ą rodz-ąc rodz-ony rodz-enie</p>
<p>siedzie-ć sit siedzia-ła od-siedzia-ny siedz-i siedź</p>	<p>siedz-ę siedz-ą siedz-ąc siedz-enie</p>
<p style="text-align: center;"><u>ś</u></p> <p>prosi-ć ask prosi-ła pros-i proś</p>	<p style="text-align: center;"><u>sz</u></p> <p>prosz-ę prosz-ą prosz-ąc prosz-ony prosz-enie</p>
<p style="text-align: center;"><u>ź</u></p> <p>wozi-ć transport wozi-ła woz-i woź</p>	<p style="text-align: center;"><u>ż</u></p> <p>woż-ę woż-ą woż-ąc za-woż-ony woż-enie</p>
<p style="text-align: center;"><u>ść</u></p> <p>czyści-ć clean czyści-ła czyśc-i czyść</p>	<p style="text-align: center;"><u>szcz</u></p> <p>czyszcz-ę czyszcz-ą czyszcz-ąc czyszcz-ony czyszcz-enie</p>

<u>źdz</u>	<u>zdź</u>
jeździ-ć ride	jeżdż-ę
jeździ-ła	jeżdż-ą
jeżdż-i	jeżdż-ąc
jeżdż	u-jeżdż-ony broken in
	jeżdż-enie

d. Basic stems in j

Past	Present	
-e-	- <u>ej</u> -	Conj. I
a	<u>ej</u>	
u	<u>uj</u>	
y	<u>yj</u>	
i	<u>ij</u>	
a	<u>oj</u>	Conj. II
a	<u>aj</u>	Conj. III

Notes:

- (1) All uncompounded j verbs are imperfective.
- (2) Before consonantal endings the stem-final j is dropped.
- (3) -ej- verbs are productive; they are derived from adjectives by means of the suffix -ej- and indicate an action in its development. The vowel e is replaced by a before alternating consonants (cf. c (3) above).

istni-e-ć	exist (inf.)	<u>istni-ej-ą</u> (3 pl. pres.)
istni-e-li	(3 pl. vir. past)	
istni-a-ł	(3 sg. m. past)	
za-istni-a-wszy	(past ger.)	
starz-e-ć się	grow old	<u>starz-ej-ą się</u>
starz-e-li się		
starz-a-ł się		
po-starz-a-wszy się		

- (4) ej verbs are unproductive and monosyllabic. The sequence ej belongs to the root. Before consonantal endings ej is replaced by a (see (2) above).

la-ć	pour	<u>lej-ą</u>
śmia-ć się	laugh	<u>śmiej-ą się</u>

(5) uj, yj, and ij verbs are unproductive and monosyllabic.

czu-ć psu-ć	feel ruin	<u>czuj</u> -ą <u>psuj</u> -ą
ży-ć my-ć	live wash	<u>żyj</u> -ą <u>myj</u> -ą
pi-ć bi-ć	drink beat	<u>pij</u> -ą <u>bij</u> -ą

(6) There are two oj verbs. In closed syllables oj is replaced by ój; before consonantal endings it is replaced by a (cf. (4) above).

sta-ć	stand	<u>stoj</u> -ą <u>stój</u> (cie) (impv.)
ba-ć się	fear	<u>boj</u> -ą się <u>bój</u> (cie) się

(7) aj verbs are productive. The sequence aj is dropped before all endings beginning with a (see VIII 7 d).

zna-ć	know (inf.)	<u>znaj</u> -ą	(3 pl. pres.)
zna-ł	(3 sg. m. past)	znaj-ąc	(pres. ger.)
po-zna-wszy	(past ger.)	znaj(cie)	(impv.)
zna-ny	(pass. pple.)	zn-am	(1 sg. pres.)
		zn-a	(3 sg. pres.)
czyta-ć	read	<u>czytaj</u> -ą	
czyta-ł		czytaj-ąc	
prze-czyta-wszy		czytaj(cie)	
czyta-ny		czyt-am	
		czyt-a	

e. Basic stems in -nę-, -ną- or in a nasal, dental, or velar consonant

Past	Present (Conj. I)
C ₁ ę	<u>C_m</u> , <u>C_n</u>
<u>V-nę-</u>	V-n-
<u>C-nę-</u>	C-n-
<u>C-ną-</u>	C-n-
C	<u>C-n-</u>
	<u>C</u>

Notes:

- (1) The C-nę- class is productive; all other classes are unproductive.
- (2) The nasal element in Cm and Cn verbs belongs to the root; in all other verbs it belongs to a suffix (-nę-/-ną-/-n-).
- (3) The stem-final vowel ę is replaced by ą in closed syllables and before the masculine singular endings of the past tense (see X 6 e). In accordance with the general rule (see S. & S. 18 c), before l and ł nasal vowels lose their nasality.

za-czą-ć begin (inf.) za-czą-łem (1 sg. m. past) za-czę-ła (3 sg. f. past) za-czę-li (3 pl. vir. past)	za-czn-ą (3 pl. pres.)
za-ją-ć occupy za-ją-łem za-ję-ła za-ję-li	za-jm-ą
płyną-ć swim płyną-łem <u>płynę</u> -ła płynę-li	płyn-ą
za-mkną-ć close za-mkną-łem za- <u>mknę</u> -ła za- <u>mknę</u> -li	za-mkn-ą

- (4) Verbs in -nę-, -ną- or -n- take the passive participle suffix -ęty and verbal noun suffix -ęcie. Before these suffixes the stem-final vowel is dropped and n is replaced by ń (cf. VIII 7 a).

za-mkną-ć close za- <u>mknę</u> -ła	za-mkn-ą za-mkni-ęty (pass. pple.) za-mkni-ęcie (verbal noun)
z-więdną-ć wilt z-więd-ła	z-więdn-ą z-więdni-ęty z-więdni-ęcie
wy-rós-ć* grow up wy-ros-ła	wy-rosn-ą wy-rośni-ęty wy-rośni-ęcie

- (5) In C-n- and C verbs the infinitive ending -ć is added directly to C. This is accompanied by the following alternations of C:

*Also wy-rosną-ć.

s, z are replaced by ś, ź (see VII 6 b)

t, d are replaced by ś (see X 6 b)

k, g are replaced by c and the resulting cluster cć is simplified to c (see X 6 a).

<u>s</u> ~ <u>ś</u>	róś-ć nieś-ć	grow carry	<u>ros-n-ą</u> <u>nios-ą</u>
<u>z</u> ~ <u>ź</u>	gryż-ć	bite	<u>gryz-ą</u>
<u>t</u> ~ <u>ś</u>	pleś-ć	weave	<u>plot-ą</u>
<u>d</u> ~ <u>ś</u>	kraś-ć kłaś-ć	steal put	<u>krad-n-ą</u> <u>kład-ą</u>
<u>k</u> ~ <u>c</u>	u-ciec piec	run away bake	<u>u-ciek-n-ą</u> <u>piek-ą</u>
<u>g</u> ~ <u>c</u>	biec strzyc	run cut hair	<u>bieg-n-ą</u> <u>strzyg-ą</u>

(6) The root vowel o is replaced by e after a nonalternating consonant and before a nonalternating consonant or C-l- (see VIII 7 b).

nieś-ć	carry (inf.)	<u>nios-ą</u>	(3 pl. pres.)
niesi-e	(3 sg. pres.)	<u>nios-ę</u>	(1 sg. pres.)
nieś(cie)	(impv.)	<u>nios-ąc</u>	(pres. ger.)
nieś-li	(3 pl. vir. past)	<u>nios-ła</u>	(3 sg. f. past)
przy-niesi-ony	(pass. pple.)		
wież-ć	transport	<u>wioz-ą</u>	
wiezi-e		<u>wioz-ę</u>	
wież(cie)		<u>wioz-ąc</u>	
wież-li		<u>wioz-ła</u>	
przy-wiezi-ony			

(7) The root vowels o, ę are replaced by ó, ą respectively before the following endings:

-i	(3 sg. m. past)
-łszy	(past ger.)
-ć	(inf.)

when these endings are added directly to C in C-ną-, C-n-, and C verbs (see X 6 c). The o~ó alternation in C verbs occurs when the conditions for the o~e alternation (see (6) above) are absent.

z-mok-ną-ć get wet (inf.) z-mok-ła (3 sg. f. past) z-mok-łem (1 sg. m. past)	z-mok-n-ą (3 pl. pres.) z-mók-ł (3 sg. m. past) z-mók-łszy (past ger.)
z-więd-ną-ć wilt z-więd-ła z-więd-łem	z-więd-n-ą z-wład-ł z-wład-łszy
wy-rós-ć grow up wy-ros-ła wy-ros-łem	wy-ros-n-ą wy-rós-ł wy-rós-łszy
przy-siąc swear przy-sięg-ła przy-sięg-łem	przy-sięg-n-ą przy-siąg-ł przy-siąg-łszy
po-móc help po-mog-ła po-mog-łem	po-mog-ą po-móg-ł po-móg-łszy
przy-nieść bring przy-nios-ła przy-nios-łem	przy-nios-ą przy-niós-ł przy-niós-łszy
trząś-ć się tremble trzęs-ła się trzęs-łem się	trzęs-ą się trząs-ł się za-trząs-łszy się

(8) The uncompounded C_m, C_n verbs are imperfective. Before a nasal vowel, an alternating consonant in C_n verbs is replaced according to the C~C₁ pattern of alternations (see XIX 5).

cią-ć cut cię-ła	tn-ą tn-ij(cie)
---------------------	--------------------

Exception (g~[g'] instead of g~ż):

gią-ć bend gię-ła	gn-ą za-gn-ij(cie)
----------------------	-----------------------

(9) The uncompounded C verbs are imperfective. The C is a dental (t, d, s, z) or a velar (k, g) consonant.

gnieść-ć gniot-ła	press	<u>gniot</u> -ą gnieć(cie)
kłaść-ć kłađ-ła	put	<u>kład</u> -ą kłađź(cie)
nieść-ć nios-ła	carry	<u>nios</u> -ą nieść(cie)
wieźć-ć wioz-ła	transport	<u>wioz</u> -ą wieź(cie)
piec piek-ła	bake	<u>piek</u> -ą piecz(cie)
strzyc strzyg-ła	cut hair	<u>strzyg</u> -ą strzyż(cie)

(10) The uncompounded V-nę- verbs are perfective or imperfective.

Perfective		
sta-ną-ć <u>sta-nę</u> -ła	stop	sta-n-ą sta-ń(cie)
mi-ną-ć <u>mi-nę</u> -ła	bypass	mi-n-ą mi-ń(cie)

Imperfective		
ply-ną-ć <u>ply-nę</u> -ła	swim	ply-n-ą ply-ń(cie)
to-ną-ć <u>to-nę</u> -ła	drown	to-n-ą to-ń(cie)

(11) The productive C-nę- pattern differs from the unproductive C-ną- pattern in the form of the past tense: the former retains the nasal suffix, the latter drops it. The difference between the C-ną- and C-n- verbs is in the form of the infinitive: the former retain the nasal suffix, the latter drop it. The uncompounded C-nę- verbs are mostly perfective; the C-ną- and C-n- verbs are mostly imperfective. They are perfective when the nasal suffix denotes a momentary action and imperfective when they denote an action in its development.

Perfective (momentariness)			
<u>C-nę-</u>	krzyk-ną-ć <u>krzyk-nę-ła</u>	cry out	krzyk-n-ą krzyk-n-ij(cie)
	kich-ną-ć <u>kich-nę-ła</u>	sneeze	kich-n-ą kich-n-ij(cie)
<u>C-ną-</u>	<u>pęk-ną-ć</u> pęk-ła	crack	pęk-n-ą pęk-n-ij(cie)
<u>C-n-</u>	paś-ć pad-ła	fall	<u>pad-n-ą</u> pad-n-ij(cie)

Imperfective (development)			
<u>C-nę-</u>	ciąg-ną-ć <u>ciąg-nę-ła</u>	pull	ciąg-n-ą ciąg-n-ij(cie)
<u>C-ną-</u>	<u>mok-ną-ć</u> mok-ła	get wet	mok-n-ą mok-n-ij(cie)
	<u>bled-ną-ć</u> blad-ła	pale	bled-n-ą bled-n-ij(cie)
<u>C-n-</u>	kraś-ć krad-ła	steal	<u>krad-n-ą</u> krad-n-ij(cie)
	biec bieg-ła	run	<u>bieg-n-ą</u> bieg-n-ij(cie)

(12) Some verbs hesitate between the forms of the C-nę- and C-ną- or C-ną- and C-n- patterns.

<u>C-nę-</u>	<u>C-ną-</u>	
mok-ną-ć		get wet
mok-nę-ła	mok-ła	
<u>C-ną-</u>	<u>C-n-</u>	
ros-ną-ć	rós-ć	grow
ros-ła		

f. Basic stems in r (see XX 2)

Past	Present (Conj. I)
Car	<u>Cr</u>

Notes:

- (1) r verbs are unproductive.
- (2) Uncompounded r verbs are imperfective.
- (3) The infinitive ending is -eć.
- (4) Before oral vowels r is replaced by rz.

trz-eć	rub	tr-ą
tar-ła		trz-yj(cie)
u-mrz-eć	die	u-mr-ą
u-mar-ła		u-mrz-yj(cie)

g. Anomalous verbs

For most of the following verbs two or three basic stems have to be posited:

Conj. I Present	
jecha-ć ride (inf.) jecha-ł (3 sg. m. past) jecha-ła (3 sg. f. past)	jad-ą (3 pl. pres.) jad-ę (1 sg. pres.) jedzi-e (3 sg. pres.) jedź(cie) (impv.)
bra-ć take bra-ł bra-ła	bior-ą bior-ę bierz-e bierz(cie)
w-sta-ć get up w-sta-ł w-sta-ła	w-stan-ą w-stan-ę w-stani-e w-stań(cie)
chcie-ć want chcia-ł chcia-ła	chc-ą chc-ę chc-e chciej(cie)
wzią-ć take wzią-ł wzię-ła	wezm-ą wezm-ę weźmi-e weź(cie)

<u>siąś-ć</u> <u>siad-ł</u> siad-ła	sit down	<u>siad-ą</u> <u>siad-ę</u> siądzi-e siądź(cie)
<u>iś-ć</u> <u>szed-ł</u> sz-ła	go	<u>id-ą</u> <u>id-ę</u> idzi-e idź(cie)
<u>z-na-leż-ć</u> <u>z-na-laz-ł</u> z-na-laz-ła	find	<u>z-na-jd-ą</u> <u>z-na-jd-ę</u> z-na-jdzi-e z-na-jdź(cie)
<u>by-ć</u> <u>by-ł</u> by-ła	be	<u>będ-ą</u> <u>będ-ę</u> będzi-e bądź(cie)

Conj. II Present

<u>spa-ć</u> <u>spa-ł</u> spa-ła	sleep	<u>spi-ą</u> <u>spi-ę</u> sp-i sp-ij(cie)
--	-------	--

Conj. III Present

<u>mie-ć</u> <u>mia-ł</u> mia-ła	have	<u>maj-ą</u> m-am m-a <u>miej(cie)</u>
--	------	---

Other

<u>da-ć</u> <u>da-ł</u> da-ła	give	<u>dadz-ą</u> d-am d-a <u>daj(cie)</u>
<u>kaszle-ć</u> <u>kaszla-ł</u> kaszla-ła	cough	<u>kaszl-ą</u> <u>kaszl-ę</u> kaszl-e kaszl *

* There also occur two variant forms based on kaszlaj-: kaszla-ć (inf.) and kaszlaj (impv.).

<u>w</u> iedzie-ć wiedzia-ł wiedzia-ła	know	wiedz-ą wi-em <u>wi</u> -e wiedz(cie)
jeś-ć <u>j</u> ad-ł jad-ła	eat	<u>j</u> edz-ą j-em j-e jedz(cie)
umie-ć umia-ł umia-ła	know how	<u>u</u> miej-ą umi-em <u>u</u> mi-e z-roz-um(cie) understand!
<u>b</u> y-ć by-ł by-ła	be	<u>s</u> -ą jest-em jest

ZADANIE

EXERCISES

1. Fill in the proper present- and past-tense forms of the following infinitives:

stanąć	zmoknąć	uciec
płynąć	zmarznąć	przrzec
utonąć	zblednąć	biec
zginąć	schudnąć	upaść
minąć	zwiędnąć	ukraść
wyciągnąć	rosnąć	zacząć
przysięgnąć	kwitnąć	zająć
potknąć się		zdjąć
wyschnąć		wziąć

a. (Ja) — .	e. (My) — .
b. (Ty) — .	f. (Wy) — .
c. On — .	g. Oni — .
d. Ona — .	h. One — .

2. Fill in the proper present- and past-tense forms of the following infinitives:

rozwieść się	znieść	dowlec się
śmiać się	znaleźć	przestać

a. On — .	c. Oni — .
b. Ona — .	d. One — .

SŁÓWKA		VOCABULARY	
aparat, -u i.	appliance; camera	kamień, -nia; -e, -i i.	stone, rock
Basia, -si f.	Babŝ	kaszleć/kaszać I; -e, -ą; -lał, -leli; kaszl/ kaszlaj	cough
biec/biegnąć I; biegnie, -ną; biegł	run	kichać I; -a, -ają	sneeze
brzeg, -u i.	shore, bank	kolano, -a n.	knee
całować I; -łuje, -łują	kiss	kompletnie	completely
chmura, -y f.	cloud	krzyczeć I; -y, -ą	shout
choroba, -y; -rób f.	illness	kwiat, -u i.	flower
chorować I; -ruje, -rują	be ill, be sick	kwitnąć I; -nie, -ną; kwitł/ kwitnął, kwitła/ kwitnęła	bloom, blossom
dowcip, -u i.	joke	leczyć się I; -y, -ą	be treated (medically)
dowlec się P; -wlecze, -wloką; -włókl, -wlokła, -wlekli	drag oneself up to	leśny, -ego	pert. to woods, sylvan; wild (of flowers)
dreszcz, -u; -e, -y/-ów i.	chill, shiver	lunąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	pour, rain in torrents
entuzjizm, -u i.	enthusiasm	małżeństwo, -a n.	(married) cou- ple
fotografować I; -fuje, -ą	photograph	miasteczko, -a; -czek n.	small town
głos, -u i.	voice	minąć się P; -nie, -ną; -nął, -nęła	cross, miss
na cały —	very loud, at the top of one's lungs	mocno	firmly, fast
grupa, -y f.	group	mokry, -ego	wet
gwałt, -u i.	violence	nabrać P; -bierze, -biorą	acquire, gather
na —	in a great hurry	nadrabiać I; -a, -ają	make up (defi- ciency)
heca, -y f.	fun; amusing event	najnowszy <u>sup.</u> <u>to</u> nowy	
imieniny, -in pl.	name-day	nastrój, -roju; -e, -ów i.	mood
jadalny, -ego	edible		
jagoda, -y; -ód f.	berry		
Janek, -nka v.	Johnny, Jack		

niebo, -a n.	sky	przekonywać I; -nuje, -nują	persuade, con- vince
niechcący	inadvertently, unintentionally	przerwać P; -rwie, -rwą	cut off, inter- rupt
niemożliwie	impossibly	przestać P; -nie, -ną	stop, cease
odczytać P; -a, -ają	read off, de- cipher	przestraszyć P; -y, -ą	scare, frighten
otrzymać P; -a, -ają	receive	przewidzenie, -a n.	foreseeing
patrzeć/patrzyć (się) I; -y, -ą	look	do przewidzenia	to be expect- ed, to be fore- seen
pech, -a a.	bad luck	przeżywać I; -a, -ają	live through; take to heart
pękać I; -a, -ają	burst, split	przysięgać I; -a, -ają	promise
pismo, -a n.	handwriting	przysiąc/ przysięgnąć P; -sięgnie, -ną; -sięgnął, -sięgnęła	swear, vow
plakać I; -cze, -czą	cry, weep	rosnąć <u>see</u> rósć	
poblize, -a n. w pobliżu	neighborhood nearby	rozbić P; -bije, -ą	break, bruise
początek, -tku i.	beginning	rozgrzać P; -grzeje, -ą	warm up, flush
podzielić się P; -i, -ą	share	rozłożyć P; -ży, -zą; -łóż	spread out
pokazać się P; -że, -zą	appear, show up	rozwieść się P; -wiedzie, -wiodą; -wiodł, -wiodła, -wiedli	divorce, get divorced
pokłócić się P; -ci, -cą	quarrel	rosć/rosnąć I; rośnie, rosną; rósł, rosła	grow
pokryć się P; -yje, -yją	become covered	rząd, rzędu i.	row
pomysł, -u i.	idea, thought	w pierwszym rzędzie	in the first place
poplamić P; -mi, -mią	stain	schronienie, -a n.	shelter
potknąć się P; -nie, -ną; -nął, -nęła	stumble	schudnąć P; -dnie, -dną; -dł	grow lean, lose weight
powrót, -u i. z powrotem	return back, again	scyzoryk, -a i.	penknife
pozdrowienie, -a n.	greeting, re- gards		
pozostały, -ego	remaining, left (over)		
przeczuwać I; -a, -ają	sense, have a feeling, have a presentiment		

serdeczny, -ego	cordial	upierać się I; -a, -ają	insist, persist stubbornly
siła, -y f.	strength, force	uprzeć się P; uprze, uprą; upark; uparty	insist, be stub- born
skorzystać P; -a, -ają	enjoy, make use of, take ad- vantage of	uspokoić się P; -oi, -oją; -ój	quiet down, grow calm
skurcz, -u; -e, -ów i.	cramp	utonąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	drown
sprzątać I; -a, -ają	clean up (room), tidy up	wezwać P; -zwie, -zwią	call, call in
sprzed/sprzede <u>prep. w. gen.</u>	from before	wieść D; wiedzie, wiodą; wiódł, wiodła, wiedli	lead, conduct
stanać P; -nie, -ną; -nął, -nęła	assume a stand- ing position, stand up; stop	Witek, -tka v.	affect, of Witold
Stefan, -a v.	Steven	wybaczyć P; -y, -ą	forgive
stopień, -pnia i. szczególnie	degree, extent especially, particularly	wyciągnąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	pull out
ściskać I; -a, -ają	squeeze, em- brace	wykąpać się P; -pie, -pią	bathe, take a dip
śmiać się I; śmieje, -ą; śmiał, śmiali/ śmieli	laugh	wylać P; -leje, -ą	spill, pour out
śmiech, -u i.	laughter	wymachiwać I; -chuje, -chują	wave
śpiewać I; -a, -ają	sing	wypadać I; -a, -ają	fall out
świetny, -ego	excellent, splendid	wypada <u>impers.</u>	becomes, be- fits, is proper
telefon, -u i.	telephone	wyschnąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła/ wysechł, wyschła	dry up
trud, -u i.	trouble, dif- ficulty	zachowywać się I; -wuje, wują	behave
twarz, -y f. jest mi do twarzy	face it's becom- ing to me	zaległość, -ci; -ci f.	backlog, defi- ciency
uciec P; -knie, -kną; -kł	run away, flee	załatwienie, -a n.	arranging, set- tling, taking care of
udawać I; udaje, udają; udawaj	pretend	zapropnować P; -nuje, -nują	propose, suggest
upaść P; -dnie, -dną; -dł	fall down	zasługiwać I; -uje, -ują	deserve
upić się P; -ije, -iją	get drunk		

zauważyć P; -y, -ą	notice	złapać P; -pie, -pią	catch
zawołać P; -a, -ają	call	zmarznąć P; -znie, -zną; -zł/-znął, -zła/-zněła; -znięty	get cold, freeze
zaziębić się P; -bi, -bią	catch cold	zmoknąć P; -knie, -kną; zmókł/zmoknął, zmokła/ zmoknęła; zmoknięty	get wet
zblednąć/ zbladnąć P; zblednie/zbladnie, zbledną/zbladną; zbladł, zbledli	pale	znajdować I; -duje, -dują	find
zerwać się P; -rwie, -rwą	start, rise	zwiędnąć P; -dnie, -dną; zwiędł, zwiędła	wither, die
zestarzeć się P; -eje, -eją	get old	żartować I; -tuje, -tują	joke
zginąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	be lost		

ZDANIA

SENTENCES

1. Wczoraj wieczorem nie miałem co robić, więc postanowiłem pójść do kina.
Last night I had nothing to do and so I decided to go to the movies.
2. Przejrzałem repertuar kin w „Trybunie Ludu” i zobaczyłem, że w kinie „Bajka” idzie „Popiół i diament”.
I looked through the movie listings in Trybuna Ludu and noticed that “Ashes and Diamond” is playing at the Bajka.
3. Dawno już chciałem się wybrać na ten film, ale ciągle mi coś stawało na przeszkodzie.
I’ve been meaning to go to this movie for a long time, but there was always something that prevented me.
4. Ucieszyłem się więc, że nareszcie będę miał okazję zobaczyć go.
So I was happy that finally I’d have a chance to see it.
5. Ponieważ „Popiół i diament” od dawna jest grany, byłem pewien, że nie będę miał trudności z dostaniem biletów.
Since “Ashes and Diamonds” has been running for a long time, I was sure I’d have no difficulty getting tickets.
6. Nie chciało mi się iść samemu, więc przedzwoniłem do Aliny i zapytałem się, czy nie chciałaby pójść ze mną.
I didn’t feel like going alone so I called up Alina and asked whether she wouldn’t want to come along.
7. Odpowiedziała, że owszem, chętnie pójdzie, ale dopiero na ostatni seans.
She said yes, she would gladly go, but only for the last showing.
8. Umówiliśmy się więc na ósmą koło kasy.
We agreed therefore to meet at 8 near the box office.
9. Przyszedłem trochę wcześniej i nie czekając na Alinę stanąłem w ogonku (kolejce) po bilety.
I came a bit early and without waiting for Alina, I stood in the line for tickets.
10. Kiedy odszedłem od kasy z biletami w ręku, była właśnie ósma.
When I walked away from the box office, tickets in hand, it was just 8 o’clock.
11. Alina spóźniła się jak zwykle, więc weszliśmy do sali już podczas kroniki filmowej.
Alina was late as usual and so we entered the theater during the newsreel.
12. Po ciemku nie mogliśmy znaleźć naszych miejsc, więc siedliśmy na chybił-trafił gdzieś z boku.
We couldn’t find our seats in the dark, so we sat where we could on the side.

13. Podczas przerwy, kiedy zapalono światło, przenieśliśmy się na nasze miejsca. During the intermission, when the lights went on, we moved to our own seats.
14. „Popiół i diament” jest oparty na powieści Jerzego Andrzejewskiego pod tym samym tytułem. “Ashes and Diamonds” is based on a novel of the same title by George Andrzejewski.
15. Rzecz dzieje się w Ostrowcu, małym miasteczku, w maju tysiąc dziewięćset czterdziestego piątego roku, tuż przed końcem drugiej wojny światowej. The action takes place in Ostrowiec, a small town, in May 1945, just before the end of World War II.
16. Akcja toczy się w atmosferze chaosu politycznego spowodowanego okupacją i nagłą zmianą ustroju. The action goes on in the atmosphere of political chaos caused by the occupation and the sudden change of the (political) system.
17. Był to okres, kiedy oprócz nowego rządu w Warszawie, uznawanego przez Związek Radziecki, istniał jeszcze rząd londyński, uznawany przez państwa zachodnie. It was the time when, in addition to the new government in Warsaw recognized by the Soviet Union, there also existed the London government recognized by the Western powers.
18. Administracja kraju była już w rękach nowego rządu. The country's administration was already in the hands of the new government.
19. Tym nie mniej, w lasach kryły się jeszcze oddziały Armii Krajowej (AK) podlegające rządowi londyńskiemu i zwalczające rząd warszawski. Nonetheless, units of the Home Army, subordinated to the London government and fighting against the Warsaw government, were still hiding in the forests.
20. Bohaterami powieści i filmu są: The heroes of the novel and the film are:
21. Szczuka, stary komunista, obecnie działacz Polskiej Partii Robotniczej (PPR); Szczuka, an old Communist, now active in the Polish Workers' Party;
22. Maciek Chelmicki, były żołnierz AK i uczestnik powstania warszawskiego, którego przysłano do Ostrowca, żeby zabił Szczukę; Mat Chelmicki, a former AK soldier and participant of the Warsaw uprising, who had been sent to Ostrowiec to kill Szczuka;
23. Krysia Rozbicka, w której zakochuje się Chelmicki. Christine Rozbicki, whom Chelmicki falls in love with.
24. Wśród postaci powieści niewykorzystanych w filmie warto wymienić sędziego Antoniego Kosseckiego. Among the characters of the novel who are not used in the film one should mention the judge Anthony Kossecki.

25. Sędzia Kossecki i Szczuka znają się z obozu koncentracyjnego w Niemczech, do którego byli wywiezieni podczas okupacji. Judge Kossecki and Szczuka know each other from a concentration camp in Germany to which they had been deported during the occupation.
26. Film zrobił na nas bardzo silne wrażenie. The film produced a very strong impression upon us.
27. Po drodze do domu długo jeszcze porównywaliśmy film z książką i omawialiśmy grę aktorów. On the way home we kept comparing the film with the book and discussed the acting.
28. Poza „Popiołem i diamentem” Andrzejewski jest autorem kilku innych powieści i wielu opowiadań. Besides Ashes and Diamonds Andrzejewski is the author of several other novels and many short stories.
29. Jego pierwsza książka „Ład serca”, wydana w trzydziestym ósmym roku, jest ciekawą powieścią psychologiczną opisującą życie wiejskiego księdza. His first book, Pattern of the Heart, published in 1938, is an interesting psychological novel describing the life of a country priest.
30. Tak w „Ładzie serca”, jak i w „Popiole i diamentach” Andrzejewski porusza problemy moralne. In both Pattern of the Heart and Ashes and Diamonds Andrzejewski touches upon moral problems.
31. Interesują go zagadnienia zbrodni i kary, winy i przebaczenia, sprawiedliwości i wyboru moralnego. He is interested in the question of crime and punishment, guilt and forgiveness, justice and moral choice.
32. Jeszcze jednym przykładem powieści, która posłużyła za scenariusz doskonałego filmu jest utwór „Matka Joanna od Aniołów” Jarosława Iwaszkiewicza. Another example of a novel which served as a scenario of an excellent film is the work Mother Joan of the Angels by Jaroslaw Iwaszkiewicz.
33. Iwaszkiewicz jest jednym z najbardziej utalentowanych i wielostronnych pisarzy polskich. Iwaszkiewicz is one of the most talented and versatile Polish writers.
34. Wśród jego dzieł znajdują się przykłady różnych gatunków literackich: powieści, noweli, eseju, dramatu, poezji i pamiętników z podróży. Among his works are examples of many literary genres: novel, short story, essay, drama, poetry, and travelogue.
35. „Matka Joanna”, której akcja toczy się w siedemnastym wieku w klasztorze sióstr urszulanek, jest jedną z jego najciekawszych powieści. Mother Joan, whose action takes place in the 17th century in a convent of the Ursuline Sisters, is one of his most interesting novels.

36. Przed pożegnaniem się z Aliną zaproponowałem jej, żebyśmy nazajutrz poszli razem do „Stodoły,” klubu studentów Politechniki Warszawskiej, i potańczyli sobie.
37. Oto co pisze o „Stodole” Olgierd Budrewicz w swoim zabawnym „Baedekerze Warszawskim”, wydanym w Warszawie w tysiąc dziewięćset pięćdziesiątym ósmym roku:
38. „W długiej, osobliwie stodolej budzie, wśród gołych ścian, ubogich krzeseł i stołów, gromadzi się pod wieczór kilka setek młodych ludzi,
39. którzy — jak inni młodzi — lubią się bawić, tańczyć, i którzy — jak nie wszyscy inni — czynią to w dobrym stylu, bez wódki, krzyku, w czystych na ogół koszulach i z obcięzonymi paznokciami.
40. W każdą sobotę i niedzielę w „Stodole” gra siedmioosobowy zespół jazzowy Janusza Zabieglńskiego;
41. dyrygent mieszka i pracuje w Łodzi, a dojeżdża co tydzień do Warszawy
42. (cały personel klubu, nie wyłączając jego kierownika, p. Dolindowskiego, pracuje bezinteresownie).
43. Na parkiecie tańczy ponad sto par.
44. Jest to ów taniec, w obliczu którego czterdziestoletni, mężczyzna czuje się pradziadkiem i wtula się w ciemny kąt, by nie straszyc otoczenia siwymi skroniami.
45. Taniec z charakterystycznym chodzeniem i zaznaczaniem taktu, z obrotami, wodzeniem się na wyprostowanej ręce.
- Before saying good-by to Alina I suggested to her that the following day we go together to the Barn, a Warsaw Polytechnic students' club, to dance.
- Here is what Olgierd Budrewicz writes about the Barn in his amusing Warsaw Baedeker, published in Warsaw in 1958:
- “In a long, strangely barn-like shack, surrounded by bare walls, plain chairs, and tables, several hundred young people gather around evening-time
- who, as other young people, like to have fun and dance, but who, unlike some others, do it in good taste, without vodka and shouting, their shirts as a rule clean and their fingernails clipped short.
- Every Saturday and Sunday Janusz Zabieglinski's seven-man jazz group plays in the Barn;
- the band leader lives and works in Lodz and commutes every week to Warsaw
- (all the club's personnel, including its director Mr. Dolindowski, work without pay).
- More than a hundred couples are dancing on the dance floor.
- A forty-year old man when confronted with that particular dance feels like a great-grandfather and tucks himself away in a dark corner in order not to haunt the company with his gray temples.
- It is a dance with its own characteristic walk and rhythm marking, with turns and straight-hand leading.

46. Dziewczyny gubią pantofle,
które przez moment jeszcze
same poruszają się w rytm
mambo.
47. Chłopcy mają usta półotwarte,
oczy w słup, a tylko nogi
bardzo na swoim miejscu.
48. Drugie dwieście osób siedzi
po bokach sali przy stolikach,
popija kawę i oranżadę i w
niemej aprobacie obserwuje
przebieg wydarzeń na parkiecie.
49. „Stodołę” otwiera się przed szóstą.
50. Już przed piątą pod wzruszająco
obskurnym barakiem—oblepionym
dla niepoznaki kolorowymi
plakataami—stoi spory tłum
studentów.
51. W środku starczy miejsca dla
czterystu osób, kandydatów
na zabawę przyszłoby trzy
lub cztery razy więcej.
52. Do klubu wpuszczani są tylko
posiadacze legitymacji studen-
ckich oraz ich partnerki.
53. Niekiedy nie podoba się
to młodzieńcom bez
legitymacji, którzy
zachowują się wówczas
jak pod prawdziwą stodołą.
54. . . . Klub emanuje świetną
atmosferę i dlatego pewnie
ma magiczną moc przyciągania
cudzoziemców.
55. Świetnie się tutaj czuła
fotoreporterka „Life’u”,
p. Lisa Larsen.
56. Tu spędzał niemal cały swój
wolny czas szwajcarski
dziennikarz Kurt Degen
57. (jeździł nawet z kabaretem
na gościnne występy do
Wrocławia).
- Girls lose their slippers, which
still move for a moment to
the rhythm of the
mambo.
- Boys have their mouths half-
opened, eyes fixed; only their
legs know exactly what they are
doing.
- The other two hundred persons sit
at their tables along the side of
the hall, drink coffee and
orangeade, and with silent
approval observe the course of
events on the dance floor.
- The Barn opens before six.
- But a fair crowd of students stands
before five already in front of
the touchingly shabby barrack
pasted over with multicolored
posters for camouflage.
- Inside there is enough room for
four hundred people; were it not
for this, there would be three or
four times as many candidates
for the entertainment.
- Only the holders of student
identification cards and their
partners are admitted to the club.
- Now and then this is not to the
liking of the young gentlemen
without identification cards and
they behave on such occasions
as if in front of a real barn.
- . . . The club emanates an excel-
lent atmosphere and that is prob-
ably why it has a magic power to
attract foreigners.
- Miss Lisa Larsen, a photographer-
reporter for Life, felt
comfortable here.
- Kurt Degen, a Swiss journalist,
spent almost all of his leisure
time here
- (he even accompanied the cabaret
to a guest performance in
Wrocław).

58. Tu się bawią Czesi i Węgrzy. The Czechs and Hungarians enjoy themselves here.
59. Godzinami siedzą przy stolikach —wpuszczani bez legitymacji— dziennikarze z Anglii i Niemiec Zachodnich . . .” The newspapermen from England and West Germany, admitted without identification cards, sit at their tables for hours . . .”
60. Alina i ja też lubimy się tam zabawić. Alina and I also like to have a good time there. Well, see you in the Barn.
A więc do zobaczenia (się) w „Stodole”.

GRAMATYKA

GRAMMAR

1. IRREGULARITIES IN THE SHAPE OF NOUNS: KSIĄDZ 'PRIEST'

The virile noun ksiądz 'priest' has the stem księż- in the plural (cf. VII 7) and the endings -u in dat. sg., -a in nom. pl., and -mi in instr. pl.

	Sg.	Pl.
Nom.	ksiądz	księża
Acc.	księdza	księży
Gen.		
Dat.	księdzu	księżom
Loc.		księżach
Instr.	księdzem	księżmi

2. IRREGULARITIES IN THE SELECTION OF DECLENSIONAL ENDINGS

a. sędzia 'judge'

The virile noun sędzia 'judge' has adjectival endings in the acc. = gen. and dat. sg. The noun hrabia 'count' is also inflected according to this model (cf. VII 4).

	Sg.	Pl.
Nom.	sędzia	sędziowie
Acc.	sędziego	sędziów
Gen.		
Dat.	sędziem	sędziom
Loc.	sędzi*	sędziach
Instr.	sędzią	sędziami

* Also sędzim.

b. The loc. sg. ręku 'hand'

Next to the regular w ręce 'in the hand' and na ręce 'on the hand' there occur the literary forms w ręku and na ręku referring specifically to the hand(s) as a means of holding or supporting something.

c. The nom. pl. -e in stems in ons and ans

The noun stems ending in ons or ans take the nom. pl. ending -e (rather than the expected -y).

seans	seance, show	seanse
kwadrans	quarter hour	kwadranse
szansa	opportunity	szanse
anons	notice, ad	anonse

3. REVIEW OF COMPOUND PERFECTIVE — COMPOUND IMPERFECTIVE ASPECT PAIRS

Nearly all simple verbs are imperfective; a few are perfective (see XV 3 a-b). Compounds of a simple verb (whether imperfective or perfective) with a preverb are perfective (see XV 3 c). Many compound perfectives have a matching compound imperfective containing the same preverb but belonging to a different verb-stem class (see XV 5). Following are examples of the most usual patterns of transfer from a compound perfective to a derived compound imperfective. It is to be understood that the pattern (or exception) exemplified applies to all the compound verbs containing the same stem. For each verb, the forms of the infinitive and of 3 pl. pres. or 3 sg. f. past are listed. Basic stems are underlined.

	Compound Perf.	Compound Imperf.	
a.	<u>owa</u>	<u>owywa</u>	
	przy- <u>gotowa</u> -ć przy-gotuj-ą	przy- <u>gotowywa</u> -ć przy-gotowuj-ą	prepare
	wy- <u>prostowa</u> -ć wy-prostuj-ą	wy- <u>prostowywa</u> -ć wy-prostowuj-ą	straighten
b.	<u>Ca</u>	<u>Cywa/iwa</u>	
	po- <u>kaza</u> -ć po-każ-ą	po- <u>kazywa</u> -ć po-kazuj-ą	show
	za- <u>pisa</u> -ć za-pisz-ą	za- <u>pisywa</u> -ć za-pisuj-ą	note down
	o- <u>plaka</u> -ć o-placz-ą	o- <u>plakiwa</u> -ć o-plakuj-ą	lament

Exceptions:

po- <u>sła</u> -ć po- <u>śl</u> -ą	po-syła-ć po- <u>syłaj</u> -ą	send
za- <u>bra</u> -ć za- <u>bior</u> -ą	za-biera-ć za- <u>bieraj</u> -ą	take away

c.

<u>Cwa</u>	<u>Cywaj</u>	
na- <u>zwa</u> -ć na- <u>zw</u> -ą	na-zywa-ć na- <u>zywaj</u> -ą	call, name
prze- <u>rwa</u> -ć prze- <u>rw</u> -ą	prze-rywa-ć prze- <u>rywaj</u> -ą	cut off

d.

<u>C_{3y}/i</u>	<u>C_{5aj}</u>	
wy- <u>starczy</u> -ć wy- <u>starcz</u> -ą	wy-starcza-ć wy- <u>starczaj</u> -ą	be sufficient
wy- <u>rzuci</u> -ć wy- <u>rzuc</u> -ą	wy-rzuca-ć wy- <u>rzucaj</u> -ą	throw out
przy- <u>puści</u> -ć przy- <u>puszcz</u> -ą	przy-puszcza-ć przy- <u>puszczaj</u> -ą	conjecture

The root vowels o and ó of the compound perfective stem are regularly replaced by a in the compound imperfective stem.

za- <u>robi</u> -ć za- <u>robi</u> -ą	za-rabia-ć za- <u>rabiaj</u> -ą	earn
prze- <u>prosi</u> -ć prze- <u>prosz</u> -ą	prze-prasza-ć prze- <u>prasza</u> -ą	excuse oneself
na- <u>mówi</u> -ć na- <u>mówi</u> -ą	na-mawia-ć na- <u>mawiaj</u> -ą	coax

Exceptions:

prze- <u>kupi</u> -ć prze- <u>kupi</u> -ą	prze-kupywa-ć prze- <u>kupuj</u> -ą	bribe
za- <u>szuży</u> -ć za- <u>szuż</u> -ą	za- <u>ślugiwa</u> -ć za- <u>śluguj</u> -ą	deserve

e.	<u>Cze</u>	<u>Cywa/iwa</u>	
	przy- <u>lecie</u> -ć przy- <u>lec</u> -ą	przy- <u>latywa</u> -ć przy- <u>latuj</u> -ą	fly in
	prze- <u>widzie</u> -ć prze- <u>widz</u> -ą	prze- <u>widywa</u> -ć prze- <u>widuj</u> -ą	foresee

Exceptions:

od- <u>po-wiedzie</u> -ć od- <u>po-wiedz</u> -ą	od- <u>po-wiada</u> -ć od- <u>po-wiadaj</u> -ą	answer
za- <u>pomnie</u> -ć za- <u>pomn</u> -ą	za- <u>pomina</u> -ć za- <u>pominaj</u> -ą	forget

f.	<u>ej</u>	<u>ewaj</u>	
	wy- <u>la</u> -ć wy- <u>lej</u> -ą	wy- <u>lewa</u> -ć wy- <u>lewaj</u> -ą	pour out
	roz- <u>grza</u> -ć roz- <u>grzej</u> -ą	roz- <u>grzewa</u> -ć roz- <u>grzewaj</u> -ą	warm up

g.	<u>uj</u>	<u>uwaj</u>	
	prze- <u>czu</u> -ć prze- <u>czuj</u> -ą	prze- <u>czuwa</u> -ć prze- <u>czuwaj</u> -ą	sense
	wy- <u>plu</u> -ć wy- <u>pluj</u> -ą	wy- <u>pluwa</u> -ć wy- <u>pluwaj</u> -ą	spit out

h.	<u>yj</u>	<u>ywaj</u>	
	za- <u>kry</u> -ć za- <u>kryj</u> -ą	za- <u>krywa</u> -ć za- <u>krywaj</u> -ą	cover
	prze- <u>ży</u> -ć prze- <u>żyj</u> -ą	prze- <u>żywa</u> -ć prze- <u>żywaj</u> -ą	live through

i.	<u>ij</u>	<u>ijaj</u>	
	za- <u>bi</u> -ć za- <u>bij</u> -ą	za- <u>bija</u> -ć za- <u>bijaj</u> -ą	kill
	u- <u>pi</u> -ć u- <u>pij</u> -ą	u- <u>pija</u> -ć u- <u>pijaj</u> -ą	get drunk

j.	<u>Caj</u>	<u>Cywa/iwa</u>	
	od-czyta-ć od-czytaj-ą	od-czytywa-ć od-czytuj-ą	read off
	za-kocha-ć się za-kochaj-ą się	za-kochiwa-ć się za-kochuj-ą się	fall in love

Exceptions:

wy-gra-ć wy-graj-ą	wy-grywa-ć wy-grywaj-ą	win
po-zna-ć po-znaj-ą	po-znawa-ć po-znaj-ą	recognize

k.	<u>Cn</u>	<u>Cynaj/inaj</u>	
	za-czą-ć za-czn-ą	za-czyna-ć za-czynaj-ą	begin
	ś-cią-ć ze-tn-ą	ś-cina-ć ś-cinaj-ą	cut off

l.	<u>V-nę-</u>	<u>V-waj-</u>	
	od-płyną-ć od-płynę-ła	od-pływa-ć od-pływaj-ą	swim away

m.	<u>C-nę-</u> , <u>C-ną-</u> , <u>C-n-</u>	<u>Caj</u>	
	wy-ciąg-ną-ć wy-ciąg-nę-ła	wy-ciąga-ć wy-ciągaj-ą	pull out
	prze-kwit-ną-ć prze-kwit-ła	prze-kwita-ć prze-kwitaj-ą	finish flowering
	u-paś-ć u-pad-n-ą	u-pada-ć u-padaj-ą	fall

The root vowel o of the compound perfective stem is often replaced by a in the compound imperfective stem.

prze-mok-ną-ć prze-mok-ła	prze-maka-ć prze-makaj-ą	be soaked
------------------------------	-----------------------------	-----------

The C of the compound perfective is often replaced by CC in the compound imperfective.

ś-cis-ną-ć ś-cis-nę-ła	ś-ciska-ć ś-ciskaj-ą	hug
wy-ros-ną-ć wy-ros-ła	wy-rasta-ć wy-rastaj-ą	grow up

When the root of the compound perfective contains no vowel, the vowel y is inserted in the compound imperfective.

za-mk-ną-ć za-mk-nę-ła	za-myka-ć za-mykaj-ą	close
wy-sch-ną-ć wy-sch-ła	wy-sycha-ć wy-sychaj-ą	dry up

n.	<u>C</u>	<u>Ca</u> j or <u>C₃i</u>	
----	----------	--------------------------------------	--

The usual imperfective counterpart of C verbs is the Caj class in which the root vowel o of the compound perfective stem is regularly replaced by a. However those C verbs which have a nondetermined form (see XVIII 1), use it as the stem of the compound imperfectives. The latter belong to the y/i class and replace the stem initial nonalternating consonant of the C verbs by its alternating counterpart.

roz-gryź-ć roz-gryz-ą	roz-gryza-ć roz-gryzaj-ą	bite through
za-mieś-ć za-miot-ą	za-miata-ć za-miataj-ą	sweep
po-móc po-mog-ą	po-maga-ć po-magaj-ą	help
w-siąś-ć w-siad-ła	w-siada-ć w-siadaj-ą	get on (into)

but:

przy-nieś-ć przy-nios-ą	przy-nosi-ć przy-nosz-ą	bring (X)
przy-wieź-ć przy-wioz-ą	przy-wozi-ć przy-woż-ą	bring (o=o)
roz-wieś-ć się roz-wiod-ą się	roz-wodzi-ć się roz-wodz-ą się	divorce

also:

przy-jść-ć przy-jd-ą	przy-chodzi-ć przy-chodz-ą	arrive (X)
-------------------------	-------------------------------	------------

o.

<u>Cr</u>	<u>C₁eraj</u>	
u-prz-eć się u-pr-ą się	u-piera-ć się u-pieraj-ą się	be stubborn
u-mrz-eć u-mr-ą	u-miera-ć u-mieraj-ą	die

p. Other

za-ją-ć za-jm-ą	za-jmowa-ć za-jmuj-ą	occupy
od-da-ć od-dadz-ą	od-dawa-ć od-daj-ą	give back
w-sta-ć w-stan-ą	w-stawa-ć w-staj-ą	get up
przy-jecha-ć przy-jad-ą	przy-jeżdża-ć przy-jeżdżaj-ą	arrive (o-o)
w-łoży-ć w-łoż-ą	w-kłada-ć w-kładaj-ą	put in
z-na-leż-ć z-na-jd-ą	z-na-jdowa-ć z-na-jduj-ą	find

ZADANIE

EXERCISES

1. Replace the perfective presents in the sentences below by matching imperfectives:

- Wybiorę się na ten film.
- Umówią się z nią na ósmą.
- Stanę w kolejce po bilety.
- Znajdę swoje miejsce.
- Przeniesiemy się na swoje miejsca.
- Przyślę ci paczkę.
- On się w niej zakocha.

- h. Porównam film z książką.
 i. On omówi grę aktorów.
 j. Wyprostuję gwóźdź.
 k. Wpuszczą tylko posiadaczy legitymacji.
 l. Klub przyciągnie cudzoziemców.
 m. Oni się rozwiodą.
2. Replace the imperfective past in the sentences below by matching perfectives:
- a. Przygotowywałem się do egzaminów.
 b. Posyłałem jej kwiaty.
 c. Nie wystarczało pieniędzy.
 d. Mało zarabiałem.
 e. Ona nie zasługiwała na takiego męża.
 f. Przewidywałem, że tak będzie.
 g. Pan bardzo dobrze odpowiadał.
 h. On bardzo to przeżywał.
 i. Zaczynałem pracować.
 j. Upadał i wstawał.
 k. Karol się upierał.
 l. Wkładała korale do pudełka.
 m. Nie zajmowała się dziećmi.

SŁÓWKA

administracja, -ji f.	administration
akcja, -ji; -je, -ji f.	action
aktor, -a v.	actor
anioł, -a, aniele (loc.); -owie/ -y, -ów v.	angel
Antoni, -niego v.	Anthony
aprobata, -y f.	approval
armia, -ii; -ie, -ii f.	army

VOCABULARY

atmosfera, -y f.	atmosphere
autor, -a v.	author
baedeker, -a a.	Baedeker, guide book
barak, -u i.	barrack
bawić się I; -wi, -wią	amuse oneself, have a good time
bezinteresownie	without self- interest, with- out pay

bohater, -a; -rzy/ -rowie, -rów v.	hero	goły, -ego	naked, bare
bok, -u i.	side	gościnnie, -ego	pert. to guests, hospitable
buda, -y f.	shack	gra, -y f.	playing, acting
by	in order to	gromadzić się I; -dzi, -dzą	gather, congre- gate
były, -ego	former	interesować I; -suje, -sują	interest, be of interest
chaos, -u i.	chaos	istnieć I; -eje, -eją	exist
charakterystyczny, -ego	characteristic	Janusz, -a v.	Janusz
chodzenie, -a	walk(ing)	Jarosław, -a v.	Jaroslav
chybić P; -bi, -bią	miss, be off the mark	jazzowy, -ego	pert. to jazz
chybił-trafił	hit or miss, at random	Joanna, -y f.	Joan
ciemku		kabaret, -u i.	cabaret
po ciemku	in the dark	kandydat, -a v.	candidate
cudzoziemiec, -mca; -y, -ów v.	foreigner	kasa, -y f.	box office, ticket window
Czech, -a v.	Czech	kierownik, -a v.	manager, direc- tor
czterdziestoletni, -iego	forty-year old	klasztor, -u i.	monastery, con- vent
czynić I; -ni, -nią	do, act	kolejka, -i; -jek f.	line, queue
diament, -u i.	diamond	komunista, -y; -ów v.	communist
doskonały, -ego	perfect, excel- lent	koncentracyjny, -ego	concentration
dramat, -u i.	drama	koniec, -ńca; -e, -ów i.	end
dyrygent, -a v.	conductor, band leader	krajowy, -ego	native, domes- tic
działacz, -a; -e, -y/-ów v.	worker, activist	Armia Krajowa (AK)	Home Army (name of the Polish under- ground army during World War II)
dzieło, -a n.	work, opus	kronika, -i f. -filmowa	chronicle newsreel
emanować I; -nuje, -nują	emanate		
esej, -u i.	essay		
fotoreporterka, -i; -rek f.	(woman) photo- grapher- reporter		
gatunek, -nku i.	kind, genre		

kryć się I; kryje, -ą	hide	niewykorzystany, -ego	unexploited
krzyk, -u i.	shout(ing), cry	nowela, -i f.	short story
ksiądz, księdza, -u (dat.); księża, -ży, -żmi v.	priest, clergy- man	obciąć P; obetnie, -ną; obciął, -cięła; obetnij; obcięty	cut, clip
literacki, -ego	literary	obcięty <u>see</u> obciąć	
londyński, -ego	pert. to London	obecnie	now, at present
lub	or	oblepić P; -pi, -pią	paste over
lud, -u i.	people, folk	oblicze, -a; -y (gen.) n.	face, counte- nance
ład, -u i.	order, pattern	obóz, obozu i.	camp
magiczny, -ego	magic	obróć, -rotu i.	turn, revolution
mambo n. <u>indecl.</u>	mambo	obserwować I; -wuje, -wują	observe, watch
miejsce, -a n. na miejscu	place quite as it should be	obskurny, -ego	shabby, paltry
młodzieniec, -ńca; -y, -ów v.	youth, young gentleman	oddział, -u i.	unit, detach- ment
moc, -y f.	power	ogonek, -nka i.	line, queue
moment, -u i.	moment	okres, -u i.	period
moralny, -ego	moral	okupacja, -ji f.	occupation
nagły, -ego	sudden	omawiać I; -a, -ają	talk over, dis- cuss
najbardziej <u>sup.</u> <u>of</u> bardzo		oparty <u>see</u> oprzeć	
najciekawszy <u>sup. of</u> ciekawy		opisywać I; -suje, -sują	describe
nareszcie	at (long) last	oprzeć się P; oprze, oprą; oparł; oparty	be based (on)
nazajutrz	the next day	oranzada, -y f.	orangeade
niekiedy	now and then, sometimes	osobliwie	strangely, in a peculiar way
niemal	nearly, almost	Ostrowiec, -wca i.	Ostrowiec
niemy, -ego	mute, silent, dumb		
niepoznaki dla niepoznaki	for camouflage, to avoid re- cognition		

oto	here, there (indicating something or someone)	postać, -ci f.	figure, charac- ter, person- age
otoczenie, -a n.	environment, company	potańczyć P; -y, -ą	dance (a little)
ów, owego	that (particular)	pólotwarty, -ego	half-opened
p. (pan, pani, panna)	Mr., Mrs., Miss	pradziadek, -dka; -owie, -ów v.	great-grand- father
pamiętnik, -a i.	memoir, diary	prawdziwy, -ego	real, genuine
pantofel, -fla; -e, -i i.	slipper, woman's shoe	przebaczenie, -a n.	forgiveness
państwo, -a n.	state	przebieg, -u i.	course, run
parkiet, -u i.	(dance) floor	przedzwonić P; -ni, -nią	make a phone call
partia, -ii; -ie, -ii f.	party	przejrzeć P; -y, -ą	look through
partnerka, -i; -rek f.	(female) partner	przenieść się P; -niesie, -niosą; -niósł, -niosła, -nieśli	move (intr.), transfer
paznokcieć, -kcia; -e, -i i.	(finger)nail	przerwa, -y f.	intermission
personel, -u i.	personnel	przeszkoda, -y; -ód f.	obstacle
plakat, -u i.	poster	przyciąganie, -a n.	attraction
podlegać I; -a, -ają	be subject (to), be subordi- nate (to)	przykład, -u i.	example
poezja, -ji f.	poetry	przysłać P; -śle, -ą	send (in)
politechnika, -i f.	polytechnic in- stitute	psychologiczny, -ego	psychological
popijać I; -a, -ają	drink, sip away at	repertuar, -u i.	repertory, list- ings
popiół, -piołu, -piele (loc.) i.	ash(es)	robotniczy, -ego	pert. to workers
porównywać I; -nuje, -nują	compare	Polska Partia Robotnicza (PPR)	Polish Work- ers' Party (name of the Polish Com- munist Party, 1942-48)
poruszać I; -a, -ają	touch upon, bring up		
-się	move		
posiadacz, -a; -e, -y/-ów v.	owner, holder	rytm, -u i.	rhythm
posłużyć P; -y, -ą	serve	rząd, -u i.	government

scenariusz, -a; -e, -y i.	scenario, script	takt, -u i.	beat, time, cadence
seans, -u; -e, -ów i.	(movie) show, program	tłum, -u i.	crowd
serce, -a n.	heart	toczyć się I; -y, -ą	take place, be under way
setka, -i; -tek f.	(group of a) hundred, any- thing charac- terized by the number one hundred	trafić P; -fi, -fią	hit, score a hit, find
sędzia, -ego, -emu, -i/-im, -ą; -owie, -ów v.	judge	trybuna, -y f. „Trybuna Ludu”	tribune, plat- form a Warsaw newspaper
siedmioosobowy, -ego	seven-man (strong)	tuż	just next to, close by
silny, -ego (silniejszy)	strong, forceful	tym nie mniej	nonetheless
siwy, -ego	gray(-haired)	ubogi, -ego (uboższy)	poor, plain
skroń, -ni f.	temple	ucieszyć się P; -y, -ą	be glad, re- joice
słup, -a i.	post, pole	urszulanka, -i; -nek f.	Ursuline (sister)
oczy w —	eyes fixed	ustrój, -roju; -e, -ów i.	form of govern- ment, regime
spory, -ego	considerable, fair	utalentowany, -ego	talented
spowodować P; -duje, -dują	cause	utwór, -woru i.	piece of work, composition
sprawiedliwość, -ci f.	justice	uznawać I; uznaje, -ają; -awaj	recognize
starczyć P <u>impers.</u> ; -y	suffice, be enough	warszawski, -ego	pert. to Warsaw Varsovian
stawać I; staje, -ą; stawaj	assume a stand- ing position, stand up; stop	Węgier, -gra v.	Hungarian
stodoli, -ego	barn-like	wiejski, -ego	pert. to a vil- lage, rural
stodoła, -y; -ół f.	barn	wielostronny, -ego	many-sided, versatile
straszyć I; -y, -ą	frighten, haunt	wodzenie się, -a n.	leading (each other)
styl, -u i.	style, taste	wojna, -y; -jen f.	war
szwajcarski, -ego	Swiss	wówczas	then, on that occasion
światowy, -ego	pert. to the world	wpuszczać I; -a, -ają	let in, admit

wtulać się I; -a, -ają	tuck oneself in(to)	zabawny, -ego	amusing
wydarzenie, -a n.	event	zabić P; -bije, -ą	kill
wyłączać I; -a, -ają	exclude, bar	zagadnienie, -a n.	question, prob- lem
wyprostować P; -tuje, -tują	straighten	zakochiwać się I; -chuje, -chują	fall in love
występ, -u i.	appearance, performance	zaznaczanie, -a n.	marking
wywieźć P; -wiezie, -wiozą; -wiózł, -wiozła, -wieźli	take (o=o) out; deport	zbrodnia, -ni; -nie, -ni f.	crime
wzruszająco	touchingly	zespół, -połu i.	ensemble, group
zabawić się P; -wi, -wią	amuse oneself, have a good time	zmiana, -y f.	change
		zwalczać I; -a, -ają	combat, fight against
		życie, -a n.	life

POLISH-ENGLISH GLOSSARY

The Glossary lists all the words appearing in the Sentences and Grammar sections of each lesson and identifies with a Roman numeral the lesson in which they occur for the first time. The words which appear only in the Grammar are further identified by a capital G. In addition, for all verbs, the opposite member of the aspect pair is given. If such a verb does not occur in the Sentences or Grammar, the slot for the lesson identification remains empty.

Words inflected for case (nouns, adjectives, pronouns, numerals) are quoted in the nom. (sg. masc.) followed by the gen. and, if necessary, other case-forms. The singular is separated from the plural by a semicolon. The gender of nouns is identified by f. (feminine), n. (neuter), i. (inanimate), a. (animal) or v. (virile). Nouns which occur only in the plural are identified by pl. (nonvirile) or by pl.v. (virile). For many adjectives the comparative form is given within parentheses.

Verbs are quoted in the infinitive form, their aspect identified by I (imperfective), P (perfective), D (determined), ND (nondetermined), F (frequentative) or A (actual). Also, 3d sg. and 3d pl. forms are given, followed if necessary by other forms. Tenses and moods are separated by semicolons. The infinitive of the opposite aspect is quoted in parentheses.

The following additional abbreviations are used:

acc.	accusative
adv.	adverb
affect.	affectionate
cf.	compare
coll.	colloquial
collect.	collective
comp.	comparative
dat.	dative
emph.	emphatic
fam.	familiar
gen.	genitive
impers.	impersonal
indecl.	indeclinable
indef. pcle.	indefinite particle
instr.	instrumental
intr.	intransitive
loc.	locative
nom.	nominative
o/s	oneself
pert.	pertaining
pl.	plural
prep.	preposition
s/o	someone
s/th	something
sup.	superlative
trans.	transitive
w.	with
w/o	without
X	motion on foot
o=o	motion by conveyance

A					
			Ateny, Aten	Athens	XI
			atlantycki,	Atlantic	XXI
a	and, but	I	-ego		
Adam, -a v.	Adam	II	atmosfera, -y	atmosphere	XXV
adapter, -a i.	record player	XV	f.		
Adela, -i f.	Adele	IIG	atrament, -u	ink	IX
administracja,	administration	XXV	i.		
-ji f.			Austria, -ii f.	Austria	XI
adres, -u i.	address	XV	auto, -a n.	car, automobile	XVIII
adwokat, -a v.	lawyer, attorney	XII	autobus, -u i.	bus	XI
akademik, -a i.	dormitory	XXIII	autobusowy,	pert. to a bus	XVIII
akcja, -ji; -je,	action	XXV	-ego		
-ji f.			autor, -a v.	author	XXV
aktor, -a v.	actor	XXV	aż	until, as much as	XVIII
Ala, -i f.	affect. of Alicja or Alina	IG			
			B		
albo	or	III			
ale	but	I	babka, -i;	grandmother,	XII
aleja, alei;	boulevard, avenue	XIII	babek f.	dame (coll.)	
aleje, alei f.			bać się I; boi	be afraid of	VIII
Aleksander,	Alexander	II	się, boją się;		
-dra v.			bój się		
ależ	but (emph.)	III	baedeker, -a	Baedeker, guide	XXV
Alfred, -a v.	Alfred	IIG	a.	book	
Alicja, -cji f.	Alice	XI	bajka, -i;	fable, fairy tale	XVIII
Alina, -y f.	Alina	II	bajek f.		
ambasada, -y f.	embassy	XII	bal, -u; -ów i.	ball (party)	XIII
Ameryka, -i f.	America	XI	balet, -u i.	ballet	XII
Amerykanin,	American	VII	bałtycki, -ego	Baltic	XXI
-a; -kanie,			Bałtyk, -u i.	the Baltic (Sea)	XI
-nów v.			banan, -a a.	banana	XX
Amerykanka,	American (woman)	VII	bank, -u i.	bank	XI
-i; -nek f.			barak, -u i.	barrack	XXV
amerykański,	American	VII	Barbara, -y f.	Barbara	IX
-ego			bardziej		XXI
Andrzej, -a v.	Andrew	II	<u>comp. of</u>		
Angielka, -i;	Englishwoman	VII	bardzo	very (much)	I
-lek f.			(bardziej)		
angielski, -ego	English	VII	basen, -u i.	swimming pool	XVI
Anglia, -ii f.	England	XI	Basia, -si f.	Babs	XXIV
Anglik, -a v.	Englishman	VII	bawić się I;	amuse o/s, have	XXV
ani . . . ani	neither . . . nor	I	-wi, -wią	a good time	
Ania, -i f.	Nancy	XXIII	(zabawić się P)		
anioł, -a, aniele	angel	XXV	baż <u>indef.</u>	any, -ever	XX
(loc.); -owie/ -y, -ów v.			<u>pcle.</u>		
Anna, -y f.	Anna, Anne	II	Belgia, -ii f.	Belgium	XI
anons, -u; -e,	notice, ad	XXV G	Berlin, -a i.	Berlin	XVIII
ów i.			bez/beze	without	X
Antoni, -niego	Anthony	XXV	<u>prep. w.</u>		
v.			<u>gen.</u>		
aparat, -u i.	appliance; camera	XXIV	beze. <u>See</u> bez		
aprobata, -y f.	approval	XXV	bezinteresow-	w/o self-interest,	XXV
arkusz, -a; -e,	sheet, leaf	XXI	nie	w/o pay	
-y i.			będa. <u>See</u>		XIII
armia, -ii; -ie,	army	XXV	być	,si	
ii f.			będzie. <u>See</u>		X
			być		

biały, -ego	white	IV	bok, -u i.	side	XXV
(bielszy)			boleć I	hurt, ache, be	IV
biblioteka, -i f.	library	XI	<u>impers.</u> ; -i,	sore	
bibliotekarka,	librarian (fem.)	XII	-ą		
-i; -rek f.			(zaboleć P)		
bić I; biję, -ą	beat, hit, strike	XXIVG	Bolek, -lka v.	affect. of Bolesław	IIG
biec/biegnąć I;	run	XXIV	Bolesław, -a	Boleslaw	IIG
biegnie, -ną;			v.		
biegi			Bóg, Boga, -u	God	IX
(pobiec/			(dat.); -owie		
pobiegnać P)			v.		
biegnąć. <u>See</u>			ból, -u; -e,	ache, pain	XIX
biec			ów/-i i.		
bilet, -u i.	ticket	XVII	brać I; bierze,	take	VIII
bitwa, -y; -tew	battle	XXII	biorą		
f.			(wziąć P)		
biuro, -a n.	office	XII	brak, -u i.	lack	XXIII
biurko, -a;	desk	I	brama, -y f.	gate	XII
biurek n.			bransoletka,	bracelet	IX
bladnąć. <u>See</u>			-i; -tek f.		
blednąć			brat, -a, -u	brother	VII
blady, -ego	pale	VII	(dat.);		
(bledszy)			bracia, -ci,		
blednąć/bladnąć	pale	XXIVG	-ćmi v.		
I; blednie/			bratanek,	nephew (brother's	XXII
bladnie,			-nka; -owie	son)	
bledną/bladną;			v.		
bladli, bledli			brązowy, -ego	brown	IV
(zblednąć/			Bristol, -u i.	Bristol (hotel in	XXI
zbladnąć P)			Warsaw)		
bliski, -ego	near, close	XI	broszka, -i;	pin, brooch	IX
(bliższy)			-szek f.		
blisko	near, nearly	XXI	brudny, -ego	dirty	XV
(bliżej)			(brudniejszy)		
bliziotko	very near	XXI	Bruksela, -i f.	Brussels	XI
bliższy <u>comp.</u>		XXI	brunet, -a v.	dark-haired man	XIV
of bliski			brydź, -a a.	bridge (game)	X
blondynka, -i;	blonde	XIV	brzeg, -u i.	shore, bank	XXIV
-nek f.			brzuch, -a i.	stomach	IV
bluzka, -i; -zek	blouse	IV	brzydki, -ego	ugly, bad (about	X
f.			(brzydszy)	weather)	
błagać I; błaga,	beg, implore	XXIII	brzydszy		XXI
błagają			<u>comp. of</u>		
(ubłagać P)			brzydki		
błąd, błędu i.	mistake, error	VIII	buda, -y f.	shack	XXV
błyskać (się) I	there is lightning	X	budynek, -ku	building	XII
<u>impers.</u> ; -a			i.		
(błysnąć (się) P)			budzić się I;	wake up, awaken	XVI
błysnąć (się) P	there is lightning		budzi, budzą	(intr.)	
<u>impers.</u> ;			(obudzić się P)		
-yśnie			Bug, -u i.	Bug (River)	XXI
(błyskać (się) I)			buldog, -a a.	bulldog	VI
bo	because, as, since,	VII	burmistrz, -a;	mayor	XXII
for			-owie, -ów v.		
bohater, -a;	hero	XXV	burza, -y f.	storm	X
-rzy/-rowi,			butelka, -i;	bottle	XVIII
-rów v.			-lek f.		

but, -a i.	shoe	IV	chrzest, chrztu	baptism	XXII
by <u>conditional</u>		XVII	i.		
<u>particle</u>			chrześcijanin,	Christian	XXIVG
—	in order to	XXV	-a; -janie,		
być A; jestem,	be	X	-jan v.		
-eś, jest,			chudnąć I;	grow lean, lose	
-eśmy, -eście,			-dnie, -dną;	weight	
są (pres.);			-dł		
będzie, będą			(schudnąć P)		
(fut.); bądź;			chustka, -i;	handkerchief	VIII
będąc			-tek f.		
(bywać F)			chwała, -y f.	glory	
Bydgoszcz, -y	Bydgoszcz (town)	XI	— Bogu	thank God	IX
f.			chwila, -i f.	moment, while	VIII
były, -ego	former	XXV	chwileczka,	moment	XII
bywać F; -a,	be often at,	XX	-i f.		
-ają	frequent		ehyba	probably, I guess	VI
(być A)			chybiać I; -a,	miss, be off the	
			ają	mark	
	C		(chybić P)		
cal, -a; -e,	inch	XX	chybić P; -bi,	miss, be off the	
-i i.			-bią	mark	
całkiem	quite, completely	VII	(chybić I)		
całować I;	kiss	XXIV	chybił-trafił	hit or miss, at	XXV
-kuje, -kują				random	
(pocałować P)			ci. <u>See</u> ten		V
cały, -ego	whole, entire,	III	ciastko, -a;	pastry	XVI
	complete		-tek n.		
cent, -a a.	cent	XIV	ciąć I; tnąć,	cut	XXIVG
centrum;	center	XIII	ciął,		
centra, -ów			ciąga; cięty		
n.			(pociąć P)		
cham, -a; -y,	boor	XXIII G	ciąg, -u i.	sequence	
ów v.			w ciągu	in the course of,	XVI
chaos, -u i.	chaos	XXV		during	
charakterysty-	characteristic	XXV	ciągle	continually, still	VII
czny, -ego			ciągnąć I;	pull	XXIVG
chcieć I; chce,	want, wish	VIII	-nie, -ną		
-ą; chciej			(pociągnąć P)		
(zechcieć P)			— się	stretch	XXI
— się <u>impers.</u>	feel like	IX	<u>impers.</u>		
chętnie	willingly, gladly	XVII	cicho (ciszej)	still	XXII
chiński, -ego	Chinese	XI	ciebie. <u>See</u>		VIII
chłopiec, -pca,	boy, fellow	VII	ty		
-u (dat.); -y,			ciekawy, -ego	interesting, curious	XII
-ów v.			(ciekawszy)		
chmura, -y f.	cloud	XXIV	ciemku		
choć	although	XVI	po ciemku	in the dark	XXV
chodnik, -a i.	sidewalk	XIX	ciemno	darkly, dark	IX
chodzenie, -a	walk(ing)	XXV	(ciemniej)		
chodzić ND;	go (X), walk	XVIII	ciemnobrą-	dark brown	IV
chodzą			zowy, -ego		
(iść D)			ciemny, -ego	dark	IV
choroba, -y; -ób f.	illness	XXIV	(ciemniej-		
chorować I;	be ill, be sick	XXIV	szy)		
-ruje, -rują			cieniutki, -ego	very thin, very	XXI
(zachorować P)				slim	
chory, -ego	sick, ill	VII	cienki, -ego	thin, slim	XXI
			(cieńszy)		

cień, -nia; -nie, -ni i.	shade, shadow	XIII	czekoladowy, -ego	chocolate	XX
cieńszy <u>comp.</u> of cienki		XXI	czemu. <u>See</u> co		IX
cieplej <u>comp.</u> of ciepło		XXI	czemu	why?	IX
cieplejszy <u>comp.</u> of ciepły		XXI	czewiec, -wca i.	June	XIII
ciepło	warmly, warm	IX	czewony, -ego	red	IV
(cieplej)			czesać się I;	comb one's hair	XVI
ciepły, -ego	warm	XX	-sze, -szą (uczesać się P)		
(cieplejszy)			część	so long	VIII
cieszyć się I;	be glad, rejoice	VIII	często	often, frequently	VII
-y, -ą			(częściej)		
(ucieszyć się P)			częstować I;	treat (to some- thing)	
cię. <u>See</u> ty		VIII	-uje, ują (poczęstować P)		
ciężki, -ego	heavy, difficult	XXI	część, -ci; -ci	part, share	XXI
(cięższy)			(nom. gen.) f.		
cięższy <u>comp.</u> of ciężki		XXI	członek, -nka;	member	XXIII
ciotka, -i; -tek f.	aunt	XIII	-owie v.		
cisza, -y f.	stillness, silence	XX	człowiek, -a;	man, human being;	VII
ciszej <u>comp.</u> of cicho			ludzie, -dzi, -dźmi v.	people	
cmentarz, -a;	cemetery	XIII	czterdziesto- letni, -iego	forty-year old	XXV
-e, -y i.			czterdziesty, -ego	fortieth	XXII
co, czego	what?	I	czterdzieści, -estu	forty	XIV
codziennie	every day, daily	XIX	czternasty, -ego	fourteenth	XIV
cokolwiek,	whatever, whatso- ever, anything	XX	czternaście, -astu	fourteen	XIV
coraz	ever	XXI	cztery, -ej;	four	IV
coś, czegoś	something	IX	-ech, -em, -ema		
córka, -i;	daughter	IX	czterysta, -u	four hundred	XIV
córek f.			czuć się I;	feel (intr.)	IX
cudzoziemiec, -mca; -y, -ów v.	foreigner	XXV	czuje, -ą (poczuć się P)		
cudzy, -ego	somebody else's, not one's own	IV	czwarty, -ego	fourth	IV
cukier, cukru i.	sugar	XII	czwartek, -tku i.	Thursday	XIII
cukiernia, -ni;	pastry shop, café	XVI	czworo, -rga	four (collect.)	XIV
-nie, -ni f.			czwórka, -i;	four(some), any- thing charac- terized by the number four	XIV
cygaro, -a n.	cigar	III	-rek f.		
cytryna, -y f.	lemon	XII	czy	particle intro- ducing a ques- tion; whether, if	I
czapka, -i; -pek f.	cap	IV	czyj, -ego	whose	II
czarny, -ego	black	IV	czyjś, -jegoś	somebody's	XII
czas, -u i.	time	V	czym. <u>See</u> co		XI
czasem	sometimes	VII	czynić I; -ni, -nią (uczynić P)	do, act	XXV
czasopismo, -a n.	periodical	VI	czyścić I; czyści,	clean	XV
Czech, -a v.	Czech	XXV	czyszczą (wyczyścić P)		
Czechostowacja, -ji f.	Czechoslovakia	XI	czysty, -ego (czystszy)	clean	XV
czego. <u>See</u> co		VIII			
czek, -u i.	check	XV			
czekać I;	wait	XII			
-a, -ają (poczekać P)					

czytać A; -a, -ają	read	I	dętka, -i; -tek f.	(inner) tube	XIX
(przeczytać P; czytywać F)			diament, -u i.	diamond	XXV
czytanie, -a n.	reading	XV	dla <u>prep. w. gen.</u>	for	XIV
czytelnia, -ni; -nie, -ni f.	reading room	XVI	dlaczego	why?	VII
czytywać F; -tuje, -tują (czytać A)	read	XX	dlatego	for this reason, because	VII
	Ć		dług, -u i.	debt	XV
ćwiczenie, -a n.	exercise, drill	VIII	długi, -ego (dłuższy)	long	XI
ćwierć, -ci; -ci (nom. gen.) f.	one fourth, quarter	XXI	długo (dłużej)	long, for a long time	XIII
	D		długopis, -u i.	ball-point pen	I
dać P; da, dadzą; daj (dawać I)	give	IX	dłużej <u>comp. of długo</u>		XXI
dalej <u>comp. of daleko</u>	further, farther	I	dłuższy <u>comp. of długi</u>		XXI
daleki, -ego (dalszy)	distant, far	XI	do <u>prep. w. gen.</u>	to, up to, until, for	I
daleko (dalej)	far		dobranoc	good-night	II
dalszy <u>comp. of daleki</u>	more distant, farther	XXI	dobry, -ego (lepszy)	good, kind	I
Danka, -i f.	affect, of Danuta	IIG	dobrze (lepiej)	well	I
dansing, -u i.	dancing party	XIII	dochodzić I; -dzi, -dzą (dojść P)	reach (X)	XIX
Danuta, -y f.	Danuta	IIG	dodać P; -da, -dadzą; -daj (dodawac I)	add	XXIII
dawać I; daje, -ą; dawaj (dać P)	give	XV	dodawac I;	add	
dawniej <u>comp. of dawno</u>	formerly, before	XV	-daje, -dajają; -dawaj (dodać P)		
dawno (dawniej)	long ago	V	dojechać P; -jedzie, -jadą; (dojeżdżać I)	reach (o=0)	XIX
od dawna	for a long time	XXV	dojeżdżać I; -a, -ają	reach (o=0); commute	XIX
decydować się I; -duje, -dują (zdecydować się P)	decide, make up one's mind		(dojechać P)		
demokratyczny, -ego	democratic	XI	dojść P; -jdzie, -jdą; -szedł, -szła (dochodzić I)	reach (X)	XIX
denerwować się I; -wuje, -wują (zdenerwować się P)	get upset	XI	dokąd	where to?; till when?	XIII
dentysta, -y; -ów v.	dentist	XII	doktor, -a v.	doctor	XIII
deszcz, -u; -e, -y/-ów i.	rain	X	dokument, -u i.	document	XI
deszczowy, -ego	rainy	X	dolar, -a a.	dollar	XIV
			dom, -u (gen. loc.) i.	house, home	XI
			dominikański, -ego	Dominican	XIII
			domyślać się I; -a, -ają (domyślić się P)	guess, gather	

domyślić się P; -li, -lą (domyślać się I)	guess, gather	XXIII	droższy <u>comp.</u> of drogi	XXI
dopiero	not until, as late as, only just	XVI	drugi, -ego	II
dopóki - nie	while, as long as until	XVIII	drzeć I; drze, dra; darł (podrzeć P)	VI
dorośli, -ego	grownup, adult	XXI	drzewo, -a n.	VI
doskonale	splendid, excellent	I	drzwi, -i pl.	I
doskonały, -ego	perfect, excellent	XXV	duszno (duszniej)	IX
dostać P; -anie, -aną (dostawać I)	get, receive	XVII	dużo (więcej)	III
dostanie, -a n.	getting, obtaining	XXIII	duży, -ego; duzi (większy)	XIX
dostatecznie	sufficiently, adequately, Pass (grade)	XIV	dwa, dwaj, dwie; dwóch; dwóm; dwoma, dwiema	II
dostawać I; -staje, -stają (dostać P)	get, receive		dwadzieścia, dwudziestu	XIV
dosyć	enough; rather	I	dwanaście, dwunastu	XII
dość	enough; rather	VIII	dwieście, dwustu	XIV
doświadczenie, -a n.	experience, experiment	XV	dwoje, -jga	XIV
dotąd	up to now, so far; to this point	XX	dworzec, -rca; -e, -ów i.	XI
dowcip, -u i.	joke	XXIV	dwójka, -i; -jek f.	XIV
dowiadzać się I; -duje, -dują (dowiedzieć się P)	learn, find out		dwudziesty, -ego	XX
dowiedzieć się P; -wiem, -wie, -wiedzą; -wiedz (dowiadzać się I)	learn, find out	XIV	dwunasty, -ego	XII
dowlec się P; -wlecze, -wloką; -włóki, -włokła, -wlekli	drag oneself up to	XXIV	dyrektor, -a v.	XVIII
dół, dołu i.	hole, down, downstairs	XVI	dyrygent, -a v.	XXV
dramat, -u i.	drama	XXV	dziać się I; dzieje, -ją	XII
dreszcz, -u; -e, -y/-ów i.	chill, shiver	XXIV	dziadek, -dka; -dkowie v.	XII
drobnostka, -i; -tek f.	trifle, nonsense	XXIII	działać I; -a, -ają	XIX
droga, -i; dróg f.	road, way	XVI	działacz, -a; -e, -y/-ów v.	XXV
drogi, -ego (droższy)	dear, expensive	XXI	dziecko, -a; dzieci, -i, -mi (instr.) n.	IX
drogo (drożej) drożej <u>comp.</u> of drogo	dearly, expensively	XXI	dzielić I; -i, -ą (podzielić P) - się	XXI
			dzielnica, -y f. (of a city)	XXI
			dzieło, -a n.	XXV
			dziennikarz,	XIV
			-a; -e, -y v.	XII
			dziień, dnia; dni/	I
			dzień, dni i.	

dziesiąty, -ego	tenth	X			
dziesięć, -ciu	ten	X			
dziewczyna, -y	girl	VII	fajka, -i;	pipe	III
f.			fajek f.		
dziewiąty, -ego	ninth	IX	federalny, -ego	federal	XI
dziewięć, -ciu	nine	IX	Felicja, -ji f.	Felicia	II
dziewięćdziesiąt,	ninety	XIV	Filadelfia, -ii	Philadelphia	XI
-ęciu			f.		
dziewięćdzie-	ninetieth	XXII	filizanka, -i;	cup	XVI
siąty, -ego			-nek		
dziewięćset,	nine hundred	XXII	film, -u i.	film	XII
-ęciuset			filmowy, -ego	film-	XXII
dziewiętnasty,	nineteenth	XIX	filologia, -ii	philology	X
-ego			f.		
dziewiętnaście,	nineteen	XIV	filozofia, -ii	philosophy	X
-astu			f.		
dzięką Bogu	Thank God	IX	fotel, -a; -e,	armchair	VI
dziękować I;	thank	IX	-i i.		
-kuje, -kują			fotografia, -ii;	photograph	VI
(podziękować P)			-e, -ii f.		
dziękuję	thank you	I	fotografować I;	photograph	XXIV
dziki, -ego	wild	XXIG	-fuje, -ą		
(dzikszy)			(sfotografować P)		
dziko (dziczej)	wildly	XXIG	fotoreporterka,	(woman) pho-	XXV
dzisiaj	today	II	-i; -rek f.	tographer-	
dziś	today	II	reporter		
dziwić się I;	wonder, be sur-	IX	Franciszek,	Francis	II
-i, -ią	prised		-szka v.		
(zdziwić się P)			Francja, -ji f.	France	XI
dziwny, -ego	strange, odd	X	francuski, -ego	French	VIII
dzwon, -u i.	bell	XXIVG	Francuz, -a v.	Frenchman	VII
dzwonić I; -i,	ring, call up	XVI	Francuzka, -i;	Frenchwoman	VII
-ią			-zek f.		
(zadzwoić P)			Franek, -nka	Frank	II
			v.		
	E		frank, -a a.	franc	XIV
Edek, Edka v.	Ed	IIG	frontowy, -ego	front-	XIX
Edward, -a v.	Edward	IIG	fryzjer, -a v.	barber, hairdresser	XIII
egzamin, -u i.	examination	X	funt, a i.	pound	XIV
ekspedientka,	saleslady	XIX	futro, -a; futer	fur coat	IV
-i; -tek f.			n.		
Elżbieta, -y f.	Elizabeth	IIG		G	
emanować I;	emanate	XXV	garaż, -u; -e,	garage	XIII
-nuje, -nują			-y i.		
entuzjizm, -u	enthusiasm	XXIV	gardło, -a n.	throat	IV
i.			gasić I; -si,	turn off (light),	XVI
esej, -u i.	essay	XXV	-szą	extinguish	
Eskimos, -a	Eskimo	XXIIIG	(zgasić P)		
v.			gatunek, -nku	kind, genre	XXV
Eugeniusz, -a	Eugene	IIG	i.		
v.			gazeta, -y f.	newspaper	I
Europa, -y f.	Europe	XI	Gdańsk, -a i.	Gdansk	XI
Europejczyk,	European	XXIVG	gdyby	if	XVII
-a v.			Gdynia, -ni f.	Gdynia	XI
eurolpejski, -ego	European	XXI	gdzie	where	II
Ewa, -y f.	Eve	IIG			

gdziekolwiek	wherever	XX	gospodarstwo,	household, farm	XII
gdzieś	somewhere	XX	-a n.		
giąć I; gnie,	bend	XXIVG	gospodarz, -a;	host	XII
gną; giął,			-e, -y v.		
gięta; gięty			gospodyni, -i f.	hostess, house-keeper	XII
(pogiąć P)			gościnnie, -ego	pert. to guests, hospitable	XXV
Gienek, -nka v.	Gene	IIG	gość, -cia; -cie	guest, customer	XII
ginać I; -nie,	be lost		-ci, -ćmi v.		
-ną; -nął,			gotować I; -uje,	cook, prepare	XV
-nęła			ują		
(zginać P)			(ugotować P)		
głębokki, -ego	deep, profound	XXI	gotowy/-tów,	ready	XIV
(głębszy)			-ego		
głębokość, -ści	depth	XXI	gotówka, -i f.	cash	XV
f.			góra, -y f.	mountain	XIII
głębszy <u>comp.</u>		XXI	górski, -ego	mountain-, hilly	XXI
of głęboki			gra, -y f.	playing, acting	XXV
głodny, -ego	hungry	IX	grać A; gra,	play	X
głos, -u i.	voice	XXIV	-ają		
głośniej <u>comp.</u>		I	(grywać F,		
of głośno			zagrać P)		
głośno (głośniej)	loudly, loud, aloud	XXIII	gramatyka, -i f.	grammar	I
głowa, -y; głów	head	IV	granatowy, -ego	dark blue, navy blue	IV
f.			granica, -y f.	frontier, border	XIII
główny, -ego	main, principal	XII	za granicę	(to) abroad	
głupi, -piego	silly, stupid	XX	za granicą	(at) abroad	
(głupszy)			Grecja, -ji f.	Greece	XI
głupszy <u>comp.</u>		XXI	grodzki, -ego	pert. to a castle or town	XIII
of głupi			gromadzić się	gather, congregate	XXV
gnieść I; gniecie,	press	XXIVG	I; -dzi, -dzą		
gniotą; gniótl,			(zgromadzić		
gniotła,			się P)		
gnietli			grosz (1/100 of		XIV
(pognieść P)			a.	a zloty), penny	
gniewać się I;	be angry	XII	grubas, -a; -y,	fatso	XXIII
-a, -ają			-ów v.		
(rozgniewać			grubszy <u>comp.</u>		XXI
się P)			of gruby		
Gniezno, -a n.	Gniezno	XI	gruby, -ego	thick, fat	XXI
go. See on		V	(grubszy)		
godzina, -y f.	hour, o'clock	XII	grudzień, -dnia i.	December	XIII
golf, -a a.	golf	XX	grupa, -y f.	group	XXIV
golić się I; -i,	shave (intr.)	XVI	gruszka, -i;	pear	XX
-ą			-szek f.		
(ogolić się P)			grypa, -y f.	flu	IX
goły, -ego	naked, bare	XXV	grywać F; -a,	play	XX
gorąco (gorącej)	hot, hotly	IX	-ają		
gorący, -ego	hot	XX	(grać A)		
(gorętszy)			gryźć I; gryzie,	bite	XXIVG
gorączka, -i f.	fever	XVII	-zą; gryzł		
gorętszy <u>comp.</u>		XXI	(pogryźć P)		
of gorący			grzmieć I; -mi,	thunder	X
gorszy <u>comp.</u> of		XXI	-mią		
zły			(zagrzmieć P)		
gorzej <u>comp.</u> of		XXI			
źle					
gorzki, -ego	bitter	XXI			

grzyb, -a a.	mushroom	XX	iść D; idzie,	go (X), move; work	XII
gubić I; -bi,	lose	VIII	idą; szedł,	(of a mechanism)	
-bią			szła		
(zgubić P)			(chodźć ND,		
gwałt, -u i.	violence		pójść P)		
na—	in a great hurry	XXIV	idzie o + acc.	the thing is	XVIII
gwizdać I;	whistle	XX			
gwiżdże, -ą				J	
(zagwizdać P)					
gwóźdź,	nail	XIX	ja, mnie/mię	I	I
gwoździa, -e,			(gen. acc.),		
-i i.			mnie/mi		
			(dat.), mnie		
			(loc.), mną		
			(instr.)		
	H		jabłko, -a; -tek	apple	VI
Halina, -y f.	Halina	IIG	n.		
hałaśliwy, -ego	noisy	XXIII	Jacek, -cka v.	Hyacinth	IIG
Hamburg, -a i.	Hamburg	XI	jadalnia, -ni,	dining room	XVI
Hanka, -i f.	Nancy	IIG	-nie, -ni f.		
heca, -y f.	fun; amusing event	XXIV	jadać F; -a,	eat	XX
Hela, -i f.	Nelly	XXIIIG	-ają		
Helena, -y f.	Helen	IIG	(jeść A)		
Henryk, -a v.	Henry	XI	jadalny, -ego	edible	XXIV
herbata, -y f.	tea	XII	Jadwiga, -i f.	Hedwig	IIG
historia, -rii;	history, story	XV	Jadzia, -i f.	affect. of Jadwiga	IIG
-rie, -rii f.			jagielloński,	Jagiellonian,	XXII
hotel, -u; -e,	hotel	XIII	-ego	pertaining to	
-i i.				Władysław	
				Jagiello (Polish	
				king 1386-1434)	
				or the Jagiello-	
				nian dynasty	
	I		jagoda, -y; -ód	berry	XXIV
i	and	II	f.		
ich. See on		V	jak	how? like, if	I
ile, -u	how much? how	XIV	jaki, -ego	what sort of? what?	IV
	many?		jakikolwiek,	whatever sort of	XX
ilość, -ci f.	quantity, amount	XXIII	jakiegokolwiek		
im. See on		IX	jakiś, -egoś	a, a certain, some	VI
imieniny, -in	name day	XXIV		sort of	
pl.			jako	as, in the capacity	XV
imię, imienia;	name	IX		of	
imiona,			Jakub, -a v.	James, Jacob	IIG
imion n.			Jan, -a v.	John	II
inaczej	otherwise, dif-	XVIII	Janek, -nka v.	Johnny, Jack	XXIV
	ferently		Janina, -y f.	Jane	IIG
inny, -ego	other, another,	XXI	Janka, -i f.	Janie	IIG
	different		Janusz, -a v.	Janusz	XXV
interesować I;	interest, be of	XXV	Jarosław, -a v.	Jaroslav	XXV
-suje, -sują	interest		jarzyna, -y f.	vegetable	XX
(zainteresować			jasno (jaśniej)	bright(ly), clear(ly)	IX
P)			jasnobrązowy,	light brown	IV
— się	be interested in	XII	-ego		
inżynier, -a;	engineer	XII	jasny, -ego	clear, bright, light	IV
-owie v.			(jaśniejszy)		
Irena, -y f.	Irene	IIG			
istnieć I; -eje,	exist	XXV			
-eją					

jazda, -y,	ride, drive,	XI	Kanada, -y f.	Canada	XI
jeździe (loc.) f.	driving		Kanadyjczyk,	Canadian	VII
jazzowy, -ego	pert. to jazz	XXV	-a v.		
ją. <u>See on</u>		V	Kanadyjka, -i;	Canadian woman	VII
je. <u>See on</u>		V	-jek f.		
jechać D; jedzie, go (o=o), ride		XII	kanadyjski, -ego	Canadian	VII
jadą			kanal, -u i.	canal, sewer	XXIVG
(jeździć ND,			kanapka, -i;	canapé, sand-	XIX
pojechać P)			-pek f.	wich	
jeden, jedno,	one, a	I	kandydat, -a v.	candidate	XXV
jednego			kapelusz, -a;	hat	IV
jedenasty, -ego	eleventh	XI	-e, -y i.		
jedenaste, -astu	eleven	XI	kara, -y f.	punishment, fine	XV
jednak	however	XVII	karac I; karze,	punish	XXIVG
jedzenie, -a n.	eating; food	XX	-ą		
jego. <u>See on</u>		IV	(ukarać P)		
jej. <u>See on</u>		IV	karafka, -i; -fek	carafe, decanter	XX
jemu. <u>See on</u>		IX	f.		
jerozolimski,	pert. to Jerusalem	XIII	Karol, -a v.	Charles	II
-ego			Karpaty, Karpat	Carpathian Moun-	XXI
Jerzy, -ego	George	II	pl.	tains	
jesień, -ni f.	autumn, fall	XI	karta, -y f.	card, menu	XV
jest. <u>See być</u>		I	kasa, -y f.	box office, ticket	XXV
jestem. <u>See być</u>		VI	window		
jeszcze	still, yet	I	Kasia, -i f.	Cathy	IIG
jeść A; jem, je,	eat	X	kaszel, -szlu i.	cough	III
jedzą; jadł,			kaszlać. <u>See</u>		
jedli; jedz			kaszleć		
(jadać F, zjeść P)			kaszleć/kaszlać	cough	XXIV
jeśli	if	XVI	I: -e, -a;		
jezioro, -a n.	lake	XIII	-lał, -leli;		
jeździć ND; -i,	go (o=o), ride,	XVIII	kaszl/kaszlaj		
jeżdżą	drive		(kaszlnąć P)		
(jechać D)			kaszlnąć P;	cough	
jeżeli	if, supposing	XVII	-nie, -ną;		
język, -a i.	tongue, language	XXI	-nął, -nęła		
Joanna, -y f.	Joan	XXV	(kaszleć/		
Józef, -a v.	Joseph	IIG	kaszlać I)		
Józek, -zka v.	Joe	IIG	katar, -u i.	head cold	VIII
Julek, -lka v.	Julie	IIG	Katarzyna, -y f.	Catherine	IIG
Julia, -ii f.	Julia	II	Katowice,	Katowice	XI
Juliusz, -a v.	Julius	IIG	Katowic pl.		
Jurek, -rka v.	Jerry	IX	kawa, -y f.	coffee	XVI
jutro, -a n.	tomorrow	VIII	kawaler, -a;	bachelor	XII
już	already, yet	II	-owie v.		
			kawał, -u i.	portion, piece;	XVI
	K		joke		
kabaret, -u i.	cabaret	XXV	kawałek, -łka	bit, piece, portion	XX
kalendarz, -a;	calendar	VI	i.		
-e, -y i.			kawiarnia, -ni;	coffee shop, café	XIII
kalendarszowy,	calendar-	XXII	-nie, -ni f.		
-ego			kawowy, -ego	pert. to coffee	XX
Kalifornia, -ii f.	California	XI	kazać I; każe,	order	XXIII
kalosz, -a; -e,	overshoe(s),	X	-ą		
-y i.	rubber(s)		Kazimierz, -a	Casimir	IIG
kamień, -nia; -e,	stone, rock	XXIV	v.		
-i i.			każdy, -ego	each; every, everyone	XI

kąpać się I;	bathe, take a dip	XXIVG	kolacja, -ji f.	supper, dinner	XI
-pie, -pią			kolano, -a n.	knee	XXIV
(wykąpać się P)			kolega, -i; -ów	colleague, mate,	VII
kąpielowy, -ego	pert. to bathing	XI	v.	fellow, friend	
kąt, -a i.	corner, angle	XI	kolej, -ei; -je,	railroad; turn	XII
kelner, -a v.	waiter	XII	-ei f.		
kichać I; -a,	sneeze	XXIV	po kolei	in turn	IV
-ają			kolejka, -i;	line, queue	XXV
(kichnąć P)			-jek f.		
kichnąć P; -nie,	sneeze		kolejowy, -ego	pert. to railroad	XII
-ną; -nął,			koleżanka, -i;	female colleague,	VII
-nęła			-nek f.	companion, girl	
(kichać I)			friend		
kiedy	when, as	VIII	kolor, -u i.	color	IV
kiedykolwiek	whenever, any time	XX	kolorowy, -ego	colored, gay (of	IV
kiedyś	sometime, one day	XI	colors)		
kieliszek, -szka	(liquor) glass	XVIII	koło prep. w.	around, near, by	VIII
i.			gen.		
kierownik, -a v.	manager, director	XXV	komedia, -ii;	comedy	XVII
kierunek, -nku	direction, trend	XIX	-ie, -ii f.		
i.			kompletnie	completely	XXIV
kieszon, -ni;	pocket	XI	kompot, -u i.	compote, fruit	XX
-nie, -ni f.			salad		
kilka, -u	several	XIV	komu. See kto		IX
kilkadziesiąt,	several score,	XIV	komunista, -y;	communist	XXV
kilkudziesię-	tens		-ów v.		
ciu			koncentracyjny,	concentration-	XXV
kilkanaście,	a dozen or so,	XIV	-ego		
kilkunastu	teens		koncert, -u i.	concert	X
kilkaset,	several hundred,	XIX	koniec, -ńca;	end	XXV
kilkuset	hundreds		-e, -ów i.		
kilo indecl.	kilogram	XIV	konserwatorium;	conservatory,	XIX
kilometr, -a i.	kilometer	XIX	-ria, -riów n.	music school	
kim. See kto		XI	konsulat, -u i.	consulate	XII
kino, -a n.	movie house	XI	koń, konia;	horse	XII
klasa, -y f.	classroom; grade	XXI	konie, koni,		
klasztór, -u i.	monastery, convent	XXV	końmi a.		
klub, -u i.	club(house)	XI	kończyć I; -y,	finish, end	XV
klucz, -a; -e,	key	VI	-ą		
-y i.			(skończyć P)		
klamać I; -mie,	lie	XX	koperta, -y f.	envelope	VI
-ą			korale, -i pl.	beads	IX
(skłamać P)			kort, -u i.	(tennis) court	XIII
kłaść I; kładzie,	lay down, put in a	XX	korytarz, -a;	corridor	XXII
kładą; kładł	lying position		-e, -y		
(położyć P)			korzystać I;	enjoy, make use	XVIII
— się	lie down, assume	XVI	-a, -ają	of, take ad-	
	a lying position		(skorzystać P)	vantage of	
kłopot, -u i.	trouble, headache	XVI	korzystać, -ci;	advantage, profit	XII
kłócić się I;	quarrel		-ci (nom.		
-ci, -cą			gen.) f.		
(pokłócić się P)			kostium, -u i.	costume, dress	XI
kobieta, -y f.	woman	VII	kosz, -a; -e,	basket	I
kochać I; -a,	love	VIII	-y i.		
-ają			koszary,	barracks	XII
— się	be in love	XI	koszar		
kogo. See kto		V	pl.		

kosztować I;	cost	XIV	krzyk, -u i.	shout(ing), cry	XXV
-uje, -ują			krzyknąć P;	shout, cry out	XXIVG
koszula, -i f.	shirt	IV	-nie, -ną;		
kościół, -cioła,	church	XI	-nął, -nęła		
-ciele (loc.)			(krzyczeć I)		
i.			krzyż, -a; -e,	cross	XIX
kościuszkowski,	pert. to Kosciusko	XXII	-y/-ów i.		
-ego			krzyże, -ów pl.	(small of the)	IV
kot, -a, -u	cat	VI		back	
(dat.) a.			ksiądz, księdza,	priest, clergyman	XXV
kraj, -u; -e,	country	XXI	-u (dat.);		
-ów i.			księża, -ży,		
krajowy, -ego	native, domestic	XXV	-żmi v.		
Armia	Home Army (name		książę, księcia,	prince	XXII
Krajowa	of the Polish		-u (dat.);		
(AK)	underground		książęta,		
	army during		-żąt v.		
	World War II)		książka, -i;	book	III
Krakowiak, -a	inhabitant of the	XXIVG	-żek f.		
v.	Cracow region		księgarnia, -ni;	bookshop, book-	XIX
krakowianin,	Cracovian	XXIVG	-nie, -ni f.	store	
-a; -wianie,			kto, kogo, komu,	who?	II
-wian v.			kim		
krakowski, -ego	pert. to Cracow,	XIX	ktokolwiek,	whoever	XX
	Cracovian		kogokolwiek		
Kraków, -owa i.	Cracow	XI	ktoś, kogoś	somebody, some-	XX
kraść I; -dnie,	steal	XXIVG	one		
-dną; -dł			któredy	which way	XVIII
(ukraść P)			który, -ego	which? that, who?	XII
krawat, -u/-a	(neck)tie	IV	kuchnia, -ni;	kitchen	XXIII
i.			-nie, ni f.		
krawiec, -wca;	tailor	XXII	kultura, -y	culture	XX
-y, -ów v.			f.		
krewny, -ego	relative	XXI	kundel, -dla;	mongrel	VI
krok, -u i.	step	XIX	-e, -i/-ów		
kronika, -i f.	chronicle	XXV	a.		
krócej <u>comp.</u>		XXI	kupić P; -i,	buy	XV
of krótko			-ią		
król, -a; -owie,	king	XXII	(kupować I)		
-i v.			kupować I;	buy	XV
krótko (krócej)	shortly, briefly		-uje, -ują		
krótki, -ego	short, brief	XI	(kupić P)		
(krótszy)			kurtka, -i; -tek f.	(pea) jacket	XVIII
krótszy <u>comp.</u>		XXI	kwadrans, -u/	quarter of an	XVI
of krótki			-a; -e, -ów	hour	
kryć się I;	hide; be covered	XXV	i.		
kryje, -ą			kwaśniejszy		XXI
(pokryć się			<u>comp. of</u>		
'be covered'			kwaśny		
or skryć			kwaśny, -ego	sour	XXI
się 'hide'			(kwaśniejszy)		
P)			kwiat, -u i.	flower	XXIV
Krysia, -i f.	Chris	XXIII	kwiecień, -tnia	April	XIII
Krystyna, -y f.	Christine	II	i.		
krzesło, -a;	chair	I	kwitnąć I; -nie,	bloom, blossom	XXIV
-seł n.			na; kwitł/		
krzyczeć I; -y,	shout	XXIV	kwitnął,		
-ą			kwitła/		
(krzyknąć P)			kwitnęła		

L					
laboratorium; -ria, -riów n.	laboratory	XIV	literacki, -ego	literary	XXV
lać I; leje, -ą; lał, lali/leli	pour	X	lodówka, -i; -wek f.	refrigerator, ice box	XV
lampa, -y f.	lamp	I	lody, -ów pl.	ice cream	XVI
las, -u, lesie (loc.) i.	forest, wood	XIX	Londyn, -u i.	London	XI
lata. See rok			londyńczyk, -a v.	Londoner	XXIVG
latać ND; -a, -ają (lecieć D)	fly, dart	XVIII	londyński, -ego	pert. to London	XXV
lato, -a, lecie (loc.) n.	summer	XI	lotnik, -a v.	flier, airman	VII
lecieć D; leci, leca, (latać ND, polecieć P)	fly, move fast	XI	lotnisko, -a n.	airport	XI
leczyć I; -y, -ą (wyleczyć P) — się	treat (medically) be treated (medi- cally)	XXIV	lub	or	XXV
ledwie	hardly, barely	XIX	lubić I; -bi, -bią (polubić P)	like, be fond of	VI
legitymacja, -ji; -je, -ji f.	identity card, identification	VI	Lublin, -a i.	Lublin	XI
lekarstwo, -a n.	medicine, drug	III	lud, -u i.	people, folk	XXV
lekarz, -a; -e, -y v.	physician	XII	Ludwik, -a v.	Louis	IIG
lekcja, -ji; -je, -ji f.	lesson	I	ludzie. See człowiek		VII
lekki, -ego (lżejszy)	light, easy	XXI	lunąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła (lać I)	pour, rain in torrents	XXIV
Leon, -a v.	Leon	IIG	lusterko, -a; -rek n.	mirror	I
lepiej <u>comp.</u> of dobrze		I	luty, -ego i.	February	XIII
lepszy <u>comp.</u> of dobry		XXI	lżejszy <u>comp.</u> of lekki		XXI
leśny, -ego	pert. to woods, sylvan, wild (of flowers)	XXIV		Ł	
lewo	left (adv.)	XIX	ład, -u i.	order, pattern	XXV
lewy, -ego	left	IV	ładnie (ładniej)	nicely, prettily	X
leżeć I; -y, -ą (poleżeć P)	lie, be in a lying position	XI	ładniejszy <u>comp. of</u> ładniej		XXI
liceum; -ea, -eów n.	high school, lycée	XIII	ładny, -ego	pretty, nice	VII
liczyć I; -y, -ą (policzyć P)	count, reckon, number	XII	łapać I; -pie, -pią (złapać P)	catch	
lipiec, lipca i.	July	XIII	łaska, -i; f.	favor, grace	
Łipsk, -a i.	Leipzig	XI	z łaski	if you please	XX
list, -u i.	letter	VI	swojej		
listopad, -a i.	November	XIII	łatwiej <u>comp.</u> of łatwo		XXI
listowy, -ego	pert. to letters	XXI	łatwiejszy		XXI
			<u>comp. of</u> łatwy		
			łatwo (łatwiej)	easily	XXI
			łatwość, -ci f.	easiness, facility	XXII
			łatwy, -ego	easy	XXI
			(łatwiejszy)		
			łazienka, -i; -nek f.	bathroom	XVI
			łobuz, -a; -y, -ów v.	rascal, scamp	XXIII
			łokieć, -kcia; -e, -i i.	elbow	XXII
			Łódź, Łodzi f.	Lodz	XI

łóżko, -a; -zek n.	bed	XVI	maszyna, -y f. — do pisania	machine typewriter	XV
łyżeczka, -i; -czek f.	teaspoon	XX	maszynistka, -i; -tek f.	typist	XII
łyżka, -i; -zek f.	spoon	XX	materac, -a i.	mattress	XXI
łyżwa, -y; -zew f.	skate	XVIII	matka, -i; -tek f.	mother	VII
M					
magiczny, -ego	magic	XXV	mądry, -ego (mądrzejszy)	wise, clever	XXI
magnetofon, -u i.	tape recorder	XV	mądrze (mądrzej)	wisely	XXI
maj, -a i.	May	XIII	mądrzej <u>comp.</u> of mądrze		XXI
malarstwo, -a n.	painting	XII	mąż, męża; -owie, -ów v.	husband	XI
malutki, -ego	tiny, very small	XXI	mebel, -bla; -e, -i i.	furniture	XV
mało (mniej)	little, to a small degree	III	mecz, -u; -e, -ów/-y i.	game, sports contest	XIII
mały, -ego (mniejszy)	small, little	XXI	medycyna, -y f.	medicine	X
małżeństwo, -a n.	(married) couple	XXIV	medyk, -a v.	medical student	XXIII
mambo n. <u>indecl.</u>	mambo	XXV	męczyć się I; -y, -ą (zmęczyć się P)	tire, get tired	
mandarynka, -i; -nek f.	tangerine	XX	mężatka, -i; -tek f.	married woman	XII
mańkut, -a v.	left-handed person	XII	mężczyzna, -y; -źni, -zn v.	man	VII
mapa, -y f.	map	I	mgła, -y; mgieł f.	fog, mist	X
Maria, -ii f.	Mary	II	mi. <u>See</u> ja		II
Marian, -a v.	Marian (male name)	IIG	miasteczko, -a; -czek n.	small town	XXIV
marka, -i; -rek f.	mark, stamp	XIV	miasto, -a, mieście (loc.) n.	town, city	XI
Marsylia, -ii f.	Marseilles	XI	Michał, -a v.	Michael	II
marszałek, -łka; -owie v.	marshal	XXII	mieć A; ma, mają; miej (miewać F)	have	III
marszałkowski, -ego	pert. to a marshal	XIII	nie ma <u>impers.</u>	there isn't	II
Marta, -y f.	Martha	II	— się	be, feel	I
martwić się I; -wi, -wią (zmartwić się P)	worry, be upset	XIV	Mieczysław, -a v.	Mieczysław	IIG
marynarka, -i; -rek f.	coat, jacket	IV	miejsce, -a n. na miejscu	place, seat quite as it should be	XIV XXV
marynarz, a; -e, -y v.	sailor, seaman	VII	miejski, -ego	urban, municipal	XVI
Marysia, -si f.	affect. of Maria	IIG	miesiąc, -a; -e, -ęcy i.	month	XIII
marzec, marca i.	March	XIII	miesięczny, -ego	monthly	XV
marznąć I; -źnie, -zna; -zł/-znał, -zła/-znęła (zmarznąć P)	get cold, freeze		mieszkać I; -a, -ają	live, reside	XI
masa, -y f.	mass, large number	VII	mieszkanie, -a n.	apartment	XV

mieszkaniec, -ńca; -y, -ów v.	inhabitant, resident	XXI	mniejszy <u>comp.</u> of mały		XXI
mieszkaniowy, -ego	housing	XXIII	mnóstwo, -a n.	lots, multitude	XVIII
Mietek, -tka v.	affect. of Mieczysław	IIG	moc, -y f.	power	XXV
miewać F; -a, -ają (miec A)	have	XX	mocno	firmly, fast	XXIV
- się	be, feel	XX	modlić się I; -i, -ą; módl (pomodlić się P)	pray	XXIVG
między <u>prep.</u> w. acc., <u>instr.</u>	between, among	XIII	moknąć I; -knie, -kną; mókł/ moknął, mokła/ moknęła (zmoknąć P)	get wet	
miękki, -ego (miększy)	soft	XXI	mokry, -ego	wet	XXIV
miększy <u>comp.</u> of miękki		XXI	moment, -u i.	moment	XXV
mięso, -a n.	meat	XX	Montreal, -u i.	Montreal	XI
mijać I; -a, -ają (minąć P)	pass by		moralny, -ego	moral	XXV
- się	cross, miss		morze, -a; mórz n.	sea	XIII
mila, -i f. mile	mile	XX	Moskwa, -y f.	Moscow	XI
mile widziany	welcome	XXII	most, -u i.	bridge	XIX
milicjant, -a v.	militiaman	XIX	motor, -u i.	motorcycle (coll.)	XV
milicja, -ji f.	militia	XI	mowa, -y; mów f.	speech, talking	XI
million, -a i.	million	XXI	może	perhaps, maybe	III
miły, -ego (milszy)	pleasant, nice	VII	można	it is possible, per- mitted	VIII
miło (milej)	pleasantly, nicely	II	móc I; może, mogą; mógł, mogła (potrafić P)	be able, can, may	VIII
mimo <u>prep.</u> w. acc. or <u>gen.</u>	in spite of, notwith- standing	VIII	mój, mojego	my	II
mina, -y f. minąć P; -nie -ną; -nął, -nęła (mijać I)	looks, face pass by	XI	mówić I; -wi, -wią (powiedzieć 'tell, say' or pomówić 'speak, talk' P)	tell, say; speak, talk	III
- się	cross, miss	XXIV	mróz, mrozu i.	frost, bitter cold	X
minuta, -y f.	minute	XIV	mu. <u>See on</u>		IX
mistrz, -a; -owie, -ów v.	master, maftre	XXIIIG	mundur, -u i.	uniform	VII
mleko, -a n.	milk	XII	Murzyn, -a v.	Negro	XXIVG
młodszy <u>comp.</u> of młody		XXI	musieć I; -si, -szą	must, have to	X
młody, -ego (młodszy)	young	VII	musztarda, -y f.	mustard	XX
młodzieniec, -ńca; -y, -ów v.	youth, young gentleman	XXV	muzeum; -ea, -eów n	museum	XIII
młodziutki, -ego	very young	XXI	muzyka, -i f.	music	VIII
mną. <u>See ja</u>		XII	my; nas (acc. gen. loc.), nam (dat.) nami (instr.)	we	V
mnie. <u>See ja</u>		IV	myć I; myje, -ą (umyć P)	wash (tr.)	XVI
mniej <u>comp.</u> of mało		XV	- się	wash (intr.)	XVI
- więcej	more or less	XXI			

mylić się I; -i, -ą	err, be wrong, make mistakes	XII	najdłuższy <u>sup. of</u> długi	XXI
(pomylić się P)				
myśleć I; -li, -lą	think	V	najdrożej <u>sup. of</u> drogo	XXI
(pomysleć P)				
N				
na <u>prep. w. acc.</u>	for, on(to), to	III	najdroższy <u>sup. of</u> drogi	XXI
- w. loc.	on, at	XI	najechać P; -jedzie, -jadą	run into, run over XIX
- ogół	in general, generally	XXI	(najeżdzać I)	
- pewno	surely, certainly	II	najeżdzać I; -a, -ają	run into, run over XXI
nabierać I; -a, -ają	acquire, gather		(najechać P)	
(nabrać P)			najgłębszy <u>sup. of</u> głęboki	XXI
nabrać P; -bierze, -biorą	acquire, gather	XXIV	najgrubszy <u>sup. of</u> gruby	XXI
(nabierać I)				
nad/nade <u>prep. w. acc., instr.</u>	over, above	XIII	najlepiej <u>sup. of</u> dobrze	XI
nadać P; -da, -dadzą; -daj	broadcast, be on (the radio)		najłatwiej <u>sup. of</u> łatwo	XXI
(nadawać I)			najłatwiejszy <u>sup. of</u> łatwy	XXI
nadawać I; -daje, -aj; -dawaj	broadcast, be on (the radio)	X	najmłodszy <u>sup. of</u> młody	XXI
(nadać P)				
nadchodzić I; -dzi, -dzą; (nadejść P)	come, arrive		najmniej <u>sup. of</u> mało	XVI
nade. See nad			najnowszy <u>sup. of</u> nowy	XXIV
nadejść P; -jdzie, -jdą; nadszedł, nadeszła	come, arrive	XIX	najpierw	first, in the first place I
(nadchodzić I)			najpopularniejszy <u>sup. of</u> popularny	XXI
nadrabiać I; -a, -ają	make up (deficiency)	XXIV	najpóźniej <u>sup. of</u> późno	XXI
(nadrobić P)			najtaniej <u>sup. of</u> tanio	XXI
nadrobić P; -bi, -bią	make up (deficiency)		najtańszy <u>sup. of</u> tani	XXI
(nadrabiać I)			najtrudniej <u>sup. of</u> trudno	XXI
nadzieja, -ei f.	hope	XXIII	najtrudniejszy <u>sup. of</u> trudny	XXI
nagle	suddenly	XIX	najważniejszy <u>sup. of</u> ważny	XXI
nagły, -ego	sudden	XXV	najwcześniej <u>sup. of</u> wcześnie	XXI
najbardziej		XXV		
<u>sup. of</u> bardzo				
najciekawszy <u>sup. of</u> ciekawy		XXV		
najcieńszy <u>sup. of</u> cienki		XXI		

największy sup. of duży or wielki		XXI	nauczyć się P. -y, -ą (uczyć się I)	learn	VII
najwyższy sup. of wysoki		XXI	nauka, -i f.	study, learning	XXI
należać I; -y, -ą	belong	VI	nawet	even, actually	XIII
nam. See my namawiać I; -a, -ają (namówić P)	persuade, coax	IX XXIII	nawzajem	mutually, same to you	IX
namówić P; -wi, -wią (namawiać I)	persuade, coax		nazajutrz	the next day	XXV
naokoło	all around	XVIII	nazywać się I; -a, -ają (nazwać się P)	be called, have a name	II
napić się P; -ije, -iją	have (something to drink), drink	XIX	nazywać się P; -zwie, -zwią (nazywać się I)	be called, have a name	
napisać P; -isze, -iszą (pisać I)	write	XV	nią. See on		XII
naprawdę	really, indeed	II	nic, -czego	nothing	III
naprawiać I; -a, -ają (naprawić P)	fix, repair	XVII	nich. See on		VIII
naprawić P; -wi, -wią (naprawiać I)	fix, repair	XIX	niczego. See nic		
nareszcie	at (long) last	XXV	niczym. See nic		XI
narodowość, -ci; -ci f.	nationality	VII	nie	no, not	I
narodowy, -ego	national	XXIVG	niebieski, -ego	blue	IV
naród, -rodu i.	nation	XXIVG	niebo, -a n.	sky	XXIV
narta, -y f.	ski	XVIII	niech	let	VII
narzeczona, -ej f.	fiancée	XIX	niechący	inadvertently, unintention- ally	XXIV
narzeczony, -ego; -czeni v.	fiancé; engaged couple	XIX	niedaleko	not far	XXIII
narzekać I; -a, -ają	complain	XXIII	niedawno	recently, lately	XII
nas. See my		V	niedługo	shortly, not a long time	XVI
nasenny, -ego	soporific	XVI	niedobrze	not well, fairly badly	I
następny, -ego	next	I	nieduży, -ego	pretty small	XXIII
następujący, -ego	following	XXIII	niedziela, -i f.	Sunday	XIII
nastrój, -roju; -e, -ów i.	mood	XXIV	niego. See on		VIII
nasz, -ego	our, ours	VI	niej. See on		VIII
natomiast	but, on the other hand	XVIII	niekiedy	now and then, sometimes	XXV
naturalnie (naturalniej)	of course, natur- ally	I	niektóry, -ego	some	VII
natychmiast	at once, instantly, immediately	XVI	niemal	nearly, almost	XXV
nauczyciel, -a; -e, -i v.	teacher	VI	Niemcy, -miec, -mczech (loc.) pl.	Germany	XI
nauczycielka, -i; -lek f.	woman teacher	VI	Niemiec, -mca; -y, -ów v.	German	VII
			niemiecki, -ego	German	XI
			Niemiecka Republika Federalna (NRF)	German Federal Republic, West Germany	XI
			Niemiecka Republika Demokra- tyczna (NRD)	German Demo- cratic Republic, East Germany	XI

Niemka, -i; -mek f.	German woman	VII	notes, -u i.	memo book	III
niemożliwie	impossibly	XXIV	nowela, -i f.	short story	XXV
niemu. <u>See on</u>		IX	nowość, -ci; -ci f.	novelty, news	XIX
niemy, -ego	mute, silent, dumb	XXV	nowszy comp.		XXI
niepodległość, -i f.	independence	XXII	of nowy		
niepoznaki dla —	for camouflage, to avoid recognition	XXV	nowy, -ego	new, recent	V
niepunktualny, -ego	not punctual	XXIII	Nowy Jork, Nowego Jorku i.	New York	XI
nieraz	sometimes	IX	nożyczki, -czek pl.	scissors	I
niestety	unfortunately	III	nóż, noża; -e, -y i.	knife	XX
nieść D; niesie, niosą; niósł, niosła, nieśli (nosić ND)	carry (X), bear	XVIII	nudzić się I; -dzi, -dzą	be bored, feel dull	IX
niewygodny, -ego	uncomfortable	XXIII			
niewykorzystany, -ego	unexploited	XXV	O		
niezbyt	not very (much)	XXI	o prep. w. acc.	for, against	III
niezupełnie	not quite	I	— w. loc.	about, on, at	XI
nigdy	never	VIII	oba, obaj, obie;	both	XIV
nigdzie	nowhere	II	obu; oboma, obiema		
nikogo. <u>See</u> nikt		V	obawiać się I; -a, -ają	be apprehensive, be afraid	XXIII
nikomu. <u>See</u> nikt		XV	obcas, -a i.	heel (of a shoe)	XXII
nikim. <u>See</u> nikt			obchodzić I; -dzi, -dzą (obejść P)	go (X) around; concern	
nikt, -kogo, -komu, -kim	nobody	V	— się	handle, treat, have an attitude	XIX
nim. <u>See on</u>		IX	obciąć P;	cut, clip	XXV
nimi. <u>See on</u>		XII	obetnie, -ną; obciął, -cięła; obetni; obcięty (obcinać I)		
niski, -ego (niższy)	low, short	XXIG	obcięty. <u>See</u> obciąć		XXV
nisko (niżej)	low (adv.)	XXIG	obcinać I; -a, -ają	cut, clip (obciąć P)	
nizinny, -ego	low, flat	XXI	obecnie	now, at present	XXV
niż	than	XXI	obejrzyć P;	look over, examine	XIX
niżej comp. of nisko		XXIG	-y, -ą; obejrz/-yj (oglądać I)		
niższy comp. of niski		XXI	obejść P;	go (X) around	XIX
no	well, and	I	-jdzie, -jda; obszedł, obeszła (obchodzić I)		
noc, -y f.	night	XVI	— się	handle, treat, have an attitude	
nocować I; -cuje, -cują (przenocować P)	spend the night	XX	obiad, -u, obiedzie (loc.) i.	dinner, lunch	XI
noga, -i; nóg f.	leg, foot	IV	obicujący, -ego	promising	XXII
Norymberga, -i f.	Nuremberg	XI	objechać P; -jedzie, -jadą (objeżdżać I)	go (o=o) around, make a detour	XIX
nos, -a i.	nose	IV			
nosić ND; -si, -szą (nieść D)	carry (X), bear, wear	XVIII			

objeżdżać I; -a, -ają	go (o=o) around, make a detour		oddawać I; -daje, -dają; -dawaj	give back, hand over, render	XV
(objechać P)			(oddać P)		
oblepiać I; -a, -ają	paste over		oddział, -u i.	unit, detachment	XXV
(oblepić P)			ode. See od		
oblepić P; -pi, -pią	paste over	XXV	odejść P; -jdzie, -jdą; odszedł, odeszła	go (X) away, leave, depart	XVIII
(oblepiać I)			(odchodzić I)		
oblicze, -a; -y (gen.) n.	face, countenance	XXV	odezwać się P; -zwie, -zwią	answer, speak up	
obok prep. w. gen.	beside, next to	VIII	(odzywać się I)		
obóz, obozu i.	camp	XXV	odjechać P; -jedzie, -jadą	go away (o=o), leave, depart	XVIII
obrót, -rotu i.	turn, revolution	XXV	(odjeżdżać I)		
obrus, -a i.	tablecloth	XX	odjazd, -u, -jeździe	departure	XIX
obserwować I; -wuje, -wują	observe, watch	XXV	(loc.) i.		
(zaobserwować P)			odjeżdżać I; -a, -ają	go away (o=o), leave, depart	XVIII
obskurny, -ego	shabby, paltry	XXV	(odjechać P)		
obudzić się P; -dzi, -dzą	wake up, awaken (intr.)	XVI	odkąd	since when? how long?	XX
(budzić się I)			odlatywać I; -tuje, -tują	go away (flying), fly away	XVIII
obywatel, -a; -e, -i v.	citizen	XII	(odlecieć P)		
obywatelka, -i; -lek f.	citizen (fem.)	XII	odlecieć P; -ci, -cą	go away (flying), fly away	XVIII
ocean, -u i.	ocean	XIII	(odlatywać I)		
ocena, -y f.	evaluation, grade	XIV	odpisać P; -sze, -szą	write back, answer	XX
ochota, -y f.	eagerness, desire		(odpisywać I)		
mieć ochotę	feel like	XVII	odpisywać I; -suje, -sują	write back, answer	
oczy. See oko		IV	(odpisać P)		
oczywiście	of course, evidently	III	odpłynąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła	swim away, sail off	XVIII
od/ode prep. w. gen.	from, off, of, since	VIII	(odpływać I)		
odbiór, -bioru i.	reception (radio)	XXI	odpływać I; -a, -ają	swim away, sail off	XVIII
odbyć się P; -będzie, -będą	take place	XIX	(odpłynąć P)		
(odbywać się I)			odpocząć P; -cznie, -czną; -czął, -częła	rest	XIX
odbywać się I; -a, -ają	take place		(odpoczywać I)		
(odbyć się P)			odpoczynek, -nku i.	rest	XIV
odchodzić I; -dzi, -dzą	go (X) away, leave, depart	XVIII	odpoczywać I; -a, -ają	rest	XIX
(odejść P)			(odpocząć P)		
odczytać P; -a, -ają	read off, decipher	XXIV	odpowiadać I; -a, -ają	answer	IV
(odczytywać I)			(odpowiedzieć P)		
odczytywać I; -tuje, -tują	read off, decipher				
(odczytać P)					
oddać P; -da, -dadzą; -daj	give back, hand over, render	XV			
(oddawać I)					

odpowiednio	suitably, adequate-ly	XXII	okazja, -ji; -je, -ji f.	opportunity, bargain	XIX
odpowiedzieć P;	answer	IV	okno, -a; okien n.	window	I
-wiem, -wie,			oko, -a; oczy, -u, -ami/	eye	IV
-wiedzą;			-yma n.		
-wiedz			około	about	XXI
(odpowiadać I)	answer, reply	III	okres, -u i.	period	XXV
odpowiedź,			okropnie	terribly	VIII
-dzi; -dzi f.			okulary, -ów pl.	(eye)glasses	I
odprowadzać I;	see off, see home	XVI	okupacja, -ji f.	occupation	XXV
-a, -ają			Olek, Olka v.	Alex	XXIII
(odprowadzić P)			Olga, -i f.	Olga	IX
odprowadzić P;	see off, see home	XVI	ołówek, -wka i.	pencil	I
-dzi, -dzą			omawiać I; -a, -ają	talk over, discuss	XXV
(odprowadzać I)			(omówić P)		
Odra, -y f.	the Oder	XXI	omówić P; -wi, -wią	talk over, discuss	
odtąd	since, from then on	XX	(omawiać I)		
odwiedzać I;	visit		on, -a, -o; -i, -e; jego/	he, she, it	III
-a, -ają			niego/go,		
(odwiedzić P)			je/nie, jemu/niemu/mu,		
odwiedzić P;	visit	XIX	nim; ją/nią,		
-dzi, -dzą			jej/niej; ich/nich, je/nie,		
(odwiedzać I)			im/nim, nimi		
odwrót, -otu i.	reverse		opalony, -ego	tanned, sunburnt	VII
na —	conversely, vice versa	XXI	oparty. See		XXV
odzywać się I;	answer, speak up	X	oprzeć		
-a, -ają			opera, -y f.	opera, opera house	XVII
(odezwać się P)			operacja, -ji; -je, ji f.	operation	XVIII
oglądać I; -a, -ają	look over, examine	X	opierać się I; -a, -ają	be based (on)	
(obejrzeć or oglądnać P)			(oprzeć się P)		
oglądnać P;	look over, examine		opisać P;	describe	
-nie, -ną;			opisze, -ą		
-nął, -nęła			(opisywać I)		
(oglądać I)			opisywać I;	describe	XXV
ogolić się P;	shave (intr.)	XVI	-suje, -sują		
-i, -ą			(opisać P)		
(golić się I)			opłakać P;	bewail	XXVG
ogonek, -nka i.	line, queue	XXV	opłacze, -ą		
ogół, -u i.	totality		(opłakiwać I)		
na —	in general	XXI	opłakiwać I;	bewail	XXVG
w ogóle	altogether	XV	-kuje, -kują		
ojciec, ojca,	father	VII	(opłakać P)		
-u (dat.);			Opole, -a n.	Opole (town in Silesia)	XI
-owie, -ów v.			opona, -y f.	tire	XIX
okazać się P;	turn out, appear	XIX	opowiadać I;	tell (a story), recount	XVI
-aże, -ażą			-a, -ają		
(okazywać się I)			(opowiedzieć P)		
okazywać się I;	turn out, appear				
-zuje, -zują					
(okazać się P)					

opowiadanie, -a n.	story, tale	XXII	ostrzej <u>comp.</u> of ostro	XXIX	
opowiedzieć P; -wiem, -wie, wiedzą; -wiedz (opowiadać I)	tell (a story), recount	IX	ostrzejszy <u>comp. of</u> ostry	XXIX	
oprócz <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	besides, in addition to	VIII	ostrzyc P; -yże, -ygą; -ygi (strzyc I)	XIX	
oprzeć się P; oprze, oprą; oparł; oparty (opierać się I)	be based (on)	XXV	- się have one's hair cut	XIX	
opublikować P; -kuje, -kują (publikować I)	publish	XXII	ośrodek, -dka i. oto	XXI XXV	
orażada, -y f. oraz	orangeade and, also, as well as	XXV XXI	otoczenie, -a n.	XXV	
organizacja, -ji; -je, -ji f.	organization	XXIVG	otrzymać P; -a, -ają (otrzymywać I)	XXIV	
orientować się I; -tuje, -tują (zorientować się P)	be familiar with, know one's way in	XI	otrzymywać I; -muje, -mują (otrzymać P)		
orzech, -a i.	nut	XX	Ottawa, -y f.	XI	
osiem, ośmiu	eight	VIII	otwarty. See	XXII	
osiemdziesiąt, -sięciu	eighty	XIV	otworzyć		
osiemnasty, -ego	eighteenth	XVIII	otwierać I; -a, -ają (otworzyć P)	IV	
osiemnaście, -astu	eighteen	XVIII	otworzyć P; -rzy, -rzą; otwórz; otwarty (otwierać I)	IV	
osiemset, ośmiuset	eight hundred	XXII	owoc, -u; -e, -ów i.	XX	
osoba, -y; osób f.	person	XIV	owszem	quite; why, yes; willingly, no (rejecting a negation)	II
osobiście	personally	V	ożenić się P; -ni, -nią (żenić się I)	XIX	
osobliwie	strangely, in a peculiar way	XXV			
osobny, -ego	separate	XXIII	Ó		
osobowy, -ego	slow, local (passenger train)	XVIII	ósmymy, -ego	eighth	VIII
ostatni, -ego	last, final	VIII	ów, owego	that (particular)	XXV
ostatnio	lately	VIII			
ostro (ostrzej)	sharply		P		
Ostrowiec, -wca i.	(city of) Ostrowiec	XXV	p. (pan, pani, panna)	Mr., Mrs., Miss	XXV
ostry, -ego (ostrzejszy)	sharp	XXIG	paczka, -i; -czek f.	parcel, package	XVII
ostrzec P; -eże/-egnie, -egą/-egna; -egł (ostrzegać I)	warn		padać I; -a, -ają (paść P)	fall, rain	X
ostrzegać I; -a, -ają (ostrzec P)	warn	XXIII	pakunkowy, -ego	wrapping	XXI
			palec, -lca; -e, -ów i.	finger, toe	IV

palić I; -i, ą (zapalić P)	smoke	III	Paweł, -wła v.	Paul	IX
palto, -a n.	overcoat	XI	paznokieć, -kcia; -e, -i i.	(finger)nail	XXV
pamięć, -ci f. na —	memory by heart	VII	październik, -a i.	October	XIII
pamiętać I; -a, -ają (zapamiętać P)	remember	IX	pech, -a a.	bad luck	XXIV
pamiętnik, -a i.	memoir, diary	XXV	pełny/pełen, pełnego	full	XX
pan, -a, -u (dat. loc.); -owie v.	mister, gentleman sir	I	personel, u i.	personnel	XXV
pani, -i, -ią (acc.); panie, pań f.	Mrs., lady, ma'am	I	pewnie	probably, surely	III
panna, -y; -nien f.	unmarried woman, girl	VII	pewno	probably, surely	II
panowanie, -a n.	reign	XXII	na —	certainly, for sure	VI
pantofel, -fla; -e, -i i.	slipper, woman's shoe	XXV	pewny/pewien, pewnego	certain, sure	VI
pański, -ego	your(s) (to a man)	II	pękać I; -a, -ają (pęknąć P)	burst, split	XXIV
państwo, -a, -u (loc.) pl. v.	mixed group of people, ladies and gentlemen, Mr. and Mrs.	V	pęknąć P; -knie, -kna; -kł (pękać I)	burst, split	XXIVG
państwo, -a n.	state	XXV	piątek, -tku i.	Friday	XIII
papier, -u i.	paper	III	piątka, -i; -tek f.	(group of) five, anything charac- terized by the number five	XIV
papieros, -a a.	cigarette	III	piąty, -ego	fifth	V
para, -y f.	pair, couple	XIV	pić I; pije, -ą (wypić P)	drink	XII
parasol, -a; -e, -i i.	umbrella	X	piec I; piecze, pieką; piekł (upiec P)	bake	XXIIG
parę, -u	several	XVIII	pielęgniarka, -i; -rek f.	nurse	XII
park, -u i.	park	XII	pielgrzym, -a v.	pilgrim	XXIIIG
parkiet, -u i.	(dance) floor	XXV	pieniądz, -a; -e, -niędzy, -niędzmi	coin; money	I
parno	humid, sultry (adv.)	X	pieprz, -u i.	pepper	XX
parter, -u i.	ground floor	XIX	pierścioneł, -nka i.	ring	IX
partia, -ii; -ie, -ii f.	party; game	XV	pierwszy, -ego	first	I
partnerka, -i; -rek f.	(female) partner	XXV	pies, psa, psu (dat.) a.	dog	VI
Paryż, -a i.	Paris	XI	pieszo	on foot	XVIII
paskudnie	awfully, nastily	X	pięcioro, -rga	five (collect.)	XIV
paskudny, -ego	awful, foul, nasty	X	pięć, -ciu	five	V
pasmo, -a n.	(mountain) chain, range	XXI	pięćdziesiąt, -sięciu	fifty	XIV
paszport, -u i.	passport	XI	pięćset, pięćuset	five hundred	XIV
paść P; padnie, -dną; padł (padać I)	fall	XXIVG	pięknie	beautifully	X
patrzyć (się). See patrzeć			piękny, -ego	beautiful	X
patrzeć/patrzeć (się) I; -y, -ą (popatrzeć/ popatrzeć (się) P)	look	XXIV	piętnasty, -ego	fifteenth	XV
			piętnaście, -astu	fifteen	XIV
			piętro, -a; -ter n.	floor, story	XIX
			Piotr, -a v.	Peter	IX
			pióro, -a n.	pen	I

pisać A; pisze, write VIII		pobiec/ run	
-ą		pobiegnać P;	
(pisywać F, napisać P)		-egnie,	
pisarz, -a; -e, author, writer XXII		-egna; pobiegł	
-y/-ów v.		(biec/biegnać I)	
pismo, -a n. handwriting; XXIV		pobiegnać. See	
	periodical	pobiec	
pisownia, -i f. spelling I		pobliski, -ego near, neighboring XVI	
pisywać F; write XX		pobliże, -a n. neighborhood	
-suje, -suja		w pobliżu nearby XXIV	
(pisać A)		pobył, -u i. stay XIV	
piwny, -ego brown (of eyes) IV		pocałować P; kiss	
piwo, -a n. beer XX		-łuje, -łują	
piżama/pidżama, pajamas XVI		(całować I)	
-y f.		pochodzić I; originate XIX	
plac, -u i. square XIII		-dzi, -dzą	
plakat, -u i. poster XXV		pociąg, -u i. train XI	
plamić I; -mi, stain		pociągnąć P; pull XXIIG	
-mią		-nie, -ną;	
(poplamić P)		-nął, -nęła	
plaża, -y; -e, beach XI		(ciągnąć I)	
-y f.		początek, -tku beginning XXIV	
plecy, -ów pl. back, shoulders IV		i.	
pleść I; plecie, weave XXIVG		poczekać P; -a, wait XIV	
plotą; plóti		-ają	
plotła, pletli		(czekać I)	
plotka, -i; -tek gossip, tale XVI		poczęstować P; treat (to some- XXII	
f.		-uje, -ują thing)	
placić I; -ci, pay XV		(częstować I)	
-cą		poczta, -y f. post office, mail XI	
(zapłacić P)		poczuć się P; feel (intr.) XVIII	
plakać I; -cze, cry, weep XXIV		-uje, -ują	
-czą		(czuć się I)	
(zapłakać P)		pod/pode prep. under, by, near XII	
plaszcz, -a; -e, (over)coat IV		w. acc.,	
-y i.		instr.	
płynąć D; -nie, float, swim, go by XVIII		podać P; -a, pass, hand over, XX	
-ną; -nął, water		-adzą; -aj	
-nęła		(podawać I)	
(pływać ND, popłynąć P)		podanie, -a n. application XX	
plyta, -y f. (phonograph) X		podarty. See XXII	
	record	podrzeć	
plytki, -ego shallow XXI		podawać I; pass, hand over, XX	
(plytszy)		-daje, -dają; serve	
plytszy comp. XXI		-dawaj	
of plytki		(podać P)	
pływać ND; float, swim VIII		podczas prep. during, in the XVI	
-a, -ają		w. gen. course of	
(płynąć D)		pode. See pod	
plywalnia, -i; (public) swimming XI		podeszwa, -y; sole (of a shoe) XXII	
-e, -i f. pool		-szew f.	
po prep. w. acc. for XIII		podlegać I; -a, be subject (to), XXV	
- w. dat. or in a manner, way III		-ają	
-u form of		podłoga, -i; floor I	
adj.		-łóg f.	
- w. loc. after, past, about, XI		podobać się I; please, be pleasing, IX	
along		-a, -ają	
		(spodobać się P)	

podobno	they say that, apparently	IX	polanka, -i; -nek	clearing, meadow f.	XIX
podobny, -ego	similar, resembling	IX	polecać I; -a,	recommend	
podpisać P;	sign	XV	-ają (polecić P)		
-isze, -iszą (podpisywać I)			polecić P; -ci,	recommend	XXII
podpisywać I;	sign	XV	-cą (polecać I)		
-uje, -ują (podpisać P)			położyć P; -y,	lie for a while	
podręcznik, -a	textbook	VI	-ą (leżeć I)		
i.			policja, -ji f.	police	XI
podróż, -y f.	trip, journey	IX	policzyć P; -y,	count	
podróżować I;	travel	XI	-ą (liczyć I)		
-uje, -ują			politechnika, -i	polytechnic f. institute	XXV
podrzeć P;	tear	XXII	polityczny, -ego	political	XI
podrze,			polityka, -i f.	politics	XII
podrą;			Polka, -i; -lek	Polish woman	VII
podark;			f.		
podarty			polonista, -y;	Polonist	XXIII
(drzeć I)			-ów v.		
podszuchać P;	overhear	XXIII	Polska, -i f.	Poland	XI
-a, -ają (podszuchiwać I)			polski, -ego	Polish	III
podszuchiwać I;	eavesdrop		polubić P; -bi,	come to like, come to be fond of	
-uje, -ują (podszuchać P)			-bią (lubić I)		
podzielić P; -i,	divide, apportion		położyć P; -y,	lay down, put in a lying position	XX
-ą (dzielić I)			-ą; położyć (kłaść I)		
- się	share	XXIV	- się	lie down, assume a lying position	XVI
podziękować P;	thank	XIII	południe, -a,	noon; south	XI
-uje, -ują (dziękować I)			-owi (dat.) n.		
poezja, -ji f.	poetry	XXV	południowy,	southern	XXI
pogoda, -y f.	weather, fine weather	X	-ego		
pogrzeb, -u i.	funeral	XIII	pomagać I;	help, assist	IX
pojechać P;	go (o=0), start	XVII	-a, -ają (pomóc P)		
-jedzie, -jadą (jechać D)			pomarańcza,	orange	VI
pojęcie, -a n.	notion, idea	VI	-y; -cze, -czy/-cz f.		
pojutrze	the day after to- morrow	XVI	pomarańczowy,	orange	XX
pokazać P;	show	XX	-ego		
-że, -żą (pokazywać I)			pomidorowy,	pert. to tomatoes	XX
- się	appear, show up	XXIV	-ego		
pokłócić się P;	quarrel	XXIV	pomnik, -a i.	monument	XII
-ci, -cą (kłócić się I)			pomoc, -cy f.	help, assistance	XX
pokój, -koju;	room	XIV	pomocnik, -a	assistant, helper	XVI
-koje, -koi/ -kójów i.			v.		
pokryć się P;	become covered	XXIV	Pomorze, -a n.	Pomerania	XIX
-yje, -yją (kryć się I)			pomóc P;	help, assist	XI
Polak, -a v.	Pole	VII	-może, -mogą; -mógł, -mogła;		
			(pomagać I)		

pomówić P; -wi, -wią (mówić I)	have a talk, talk for a while	XX	porównywać I; -nuje, -nują (porównać P)	compare	XXV
pomylić się P; -i, -ą (mylić się I)	err, make a mistake		portfel, -u; -e, -i i.	wallet, pocket- book	XI
pomyśli, -u i. pomyśleć P; -li, -lą (myśleć I)	idea, thought think	XXIV XIX	portmonetka, -i; -tek f.	wallet, purse	I
ponad prep. w. acc., instr.	over, above	XXI	poruszać I; -a, -ają (poruszyć P) - się	touch upon, bring up move	XXV XXV
poniedziałek, -tku i.	Monday	XIII	poruszyć P; -y, -ą (poruszać I) - się	touch upon, bring up move	XXV XXV
ponieważ	because, since, as	XVI	porządek, -dku i.	order; pl. house- work	V
popatrzeć (się). See popatrzeć			porządny, -ego	fine, solid, decent	XIX
popatrzeć/ popatrzeć (się) P; -y, -ą (patrzyć/ patrzeć (się) I)	take a look		posiadacz, -a; -e, -y/-ów v.	owner, holder	XXV
popielaty, -ego	gray, ash-colored	IV	posiedzieć P; -dzi, -dzą (siedzieć I)	sit for a while	XVI
popielniczka, -i; -czek f.	ashtray	III	posłać P; pośle, -ą; poślij (posyłać I)	send	XV
popijać I; -a, -ają	drink, sip away at	XXV	posłuchać P; -a, -ają (słuchać I)	listen for a while	XVI
popiół, -piołu, -piele (loc.) i.	ash(es)	XXV	posłużyć P; -y, -ą (służyć I)	serve	XXV
poplamić P; -mi, -mią (plamić I)	stain	XXIV	posprzątać P; -a, -ają (sprzątać I)	clean up (room), tidy up	
popołudnie, -a n. popołudniowy, -ego	afternoon afternoon-	XVI XVI	postać, -ci f.	figure, character, personage	XXV
popracować P; -uje, -ują (pracować I)	work for a while	XXII	postać P; -stoi, -stoją; -stój (stać I)	stand for a while	
poprosić P; -si, -szą (prosić I)	ask, beg	XXIII	postanawiać I; -a, -ają (postanowić P)	decide	
poprowadzić P; -dzi, -dzą (prowadzić I)	lead, conduct		postanowić P; -wi, -wia; -nów (postanawiać I)	decide	XIX
popularny, -ego	popular		postarać się P; -a, -ają (starać się I)	try one's best, endeavor	XXI
poranny, -ego	morning-	XVI	postawić P; -wi, -wią (stawiać I)	put (in a stand- ing position)	XX
poradzić P; -dzi, -dzą (radzić I)	advise	XVII			
porozmawiać P; -a, -ają (rozmawiać I)	have a talk, con- verse for a while	XVI			
porównać P; -a, -ają (porównywać I)	compare				

postraszyć P;	frighten				
-y, -ą					
(straszyć I)					
posyłać I; -a,	send	XV			
-ają					
(posłać P)					
poszukać P;	seek, look for				
-a, -ają					
(szukać I)					
pośpieszny,	fast, express	XVIII			
-ego	(train)				
pośpieszyć się	hurry up, hasten	XVIII			
P; -y, -ą					
(śpieszyć się I)					
potaćczyć P;	dance (a little)	XXV			
-y, -ą					
(tańczyć I)					
potem	after(wards),	X			
	then				
potknąć się P;	stumble	XXIV			
-nie, -ną;					
-nął, -nęła					
(potykać się I)					
potoczyć się P;	take place, be				
-y, -ą	under way				
(toczyć się I)					
potrafić P; -fi,	be able, know how	XVIII			
-fią					
(móc 'be able'					
or umieć					
'know how' I)					
potrzebować I;	need, have need	XVII			
-buje, -bują	of				
potykać się I;	stumble				
-a, -ają					
(potknąć się P)					
powiedzieć P;	say, tell	VII			
-wiem, -wie,					
-wiedzą;					
-wiedz					
(mówić I)					
powieść, -ci;	novel	VI			
-ci f.					
powieść P;	lead, conduct				
-wiedzie,					
-wiodą;					
-wiodł,					
-wiodła,					
-wiedli					
(wieść D)					
powieźć P;	transport, take				
-wiezie,	(o-o)				
-wiozą;					
-wiozł,					
-wiozła,					
-wieźli					
(wieźć D)					
powinien, -nna,	ought to, should	XVII			
-nno; -nni,					
-nny					
powodować I;	cause				
-duje, -dują					
(spowodować P)					
powodzenie, -a n.	success	XV			
powodzić się I	prosper, get	IX			
impers.; -i	along well				
powoli	slowly	XVIII			
powrót, -rotu i.	return	XXIII			
z powrotem	back, again	XXIV			
powstanie, -a	uprising, in-	XXII			
n.	surrection				
powtarzać I;	repeat				
-a, -ają					
(powtórzyć P)					
powtórzyć P,	repeat	I			
-y, -ą					
(powtarzać I)					
poza prep. w.	outside of, in	XII			
instr.	addition to; behind				
pozdrawiać I;	greet, give regards				
-a, -ają					
(pozdrowić P)					
pozdrowić P;	greet, give re-	XXIII			
-wi, -wią	gards				
(pozdrowiać I)					
pozdrowienie,	greeting, regards	XXIV			
-a n.					
poznać P; -a,	recognize; get	XII			
-ają	acquainted				
(poznawać I)					
Poznań, -nia i.	Poznan	XI			
poznawać I;	recognize; get	XXIV			
-naje, -ą;	acquainted				
-nawaj					
(poznać P)					
pozostały, -ego	remaining, left	XXIV			
	(over)				
pozwalać I; -a,	allow, permit	XV			
-ają					
(pozwolić P)					
pozwolić P;	allow, permit	XV			
-i, -ą; -wól					
(pozwalać I)					
pożalować P;	regret, be sorry				
-łuje, -łują					
(żałować I)					
pożegnać się P;	say good-by, take	XII			
-a, -ają	one's leave				
(żegnać się I)					
pożyczać I; -a,	loan, lend, borrow	XV			
-ają					
(pożyczyć P)					
pożyczyć P; -y, -ą	loan, lend, borrow	XII			
(pożyczać I)					

pójść P; -jdzie, go (X), start -jdą; poszedł, -szła (iść D)	XVI	prosty, -ego (prostszy) po prostu prościej. <u>See</u> prosto	straight, direct. simple, plain simply	XXI XXII XXI
półka, -i; -łek . shelf f.	XXII	proszę. <u>See</u> prosić		
północ, -y f. midnight; north	XI	przewodzić I; -dzi, -dzą (poprowadzić P)	lead, conduct,	XXIII
północny, -ego northern	XXI	próbować I; -buje, -bują (spróbować P)	try, attempt	XVIII
półotwarty, -ego half-opened	XXV	prysznic, -a i. przebaczenie, -a n.	shower forgiveness	XVI XXV
później <u>comp.</u> of późno	XXI	przebić P; -bije, -ają (przebijać I)	puncture, pierce	XIX
późniejszy <u>comp.</u> of późny	XXI	przebieg, -u i. przebierać się I; -a, -ają (przebrać się P)	course, run change (clothes)	XXV
późno (później) late (adv.)	IX	przebijać I; -a, -ają (przebić P)	puncture, pierce	
późny, -ego late		przebrać się P; -bierze, -biorą (przebierać się I)	change (clothes)	XVI
praca, -y f. work, job	VII	przechodzić I; -dzi, -dzą (przejść P)	go (X) across; go through; go away (of a sensation)	XIX
pracować I; -cuje, -cują (popracować P)	VIII	przechodzień, -dnia; -e, -ów v.	passerby	XIX
pradziadek, great-grandfather	XXV	przecież	after all, but (emphatically)	I
-dka; -owie, -ów v.		przeciw <u>prep.</u> w. dat.	against	IX
Praga, -i f. Prague	XVIII	przeciwko..... <u>prep. w. dat.</u>	against	IX
pragnąć I; -nie, -ną, -nął, -nęła (zapragnąć P)	XXIII G	przeciwnie	on the contrary, the opposite	IX
pragnienie, -a n. thirst	XVI	przeczuć P; -uje, -ują (przeczuwać I)	sense, have a feel- ing, have a presentiment	
pralka, -i; washing machine	XV	przeczuwać I; -a, -ają (przeczuć P)	sense, have a feel- ing, have a presentiment	XXIV
-lek f.		przeczytać P; -a, -ają (czytać I)	read (through)	XV
pralnia, -ni; laundry	XIII			
-nie, -ni f.				
prawda, -y f. truth	IX			
prawdziwy, -ego real, genuine	XXV			
prawie almost, nearly	V			
prawnik, -a v. law student, lawyer	XXIII			
prawo right (adv.)	XIX			
prawo, -a n. law	X			
prawy, -ego right	IV			
prezent, -u i. present, gift	XIII			
prędko (prędzej) quickly, fast	XVI			
prędzej <u>comp.</u> of prędko	XXI			
problem, -u i. problem	XXIII			
profesor, -a; professor	II			
-owie, -ów v.				
proponować I; propose, suggest				
-nuje, -nują (zapropionować P)				
prosić I, -si, ask, beg	III			
-szą (poprosić P)				
proszę please	I			
prosto (prościej) straight, directly	XIX			

przed/przede	before, in front of	XII	przekupywać I;	bribe	XXVG
<u>prep. w. acc.,</u>			-puje, -pują		
<u>instr.</u>			(przekupić P)		
przede. See			przekwitać I;	finish flowering	XXVG
przed			-a, -ają		
przedmieście,	suburb	XIX	(przekwitnąć P)		
-a; -a, -i n.			przekwitnąć P	finish flowering	XXVG
przedstawiać I;	present, introduce		-tnie, -tną;		
-a, -ają			-tł/-tnął;		
(przedstawić P)			-tła/-tnęła;		
przedstawić P;	present, introduce	IX	-tnięty		
-wi, -wią			(przekwitać I)		
(przedstawiać I)			przemakać I;	be soaked	XXVG
przedwczoraj	the day before	X	-a; -ają		
	yesterday		(przemoknąć P)		
przedzwaniać	make a phone call		przemoknąć P;	be soaked	XXVG
I; -a, -ają			-knie, -kną;		
(przedzwonić P)			-mókł/-moknął,		
przedzwonić P;	make a phone call	XXV	-mokła/-moknęła;		
-ni, -nią			-moknięty		
(przedzwaniać I)			(przemakać I)		
przeglądać I;	look through		przenieść się P;	move (intr.),	XXV
-a, -ają			-niesie,	transfer	
(przejrzeć			-niosą;		
or prze-			-niósł,		
glądnać P)			-niosła,		
przegrać P;	lose	XV	-nieśli		
-a, -ają			(przenosić się I)		
(przegrywać I)			przenocować P;	pass the night	
przegrywać I;	lose	XV	-cuje, -cują		
-a, -ają			(nocować I)		
(przegrać P)			przenieść się I;	move (intr.),	
przejechać P;	go (o=0) across,	XIX	-si, -szą	transfer	
-jedzie,	go through		(przenieść się P)		
-jadą			przepisać P;	copy, rewrite	XV
(przejeżdżać I)			-sze, -szą		
- się	go for a ride	XIX	(przepisywać I)		
przejeżdżać I;	go (o=0) across,	XIX	przepisywać I;	copy, rewrite	XV
-a, -ają	go through		-suje, -sują		
(przejechać P)			(przepisać P)		
przejrzeć P;	look through	XXV	przeplynać P;	flow through, go	
-y, -ą			-nie, -ną;	across (by	
(przeglądać I)			-nął, -nęła	water)	
przejście, -a n.	crossing	XIX	(przepływać I)		
przejsć P;	go (X) across,	XIX	przepływać I;	flow through, go	XIX
-jdzie, -jda;	go through,		-a, -ają	across (by	
-szedł, -szła	go away (of a		(przeplynać P)	water)	
(przechodzić I)	sensation)		przepraszać I;	beg pardon	I
- się	go for a stroll	XIX	-a, -ają		
przekonać P;	persuade, con-	XXIII	(przeprosić P)		
-a, -ają	vince		przepraszam	sorry, excuse me	I
(przekonywać I)			przeprzić P;	beg pardon	
przekonywać I;	persuade, con-	XXIV	-si, -szą		
-nuje, -nują	vince		(przepraszać I)		
(przekonać P)			przerwa, -y f.	intermission	XXV
przekupić P;	bribe	XXVG	przerwać P;	cut off, interrupt	XXIV
-pi, -pią			-rwie, -rwą		
(przekupywać I)			(przerzywać I)		

przerywać I; cut off, interrupt -a, -ają (przerwać P)			przy <u>prep. w.</u> near, beside, at, XI <u>loc.</u> in front of
przesadzać I; exaggerate IX -a, -ają (przesadzić P)			przychodzić I; come (X), arrive XVIII -dzi, -dzą (przyjść P)
przesadzić P; exaggerate -dzi, -dzą (przesadzać I)			przyciąganie, attraction XXV -a n.
przestać P; stop, cease XXIV -nie, -ną (przestawać I)			przygotować prepare oneself, XV się P; -tuje, make ready
przestawać I; stop, cease -taje, -tają; -tawaj (przestać P)			(przygotowywać się I)
przestraszać I; scare, frighten -a, -ają (przestraszyć P)			przygotowywać prepare oneself, XV się I; -wuje, -wują (przygotować się P)
przestraszyć P; scare, frighten XXIV -y, -ą (przestraszać I)			przyjaciół, -a; friend VII -ciele, -ciół, -ciołom, -ciołach, -ciółmi v.
przeszkadzać I; disturb, hinder IX -a, -ają (przeszkodzić P)			przyjaciółka, (girl) friend VII -i, -itek f.
przeszkoda, -y; obstacle XXV -ód f.			przyjazd, -u, arrival XIX -jeździe (loc.) i.
przeszkodzić P; disturb, hinder -dzi, -dzą (przeszkadzać I)			przyjąć P; receive, adopt XXII -jmie, -jma; -jął, -jęła; -jm/-jmij (przyjmować I)
przeszło over, above XXI			przyjechać P; come (o-o), XVIII -jedzie, arrive
przetłumaczyć translate, interpret IX P; -y, -ą (tłumaczyć I)			-jadą (przyjeżdżać I)
przewidywać I; foresee XXVG -duje, -dują (przewidzieć P)			przyjemnie pleasantly, agree- II ably
przewidzenie, foreseeing -a n.			przyjemność, pleasure XII -ci, -ci f.
do przewi- to be expected, XXIV dzenia to be foreseen			przyjemny, -ego pleasant, agree- IX able
przewidzieć P; foresee XXVG -dzi, -dzą (przewidywać I)			przyjeżdżać I; come (o-o), XVII -a, -ają arrive
przez/przeze across, over, XIII <u>prep. w. acc.</u> through, for, by			(przyjechać P)
przeze. See			przyjęcie, -a n. reception, party XIII
przez			przyjmować I; receive, adopt
przeziębiony, sick with a cold VII -ego; -bieni			-muje, -mują (przyjąć P)
przeżyć P; -yje, live through, take XXVG -yją to heart			przyjść P; come (X), arrive XVIII -jdzie, -jda; -szedł, -szła (przychodzić I)
(przeżywać I)			przykład, -u i. example XXV
przeżywać I; live through; take XXIV -a, -ają to heart			przykro unpleasantly XII - mi I'm sorry
(przeżyć P)			przykrość, annoyance, un- XIX -ci; -ci f. pleasantness
przód, przodu i. front			
z przodu in front XIX			

przylatywać I; -tuje, -tują (przylecieć P)	fly in, come, arrive (by air)	XVIII	przystanek, -nku i.	(public conveyance) stop	XVIII
przylecieć P; -ci, -cą (przylatywać I)	fly in, come, arrive (by air)	XVIII	przystojny, -ego	handsome	VII
przynajmniej	at least	XV	przysyłać I; -a, -ają (przysłać P)	send (in)	
przyniesić P; -niesie, -niosą; -niósł, -niosła, -nieśli (przynosić I)	bring (X)	XVIII	przyszły, -ego	next, future	XIII
przynosić I; -si, -szą (przynieść P)	bring (X)	XVIII	przywieżć P; -wiezie, -wiozą; -wiózł, -wiozła, -wieźli (przywozić I)	bring (o=o)	XVIII
przypadek, -dku i.	accident, chance	III	przywitać się P; -a, -ają (witać się I)	greet, say hello	XII
przypadkowo	accidentally	XXIII	przywozić I; -zi, -żą (przywieźć P)	bring (o=o)	XVIII
przypominać I; -a, -ają (przypomnieć P)	remind		przywódca, -y; -y, -ów v.	leader, chief	XXII
-sobie	remember		psuć I; psuje, -ą (zepsuć P)	spoil	XXIIG
przypomnieć P; -mni, -mną (przypominać I)	remind	XX	psychologiczny, -ego	psychological	XXV
-sobie	remember	XI	publikować I; -kuje, -kują (opublikować P)	publish	
przypuszczać I; -a, -ają (przypuścić P)	suppose	XXI	pudel, -dla; -e, -i/-ów a.	poodle	VI
przypuścić P; -ści, -szczą (przypuszczać I)	suppose		pudełko, -a; -łek n.	box	III
przrzec P; -knę, -knie; -kł (przrzekać I)	promise	XX	pułdniczka, -i; -czek f.	compact	I
przrzekać I; -a, -ają (przrzec P)	promise	XXIV	punkt	sharp (of time by the clock)	XVI
przysiąc/ przysięgnąć P; -sięgnie, -ną; -siągl, -sięgła (przysięgać I)	swear, vow	XXIV	punktualnie	punctually, exactly	XVI
przysięgać I; -a, -ają (przysięgnąć P)	swear, vow		pytać (się) I; -a, -ają (spytać (się)P)	ask, inquire	XXIII
przysięgnąć. See przysiąc			pytanie, -a n.	question	III
przysłać P; -śle, -ą (przysyłać I)	send (in)	XXV		R	
przysłuchiwać się I; -chuje, -chują	listen to, attend	XXIII	Raba, -y f.	the Raba (River)	XIX
			rachunek, -nku i.	calculation, account, check	XII
			racja, -ji f.	reason	
			mieć rację	be right	VI
			raczej	rather, in fact, would rather say	XVII
			rada, -y f.	advice, counsel, council	XVII
			dawać sobie radę	manage	XXII

radio, -dia; -diów n.	radio	VIII	Rosjanka, -i; -nek f.	Russian woman	VII
radziecki, -ego	Soviet	XI	rosnąć. <u>See</u>		XXIV
rano, -a n.	morning	VIII	rósć		
rasowy, -ego	pedigreed, thorough- bred	VI	rosyjski, -ego	Russian	VIII
rata, -y f.	installment	XV	rower, -u i.	bicycle	XV
raz, -u; -y (nom. gen.) i.	once, one occurrence	I	rozbić P; -bije, -ą (rozbijać I)	break, bruise	XXIV
na razie	for the time being		rozbierać się I;	undress (intr.)	XVI
od razu	at once	XVI	-a, -ają (rozebrać się P)		
razem	together	I	rozbić I; -a, -ają (rozbić P)	break, bruise	
w każdym razie	in any case	XI	rozbiór, -bioru i.	partition (of a country, specifically Poland)	XXII
religijny, -ego	religious	XXIG	rozchodzić się I; -dzi, -dzą (rozejść się P)	go (X) in different directions, dis- perse	
repertuar, -u i.	repertory, list- ings	XXV	rozebrać się I;	undress (intr.)	XVI
republika, -i f.	republic	XI	rozbierze, -biorą; rozebrał (rozbierać się P)		
restauracja, -ji; -je, -ji f.	restaurant	XI	rozejść się P;	go (X) in different directions, dis- perse	XIX
reszta, -y f.	rest, remainder	XVI	-jdzie, -jda; rozszedł, rozeszła (rozchodzić się I)		
reżyser, -a v.	(theater or film) director	XXII	rozniewać się P; -a, -ają (gniewać się I)	get angry	
ręka, -i; ręce/ ręku (loc.); ręce, rąk, rękami/ rękoma f.	hand, arm	IV	rozgryzać I;	bite through	XXVG
rękawiczka, -i; -czek f.	glove	IV	-a, -ają (rozgryźć P)		
Robert, -a v.	Robert	II	rozgryźć P;	bite through	XXVG
robić I; -bi, -bia; rób (zrobić P)	make, do	VIII	-yzie, -yzą; -yzi (rozgryzać I)		
-się, <u>impers.</u>	grow, get	IX	rozgrzać P;	warm up, flush	XXIV
robotnik, -a v.	worker	XII	-grzeje, -ą (rozgrzewać I)		
robota, -y; -bót f.	work	VIII	rozgrzewać I;	warm up, flush	XXIV
robotniczy, -ego	pert. to workers	XXV	-a, -ają (rozgrzać P)		
Polska Partia Robotnicza (PPR)	Polish Workers' Party (name of the Polish Com- munist Party, 1942-48)		rozjechać się P; -jedzie, -jadą (rozjeżdżać się I)	go (o=0) in dif- ferent direc- tions, disperse	XIX
rodzice, -ów pl. v.	parents	VII	rozjeżdżać się I; -a, -ają (rozjechać się P)	go (o=0) in dif- ferent direc- tions, disperse	XVIII
rodzić się I; -dzi, -dzą (urodzić się P)	be born	XXIIG	rozkład, -u i.	schedule, time- table	
rodzina, -y f.	family	XXI			
rok, -u; lata, lat i.	year	IX			
Roman, -a v.	Roman	IIG			
Romek, -mka v.	affect. of Roman	IIG			
Rosja, -ji f.	Russia	XI			
Rosjanin, -a; -janie, -jan v.	Russian	VII			

rozkładać I;	spread out		rząd, -u i.	government	XXV
-a, -aję			rząd, rzędu i.	row, line	
(rozłożyć P)			w pierwszym	in the first place	XXIV
rozłożyć P;	spread out	XXIV	rządzie		
-ży, -żę;			rzecz, -y; -y	thing; action	IV
-łoż			(nom. gen.)		
(rozkładać I)			rzeczywiście	really, indeed	XVII
rozmawiać I;	talk, have a con-	XVI	rzeka, -i f.	river	XIII
-a, -aję	versation		rzeźba, -y f.	sculpture	XII
(porozmawiać P)			Rzym, -u i.	Rome	XI
rozmowa, -y;	conversation,	XXIII		S	
-mów f.	talk				
rozumieć I;	understand	III			
-em, -e,			sala, -i f.	room, hall	XVIII
-eję			sałata, -y f.	salad, lettuce	XX
(zrozumieć P)			sam, -ego	alone, oneself	VIII
rozwieść się P;	divorce, get	XXIV	samochód,	automobile, car	XII
-wiedzie,	divorced		-chodu i.		
-wiodą;			samolot, -u i.	(air)plane	XII
-wiódł,			sandał, -a i.	sandal	IV
-wiodła,			są. See być		I
-wiedli			sądzić I; -dzi,	think, judge, believe	XXI
(rozwozić się			-dzą		
I)			sąsiad, -a;	neighbor	VII
rozwozić się I;	divorce, get		-siedzi,		
-dzi, -dzą	divorced		-siadów v.		
(rozwieść się P)			sąsiadka, -i;	(female) neighbor	VII
róg, rogu i.	corner	XIII	-dek f.		
róść/rosnąć I;	grow	XXIV	scenariusz, -a;	scenario, script	XXV
rośnie,			-e, -y i.		
rosną;			schody, -ów pl.	stairs	XIX
rosł/rosnęł,			schodzić I;	go (X) down,	XIX
rosła/			-dzi, -dzą	step down	
rosnęła			(zejść P)		
(wyrósć/			- się	come (X) to-	XIX
wyrosnąć P)				gether, gather	
różnie	differently,	IX	schronienie,	shelter	XXIV
	variously		-a n.		
różny, -ego	different, various	XVI	schudnąć P;	grow lean, lose	XXIV
różowy, -ego	pink, rosy	IV	-dnie, -dnę;	weight	
rubel, -bla;	ruble	XIV	-dł		
-e, -i a.			(chudnąć I)		
ruch, -u i.	motion, activity,	XVI	scyzoryk, -a i.	penknife	XXIV
	traffic		seans, -u; -e,	(movie) show,	XXV
ruszać się I;	move, budge		-ów i.	program	
-a, -aję			seminaryjny,	pert. to a seminar	
(ruszyć się P)			-ego		
ruszyć się P;	move, budge	IX	praca semi-	(term) paper	XV
-szy, -szą			naryjna		
(ruszać się I)			senacki, -ego	pert. to the senate	XIII
rwać I; rwie,	tear	XXIVG	sennik, -a i.	dream book	XXII
rwą			sens, -u i.	sense	VI
ryba, -y f.	fish	XX	ser, -a i.	cheese	XXIVG
rynek, -nku i.	market square	XIV	serce, -a n.	heart	XXV
Rysiek, -ska v.	Dick	II	serdeczny,	cordial	XXIV
Ryszard, -a v.	Richard	II	-ego		
rytm, -u i.	rhythm	XXV	serwetka, -i	napkin	XX
rzadko	seldom, rarely	VII	serwus	hi!; so long	VIII
(rzadziej)			seter, -a a.	setter (dog)	VI

setka, -i; -tek f.	(group of a) hundred, anything characterized by the number hundred	XXV	sklep, -u i. skłamać P; -mie, -mią (kłamać I) skoczyć P; -y, -ą (skakać I) skończyć P; -y, -ą (kończyć I) skorzystać P; -a, -ają (korzystać I) skręcać I; -a, -ają (skręcić P) skręcić P; -ci, -cą (skręcać I) skroń, -ni f. skryć się P; skryje, -ą (kryć się I) skurcz, -u; -e, -ów i. słabo (słabiej) słodki, -ego (słodszy) słodszy <u>comp.</u> of słodki słodyczne, -y pl. słony, -ego słońce, -a n. Słowianin, -a; -wianie, -wian v. słownik, -a i. słowo, -a; słów n. słówko, -a; -wek n. słuchać I, -a, -ają (posłuchać P) słup, -a i. oczy w— służyć I; -y, -ą (posłużyć P) słysząc słyszeć I; -y, -ą (usłyszeć P) smutny, -ego sobą. <u>See</u> siebie sobie. <u>See</u> siebie tak— sobota, -y; -bót f.	shop, store lie jump, leap finish, end enjoy, make use of, take ad- vantage of turn turn temple hide cramp weakly, feebly sweet candy salty sun Slav dictionary, vocabulary word word, vocabulary entry listen post, pole eyes fixed serve is (are) heard hear sad so-so Saturday	XXI XXI XXIV XIX XIX XXV XXIV IX XXI XXI XVIII XXI VIII XXIVG VI V I III XXV XXV V VIII VII XII IX I XIII
sędzia, -ego, -emu, -i/ -im, -ą; -owie, -ów v.	judge	XXV	siadać I; -a, -ają (siaść P) siaść P; siądzie, siąda; siadł, siedli (siadać I) siebie/się (gen. acc.), sobie (dat. loc.), sobą (instr.) siedem, -dmiu siedemdziesiąt, -sięciu siedemnasty, -ego siedemnaście, -astu siedemset, -dmiuset siedmioosobowy, -ego siedzieć I; -dzi, -dzą (posiedzieć I) sierpień, -pnia i. się. <u>See</u> siebie silny, -ego (silniejszy) siła, -y f. siostra, -y; siostr f. siódmy, -ego siwy, -ego skakać I; -acze, -aczą (skoczyć P) skarżyć się I; -y, -ą skąd skądś skądże	sit down, take a seat sit down, take a seat reflexive pron.; oneself seven seventy seventeenth seventeen seven hundred seven-man (strong) sit, be seated August strong, forceful strength, force sister seventh gray(-haired) jump, leap complain from where?; of course not from somewhere but of course not	XVI XVI VIII VII XIV XVII XVII XXII XXV VIII XIII I XXV XXIV VII VII XXV XXII XXIII I IX IX

sok, -u i.	juice	XX	spółdzielnia,	cooperative	XXIII
sowiecki, -ego	Soviet	XI	-ni; -nie,		
sól, soli f.	salt	XX	-ni f.		
spacer, -u i.	stroll, walk	XIII	spóźniać się I;	be late, miss	
spać A; śpi,	sleep	XVI	-a, -aję		
śpią			(spóźnić się P)		
(sypiać F)			spóźnić się P;	be late, miss	XII
specjalny, -ego	special	V	-ni, -nią		
spędzać I; -a,	spend, pass (time)	XIV	(spóźniać się I)		
-aję			sprawa, -y f.	affair, matter	XVI
(spędzić P)			sprawiedliwość,	justice	XXV
spędzić P;	spend, pass (time)	X	-ci f.		
-dzi, -dzą			spróbować P;	try, attempt	XVIII
(spędzać I)			buje, -bują		
śpieszyć się I;	hurry up, be in a	XII	(próbować I)		
-y, -ą	hurry		sprzątać I; -a,	clean up (room),	XXIV
(pośpieszyć			-aję	tidy up	
się P)			(posprzątać P)		
spłacać I;	pay off, repay	XV	sprzeczać się I;	argue	XXIII
-a, -aję			-a, -aję		
(spłacić P)			sprzed/sprzede	from before	XXIV
spłacić P;	pay off, repay	XV	prep. w. gen.		
-ci, -cą			sprzede. See		
(spłacać I)			sprzed		
spod/spode	from under	XIII	spytać (się) P;	ask, inquire	XXIII
prep. w. gen.			-a, -aję		
spode. See			(pytać (się) I)		
spod			stacja, -ji; -je,	station	XIII
spodenki, -nek	trunks, shorts	XI	-ji f.		
pl.			stać I; stoi,	stand, be in a stand-	XI
spodnie, -ni	trousers, pants	IV	stoją; stój	ing position	
pl.			(postać P)		
spodobać się P;	please, be pleas-	XXII	stać się P;	become, get;	X
-a, -aję	ing, likable		stanie, -ną	happen	
(podoać się I)			(stawać się I)		
spokojnie	quietly, calmly,	XX	stale	constantly,	XV
	still			regularly	
spokój, -koju i.	quiet, calm	XX	stamtąd	from (over) there	XX
sport, -u i.	sport	XII	stan, -u i.	state	
spory, -ego	considerable, fair	XXV	Stany Zjedno-	United States	XI
sposobność,	occasion, chance	XXII	czone		
-ci f.			stanąć P;	assume a stand-	XXIV
sposób, -sobu	manner, means,	XV	-nie, -ną;	ing position,	
i.	way		-nął, -nęła	stand up; stop	
spotkać P; -a,	meet, come across	XIII	(stawać I)		
-aję			Stanisław, -a v.	Stanislas	II
(spotykać I)			stanowczo	decidedly, most	XV
- się	meet (each other)	XVI		certainly	
spotykać I;	meet, come		starać się I;	try one's best,	XI
-a, -aję	across		-a, -aję	endeavor	
(spotkać P)			(postarać się P)		
- się	meet (each other)	XVI	starczyć P	suffice, be enough	XXV
spowodować P;	cause	XXV	impers.; -y		
-duje, -dują			starszy		XXI
(powodować I)			comp. of		
spódnica, -y f.	skirt	XVIII	stary		
spódniczka, -i;	skirt	IV	stary, -ego	old	V
-czek f.			(starszy)		

starzec się I;	grow old	XXIVG	Sudety, -ów pl.	Sudetes	XX
-eje, -eja			sueski, -ego	pert. to Suez	XXIVG
(zestarzec się P)			sufit, -u i.	ceiling	
Staszek, -szka v.	affect. of Stanisław	IIG	sukienka, -i;	dress	IV
statek, -tku i.	boat, ship	XII	-nek f.		
stawać I; staje,	assume a standing	XXV	suknia, -ni;	dress, gown	XI
-ą; stawaj	position, stand		-nie, sukni/		
(stanać P)	up; stop		sukien f.		
stawać się I;	become, get		sweter, -tra i.	sweater	IV
staje, -ą;			swój, swojego	one's own	IV
stawaj			sympatyczny,	likable, pleasant	VII
(stać się P)			-ego		
stawiać I; -a,	put (in a stand-	XX	syn, -a, -u	son	IX
-ają	ing position)		(loc.); -owie		
(postawić P)			v.		
stąd	from here	IX	sypialnia, -ni;	bedroom	XVII
Stefan, -a v.	Steven	XXIV	-nie, -ni f.		
sto, -u	hundred	XIV	sypiać F; -a,	sleep	XX
stodoli, -ego	barn-like	XXV	-ają		
stodoła, -y;	barn	XXV	(spać A)		
-ó! f.			sytuacja, -ji f.	situation	XI
stoisko, -a n.	stand	XIX	szachy, -ów pl.	chess	XV
stolica, -y f.	capital	XXII	szalik, -a i.	scarf	IV
stolik, -a i.	(small) table	XVI	szansa, -y; -e	opportunity	XXVGG
stołówka, -i;	dining hall	XI	f.		
-wek f.			szary, -ego	gray	IV
stopa, -y; stóp	foot	XXI	szczególnie	especially,	XXIV
stopień, -pnia i.	degree, extent	XXIV	szczęście, -a	particularly	
stosunkowo	relatively	XVI	n.	happiness, luck	IX
stół, stołu i.	table	I	szczęśliwie	happily, fortu-	XX
strasznie	frightfully, awfully	VII	nately		
straszny, -ego	terrible	XVI	szczęśliwy,	happy, lucky	IX
straszyć I; -y,	frighten, haunt	XXV	-ego		
-ą			szeptać I;	whisper	XXIVG
(postraszyć P)			-pcze, -pczą		
strona, -y f.	side	IV	(zaszeptać P)		
strumyk, -a i.	brook	XIX	szeroki, -ego	wide, broad	XXI
stryj, -a; -owie,	(paternal) uncle	XIII	(szerszy)		
-ów v.			szerszy comp.		XXII
strzyc I; -yże,	cut hair	XIX	of szeroki		
-ygą; -ygł			szesnasty, -ego	sixteenth	XVI
(ostrzyc P)			szesnaście,	sixteen	XVII
- się	have one's hair	XIX	-astu		
	cut		sześć, -ściu	six	VI
studencki, -ego	pert. to students	XI	széśćdziesiąt,	sixty	XIV
student, -a v.	student	VI	-sięciu		
studentka, -i;	(female) student	VI	sześćdziesiąty,	sixtieth	XXII
-tek			-ego		
studia, -iów pl.	studies	XII	sześćset,	six hundred	XV
studiować I;	study	X	-ściuset		
-diuje, -diują			szewc, -a; -y,	shoemaker	XIII
styczeń, -cznia	January	XIII	-ów v.		
i.			szewski, -ego	pert. to shoe-	XIII
styl, -u i.	style, taste	XXV	makers		
stypendium;	scholarship,	XX	szklanka, -i;	glass	XVI
-dia, -diów n.	fellowship		-nek f.		

szkoda, -y;	harm; (nom. only)	V	śmiać się I;	laugh	XXIV
szkód f.	too bad, a pity		śmieje, -ą;		
szkodzić I;	injure, hurt		śmiał,		
-dzi, -dzą			śmiali/		
(zaszkodzić P)			śmieli		
nie szkodzi	it doesn't matter	XXII	(zaśmiać się P)		
szkolny, -ego	pert. to school	XVIII	śmiech, -u i.	laughter	XXIV
szkoła, -y;	school	XIII	śmiecie, -ci	litter, trash	I
szkót			pl.		
Szkot, a v.	Scotsman	VII	śmietankowy,	creamy; vanilla	XX
Szkotka, -i;	Scotswoman	VII	-ego	(ice cream)	
-tek f.			śniadanie, -a n.	breakfast	XI
szorty, -ów pl.	shorts	IV	śnieg, -u i.	snow	X
szosa, -y f.	highway	XIX	śpiący, -ego	sleepy	IX
szóstka, -i; -tek	(group of) six,	XIV	śpieszyć się.		
f.	anything charac-		See spieszyć		
	terized by six		się		
szósty, -ego	sixth	VI	śpiewać I; -a,	sing	XXIV
szpital, -a; -e,	hospital	XI	-ają		
-i i.			(zaśpiewać P)		
sztuka, -i f.	art, trick, play	XII	śpioch, -a; -y,	sleepyhead	XXIII
szukać I; -a,	seek, look for	VIII	-ów v.		
-ają			środa, -y f.	Wednesday	XIII
(poszukać P)			środek, -dka i.	middle; means,	XVI
szwajcarski,	Swiss	XXV	remedy		
-ego			świadek, -dka;	witness	XIX
Szwed, -a v.	Swede	VII	-owie v.		
Szwedka, -i;	Swedish woman	VII	świat, -a, -u	world	XVII
-dek f.			(dat.),		
szybko	quickly, fast	XVI	świecie (loc.) i.		
(szybciej)			światło, -a n.	light	XVI
szynka, i;	ham	XIX	światowy, -ego	pert. to the world	XXV
-nek f.			świetnie	splendidly	I
			świetny, -ego	excellent, splendid	XXIV
	Ś		święto, -a;	holiday	XIII
ściana, -y f.	wall	I	świąt n.		
ściąć P; zetnie,	cut	XIX	Wesołych	Merry Christmas	IX
-ną; ściał,			Świąt		
ścięła; zetnij;			świętokrzyński,	pert. to the Holy	XIII
ścięty			-ego	Cross	
(ścinać I)					
ścinać I; -a,	cut	XIX			
-ają					
(ściąć P)					
ścisk, -u i.	crush (of people)	XXIII	ta. See ten		III
ściskać I;	squeeze, embrace	XXIV	tablica, -y f.	blackboard	I
-a, -ają			Tadek, -dka v.	affect. of Tadeusz	IIG
(ścisnąć P)			Tadeusz, -a v.	Thaddeus	IIG
ścisnąć P; -nie,	squeeze, embrace	XXVIG	tajemnica, -y f.	secret, secrecy	XXIII
-ną; -nął,			tak	yes; so	I
-nęła			taki, -ego	such	VII
(ściskać I)			taksówka, -i;	taxi(cab)	XII
Śląsk, -a i.	Silesia	XIX	-wek f.		
Ślązak, -a v.	Silesian	XXIVG	takt, -u i.	beat, time,	XXV
ślicznie	lovely (adv.)	X	cadence		
śliczny, -ego	lovely	X	także	also, too	V
ślub, -u i.	marriage, wedding	XIX	talerz, -a; -e,	plate	XX
			-y i.		
			tam	there, over there	II

tamten, -ta, -to; -ci, -te; -tego	that, that over there	III	torebka, -i; -bek f.	(hand)bag	IV
tamtędy	that way over there	XVIII	tort, -u i.	cake	XX
tani, taniego (tańszy)	cheap	XXI	towarowy, -ego	pert. to merchan- dise	
taniec, -ńca; -ów i.	dance	VIII	dom towarowy	department store	XI
taniej <u>comp.</u> of tanio		XXI	towarzysz, -a; -e, -y/-ów v.	comrade	VIII G
tanio (taniej)	cheaply	XXI	trafiac I; -a, -aja	hit, score a hit	
tańczyć I; -y, -ą (zatańczyć or potańczyć P)	dance	VIII	(trafić P)		
tańszy <u>comp.</u> of tani		XXI	trafić P; -fi, -fią	hit, score a hit	XXV
Tatry, Tatr	the Tatras	XXI	(trafiac I)		
tatusź, -sia v.	daddy	XXIII	tramwaj, -u; -e, -ów i.	street car	XI
teatr, -u i.	theater	XI	trochę	a little, a bit	V
teczka, -i; -czek f.	briefcase	IV	troje, -jga	three (collect.)	XIV
tekst, -u i.	text	III	trolejbus, -u i.	trolley bus	XXIII
telefon, -u i.	telephone	XXIV	trójka, -i; -jek f.	three(some), any- thing charac- terized by the number three	XIV
telefonować I; -nuje, -nują (zatelefonować P)	phone, call up	X	trud, -u i.	trouble, difficulty	XXIV
telewizja, -ji f.	television	X	trudniej <u>comp.</u> of trudno		XXI
ten, ta, to; ci, te; tego	this, that	III	trudniejszy <u>comp. of</u> trudny		XXI
rok temu	a year ago	XIV	trudno	(it is) hard, dif- ficult	XIV
tenis, -a a.	tennis	XIII	(trudniej)		
tenisowy, -ego	pert. to tennis	XIII	trudność, -ci; -ci f.	difficulty	XXII
teraz	now	I	trudny, -ego (trudniejszy)	difficult, hard	XIII
Teresa, -y f.	Theresa	II G	truskawkowy, -ego	pert. to straw- berries	XX
teściowa, -ej f.	mother-in-law	XII	trwać I; -a, -ają	last, continue	XVIII
teść, -cia; -ciowie, -ciów v.	father-in-law; parents-in-law	XII	trybuna, -y f.	tribune, platform	
też	also, too	I	„Trybuna Ludu”	a Warsaw news- paper	XXV
tędy	this way	XVIII	trząść się I; trzęsie, -są trząśł, trzęśła (zatrząść się P)	tremble	XXIV G
tłum, -u i.	crowd	XXV	trzeba	it is necessary, one needs	XVII
tłumaczyć I; -y, -ą (wy tłumaczyć P)	explain		trzeci, -ciego	third	III
— (przetłuma- czyć P)	translate		trzeć I; trze, trą; tark; tarty	rub	XXIV G
to	this, that, it	I	trzy, trzej; -ech, -em, -ema	three	III
tobą. See ty		XII	trzydziesty, -ego	thirtieth	XXII
tobie. See ty		IX	trzydzieści, -estu	thirty	XIV
toczyć się I; -y, -ą (potoczyć się P)	take place, be under way	XXV			
Tomasz, -a v.	Thomas	II			
Tomek, -mka v.	Tom	II			
tonąć I; -nie, -ną; -nął, -nęła (utonąć P)	drown	XXIV G			

rać się I;	hold oneself		ubranie, -a n.	suit (of clothes)	IV
, -ają			ucho, -a; uszy,	ear	IV
maj się	take it easy	XXIII	-u, -ami/		
asty, -ego	thirteenth	XIII	-yma n.		
aście, -astu	thirteen	XIII	uciec P; -knie,	run away, flee	XXIV
ta, -u	three hundred	XIV	-kną; -ki		
	here	II	(uciekać I)		
	here	V	uciekać I; -a, -ają	run away, flee	
	just next to, close	XXV	(uciec P)		
	by		ucieszyć się P;	be glad, rejoice	XXV
do	hard (adv.)	XXIG	-y, -ą		
wardziej)			(cieszyć się I)		
iszy <u>comp.</u>		XXI	uczennica, -y f.	(female) pupil, schoolgirl	VI
twardy			uczeń, ucznia:	pupil, schoolboy	VI
ły, -ego	hard, tough	XXI	-niowie,		
wardszy)			-niów v.		
dziej		XXIG	uczesać się P;	comb one's hair	XVI
<u>mp. of</u>			-sze, -szą		
ardo			(czesać się I)		
z, -y f.	face		uczestnik, -a v.	participant	XXII
t mi do	it's becoming to	XXIV	uczyć się I;	study, learn	VIII
twarzy	me		-y, -ą		
rdzić I;	affirm, claim	XXIII	(nauczyć się P)		
dzi, -dzą			uczynić P;	do, cause to happen	
iebie/cię	you (fam.)	VIII	-ni, -nią		
gen. acc.),			(czynić I)		
obie/ci			udać P; uda,	pretend	
lat.), tobie			udadzą; udaj		
loc.), tobą			(udawać I)		
(instr.)			- się	succeed, manage	XXIII
ień,	week	XIII	udawać I;	pretend	XXIV
ygodnia;			udaje, udają;		
e, -i i.	so many, so	XVII	udawaj		
, -u	much		(udać P)		
o	only, just, but	I	ugotować P;	cook, prepare	XV
y, -ego	rear, back	XIX	-tuje, -tuja		
-u i.	rear, back		(gotować I)		
tyłu	in the back	XIX	ujechać P;	cover a (certain)	XIX
nie mniej	nonetheless	XXV	ujedzie,	distance (0=0)	
łac, -a; -e,	thousand	XIV	ujadą		
tysięcy i.			ujście, -a n.	mouth (of a river), estuary	XXI
ń, -niu i.	tobacco	III	ujść P; ujdzie,	cover a (certain)	XIX
ł, -u i.	title	XXII	ujdą; uszedł,	distance (X)	
. (to znaczy)	i.e.	XXII	uszła		
. (tak zwany)	so-called	XXII	ukraść P; -dnie,	steal	XI
			-dną; -dł		
	U		(kraść I)		
<u>prep. w. gen.</u>	at, by, in	V	ulewa, -y f.	downpour	X
rać się I;	dress (intr.)	XVI	ulica, -y f.	street	XIII
-a, -ają			umarł. <u>See</u>		
brać się P)			umrzeć		
ogi, -ego	poor, plain	XXV	umawiać się I;	arrange to meet,	XVI
(uboższy)			-a, -ają	make a date	
rać się P;	dress (intr.)	XVI	(umówić się P)		
ubierze,			umieć I; -em,	know how	VIII
ubiorą			-e, -eją; -ej		
ubierać się I)			(potrafić P)		

umierać I; -a, die		urządzić P;	arrange, plan	
-ają		-dzi, -dzą		
(umrzeć P)		(urządzać I)		
umówić się P; arrange to meet, XII		urzędnik, -a v. clerk		XXI
-wi, -wią make a date		usiąść P; sit down		XXII
(umawiać się I)		usiądzie,		
umrzeć P; die XII		usiada;		
umrze,		usiadł,		
umrą; umarł		usiedli		
(umierać I)		usłyszeć P; hear		XXIII
umyć P; -umyje, wash (tr.) XVI		-y, -ą		
-ą		(słyszeć I)		
(myć I)		uspakajać się I; quiet down,		
- się wash (intr.) XVI		-a, -ają grow calm		
uniwersytecki, pert. to university XI		(uspokoić się P)		
-ego		uspokoić się P; quiet down,		XXIV
uniwersytet, -u i. university XII		-oi, -oją; grow calm		
Uniwersytet Jagiellonian XXII		-ój		
Jagielloński University (in Cracow)		(uspakajać się I)		
upadać I; -a, fall down		usta, ust pl. mouth		XX
-ają		ustrój, -roju; form of govern-		XXV
(upaść P)		-e, -ów i. ment, regime		
upał, -u i. heat X		uśmiechać się smile		
uparł się. See		I; -a, -ają		
uprzeć się		(uśmiechnąć się P)		
upaść P; -dnie, fall down XXIV		uśmiechnąć się smile		XXII
-dną; -dł		P; -nie, -ą		
(upadać I)		(uśmiechać się I)		
upić się P; get drunk XXIV		utalentowany, talented		XXV
-ije, -iją		-ego		
(upijać się I)		utonąć P; -nie, drown		XXIV
upiec P; -ecze, bake XXIIG		-ną; -nął,		
-eką; -ekł		-nęła		
(piec I)		(tonąć I)		
upierać się I; insist, persist XXIV		utwór, -woru i. piece of work,		XXV
-a, -ają stubbornly		composition		
(uprzeć się P)		uważać I; -a, consider, think		XXVII
upijać się I; get drunk		-ają		
-a, -ają		uwierzyć P; believe		XXIII
(upić się P)		-y, -ą		
uprzeć się P; insist, be stubborn XXIV		(wierzyć I)		
uprze, uprą;		uznać P; -a, recognize		
uparł; uparty		-ają		
(upierać się I)		(uznawać I)		
urlop, -u i. leave, furlough XIII		uznawać I; recognize		XXV
urodzić P; give birth XXIIG		uznaje, -ają;		
-dzi, -dzą		-awaj		
(rodzić I)		(uznać P)		
- się be born XI		używać I; -a, use, make use of		VIII
urodzinowy, pert. to a birthday XXII		-ają		
-ego		używanie, -a use		XXIII
urodziny, -in birthday XV		n.		
pl.				
urszulanka, -i; Ursuline (sister) XXV				
-nek f.				
urządzać I; -a, arrange, plan XIII				
-ają				
(urządzić P)				

W

w/we prep. in, at
w. acc. loc.

V

Wacek, -cka v.	affect. of Wacław	IIG	wesele, -a n.	wedding	XIII
Wacław, -a v.	Venceslas	IIG	weselej <u>comp.</u>		XXI
wakacje, -ji pl.	vacation	XIII	of wesoło		
walizka, -i;	suitcase	XXI	wesoło (weselej)	gaily, cheerfully	
-zek f.			wesoły, -ego;	gay, cheerful	VII
wam. See wy		IX	weseli		
wami. See wy		XII	(weselszy)		
Wanda, -y f.	Wanda	II	wezwać P;	call, call in	XXIV
Wandzia, -dzi f.	affect. of Wanda	IIG	-zwie, zwą		
Warszawa, -y f.	Warsaw	XI	(wzywać I)		
warszawiak, -a	Varsovian	XXIII	Węgier, -gra v.	Hungarian	XXV
v.			węższy <u>comp.</u>		XXI
warszawianin,	Varsovian	XXIVG	of wąski		
-a; -wianie,			wiadomość, -ci;	news, informa-	VIII
-wian v.			-ci f.	tion	
warszawski,	pert. to Warsaw,	XXV	wiatr, -u,	wind	X
-ego	Varsovian		wietrze		
Warta, -y f.	the Warta (River)	XXI	(loc.) i.		
warto	it is worth(while)	XI	widelec, -lca;	fork	XX
was. See wy		VIII	-e, -ów i.		
Waszyngton, -u	Washington (D.C.)	XI	widokówka, -i;	picture postcard	VI
i.			-wek f.		
ważny, -ego	important	XVIII	widywać F;	see	XX
(ważniejszy)			-duje, -dują		
ważyć I; -y, -ą	weigh	XIV	(widzieć A)		
(zważyć P)			widzenie, -a n.	sight, seeing	
wąski, -ego	narrow	XXI	do widzenia	good-by	I
(węższy)			widzieć A;	see	VI
wątpić I; -pi,	doubt	VI	-dzi, -dzą		
-pią			(widywać F,		
(zwątpić P)			zobaczyć P)		
wcale nie	not at all	V	wieczny, -ego	eternal, perpetual	
wchodźć I;	go (X) in, enter,		wieczne pióro	fountain pen	XII
-dzi, -dzą	go up		wieczorowy,	pert. to evening	XI
(wejść P)			-ego		
wciąż	continually, still	VII	wieczór, -oru i.	evening	II
wczesny, -ego	early		Wiedeń, -dnia i.	Vienna	XI
(wcześniejszy)			wiedzieć I;	know, be aware	III
wcześnie	early	IX	wiem, wie,		
(wcześniej)			wiedzą;		
wcześniej		XXI	wiedz		
<u>comp. of</u>			wiejski, -ego	pert. to a village,	XXV
wcześnie			rural		
wcześniejszy		XXI	wiek, -u i.	age, century	XXII
<u>comp. of</u>			wiele, -u	many, much	XIV
wczesny			Wielkanoc, -y	Easter	XXIVG
wczoraj	yesterday	X	f.		
wczorajszy,	pert. to yesterday	X	wielki, -ego	large, great	XXII
-ego			(większy)		
wdzięczny, -ego	grateful	XVII	wielostronny,	many-sided	XXV
we. See w			-ego		
weekend, -u i.	weekend	IX	wiersz, -a;	verse, poem	XX
wejscie, -a n.	entrance	XII	-e, -y i.		
wejść P;	go (X) in, enter,	XIX	wierzyć I;	believe	IX
wejdzie,	go up		-y, -ą		
wejdą;			(uwierzyć P)		
wszedł,			wieszak, -a i.	hanger, rack	XI
weszła			wieś, wsi; wsie,	village, country-	XI
(wchodźć I)			wsi f.	side	

wieść D; wiedzie, wiodą; wiódł, wiodła, wiedli (wodzić ND, powieść P)	lead, conduct	XXIV	Włochy, -ów, Włoszech (loc.) pl. Włodzimierz, -a v. włos, -a i. włoski, -ego Włoszka, -i; -szek f. włożyć P; -y, -ą; włoż (wkładać I)	Italy Włodzimierz hair Italian Italian woman put in, put on	XI XIII IV IX VII XVIII
wieźć D; wiezie, wiozą; wiozł, wiozła, wieźli (wozić ND, powieźć P)	transport, take (o=o)	XVIII	wniosek, -sku i. woda, -y f. wodzenie się, -a n. wodzić ND; -dzi, -dzą; wódz (wieść D)	i. conclusion water leading lead, conduct	XIXG VIII XXV
więc więcej <u>comp.</u> of dużo	so, then more	XI VIII	wojna, -y; -jen f. wojsko, -a n. wojskowy, -ego v. woleć I; -i, -ą wolniej <u>comp.</u> of wolno wolno wolno (wolniej wolny, -ego (wolniejszy)	conclusion water leading war army, troops militaryman, serviceman like better, prefer slower it is allowed freely, slowly free; slow call	XIXG VIII XXV XXV XII XII XI I XVIII XII
więdnąć I; -dnie, -dną; wiądkł, wiądła (zwiędnąć P)	wither, die		wołać I; -a, -ają (zawołać P)		
większy <u>comp.</u> of duży		XXI	wozić ND; -zi, -zą (wieźć D)	transport, take (o=o)	XVIII
Wiktor, -a v. wina, -y f. winda, -y f. winny/winien, winnego wino, -a n. wiosna, -y; -sen f. wisieć I; -si, -szą Wiśla, -y f. witać się I; -a, -ają (przywitać się P)	Victor guilt elevator guilty; indebted, owing wine spring hang	II XII XIX XIV XVIII XI XI	wódka, -i; -dek f. wówczas wóz, wozu i. wózek, -zka i. wpadać I; -a, -ają (wpaść P) wpaść P; -dnie, -dną; -dł (wpadać I) w pół wprost wpuszczać I; -a, -ają (wpuścić P) wpuścić P; -ści, -szczą (wpuszczać I)		
Witek, -tka v. Witold, -a v. wizyta, -y f. wjechać P; wjedzie, wjadą (wjeżdżać I) wjeżdżać I; -a, -ają (wjechać P) wkładać I; -a, -ają (włożyć P) wkrótce Władek, -dka v. Władysław, -a v. własny, -ego właśnie Włoch, -a v.	affect. of Witold or Wiktor Witold visit drive in, enter (o=o), ride up drive in, enter (o=o), ride up put in, put on soon, shortly affect. of Władysław Ladislas one's own just Italian	XXIV IIG XII XIX XXIV IIG IIG IV XV VII			

wracać I; -a, -ają (wrócić P)	come back, return	XIII	wtorek, -rku i.	Tuesday	XIII
wrażenie, -a n.	impression	VI	wtulać się I; -a, -ają (wtulić się P)	tuck o/s in(to)	XXV
Wrocław, -wia i.	Wrocław	XI	wtulić się P; -i, -ą (wtulać się I)	tuck o/s in(to)	
wrócić P; -ci, -cą (wracać I)	come back, return	XIV	wuj, -a; -owie, -ów v.	(maternal) uncle	XIII
wrzesień, -śnia i.	September	XIII	wujostwo, -a pl. v.	uncle and aunt	XIII
wschodni, -ego	eastern, east	XI	wy; was (gen., acc., loc.), wam (dat.), wami (instr.)	you (pl.)	VIII
wschód, -odu i. - słońca	east sunrise	XI XIX	wybaczając I; -a, -ają (wybaczyć P)	forgive	
wsiadać I; -a, -ają (wsiąść P)	get on (a convey- ance which pre- supposes travel in a sitting position)	XIX	wybaczyc P; -y, -ą (wybaczać I)	forgive	XXIV
wsiąść P; wsiądzie, -dą; wsiadł, wsiedli (wsiadać I)	get on (a convey- ance which pre- supposes travel in a sitting position)	XIX	wybierać I; -a, -ają (wybrać P)	select	XXI
wspominać I; -a, -ają (wspomnieć P)	mention	XI	- się wybór, -boru i.	set out choice, selection	XIX
wspomnieć P; -ni, -ną (wspominać I)	mention	XXIII	wybrać P; -bierze, -biorą (wybierać I)	select	XXI
współczesny, -ego	contemporary, modern	XXII	- się wychodzić I; -dzi, -dzą (wyjść P)	set out go (X) out, leave	XIX XVIII
wstać P; -anie, -aną (wstawać I)	stand up, get up	XVI	- za mąż	marry (of a woman)	XIX
wstawać I; -aje, -ają; wstawaj (wstać P)	stand up, get up	XVI	wyciągać I; -a, -ają (wyciągnąć P)	pull out	
wstąpić P; -pi, -pią (wstępować I)	stop at, drop by	XVI	wyciągnąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła (wyciągać I)	pull out	XXIV
wstępować I; -puje, -pują (wstąpić P)	stop at, drop by	XVI	wycieczka, -i; -czek f.	excursion	XIII
wstrętnie	disgustingly, awfully	X	wycierać I; -a, -ają (wyrzeć P)	wipe	
wstrętny, -ego	disgusting, awful	X	- się	be worn thread- bare	
wstyd, -u i. - mi	shame I'm ashamed	XI	wyczyścić P; -ści, -szczą (czyścić I)	clean	XV
wszelki, -ego	all, any	XVI	wydać P; -a, -adzą; -aj (wydawać I)	give out, spend, publish	XV
wszędzie	everywhere, any- where	XX	wydarzenie, -a n.	event	XXV
wszystek, -stka, -stko; -scy, -stkie; -stkiego	all, everything, anything	IV	wydatek, -tku i.	expense	VII
wściekły, -ego	mad, furious	XI			
wśród <u>prep.</u> <u>w. gen.</u>	among	XIII			
wtedy	then, at that time	XX			

wydawać I; give out, spend, XV wydaje, -ają; publish -awaj (wydać P)			wyłączać I; -a, exclude, bar XXV -ają (wyłączyć P)		
wydawniczy, pert. to publica- XIX -ego tions, publishing			wyłączyć P; exclude, bar -y, -ą (wyłączać I)		
wygodnie comfortably IX			wymachiwać I; wave XXIV -chuje, -chują		
wygrać P; -a, win XV -ają (wygrywać I)			wymieniać I; name, mention -a, -ają (wymienić P)		
wygrywać I; -a, win XV -ają (wygrać P)			wymienić P; name, mention XXI -ni, -nią (wymieniać I)		
wyjazd, -u, leaving (o=o), XIX wyjeździe departure (loc.) i.			wymowa, -y f. pronunciation I wymówka, -i; reproach XXIII -wek f.		
wyjechać P; go (o=o) out, XVIII -jedzie, leave -jadą (wyjeżdżać I)			wynikać I; -a, result, appear XXIII -ają (wyniknąć P)		
wyjeżdżać I; -a, go (o=o) out, XVIII -ają leave (wyjechać P)			wyniknąć P; result, appear -nie, -ną; -nął, -nęła (wynikać I)		
wyście, -a n. leaving (X), way XIX out, exit			wyobrazić P; represent -zi, -żą (wyobrażać I)		
wyść P; -jdzie, go (X) out, leave XVIII -jda; -szedł, -szła; -jdz (wychodzić I)			- sobie imagine wyobrażać I; represent -a, -ają (wyobrazić P)		
- za mąż marry (of a woman) XIX			- sobie imagine XXIII		
wykąpać się P; bathe, take a dip XXIV -pie, -pią (kąpać się I)			wypadać I; -a, fall out -ają (wypaść P)		
wykład, -u i. lecture XIII			wypada im- becomes, befits, XXIV pers. is proper		
wykładowy, -ego pert. to lectures XVIII			wypadek, -dku case, accident XVI i.		
wykorzystać P; use, exploit XXIII -a, -ają (wykorzysty- wać I)			wypaść P; fall out -adnie, -adną; -adł (wypadać I)		
wykorzystywać use, exploit I; -tuje, tują (wykorzystać P)			wypić P; -ije, -iją drink, drink up XVI (pić or wypi- jać I)		
wylać P; -leje, spill, pour out XXIV -ą; -lali/-leli (wylewać I)			wypluć P; -uje, spit out XXVG -ują; -uty (wypluwać I)		
wylatywać I; leave by air, XVIII -tuje, -tują fly out (wylecieć P)			wypluwać I; -a, spit out XXVG -ają (wypluć P)		
wylecieć P; -ci, leave by air, XVIII -cą fly out (wylatywać I)			wypoczynek, rest XVII -nku i.		
wyleczyć P; -y, cure -ą (leczyć I)			wyprostować P; straighten XXV -tuje, -tują (wyprostowy- wać I)		
- się be cured					
wylewać I; spill, pour out					
-a, -ają (wylać P)					

wyprostowywać I; -wuje, -wują (wyprostować P)	straighten		wytłumaczyć P; -y, -ą (tłumaczyć I)	explain	IX
wyrósć/ wyrosnąć P; -rosnie, -rosną; -rosł/-rosnął, -rosła/ -rosnęła (rósć/rosnąć I)	grow	XXIVG	wytrzeć P; -trze, -trą; -tarł; -tarty (wycierać I)	wipe	XX
wyrzucić I; -a, -ają (wyrzucić P)	throw out	XXVG	- się	be worn thread-bare	XXII
wyrzucić P; -ci, -cą (wyrzucić I)	throw out	XXVG	wywieźć P; -wiezie, -wiozą; -wiózł, -wiozła, -wieźli (wywozić I)	take (o=o) out; deport	XXV
wyschnąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła/ wysechł, wyschła (wysychać I)	dry up	XXIV	wywozić I; -zi, -żą (wywieźć P)	take (o=o) out, deport	XXIIG
wysiadać I; -a, -ają (wysiadać P)	get out (of a conveyance which presupposes travel in a sitting position)	XIX	wyżej <u>comp. of</u> wysoko		XXIG
wysiadać P; -siądzie, -siąda; -siadł, -siedli (wysiadać I)	get out (of a conveyance which presupposes travel in a sitting position)	XXIII	wyższy <u>comp. of</u> wysoki		XXI
wyskakiwać I; -kuje, -kują (wyskoczyć P)	jump out		wzdłuż <u>prep. w. gen.</u>	along	XXI
wyskoczyć P; -y, -ą (wyskakiwać I)	jump out	XIX	wziąć P; weźmie, -zma; wziął, wzięła; weź (brać I)	take	X
wysoki, -ego (wyższy)	high, tall	XXIG	- ślub	get married	XXII
wysoko (wyżej)	high (adv.)	XXIG	wzruszająco	touchingly	XXV
wystarczać I; -a, -ają (wystarczyć P)	be enough, suffice		wzywać I; -a, -ają (wezwać P)	call, call in	
wystarczyć P; -y, -ą (wystarczać I)	be enough, suffice	IX			
wystawa, -y f.	exhibit(ion)	XVI	Z		
występ, -u i.	appearance, performance	XXV	z/ze <u>prep. w. gen.</u>	of, from	VII
wysychać I; -a, -ają (wyschnąć P)	dry up		- w. instr.	with	XII
wytarty. <u>See</u> wytrzeć		XXII	za	too, excessively	III
			co to za + <u>nom.?</u>	what . . . is that?	VI
			za <u>prep. w. acc.</u>	for	V
			- w. gen.	in (w. time expressions)	XIV
			- w. acc., <u>instr.</u>	during	XXII
			zabawa, -y f.	behind, beyond	XIII
			zabawić się P; -wi, -wią (bawić się I)	fun	IX
			zabawka, -i; -wek f.	party, ball	XIII
			zabawny, -ego	amuse o/s, have a good time	XXV
				toy	XVIII
				amusing	XXV

zabić P; -bije, -ą (zabijać I)	kill	XXV	zagranica, -y f. (cf. granica)	foreign countries	XIII
zabierać I; -a, -ają (zabrać P)	take away	XXI	z zagranicy	from abroad	XIII
zabijać I; -a, -ają (zabić P)	kill		zagrzmieć P; -mi, -mią (grzmieć I)	thunder	
zaboleć P; -i, -ą (impers.) (boleć I)	start hurting, ach- ing, being sore		zagwizdać P; -żdże, -żdżą (gwizdać I)	whistle	
zabrać P; -bierze, -biorą (zabierać I)	take away	XXIVG	zainteresować P; -suje, -sują (interesować I)	interest, be of in- terest	XXII
zabraniać I; -a, -ają (zabronić P)	forbid	XXIIIG	- się	be interested in	
zabronić P; -ni, -nią (zabraniać I)	forbid	XXIII	zająć P; -jmie, -jma; -jął, -jęła; -jęty (zajmować I)	occupy, reserve, busy oneself	XXII
zachodni, -iego	western, west	XI	- się	be occupied, take care	
zachodzić I; -dzi, -dzą (zajść P)	come (X) round, drop in; set (of the sun, moon)	XIX	zajechać P; -jedzie, -jadą (zajeżdżać I)	come (o=o) around, drop in	XIX
zachorować P; -ruje, -rują (chorować I)	fall ill		zajeżdżać I; -a, -ają (zajechać P)	come (o=o) around, drop in	
zachować się P; -a, -ają (zachowywać się I)	behave		zajęcia, -jęć pl.	classes, course work	XIII
zachowywać się I; -wuje, -wują (zachować się P)	behave	XXIV	zajęty, -ego. See zająć	busy, occupied	VII
zachód, -odu i. - słońca	west sunset	XI	zajmować I; -muje, -mują (zająć P)	occupy, reserve	
zacząć P; -cznie, -czną; -czął, -częła (zaczynać I)	begin, start	IV	- się	busy oneself, be occupied, take care	XII
zaczynać I; -a, -ają (zacząć P)	begin, start	XV	zajmujący, -ego	interesting	XXII
zadanie, -a; n.	assignment	VIII	zajść P; -jdzie, -jdą; -szedł, -szła; -jdź (zachodzić I)	come (X) around, drop in; set (of the sun, moon)	XIX
zadzwońić P; -ni, -nią (dzwońić I)	ring, call up	XVI	zakładać I; -a, -ają (założyć P)	establish, found	
zagađnienie, -a n.	question, problem	XXV	- się	bet, wager	
zagrać P; -a, -ają (grać I)	play	XV	zakochać się P; -a, -ają (zakochiwać się I)	fall in love	
			zakochiwać się I; -chuje, -chują (zakochać się P)	fall in love	XXV
			Zakopane, -ego n.	Zakopane	XVII
			zakryć P; -yje, -yją; -yty (zakrywać I)	cover (to hide)	III

zakochan
się

zakrywać I; -a, -ają (zakryć P)	cover (to hide)	IV	zaptacić P; -ci, -cą (płacić I)	pay	XV
zakupy, -ów pl.	purchases, shopping	XXIII	zaplakać P; -cze, -czą (plakać I)	start crying, weeping	
zaledwie	barely, as little as	XXI	zapominać I; -a, -ają (zapomnieć P)	forget	
zaległość, -ci; -ci f.	backlog, deficiency	XXIV	zapomnieć P; -ni, -ną (zapominać I)	forget	X
zależec I; -y, -ą	depend	XI	zapragnąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła (pragnąć I)	desire	
zależy <u>impers.</u>	it matters	XXIII	zapraszać I; -a, -ają (zaprosić P)	invite	XVI
załatwienie, -a n.	arranging, settling, taking care of	XXIV	zaproponować P; -nuje, -nują (proponować I)	propose, suggest	XXIV
założyć P; -y, -ą; założyć (zakładać I)	establish, found	XXII	zaprosić P; -si, -szą (zapraszać I)	invite	XVI
- się	bet, wager	XXIII	zaproszenie, -a n.	invitation	XXII
zamiast <u>prep.</u> <u>w. gen.</u>	instead	XVIII	zapytać (się) P; -a, -ają (zapytywać (się) I)	ask, question	IV
zamiatać I; -a, -ają (zamieść P)	sweep	XXVG	zapytywać (się) I; -tuje, -tują (zapytać (się) P)	ask, question	
zamieść P; -miecie, -miotą; -miotł, -miotła, -mietli (zamiatać I)	sweep	XXVG	zarabiać I; -a, -ają (zarobić P)	earn	XV
zamknąć P; -nie, -ną; -nął, -nęła; -nięty (zamykać I)	shut, close	IV	zaraz	right away, at once	XI
zamknięcie, -a n.	closing	XXII	zaręczać się I; -a, -ają (zaręczyć się P)	become engaged, affianced	
zamykać I; -a, -ają (zamknąć P)	shut, close	IV	zaręczyć się P; -y, -ą (zaręczać się I)	become engaged, affianced	XXII
zanim	before	XVIII	zarobić P; -bi, -bia (zarabiać I)	earn	XV
zaobserwować P; -wuje, -wują (obserwować I)	observe, watch		zasada, -y f.	principle, rule	XV
zapalić P; -i, -ą (palić I)	have a smoke, light up	XXII	zasługiwać I; -uje, -ują (zasłużyć P)	deserve	XXIV
zapalniczka, -i; -czek f.	cigarette lighter	III	zasłużyć P; -y, -ą (zasługiwać I)	deserve	XXVG
zapałka, -i; -łek f.	match	III			
zapamiętać P; -a, -ają (pamiętać I)	remember, commit to memory				
zapisać P; -szą (zapisywać I)	note down	XV			
zapisywać I; -suje, -sują (zapisać P)	note down	XV			

zasnąć P; -śnie, fall asleep -snał, -snęła (zasypiać I)	XVI	zaznaczanie, -a marking n.	XXV
zastać P; find (someone) in -anie, -ana (when calling) (zastawać I)	XX	zażartować P; joke -tuje, -tuja (żartować I)	
zastawać I; find (someone) in -taje, -tają; (when calling) -tawaj (zastać P)		zażądać P; -a, demand -ają (żądać I)	
zasypiać I; -a, fall asleep -ają	XVI	ząb, zęba i. tooth zbiór, zbioru collection i.	IV XXII
zaszkodzić P; injure, harm -dzi, -dzą (szkodzić I)		zbladnąć. See zblednąć	
zaśmiać się P; start laughing -śmieje, -ą; -śmieł, -śmiali/ -śmieli (śmiać się I)		zblednąć/ pale zbladnąć P; zblednie/ zbladnie, zbledną/ zbladną; zbladł, zbledli (blednąć/ bladnąć I)	XXIV
zaśpiewać P; sing, start singing -a, -ają (śpiewać I)		zbrodnia, -ni; crime -nie, -ni f.	XXV
zatańczyć P; dance -y, -ą (tańczyć I)		zdać P; -a, pass an exam -adzą; -aj (zdawać I)	XV
zatelefonować P; -nuje, -nują (telefonować I)		zdanie, -a n. sentence zdarty. See zedrzyć	I
zatrzymać się P; -a, -ają (zatrzymywać się I)		zdawać I; take an exam zdaje, -ą; zdawaj (zdać P)	XV
zatrzymywać się I; -muje, -mują (zatrzymać się P)	XIX	- się <u>impers.</u> seem, appear zdażać I; -a, be in time, have -ają enough time (zdażyć P)	III
zauważać I; notice -a, -ają (zauważyć P)		zdażyć P; -y, be in time, have -ą enough time (zdażać I)	XVIII
zauważyć P; notice -y, -ą (zauważać I)	XXIV	zdecydować się P; -duje, -dują (decydować się I)	XIX
zawołać P; -a, call -ają (wołać I)	XXIV	zdejmować I; take off, take down -muje, -mują (zdjąć P)	XVI
zawsze always zaziębiać się I; -a, -ają (zaziębić się P)	VII	zdenewrować się P; -wuje, -wują (denerwować się I)	
zaziębić się P; catch cold -bi, -bią (zaziębiać się I)	XXIV	zderzać się I; collide -a, -ają (zderzyć się P)	

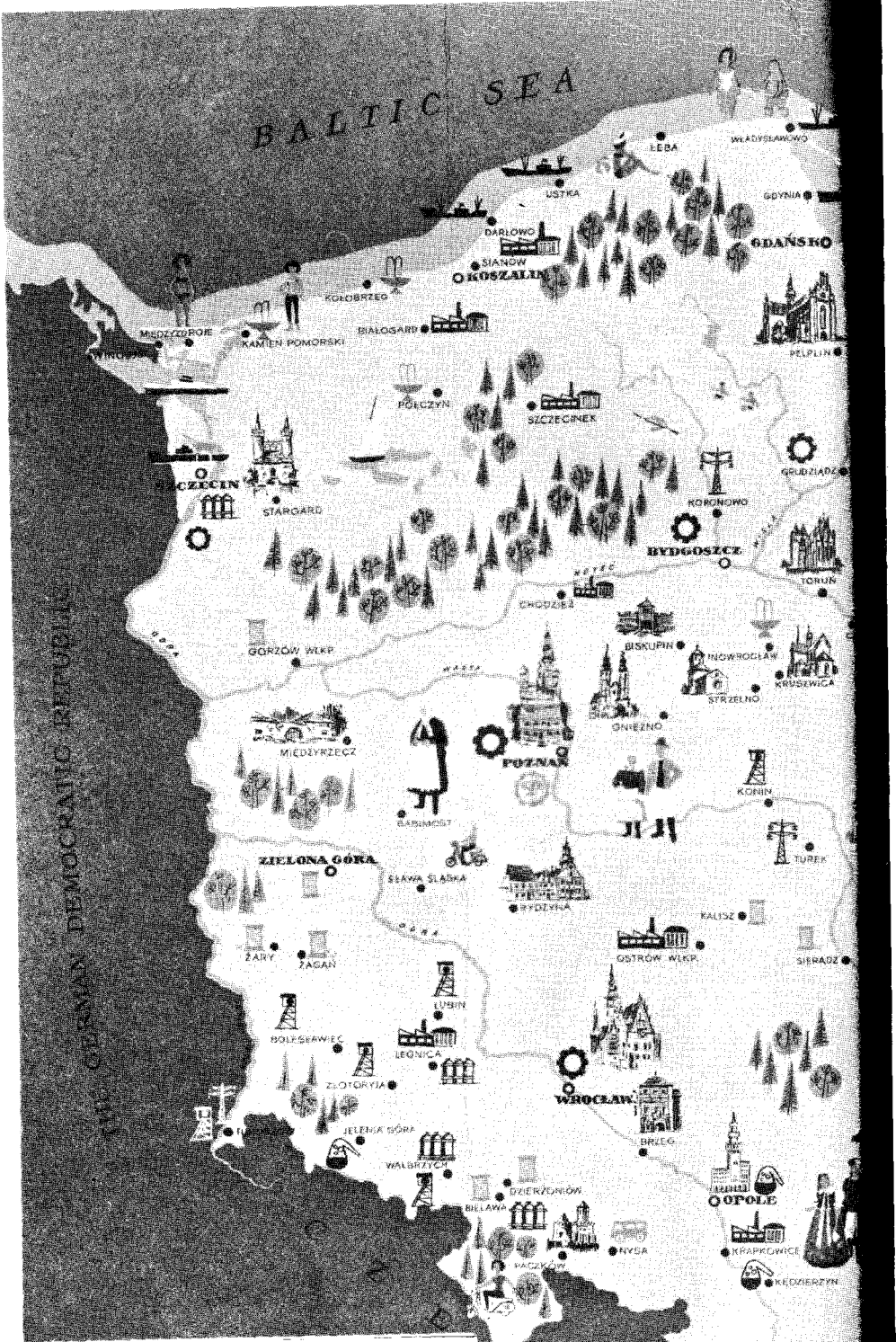
zderzyć się P;	collide	XIX	zewszaąd	from all directions	XX
-y, -ą			zgadzać się I;	agree	XII
(zderzać się I)			-a, -ają		
zdjąć P;	take off, take down	XVI	(zgodzić się P)		
zdejmie, -mą;			zgasić P; -si,	turn off (light),	XVI
zdjął, zdjęła;			-szą	extinguish	
zdejm; zdjęty			(gasić I)		
(zdejmować I)			zginać P; -nie,	be lost	XXIV
zdjęcie, -a n.	snapshot, photo	I	-ną; -nął,		
zdrowie, -a n.	health	IX	-nęła		
zdrowy/zdrów,	healthy	VII	(ginać I)		
zdrowego			zgoda, -y f.	agreement; OK	XVII
(zdrowszy)			zgodzić się P;	agree	
Zdich, -cha v.	affect. of Zdzisław	XXIII	-dzi, -dzą;		
zdzierać I; -a,	tear down, run		zgódź		
-ają	down		(zgadzać się I)		
(zedrzyć P)			zgrupować się	gather, congregate	
Zdzisław, -a v.	Zdzislaw	XIII	P; -dzi, -dzą		
zdziwić się P;	wonder, be sur-		(grupować się		
-i, -ią	prised		I)		
(dziwić się I)			zgubić P; -bi,	lose	XII
ze. See z			-bią		
zebrać się P;	gather	XIX	(gubić I)		
zbierze, zbiorą			zielony, -ego;	green	IV
(zbierać się I)			zieleni		
zebranie, -a n.	meeting	XIII	ziemia, -mi;	earth, land,	XXI
zechcieć P;	want, wish		-mie, ziem f.	territory	
-chce, -ą;			ziemniak, -a a.	potato	XX
-chciej			ziewać I; -a,	yawn	IX
(chcieć I)			-ają		
- się impers.	feel like		(ziewnąć P)		
zedrzyć P;	tear down, run	XXII	ziewnąć P; -nie,	yawn	
zdrze,	down		-ną; -nął,		
zdrą; zdark;			-nęła		
zdrzyj;			(ziewać I)		
zdarty			zima, -y f.	winter	XI
(zdzierać I)			zimniej comp.		XXI
zegarek, -rka i.	watch	III	of zimno		
zegarmistrz,	watchmaker	XIII	zimniejszy		XXI
-a; -e, -ów v.			comp. of		
zejść P;	go (X) down, step	XIX	zimny		
zejdzie, -dą;	down		zimno (zimniej)	coldly	IX
zszedł, zeszła;			zimny, -ego	cold	XX
zejdź			(zimniejszy)		
(schodzić I)			zimowy, -ego	pert. to winter	XXI
- się	come (X) together,		zjazd, -u,	congress	XIX
	gather		zjeździe (loc.) i.		
zepsuć P; -uje,	spoil	XVII	i.		
-ują; -uty			zjechać P;	go (o=o) down,	XIX
(psuć I)			zjedzie,	ride down	
zerwać się P;	start, rise	XXIV	zjadą		
-rwie, -rwą			(zjeżdżać I)		
(zrywać się)			- się	come (o=o) to-	
zespół, -połu i.	ensemble, group	XXV		gether, gather	
zestarzeć się P;	get old	XXIV	zjednoczony,	united	XI
-eje, -eją			-ego		
(starzeć się I)			zjeść P; zjem,	eat	IX
zeszły, -ego	past, last	X	zje, zjedzą;		
zeszyt, -u i.	notebook	I	zjadł, zjedli;		
zetnie. See		XIX	zjedz		
ściąć			(jeść A)		

zjeżdżać I; -a, -ają (zjechać P) - się	go (o=o) down, ride down	XIX	zobaczyć P; -y, -ą (widzieć I) - się z + instr.	see, catch sight of	XV
złapać P; -pie, -pią (łapać I)	come (o=o) to- gether, gather	XIX	zobowiązany, -ego	obliged	XVII
złość, -ci f. złoty, -ego a.	catch	XXIV	Zofia, -ii f. zorientować się P; -tuje, -tują (orientować się I)	Sophia be familiar with, know one's way in	II
zły, -ego (gorszy)	anger, spite	XX	Zosia, -si f.	Sophy	II
zmartwić się P; -wi, -wią (martwić się I)	złoty (unit of cur- rency)	XIV	zostać P; -anie, -aną (zostawać I)	remain, stay; be- come	XXII
zmarznąć P; -źnie, -zną; -zł/-znął, -zła/-znęła, -znięty (marznąć I)	get cold, freeze	XXIV	zostawać I; -aje, -ają; -awaj (zostać P)	remain, stay; be- come	XIII
zmęczony, -ego; -czeni	bad, evil	VII	zostawiać I; -a, -ają (zostawić P)	leave (behind)	
zmęczyć się P; -y, -ą	tired, weary	VII	zostawić P; -wi, -wią (zostawiać I)	leave (behind)	XI
zmiana, -y f. zmoknąć P; -knie, -kną; zmókł/ zmoknął, zmokła/ zmoknęła; zmoknięty (moknąć I)	tire, get tired	X	zresztą zrobić P; -bi, -bią; zrób (robić I) - się <u>impers.</u>	besides, however make, do	XI XV
znaczek, -czka i.	stamp	VI	zrywać się I; -a, -ają (zerwać się P)	grow, get start, rise	XVIII
znacznie znaczyć I; -y, -ą	considerably, much mean, signify	XV V	zsiadać I; -a, -ają (zsiąść P)	get off (a convey- ance which pre- supposes travel in a sitting position)	XIX
znać I; -a, -ają	know, be familiar with	V	zsiąść P; zsiądzie, -dą; zsiadł, zsiadli (zsiadać I)	get off (a convey- ance which pre- supposes travel in a sitting position)	XIX
znad <u>prep. w.</u> <u>gen.</u>	from above	XIII	zupa, -y f. zupełnie	soup completely, quite	XX V
znajdować I; -duje, -dują (znaleźć P)	find	XXIV	zwalczać I; -a, -ają (zwalczyć P)	combat, fight against	XXV
znajomy, -ego	familiar; acquaint- ance	VII	zwalczyć P; -y, -ą (zwalzczać I)	combat, fight against	
znakomity, -ego znaleźć P; -jdzie, -jdą; -lazł; -jdź (znajdować I)	excellent, splendid find	XXII VIII	zważyć P; -y, -ą (ważyć I)	weigh	
znikąd	from nowhere	XX	związek, -zku i.	union, connection	
znowu	again	VII	Związek Radziecki (Sowiecki)	Soviet Union	XI
zobaczenie, -a n. do zobaczenia (się)	seeing see you	XXII			

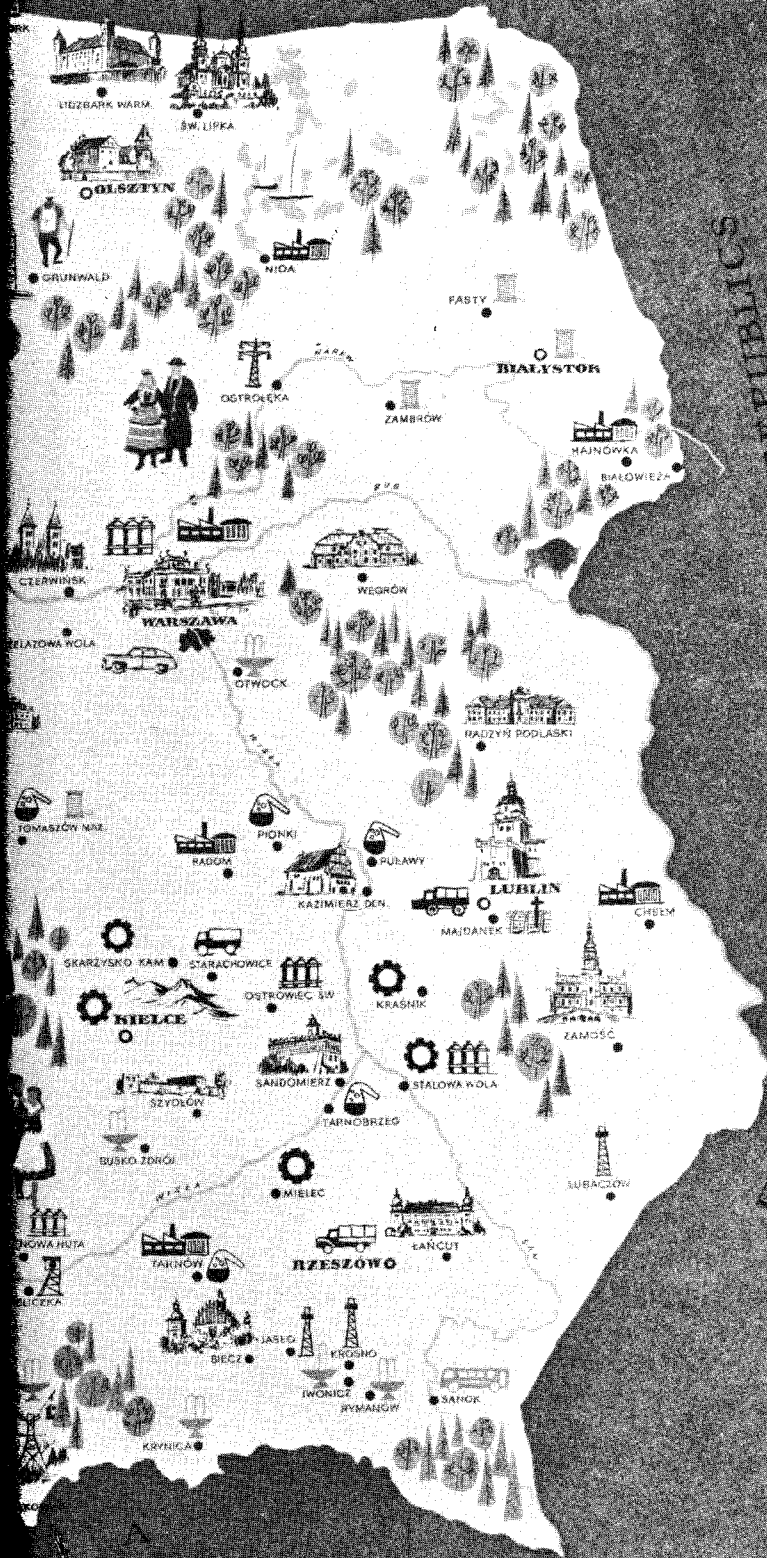
zwierzę, -ęcia;	animal	XIII	żartować I;	joke	XXIV
-ęta, -ąt n.			-tuje, -tuja		
zwiędnąć P;	wither, die	XXIV	(zażartować P)		
-dnie, -dną;			żądać I. -a,	demand	XXIII
zwiadł,			-aja		
zwiadła			(zażądać P)		
(więdnać I)			że	that	III
zwykle	usually	VII	żeby	in order, so that;	XVIII
zza <u>prep.</u> w.	from behind, from	XIII		to	
<u>gen.</u>	beyond		żegnać się I;	say good-by, take	XVI
Zygmunt, -a v.	Sigismund	II G	-a, -aja	one's leave	
			(pożegnać się P)		
	Ż		żeńić się I;	marry (of a man)	XIX
			-ni, -nią		
źle (gorzej)	badly, wrongly	I	(ożenić się)		
źródło, -a;	spring, source	XXI	żołądek, -dka i.	stomach	IV
-deł n.			żołnierz, -a;	soldier	VII
			-e, -y v.		
	Ż		żona, -y f.	wife	XI
żaden, żadnego	no, none, not a	VI	żonaty, -ego	married (of a man)	XII
	single		żółty, -ego	yellow	IV
żał, -u; -e, -ów	regret, grudge		żubr, -a a.	(European) bison	XIII
i.			życie, -a n.	life	XXV
- mi	I'm sorry	IX	życzyć I;	wish	IX
żałować I;	regret, be sorry	XVII	-y, -ą		
-luje, -lują			żyć I;	live, be alive	XII
(pożałować P)			żyje, -ą		
			Żyd, -a v.	Jew	XXIV G

POLITICAL AND LITERARY FIGURES MENTIONED

Andrzejewski, Jerzy	contemporary Polish novelist (b. 1909)	XXII
Batory, Stefan	Polish king, 1575-1586	XIII
Iwaszkiewicz, Jarosław	contemporary Polish writer (b. 1894)	XXV
Kazimierz Wielki	Polish king, 1333-1370	XXII
Kochanowski, Jan	Polish Renaissance poet (1530- 1584)	XXIIE
Konwicki, Tadeusz	contemporary Polish novelist and film director	XXII
Kościuszko, Tadeusz	Polish military leader (1746- 1817) known in America as Thaddeus Kosciusko	XXII
Mickiewicz, Adam	Polish romantic poet (1798-1855)	XII
Mieszko Pierwszy	Polish ruler, ca. 963-992	XXII
Mrożek, Sławomir	contemporary Polish playwright and short story writer (b. 1930)	XXII
Norwid, Cyprian	Polish poet (1824-1883)	XXIIE
Poniatowski, Józef	Polish military leader (1763- 1813)	XXII
Poniatowski, Stanisław August	Polish king, 1764-1795	XXII
Rej, Mikołaj	Polish Renaissance poet (1505- 1569)	XXIIE
Sienkiewicz, Henryk	Polish novelist (1846-1916)	XXIIE
Słowacki, Juliusz	Polish romantic poet (1809-1849)	XXIIE

	LIGHT, TIMBER AND FOOD INDUSTRIES		TEXTILE INDUSTRY
	METALLURGICAL, MACHINE BUILDING AND PRECISION INDUSTRIES		MOTORCARS, LORRY AND MOTORCYCLE FACTORIES
	LARGER CENTRES OF THE CHEMICAL INDUSTRY		LARGER FOUNDRIES
	COAL AND METAL ORE MINES		CRUDE OIL AND NATURAL GAS MINES
	LARGE POWER PLANTS		

UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS

LIEZBARK WARM

SW. LIPEKA

OLSZTYN

GRUNWALD

NIDA

FASTY

OSTROŁĘKA

ZAMBROW

BIALYSTOK

HAINOWKA

BIALOWIEZA

CZERWIKOW

WARSZAWA

WEGROR

RELATOWA WOLA

OTWOCK

HADZYN PODLASKI

TOMASZOW MAZ

RADOM

PIONKI

PULAWY

LUBLIN

CHELM

MAIDANEK

SKARZYSKO KAM

STARACHOWICE

OSTROWEC SW

KRASNIK

KIELCE

ZAMOSC

SZYDLOW

SANDOMIERZ

STALOWA WOLA

BUSKO ZDRJOJ

MIELEC

LUBACZOW

NOWA HUTA

TARNOW

RZESZOWO

SARCUT

BLICZKA

BIECZ

JASED

KROSNO

SANOK

WIMANOW

KRYNICJA